તારીખી સદબ

શમશીરે બેનિયામ

(પેહલા હિસ્સા)

હઝરત ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ
અનહુ કી દાસ્તાને શુજાઅત

અલામા ઈનાયતુલ્લાહ અલ્તમશ

નાશિર

મદીના એજંસી

૪/૪૫૫૧, ખંભાતવાલા માર્કેટ,
ઝાંપા બજાર, સૂરત-૩
(૦૨૬૧) ૬૬૨૮૯૭૭, ૬૬૪૬૫૭૭

તારીખી અદબ

શમ્શીરે બેનિયામ

(હિસ્સા અવ્વલ)

હઝરત ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ અન્હુકી
દાસ્તાને શુજાઅત

અલ્લામા ઈનાયતુલ્લાહ અલ્તમશ

નાશિર.

મદીના એજન્સી
૪/૪૫૫૧, ખંભાતવાલા માર્કેટ, ઝાંપા બઝાર, સુરત-૩.
ફોન : (૦૨૬૧) ૨૪૨૮૯૭૭, ૨૪૧૭૩૮૮

પેશે લફ્ઝ

શમ્શીરે બેનિયામકી પહલી જિલ્દ પેશે ખિદમત હે. દૂસરી જિલ્દમેં યહ ઈમાન અફરોઝ દાસ્તાન મુકમ્મલ હોતી હે. ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઈસ્લામકી વહ શમ્શીર થે જો કુફ્રકે ખિલાફ હમેશા બેનિયામ રહી. ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને અલ્લાહકી તલ્વાર (સય્ફુલ્લાહ)કા ખિતાબ અતા ફરમાયા થા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઉન અવ્વલીન સિપાહ સાલારોંમેંસે થે જિન્હોંને નૂરે ઈસ્લામકો મદીનાસે દૂર દૂર તક પહૂંચા દિયા થા. તારીખે ઈસ્લામ હી નહીં, આલમી જંગોકી તારીખ ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ચંદ એક અઝીમ જરનેલોંમેં શુમાર કરતી હે, ઈન્ને હર્બોઝર્બકે માહિરીન ઔર મુબસ્સિર આજ ભી ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી જંગી ચાલોં, મૈદાને જંગમેં ઉન્કી કિયાદત (કમાન્ડરી) ઔર અસ્કરી ફહમો ફિરાસતકે હવાલે દેતે હૈં.

હર મૈદાને જંગમેં મુસલમાનોંકી તઅદાદ કમ રહી હે, કુફફારકી તઅદાદ કહીં દૂગની(ડબલ) થી, કહીં સેહ ગુના (ટ્રીપલ) ઔર યરમૂકકે મૈદાનમેં કૈસરે રૂમકી ફૌજ ઔર ઉસ્કે ઈત્તિહાદિયોંકી તઅદાદ એક લાખ સાઠ હઝાર થી. ઉસ્કે મુકાબલેમેં મુસલમાનોંકી તઅદાદ ચાલીસ હઝારકે લગભગ થી. દુશ્મનકી ફૌજકા મહાઝ (મૈદાન) બારા મીલ લંબા થા ઔર ઉસ્મેં કહીં ભી શિગાફ નહીં થા. ઉસ્કે મુકાબલેમેં મુસલમાનોંને દુશ્મનકે મહાઝકે ફેલાવકો દેખ કર અપના મહાઝ ગ્યારા મીલ ફેલા દિયા થા ઔર દસ્તોંકે દરમિયાન વસીઅ શિગાફ થે.

દુશ્મનકે મહાઝકી ગેહરાઈ ભી ઝિયાદા થી. દસ્તોંકે પીછે દસ્તે ખળે થે, જૈસે ચટ્ટાનોંકે પીછે ચટ્ટાનેં ખળી હો. ઉસ્કે મુકાબલેમેં મુસલમાનોંકે મહાઝકી ગેહરાઈ થી હી નહીં.

તારીખ હેરાન હે, જંગી મુબસ્સિર હેરાન હૈં કે મુસલમાનોંને યરમૂકમેં રૂમિયોંકો શિકસ્ત કિસ તરહ દી થી! ઔર રૂમિયોંકી યહ શિકસ્ત ફેસ્લાકુન થી. ઈસ્કે બા'દ બય્તુલ્મુકદસ પકે હૂએ ફલકી તરહ મુસલમાનોંકી ઝોલીમેં

આ ગિરા થા.

યહ જંગી ચાલોંકા કમાલ થા, યરમૂકકી જંગમેં ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને જો ચાલેં કામ્યાબીસે આઝમાઈ થી વહ આજ તરક્કી યાફતા મમાલિકકી ફૌજોંકી ટ્રેનિંગમેં શામિલ હે.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કભી તસ્લીમ નહીં કિયા થા કે દુશ્મનકી તઅદાદ ઝિયાદા ઔર ઉસ્કે હથિયાર બરતર હે ઔર મુસલમાન બહુત થોળે હેં તો દુશ્મનકે સામને આના ખતરનાક હોગા. ઐસે મૌકે ભી આએ કે ઉન્હોંને ખિલાફતકે અહકામકો નઝર અંદાઝ કરકે દુશ્મન પર હમ્લા કર દિયા ઔર ફત્હ પાઈ, યહ ઈમાન ઔર અઝમકી પુખ્તગીકા કરિશ્મા થા. યહ ઈસ્લામ ઔર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ઈશ્કકા કમાલ થા.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ અન્હુ ક્યા થે ? ઔર ઉન્હોંને ઈસ્લામકો ક્યા દિયા ઔર આજકે મુસલમાનકો ઉન્હોંને ક્યા વિર્ષા દિયા ? યહ આપ ઈસ દાસ્તાન ★ **શમ્શીરે બે નિયામ** ★ કી દો જિલ્દોંમેં પળ્હેંગે.

ઈસ્લામકી તારીખકે સાથ બહુત ઝિયાદતિયાં હૂઈ હેં મુખ્તલિફ મુઅર્રિખોં ઔર બા'દકે તારીખનવેશોંને બા'ઝ વાકિઆતકો ગળબળ કર દિયા હે. એક હી વાકિઆ કઈ તરહ બયાન કિયા ગયા હે. યહાં તક ધાંધલી કી ગઈ હે કે બા'ઝ વાકિઆત ફિર્કાબંદી ઔર તઅસ્સુબકે ઝેરે અષર ગલત રંગમેં પેશ કિએ ગએં તઅસ્સુબસે યહ ન સમઝિએકે ઉસ્કા મુઝાહરા ગૈરમુસ્લિમ મુઅર્રિખોં ને કિયા હે, યહ તઅસ્સુબ ઔર દરોગ મુસલમાન તારીખનવેશોંમેં પાયા જાતા હે.

હર વાકિએકો સહીહ અંદાઝમેં પેશ કરનેકે લિએ હમને બહુત સી કિતાબોંસે મદદ લી, છાનબિન કી હે ઔર તહકીક કરકે હર વાકિઆ લિખ્ખા હે. ઐસે મુકામાત ભી આએ કે હમારે લિએ ફેસ્લા કરના મુશ્કિલ હો ગયા કે સહીહ ક્યા ઔર મફરુઝા ક્યા હે, હમને જાંચ પળતાલ કરકે ફેસ્લા કિયાકે સહીહ ક્યા હો સકતા હે.

હમ જાનતે હેં કે હમસે ઈખ્તિલાફ કિયા જાએગા, લેકિન યહ ઈખ્તિલાફ છોટે છોટે ઓર ગૈર અહમ વાકિઆતમેં હોગા. જિસ અંદાઝસે હમને યહ દાસ્તાને શુજાઅત લિખ્ખી હે, ઈસે તારીખી નોવેલ કહા જાતા હે, લેકિન યહ

ઉન તારીખી નોવેલોંમેંસે નહીં, જિન્મેં અફસાન્વી બલ્કે ફિલ્મી રંગ ભર દિયા જાતા હે, યહ તારીખ ઝિયાદા ઔર નોવેલ ન હોનેકે બરાબર હે.

હમને ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઓર ઉન્કે તમામ હમ અષર સાલારોંકો આમ ઈન્સાનોંકે રૂપમેં પેશ કિયા હે, ઉન્હેં આસ્માનસે ઉતરે હૂએ સબ્ઝપોશ નહીં બનાયા. ન ઉન્સે ઐસે મુઅજિઝે કરાએ હેં કે ઉન્હોંને નારા લગાયા ઔર દુશ્મન દુમ દબા કર ભાગ ગયા.

યહ કહનેકી ઝરૂરત નહીં કે યહ કિતાબ હર ઘરમેં હોની ચાહિએ, યહ દાસ્તાન હમારી રિવાયતોંકા મજમૂઆ હે. આજ જબકે તફરીહી ઓર અખ્લાક સોઝ (અખ્લાક બિગાળનેવાલી) કહાનિયોંને મુસલમાનકી ઔલાદકો પટરીસે ઉતાર દિયા હે, યહ કિતાબ જો હમ "શમ્શીરે બેનિયામ" કે ઉન્વાનસે પેશ કર રહે હેં. અપને બચ્ચોંકો પળ્હાએં. ઈસમેં કહાનીકી તમામતર દિલચસ્પિયાં મોજૂદ હેં ઔર યહ હમારી તારીખ હે ઔર યહ હમારી રિવાયત હે, યહ ઈસ્લામકી અસ્કરી (ફૌજી) રૂહકી સહીહ તસ્વીર હે.

ઈનાયતુલ્લાહ,
મુદીરે માહનામા "હિકાયત" લાહોર

વહ મુસાફિર અરબકે સહરામેં અકેલા ચલા જા રહા થા.

હિજરી સન ૬૨૯કે ઝમાનેમેં અરબકા વહ ઈલાકા જહાં મક્કા ઔર મદીના વાકેઅ હે બળા હી ખોફનાક સહરા હૂઆ કરતા થા. જલ્તા ઔર ઈન્સાનોકો ઝુલ્સાતા હૂઆ રેગેઝાર. એક તો સહરાકી અપની સઉબતેં (પરેશાનિયાં) થીં, દૂસ્રા ખત્રા રેહઝનો (લૂટેરોં) કા થા મુસાફિર કાફલોંકી સૂરતમેં સફર કિયા કરતે થે, લેકિન વહ મુસાફિર અકેલા ચલા જા રહા થા. વહ આ'લા નસ્લકે જંગી ઘોળે પર સવાર થા. ઉસ્કી ઝીરહ ઘોળેકી ઝીનકે સાથ બંધી હૂઈ થી. ઉસ્કી કમરસે તલ્વાર લટક રહી થી, ઔર ઉસ્કે હાથમેં બર્છી થી.

ઉસ ઝમાનેમેં મર્દોંકે કદ દરાઝ(લંબે), સીને ચોળે ઔર જિસ્મ ગઠે હૂએ(મઝબૂત) હોતે થે. યહ અકેલા મુસાફિર ભી ઉન્હી મર્દોંમેંસે થા, લેકિન વહ જિસ અંદાઝસે ઘોળે પર સવાર થા. ઈસ્સે પતા ચલતા થા કે વહ શેહસવાર હે ઔર વહ કોઈ મા'મૂલી આદમી નહીં, ઉસ્કે ચહરે પર હલ્કાસા ભી ખૌફકા અષર નહીં થા કે રેહઝન ઉસે લૂટ લેંગે ઉસ્સે ઈત્ની અછ્છી નસ્લકા ઘોળા છીન લેંગે ઔર ઉસે પૈદલ સફર કરના પળેગા, લેકિન ઉસ્કે ચહરે પર જો તઅષ્ષુર થા વહ કુદરતી નહીં થા, વહ કુછ સોચ રહા થા યાદોંસે દિલ બહલા રહા થા, યા કુછ યાદોંકો ઝહનમેં દફન કરનેકી કોશિશ કર રહા થા.

આગે એક ઘાટી આ ગઈ, ઘોળા ચલતા ચલા ગયા, ખાસ્સી બુલંદી પર જા કર ઝમીન હમવાર હૂઈ, સવારને ઘોળા રોક કર ઉસે ઘુમાયા ઔર કાબુ પર ખળે હો કર પીછે દેખા, ઉસે મક્કા નઝર ન આયા, મક્કા ઉફુક (દૂર ઝમીન આસ્માન મિલે હૂએ નઝર આતે હેં) કે નીચે ચલા ગયા થા.

"અબૂ સુલેમાન !" ઉસે જૈસે આવાજ સુનાઈ દી હો"અબ પીછે ન દેખો, મક્કાકો ઝહનસે ઉતાર દો, તુમ મર્દે મૈદાન હો. અપને આપકો દો હિસ્સોંમેં ન કટને દો. અપને ફૈસ્લે પર કાઈમ રહો. તુમ્હારી મંઝિલ મદીના હે ."

ઉસ્ને મક્કાકી સિમ્તસે નિગાહેં હટા લી, ઘોળેકા રૂખ મદીનેકી તરફ કિયા ઔર બાગ (લગામ) કો હલ્કા સા ઝટકા દિયા. ઘોળા અપને સવારકે ઈશારે સમઝતા થા, જચીતૂલી ચાલ ચલ પળા. સવારકી ઉમ્ર ૪૩ બરસ થી. લેકિન વહ અપની ઉમ્રસે જવાન લગતા થા. સુલેમાન ઉસ્કે બેટેકા નામ થા. ઉસ્કે બાપકા નામ અલ્વલીદ થા, લેકિન સવારને ખાલિદ બિન વલીદકે બજાએ અબૂ સુલેમાન કહલાના ઝિયાદા પસંદ કિયા થા. ઉસે મા'લૂમ ન થા કે તારીખ ઉસે ખાલિદ બિન વલીદકે નામસે યાદ રખ્ખેગી ઔર યહ નામ ઈસ્લામી અસ્કરી રિવાયત ઔર જઝબેકા દૂસ્રા નામ બન જાએગા, મગર ૪૩ બરસકી ઉમ્રમેં જબ ખાલિદ મદીનેકી તરફ જા રહા થા ઉસ વક્ત વહ મુસલમાન નહીં થા. છોટી છોટી ઝળિપોંકે અલાવા વહ મુસલમાનોંકે ખિલાફ દો બળી જંગે "જંગે ઉહદ ઔર જંગે ખંદક" લળ ચુકા થા.

જબ રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ પર સન ૬૧૦ ઈસ્વી, બરોઝ સોમવાર પહલી વહી નાઝિલ હૂઈ ઉસ વક્ત ખાલિદકી ઉમ્ર ૨૪ સાલ થી, ઉસ વક્ત તક વહ અપને કબીલે બનૂ મખ્ઝૂમકી અસ્કરી તાકતકા કાઈદ બન ચુકા થા. બનૂ મખ્ઝૂમકા શુમાર કુરૈશકે ચંદ એક મુઅઝ્ઝઝ ખાનદાનોંમેં હોતા થા, કુરૈશકે અસ્કરી ઉમૂર ઉસી ખાનદાનકે સુપુર્દ થે. કુરૈશ ખાલિદકે બાપ વલીદકે અહકામ ઔર ફેસ્લે માનતે થે. ૨૪ બરસકી ઉમ્રમેં યહ હૈષિયત ખાલિદકો ભી હાસિલ હો ગંઈ થી, મગર ઉસ હૈષિયતકો ઠુકરા કર ખાલિદ, અબૂ સુલેમાન મદીનેકો જા રહા થા.

કભી વહ મહસૂસ કરતા જૈસે ઉસ્કી ઝાતસે કોઈ કુવ્વત ઉસે પીછે ઘસીટ રહી હો, જબ વહ ઉસ કુવ્વતકે અષરકો મહસૂસ કરતા તો ઉસ્કી ગરદન પીછેકો મુળ જાતી, લેકિન ઉસ્કી અપની ઝાતસે એક આવાઝ ઉઠતી "આગે દેખ ખાલિદ ! તૂ વલીદકા બેટા તો હે, લેકિન વહ મર ગયા હે. તૂ અબૂ સુલેમાનકા બાપ હે, વહ ઝિંદા હે".

ઉસ્કે ઝહનમેં દો નામ અટક ગએ "મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ રસૂલુલ્લાહ" જો એક નયા દીન લાએ થે ઔર "અલ્વલીદ" જો ખાલિદકા બાપ મુહમ્મદ સૌલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઔર આપકે નયે દીનકા બહુત બળા દુશ્મન થા. બાપ યહ દુશ્મની વિરષેકે તોર પર ખાલિદકે

હવાલે કરકે દુન્યાસે ઉઠ ગયા થા.

ખાલિદકે ઘોળેને પાનીકી મશક પર અપને આપ હી રૂખ બદલ લિયા થા. ખાલિદને ઉધર દેખા. ઉસે ગોલ દાયરેમેં ખજૂરોંકે દરખ્ત ઔર સહરા(રેગિસ્તાન) કે ઝાળીનુમા દરખ્ત નઝર આએ. ઘોળા ઉધર હી જા રહા થા.

નખ્લિસ્તાનમેં દાખિલ હો કર ખાલિદ ઘોળેસે કૂદ ગયા. અમામા ઉતાર કર વહ પાનીકે કિનારે દો ઝાનૂ હો ગયા. ઉસ્ને પાની ચુલ્લૂ ભર ભર કર અપને સર પર ડાલા ઔર દો ચાર છીંટેં મુંહ પર ફેંકે. ઉસ્કા ઘોળા પાની પી રહા થા. ખાલિદને ઉસ ચશ્મેંસે પાની પિયા જો સિર્ફ ઈન્સાનોંકે ઈસ્તિઅમાલકે લિએ થા. યહ છોટા સા એક જંગલ થા. ખાલિદને ઘોળેકી ઝીન ઉતાર દી ઔર ઝીનકે સાથ બંધી હૂઈ છોટી સી એક દરી ખોલ કર ઝાળીનુમા દરખ્તોંકે ઝૂંડ તલે બિછાઈ ઔર લેટ ગયા.

★

વહ થક ગયા થા, થોળીસી દેરકે લિએ સો જાના ચાહતા થા મગર ઉસ્કે ઝહનમેં યાદોંકા જો કાફલા ચલ પળા થા વહ ઉસે સોને નહીં દે રહા થા. ઉસે સાત સાલ પહલેકા એક દિન યાદ આયા જબ ઉસ્કે અઝીઝોંને મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો કત્લ કરનેકા મન્સુબા બનાયા થા. ઉસ મન્સૂબેમેં ખાલિદકા બાપ વલીદ પેશ પેશ (આગે) થા.

વહ સિતંબર ૬૨૨ ઈસ્વીસનકી એક રાત થી, કુરૈશને રસૂલેખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો સોતેમેં કત્લ કરનેકે લિએ આદમી ચુને થે જો ઈન્સાની રૂપમેં વહશી ઔર દરિંદે થે. ખાલિદ કુરૈશકે સરકર્દા (ફતેહ કિએ હૂએ) ખાનદાનકા જવાન થા. ઉસ વક્ત ઉસ્કી ઉમ્ર સત્તાઈસ સાલ થી. વહ આંહઝરત સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે કત્લકી સાઝિશમેં શરીક થા, લેકિન વહ કત્લ કરનેવાલોંમેં શામિલ નહીં થા. ઉસે સાત સાલ પહલેકી વહ રાત, ગુઝરે હૂએ કલકી તરહ યાદ થી, વહ ઈસ કત્લ પર ખૂશ ભી થા, ના ખૂશ ભી. ખૂશ ઈસ લિએ કે ઉસ્કે અપને કબીલેકે હી એક આદમીને ઉસ્કે મઝહબકો જો બુતપરસ્તી થી, બાતિલ કહ દિયા ઔર અપને આપકો ખુદાકા પયગમ્બર કહ દિયા થા. ઐસે દુશ્મનકે કત્લ પર ખૂશ હોના ફિત્રી બાત થી.

ઔર ના ખૂશ ઈસલિએ થા કે વહ અપને દુશ્મનકો લલકાર કર આમને સામનેકી લળાઈ લળનેકા કાઈલ થા. ઉસ્ને સોએ હૂએ દુશ્મનકો કત્લ કરનેકી કભી સોચી હી નહીં થી. બહરહાલ ઉસ્ને ઈસ સાઝિશકી મુખાલફત નહીં કી. લેકિન કત્લકી રાત જબ કાતિલ રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો મુકર્રરા વક્ત પર કત્લ કરને ગએ તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા મકાન ખાલી થા. વહાં ઘરકા સામાન ભી નહીં થા. ન આપકા ઘોળા થા ન ઊંટની. કુરૈશ ઈસ ઉમ્મીદ પર સોએ હૂએ થે કે સુબ્હ ઉન્હેં ખૂશખબરી મિલેગી કે ઉન્કે મઝહબકો ઝુટલાને ઔર ઉન્હેં અપને નયે મઝહબકી તરફ બુલાનેવાલા કત્લ હો ગયા હે, મગર સુબ્હ વહ એક દૂસ્રેકો માયૂસીકે આલમમેં દેખ રહે થે, ફિર વહ સરગોશિયોંમેં એક દૂસ્રેસે પુછને લગે "મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ કહાં ગએ ?"

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ કત્લકે વક્તસે બહુત પહલે અપને કત્લકી સાઝિશ સે આગાહ હો કર મક્કાસે યષ્રિબ(મદીના)કો હિજરત કર ગએ થે. સુબ્હ તક આપ બહુત દૂર નિકલ ગએ થે.

આજ, સાત બરસોં બા'દ ખાલિદ ભી મદીનેકી તરફ જા રહા થા ઔર ઉસ્કે ઝહન પર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા નામ સવાર થા. ઉસ્ને જંગે ઉહદમેં અપને દેવતા હુબલ ઔર દેવી ઉઝ્ઝાકે દુશ્મન મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો કત્લ કરનેકી ભરપૂર કોશિશ કી થી, મગર આપ ઝખ્મી હાલતમેં વહાંસે નિકલ ગએ થે.

ખાલિદકે ઝહનસે યાદેં ફૂટતી ચલી આ રહી થી. ઝહન પીછે હી પીછે હટતે હટતે સોલા બરસ દૂર જા રૂકા. સન ૬૧૩ ઈસ્વીકી એક શામ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને કુરૈશકે ચંદ એક સરકર્દા અફરાદકો અપને હાં ખાને પર મદઊ કિયા. ખાનેકે બા'દ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને અપને મેહમાનોંસે કહા :

"એ બની અબ્દુલ મુત્તલીબ ! મેં તુમ્હારે સામને જો તોહફા પેશ કરને લગા હૂં વહ અરબકા કોઈ ઔર શખ્સ પેશ નહીં કર સકતા. ઉસ્કે લિએ અલ્લાહને મુઝે મુન્તખબ કિયા હે. મુઝે અલ્લાહને હુકમ દિયા હે કે તુમ્હેં એક ઐસે મઝહબકી તરફ બુલાઉં જો તુમ્હારી દુન્યાકે સાથ તુમ્હારી આકિબત

ભી આસૂદા ઔર મસરૂર કર દેગા''.

ઈસ તરહ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને પહલી વહીકે નુઝૂલકે તીન સાલ બા'દ અપને કરીબી અઝીઝોંકો ઈસ્લામ કબૂલ કરનેકી દા'વત દી. ખાલિદ ઉસ મેહફીલમેં નહીં થા. ઉસ્કા બાપ મદઊ થા. ઉસ્ને ખાલિદકો મઝાક ઉડાનેકે અંદાઝમેં બતાયા થા કે અબ્દુલ મુત્તલિબકે પોતે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને કહા હે કે વહ અલ્લાહકા ભેજા હૂઆ નબી હે.

"હમ જાન્તે હેં અબ્દુલ મુત્તલિબ કુરૈશકા એક સરદાર થા'' અલ્વલીદને અપને બેટે ખાલિદસે કહા, બેશક મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા ખાનદાન આ'લા હૈષિયત રખતા હે, લેકિન નુબુવ્વતકા દા'વા ઈસ ખાનદાનકા કોઈ ફર્દ ક્યૂં કરે ? અલ્લાહકી કસમ ઔર કસમ હુબલ ઔર ઉઝ્ઝાકી, મેરે ખાનદાનકા રૂત્બા કિસીસે કમ નહીં, ક્યા નુબુવ્વતકા દા'વા કરકે કોઈ ઉંચા હો સકતા હે ?''

"આપને ઉસ્સે ક્યા કહા હે ?'' ખાલિદને પૂછા.

"પહલે તો હમ ચુપ હો ગએ ફિર હમ સબ હંસ પળે'' અલ્વલીદને કહા, "લેકિન મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ચચાઝાદ ભાઈ અલીબિન અબૂ તાલીબને મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી નુબુવ્વતકો કબૂલ કર લિયા હે.

ખાલિદ અપને બાપકી તંઝિયા હંસીકો ભૂલા નહીં થા.

ખાલિદકો સન ૬૨૯ ઈસ્વીકે એક રોઝ મક્કા ઔર મદીનાકે રાસ્તેમેં એક નખ્લિસ્તાનમેં લેટે હૂએ વહ વક્ત યાદ આ રહા થા. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ જિન્કી નબુવ્વતકો કુરૈશકે સરદાર કુબુલ નહીં કર રહે થે, ઉસ નુબુવ્વતકો લોગ કબૂલ કરતે ચલે જા રહે થે. ઈન્મેં અકષરિયત નૌજવાનોંકી થી. બા'ઝ મુફલિસ લોંગોને ભી ઈસ્લામ કબૂલ કર લિયા. ઈસ્સે નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હોસ્લેમેં જાન આ ગઈ ઔર આપને ઈસ્લામકી તબ્લીગ તેઝ કર દી. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ બુત પરસ્તીકે ખિલાફ થે. મુસલમાન ઉન તીનસો સાઠ બુતોંકો ગલત કહતે થે. જો કા'બાકે અંદર ઔર બાહર રખ્ખે હૂએ થે.

તુલૂએ ઈસ્લામસે પહલે અરબ એક ખુદાકો માનતે થે ઔર પૂજતે

ઈન બુતોંકો થે. ઉન્હેં વહ દેવિયાં ઔર દેવતા કહતે ઔર ઉન્હેં અલ્લાહકે બેટે ઔર બેટિયાં માનતે થે. વહ હર બાતમેં અલ્લાહકી કસમ ખાતે થે.

કુરૈશને દેખા કે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે જિસ દીનકા ઉન્હોંને મઝાક ઉડાયા થા વહ મકબૂલ હોતા જા રહા હે. તો ઉન્હોંને આપકી તબ્લીગી સરગર્મિયોંકે ખિલાફ મહાઝ બના લિયા ઔર મુસલમાનોંકા જિના હરામ કર દિયા. ખાલિદકો યાદ આ રહા થા કે ઉસ્ને અલ્લાહકે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો ગલિયોં ઔર બાઝારોંમેં લોગોંકો ઈકઠ્ઠા કરકે ઉન્હેં ઈસ્લામ કબૂલ કરનેકી દા'વત દેતે ઔર બતાતે દેખા થા, કે બુત ઉન્હેં ન ફાયદા દે સકતે હૈં ન નુકસાન. ઈબાદતકે લાઈક સિર્ફ અલ્લાહ હે જો વહદહૂ લાશરીક હે.

રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી મુખાલફતકે કાઈદ(લીડર) કુરૈશકે ચાર સરદાર થે. એક તો ખાલિદકા બાપ અલ્વલીદ થા. દૂસ્રા આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા અપના ચચા અબૂ લહબ થા, તીસ્રા અબૂ સુફયાન ઔર ચોથા અબૂલ્હકમ થા જો ખાલિદકા ચચાઝાદ ભાઈ થા. મુસલમાનોં પર સબસે ઝિયાદા ઝુલ્મ વ તશદ્દુદ ઉસી શખ્સને કિયા થા. વહ જહાલતકી હદ તક કીના પર્વર (દિલમેં બુરાઈ રખનેવાલા) ઔર મુસ્લિમકુશ (મુસલમાનોંકો કત્લ કરનેવાલા) થા. ઈસી લિએ મુસલમાન ઉસે અબૂ જહલ કહને લગે થે. યહ નામ ઈત્ના આમ હુવા કે લોગ જૈસે ઉસ્કા અસલ નામ ભુલ હી ગએ હોં. તારીખને ભી ઈસ પસ્તકદ (ઠીંગના), ભેંગે (આંખ દબા કર દેખનેવાલા) ઔર લોહેકી તરહ મઝબૂત આદમીકો અબૂ જહલકે નામસે હી યાદ રખ્ખા હે.

★

ખાલિદકો યહ યાદેં પરેશાન કરને લગીં, શાયદ શર્મસાર (શરમિન્દા) ભી. કુરૈશકે લોગોંને રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ઘરમેં કઈ બાર ગિલાઝત ફેંકી થી. જહાં કોઈ મુસલમાન ઈસ્લામકી તબ્લીગ કર રહા હોતા વહા કુરૈશકે આદમી જા પહુંચતે ઔર હુલ્લડ મચાતે થે. બદઅખ્લાક ઔર ધુત્કારે હૂએ આદમિયોંકો રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો પરેશાન કરતે રહનેકે કામ પર લગા દિયા ગયા થા.

ખાલિદકો યહ ઈત્મિનાન ઝરૂર થા કે ઉસકે બાપને મુહમ્મદુર્રસૂલુલ્લાહ

સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ખિલાફ ઐસી કોઈ ઘટિયા હર્કત નહીં કી થી. વહ દો મર્તબા કરૈશકે તીન ચાર સરદારોંકો સાથ લે કર રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ચચા અબૂતાલિબકે પાસ યહ કહને ગયા થા કે વહ અપને ભતીજે રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો બુતોંકી તોહીન ઔર નુબુવ્વતકે દા'વેસે રોકે, વર્ના વહ કિસીકે હાથોં કત્લ હો જાએગા. અબૂ તાલિબને ઈન લોંગોકો દોનો મર્તબા ટાલ દિયા થા.

ખાલિદકો અપને બાપકી બહુત બળી કુર્બાની યાદ આઈ. અમ્મારહ ખાલિદકા ભાઈ થા. વહ ખાસ તૌર પર ખુબસૂરત નવજવાન થા. વહ ઝહીન થા ઔર ઉસ્મેં બાંકપન (બહાદૂરી) થા. ખાલિદકે બાપ અલ્વલીદને અપને ઈત્ને ખુબસૂરત બેટે અમ્મારહકો કુરૈશકે દો સરદારોંકે હવાલે કિયા ઔર ઉન્હેં કહાકે ઈસે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ચચા અબૂ તાલિબકે પાસ લે જાઓ ઔર ઉસે કહોકે મેરા બેટા રખ લો ઔર ઉસ્કે બદલે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ હમેં દે દો.

ખાલિદ અપને બાપકે ઈસ ફૈસ્લેસે કાંપ ઉઠા, ઔર જબ ઉસ્કા ભાઈ અમ્મારહ દોનો સરદારોંકે સાથ ચલા ગયા થા તો ખાલિદ તન્હાઈમેં જા કર રોયા થા.

અબૂ તાલિબ ! "સરદારોંને અમ્મારહકો રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ચચાકે આગે કરકે કહા, ઈસે તુમ જાન્તે હો. યહ અમ્મારહ બિન વલીદ હે. તુમ યહ ભી જાન્તે હોગે કે બનુ હાશીમને જિસ્કે તુમ સરદાર હો. અભી તક ઈસ જૈસા સજીલા ઔર અકલમંદ નૌજવાન પેદા નહીં કિયા. યહ હમ હમેશાકે લિએ તુમ્હારે હવાલે કરને આએ હેં. ઈસે અપના બેટા બના કર રખ્ખોગે તો તમામ ઉમ્ર યહ ફર્માબર્દાર રહેગા, ઔર અગર ઈસે અપના ગુલામ બનાઓગે તો કસમ હે અલ્લાહકી, તુમ પર અપની જાનભી કુર્બાન કર દેગા."

મગર તુમ ઉસે મેરે હવાલે ક્યૂં કર રહે હો ? અબૂ તાલિબને પૂછા, ક્યા બનૂ મખ્ઝુમકી માઓંને અપને બેટોંકો નીલામ કરના શરૂઅ કર દિયા હે ?... કહો, ઉસ્કી કિત્ની કીમત ચાહતે હો ?

ઉસ્કે ઈવઝ હમેં અપના ભતીજા મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ દે દો. કુરૈશકે એક સરદારને કહા "તુમ્હારા યહ ભતીજા તુમ્હારી

રૂસ્વાઈકા બાઈષ બન ગયા હે. ઉસ્ને તુમ્હારે આબા વ અજદાદકે મઝ્હબકો રદ કરકે નયા મઝહબ બના લિયા હે. ક્યા તુમ દેખ નહીં રહે કે ઉસ્ને કબીલેમેં આદમીકો આદમીકા દુશ્મન બના દિયા હે."

તુમ મેરે ભતીજેકો લે જા કર ક્યા કરોગે ?

"કત્લ" કુરૈશકે દૂસ્રે સરદારને જવાબ દિયા, "હમ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો કત્લ કરેંગે. યહ બેઈન્સાફી નહીં હોગી! તુમ દેખ રહે હો કે હમ તુમ્હારે ભતીજેકે બદલે તુમ્હેં અપના બેટા દે રહે હેં."

"યહ બહુત બળી બેઈન્સાફી હોગી" અબૂ તાલિબ ને કહા. તુમ મેરે ભતીજેકો કત્લ કરોગે ઔર મેં તુમ્હારે બેટેકો પાલૂંગા ઔર ઉસ પર ખર્ચ કરૂંગા ઔર ઉસે બહુત અછ્છી ઝીંદગી દુંગા, તુમ મેરે પાસ કૈસા ઈન્સાફ લે કર આયે હો ?... મેં તુમ્હેં ઈઝઝતસે રૂખ્સત કરતા હૂં".

ખાલિદને જબ અપને ભાઈકો અપને સરદારોંકે સાથ વાપસ આતે દેખા ઔર સરદારોંસે સુના કે અબૂ તાલિબને યહ સોદા કબૂલ નહીં કિયા, તો ખાલિદકો દિલી મુસર્રત હૂઈ થી...

★

"મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા તુમ્ને ક્યા બિગાળ લિયા થા અબૂ સુલૈમાન !" ખાલિદકી ઝાત સે એક સવાલ ઉઠા. ઉસ્ને ખયાલો હી ખયાલોમેં સર હિલાયા ઔર દિલ હી દિલમેં કહા, "કુછ નહીં.... બેશક મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા જિસ્મ તાકતવર હે લેકિન રૂકાના બિન અબ્દે યઝીદ જૈસે પહલવાનકો ઉઠાકર પટખનેકે લિએ સિર્ફ જિસ્માની તાકત કાફી નહીં."

રૂકાના બિન અબ્દે યઝીદ, રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા ચચા થા, જીસ્ને ઈસ્લામ કબૂલ નહીં કિયા થા. વહ અરબકા માના હુવા પહલવાન થા. નામી ગિરામી પહલવાન આએ, જીન્હેં ઉસ્ને એક હી દાવમેં પટખ કર ઉઠને કે કાબિલ ન છોળા. વહ વેહશી ઈન્સાન થા. સિર્ફ લળના મારના જાન્તા થા. ખાલિદકો વહ વક્ત યાદ આને લગા જબ મુસલમાનોકો દિક કરનેવાલે તીન ચાર આદમીયોંને એક દિન રૂકાના પહલવાનકો ખૂબ ખિલાયા પિલાયા ઔર ઉસે કહા થા કે તુમ્હારા ભતીજા

કિસીકે હાથ નહી આતા ન અપની તબ્લીગસે બાઝ આતા હે ન કિસીસે ડરતા હે ઔર લોગ ઉસ્કી બાતોંકે જાદૂમેં આતે ચલે જા રહે હૈં, ક્યા તુમ ઈસે સીધા નહીં કર સકતે ?''

"ક્યા તુમ મેરે હાથોં ઉસ્કી હડિયાં તુળવાના ચાહતે હો ?'' રૂકાનાને અપને ચહરે પર મસ્ત ભેંસેકા તઅષ્ષુર પેદા કરકે તકબ્બુરકે લહજેમેં કહા થા "લાઓ ઉસે મેરે મુકાબલેમેં... લેકિન વહ મેરા નામ સુનકર મક્કાસે ભાગ જાએગા. નહીં નહીં, મેં ઉસ્કે સાથ લળના અપની તોહીન સમઝતા હૂં.

ઉસ્ને ઉકસાનેવાલે આદમીયોંકી બાત ન માની. વહ કિસી પહલવાનકો અપને બરાબર સમઝતા હી નહીં થા. મુસલમાનોંકે દુશ્મન ખામોશ હો ગએ. લેકિન સોચતે રહે કે રૂકાનાકે હાથોં રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો ગિરા કર આપકા તમાશા બનાયા જાએ. મક્કાકે યહૂદી ખાસ તૌર પર રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે દુશ્મન થે લેકિન વહ ખુલકર મય્દાનમેં નહીં આતે થે. વહ ખૂશ થે કે અહલે કુરૈશ આપસમેં બટ કર એક દૂસ્રેકે દુશ્મન હો ગએ હૈં. ઉન્હેં પતા ચલ ગયા કે કુરૈશકે કુછ આદમિયોંને રૂકાના પહલવાનકો ઉકસાયા હે કે વહ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો કુસ્તીકે લિએ લલકારે, લેકિન વહ નહીં માન રહા.

એક રોજ રૂકાના રાતકે વક્ત એક ગલીસે ગુઝર રહા થા કે ઉસ્કે કરીબસે એક બળી હસીન ઔર નૌંજવાન લળકી ગુઝરી. ચાંદની રાતમેં લળકીને રૂકાનાકો પેહચાન લિયા ઔર મુસ્કરાઈ. રૂકાના વહશી થા, વહ રૂક ગયા ઔર લળકીકા રાસ્તા રોક લિયા.

"ક્યા તુમ જાન્તે હો કે ઔરત મર્દકી તરફ દેખ કર મુસ્કરાતી હે તો ઈસ્કા મત્લબ ક્યા હોતા હે ?'' રૂકાના પહલવાનને પુછા, "કોન હો તુમ ?''

"ઉસ્કા મત્લબ યહ હોતા હે કે ઔરત ઈસ મર્દકો ચાહતી હે.'' જવાન લળકી ને જવાબ દિયા "મેં સબ્ત બિન્તે અરમન હું.''

"ઓ..... અરમન યહૂદીકી બેટી !'' રૂકાનાને કહા ઔર લળકીકે કંધો પર હાથ રખ કર ઔર ઉસે અપને કરીબ કરકે બોલા "ક્યા મેરા જિસ્મ તુઝે ઈતના અછ્છા લગતા હે ઔર ક્યા મેરી તાકત..... ?''

"તુમ્હારી તાકતને મુઝે માયૂસ કર દિયા હે, સબ્ત ને પીછે હટતે હૂએ કહા તુમ અપને ભતીજે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમસે ડરતે હો !"

"કોન કહતા હે ?" રૂકાનાને ગરજ કર પુછા .

"સબ કહતે હેં" સબ્તને કહા. "પહલે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો ગિરાઓ, મેં અપના જિસ્મ તુમ્હેં ઈનામમેં દુંગી" 'અલ્લાહકે બેટો ઔર બેટીયોંકી કસમ, તેરી યહ બાત પૂરી કરકે તેરે સામને આઉંગા." રૂકાના ને કહા, "લેકિન તુને ગલત સુના હે કે મેં મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમસે ડરતા હૂં. બાત યહ હે કે મેં અપનેસે કમઝોરકે સાથ લળના અપની તોહીન સમઝતા હૂં લેકિન તેરી બાત પૂરી કરૂંગા."

★

મશ્હૂર મુઅર્રીખ ઈબ્ને હીશામને લિખ્ખા હે કે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ખુદ રૂકાના પહલવાનકો કુશ્તીકે લિએ લલ્કારા થા લેકિન દૂસ્રે મુઅર્રીખ ઈબ્ને અલ્અસીરને જો શહાદત પેશ કી હે, કે રૂકાનાને રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો કુશ્તીકે લિએ લલ્કારા ઔર ઉસ્ને કહા થા,

"મેરે ભાઈકે બેટે! તુમ બળે દિલ ઔર બળી જુર્અતવાલે આદમી હો. મેં યહ ભી જાન્તા હૂં કે તુમ જૂઠ બોલનેસે નફરત કરતે હો લેકિન મર્દકી જુર્અત ઔર સદાકતકા પતા અખાળેમેં ચલતા હે, આઓ મેરે સાથ અખાળેમેં ઉત્રો. અગર મુઝે ગિરા લો તો મેં તુમ્હેં અલ્લાહકા ભેજા હુવા નબી માન લૂંગા. અલ્લાહકી કસમ તુમ્હારા મઝહબ કબૂલ કર લુંગા."

"લેકિન યહ એક ભતીજે ઓર ચચાકી કુશ્તી નહીં હોગી !"રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને રૂકાનાકી લલ્કારકે જવાબ મેં કહા, "યહ એક બુતપરસ્ત ઔર સચ્ચે દીનકે એક પયગમ્બરકી લળાઈ હોગી. તૂ હાર ગયા તો અપના વાદા ન ભુલ જાના."

મક્કામેં યહ ખબર સહરાકી આંધીકી તરહ ફેલ ગઈ કે રૂકાના પહલવાન ઔર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી કુશ્તી હોગી ઔર જો હાર જાએગા વહ જિતનેવાલેકા મઝહબ કબૂલ કર લેગા. કુરૈશકા બચ્ચા બચ્ચા, મર્દો ઝન ઔર યહૂદી હુજૂમ કરકે આ ગએ. મુસલમાનોંકી

તઅદાદ બહુત થોળી થી, વહ તલ્વારોં ઔર બર્છીયોંસે મુસલ્લાહ હો કર આએ કયૂં કે ઉન્હેં ખત્રાસા મહસૂસ હો રહા થા કે કુરૈશ કુશ્તીકો બહાના બનાકર રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો કત્લ કર દેંગે.

અરબકા સબસે ઝિયાદા તાકતવર ઔર વહશી પહલવાન રૂકાના બિન અબ્દ યઝીદ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે મુકાબલેમેં ઉતરા. ઉસ્ને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ પર તન્ઝિયા નિગાહ ડાલી ઔર આપ પર ફબ્તી કસી. આપ મુકમ્મલ ખામોશી, ઈત્મીનાનસે રૂકાનાકી આંખોમેં આંખે ડાલ કર દેખતે રહે કે બેખબરીમેં વહ કોઈ દાવ ન ખેલ જાએ. રૂકાના આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ઈર્દ ગીર્દ યૂં ઘુમા જૈસે શેર અપને શીકારકે ઈર્દ ગીર્દ ઘુમ ગયા હો ઔર અબ ઉસે ખા જાએગા. હુજૂમ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા મઝાક ઉળા રહા થા. મુસલમાન ખામોશ થે. વહ દિલ હી દિલમેં અલ્લાહકો યાદ કર રહે થે. ઉન્હોંને અપની તલ્વારોંકે દસ્તોં પર હાથ રખ્ખે હૂએ થે.

ફિર ન જાને કયા હુઆ ? રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને કયા દાવ ખેલા ? ઈબ્ને અલ્અસીર લિખતા હે કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ને રૂકાનાકો ઉઠા કર ઝમીન પર પટખ દિયા. રૂકાના ઝખ્મી શેરકી તરહ ગુર્રા કર આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ પર હમ્લા આવર હૂઆ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ને ફિર વહી દાવ ખેલા ઔર ઉસે પટખ દિયા. વહ ઉઠા તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને તીસ્રી બાર પટખા. ભારી ભરકમ જિસ્મ તીન બાર પટખા ગયા તો કુશ્તી જારી રખનેકે કાબિલ ન રહા. રૂકાના સર ઝુકા કર અખાળેસે નિકલ ગયા.

હુજૂમ પર સન્નાટા તારી હો ગયા. અબ મુસલમાન નંગી તલ્વારેં ઔર બર્છિયાં હવામેં લહરા લહરા ઔર ઉછાલ ઉછાલ કર નારે લગા રહે થે.

"ચચા રૂકાના !" રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને લલ્કાર કર કહા, "અપના વાદા પૂરા કર ઔર યહીં ઐલાન કર કે આજસે તૂ મુસલમાન હે."

રૂકાનાને કબૂલે ઈસ્લામસે સાફ ઈન્કાર કર દિયા !

★

'યહ તાકત જિસ્માની નહીં થી,' ખાલિદને નખ્લિસ્તાનમેં લેટે લેટે અપને આપસે કહા, 'રૂકાનાકો યૂં પટખના તો દૂરકી બાત હે, ઉસે કોઈ પછાડ ભી નહીં સકા થા.'

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા તસવ્વુર ખાલિદકે ઝહનમેં નિખર આયા. વહ આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો અચ્છી તરહ જાન્તા થા લેકિન અબ વહ મહસૂસ કર રહા થા જૈસે વહ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ કોઈ ઔર થે, જીન્હેં વહ બચપન સે જાન્તા થા. ઉસ્કે બા'દ આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને જો રૂપ ઈખ્તિયાર કિયા થા. ઉસ્મેં ખાલિદ આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો નહીં પેહચાનતા થા. નબુવ્વતકે દા'વેકે બા'દ ખાલિદકી આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે સાથ બોલ ચાલ બન્દ હો ગઈ થી. વહ આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે સાથ દો દો હાથ કરના ચાહતા થા લેકિન વહ રૂકાનાકી તરહ પહલવાન નહીં થા. વહ મૈદાને જંગ મેં લળનેવાલા ઔર લળનેવાલોંકી કિયાદત (રહબરી) કરનેવાલા જંગજૂ થા, લેકિન ઉસ વક્ત મુસલમાન, ફૌજકી સૂરત મેં લળનેકે કાબિલ નહીં થે.

જબ મુસલમાન ફૌજકી સૂરતમેં લળનેકે કાબિલ હૂએ ઔર કુરૈશકે સાથ ઉન્કા પહલી લળાઈ હૂઈ, ઉસ વક્ત ખાલિદકે લિએ ઐસે હાલાત પૈદા હો ગએ થે કે વહ ઉસ લળાઈમેં શામીલ નહીં હો સકા થા, ઉસ્કા ઉસે બહુત અફસોસ થા, યહ બદ્રકી લળાઈ થી, જિસ્મેં તીન સો મુજાહિદીને ઈસ્લામને એક હઝાર કુરૈશકો શિકસ્ત દી થી. ખાલિદ દાંત પિસતા રેહ ગયા થા, લેકિન ઉસ રોઝ જબ વહ એક નખ્લિસ્તાનમેં લેટા હુવા થા. ઉસે ખયાલ આયા કે તીન સો તેરહને એકહઝારકો કિસ તરહ શિકસ્ત દે દી થી ? ઉસ્ને શિકસ્ત ખા કર આનેવાલે કુરૈશસે પૂછા થા કે મુસલમાનોમેં કૌન સી ખૂબી થી જીસ્ને ઉન્હેં ફત્હયાબ કિયા થા.

ખાલિદ ઉઠ બેઠા ઔર ઉંગલીસે રેત પર બદ્રકે મૈદાનકે ખદો ખાલ બના કર કુરૈશ ઔર મુસલમાનોકી પોઝીશન ઔર લળાઈકે દૌરાન ઉન દોનોકી ચાલોંકી લકીરેં બનાને લગા. બાપને ઉસે ફન્ને હબો' ઝર્બકા માહિર બના દિયા થા. બચપનમેં ઉસે ઘૂળ સવારી સિખાઈ. લળકપનમેં ઉસે અક્કળ ઔર મુંહઝોર ઘોળોંકો કાબૂમેં લાનેકે કાબિલ બનાયા.

નૌજવાનીમેં વહ શહસવાર બન ચુકા થા. શુતરસવારી(ઊંટ સવારી)મેં ભી વહ માહિર થા. ઉસ્કા બાપ હી ઉસ્કા ઉસ્તાદ થા. ઉસ્ને ખાલિદકો સિર્ફ સિપાહી નહીં બલ્કે સાલાર બનાયા થા. ખાલિદકો જંગોજદલ ઈત્ની અચ્છી લગી કે વહ લળને ઔર લળાનેકે તરીકોં પર ગોર કરને લગા ઔર જવાનીમેં ફૌજકી કિયાદતકે કાબિલ હો ગયા થા.

ઉસે બદ્રકી લળાઈમેં શામિલ ન હો સકનેકા અફસોસ થા ઔર વહ ઈન્તિકામકે તરીકે સોચતા રહતા થા લેકિન અબ ઉસ્કી સોચોંકા ધારા કિસી ઔર તરફ ચલ પળા થા. મક્કાસે રવાનગીસે કુછ દિન પેહલેસે વહ ઉસ સોચમેં ખો ગયા થા કે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ને રૂકાના પહલવાનકો તીન બાર પટખા થા ઔર બદ્રમેં આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ને મહઝ તીન સો તેરહ મૂજાહિદીનસે એક હઝારકો શિકસ્ત દી. યહ કોઈ ઔર હી કુવ્વત થી, લેકિન બદ્રકી લળાઈકે બા'દ ઉસ્કે દિલમેં મુસલમાનોકે ખિલાફ ઈન્તિકામકી આગ સુલગ રહી થી.

મુસલમાન બદ્રકી લળાઈમેં કુરૈશકે બહુતસે આદમિયોંકો કેદી બના કર લે ગએ થે કુરૈશકે સરદારોંકે લિએ તો સદમા થા હી, ઉસ્કા બહુત બળા અષર ખાલિદને કબૂલ કિયા થા. ઉસે યાદ થા કે જબ બદ્રકી લળાઈ લળી જા રહી થી તો મક્કામેં કોઈ ખબર નહીં પહુંચ રહી થીકે લળાઈકા અંજામ ક્યા હૂઆ ? મક્કાકે લોગ બદ્રકી સિમ્ત દેખતે રહતે થે કે ઉધરસે કોઈ સવાર દોળતા હુવા આએગા ફત્હકી ખબર સુનાએગા.

આખિર એક રોઝ એક શૂતરસવાર આતા નઝર આયા. લોગ ઉસ્કી તરફ દોળ પળે. સવારને અરબકે રિવાજકે મુતાબિક અપના કુર્તા ફાળ દિયા થા ઔર વહ રોતા આ રહા થા. બૂરી ખબર લાનેવાલે કાસિદ ઐસે હી કિયા કરતે થે. વહ જબ લોગોંકે દરમિયાન પહૂંચાતો ઉસ્ને રોતે હૂએ બતાયા કે અહલે કુરૈશકો બહુત બુરી શિકસ્ત હૂઈ હૈ. જિન્કે અઝીઝ રિશ્તેદાર લળને ગએ થે વહ એક દૂસ્રેકે આગે બળ્હ બળ્હ કર ઉન્કે મુતઅલ્લિક પૂછતે થે કે વહ ઝિંદા હૈં, ઝખ્મી હે યા મારે ગએ હૈં, શિકસ્તખુર્દા કુરૈશ પીછે આ રહે થે.

મારે જાનેવાલોંમેં સત્રહ અફરાદ ખાલિદકે કબીલે બનૂ મખ્ઝૂમકે થે ઔર ઉન સબકે સાથ ખાલિદકા ખૂનકા બળા કરીબી રિશ્તા થા. અબૂ જહલ ભી મારા ગયા થા. ખાલિદકા ભાઈ જિસ્કા નામ વલીદ થા, જંગી કેદી હો

નૌજવાનીમેં વહ શહસવાર બન ચુકા થા. શુતરસવારી(ઊંટ સવારી)મેં ભી વહ માહિર થા. ઉસ્કા બાપ હી ઉસ્કા ઉસ્તાદ થા. ઉસ્ને ખાલિદકો સિર્ફ સિપાહી નહીં બલ્કે સાલાર બનાયા થા. ખાલિદકો જંગોજદલ ઈત્ની અચ્છી લગી કે વહ લળને ઔર લળાનેકે તરીકોં પર ગોર કરને લગા ઔર જવાનીમેં ફૌજકી કિયાદતકે કાબિલ હો ગયા થા.

ઉસે બદ્રકી લળાઈમેં શામિલ ન હો સકનેકા અફસોસ થા ઔર વહ ઈન્તિકામકે તરીકે સોચતા રહતા થા લેકિન અબ ઉસ્કી સોચોંકા ધારા કિસી ઔર તરફ ચલ પળા થા. મક્કાસે રવાનગીસે કુછ દિન પેહલેસે વહ ઉસ સોચમેં ખો ગયા થા કે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ને રૂકાના પહલવાનકો તીન બાર પટખા થા ઔર બદ્રમેં આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ને મહઝ તીન સો તેરહ મૂજાહિદીનસે એક હઝારકો શિકસ્ત દી. યહ કોઈ ઔર હી કુવ્વત થી, લેકિન બદ્રકી લળાઈકે બા'દ ઉસ્કે દિલમેં મુસલમાનોકે ખિલાફ ઈન્તિકામકી આગ સુલગ રહી થી.

મુસલમાન બદ્રકી લળાઈમેં કુરૈશકે બહુતસે આદમિયોંકો કેદી બના કર લે ગએ થે કુરૈશકે સરદારોંકે લિએ તો સદમા થા હી, ઉસ્કા બહુત બળા અષર ખાલિદને કબૂલ કિયા થા. ઉસે યાદ થા કે જબ બદ્રકી લળાઈ લળી જા રહી થી તો મક્કામેં કોઈ ખબર નહીં પહુંચ રહી થીકે લળાઈકા અંજામ કયા હૂઆ ? મક્કાકે લોગ બદ્રકી સિમ્ત દેખતે રહતે થે કે ઉધરસે કોઈ સવાર દોળતા હુવા આએગા ફત્હકી ખબર સુનાએગા.

આખિર એક રોઝ એક શૂતરસવાર આતા નઝર આયા. લોગ ઉસ્કી તરફ દોળ પળે. સવારને અરબકે રિવાજકે મુતાબિક અપના કુર્તા ફાળ દિયા થા ઔર વહ રોતા આ રહા થા. બૂરી ખબર લાનેવાલે કાસિદ ઐસે હી કિયા કરતે થે. વહ જબ લોગોંકે દરમિયાન પહૂંચાતો ઉસ્ને રોતે હૂએ બતાયા કે અહલે કુરૈશકો બહુત બુરી શિકસ્ત હૂઈ હે. જિન્કે અઝીઝ રિશ્તેદાર લળને ગએ થે વહ એક દૂસરેકે આગે બળ્હ બળ્હ કર ઉન્કે મુતઅલ્લિક પૂછતે થે કે વહ ઝિંદા હૈં, ઝખ્મી હે યા મારે ગએ હૈં, શિકસ્તખુર્દા કુરૈશ પીછે આ રહે થે.

મારે જાનેવાલોંમેં સત્રહ અફરાદ ખાલિદકે કબીલે બનૂ મખ્ઝૂમકે થે ઔર ઉન સબકે સાથ ખાલિદકા ખૂનકા બળા કરીબી રિશ્તા થા. અબૂ જહલ ભી મારા ગયા થા. ખાલિદકા ભાઈ જિસ્કા નામ વલીદ થા, જંગી કેદી હો

સલ્લમકો અપને બેટેકા ખૂન મુઆફ નહીં કરુંગી. યહ લળાઈ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને કરાઈ હે. મેં હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ, અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો નહીં બખ્શૂંગી. વહ મેરે બાપ, ચચા ઔર મેરે બેટેકે કાતિલ હે.

" મેરે ખૂનકો સિર્ફ મેરે બેટેકા કત્લ ગર્મા રહા હે" અબૂ સુફયાનને કહા થા, "મુઝ પર અપને બેટેકે ખૂનકા ઈન્તિકામ ફર્ઝ હો ગયા હે, મેં સબસે પેહલે યહ કામ કરુંગા કે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ખિલાફ ઝબરદસ્ત ફૌજ તય્યાર કરકે ઉસે આઈંદા લળનેકે કાબિલ નહીં છોળૂંગા."

મશહૂર મોઅર્રીખ ઔર વકાએનિગાર વાકદી લિખતા હે કે અગલે હી રોઝ અબૂ સુફયાનને તમામ સરદારોંકો બુલાયા. ઉન્મેં ઝિયાદા તઅદાદ ઉન સરદારોંકી થી જો કિસી ન કિસી વજહસે જંગે બદ્રમેં શરીક નહીં હો સકે થે ઔર ઉન્મેંસે હર એકકા કોઈ ન કોઈ અઝીઝ ઉસ જંગમેં મારા ગયા થા. સબ ઈન્તિકામકા ઈરાદા લેકર ઈકટ્ઠે હૂએ.

"ક્યા મુઝે ઝિયાદા બાતેં કરનેકી ઝરૂરત હે ?" અબૂ સુફયાનને કહા "મેરા અપના જવાન બેટા મારા ગયા હે અગર મેં ઈન્તિકામ નહીં લેતા તો મુઝે જિનેકા કોઈ હક નહીં."

સબ એક હી બાર બોલને લગે. વહ ઈસ પર મુત્તફિક થે કે મુસલમાનોંસે બદ્રકી શિકસ્તકા ઈન્તિકામ લિયા જાએ.

"લેકિન આપમેંસે અબ કોઈ ભી અપને ઘરમેં ન બેઠા રહે" ખાલિદને કહા "બદ્રમેં હમ સિર્ફ ઈસ લિએ ઝિલ્લતમેં ઘિરે કે સરદાર ઘરોંમેં બેઠે રહે ઔર ઉન લોગોંકો લળનેકે લિએ ભેજ દિયા જો કુરૈશકી અઝમતકો નહીં સમઝતે થે."

"ક્યા મેરે બાપકો ભી કુરૈશકી અઝમતકા ખયાલ ન થા ?" ખાલિદકે ચચાઝાદ ભાઈ ઈકરમા જો અબૂ જહલકા બેટા થા, બર્હમ હોતે હૂએ કહા, "ક્યા સફવાન બિન ઉમય્યાકે બાપકો ભી કુરૈશકી અઝમતકા ખયાલ ન થા ?... તુમ કહાં થે અલ્વલીદકે બેટે ?"

"હમ યહાં એક દૂસરેસે લળનેકે લિએ ઈકટ્ઠે નહીં હૂએ" અબૂ સુફયાનને કહા "ખાલિદ ! તુમ્હેં ઐસી બાત નહીં કહની ચાહિએ થી જિસ્સે કોઈ

અપની બેઈઝઝતી મહસૂસ કરે."

"હમમેંસે કોઈ ભી ઈઝઝતવાલા નહીં રહા" ખાલિદને કહા, "હમ સબ ઉસ વકત તક બેઈઝઝત રહેંગે જબ તક હમ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ ઔર ઉસ્કે ચેલોંકો ખત્મ નહીં કર દેતે. મુઝે અપને ઘોળેકે સુમ્મોંકી કસમ, મેરે ખૂનકી ગર્મીને મેરી આંખેં જલા દી હે. ઈન આંખોંકો મુસલમાનકા ખૂન ઠંડા કર સકતા હે.... મૈં ફિર કહૂંગા કે અબ સરદાર આગે હોંગે ઔર મેં જાન્તા હૂં કે મેં મૈદાને જંગમેં કહાં હોઉંગા, લેકિન જંગમેં હમારા જો સરદાર હોગા. મેં ઉસ્કે હુકમકા પાબંદ રહૂંગા ઔર અગર મેં સમઝૂંગા કે સરદારને મુઝે ઐસા હુકમ દિયા હે જો હમેં નુકસાન દેગા તો મેં ઐસા હુકમ નહીં માનૂંગા."

સબને મુત્તફકા તૌર પર અબૂ સુફયાનકો અપના સરદાર મુકર્રર કિયા.

ઉસ્સે કુછ રોઝ પેહલે અહલે મક્કાકા એક કાફલા ફલસ્તીનસે મક્કા વાપસ આયા થા યહ તિજારતી કાફલા થા, મક્કાકે બાશિંદો, ખુશૂસન કુરૈશકે હર ખાનદાનને ઈસ તિજારતમેં હિસ્સા ડાલા થા. ઉસ કાફલેમેં કમોબેશ એક હઝાર ઊંટ થે ઔર જો માલ ગયા થા ઉસ્કી માલિયત પચાસહઝાર દીનાર થી. કાફલેકા સરદાર અબૂ સુફયાન થા જિસ્ને પચાસ હઝાર પર, પચાસ હઝાર દીનાર મુનાફા કમાયા થા.

કાફલેકી વાપસીકા રાસ્તા મદીનાકે કરીબસે ગુઝરતા થા. મુસલમાનોંકો પતા ચલ ગયા ઉન્હોંને પૂરે કાફલેકો ગિરફતાર કરનેકા ઈરાદા કિયા ઔર એક મુકામ પર કાફલેકો ઘેરેમેં લે લિયા, લેકિન વહ ઝમીન ઐસી થી કે અબૂ સુફયાનને એક એક આદમી ઔર એક એક ઊંટકો ઝમીનકે ઉંચે નીચે ખદ્દોખાલસે ફાઈદા ઉઠાતે હૂએ ઘેરેસે નિકાલ દિયા થા.

★

ખાલિદકા ઘોળા ખરામા ખરામા(આહિસ્તા આહિસ્તા) મદીનાકી તરફ ચલા જા રહા થા, લેકિન ખાલિદકા ઝહન પીછેકો સફર કર રહા થા. ઉસે ઉસ વકતકા જબ કુરૈશ ઈન્તિકામકી ઈસ્કીમ બનાનેકે લિએ ઈકટ્ઠે હૂએ થે. એક એક લફઝ જો કિસીને કહા થા, સુનાઈ દે રહા થા.

"અગર તુમને અપની સરદારી મુઝે દી હે તો મેરે હર ફેસ્લેકી પાબંદી તુમ પર લાઝિમ હે" અબૂ સુફયાનને કહા, "મેરા પહલા ફેસ્લા યહ હે કે

મેંને પચાસ હઝાર દીનાર મુનાફા સબમેં તકસીમ નહીં કિયા વહ મેં તકસીમ નહીં કરૂંગા. યહ મુસલમાનોંકે ખિલાફ ફેસ્લાકુન જંગમેં ઈસ્તિઅમાલ હોગા.''

''મુઝે ઔર મેરે ખાનદાનકો યહ ફેસ્લા મંઝૂર હે'' સબસે પેહલે ખાલિદને કહા.

ફિર ''મંઝૂર હે..... ઐસા હી કરો..... મંઝૂર હે'' કી આવાઝેં ઉઠી.

''મેરા દૂસ્રા હુકમ યહ હે'' અબૂ સુફયાનને કહા કે, ''જંગે બદ્રમેં હમારે જો આદમી મારે ગએ હેં. ઉન્કે લવાહિકીન(રિશ્તેદાર) આહોઝારી કર રહે હે. મેંને મર્દોકો ધાળે મારતે ઔર ઔરતોંકો નોહા કરતે સુના હે. અલ્લાહકી કસમ જબ આંસૂ બહ જાતે હે તો ઈન્તિકામકી આગ સર્દ હો જાતી હે. આજસે બદ્રકે મકતૂલીન પર કોઈ નહીં રોએગા. ઔર મેરા તીસ્રા હુકમ યહ હે કે મુસલમાનોને બદ્રકી લળાઈમેં હમારે જિન આદમિયોંકો કૈદ કિયા હે, ઉન્કી રિહાઈકે લિએ કોઈ કોશિશ નહીં કી જાએગી. તુમ જાન્તે હો કે મુસલમાનોંને કૈદિયોંકી રિહાઈકે લિએ ઉન્કે દર્જે મુકર્રર કર દિએ હેં ઔર ઉન્કા ફિદિયા એક હઝારસે ચારહઝાર મુકર્રર કિયા હે. હમ મુસલમાનોંકો એક દિરહમ ભી નહીં દેંગે. યહ રકમ હમારે હી ખિલાફ ઈસ્તિઅમાલ હોગી.''

ખાલિદકો ઘોળેકી પીઠપર બેઠે ઔર મદીનાકી તરફ જાતે વહ લમ્હેં યાદ આ રહે થે તો ઉસકી મુઠ્ઠિયાં બંદ હો ગઈ. ગુસ્સેકી લહર ઉસકે સારે વજૂદમેં ફિર ગઈ. વહ વક્ત બહુત પીછે રહ ગયા થા લેકિન અબ ભી ઉસકે અંદર ગુસ્સા બેદાર હો ગયા. ઉસે ગુસ્સા ઈસ બાત પર આયા થા કે ઈજલાસમેં તય હો ગયા થા કે મુસલમનોંકે પાસ મક્કાકા કોઈ આદમી અપને કૈદિકો છુળાને મદીના નહીં જાએગા લેકિન એક આદમી ચોરી છુપે મદીના ચલા ગયા ઔર ફિદિયા અદા કરકે અપને બાપકો રિહા કરા લાયા. ઉસકે બા'દ કુરૈશકા કોઈ ન કોઈ આદમી ચોરી છુપે મદીના ચલા જાતા ઔર અપને અઝીઝ રીશ્તેદારકો રિહા કરા લાતા. અબૂ સુફયાનને અપના હુકમ વાપસ લે લિયા.

ખાલિદકા અપના એક ભાઈ જિસ્કા નામ વલીદ થા મુસલમાનોંકે પાસ જંગી કેદી થા. અગર ઉસ વક્ત તક કુરૈશ અપને બહુતસે કૈદી રિહા ન કરા

લાએ હોતે તો ખાલિદ અપને ભાઈકી રિહાઈકે લિએ કભી ન જાતા. ઉસે અપને ભાઈયોંને મજબૂર કિયા થા કે વલીદકી રિહાઈકે લિએ જાએ. ખાલિદકો યાદ આ રહા થા કે વહ અપને વકારકો ઠેસ પહુંચાને પર આમાદા નહીં હો રહા થા, લેકિન ઉસે એક ખયાલ આયા થા. ખયાલ યહ થા કે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ભી ઉસી કબીલેકે થે ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે પેરોકાર યાની જો મુસલમાન હો ગએ થે વહ ભી કુરૈશ ઔર અહલે મક્કાસે થે. વહ આસ્માનસે તો નહીં ઉતરે થે ! વહ ઈત્ને જરી ઔર દિલેર તો નહીં થે કે તીનસો તેરહકી તઅદાદમેં એક હઝારકો શિકસ્ત દે સકતે. અબ ઉન્મેં કૈસી કુવ્વત આ ગઈ હે કે વહ હમેં નીચા દિખા કર હમારે આદમિયોંકી કીમતેં મુકર્રર કર રહે હેં !

ઉન્હેં એક નઝર દેખૂંગા, ખાલિદને સોચા થા "મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો ગોરસે દેખૂંગા".

ઔર વહ અપને ભાઈ હિશામકો સાથ લેકર મદીના ચલા ગયા થા. ઉસ્ને અપને સાથ ચાર હઝાર દિરહમ બાંધ લિએ થે. ઉસે મા'લૂમ થા કે બનૂ મખ્ઝૂમકે સરદાર અલ્વલીદકે બેટેકા ફિદિયા ચાર હઝાર દિરહમસે કમ નહીં હોગા.

ઐસા હી હુવા ઉસ્ને મુસલમાનોંકે યહાં જાકર અપને ભાઈકા નામ લિયા તો એક મુસલમાનને, જો કૈદિયોંકી રિહાઈ ઔર ફિદિયાકી વસૂલી પર મામૂર થા. કહા કે ચાર હઝાર દિરહમ અદા કરો.

"હમ ફિદિયામેં કુછ રિઆયત ચાહતે હેં" ખાલિદકે ભાઈ હિશામને ઉસ મુસલમાનસે કહા, "તુમ લોગ આખિર હમમેંસે હો. કુછ પૂરાને રિશ્તોંકા ખયાલ કરો."

"અબ હમ તુમમેંસે નહીં હે." મુસલમાનને કહા, "હમ અલ્લાહકે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હુકમકે પાબંદ હે" "ક્યા હમ તુમ્હારે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમસે બાત કર સકતે હેં ?" હિશામને પૂછા.

'હિશામ !' ખાલિદને ગરજ કર કહા. "મેં અપને ભાઈકો અપને વકાર પર કુર્બાન કર ચુકા થા મગર તુમ મુઝે સાથ લે આયે. યહ જિત્ના માંગતે હે ઉત્ના હી દે દો. મેં મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે

સામને જા કર રહમકી ભીક નહીં માંગૂગા" ઉસ્ને દિરહમોંસે ભરી હૂઈ થેલિયાં મુસલમાનકે આગે ફેંક કર કહા, "ગિન લો ઔર હમારા ભાઈ હમારે હવાલે કરો."

રકમ ગિની જા ચુકી તો વલીદકો હિશામ ઔર ખાલિદકે હવાલે કર દિયા ગયા. તીનો ભાઈ ઉસી વક્ત મક્કાકો રવાના હો ગએ. રાસ્તેમેં દોનોં ભાઈયોંને વલીદસે પૂછા કે ઉન્કી શિકસ્તકા બાઈષ ક્યા થા? ઉન્હેં તવક્કુઅ થી કે વલીદ જો એક જંગજૂ ખાનદાનકા જવાન થા ઉન્હેં જંગી ફહમો ફિરાસત ઔર હર્બો ઝર્બકે તરીકોંકે મુતાબિક મુસલમાનોંકી જંગી ચાલોંકી ખૂબિયાં ઔર અપની ખામિયાં બતાએગા. મગર વલીદકા અંદાઝ ઐસા ઔર ઉસ્કે હોંટોં પર મુસ્કરાહટ ઐસી થી જૈસે ઉસ પર કોઈ પૂરઅસ્રાર અષર હો.

"વલીદ કુછ તો બતાઓ." ખાલિદને ઉસ્સે પૂછા, "હમેં અપની શિકસ્તકા ઈન્તિકામ લેના હે. કુરૈશકે તમામ સરદાર અગલી જંગમેં શરીક હો રહે હેં. હમ ઈર્દ ગિર્દકે તમામ કબાઈલકો ભી સાથ મિલા રહે હેં ઔર વહ મક્કામેં જમા હોના શુરૂઅ હો ગએ હેં."

"સારે અરબકો ઈકઠ્ઠા કર લો ખાલિદ !" વલીદને કહા, તુમ મુસલમાનોંકો શિકસ્ત નહીં દે સકોગે. મેં નહીં બતા સકતા કે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુઅલય્હિ વ સલ્લમકે હાથમેં કોઈ જાદૂ હે યા ઉન્કા નયા અકીદા સચ્ચા થા ક્યા બાત હે કે મેંને ઉન્કા કૈદી હોતે હૂએ ભી ઉન્હેં નાપસંદ નહીં કિયા".

"ફિર તુમ અપને કબીલેકે ગદ્દાર હો." હિશામને કહા, "ગદ્દાર હૂં યા હમ પર ઉન્કા જાદૂ અષર કર ગયા હે ! વહ યહૂદી પેશ્વા ઠીક કહતા થાં કે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે પાસ કોઈ નયા અકીદા ઔર નયા મઝહબ નહીં, ઉસ્કે હાથમેં કોઈ જાદૂ આ ગયા હે."

"જાદૂ હી થા, વર્ના બદ્રમેં કુરૈશ શિકસ્ત ખાનેવાલે નહીં થે," ખાલિદને કહા.

વલીદ જૈસે ઉન્કી બાતેં સુન હી નહીં રહા થા, ઉસ્કે હોંટોં પર તબસ્સુમ થા ઔર વહ મુળ મુળ કર મદીનેકી તરફ દેખતા થા. મદીનાસે કુછ દૂર ઝુલ્હુલય્ફા નામકી એક જગહ હુવા કરતી થી. તીનોં ભાઈ વહાં પહુંચે તો રાત ગહરી હો ચુકી થી. રાત ગુઝારનેકે લિએ વહ વહીં રૂક ગએ.

, સુબ્હ આંખ ખુલી તો વલીદ ગાઈબ થા. ઉસ્કા ઘોળા ભી વહાં નહીં થા. ખાલિદ ઔર હિશામ સોચ સોચ કર ઈસ નતીજે પર પહૂંચે કે વલિદ વાપસ મદીને ચલા ગયા હે. ઉન્હોંને દેખા થા કે ઉસ પર કોઈ અષર થા, યહ અષર મુસલમાનોંકા હી હો સકતા થા. દોનો ભાઈ મક્કા આ ગએ. ચંદ દિનો બા'દ ઉન્હેં મદીનાસે વલીદકા ઝુબાની પૈગામ મિલા કે ઉસ્ને મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો ખુદાકા સચ્ચા રસૂલ તસ્લીમ કર લિયા હે ઔર વહ આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી શખ્સિયત ઔર બાતોંસે ઈત્ના મુતઅષ્ષિર હુવા હે કે ઉસ્ને ઈસ્લામ કબૂલ કર લિયા હે. મુઅર્રિખીન લિખતે હે કે વલીદ બિન અલ્વલીદ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે મંઝૂરે નઝર હે ઔર ઉન્હોંને મઝહબમે ભી ઔર કુફ્ફારકે સાથ લળાઈમેં ભી નામ પેદા કિયા.

★

ખાલિદ મદીનેકી તરફ ચલા જા રહા થા. ઉસે ઉફુકસે એક કોહાનસી ઉભરી હૂઈ નઝર આને લગી. ખાલિદ જાન્તા થા યહ ક્યા હે. યહ ઉહદકી પહાળી થી જો મદીના સે ચારમીલ શીમાલ મેં હે. ઉસ વક્ત ખાલિદ રેતકી બળી લમ્બી ઔર કુછ ઊંચી ટેકરી પર ચલા જા રહા થા.

"ઉહદ.... ઉહદ" ખાલિદકે હોટોં સે સરગોશી નીકલી ઔર ઉસે અપની લલ્કાર સુનાઈ દેને લગી, મેં અબૂ સુલૈમાન હૂં.... મેં અબૂ સુલૈમાન હૂં. ઉસ્કે સાથ હી ઉસે એક ખૂનરેઝ જંગકા શોરોગુલ ઔર સેંકળોં ઘોળોંકી ટાપ ઔર તલ્વારેં ટકરાનેકી આવાઝેં સુનાઈ દેને લગી. ખાલિદ યહ જંગ લળનેકે લિએ બેતાબ થા ઔર ઉસ્ને યહ જંગ લળી.

ખાલિદકા ઝહન પીછે હી હટતા ગયા .

ચાર હી સાલ પેહલેકા વાકિઆ થા. માર્ચ ૬૨૫ ઈસ્વી(શવાલ ૩ હિજરી) મહીનેમેં કુરૈશને મદીના પર હમ્લા કરનેકે લિએ જો લશ્કર તય્યાર કિયા થા વહ મક્કામેં ઈકટ્ઠા હો ચુકા થા. ઉસ્કી કુલ તઅદાદ તીનહઝાર થી ઉસ્મેં સાતસો અફરાદને ઝિરહ પહન રખ્ખી થી. ઘૂળ સવાર દોસોકે લગભગ થે. રસદ ઔર સામાને જંગ તીનહઝાર ઊંટો પર લદા હુવા થા. યહ લશ્કર કૂચકે લિએ તય્યાર થા.

ખાલિદકો એક રોઝ પેહલેકી બાતકી તરહ યહ મંઝર યાદ થા, કે

ઉસ લશ્કરકો દેખ કર વહ કિસ કદર ખૂશ હુવા થા ! ઈન્તિકામકી આગ બુઝાનેકા વક્ત આ ગયા થા. ઉસ લશ્કરકા સાલારે આ'લા અબૂ સુફયાન થા, ઔર ખાલિદ ઈસ લશ્કરકે એક હિસ્સેકા કમાનદાર થા. ઉસ્કી બહનભી ઉસ લશ્કરકે સાથ જા રહી થી. ઉસ્કે અલાવા ચૌદહ ઔરતેં ઉસ લશ્કરકે સાથ જાનેકે લિએ તય્યાર થી. ઉન્મેં અબૂ સુફયાનકી બીવી હિંદા ભી થી. અમ્ર ઈબ્નુલ આસકી ઔર અબૂ જહલકે બેટે ઈકરમાકી બીવિયાંભી શામિલ થી. બાકી સબ ગાને બજાને વાલિયાં થી. સબકી આવાઝમેં સોઝ થા ઔર ઉન્કે સાથ દફ ઔર ઢોલક થે. ઉન ઔરતોંકા જંગમેં યહ કામ થા કે જોશીલે ઔર જઝબાતી ગીત ગા કર સિપાહિયોંકા હૌસ્લા બુલંદ રખ્ખેં ઔર ઉસ્કી યાદ તાઝહ કરતી રહે જો જંગે બદ્રમેં મારે ગએ થે.

ખાલિદકો અફ્રીકાકા એક હબ્શી યાદ આયા. જિસ્કા નામ વહશી બિન હરબ થા. વહ કુરૈશકે એક સરદાર જુબેર ઈબ્ને મુત્ઈમકા ગુલામ થા. વહ દરાઝ કદ, સિયાહરુ ઔર તાકતવર થા. ઉસ્ને બર્છી મારનેકે ફનમેં શોહરત હાસિલ કી થી. ઉસ્કે પાસ અફ્રીકાકી બની હૂઈ બર્છી થી. ઉસ્કા અફ્રીકી નામ કુછ ઔર થા. ઉસે અરબી નામ જુબેરને ઉસ્કે જંગી કમાલાત દેખ કર દિયા થા.

"વહને હરબ ! કૂચ સે કુછ પેહલે જુબેર બિન મુત્ઈમ ને ઉસે કહા "મુઝે અપને ચચાકે ખૂનકા બદલા લેના હે. શાયદ મુઝે મોકા ન મિલ સકે. મેરે ચચાકો બદ્રકી લળાઈ મેં મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ચચા હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કત્લ કિયા થા. અગર તુમ હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી કત્લ કરદો તો મેં તુમ્હેં આઝાદ કર દૂંગા."

હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ મેરી બર્છી સે કત્લ હોગા યા આકા ! વહશી બિનહરબ ને કહા.

યહ હબ્શી ગુલામ ઉસ તરફ જા નિકલા જહાં વહ ઔરતેં ઉટોંપર સવાર હો ચુકી થી જો ઈસ લશ્કરકે સાથ જા રહી થી.

અબૂ વસ્મા, કિસી ઔરત ને પૂકારા.

યહ વહશીબિન હરબકા દૂસ્રા નામ થા. વહ રૂક ગયા. દેખાકે અબૂ સુફયાનૂકી બીવી હિંદા ઉસે બુલા રહી થી. વહ ઉસ્કે કરીબ ચલા ગયા.

અબૂ વસ્મા હિંદા ને કહા, હેરાન ન હો. તુઝે મેંને બુલાયા હે. મેરા

સીના ઈન્તિકામકી આગસે જલ રહા હે. મેરા સીના ઠંડા કર દે. હુકમ ખાતુન, ગુલામને કહા, અપને સાલારકી જઝાકે હુકમ પર અપની જાન દે દૂંગા.

બદ્રમેં મેરે બાપકો હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને કત્લ કિયા થા, હિંદાને કહા, તૂ હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો અછ્છી તરહ પહચાનતા હે. યહ દેખ મેંને સોનેકે જો ઝેવરાત પહન રખ્ખે હેં, અગર તૂ હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો કત્લ કર દેગા તો યહ સબ ઝેવરાત તેરે હોંગે.

વહશી બિન હરબને હિંદાકે ઝેવરાત પર નિગાહ ડાલી તો વહ મુસ્કરાયા ઔર ઝેરે લબ પુરઅઝ્મ લહજેમેં બોલા "હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો મેં હી કત્લ કરૂંગા."

ખાલિદકો અપને લશ્કરકા કૂચ યાદ થા. ઉસી રાસ્તેસે લશ્કર મદીનાકો ગયા થા. ઉસ્ને એક બુલંદ જગહ ખળે હોકર અપને લશ્કરકો દેખા થા. ઉસ્કા સીના ફખ્રસે ફુલ ગયા થા. ઉસે મદીનાકે મુસલમાનોં પર રહમ આ ગયા થા. લેકિન ઉસ રહમને ભી ઉસે મસર્રત દી થી. યહ ખૂનકી દુશ્મની થી. યહ ઉસ્કે વકારકા મસ્અલા થા. મુસલમાનોંકો કુચલ ડાલના ઉસ્કા અઝ્મ થા.

★

જંગે ઉહદકે બહુત દિન બા'દ ઉસે પતા ચલા થા કે જબ મક્કા મેં કુરૈશ લશ્કર જમા કર રહે થે તો ઉસ્કી ઈત્તિલા રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો મિલ ગઈ થી ઔર જબ યહ લશ્કર મદીનાકે રાસ્તેમેં થા તો રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો ઉસ્કી રફ્તાર,પળાવ ઔર મદીનેસે ફાસ્લેકી ઈત્તિલાએં મુસલ્સલ મિલ્તી રહી થી. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો લશ્કરકે મક્કા સે કૂચકી ઈત્તિલા હઝરત અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને દી થી.

કુરૈશકે ઈસ લશ્કરને મદીનાસે કુછ મીલ દૂર કોહે ઉહદકે કરીબ એક એસી જગહ કેમ્પ કિયા થા જો હરીભરી થી ઔર વહાં પાની ભી થા. ખાલિદકો મા'લૂમ ન થા કે મુસલમાનોંકે દો જાસૂસ ઈસ લશ્કરકી પૂરી તઅદાદ દેખ આએ હેં ઔર રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો

બતા ચૂકે હૈં.

૧૨ માર્ચ ૬૨૫ ઈસ્વીકે રોઝ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને અપની ફૌજકો કૂચકા હુકમ દિયા. શેખૈન નામકી એક પહાળીકે દામન મેં જા ખેમાઝન હૂએ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે સાથ એક હઝાર પ્યાદા મુજાહિદીન થે જિન્મેં એકસો ને સરોંપર ઝિરહ પહેન રખી થી. મુજાહિદીનકે પાસ સિર્ફ દો ઘોળે થે જિન્મેંસે એક રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે પાસ થા.

ઈસ મોકે પર મુસલમાનોંકે નિફાકકા પહલા ખતરનાક મુઝાહિરા હુવા જો ગદ્દારીકે મુતરાદિફ થા. મદીનેકે બા'ઝ ઐસે લોગોને ઈસ્લામ કબૂલ કર લિયા થા જો દિલ સે મુસલમાન નહીં હૂએ થે. ઉન્હેં રસૂલે મકબૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને મુનાફિકીન કહા થા. કિસીકે મુતઅલ્લિક યહ મા'લૂમ કરનાકે યહ સચ્ચા મુસલમાન હે યા મુનાફિક, બહુત મુશ્કીલ થા. જબ મુજાહિદીન મદીનેસે શેખૈનકી પહાળીકી તરફ કૂચ કરને લગે તો એક બદઅપર આદમી જિસ્કા નામ અબ્દુલ્લાહ બિન ઉબૈ થા. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે સાથ ઈસ બહષમેં ઉલજ ગયાકે કુરૈશકા લશ્કર તીન ગુના હે ઈસલિએ મદીનેસે બાહર જાકર લળના નુકસાનદેહ હોગા.

આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને મુજાહિદીનકે દૂસ્રે સરદારોંસે રાએં લી તો અક્ષરિયતને કહા કે શહરસે બાહર લળના ઝિયાદા બેહતર હોગા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ અબ્દુલ્લાહ બિન ઉબૈકે હી હમખયાલ થે લેકિન આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને અક્ષરિયતકા ફેસ્લા કબૂલ ફરમાયા ઔર કૂચકા હુકમ દે દિયા. અબ્દુલ્લાહ બિન ઉબૈને શહરસે બાહર જાનેસે ઈન્કાર કર દિયા. ઉસ્કે પીછે હટનેકી દેર થીકે મુજાહિદીને ઈસ્લામમેંસે તીન સો આદમી પીછે હટ ગએ. તબ પતા ચલા કે યહ સબ મુનાફિકીન થે ઔર અબ્દુલ્લાહ ઉન્કા સરદાર હે.

અબ તીન હઝારકે મુકાબલેમેં મુજાહિદીનકી નફરી સિર્ફ સાતસો રહ ગઈ. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ દિલબરદાસ્તા ન હૂએ ઔર સાતસોકો હી સાથ લે કર કોહે ઉહદકે દામનમેં શેખૈનકે મુકામ પર મુજાહિદીનકો જંગી તર્તીબમેં કર દિયા. ખાલિદને એક બુલંદ ટેકરી પર

ખળે હોકર મુસલમાનોંકી યહ તર્તીબ દેખી થી ઔર ઉસ્ને અપને સાલાર અબૂ સુફયાનકો બતા કર અપને દસ્તેકી જગહ તય કર લી.

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને મુજાહિદીનકો કમોબેશ એક હઝાર ગઝ લંબાઈમેં ફેલા દિયા. પીછે વાદી થી. મુજાહિદીનકે એક પેહલુકે સાથ પહાળી થી. લેકિન દૂસ્રે પેહલુ પર કુછ નહીં થા ઉસ પેહલુકો મઝબૂત રખનેકે લિએ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને પચાસ તીરંદાઝોંકો કરીબકી એક ટેકરી પર બિઠા દિયા. ઉન તીરંદાઝોંકે કમાનદાર અબ્દુલ્લાહ બિન જુબેર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ થે.

અપની ઝિમ્મેંદારીકો સમઝ લો. "અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ" રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઉન્હેં હિદાયત દેતે હૂએ ફર્માયા, અપને અકબકો દેખો. દુશ્મન હમારે અકબમેં હરકત કર સકતા હે. જો હમારે લિએ ખત્રા હે. દુશ્મનકે પાસ ઘૂળ સવાર ઝિયાદા હે. વહ હમારે પેહલુ પર ઘૂળ સવારોંસે હમ્લા કર સકતા હે. અપને તીરંદાઝોંકો ઘૂળ સવારોં પર મરકુઝ રખો. પ્યાદોંકા મુઝે કોઈ ડર નહીં.

તકરીબન્ તમામ મુસ્તનદ મુઅર્રિખીનને જિન્મેં ઈબ્ને હિશામ ઔર વાકદી ખાસ તોરપર કાબિલે ઝિક્ર હે. લિખતે હૈં કે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને અબ્દુલ્લાહ બિન જુબેર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો વાઝેહ અલ્ફાઝમેં કહા થા "હમારા અકબ સિર્ફ તુમ્હારી બેદારી ઔર મુસ્તઅદીસે મહફૂઝ રહેગા. તુમ્હારી ઝરાસી કોતાહી ભી હમેં બળી ઝિલ્લત આમેંઝ શિકસ્ત દે સકતી હે."... યાદ રખ્ખો અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! અગર તુમ દુશ્મનકો ભાગતે હૂએ ઔર હમેં ફત્હયાબ હોતે હૂએ દેખ લો તો ભી ઈસ જગહસે ન હિલના. અગર દેખો કે હમ પર દુશ્મનકા દબાવ બળ ગયા હે ઔર તુમ્હેં હમારી મદદકે લિએ પહૂંચના ચાહિએ તો ભી યહ જગહ ન છોળના.... "પહાળીકી યહ બુલંદી દુશ્મનકે કબ્ઝેમેં નહીં જાની ચાહિએ." યહ બુલંદી તુમ્હારી હે. વહાંસે તુમ નીચે ઉસ તમામ ઈલાકેકે હુકમરાન હોંગે જહાંતક તુમ્હારે તીરંદાઝોંકે તીર પહુચેંગે".

ખાલિદને મુસલમાનોંકી તર્તીબ દેખી ઔર અબૂ સુફયાનકો બતાયા કે મુસલમાન ખુલે મૈદાનકી લળાઈ નહીં લળેંગે. અબૂ સુફયાનકો અપની

કષીર નફરી પર નાઝ થા. વહ ચાહતા થા કે લળાઈ ખુલે મૈદાન યા'ની લા મહદૂદ મહાઝ પર હો તાકે વહ અપને પ્યાદોં ઔર ઘોળોંકી ઈફરાતસે મુજાહિદીને ઈસ્લામકો કુચલ ડાલે. ખાલિદકો અપને બાપને જંગી ચાલોંકી તર્બીયત બચપનસે દેની શુરૂઅ કર દી થી. દુશ્મન પર બેખબરીમેં પહલુ યા અકબસે ઝપટના, દુશ્મનકો ચક્કર દે દે કર મારના. અપને દસ્તોંકી તકસીમ ઔર ઈન પર કંટ્રોલ ઈસ તર્બીયતમેં શામિલ થા. જો ઉસે બાપને દી થી. ઉસ્ને તજુર્બાકાર સરદારકી નિગાહોંસે મુજાહિદીનકી તર્તીબકો દેખી તો ઉસ્ને મહસૂસ કિયાકે મુસલમાન ફન્નોહર્બકે કમાલાત દિખા સકતે હૈં.

અબૂ સુફયાન અપની ફૌજકો મુસલમાનોંકે બિલ્મુકાબિલ લે ગયા. ઉસ્ને ઘૂળ સવારોંકો મુસલમાનોંકે પહલુ પર હમ્લા કરનેકે લિએ ભેજા. એક પહલુ પર ખાલિદ ઔર દૂસ્રે પહલુ પર ઈકરમા થા. દોનોકે સાથ એકસો ઘૂળ સવાર થે. તમામ ઘૂળ સવારોંકા કમાનદાર અમ્ર ઈબ્નુલ આસ થા. પ્યાદોંકે આગે અબૂ સુફયાનને એકસો તીરંદાઝ રખ્ખે. કુરૈશકા પર્ચમ તલ્હા બિન અબૂ તલ્હાને ઉઠા રખ્ખા થા. ઉસ ઝમાનેકી જંગોમેં પર્ચમકો દિલ જૈસી અહમિય્યત હાસિલ થી. પર્ચમકે ગિરનેસે ફૌજકા હોસ્લા ટૂટ જાતા ઔર ભગદળ મચ જાતી થી.

★

કુરૈશને જંગકી ઈબ્તિદા ઈસ તરહ કી, કે ઉન્કી સફોંસે એક શખ્સ અબૂ આમિર ફાસિક આગે હો કર મુજાહિદીનકે કરીબ ચલા ગયા. ઉસકે પીછે કુરૈશકે ગુલામોંકી કુછ તઅદાદ ભી થી. અબૂ આમિર મદીનાકા રહનેવાલા થા. વહ કબીલા ઔસકા સરદાર થા. જબ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ મક્કાસે હિજરત કરકે મદીના ગએ તો અબૂ આમિરને કસમ ખાલી થી કે વહ આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો ઔર તમામ મુસલમાનોંકો મદીનાસે નિકાલ કર દમ લેગા. ઉસ પર એક બળી હસીન યહૂદનકા ઔર યહૂદિયોંકે માલો દોલતકા તિલિસ્મ તારી થા. યહૂદિયોંકી ઈસ્લામ દુશ્મન કારવાઈયાં ઝમીંદોઝ હોતી થી. બઝાહીર ઉન્હોંને મુસલમાનોકે સાથ દોસ્તી ઔર ફરમાબરદારીકા મુઆહદા કર રખા થા. અબૂ આમિર ઉન્હીંકે હાથમેં કઠપુતલી બના હુવા થા લેકિન ઈન યહૂદિયોંને ઉસે કુરૈશકા દોસ્ત બના રખ્ખા થા.

અબ મુજાહિદીન કુરૈશકે ખિલાફ લળનેકે લિએ મદીનાસે બાહર નીકલે તો અબૂ આમિર કુરૈશકે પાસ ચલા ગયા. ઉસકે કબીલે ઔસકે બહુતસે આદમી રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે દસ્તેમુબારક પર ઈસ્લામ કબૂલ કર ચૂકે થે ઔર વહ કુરૈશકે મુકાબલેમેં સફ આરા થે, અબૂ આમિર આગે ચલા ગયા ઔર મુજાહિદીનસે બુલંદ આવાઝમેં મુખાતબ હુવા. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઉસે ફાસિકકા ખિતાબ દિયા થા.

કબીલા ઔસકે ગૈરતમંદ બહાદુરો ! અબૂ આમિર ફાસિકને કહા, તુમ મુઝે યકીનન પહચાનતે હો. મૈં કોન હૂં, મેરી બાત ગોરસે સુનલો ઔર....

વહ અપની લલ્કાર પૂરી ન કર પાયા થા કે મુજાહિદીને ઈસ્લામકી સફસે કબીલા ઔસકે એક મુજાહિદકી આવાઝ ગર્જી, ઓ ફાસિક બદકાર, હમ તેરે નામ પર થૂક ચૂકે હૈં.

ખાલિદકો વહ વક્ત યાદ આ રહા થા. મુજાહિદીને ઈસ્લામકી સફસે અબૂ આમિર ઔર ઉસ્કે સાથ ગએ હૂએ ગુલામોં પર પથ્થરોંકી બૌછાર શુરૂઅ હો ગઈ. મુઅર્રિખ લિખતે હૈં કે પથ્થર બરસાનેવાલે કબીલએ ઔસકે મુજાહિદ થે. અબૂ આમિર ઔર ગુલામ જો પથ્થરોંકી ઝિદમેં થે એક એક દો દો પથ્થર ખા કર પીછે ભાગ આએ.

યહૂદી મદીનામેં બેઠે લળાઈકી ખબરોંકા ઈન્તિઝાર કર રહે થે. જિસ યહૂદનકે તિલિસ્મમેં અબૂ આમિર ગિરફતાર થા, વહ અપની કામ્યાબીકી ખબર સુનનેકે લિએ બેતાબ થી. ઉસે ભી મા'લૂમ ન થા કે ઉસ્કે હુસ્નો જવાનીકે તિલિસ્મકો મુસલમાનોંને સંગસાર કર દિયા હે. (ઈસ સિલ્સિલેકી આનેવાલી કિસ્મોંમેં યહૂદિયોં ઔર કુરૈશકી ઔરતોંકી ઝમીદોઝ કારવાઈયોંકી તફસીલી કહાનિયાં સુનાઈ જાએગી.)

અબૂ આમિર ફાસિકકે ઈસ વાકિએસે પહલે વહ ઔરતેં જો કુરૈશકે લશ્કરકે સાથ ગઈ થી, લશ્કરકે દરમિયાન ખળી હો કર સુરીલી આવાઝોંમેં ઐસે ગીત ગાતી રહી થી જિન્મેં બદ્રમેં મારે જાનેવાલે કુરૈશકા ઝિક્ર ઐસે અલ્ફાઝ ઔર ઐસી તર્ઝમેં કિયા ગયા થા કે સુનનેવાલોંકા ખૂન ખૌલતા ઔર રોંગટે ખળે હો જાતે થે. ઈન ઔરતોંમેંસેં એક દો ને જોશીલી તકરીર કી, ઉસ સૂરતમેં ભી કુરૈશકે ખૂનકો ગર્માયા થા.

ઔરતોંકો પીછે ચલે જાનેકા હુકમ મિલા તો અબૂ સુફયાનકી બીવી હિંદાને એક ઘોળે પર સવાર હો કર એક ગીત ગાના શુરૂઅ કર દિયા. ઉસ્કી આવાઝ બુલંદ થી ઔર આવાઝમેં સોઝ ભી થા. તારીખ લિખનેવાલોંને ઉસ્કે ગીતકે પૂરે અશ્આર કલમબંદ નહીં કિએ. ઉન્હોંને લિખ્ખા હે કે યહ ગીત ફહશ થા જિસ્મેં મર્દ ઔર ઔરતકે દરેપર્દા તઅલ્લુકાતકા ઝિક્ર થા. અશ્આર જો તારીખમેં આએ હેં વહ ઈસ તરહ હે. ઉન્મેં જિસ અબ્દુદારકા નામ આતા હે, યહ બનુઅબ્દુદાર હે. બનુઉમય્યહ ઉસીકી એક શાખ થી. બનુઅબ્દુદાર કુરૈશકા એક બહુત ઊંચા ખાનદાન થા.

અબ્દુદારકે સપૂતો !
હમારે ઘરાનેકે પાસબાનો !
હમ રાતકી બેટિયાં હેં,
હમ તકિયોંકે દરમિયાન હરકત કિયા કરતે હેં,
ઈસ હરકતમેં લુત્ફ ઔર લઝઝત હોતી હે,
તુમ દુશ્મન પર ચળ દોગે તો હમ તુમ્હેં અપને સીનોંસે લગા લેંગી,
તુમ ભાગ આએ તો હમ તુમ્હારે કરીબ નહીં આએંગે.

★

ઉસ્કે બા'દ અબૂ આમિર ફાસિક પર મુજાહિદીને ઈસ્લામકી તરફસે સંગબારી હૂઈ ઔર ઉસ્કે ફોરન બા'દ કુરૈશને મુજાહિદીન પર તીર ફેંકને શુરૂઅ કર દિએ. મુજાહિદીનને ઉસ્કે જવાબમેં તીર બર્સાએ. ખાલિદ અપને પહલુવાલે પહલુ પર હમ્લા કરનેકે લિએ અપને એકસો સવારોંકે સાથ તેઝીસે બળા. ઉસે મા'લૂમ ન થા કે બુલંદી પર તીરંદાઝ છુપે બેઠે હેં. ઉસ્કે સવાર બેધળક ચલે આ રહે થે. રાસ્તા ઝરા તંગ થા. સવારોંકો આગેપીછે હોના પળા.

ખાલિદ સોચ સમઝ કર અપને સવાર દસ્તેકો ઈસ પહલુ પર લાયા થા. અપને બાપકી તર્બિયતકે મુતાબિક ઉસે બળી ખૂદ એતમાદીસે તવક્કુઅ થી કે વહ હલ્લા બોલ કર મુસલમાનોંકો ઈસ પોઝિશનમેં લે આએગા કે વહ પસ્પા હો જાએંગે, ઔર અગર જમ કર ન લળે તો કુરૈશકે ઘોળોં તલે કુચલે જાએંગે. મગર મુસલમાનોંકે પહલૂસે ઉસ્કે સવાર અભી દૂર હી થે કે ઉપરસે તીરંદાઝોંને ઉસ્કે અગલે સવારોંકો ન આગે જાનેકે કાબિલ છોળા ન

વહ પીછે હટનેકે કાબિલ રહે. એક એક સવાર કઈ કઈ તીર ખા કર ગિરા, ઔર જિન ઘોળોંકો તીર લગે ઉન્હોંને ખાલિદકે સવાર દસ્તેકે લિએ કયામત બપા કર દી. પીછેવાલે સવારોંને ઘોળે મોળે ઔર પસ્પા હો ગએ.

ઈધર કુરૈશકી ઔરતોંને દફ ઔર ઢોલકકી થાપ પર વહી ગીત ગાના શુરૂઅ કર દિયા જો હિંદાને અકેલે ગાયા થા, અબ્દુદારકે સપૂતો હમ રાતકી બેટીયાં હે, હમ તુમ તકિયોંકે દરમિયાન....

મુઅર્રિખ વાકદી લિખતા હે કે અરબી જંગજૂઓંકે ઉસ વક્તકે રિવાજકે મુતાબિક એક એક જંગજૂકે લળનેકા મર્હલા આયા. સબસે પેહલે કુરૈશકે પર્ચમબર્દાર તલ્હાબિન અબૂ તલ્હાને આગે જાકર મુજાહિદીને ઈસ્લામકો લલ્કારા કે ઉસકે મુકાબલેકે લિએ કિસીકો આગે ભેજો.

આ મેરે દીનકે દુશ્મન, હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને તુંદ હવાકે ઝોંકેકી તરહ આગે આ કર કહા. મેં આતા હૂં તેરે મુકાબલેકે લિએ.

તલ્હા અપને કબીલેકા પર્ચમ થામેં, તલ્વાર લહરાતે હૂએ, બિફરા હુવા આયા મગર ઉસ્કા વાર હવાકો ચીરતા હૂઆ ગરઝ ગયા. વહ અભી સંભલ હી રહા થા કે હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી તલ્વારને ઉસે ઐસા ગહરા ઝખ્મ લગાયાકે પહલે ઉસ્કા પર્ચમ ગિરા ફિર વહ ખૂદ ગિરા. કુરૈશકા એક આદમી દોળા આયા ઔર પર્ચમ ઉઠાકર પીછે ચલા ગયા. અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઉસે ભી ગિરા સકતે થે મગર ઈન્ફિરાદી મુકાબલોંમેં યહ રવાં ન થા.

તલ્હાકો ઉઠાકર પીછે લે આએ. ઉસ્કે ખાનદાનકા એક ઔર આદમી આગે બળ્હા.

મેં ઈન્તિકામ લેનેકા પાબંદ હૂં , વહ લલ્કાર કર આગે ગયા. અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ મેરી તલ્વારકી કાટ દેખ.

હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ખામોશીસે ઉસ્કે મુકાબલેમેં આ ગએ. દોનોને એક દૂસ્રેકી આંખોમેં આંખે ડાલે એક ચક્કર કાટા ફિર ઉન્કી તલ્વારેં ઔર ઢાલેં ટકરાઈ ઔર ઉસ્કે બા'દ સબને દેખાકે હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી તલ્વારસે ખૂન ટપક રહા થા ઔર ઉન્કા મદ્દેમુકાબિલ ઝમીન પર પળા તળપ રહા થા.

ફિર કુરૈશકે મુતઅદદ આદમી બારી બારી લલકારતે હૂએ આગે બઢે ઔર મુજાહિદીનકે મુકાબલેમેં મરતે ગએ. કુરૈશકા સાલારે આ'લા અબૂ સુફયાન અપને આદમિયોંકો ગિરતા દેખ કર ગુસ્સેસે બાવલા હો ગયા. જંગી દસ્તૂરકે મુતાબિક ઉસે ઈન્ફિરાદી મુકાબલેકે લિએ નહીં ઉતરના ચાહિએ થા ક્યૂં કે વહ સાલાર થા. ઉસ્કે મારે જાનેસે ઉસ્કી ફૌજમેં અબ્તરી ફેલ સકતી થી લેકિન વહ અપને આપ પર કાબૂ ન રખ સકા. વહ ઘોળે પર સવાર થા ઉસ્ને ઘોળેકો એળ લગાઈ ઔર લલકારતા હુવા આગે ચલા ગયા.

ઉસ્કી બીવી હિંદાને ઉસે જાતે દેખા તો અપને ઊંટ પર સવાર હો કર આગે ચલી ગઈ ઔર બળી બુલંદ આવાઝસે વહી ગીત ગાને લગી જીસ્કે અશઆર યહ ભી થે કે તુમ ભાગે આએ તો હમ તુમ્હેં અપને કરીબ નહીં આને દેંગી.

અબૂ સુફયાન ઘોળે પર સવાર થા લેકિન ઉસ્કે મુકાબલે કે લિએ જો મુસલમાન આગે આયા વહ પ્યાદા થા. તારીખ ઉસે હંઝલા બિન અબૂ આમિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે નામસે યાદ કરતી હે. અબૂ સુફયાનકે હાથમેં લંબી બર્છી થી. કિસી કો ભી તવક્કુઅ નહી થી કે તલ્વારવાલા પ્યાદા બર્છીવાલે ઘૂળ સવારસે ઝિંદા બચ જાએગા. અબૂ સુફયાનકા ઘોળા હંઝલા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ પર સરપટ દોળતા આયા. અબૂ સુફયાનને બર્છી તોલ કર ફિર તાક કર મારી લેકિન હંઝલા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફુર્તીસે એક તરફ હો ગએ.

ઈસ તરહ તીન મર્તબા હુવા. તીસ્રી મર્તબા અબૂ સુફયાનકા ઘોળા નિકલ ગયા તો હંઝલા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઉસ્કે પીછે દોળ પળે. ઘોળા રૂક કર પીછે મુળા તો હંઝલા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઉસ તક પહુંચ ચૂકે થે. અબૂ સુફયાન ઉન્હેં દેખ ન સકા. હંઝલા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઘોળેકી અગલી ટાંગોપર ઐસા ઝોરદાર વાર કિયા કે ઘોળા ગિર પળા. અબૂ સુફયાન દૂસ્રી તરફ ગિરા. હંઝલા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઉસ પર વાર કરનેકો આગે બળે તો અબૂ સુફયાન ગિરે હૂએ ઘોળેકે ઈર્દગિર્દ દોળ દોળ કર અપને આપકો બચાને લગા ઔર ઉસ્કે સાથ હી ઉસ્ને કુરૈશકો મદદકે લિએ બુલાયા.

કુરૈશકા એક પ્યાદા દોળ આયા. મુસલમાન ઈસ ગલત ફહમીમેં રહે

કે યહ આદમી અબૂ સુફયાનકો અપને સાથ લે જાએગા લેકિન ઉસ્ને બેઉસુલીકા મુઝાહરા કિયા. પીછેસે હંઝલા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ પર વાર કરકે ઉન્હેં શહીદ કર દિયા. અબૂ સુફયાન અપની સફોમેં ભાગ ગયા.

આખરી મુકાબલેકે લિએ કુરૈશકી તરફસે અબ્દુર્રહમાન બિન અબૂબક્ર આયા. મુઅર્રિખ વાકદીને યહ વાકિઆ ઈસ તરહ બયાન કિયા હૈ કે અબ્દુર્રહમાન બિન અબૂબક્રકી લલકાર પર ઉસકે વાલિદ હઝરત અબૂબક્ર સીદ્દીક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ જો ઈસ્લામ કબૂલ કરકે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે સાથ થે તલ્વાર નિકાલ કર અપને જવાન બેટેકે મુકાબલેકે લિએ નિકલે.

“આગે આ મુસલમાન બાપકે કાફિર ફરઝંદ !” હઝરત અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને લલકાર કર કહા. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને દેખા કે બાપ બેટા મુકાબલે પર ઉતર આએ હૈં તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ને દોળકર અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો રોક લિયા, તલ્વાર નિયામમેં ડાલેં, અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ફર્માયા ઔર અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો પીછે લે ગએ.

★

ખાલિદકો જંગકા શોરોગુલ અબ ભી સુનાઈ દે રહા થા. વહ મંઝર ઉસકી આંખોને અપની પલકોંમેં મહફૂઝ કર રખા થા. ઈન્ફિરાદી મુકાબલે ખતમ હોતે હી કુરૈશને મુસલમાનોં પર હલ્લા બોલ દિયા. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઉહદકી પહાળીકો અપને અકબમેં રખ્ખા હુવા થા ઈસ લિએ મુજાહિદીને ઈસ્લામકો અકબી હમલેકા ખતરા નહીં થા. આમને સામનેકી લળાઈ ખૂનરેઝ થી. મુસલમાનોંકી નફરી બહુત થોળી થી. ઈસ કમીકો ઉન્હોંને જઝબે ઔર તેગઝનીકે કમાલાતસે પૂરા કર દિયા. અગર કુરૈશકો નફરીકી ઈફરાત હાસિલ ન હોતી તો વહ મુસલમાનોકે આગે નહીં ઠહર સકતે થે. વહ નફરીકે ઝોર પર લળ રહે થે.

ખાલિદકી નઝર રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ પર થી, આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ એક પહલુ પર થે. યહી પહલુ થા જિસ પર ખાલિદકો હમ્લા કરના થા. અબકે ઉસ્ને અપને સવારોંકો યહ

હુકમ દિયા કે અપને ઘોળોંકો સરપટ દોળાતે તંગ રાસ્તેસે આગે નિકલ જાએ ઔર મુસલમાનોંકે પહલુ પર હલ્લા બોલે. મગર અબ્દુલ્લાહ બિન જુબેર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે પચાસ તીરંદાઝોંને સવારોંકો ઈસ તરહ પસ્પા કર દિયા કે વહ ચંદ ઘોળેં ઔર ઝખ્મોંસે કરાહતે હૂએ સવારોંકો પીછે છોળ ગએ. લળાઈ ઉરૂજ પર થી. સિર્ફ એક આદમી થા જો લળ નહી રહા થા. વહ મૈદાને જંગમેં બર્છી ઉઠાએ યૂં ઘુમ ફિર રહા થા જૈસે કિસીકો ઢુંડ રહા હો. વહ વહશી બિન હરબ થા. વહ હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ઢુંડ રહા થા. હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો કત્લ કરનેકે ઉસ્કે લિએ દો ઈન્આમ થે. એક યહકે ઉસ્કા આકા ઉસે આઝાદ કર દેગા ઔર દૂસ્રા અબૂ સુફયાનકી બીવી હિંદાકે વહ ઝેવરાત જો ઉસ્ને પહન રખ્ખે થે.

ઉસે હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ નઝર આ ગએ વહ કુરૈશકે એક આદમી સબા બિન અબ્દુલ ઉઝઝાકી તરફ બળ રહે થે. અરબમેં રિવાજ થા ખત્ના ઔરતેં કિયા કરતી થીં. મુઅર્રિખ ઈબ્ને હિશામકે મુતાબિક ઈસ્લામસે પેહલે અરબોમેં ખત્નેકા રિવાજ મૌજુદ થા. હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને જિસ સબાકો લલકારા થા ઉસ્કી માં ખત્ને કિયા કરતી થી.

"ખત્ને કરનેવાલીકે બેટે ! હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉસે લલકારા, ઈધર આ ઔર મુઝે આખરી બાર દેખ લે."

સબા બિન અબ્દુલ ઉઝઝા હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી તરફ બળા. ગુસ્સેસે ઉસ્કા ચેહરા લાલ થા. વહ તલ્વાર ઔર ઢાલકી લળાઈકા માહિર થા. હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ભી કુછ કમ ન થે. દોનોં એક દૂસ્રેકે કરીબ આને ઔર એક દૂસ્રે પર વાર કરને લગે. દોનોકી ઢાલેં વાર રોક રહી થીં. વહ પેંતરે બદલ બદલ કર વાર કરતે થે લેકિન ઢાલેં તલ્વારોંકે રાસ્તેમેં આ જાતી થી.

ઉસ વક્ત વહશી બિન હરબ ઝુકા હુવા, આહિસ્તા આહિસ્તા ઉન્કી તરફ બળ રહા થા. ઉસે ઝમિન ઔર ઝાળિયોંને ઓટ દે રખ્ખી થી. હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપને દુશ્મનકી આંખો મેં દેખ રહે થે. સબાકે સિવા ઉન્હેં કુછ ભી નઝર નહીં આ રહા થા.

વહશી ઉન્કે કરીબ પહોંચ ગયા. બર્છી નિશાને પર ફેંકનેકા વહ માહિર થા. વહ ઈત્ના કરીબ હો ગયા જહાં સે ઉસ્કી બર્છી ખતા નહીં જા સકતી થી.

વહ ઉઠ ખળા હુવા ઔર બર્છીકો હાથમેં તોલા. ફિર ઉસે ફેંકનેકી પોઝિશનમેં લાયા. હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને સબા પર યકે બા'દ દીગરે તેઝીસે દો તીન વાર કિએ. આખરી વાર ઐસા પળા કે, હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી તલ્વાર સબાકે પેટમેં ઉતર ગઈ. હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને તલ્વાર ઉસકે પેટસે ઈસ તરહ નિકાલીકે ઉસ્કા પેટ ઔર ઝિયાદા ફટ ગયા. ઔર વહ હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે કદમોંમેં ગિર પળા.

હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અભી સંભલે હી થે કે વહશીને ઉન પર પૂરી તાકતસે બર્છી ફેંકી. ફાસ્લા બહૂત કમ થા. બર્છી હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે પેટમેં ઈત્ની ઝિયાદા ઉતર ગઈ કે ઉસ્કી અન્ની હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી પીઠસે આગે નિકલ ગઈ. હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ગિરે નહીં. ઉન્હોંને ઈધર ઉધર દેખા. ઉન્હેં વહશી દિખાઈ દિયા. હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ બર્છી અપને જિસ્મમેં લિએ હૂએ વહશીકી તરફ બળ્હે. વહશી જહાં ખળા થા વહીં ખળા રહા. હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ચાર પાંચ કદમ ચલે ઔર ગિર પળે. વહશી ઉન્કે જિસ્મકો હિલતા જુલતા દેખતા રહા. જબ જિસ્મકી હરકત બંદ હો ગઈ તો વહશી ઉન તક આયા. વહ શહીદ હો ચૂકે થે. વહશીને ઉન્કે જિસ્મસે બર્છી નિકાલી ઔર ચલા ગયા. અબ વહ હિંદા ઔર અપને આકા જુબેર બિન મુત્ઈમકો ઢુંડને લગા.

★

ખાલિદકો વહ મા'ર્કા યાંદ આ રહા થા ઔર ઉસ્કે દિલ પર બોજ સા પળતા જા રહા થા. ઉસ્કા ઘોળા ચલા જા રહા થા. વહ નશીબી જગહસે ગુઝર રહા થા. ઈસલિએ ઉહદકે પહાળીકી ચોંટી ઉસ્કી નઝરોંસે ઓજલ હો ગઈ થી. ઉસે અપને કબીલેકી ઔરતેં યાદ આઈ. જો કુરૈશ ઔર ઉન્કે ઈત્તેહાદી કબાઈલકો જોશ દિલા રહી થી. ખાલિદકો યાદ આયાકે વહ મા'ર્કેકા નઝારા કરનેકે લિએ એક બુલંદ જગહ ચળ ગયા થા. ઉસે મુસલમાન ઔરતેં નઝર આઈ. મુસલમાન અપને જિન ઝખ્મિયોંકો પીછે લાતે થે ઉન્હેં ઔરતેં સંભાલ લેતી થી. ઉન્કી મર્હમ પટ્ટી કરતી ઔર ઉન્હેં પાની પિલાતી થી. મુસલમાનોં કે સાથ ચૌદહ ઔરતેં થી જિન્મેં હઝરત ફાતિમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ભી થે.

ફિર યૂં હુવા, કલીલ તઅદાદ મુજાહિદીન કષીર તઅદાદ કુફ્ફાર પર ગાલિબ આ ગએ. કુરૈશકા પર્ચમબર્દાર ગિરા તો કિસી ઔર ને પર્ચમ ઉઠા લિયા. વહ ભી ગિરા. પર્ચમ કઈ બાર ગિરા. આખિરમેં એક ગુલામને પર્ચમ ઉઠાકર ઉંચા કિયા લેકિન વહ ભી મારા ગયા. ફિર મુસલમાનોંને કુરૈશકો પર્ચમ ઉઠાનેકી મોહલત ન દી. કુરૈશકે જઝબે જવાબ દે ગએ.

ખાલિદને ઉન્કી પસ્પાઈ દેખી ઔર યહ ભી દેખા થા કે મુસલમાન ઉન્કા તઆકુબ (પીછા) કર રહે હેં. કુરૈશ અપને કેમ્પમેં ભી ન ઠેહરે. અપના માલ અસ્બાબ છોળકર અફરાતફરીકે આલમમેં ભાગ ગએ. યહાંસે જંગકે બા'દકા મર્હલા શુરૂઅ હો ગયા. મુસલમાનોંને ફત્હકી ખૂશીમેં ઔર ઈન્તિકામી જઝબેકે તહત કુરૈશકે કેમ્પકો લૂટના શુરૂઅ કર દિયા. વહ ફત્હો નુસ્રતકે નારે લગા રહે થે. કુરૈશ ઐસે બોખલા કર ભાગે કે ઈન્હેં અપની ઔરતોંકા ભી ખયાલ ન રહા. વહ પેદલ ભાગી જા રહી થી. લેકિન મુસલમાનોંને ઉન્કી તરફ આંખ ઉઠા કર ભી ન દેખા.

કુરૈશકે ઘૂળ સવારોંકે એક દસ્તેકા કમાનદાર ઈકરમા ઔર દૂસ્રેકા ખાલિદ થા. ઉન્હોંને મુસલમાનોંકે પહલુઓં પર હમ્લે કરને થે મગર જંગકા પાસા બૂરી તરહ પલટ ગયા થા. ઈકરમા ઔર ખાલિદને ફિરભી અપને અપને સવારોંકો વહીં રખા. જહાં ઈન્હેં તય્યારીકી હાલતમેં રખા ગયા થા. ખાલિદકો ઈસ કેફિયતમેં ભી તવક્કુઅ થી કે વહ શિકસ્તકો ફતહમેં બદલ દેગા, લેકિન જિસ રાસ્તેસે ઉસે ગુઝરના થા વહાં મુસલમાન તીરંદાઝ તય્યાર ખળે થે.

ઈન મુસલમાન તીરંદાઝોંને અપની બુલંદ પોઝિશનસે દેખા કે કુરૈશ ભાગ ગએ હેં ઔર ઉન્કે સાથી લૂટમાર કર રહે હેં, તો વહ માલે ગનીમતકે લાલચમેં અપની જગહ છોળને લગે. ઉન્કે કમાનદાર અબ્દુલ્લાહ બિન જુબેર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉન્હેં કહા કે અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી હુકમ ઉદૂલી ન કરો. આપ સલ્લલ્લાહુઅલય્હિ વ સલ્લમકા હુકમ હે કે, આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી ઈજાઝતકે બગૈર યહાંસે કોઈ ન હટે.

"જંગ ખત્મ હો ગઈ હે" તીરંદાઝ યહ શોર મચાતે હૂએ પહાળીસે ઉતરને લગે માલેગનીમત માલેગનીમત.... ફત્હ હમારી હે.

અબ્દુલ્લાહ બિન જુબેર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે સાથ સિર્ફ નવ તીરંદાઝ રહ ગએ.

ખાલિદને યહ મંઝર દેખાતો ઉસે ઐસા લગા જૈસે ખ્વાબ દેખ રહા હો. વહ યહી ચાહતા થા. વહ તીરંદાઝોંકો દેખતા રહા. જબ વહ કુરૈશકે કેમ્પમેં પહુંચ ગએ તો ઉસ્ને ઉસ પહાળી(ઐનય્ન) પર હમ્લા કર દિયા. જહાં અબ્દુલ્લાહ બિન જુબેર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઔર ઉન્કે નવ તીરંદાઝ રહ ગએ થે. ખાલિદ ઉન્હેં નઝર અંદાઝ ભી કર સકતા થા, લેકિન ઉન્સે વહ ઈન્તિકામ લેના ચાહતા થા. ઉસ્કે ઘૂળ સવાર પહાળી પર ચળતે જા રહે થે ઉપરસે તીરંદાઝ તેઝીસે તીર બર્સા રહે થે.

ઈકરમાને ખાલિદકો ઐનય્ન પર હમ્લા કરતે દેખા તો વહ ભી અપને સવાર દસ્તેકો વહીં લે ગયા, ઔર ઉસ્કે ઘોળે હર તરફસે ઉપર ચળને લગે. સવારોંકે પાસ ભી તીર કમાનેં થી. વહ ઉપરકો તીર ચલા રહે થે. લેકિન ઈત્ને ઘૂળ સવારોંકો રોકના ઈન્કે લિએ મુમકીન ન થા. સવાર ઉપર ચલે ગએ. તીરંદાઝ દસ્તબદસ્ત લળાઈ ભી લળે ઔર સબ ઝખ્મિ હો કર ગિરે. ખાલિદને ઝખ્મિયોંકો પહાળીસે નીચે ફેંક દિયા. અબ્દુલ્લાહ બિન જુબેર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ભી શહીદ હો ગએ.

વહાંસે ખાલિદ ઔર ઈકરમાને અપને ઘૂળ સવારોંકો ઉતારા ઔર ઉસ મુકામ પર આ ગએ જહાંસે મુસલમાનોંને લળાઈકી ઈબ્તિદા કી થી. ખાલિદકે હુકમ પર દોનોંને મિલ કર મુસલમાનોં પર હમ્લા કર દિયા. અબ મુસલમાન લળનેકી હાલતમેં નહીં થે લેકિન રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને મુજાહિદીનકી કુછ તઅદાદકો અપને સાથ રખા હુવા થા. યહ મુજાહિદીન ઘૂળ સવારોંકે મુકાબલેમેં ડંટ ગએ.

કુરૈશકે સાથ જો ઔરતેં આઈ થી વહ ભાગ ગઈ થી. લેકિન ઉમુરા નામકી એક ઔરત વહીં કહીં છૂપ ગઈ થી. ઉસ્ને જબ કુરૈશકે ઘૂળ સવારોંકો મુસલમાનોં પર હમ્લા કરતે દેખા, તો ઉસે કુરૈશકા પર્ચમ ઝમીન પર પળા નઝર આ ગયા. ઉસ ઔરતને પર્ચમ ઉઠાકર ઉપર કર દિયા.

અબૂ સુફયાનને અપને ભાગતે હૂએ પ્યાદોં પર કાબૂ પા લિયા થા. ઉસ્ને ઈધર દેખા તો અપના પર્ચમ લહરાતા નઝર આયા. ઉસ્ને હુબલ ઝિંદાબાદ ઔર ઉઝઝા ઝિંદાબાદકે ના'રે લગાએ ઔર પ્યાદોંકો વાપસ લા

કર મુસલમાનોંકો ઘેરેમેં લિયા.

ખાલિદકો વહ વક્ત યાદ આ રહા થા. વહ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો ઢુંડ રહા થા ઔર આજ ચાર બરસ બા'દ વહ મદીના જા રહા થા ઔર ઉસ્કે ઝહન પર રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા ગલ્બા થા.

ઉહદકી પહાળી ઉફુકસે ઉભરતી આ રહી થી ઔર ખાલિદકા ઘોળા ખરામા ખરામા ચલા જા રહા થા. ખાલિદકી ઝહની કેફિયત કુછ ઐસી હોતી જા રહી થી. જૈસે ઉસે આગે જાનેકી કોઈ જલ્દી ન હો. ઔર કભી વહ લગામકો યું ઝટકા દેતા જૈસે ઉસે બહુત જલ્દી પહુંચના હો. લેકિન જિસ મંઝિલકો વહ જા રહા થા વહ મંઝિલ અભી ઉસ પર પૂરી વાઝેહ નહી હૂઈ થી કભી ઉસે યૂં લગતા જૈસે એક મકનાતીસી કુવ્વત હે જો ઉસે આગે હી આગેકો ખીંચ રહી હે ઔર કભી વહ મહસુસ કરતા જૈસે ઉસ્કે અંદરસે ઉઠતી હૂઈ કુવ્વત ઉસે પીછે ધકેલ રહી હે.

"ખાલિદ, ઉસે એક આવાઝ સુનાઈ દી જો ઉસ્કે અંદરસે ઉઠી થી, લેકિન ઉસે હકીકી સમઝકર ઉસ્ને ઘોળેકી બાગ ખીંચી ઔર આગે પીછે દેખા. વહાં રેતકે સિવા કુછ ભી ન થા લેકિન આવાઝ આ રહી થી. "ખાલિદ ! ક્યા યહ સચ હે જો મૈંને સુના હે". ખાલિદને ઉસ આવાઝકો પેહચાન લિયા. યહ ઉસ્કે સાથી ઈકરમાકી આવાઝ થી. એક હી રોઝ પહલે વહ કહ રહા થા. અગર તુમ યહ સોચ રહે હો કે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ અલ્લાહકે ભેઝે હૂએ રસુલ હૈં તો યહ ખયાલ દિલસે નિકાલ દો. મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ હમારે બહુતસે રિશ્તેદારોંકે કાતીલ હે. અપને કબીલેકો દેખ, જો સૂરજ ગુરૂબ હોનેસે પહલે પહલે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો કત્લ કરનેકી કસમ ખાએ હૂએ હે.

ખાલિદને લગામકો હલ્કાસા ઝટકા દિયા ઔર ઘોળા ચલ પળા. ઉસ્કા ઝહન ફિર ચાર બરસ પીછે ચલા ગયા જબ વહ ઉહદકીલળાઈમેં રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો ઢુંડ રહા થા. વહ કુરૈશકી ઉસ કસમકો પૂરા કરનેકા અઝમ લિએ હૂએ થા કે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો ગુરૂબ હોનેસે પહલે પહલે કત્લ કરના હે. ઉસે યાદ આ રહા થા કે મુસલમાનોંકે તીરંદાઝોંને જબ ઐનય્નકી પહાળી છોળ દી

થી તો ઉસ્ને ઈસ પહાળી પર હમ્લા કરકે અબ્દુલ્લાહ બિન જુબેર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઔર ઉન્કે નવ તીરંદાઝોકો જો રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી પેરવી કરતે હૂએ વહાં રહ ગએ થે ખતમ કિયા થા. મુસલમાનોંકે હાથોંસે ભાગે હૂએ કુરૈશ ફિર વાપસ આ ગએ થે ઔર ઉન્હોંને અપને આપકો મુનઝઝમ કર લિયા થા.

મુસલમાન વહ લળાઈ હાર ચૂકે થે ઔર યહ અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી હુકમ ઉદુલીકા નતીજા થા. ખાલિદ ઔર અબૂ જહલકા બેટા ઈકરમા ફન્ને હર્બો ઝર્બકે માહિર થે ઉન્કે લિએ એક એક મુસલમાનકો કત્લ કર દેના અબ મુશ્કિલ નહીં રહા થા. અબ અલ્લાહકે સિવા મુસલમાનોંકી મદદ કોઈ ભી નહીં કર સકતા થા. ખાલિદ દેખ રહા થા કે મુસલમાન દો હિસ્સોમેં બટ ગએ થે. બળા હિસ્સા અલગ થા જો અપને કમાનદાર રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ સે કટ ગયા થા. ચંદએક તીરંદાઝ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે સાથ થે યહ વહ સહાબએ કિરામ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ થે જીન્કે દિલોમેં માલે ગનીમતકા લાલચ ન થા. ઉન્કી તઅદાદ તીસ થી. ઉન્મેં અબૂ દુજાના, સઅદ બિન અબીવક્કાસ, હઝરત અલી,અબ્દુર્રહમાન બિન ઓફ,હઝરત અબૂબક્ર,હઝરત અબૂ ઉબેદહ, તલ્હા બિન અબ્દુલ્લાહ, મુસ્અબ બિન ઉમૈર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ અજમઈન ખાસ તોર પર કાબિલે ઝિક્ર હે. ઉન ચૌદહ ખવાતીનમેંસે જો ઝખ્મિયોંકી દેખ ભાલકે લિએ સાથ આઈ થી, દો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે સાથ થી. એક ઉમ્મે અમ્મારહ રદીયલ્લાહુ અન્હા થી ઔર દૂસ્રી ઉમ્મેં ઐમન રદીયલ્લાહુ તઆલા અન્હા નામકી એક હબ્શી ખાતૂન થી. ઉમ્મેં ઐમન રદીયલ્લાહુ તઆલા અન્હા આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે બચપનમેં આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી દાયા રહ ચૂકી થી. બાકી બારહ ખવાતીન અભી તક ઝખ્મિયોંકો ઉઠાને, પીછે લાને ઔર ઉન્કી મર્હમ પટ્ટી કરનેમેં મસરૂફ થી.

ખાલિદ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો ઢુંડ રહા થા, લેકિન વહ મૈદાને જંગમેં ઝિયાદા ઘુમ ફિર નહીં સકતા થા. ક્યૂં કે ઉસ્કી કમાનમેં ઘૂળ સવારોંકા એક જૈશ થા. જિસે ઉસ્ને પૂરી તરહ અપને

નઝમો-નુસુકમેં રખા હુવા થા. વહ અંધાધૂંધ હમ્લેકા કાઈલ નહીં થા. ઉસ્કા ઉસૂલ થા કે દુશ્મનકી ઐસી રગ પર ઝર્બ લગાઓ કે દૂસ્રી ઝર્બસે પહલે વહ ઘુટને ટેક દે.

★

આજ ચાર બરસ બા'દ જબકે વહ તન્હા તન્હા સહરામેં જા રહા થા ઉસ્કે ઝહનમેં ઘોળે દોળ રહે થે. ઉસે તીર કમાનોકે ઝન્નાટે સુનાઈ દે રહે થે. ઉસ્કે ઝહનમેં મુસલમાનોંકે ના'રે ગૂંજ રહે થે. ઉસ્કા ખયાલ થા કે મુસલમાન યહ ઝાહિર કરનેકે લિએ ના'રે લગા રહે હેં કે ઉન્હેં મોતકા કોઈ ડર નહી. તંઝ ઔર નફરતસે અબ ભી ઉસ્કે હોંટો પર મુસ્કરાહટ આ ગઈ. ઉસ્ને ઈરાદા કર લિયા થા કે વહ ઝિયાદાસે ઝિયાદા મુસલમાનોંકો કત્લ કરેગા. કૈદી કમ હી બનાએગા. ઉસે અભી પતા નહીં ચલ રહા થા કે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ કહાં હે. ઉસ્ને દેખા કે અબૂ સુફયાન જો ભાગતે હૂએ કુરૈશકો સાથ લે કર વાપસ આ ગયા થા, મુસલમાનોંકે બળે હિસ્સે પર હમલા આવર હો ચુકા થા ઔર મુસલમાન બેજીગરીસે લળ રહે થે. મુસલમાનોંને ઉસે અપની ઝિંદગીકી આખરી લળાઈ સમઝ કર શુજાઅત ઔર બેખોફીકે ઐસે ઐસે મુઝાહરે કિએ કે કષીર તઅદાદ કુરૈશ પરેશાન હો ગએ.

યહ સૂરતે હાલ દેખ કર ખાલિદ આગ બગોલા હો ગયા, ઉસ્ને અપને સવારોંકો મુસલમાનોં પર હલ્લા બોલનેકા હુકમ દિયા. ઉસ્ને તલ્વાર નિયામમેં ડાલ લી. ઔર બર્છી હાથમેં લે લી. ઉસ્ને મુસલમાનોં પર અકબસે હમ્લા કિયા થા. ઉસ્ને ઈસ બર્છીસે મુસલમાનોંકો ચૂન ચૂન કર મારા. ઉસ્કી બર્છી જબ કિસી મુસલમાનકે જિસ્મમેં દાખિલ હોતી તો વહ ચિલ્લા કર કેહતા, મેં હૂં અબૂ સુલેમાન, મેં હૂં અબૂ સુલેમાન હર બર્છીકે વારકે સાથ ઉસ્કી લલકાર સુનાઈ દેતી, મેં હૂં અબૂ સુલેમાન.

આજ ચાર બરસ બા'દ જબ વહ મુસલમાનોકે મર્કઝ મદીનાકી તરફ જા રહા થા તો ઉસે અપની હી લલકાર સુનાઈ દે રહી થી, મેં હૂં અબૂ સુલૈમાન. ઉસે યાદ નહીં આ રહા થા કે ઉસ્કી બર્છી કિત્ને મુસલમાનોકે જિસ્મોમેં ઉતરી થી. વહ રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો ભૂલ ગયા થા. થોળી દેર બા'દ ઉસે પતા ચલા થા કે મુસલમાન અપને નબી

સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી કમાનસે નિકલ ચૂકે થે ઔર ઈકરમા મુસલમાનોકે નબી સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી તરફ ચલા ગયા હે.

હકીકત ભી યહી થી કે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી કમાન ખત્મ હો ચૂકી થી ઔર લળાઈકી સૂરતે હાલ ઐસી હો ગઈ થી કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ મુસલમાનોંકો અઝ સરેનવ મુનઝઝમ નહીં કર સકતે થે. લેકિન આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ અપની ઔર અપને સાથીયોંકી જાન બચાનેકે લિએ મૈદાને જંગસે નિકલના ભી ન ચાહતે થે હાલાંકે સૂરતે હાલ ઐસી થી કે, આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો નિકલ જાના ચાહિએ થા લેકિન આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ કિસી બેહતર પોઝિશનમેં જાનેકી કોશિશ કર રહે થે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો મા'લુમ થા કે કુરૈશ આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી ઢુંઢ રહે હોંગે ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ગિરોહ પર બળા શદીદ હમ્લા હોગા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ એક પહાળીકી તરફ બળ્હને લગે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે સાથીયોંને આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો અપને હલ્કેમેં લે રખા થા.

આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ થોળી હી દૂર ગએ હોંગે કે ઈકરમાને અપને ઘૂળ સવારોંસે આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ પર હમ્લા કર દિયા. કુરૈશકે એક પ્યાદા જૈશકો કિસી તરહ પતા ચલ ગયા કે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ પર ઈકરમાને હમ્લા કર દિયા હે તો યહ પ્યાદા જૈશભી આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ગિરોહ પર ટૂટ પળા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે કિસી એક ભી સાથીકે બચ નિકલનેકા સવાલ હી ખત્મ હો ગયા થા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે તીસ સાથીયોંને ઔર ઉન દો ખવાતીનને જો આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે સાથ થીં આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ગિર્દ એક ગોશ્તપોસ્તકી દિવાર ખળી કર દી થી.

ખાલિદકો યાદ આ રહા થા કે રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ જિસ્માની તાકતસે ભી મશ્હૂર થે. ઉસ્કા સબસે બળા સબૂત યહ થા

કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને અરબકે મશ્હૂર પહલવાન રુકાનાકો તીન બાર ઉઠા ઉઠા કર પટખા થા અબ મૈદાને જંગમેં ઉન્કી તાકતકે મુઝાહરેકા એક ઔર વક્ત આ ગયા. ગોશ્તપોસ્તકી વહ દિવાર જો આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ફિદાઈનને આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ઈર્દગિર્દ ખળી કર દી થી ઉસે આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ખૂદ તોળા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હાથમેં કમાન થી,તરકશમેં તીર ભી થે. ઉસ વક્ત ખાલિદ મુસલમાનોકે બળે હિસ્સેમેં ઉલ્જા હુવા થા. ઉસે જબ બા'દમેં બતાયા ગયા થા કે રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઔર ઉન્કે તીસ સાથી ઔર દો ઔરતેં કુરૈશકે ઘૂળ સવારોં ઔર પ્યાદોંકે મુકાબલેમેં જમ ગએ થે તો ખાલિદને બળી મુશ્કીલસે યકીન કિયા થા. ઉસ્ને એક બાર ફિર કહા થા કે યહ તાકત જિસ્માની નહી હો સકતી, યહ કોઈ ઔર હી તાકત હે. ઉસ વક્તસે ઉસે એક સવાલ પરેશાન કર રહા થા,ક્યા અકીદહ તાકત બન સકતા હે ? વહ અપને કબીલેમેં કિસીસે ઈસ સવાલકા જવાબ નહીં લે સકતા થા, કયૂંકે ફોરન યહ ઈલ્ઝામ આઈદ હો સકતા થા કે ઈસ પર ભી મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા જાદૂ અષર કર ગયા હે.

આજ વહ યહી સવાલ અપને ઝહનમેં લિએ મદીનાકી તરફ જા રહા થા. ઉહદકી પહાળી ઉફુકસે ઉપર ઉઠ આઈ થી. ચાર બરસ પૂરાની યાદેં ઉસે ફિર ઈસ પહાળીકે દામનમેં લે ગઈ જહાં ઉસે અપના હી નામ સુનાઈ દે રહા થા, અબૂ સુલેમાન, અબૂ સુલેમાન.....

વહ અપને તસવ્વુરોંમેં દેખને લગા કે ઉન તીસ આદમિયોં ઔર દો ઔરતોંને ઈત્ને સારે ઘૂળ સવારોં ઔર પ્યાદોંકા મુકાબલા કિસ તરહ કિયા હોગા. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ અપને દસ્તેમુબારકસે તીર બરસા રહે થે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે સાથી આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો બળ બળ કર અપને હલ્કેમેં લે લેતે થે. એક મુઅર્રિખ મગાઝીકી તહરીરકે મુતાબિક આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ અપને ગિર્દ હલ્કેકો બાર બાર તોળતે ઔર જીધરસે ઉન પર દુશ્મન બળ્હતા ઉસ પર તીર ચલાતે થે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી જિસ્માની તાકત આમ ઈન્સાનસે કહીં ઝિયાદા થી. આપ સલ્લલ્લાહુ

અલય્હિ વ સલ્લમ કમાનકો ઈસ કદર ઝોરસે ખીંચતે થે કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા છોળા હુવા તીર જિસ જિસ્મમેં લગતા થા, તીરકી નોક ઉસ જિસ્મકે દૂસ્રી તરફ નિકલ જાતી થી. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઈસ કદર તીર ચલાએ કે એક તીર ચલાનેકે લિએ આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને કમાનકો ખીંચા તો કમાન ટૂટ ગઈ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને અપની તરકશમેં બચે હૂએ તીર સઅદ બિન અબી વક્કાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો દે દિએ. સઅદ બિન અબી વક્કાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે નિશાનેકા કોઈ ભી મુકાબલા નહીં કર સકતા થા. ખૂદ આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ સઅદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે નિશાનેકો તસ્લીમ કરતે થે.

ઉધર મુસલમાન અબૂ સુફયાન ઔર ખાલિદકે હાથોં કટ રહે થે ઔર ખૂનકા આખરી કત્રા બેહ જાને તક મુકબલા કર રહે થે. ઈધર આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે તીસ ફિદાઈન ઔર દો ખવાતીનકી બેજીગરીકા યહ આલમ થા કે જૈસે ઈન્કે જિસ્મ નહીં ઈન્કી રૂહેં લળ રહી હો. મશ્હૂર મુઅર્રિખ તબરી લિખતા હે કે એક એક મુસલમાનને બયક વક્ત ચાર ચાર પાંચ પાંચ કુરૈશકા મુકાબલા કિયા. ઉન્કા અંદાઝ ઐસા વહશતનાક થા કે કુરૈશ પીછે હટ જાતે થે યા ઉન પર હમ્લા કરનેવાલા અકેલા મુસલમાન ઝખ્મોસે ચૂર હો કર ગિર પળતા થા.

★

કુરૈશને જબ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ફિદાઈનકી શુજાઅતકા યહ આલમ દેખા તો કુછ પીછે હટકર ઉન પર તીરોંકે સાથ સાથ પથ્થર ભી બરસાને લગે. ઈસકે સાથ હી કુરૈશકે ચન્દ એક ઘૂળ સવાર સરપટ ઘોળા દોળાતે હૂએ આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ પર હમ્લાઆવર હૂએ લેકિન આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે સાથિયોંકે તીર ઉન્કે જિસ્મોંમેં ઉતર કર ઉન્હેં વાપસ ચલે જાને પર મજબૂર કર દેતે થે. ઈસ સૂરતે હાલસે બચનેકે લિએ કુરૈશને ચારોં તરફસે તીરોં ઔર પથ્થરોંકા મેંહ બરસા દિયા.

ખાલિદકો ઈકરમાને બતાયા થા કે અબૂ દુજાના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે આગે જા ખળે હૂએ.

ઉન્કી પીઠ દુશ્મનકી તરફ થી. અબૂ દુજાના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ બયક વક્ત દો કામ કર રહે થે. એક યહ કે વહ અપને તીર સઅદ બિન અબી વક્કાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો દેતે જા રહે થે ઔર સઅદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ બળી તેઝીસે તીર ચલા રહે થે. ઉસ્કે સાથ હી અબૂ દુજાના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો તીરોંસે બચાનેકી કોશિશ કર રહે થે. તીરોં ઔર પથ્થરોંકી બારિશમેં કોઈ ન દેખ સકા કે અબૂ દુજાના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કિસ હાલમેં હે. જબ અબૂ દુજાના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ગિર પળે તો ઉસ વક્ત દેખા કે ઉન્કી પીઠમેં ઈત્ને તીર ઉતર ગએ થે કે ઉન્કી પીઠ ખારપૂશ્તકી પીઠ લગતી થી.

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો બચાનેકે લિએ કઈ સાથીયોંને જાન દે દી. લેકિન ઈકરમા ઔર ઉસ્કે ઘૂળ સવારોં ઔર પ્યાદોં પર ઈત્ની વહશત તારી હો ચૂકી થી કે વહ પીછે હટ ગએ. કુરૈશ થક ભી ગએ થે. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને અપને સાથીયોંકા જાઈઝા લિયા. હર તરફ ખૂન હી ખૂન થા લેકિન ઝખ્મિયોંકે ઉઠાને ઔર મર્હમ પટ્ટી કરનેકા મોકા ન થા. દુશ્મન એક ઔર હલ્લા બોલનેકે લિએ પીછે હટા થા.

"મુઝે કુરૈશકે એક ઔર આદમિકા ઈન્તિઝાર હે" રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને અપને સાથીયોંસે કહા. કોન હે વહ યા રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ?"આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે એક સહાબીને પૂછા" ક્યા વહ હમારી મદદકો આ રહા હે ?"

નહીં, આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ફરમાયા : વહ મુઝે કત્લ કરને આએગા !. ઉસે અબ તક આ જાના ચાહિએ થા. "લેકિન વહ હે કોન ? ઉબૈ બિન ખલફ, આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ફરમાયા.

ઉબૈ બિન ખલફ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે કટ્ટર મુખાલિફીનમેંસે થા. વહ મદીનેકા રહનેવાલા થા. ઉસે જબ પતા ચલા કે રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને નુબુવ્વતકા દા'વા કિયા હે તો એક રોઝ વહ આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે પાસ આયા ઔર ઉસ્ને આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા મઝાક ઉળાયા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને તહમ્મુલ ઔર બુર્દબારીસે ઉસે ઈસ્લામ

કબૂલ કરનેકી દા'વત દી.

ક્યા તુમ મુઝે ઈત્ના કમઝોર સમઝતે હો કે મૈં તુમ્હારે ઈસ બેબુન્યાદ અકીદેકો કબૂલ કર લૂંગા, ઉબૈ બિન ખલફને ગુસ્તાખાના લેહજેમેં કહા થા. મેરી બાત ગોરસે સુન લો, મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ! કિસી રોઝ મેરા ઘોળા દેખ લેના. ઈસે મૈં ઉસ વક્તકે લિએ મોટા તાઝહ કર રહા હૂં જબ તુમ કુરૈશકો ફિર કભી જંગકે લિએ લલકારોગે. અબ બદ્રકે ખ્વાબ દેખને છોળ દો. મૈં ઈસી ઘોળે પર સવાર હોઉંગા ઔર તુમ મુઝે મૈદાને જંગમેં અપને સામને દેખોગે ઔર મૈં અપને દેવતાઓંકી કસમ ખા કર કેહતા હૂં કે તુમ્હેં અપને હાથોં કત્લ કરૂંગા. (નઉઝુબિલ્લાહ)

ઉબૈ, રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ને મુસ્કરા કર કહા થા. "ઝિંદગી ઔર મોત ઉસ અલ્લાહકે ઈખ્તિયારમેં હે. જિસ્ને મુઝે નુબુવ્વત અતા ફરમાઈ હે ઔર મુઝે ગુમરાહ લોંગોકો સીધે રાસ્તે પર લાનેકા ફર્ઝ સોંપા હે." ઐસી બાત મુંહસે ન નિકાલો જિસે મેરે અલ્લાહકે સિવા કોઈ ભી પૂરા ન કર સકે. યૂં ભી તો હો સકતા હે, તુમ મુઝે કત્લ કરને આઓ ઔર તુમ મેરે હાથોં કત્લ હો જાઓ.

ઉબૈ બિન ખલફ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી ઈસ બાત પર તંઝિયા હંસી હંસ પળા ઔર હંસતા હુવા ચલા ગયા.

★

અબ ઉહદકી લળાઈમેં રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો ઉબૈ બિન ખલફ યાદ આ ગયા. જૂં હી આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઉસ્કા નામ લિયા તો દૂરસે એક ઘોળા સરપટ દોળતા આયા. સબને ઉધર દેખા.

મેરે અઝીઝ સાથીયોં, રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને અપને સાથીયોંસે કહા, મુઝે કુછ ઐસે લગ રહા હે યહ સવાર જો હમારી તરફ બળહતા આ રહા હે ઉબૈ હી હોગા, અગર વહ ઉબૈ હી હો તો ઉસે રોકના નહીં. ઉસે મેરે સામને ઔર મેરે કરીબ આને દેના.

મુઅર્રિખીન વાકદી, મગાઝી ઔર ઈબ્ને હિશામને લિખ્ખા હે કે વહ સવાર ઉબૈ બિન ખલફ હી થા. ઉસ્ને લલકાર કર કહા સંભલ જા, મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ! ઉબૈ આ ગયા હે. યહ દેખ મૈં ઉસી ઘોળે

પર સવાર હૂં જો તુમ્હેં દિખાયા થા. (નઉઝુબિલ્લાહ)

"યા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ" રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિવ સલ્લમકે સાથીયોંમેંસે તીન ચારને આગે હો કર કહા. હમેં ઈજાઝત દેં કે ઉસે આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે કરીબ આને તક ખતમ કર દેં.

નહીં, રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને કહા ઉસે આને દો, મેરે કરીબ આને દો. ઉસે રસ્તા દે દો.

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે સર પર ઝંજીરોવાલી ખોદ થી. ઉસકી ઝંજીરેં આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ચહરેકે આગે ઔર દાએં બાએં લટક રહી થી. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હાથમેં બર્છી થી. ઉબૈકા ઘોળા કરીબ આ ગયા થા.

"આગે આ જા ઉબૈ" રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને લલકાર કર કહા. મેરે સિવા તેરે સાથ કોઈ નહીં લળેગા.

ઉબૈ બિન ખલફને અપના ઘોળા કરીબ આ કર રોકા ઔર તંઝિયા કહ કહા લગાયા. ઉસે શાયદ પૂરા યકીન થા કે વહ આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો કત્લ કર દેગા. ઉસકી તલ્વારભી નિયામમેં થી. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઉસકે કરીબ ચલે ગએ. વહ બળે તાકતવર ઘોળે પર થા ઔર આપ સલ્લલ્લાહ અલય્હિ વ સલ્લમ ઝમીન પર. ઉસ્ને અભી તલ્વાર નિકાલી હી થી કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને આગે બળ્હ કર ઔર ઉછલ કર ઉસ પર બર્છીકા વાર કિયા. વહ વાર બચાનેકે લિએ એક તરફકો જુક ગયા લેકિન વાર ખાલિ ન ગયા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી બર્છીકી અન્ની ઉસકે દાએં કંધે પર હંસલીકી હડ્ડીસે નીચે લગી. વહ ઘોળેસે ગિર પળા ઔર ઉસકી પંસલી ટૂટ ગઈ.

મુઅર્રિખ લિખતે હૈં કે રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા વાર ઈત્ના કારી ન થા કે, ઉબૈ જૈસા કવી હેકલ આદમી ઉઠ ન સકતા. રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઉસ પર દૂસરા વાર કરનેકો દોળે. વહ ઘોળેકી દૂસરી તરફ ગિરા થા. ઉસ પર શાયદ વહશત તારી હો ગઈ થી. યા આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા વાર ઉસકે લિએ ગૈરમુતવક્કે થા. વહ ઉઠા ઔર અપના ઘોળા વહીં છોળકર ભાગ ગયા. વહ ચિલ્લાતા જા

રહા થા "મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને મુઝે કત્લ કર દિયા હે".... એ અહલે કુરૈશ, મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને મુઝે કત્લ કર ડાલા હે".

કુરૈશકે કુછ આદમિયોંને ઉસ્કે ઝખ્મ દેખે તો ઉસે તસલ્લી દી કે, ઉસે કિસીને કત્લ નહીં કિયા. ઝખ્મ બિલ્કુલ મઅમુલી હે. લેકિન ઉસ પર ન જાને કૈસી કેફિયત તારી હો ગઈ થી કે ઉસ્કી ઝબાનસે યહી અલ્ફાઝ નિકલતે થે "મેં ઝિંદા નહીં રહૂંગા, મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને કહા થા કે મેં ઉસ્કે હાથોં કત્લ હો જાઉંગા.

મુઅર્રિખ ઈબ્ને હિશામને યહાં તક લિખ્ખા હે કે ઉબૈને યહ અલ્ફાઝ ભી કહે થે અગર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ મુઝ પર સિર્ફ થૂક ભી દેતે તો ભી મેં ઝિંદા ન રહ સકતા. "જબ ઉહદકી લળાઈ ખત્મ હો ગઈ તો ઉબૈ કુરૈશકે સાથ મક્કાકો રવાના હુવા રાસ્તેમેં ઉન્હોંને પળાવ કિયા તો ઉબૈ મર ગયા.

★

ખાલિદકો આજ ચાર બરસ બા'દ કલકી, બાતકી તરહ યાદ આ રહા થા. ઉસે યકીન થા કે મુસલમાનોંકો કુરૈશ કુચલ કર રખ દેંગે. લેકિન મુસલમાન જિસ તરહ જાનેં કુર્બાન કર રહે થે ઉસ્ને ખાલિદકો પરેશાન કર દિયા. યૂં લગતા થા જૈસે મુસલમાન પ્યાદોંસે કુરૈશકે ઘોળે ભી ખોફ ઝદહ હૈં. ખાલિદને અપને ઘોળેકો એળ લગાઈ ઔર ઈસ ખૂનરેઝ લળાઈમેં અબૂ સુફયાનકો તલાશ કરતા ઉસ તક પંહૂંચા.

"ક્યા હમ મુસલમાનોંકો ફૈસલાકુન શિકસ્ત દેનેકે કાબિલ નહીં રહે ?" ખાલિદને અબૂ સુફયાનસે કહા. ક્યા કુરૈશકી માંઓંકે દૂધ નાકિસ થે કે ઈન મુટ્ઠી ભર મુસલમાનોંસે ખોફઝદહ હૂએ જા રહે હે ?"

"દેખો ખાલિદ ! અબૂ સુફયાનને કહા"જબ તક મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઉન્કે સાથ હે ઔર વહ ઝિંદા ઔર સલામત હે. યહ ખૂનકા આખરી કત્રહ બહ જાને તક શિકસ્ત નહીં ખાએંગે."

"તો યહ ફર્ઝ મુઝે કયૂં નહીં સોંપ દેતે ? "ખાલિદ ને કહા.

"નહીં"અબૂ સુફયાનને કહા તુમ અપને સવારોંકે પાસ જાઓ. તુમ્હારી કિયાદતકે બગૈર વહ બિખર જાએંગે. મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ

વ સલ્લમ ઔર ઉન્કે સાથીયોં પર હમ્લા કરનેકે લિએ મેંપ્યાદે ભેજ રહા હું."

આજ મદીનાકી તરફ જાતે હૂએ ખાલિદકો અફસોસ હો રહા થા કે અબૂ સુફયાનને ઉસ્કે એક અઝ્મકો કુચલ ડાલા થા. રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે કત્લકો વહ અપના ફર્ઝ સમઝતા થા. વહ રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો કત્લ કરકે અપને સબસે બળે દેવતાઓ હુબલ ઔર ઉઝઝાકી ખુશ્નૂદી હાસિલ કરના ચાહતા થા. ઉસ્ને અપને સાલારકા હુકમ માનના ઝરૂરી સમજા ઔર અપને સવાર દસ્તેકી તરફ ચલા ગયા. ઉસે ઈત્ના ઈત્મીનાન ઝરૂર થા કે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે સાથ અબ ચંદ એક સાથી હી રહ ગએ હોંગે. ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા કત્લ કરના અબ કોઈ મુશ્કીલ નહીં હોગા. ઔર ઉસ્કે બા'દ મુસલમાન ઉઠનેકે કાબિલ નહીં રહેંગે. ખાલિદકો મૈદાને જંગકી કૈફીયત બળી અછ્છી તરહ યાદ થી. ઉસ્ને ઝરા બુલંદીસે દેખા થા કે ઉહદકે દામનમેં દૂર દૂર તક ઝમીન ખૂનસે લાલ હો ગઈ થી. કહીં ઘોળે તળપ રહે થે ઔર કહીં ખૂનમેં નહાએ હૂએ ઈન્સાન કરાહ રહે થે. ઝખ્મિયોંકો ઉઠાનેકા અભી કિસીકો હોશ ન થા.

ફિર ઉસ્ને દેખા પ્યાદા કુરૈશ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે કરીબ પહુંચ ગએ થે ઔર ઉન્હોંને આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે સાથિયોંકા હલ્કા ભી તોળ લિયા થા. કુરૈશકે તીન આદમી ઉત્બા બિન અબીવક્કાસ, અબ્દુલ્લા બિન શિહાબ ઔર ઈબ્ને કુમા, રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ પર પથ્થર બરસાને લગે. અજીબ સૂરત યહ થી કે ઉત્બાકા સગા ભાઈ સઅદ બિન અબી વક્કાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી હિફાઝતમેં લળ રહા થા. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે સાથિયોંકી તઅદાદ ન હોનેકે બરાબર રહ ગઈ થી યા વહ લળતે લળતે બિખર ગએ થે.

ઉત્બાને આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ પર જો પથ્થર બરસાએ ઉસસે આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે નીચેવાલે દો દાંત ટૂટ ગએ ઔર નિચલા હોંટ ઝખ્મી હો ગયા. અબ્દુલ્લાહકે પથ્થરસે આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી પેશાની પર ખાસા ગહરા ઝખ્મ આયા. ઈબ્ને કુમાને કરીબ આ કર ઈત્ની ઝોર સે પથ્થર મારાકે આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ

સલ્લમકે ખોદકી ઝંજીરકી દો કળિયાં ટૂટ કર રૂખ્સારમેં ઉતર ગઈ. ઈન્સે રૂખ્સારકી હડ્ડીભી બુરી તરહ મજરૂહ હૂઈ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને બર્છીસે દૂશ્મનો પર વાર કરનેકી બહુત કોશીશ કી લેકિન દૂશ્મન કરીબ નહીં આતે થે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા ખૂન ઈત્ના નિકલ ગયા થા કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ગિર પળે. ઉસ વક્ત આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે એક સહાબી તલ્હા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને જો કુરૈશકે દૂસ્રે આદમિયોંકે સાથ લળ રહે થે, દેખ લિયા ઔર દોળતે હૂએ આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ તક પહુંચે ઉન્કી, લલ્કાર પર ઉન્કે દૂસ્રે સાથી ભી આ ગએ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો પથ્થરોંસે ગિરાનેવાલે કુરૈશ આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ પર તલ્વારોંસે હમ્લા કરને હી વાલે થે કે સઅદ બિન અબી વક્કાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપને સગેભાઈ પર હમ્લા કર દિયા. ઉત્બા અપને ભાઈકા ગેઝો ગઝબ દેખ કર ભાગ ઉઠા.

તલ્હા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને રસૂલેખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો સહારા દે કર ઉઠાયા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ પૂરી તરહ હોશમેં થે. ઈસ દૌરાન આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે સાથિયોંને ઈન આદમિયોંકો ભગા દિયા જીન્હોંને રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ પર હમ્લા કિયા થા. મુઅર્રિખ લિખતે હૈં કે સઅદ બિન અબી વક્કાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ પર કાબૂ પાના મુશ્કિલ હો રહા થા. સઅદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કહતે થે મૈં અપને ભાઈકો કત્લ કરકે ઉસકે જિસ્મકે ટૂકળે કર દેના ચાહતા હૂં. જિસ્ને મેરી મોજુદગીમેં મેરે નબી સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ પર હમ્લા કિયા હે. વહ અકેલે હી કુરૈશકી તરફ દોળનેકી કોશિશ કરતે થે. ઉન્હેં બળી મુશ્કિલસે રોકા ગયા અગર રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઉન્હેં રૂકનેકા હુકમ ન દેતે તો વહ કભી ન રૂકતે.

★

કુરૈશ ગાલિબન બહુતહી થક ગએ થે. વહ લળાઈસે મુંહ મોળ ગએ. તબ રસૂલે કરીમ સલ્લલાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે સાથીયોંને આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ઝખ્મોંકી તરફ તવજ્જુહ દી. જો ખવાતીન

આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે સાથ થી ઉન્હોંને આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો પાની પિલાયા. કપળોંસે ઝખ્મ સાફ કિએ. ઉસ વક્ત યહ દેખા ગયા કે ખોદકી ઝંજીરોંકી ટૂટી હૂઈ કળિયાં આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે રૂખ્સારકી હડ્ડીમેં ઉતરી હૂઈ હે. એક સહાબી અબૂ ઉબૈદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ જો અરબકે મશ્હૂર જર્રાહકે ફરઝંદ થે. આગે બળે ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે રૂખ્સારોંસે કળિયાં નિકાલને લગે, લેકિન હાથોંસે કળિયાં ન નિકલી. આખિર અબૂ ઉબૈદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને દાતોંકી મદદસે એક કળી નિકાલ લી. જબ દૂસ્રી કળી નિકાલી તો કળી તો નિકલ આઈ લેકિન અબૂ ઉબૈદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે સામનેકે દો દાંત ટૂટ ગએ. ઉસકે બા'દ લોગોંને અબૂ ઉબૈદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો અલ્અષ્રમ કહના શુરૂઅ કર દિયા. જિસ્કા મતલબ હે, વહ આદમી જિસ્કે સામનેવાલે દાંત ન હો. ફિર વહ ઈસી નામસે મશ્હૂર હો ગએ.

ઉમ્મેં અય્મન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા જો રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે બચપનમેં આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી દાયા રહ ચૂકી થી, આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ પર જુકી હૂઈ થી. ઉસ વક્ત તક આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિવ સલ્લમકી તબીઅત સંભલ ચૂકી થી. અચાનક એક તીર ઉમ્મેં અય્મન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હાકી પીઠમેં ઉતર ગયા ઔર ઉસ્કે સાથ હી દૂરસે એક કહકહા સુનાઈ દિયા. સબને ઉધર દેખા તો કુરૈશકા એક આદમી હિબાન બિન અરકા દૂર ખળા હંસ રહા થા. ઉસ્કે હાથમેં કમાન થી યહ તીર ઉસીને ચલાયા થા. વહ હંસતા હુવા પીછેકો મુળા. રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ને એક તીર સઅદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો દે કર કહાકે યહ શખ્સ યહાંસે તીર લે કર હી વાપસ જાએ. સઅદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને જો તમામ કબાઈલમેં તીરઅંદાઝિમેં ખુસૂસી શોહરત રખતે થે, કમાનમેં તીર ડાલ કર હિબાન પર ચલાયા. તીર હિબાનકી ગર્દનમેં ઉતર ગયા. સઅદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે તમામ સાથીયોંને બળી ઝોરસે કહ કહા લગાયા. હિબાનને ડગમગાતે હૂએ ચંદ કદમ ઉઠાએ ઔર વહ ગિર પળા.

આજ ખાલિદ જબ મદીનાકી તરફ બળતા જા રહા થા ઔર ઉહદકી

પહાળી ઉફુક (આસ્માનકા કિનારા)સે ઉપર હી ઉપર ઉઠતી આ રહી થી, ઉસે અપને કુછ સાથી યાદ આને લગે. અકીદોંકે ઈખ્તિલાફને ભાઈકો ભાઈકા દુશ્મન બના દિયા થા લેકિન ખાલિદકો યહ ખયાલ ભી આયા કે બા'ઝ લોગ અપને અકીદેકો ઈસલિએ સચ્ચા સમઝતે હૈં કે વહ ઉસકે પેરોકાર હોતે હે. હક ઔર બાતિલકે ફરકકો સમઝનેકે લિએ બળી મઝબૂત શખ્સિયતકી ઝરૂરત હોતી હે.

એક સવાલ ઉસે ફિર પરેશાન કરને લગા, મૈં મદીના કયૂં જા રહા હૂં ?... અપના અકીદા મદીનેવાલોં પર ઠોંસનેકે લિએ યા ઉન્કા અકીદા અપને ઉપર મુસલ્લત કરનેકે લિએ ? ઉસે અબૂ સુફયાનકી આવાઝ સુનાઈ દી જો એક હી રોઝ પુરાની થી. ક્યા યહ સચ હે કે તુમ મદીના જા રહે હો ? ક્યા તુમ્હારી રગોંમેં વલીદકા ખૂન સુફેદ હો ગયા હે ?

સહરામેં જાતે હૂએ ઉન આવાઝોંને કુછ દૂર તક ઉસ્કા તઆકુબ કિયા. ફિર વહ અપને ઉન દોસ્તોંકી યાદમેં ખો ગયા. જિન્કે ખિલાફ વહ લળા ઔર જિન્કા ખૂન ઉસ્કે સામને બેહ ગયા થા. ઉન્મેં એક મુસ્અબ બિન ઉમૈર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ભી થે.

કુરૈશ જો લળાઈસે મુંહ મોળ ગએ થે કુછ દૂર હી પહુંચે થે કે ખાલિદને અપને ઘોળેકો એળ લગાઈ ઔર અબૂ સુફયાનકો જા પકળા. ઉસ્ને અબૂ સુફયાનસે પૂછા કે તુમ લોગ જંગકો અધૂરા છોળ કર કહા જા રહે હો ? મુસલમાનોંકા દમખમ ખતમ હો ચુકા હે. અબૂ સુફયાન ભી યહી ચાહતા થા કે યહ લળાઈ ફેસ્લાકુન નતીજે પર પહુંચે. કુરૈશકે ચંદ સવાર વહીંસે પલટ આયે. ખાલિદ દેખ ચુકા થા કે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયિહે વ સલ્લમ કહાં હે. યહાં ફિર અબૂ સુફયાનને ખાલિદકો કિસી ઔર તરફ ભેજ દિયા ઔર કુછ આદમિયોંકો નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયિહે વ સલ્લમ પર હમ્લેકા હુકમ દિયા. અબ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયિહે વ સલ્લમકે સાથ કુછ ઔર મુસલમાન આ મિલે થે.

★

અબ ફિર ઈબ્ને કુમા લળતે હૂએ મુસલમાનોંકા હલ્કા તોળ કર રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયિહે વ સલ્લમ તક પહુંચનેકી કોશિસ કરને લગા. ઉસ વક્ત રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયિહે વ સલ્લમકે પાસ મુસ્અબ

બિન ઉમૈર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ખળે થે ઔર ઉમ્મેં અમ્મારા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા અપને કરીબ પળે હૂએ દો તીન ઝખ્મિયોંકો પાની પિલા રહી થી. ઉન્હોંને જબ કુરૈશકો એક બાર ફિર હમ્લેકે લિએ આતે દેખા તો ઝખ્મિયોંસે હટ કર ઉન્હોંને એક ઝખ્મિકી તલ્વાર ઉઠા લી ઔર કુરૈશકે મુકાબલેમેં ડટ ગઈ. કુરૈશકા સબસે પહલા સવાર જો ઉન્કે કરીબ આયા, ઉસ તક વહ નહીં પહુંચ સકતી થી ઈસ લિએ ઉન્હોંને તલ્વારસે ઉસ્કે ઘોળે પર વાર કિયા કે, ઘોળા ગિર પળા. સવાર ઘોળેકે દૂસરી તરફ ગિરા. ઉમ્મેં અમ્મારહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હાને ઘોળેકે ઉપરસે કૂદ કર કુરૈશકે ઉસ આદમી પર વાર કિયા ઔર ઉસે ઝખ્મિ કર દિયા. વહ ઉઠા ઔર ભાગ ગયા.

મુસ્અબ બિન ઉમૈર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી કદેબુત ઔર શકલો સૂરતમેં રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે સાથ નુમાયા મુશાબહત થી. ઈબ્ને કુમા મુસ્અબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ સમઝ કર ઉન પર હમ્લાઆવર હુવા. મુસ્અબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ તય્યાર થે. ઉન્હોંને ઈબ્ને કુમાકા મુકાબલા કિયા. કુછ દેર દોનોમેં તેગ (તલ્વાર) ઝની હૂઈ લેકિન ઈબ્ને કુમાકા એક વાર મુસ્અબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ પર ઐસા ભરપૂર પળા કે વહ ગિરે ઔર શહીદ હો ગએ. ઉમ્મેં અમ્મારહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હાને મુસ્અબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ગિરતે દેખા. ગેઝોગઝબસે ઈબ્ને કુમા પર તલ્વારકા વાર કિયા લેકિન ઈબ્ને કુમાને ઝિરહ પહન રખી થી, ઔર વાર કરનેવાલી એક ઔરત થી ઈસ લિએ ઈબ્ને કુમાકો કોઈ ઝખ્મ ન આયા. ઈબ્ને કુમાને ઉમ્મેં અમ્મારહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હાકે કંધે પર ભરપૂર વાર કિયા જિસ્સે વહ શદીદ ઝખ્મિ હોકર ગિર પળી.

ઉસ વક્ત રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ જો કરીબ હી થે ઈબ્ને કુમાકી તરફ બળે લેકિન ઈબ્ને કુમાને પેંતરા બદલ કર આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ પર ઐસા વાર કિયા જો આપકે ખોદ પર પળા. તલ્વાર ખોદસે ફિસલ કર આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે કંધે પર લગી. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે બિલ્કુલ પીછે એક ગળા થા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઝખ્મ ખા કર પીછે હટે ઔર

ગળેમેં ગિરપળે. ઈબ્ને કુમાને પીછે હટ કર ગલા ફાળકર કહા "મેંને મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો કત્લ કર દિયા હે" વહ યહી નારે લગાતા મૈદાનમેં ઘૂમ ગયા ઉસકી આવાઝ કુરૈશને ભી સુની ઔર મુસલમાનોંને ભી.

કુરૈશકો તો ખૂશ હોના હી થા, મુસલમાનોં પર ઉસ્કા તબાહકુન અષર હુવા. વહ હોસ્લા હાર બેઠે ઔર ઉહદકી પહાળીકી તરફ ભાગને લગે.

"અપને નબી સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે શયદાઈયો" ભાગતે હૂએ મુસલમાનોકો એક લલકાર સુનાઈ દી અગર નબી સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ન રહે તો લા'નત હે હમ પર, કે હમ ભી ઝિંદા રહેં. તુમ કૈસે શયદાઈ હો કે નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી શહાદતકે સાથ હી મોતસે ડર કર ભાગ રહે હો ! મુસલમાન રૂક ગએ. ઉસ લલ્કારને ઉન્હેં આગ બગોલા કર દિયા. વહ પ્યાદા થે લેકિન ઉન્હોંને કુરૈશકે ઘૂળ સવારોં પર હમ્લા કર દિયા. યહ હમ્લા ખાલિદ ઔર ઈકરમાકે ઘૂળ સવારોં પર હુવા થા.

ખાલિદકો આજ યાદ આ રહા થા કે ઉસકે હાથોં કિત્ને હી મુસલમાનોકા ખૂન બેહ ગયા થા. ઉન્મેં એક રિફાઆ બિન વકશ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ભી થે ખાલિદકે દિલમેં દર્દકી એક ટીસ (દર્દ)સી ઉઠી. ઉસે કુછ એહસાસ હોને લગા જૈસે વહ બેમકસદ ખૂન બહાતા રહા હે લેકિન ઉસ વક્ત વહ મુસલમાનોંકો અપના બદતરીન દુશ્મન સમઝતા થા.

અબ મુસલમાનોંકા દમખમ ટૂટ ચુકા થા. પ્યાદે ઘૂળ સવારોંકા મુકાબલા કબ તક કરતે. વહ મજબુર હો કર પહાળીકી તરફ પસ્પા હોને લગે. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ભી અપને સાથિયોંકે સાથ એક તંગ સી વાદીકી તરફ જા રહે થે. જિસ તરહ મુસલમાનોંને માલે ગનીમતકે લાલચમેં અપના મોરચા છોળ દિયા ઔર જંગકા પાંસા અપને ખિલાફ પલટ દિયા થા ઉસી તરહ અબ કુરૈશકે આદમી મુસલમાનોંકી લાશોં પર ઔર તળપતે હૂએ ઝખ્મિયોં પર માલ ગનીમત ઈકઠ્ઠા કરનેકે લિએ ટૂટ પળે. ઉન્મેંસે કુછ કુરૈશ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે તઆકુબમેં ચલે ગએ લેકિન આપકે સાથીયોંને ઉન પર ઐસી બેજીગરીસે હલ્લા બોલા કે ઈનમેંસે ઝિયાદાતર કુરૈશકો જાનસે માર ડાલા ઔર જો બચ

ગએ વહ ભાગ ઉઠે. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ એક બુલંદ જગહ પહુંચ ગએ આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને વહાંસે સૂરતે હાલકા જાઈઝા લિયા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે તીસ સહાબામેંસે સોલહ શહીદ હો ચૂકે થે જો ચૌદહ ઝિંદા થે ઉન્મેં ઝિયાદાતર ઝખ્મિ થે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને બૂલંદીસે મૈદાનકા જાઈઝા લિયા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો કોઈ મુસલમાન નઝર નહીં આ રહા થા. મુસલમાન યહ સમઝ કર કે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ શહીદ હો ચૂકે હૈં, સખ્ત માયૂસીકે આલમમેં ઈધર ઉધર બિખર ગએ. કુછ વાપસ મદીના ચલે ગએ કુછ કુરૈશકે ઈન્તિકામકે ડરસે પહાળીકે અંદર જા છુપે.

યહાં રસૂલેખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો અપને ઝખ્મોંકી તરફ તવજ્જુહ દેનેકી ફુર્સત મિલી. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી બેટી હઝરત ફાતિમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા જો આપકો હર તરફ તલાશ કર કરકે થક ચુકી થી, આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે પાસ આ પહુંચી. કરીબ હી એક ચશ્મા થા હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ વહાંસે કિસી ચીઝમેં પાની લાએ ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો પિલાયા. હઝરત ફાતિમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ઝખ્મ ધોને લગી. વહ સિસક સિસક કર રો રહી થી.

★

ખાલિદકો આજ યાદ આ રહા થા કે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી શહાદતકી ખબરને ઉસે રૂહાનીસા ઈત્મીનાન દિયા થા લેકિન એક લલકારને ઉસે ચોંકા દિયા. વાદીમેં ઈસ લલ્કારકી ગૂંજ બળી દૂર તક સુનાઈ દે રહી થી કોઈ બળી હી બુલંદ આવાઝમેં કહ રહા થા મુસલમાનોં ! ખૂશીયાં મનાઓ. હમારે નબી સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઝિંદા ઔર સલામત હૈં. ઈસ લલકાર પર ખાલિદકો હંસી ભી આઈ થી ઔર અફસોસ ભી હુવા થા. ઉસ્ને અપને આપસે કહા થા કે કોઈ મુસલમાન પાગલ હો ગયા હે.

હુવા યૂં થા કે જિસ તરહ મુસલમાન ઈક્કા દુક્કા ઈધર ઉધર બિખર

ગએ યા છુપ ગએ થે, ઉસી તરહ કઅબ બિન માલિક નામકે એક મુસલમાન ઈધર ઉધર ઘૂમતે પહાળીકે ઉસ મુકામકી તરફ ચલે ગએ જહાં રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ સુસ્તા રહે થે. ઉસ્ને નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો દેખા તો જઝબાતકી શિદ્દતસે ના'રા લગાયા "હમારે નબી સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઝિંદા હૈં" તમામ મુસલમાન જો અકેલે અકેલે યા દો દો ચાર ચારકી ટોલિયોંમેં ઈધર ઉધર બિખર ગએ થે, ઉસ આવાઝ પર દોળતે આએ. હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ભી ઈસ આવાઝ પર રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ તક પહુંચે થે.

ઈસ્સે પહલે અબૂ સુફયાન મૈદાને જંગમેં પળી હૂઈ હરએક લાશકો દેખતા ફિર રહા થા. વહ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા જસદે મુબારક તલાશ કર રહા થા. અબ ઉસે કુરૈશકા જો ભી આદમી મિલતા ઉસસે પૂછતા, તુમને મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી લાશ નહીં દેખી ? ઉસી તલાશમેં ખાલિદ ઉસ્કે સામને આ ગયા.

ખાલિદસે અબૂ સુફયાનને પૂછા, તુમને મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી લાશ નહીં દેખી ?

"નહીં" ખાલિદને જવાબ દિયા ઔર અબૂ સુફયાનકી તરફ ઝરાસા ઝુક કર પૂછા "ક્યા તુમ્હેં યકીન હે કે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ કત્લ હો ચુકે હે ?"

"હાં" અબૂ સુફયાનને જવાબ દિયા "વહ હમસે બચ કર કહાં જા સકતે થે... ક્યા તુમ્હેં શક હે ?

"હાં અબૂ સુફયાન ! ખાલિદને જવાબ દિયા "મૈં ઉસ વક્ત તક શકમેં રહતા હું જબ તક કે અપની આંખોસે દેખ ન લૂં. મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઈત્ની આસાનીસે કત્લ હો જાનેવાલે શખ્સ નહીં."

"મા'લૂમ હોતા હે તુમ પર ભી મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા તિલિસ્મ (જાદૂ) તારી હે, "અબૂ સુફયાનને તકબ્બુરકે લેહજેમેં કહા, ક્યા મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ હમમેંસે નહીં થે. ક્યા તુમ ઉન્હેં નહીં જાન્તે થે જો શખ્સ ઈત્ની કત્લો ગારતકા ઝિમ્મેદાર હે એક રોઝ ઉસે ભી કત્લ હોના હે, મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ કત્લ

હો ચૂકે હે, જાઓ ઔર દેખો ઉન્કી લાશકો ,પેહચાનો. હમ ઉન્કા સર કાટ કર મક્કા લે જાએંગે.

ઐન ઉસ વક્ત પહાળીમેંસે કઅબ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી લલકાર ગર્જી. "મુસલમાનોં ખૂશિયાં મનાઓ, હમારે નબી સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઝિંદા સલામત હે. ફિર યહ આવાઝ રઅદકી કળકકી તરહ ગરજતી, કળકતી, વાદી ઔર મૈદાનમેં ઘુમતી ફિરતી રેહી.

સુન લિયા અબૂ સુફયાન ! ખાલિદને કહા અબ મેં તુમ્હેં બતાતા હું મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ કહાં હેં. મેં ઉન પર હમ્લા કરને જા રહા હું. લેકિન મેં તુમ્હેં યકીન નહીં દિલા સકતા કે મેં મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો કત્લ કર આઉંગા.

કુછ દેર પેહલે ખાલિદને રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઔર ઉન્કે સાથીયોંકો પહાળીકે અંદર જાતે દેખા થા. લેકિન વહ બહુત દૂર થા. ખાલિદ હાર માનનેવાલા ઔર અપને ઈરાદેકો અધૂરા છોળનેવાલા આદમી નહીં થા. ઉસ્ને અપને ચંદ એક સવારોંકો સાથ લિયા ઔર પહાળીકે ઉસ મુકામકી તરફ બળને લગા જીધર ઉસ્ને રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો જાતે દેખા થા.

મશ્હૂર મુઅર્રિખ ઈબ્ને હિશામકી તહરીરસે પતા ચલતા હે કે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ને જબ ખાલિદકો અપને સવારોંકે સાથ ઈસ ઘાટી પર ચળતે દેખા જહાં આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ થે તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે મુંહસે બેસાખ્તા દુઆ નિકલી ખુદાએ ઝુલ્જલાલ ! ઈન્હેં ઈસ વક્ત વહીં કહીં રોક લે.

ખાલિદ અપને સવારોંકે સાથ ઘાટી ચળતા જા રહા થા. યહ એક દર્રાસા થા જો તંગ હોતા ચલા જા રહા થા. ઘોળોંકો એક કતારમેં હોના પળા. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઝખ્મોંસે ચૂર પળે થે. હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને જબ ખાલિદ ઔર ઉસ્કે સવારોંકો ઉપર આતે દેખા તો વહ તલ્વાર નિકાલ કર કુછ નીચે ઉતરે.

"વલીદકે બેટે " હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને લલ્કારા અગર લળાઈ લળના જાન્તે હો તો ઉસ દર્રે(કેડી)કી તંગીકો દેખ લો. ઉસ ચળાઈકો દેખ લો. ક્યા તુમ અપને સવારોંકે સાથ હમારે હાથસે બચ કર

નિકલ જાઓગે ?''

ખાલિદ લડનેકે ફનકો ખૂબ સમઝતા થા. ઉસ્ને દેખ લિયા થા કે યહ જગહ ઘોડોંકો ઘૂમા ફિરા કર લડાનેકે લિએ મોઝૂં નહીં બલ્કે ખતરનાક હે. ખાલિદને ખામોશીસે અપના ઘોડા ઘૂમાયા ઔર અપને સવારોંકે સાથ નીચે ઉતર આયા.

★

જંગે ઉહદ ખતમ હો ચૂકી થી. કુરૈશ ઉસ લિહાઝસે બર્તરીકા દા'વા કર સકતે થે કે ઉન્હોંને મુસલમાનોંકો ઝિયાદા નુકસાન પહુંચાયા થા લેકિન યહ જંગ હાર જીતકે બગૈર ખતમ હો ગઈ થી.

" લેકિન યહ હમારી શિકસ્ત થી'' ખાલિદકો જૈસે અપની આવાઝ સુનાઈ દે રહી થી. મુસલમાનોંકી નફરી સાતસો થી ઔર હમ તીન હઝાર થે. હમારે પાસ દોસો ઘોડે થે. હમારી ફતહ તબ હોતી જબ હમ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો કત્લ કર દેતે.

ખાલિદને અપને આપમેં જુન્જનાહટ સી મહસૂસ કી. ઉસ્પર ઐસી કેફિયત તારી હો ગઈ કે ઉસ્કે દાંત બજને લગે ઉસે જંગકા આખરી મંઝર યાદ આને લગા થા. ઉસ્ને ઉસ ભયાનક યાદકો ઝહનસે નિકાલનેકે લિએ સરકો ઝટકા દિયા. લેકિન મખ્ખિયોંકી તરહ યહ યાદ ઉસ્કે ઈર્દગિર્દ ભિનભિનાતી રહી. ઉસે અપને આપમેં શરમસી મહેસુસ હોને લગી. જંગજૂ યૂં નહીં કિયા કરતે.

ખાલિદ જબ હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી લલકાર પર વાપસ આ રહા થા તો ઉસ્કી નઝર મૈદાને જંગ પર પડી વહા લાશેં બિખરી હૂઈ થીં, શાયદ ઉન્મેં બેહોંશ ઝખ્મી ભી હોંગે. લાશોં ઔર ઝખ્મીયોકોં ઉઠાનેકે લિએ ન અભી મુસલમાન આગે બઢે થે ન અહલે કુરૈશ, ખાલિદકો અબૂ સુફયાનકી બીવી હિંદા નઝર આઈ વહ હાથમેં ખંજર લિએ દોડી ચલી આ રહી થી. ઉસ્કે ઈશારે પર કુરૈશકી વહ ઔરતેં જો કુરૈશકે લશ્કરકે સાથ આઈ થી, ઉસ્કે પીછે પીછે દોડી આઈ. હિંદા હર એક લાશકો દેખતી થી. વહ ઉંચે કદકી ફરબહી(મોટી) માઈલ જિસ્મકી પહલવાન કિસમકી ઔરત થી, વહ હર એક લાશકો દેખતી થી.કોઈ લાશ ઉંધે મુંહ પડી નઝર આતી તો વહ પાઉંકી ઠોકર સે ઉસ લાશકો સીધા કરકે દેખતી થી. ઉસ્ને

અપને સાથકી ઔરતોંસે કહાકે વહ હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી લાશ તલાશ કરેં.

ઉસે હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી લાશ મિલ ગઈ. હિંદા ભુકે દરિંદેકી તરહ લાશકો ચીરને ફાળને લગી. ઉસ્ને લાશકે કુછ આ'ઝા કાટ કર પરે ફેંક દિએ. ઉસ્ને દૂસ્રી ઔરતોંકો દેખા જો ઉસ્કે કરીબ ખળી થી.

"ખળી દેખ ક્યા રહી હો ?" "હિંદાને ઈન ઔરતોંસે યૂં કહા જૈસે વહ પાગલ હો ચૂકી હો. યહ દેખો, મૈંને અપને બાપ, અપને ચચા ઔર બેટેકે કાતીલકા ક્યા હાલ કર દિયા હે ! જાઓ મુસલમાનોંકી હર એક લાશકા યહી હાલ કર દો ઔર સબકે કાન ઔર નાક કાટ કર લે આઓ.

જબ વહ ઔરતેં મુસલમાનોંકી લાશોંકો ચીરને ફાળનેકે લિએ વહાંસે હટ ગઈ તો હિંદાને ખંજરસે હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા પેટ ચાક કરકે ઉસ્કે અંદર હાથ ડાલા. ઉસ્કા હાથ બાહર આયા તો ઉસ્મેં લાશકા કલેજા થા જો હિંદાને ખંજરસે કાટ લિયા. ઉસ્ને ઈસી પર ઈકિતફા ન કિયા. હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે કલેજેકા એક ટુકળા કાટ કર ઉસ્ને અપને મુંહમેં ડાલ લિયા ઔર દરિંદોકી તરહ ઉસે ચબાને લગી લેકિન થોળી દેર બા'દ ઉસ્ને કલેજેકે ઉસ ટુકળેકો ઉગલ દિયા. સાફ નઝર આ રહા થા કે વહ ઈસ ટુકળેકો નિગલનેકી કોશિશ કર રહી થી. લેકિન યહ ટુકળા ઉસ્કે હલકકે નીચે નહીં જા રહા થા.

ખાલિદકો દૂર અબૂ સુફયાન ખળા નઝર આયા. હિંદાકી ઈસ વહશિયાના હરકતને ખાલિદકા મઝા કિરકિરા કર (બિગાળ) દિયા થા. વહ જંગજૂ થા, વહ સિર્ફ આમને સામને આકર લળનેવાલા આદમી થા. અપને દુશ્મનકી લાશોંકે સાથ યહ સુલૂક ન સિર્ફ યહ કે ઉસે પસંદ ન આયા, બલ્કે ઉસ્ને નફરતકી નિગાહસે દેખા.

અબૂ સુફયાનકો દેખ કર ખાલિદને અપને ઘોળેકો એળ લગાઈ ઔર અબૂ સુફયાનકે પાસ જા ઘોળા રોકા. "અબૂ સુફયાન !" ખાલિદને ગુસ્સે ઔર હકારતકે મિલેજુલે લહજે મેં કહા" ક્યા તુમ અપની બીવી ઔર ઈન ઔરતોંકી ઈસ વહશિયાના હરકતકો પસંદ કર રહે હો ?

અબૂ સુફયાનને ખાલિદકી તરફ ઐસી નિગાહોંસે દેખા જિસ્મેં બેબસીકી જલક થી. ઔર સાફ પતા ચલતા થા કે ઉસે લાશોંકે સાથ અપની બીવીકા

યહ સુલૂક પસંદ નહીં.

"ખામોશ કયૂં હો અબૂ સુફયાન !"

તુમ હિંદાકો જાન્તે હો ખાલિદ ! અબૂ સુફયાનને દબીસી ઝુબાનમેં કહા, યહ ઔરત ઈસ વક્ત પાગલોંસે બદતર હે. અગર મેં યા તુમ ઉસે રોકનેકે લિએ આગે બળે તો યહ ખંજરસે હમારે પેટ ભી ચાક કર દેગી.

ખાલિદ હિંદાકો જાન્તા થા. વહ અબૂ સુફયાનકી બેબસીકો સમઝ ગયા. અબૂ સુફયાનને સર ઝુકાયા, ઘોળેકી લગામકો ઝટકા દિયા ઔર મુંહ ફેર કર દૂસ્રી તરફ ચલ પળા. ખાલિદ ભી ઈસ મંઝરકો બર્દાસ્ત ન કર સકા.

જબ હિંદા હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી લાશકા કલેજા ચબા કર ઉગલ ચૂકી તો ઉસ્ને પીછે દેખા. ઉસ્કે પીછે જુબૈર બિન મુત્ઈમકા ગુલામ વહશી બિન હરબ ખળા થા. ઉસ્કે હાથમેં અફ્રીકાકી બની હૂઈ વહી બર્છી થી, જિસ્સે ઉસ્ને હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો શહીદ કિયા થા.

યહાં ક્યા કર રહે હો ઈબ્ને હરબ ? હિંદાને તહક્કુમાના અંદાઝમેં ઉસે કહા, જાઓ ઔર મુસલમાનોંકી લાશોંકે ટુકળે કર દો.

વહશી બિન હરબ બોલતા બહૂત કમ થા. ઉસ્કી કોશિશ યહ હોતી થી કે ઝિયાદાસે ઝિયાદા બાત ઈશારોંમેં હી કર લી જાએ. ઉસ્ને હિંદાકા હુકમ માનનેકે બજાએ અપના હાથ હિંદાકે આગે ફેલા દિયા ઔર ઉસ્કી નઝરેં હિંદાકે ગલેમેં લટકતે હૂએ સોનેકે હાર પર જમ ગઈ. હિંદાકો અપના વાદા યાદ આ ગયા. ઉસ્ને વહશીસે કહા થા કે તુમ મેરે બાપ ચચા ઔર બેટેકે કાતીલકો કત્લ કર દો તો મૈંને જીત્ને ઝેવરાત પહન રખે હેં વહ તુમ્હારે હોંગે. અબ વહશી અપના ઈનામ લેને આયા થા. હિંદાને અપને તમામ ઝેવરાત ઉતાર કર વહશી બિન હરબકે ફેલે હૂએ હાથ પર રખ દિએ. વહશીકે હોંટો પર મુસ્કરાહટ આ ગઈ ઔર વહ વહાંસે ચલ પળા. હિંદા પર ઉસ વક્ત ફત્હ ઔર ઈન્તિકામકા ભૂત સવાર થા.

ઠેહર જાઓ ઈબ્નેહરબ ! હિંદાને જોશીલી આવાઝમેં ઉસ હબ્શીકો બુલાયા. વહ જબ ઉસ્કે પાસ આયા તો "હિંદાને કહા મૈંને તુમ્હેં કહા થા કે મેરા કલેજા ઠંડા કર દો તો તુમ્હેં અપને ઝેવરાત દૂંગી લેકિન તુમ ઉસ્સે ઝિયાદા ઈન્આમકે હકદાર હો. હિંદાને કુરૈશકી ઔરતોંકી તરફ ઈશારહ કિયા ઔર કહા, તુમ જાન્તે હો ઈન ઔરતોં મેં કનીઝેં કોન કોન હે. દેખો,વહ

જવાન ભી હે ખૂબસૂરત ભી. તુમ્હેં જો કનીઝ અચ્છી લગતી હે, ઉસે લે જાઓ."

વહશી બિન હરબને અપની આદતકે મુતાબિક ખામોશીસે ચંદ લમ્હેં હિંદાકે ચહરે પર નઝરેં ગાળી લેકિન ઉસ્કી નઝરેં કનીઝોંકી તરફ ન ગઈ. ઉસ્ને ઈન્કારમેં સર હિલાયા ઔર વહાંસે ચલા ગયા.

કુછ દેર બા'દ મૈદાને જંગકી હોલનાકીમેંસે હિંદાકી બુલંદ ઔર મુતરન્નમ આવાઝ સુનાઈ દેને લગી. મુઅર્રિખ ઈબ્નેહિશામકે મુતાબિક ઉસ્ને જો નગ્મા ગાયા ઉસ્કે અલ્ફાઝ કુછ ઈસ તરહ હે:

હમને બદ્રકી લળાઈકા હિસાબ બરાબર કર લિયા હે.
એક ખૂનરેઝ લળાઈકે બદલે હમ્ને એક ખૂનરેઝ લળાઈ લળ લી હે.
ઉત્બાકા ગમ મેરી બરદાસ્તસે બાહર થા.
ઉત્બા મેરા બાપ થા.
મુઝે ચચાકા ભી ગમ થા.
અબ મેરા સિના ઠંડા હો ગયા હે.
મેંને અપની કસમ પૂરી કર દી હે.
વહશીને મેરે દિલકે દર્દકા મુદાવા કર દિયા હે.
મેં ઉમ્ર ભર વહશીકી એહસાન મંદ રહૂંગી.
ઉસ વક્ત તક મેરી હડ્ડીયાં કબરકી મિટ્ટીમેં મિલકર મિટ્ટી નહીં હો જાતે.

★

અબૂ સુફયાન ઉસ ભયાનક મંઝરકો બરદાશ્ત ન કર સકા થા. વહ પહલે હી મુંહ ફેર કર જા ચુકા થા. ઉસ્ને અપને દો સાથિયોં સે કહાકે ઉસે યકિન નહીં આ રહા કે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઝિંદા હે.

ખાલિદને દૂરસે કિસી ઔરકો દેખકર સમઝ લિયા હોગા કે વહ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ હે, કિસીને અબૂ સુફયાનસે કહા. અબૂ સુફયાન યહ કહ કર કે વહ અપની આંખોસે દેખ કર આતા હે, ઉસ તંગસે દર્રેકી તરફ ચલા ગયા જહાંસે ખાલિદ અપને સવારોંકો વાપસ લાયા થા, વહ ઐસી જગહ જા ખળા હુવા જહાંસે ઉસે મુસલમાન બેઠે હૂએ નઝર આ રહે થે.

મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે પેરોકારોં ! અબૂ સુફ્યાન ને બુલંદ આવાઝસે કહા ! ક્યા તુમમેં મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઝિંદા હે ?''.

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ને આવાઝ સુની તો અપને ઈર્દગિર્દ બેઠે હૂએ મુસલમાનોકો ઈશારહ કિયા કે વહ ખામોશ રહેં. અબૂ સુફ્યાનને અપના સવાલ ઔર ઝિયાદા બુલંદ આવાઝ સે દોહરાયા. અબ ભી ઉસે કોઈ જવાબ ન મિલા.

''ક્યા અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ તુમ મેં ઝિંદા મોજુદ હે?'' અબૂ સુફ્યાન ને બુલંદ આવાઝસે પૂછા. અબ ભી ઉસે કોઈ જવાબ ન મિલા. તીન બાર પૂછનેકે બાવજૂદ ભી મુસલમાન ખામોશ રહે.

''ક્યા ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઝિંદા હે ? અબૂ સુફ્યાનને પૂછા.

અબ કે ભી મુસલમાનોંને ખામોશી ઈખ્તિયાર કિએ રખી.

અબૂ સુફ્યાનને ઘોળેકો ઘુમાયા. ઉસ્ને નીચે દેખા. કુરૈશકે બહુતસે આદમી રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે મુતઅલ્લિક સહીહ ખબર સુનનેકો બેતાબ ખળે થે.

''એ અહલે કુરૈશ! અબૂ સુફ્યાનને ચિલ્લા કર એ'લાન કિયા ''મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ મર ચૂકે હેં. અબૂબક્ર વ ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ભી ઝિંદા નહીં. અબ મુસલમાન તુમ્હારે સાએસે ભી ડરેંગે. ખૂશિયાં મનાઓ. નાચો.''

અહલે કુરૈશ નાચને ઔર હુલ્લળ મચાને લગે લેકિન, ગરજતી હૂઈ એક આવાઝને ઉન્હેં ખામોશ કર દિયા.

''એ ખુદાકે દુશ્મન ! દર્રેકી બુલંદીસે હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી આવાઝ ગૂંજી ઈત્ના જૂટ ન બોલ. વહ તીનોં ઝિંદા હે જિન્કે નામ લે કે તું ઉન્હેં મુર્દા કહ રહા હે. અપને કબીલેકો ધોકા મત દે. તુઝે તેરે ગુનાહોંકી સઝા દેનેકે લિએ હમ સબ ઝિંદા હેં.''

અબૂ સુફ્યાનને તન્ઝિયા કહકહા લગાયા ઔર બુલન્દ આવાઝસે બોલા''ઈબ્નુલ્ખત્તાબ ! તુમ્હારા ખુદા તુમ્હેં હમ સે મહફૂઝ રખે. ક્યા તુમ અબ ભી હમેં સઝા દેનેકી બાત કરતે હો? ક્યા તુમ યકીનસે કહતે હો કે

મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઝિન્દા હે.''

"અલ્લાહકી કસમ !હમારે નબી સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઝિન્દા હે હઝરત ઉમર ઈબ્ને ખત્તાબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી આવાઝ જવાબમેં ગર્જી''"અલ્લાહકે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિવ સલ્લમ તુમ્હારા એક એક લફ્ઝ સુન રહે હૈં.''

અરબોંમેં યહ રિવાજ થા કે એક લળાઈ ખત્મ હોનેકે બા'દ દોનોં ફરીકોંકે સરદાર યા સાલાર એક દૂસ્રે પર તા'નોં ઔર ફબ્તિયોંકે તીર બર્સાયા કરતે થે. અબૂ સુફયાન ઉસી દસ્તુરકે મુતાબિક દૂર ખળા હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે હમકલામ થા.

તુમ હુબલ ઔર ઉઝ્ઝાકી અઝમતકો નહીં જાન્તે ! અબૂ સુફયાનને કહા.

હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી તરફ દેખા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઉંચા બોલ નહીં સકતે થે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ને હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો બતાયાકે વહ અબૂ સુફયાનકો ક્યા જવાબ દેં.

"ઓ બાતીલકે પુજારી! "હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને બુલંદ આવાઝસે કહા અલ્લાહકી અઝમતકો પહચાન, જો સબસે બળા ઔર સબસે ઝિયાદા તાકતવાલા હે.''

હમારે પાસ હુબલ જૈસા દેવતા ઔર ઉઝ્ઝા જૈસી દેવી હે. અબૂ સુફયાનને કહા, ક્યા તુમ્હારે પાસ કોઈ ઐસા દેવતા ઔર દેવી હે ?

"હમારે પાસ અલ્લાહ હે'' રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ને હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી ઝબાનસે કહલવાયા જો, હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને બુલંદ આવાઝસે કહા "તુમ્હારા ખુદા કોઈ નહીં''.

"જંગકા ફેસ્લા હો ચુકા હે.'' અબૂ સુફયાનને કહા, તુમને બદ્રમેં ફત્હ પાઈ થી. હમને ઈસ પહાળીકે દામનમેં તુમસે ઈન્તિકામ લે લિયા હે. અગલે સાલ હમ તુમ્હેં બદ્રકે મૈદાનમેં હી મુકાબ્લેકે લિએ લલકારેંગે.

ઈન્શાઅલ્લાહ."હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે અલ્ફાઝ બુલંદ આવાઝસે દોહરાએ.

અબ તુમ્હારે સાથ હમારી મુલાકાત બદ્રકે મૈદાનમેં હી હોગી.''

અબૂ સુફયાનને ઘોળા મોળા. દો કદમ હી ચલા હોગા કે ઉસ્ને ઘોળેકો રોક લિયા.

''એ ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ, અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ, ઔર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ! અબૂ સુફયાનને અબકે ઝરા ઠેહરી હૂઈ આવાઝમેં કહા. તુમ જબ મૈદાનસે અપની લાશેં ઉઠાઓગે તો તુમ્હેં કુછ ઐસી લાશેં ભી મિલેગી જીન્કે આ'ઝા કટે હૂએ હોંગે ઔર ઉન્હેં ચિરા ફાળા ગયા હોગા. ખુદાકી કસમ! મેંને કિસીકો ઐસા કરનેકા હુકમ નહીં દિયા થા ઔર મેંને તુમ્હારી લાશોંકે સાથ યહ સુલૂક બિલ્કુલ પસંદ નહીં કિયા. અગર ઈસ્કા ઈલ્ઝામ મુઝ પર આઈદ કરોગે તો મેં ઈસે અપની તોહીન સમઝૂંગા. ''અબૂ સુફયાનને ઘોળા મોળા ઔર ઘોળેકો એળ લગાદી.

★

ચલતે ચલતે ખાલિદકે ઘોળેને અપને આપ હી રૂખ બદલ લિયા. ખાલિદને ઘોળેકો ન રોકા. વહ સમઝ ગયા કે ઘોળેને પાનીકી મશ્ક પા લી હે. કુછ દૂર જા કર ઘોળા નીચે ઉતરને લગા. ખાલિદકો યહ મુકામ યાદ આ ગયા. જંગે ઉહદકે બા'દ વાપસી પર કુરૈશને કુછ દેર યહાં કયામ કિયા થા. નીચે પાનીકા ખાસા ઝખીરહ મોજૂદ થા. ઘોળા બળી તેઝીસે ઘાટી ઉતર ગયા ઔર પાની પર જા રૂકા. ખાલિદ ઘોળેસે કૂદકર નીચે ઉતરા ઔર દો ઝાનું હોકર ચુલ્લૂ ભર ભર કર અપને ચહરે પર પાની ફેંકને લગા. ઝરા સુસ્તાનેકે લિએ ભૂરી ભૂરીસી એક ચટ્ટાનકે સાથ બેઠ ગયા. ઉસે વહ વક્ત યાદ આયા જબ ઉહદકે મા'કે'કે બા'દ અહલે કુરૈશ વાપસ આએ થે. ઉન્હોંને મદીનેસે કુછ દૂર આ કર કિયામ કિયા થા. કિયામકે દોરાન સરદાર ઈસ બહસમેં ઉલજ ગએ થે કે વાપસ મક્કા પહુંચા જાએ, યા મુસલમાનોં પર એક ઔર હમ્લા કિયા જાએ ?.

સફવાન બિન ઉમય્યાને કહા થા, ''હમ શિકસ્ત ખા કર નહીં આએ, અગર તુમ યહ સમઝતે હો કે મુસલમાનોકી હાલત બહૂત બૂરી હે તો અપની હાલત દેખો. હમારી હાલત ભી અછ્છી નહીં. અબ મુસલમાનોકે સાથ ઈત્ની જલ્દી લળનેકા ખત્રા મોલ નહીં લેના ચાહિએ. હો સકતા હે કિસ્મત હમારા સાથ ન દે.

જબ યહ બહષ્ જારી થી તો કુરૈશકે કુછ આદમી દો મુસાફિરોંકો પકળ કર સરદારોંકે સામને લે આએ. ઉન્હેં બતાયા ગયા કે યહ દોનો આદમી જો અપને આપકો મુસાફિર કહતે હૈં, હમારે ખૈમોંકે ઈર્દગિર્દ ગુમ ફિર રહે થે ઔર હમારે ચાર પાંચ આદમિયોંસે ઉન્હોંને પૂછા કે તુમ લોગ કહાં જા રહે હો. ઉન દોનોંને અબૂ સુફયાન ઔર દૂસરે સરદારોંકે સામને ભી યહી બયાન દિએ કે વહ મુસાફિર હે ઔર કિસી જગહકા નામ લેકર કહા કે વહ ઉધર જા રહે હૈં. અબૂ સુફયાનકે હુકમસે ઉન્કે ફટેપુરાને કપળે જો ઉન્હોંને પહન રખે થે, ઉતરવાએ ગએ તો અંદરસે ખંજર ઔર તલ્વારેં બરામદ હૂઈ. ઉન્સે પૂછા ગયા કે તુમને યહ હથિયાર છુપા કર કયૂં રખે હૈં. ખાલિદકી નઝર બહુત તેઝ થી ઉસે શક હુવા કે યહ મુસલમાનોંકે જાસૂસ હે. ઉન દોનોંકો કુરૈશકી ફૌજકે સામને ખળા કર દિયા ગયા ઔર પુછા ગયા કે ઈન્હેં કોઈ પેહચાનતા હે ?.

દો તીન આવાઝેં આઈ કે હમ ઈન્હેં પેહચાનતે હૈં. યહ યષ્રિબ (મદીના)કે રહનેવાલે હૈં.

"ઈસ એક કો મેં અચ્છી તરહ પેહચાનતા હૂં, કુરૈશકે એક આદમીને ઉઠ કર કહા. ઉસે મૈંને અપને ખિલાફ લળતે હૂએ દેખા થા."

"તુમ અપની ઝબાનસે કહ દો કે તુમ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે જાસૂસ હો. અબૂ સુફયાનને ઈન દોનોંસે કહા, ઔર જાઓ મેં તુમ્હારી જાનબખ્શી કરતા હૂં".

દોનોમેં સે એકને એ'તિરાફ કર લિયા.

"જાઓ" અબૂ સુફયાનને કહા, "મૈંને તુમ્હેં માફ કિયા.

દોનો, જો વાકઈ મુસલમાનોંકે ભેજે હૂએ જાસૂસ થે ઔર કુરૈશકે અઝાઈમ માલૂમ કરને આએ થે હંસી ખૂશી અપને ઉંટોકી તરફ ચલ પળે. અબૂ સુફયાનકે ઈશારે પર કઈ એક તીરંદાઝોંને કમાનોંમેં તીર ડાલે ઔર પીછેસે ઈન દોનોં મુસલમાનોં પર ચલા દિએ. દોનોં કઈ કઈ તીર અપને જિસ્મોંમેં લેકર ગિરે. ફિર ઉઠ ન સકે.

"ક્યા તુમ ઈસકા મતલબ સમઝતે હો ?" અબૂ સુફયાનને અપને કરીબ ખળેસરદારોંસે કહા. જાસૂસ ભેજનેકા મતલબ યહ હૈ કે મુસલમાન હારે નહીં. વહ અભી, યા કુછ હી અર્સે બા'દ હમ પર હમ્લા કરનેકા ઈરાદા રખતે હે. ફૌરન મક્કાકો કૂચ કરો ઔર અગલી જંગકી તય્યારી કરો."

જબ યહ બહષ જારી થી તો કુરૈશકે કુછ આદમી દો મુસાફિરોંકો પકળ કર સરદારોંકે સામને લે આએ. ઉન્હેં બતાયા ગયા કે યહ દોનો આદમી જો અપને આપકો મુસાફિર કહતે હૈં, હમારે ખેમોંકે ઈર્દગિર્દ ગુમ ફિર રહે થે ઔર હમારે ચાર પાંચ આદમિયોંસે ઉન્હોંને પૂછા કે તુમ લોગ કહાં જા રહે હો. ઉન દોનોંને અબૂ સુફયાન ઔર દૂસ્રે સરદારોંકે સામને ભી યહી બયાન દિએ કે વહ મુસાફિર હે ઔર કિસી જગહકા નામ લેકર કહા કે વહ ઉધર જા રહે હૈં. અબૂ સુફયાનકે હુકમસે ઉન્કે ફટેપુરાને કપળે જો ઉન્હોંને પહન રખે થે, ઉતરવાએ ગએ તો અંદરસે ખંજર ઔર તલ્વારેં બરામદ હૂઈ. ઉન્સે પૂછા ગયા કે તુમને યહ હથિયાર છુપા કર કયૂં રખે હૈં. ખાલિદકી નઝર બહુત તેઝ થી ઉસે શક હુવા કે યહ મુસલમાનોંકે જાસૂસ હે. ઉન દોનોંકો કુરૈશકી ફૌજકે સામને ખળા કર દિયા ગયા ઔર પુછા ગયા કે ઈન્હેં કોઈ પેહચાનતા હે ?.

દો તીન આવાઝેં આઈ કે હમ ઈન્હેં પેહચાનતે હૈં. યહ યષ્રિબ (મદીના)કે રહનેવાલે હૈં.

"ઈસ એક કો મેં અચ્છી તરહ પેહચાનતા હૂં, કુરૈશકે એક આદમીને ઉઠ કર કહા. ઉસે મેંને અપને ખિલાફ લળતે હૂએ દેખા થા."

"તુમ અપની ઝબાનસે કહ દો કે તુમ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે જાસૂસ હો. અબૂ સુફયાનને ઈન દોનોંસે કહા, ઔર જાઓ મેં તુમ્હારી જાનબખ્શી કરતા હૂં".

દોનોમેં સે એકને એ'તિરાફ કર લિયા.

"જાઓ" અબૂ સુફયાનને કહા, "મેંને તુમ્હેં માફ કિયા.

દોનો, જો વાકઈ મુસલમાનોંકે ભેજે હૂએ જાસૂસ થે ઔર કુરૈશકે અઝાઈમ માલૂમ કરને આએ થે હંસી ખૂશી અપને ઉંટોકી તરફ ચલ પળે. અબૂ સુફયાનકે ઈશારે પર કઈ એક તીરંદાઝોંને કમાનોંમેં તીર ડાલે ઔર પીછેસે ઈન દોનોં મુસલમાનોં પર ચલા દિએ. દોનોં કઈ કઈ તીર અપને જિસ્મોંમેં લેકર ગિરે. ફિર ઉઠ ન સકે.

"કયા તુમ ઈસ્કા મતલબ સમઝતે હો ?" અબૂ સુફયાનને અપને કરીબ ખળેસરદારોંસે કહા. જાસૂસ ભેજનેકા મતલબ યહ હે કે મુસલમાન હારે નહીં. વહ અભી, યા કુછ હી અર્સે બા'દ હમ પર હમ્લા કરનેકા ઈરાદા રખતે હે. ફૌરન મક્કાકો કૂચ કરો ઔર અગલી જંગકી તય્યારી કરો."

અગલે રોઝ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો કિસીને આકર બતાયા કે અહલે કુરૈશને જહાં પળાવ કિયા થા વહાં અપને દોનોં જાસૂસોંકી લાશેં પળી હૂઈ હે ઔર અહલે કુરૈશ મક્કાકો રવાના હો ગએ હૈં.

ખાલિદને યહ પેહલી બળી જંગ લળી થી લેકિન વહ સમઝતા થા કે વહ મુસલમાનોંકો શિકસ્ત નહી દે સકા. આજ ચાર બરસ બા'દ વહ ઈસ સોચમેં ઘરક થા કે મુસલમાનોકી યહ તાકત આમ ઈન્સાનોકી તાકત નહીં.કોઈ રાઝ હે જિસે વહ અભી તક નહીં પા સકા. ઉસે અહલે કુરૈશકી કુછ ખામિયાં યાદ આને લગી. કુછ બાતેં ઔર કુછ આ'માલ ઉસે અછ્છે નહીં લગ રહે થે, ઉસે યહૂદિયોંકી દો બળી ખૂબસૂરત ઔરતેં ભી યાદ આઈ જો અહલે કુરૈશકે સરદારોંમેં ઘુલમિલ રહી થીં. વહ જાન્તા થા કે યહૂદી અપને નિસ્વાની હુસ્નકે જાદૂસે અહલે કુરૈશ પર છા જાનેકી ઔર ઈન્હેં મુસલમાનોકે ખિલાફ ઈસ્તિઅમાલ કરનેકી કોશિશ કર રહે હૈં . યહ તરીકા ઉસે પસંદ ન થા લેકિન ઈન્મેંસે એક ઔરત એક રોઝ ખાલિદસે મિલીતો ખાલિદને મહસૂસ કિયાકે યહ ઔરત જો કુછ કહ રહી હે, ઈસ્મેં અકલ વ દાનિશ હે. ઈસ ઔરતકે હુસ્નો જવાનીકા અપના એક અષર થા લેકિન તિલિસ્મ જો ઉસ્કી ઝબાનમેં થા. ઉસ્કા અષર ખાલિદને ભી મહસૂસ કિયા થા. કુછ દેર તક યહ ઔરત ખાલિદકે ખયાલો પર છાઈ રહી ઉસ્કા ઘોળા હિનહિનાયા તો ખાલિદ, જૈસે ખ્વાબે બેદારીસે બેદાર હો ગયા. વહ તેઝીસે ઉઠા ઘોળે પર સવાર હુવા ઔર ફિર મદીનેકે રાસ્તે પે હો લિયા .

★★★★★★

વલિદકા બેટા ખાલિદ શેહઝાદા થા. ઐશો ઈશ્રતકા ભી દિલદાદા થા, લેકિન ફન્ને હર્બો ઝર્બકા જુનુન ઐસા કે ઐશો ઈશ્રતકો ઈસ જુનુન પર હાવી નહીં હોને દેતા થા. મદીનેકી તરફ જાતે હૂએ ઉસે વહ હસીનો જમીલ યહૂદન યાદ આઈ જિસ્કા નામ યોહાવા થા. ઉસ્ને ઈસ યહૂદનકો ઝહનસે નીકાલ દિયા લેકિન યોહાવા રંગબરંગી તીત્લી બનકર ઉસ્કે ઝહનમેં ઉળતી રહી. ખાલિદ ઉસે ઝહનસે નિકાલ ન સકા.

ખાલિદકે ઝહનમેં ઉળતી હૂઈ ઈસ તિત્લીકે રંગ ફીકે પળને લગે ફિર તમામ રંગ મિલકર સુર્ખ હો ગએ. ખૂન જૈસે સુર્ખ,યહ એક ભયાનક યાદ થી ખાલિદને ઉસે ઝહનસે ઉગલ દેનેકી બહુત કોશિશ કી લેકિન તિત્લી જો ઝહરીલી ભીળ બન ગઈ થી ઉસ્કે ઝહનસે ન નીકલી.

યહ લળાઈ ઉહદકે તીન ચાર માહ બા'દકા એક વાકિઆ થા. યહ એક સાઝિશ થી. જિસ્મેં વહ શરીક ન થા, લેકિન વહ કબીલે કુરૈશકા બળા હી અહમ ફર્દ થા મુસલમાનોકે ખિલાફ કિસી સાઝિશમેં શરીક ન હોનેકે બાવજૂદ વહ દા'વા નહીં કર સકતા થા કે વહ ઈસ્મેં શરીક ન થા.

માકર્એ ઉહદમેં ઝખ્મિ હોનેવાલે બા'ઝ અહલે કુરૈશકે ઝખ્મ અભી ઠીક નહીં હૂએ થે કે એક રોઝ ખાલિદકો ખબર મિલી કે મદીને સે છે મુસલમાન તબ્લીગે ઈસ્લામકે લિએ રજીઅકી તરફ જા રહે થે કે અફ્ફાનસે થોળી દૂર એક ગૈર મુસ્લીમ કબીલેને ઉન્હેં રોક લિયા ઔર ઈન્મેંસે દો કો મક્કા લાયા ગયા હે ઔર ઈન્હેં નીલામ કિયા જા રહા હે.

ખાલિદ દોળતા હુવા વહાં ગયા, વહ દો મુસલમાન ખુબૈબ બિન અદી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઔર ઝેદ બિન દસ્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ થે. ખાલિદ દોનોકો જાન્તા પહચાનતા થા. વહ ઉસીકે કબીલેકે અફરાદ હુવા કરતે થે દોનોંને ઈસ્લામ કબૂલ કર લિયા થા. ઉન્મેં હુબ્બે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા યહ આલમ થા કે રસૂલેખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ પર જાને કુર્બાન કરનેકો તય્યાર રહતે થે. રસૂલેખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઈન્હેં બહુત અઝીઝ રખતે થે. ખાલિદને દેખા કે ઉન્હેં એક ચબૂતરે પર ખળા કર દિયા ગયા થા ઔર ઈર્દગિર્દ અહલે કુરૈશકા હુજૂમ થા. એક ગૈરમુસ્લીમ કબીલેકે ચાર અફરાદ ઉન્કે પાસ ખળે થે. દોનોંકે હાથ રસ્સિયોંસે બંધે હૂએ થે.

"યહ દોનોં મુસલમાન હૈં" એક આદમી ચબુતરે પર ખળા ઐલાન કર રહા થા. યહ દોનોં ઉહદમેં તુમ્હારે ખિલાફ લળે થે. ઉન્કે હાથોં તુમ્હારે અઝીઝ ઔર ખૂનકે રિશ્તેદાર મારે ગએ થે.

હેકોઈ જો ઈન્તિકામકી આગ બુજાના ચાહતા હે? ઈન્હેં ખરીદો, ઈન્હેં અપને હાથોં કત્લ કરો ઔર ખૂનકે બદલે ખૂન બહાઓ... યહ આદમી સબસે ઉંચી બોલી દેનેવાલેકો મિલેંગે.... બોલો.

દો ઘોળે, એક આવાઝ આઈ.

બોલો.... બળકર બોલો.

દો ઘોળે એક ઉંટ, એક ઔર આવાઝ આઈ.

ઘોળોં ઉંટોકો છોળો. સોનેમેં બોલી દો.... સોના લાઓ. દુશ્મનકે ખૂનસે ઈન્તિકામકી પ્યાસ બુજાઓ.

વહ લોગ જીન્કે કરીબી રિશ્તેદાર ઉહદકી લળાઈમેં મારે ગએ થે, બળ ચળ કર બોલી દે રહે થે. ખુબૈબ ઔર ઝૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ચુપચાપ ખળે થે. ઉન્કે ચેહરોં પર ખૌફ ન થા. ગભરાહટ નહીં થી, હલ્કીસી બેચેનીભી નહીં થી. ખાલિદ હુજૂમકો ચિરતા હુવા આગે ચલા ગયા.

ઓ કુરૈશકે સરદારકે જંગજૂ બેટે ! ખુબૈબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ખાલિદકો દેખકર બળી બુલંદ આવાઝસે કહા, તેરા કબીલા હમ દોનોંકા ખૂન બહાકર ઉસ મુકદ્દસ આવાઝકો ખામોશ નહીં કર સકતા જો ગારે હિરાસે ઉઠી હે. લા અપને કબીલેકા કોઈ નામવર લળ્કા ઔર મેરે હાથ ખુલવા દે, ફિર દેખ કોન કિસકે ખૂનસે પ્યાસ બુજાતા હે !.

"મૈદાને જંગમેં પીઠ દિખાનેવાલોં ! ઝૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ગરજદાર આવાઝ મેં કહા, તુમને શિકસ્ત (હાર)કા ઈન્તિકામ હમારે ભાઈયોંકી લાશોંસે લિયા હે. તુમ્હારી ઔરતોં ને ઉહદકે મૈદાનમેં હમારી લાશોંકે કાન ઔર નાકેં કાટ કર ઈનકે હાર અપને ગલોંમેં લટકાએ થે.

આજ ચાર બરસ બા'દ મદીનેકી તરફ જાતે હૂએ ખાલિદકો ખુબૈબ ઔર ઝૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ અજમઈનકી લલકાર ઔર તા'ને સાફ સુનાઈ દે રહે થે. વહ ઝૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે તા'નેકો બર્દાશ્ત નહીં કર સકા થા. આજ ચાર બરસ બા'દ, ઉસે યહ તા'ના યાદ આયા તો ભી ઉસકે બદનને જુરજુરી લી. ઉસે ઉહદકે મૈદાનકા વહ મંઝર યાદ આ

ગયા જબ અબૂ સુફ્યાનકી બીવી હિંદાને હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી લાશકા કલેજા નિકાલકર અપને મુંહમેં ડાલ લિયા ઔર ચબાકર ઉગલ દિયા થા. ઉસી ઔરતને અપને સાથકી ઔરતોંસે કહા થા કે વહ મુસલમાનોંકી કાન ઔર નાકેં કાટ લાએ. ઈન ઔરતોંને ઉસ્કે આગે કાનોં ઔર નાકોંકા ઢેર લગા દિયા થા. હિંદાને ઈન કાનો ઔર નાકોંકા હાર બનાયા ઔર અપને ગલેમેં ડાલ લિયા થા. ઔર વહ પાગલોંકી તરહ મૈદાનમેં એક ગીત ગાતી ઔર નાચતી ફિરી થી. ઉસ મંઝરકો ઉસ્કે ખાવિંદ અબૂ સુફ્યાનને પસંદ નહીં કિયા થા. ખાલિદ ને તો નફરતસે મુંહ ફેર લિયા થા.

★

તીન ચાર માહ બા'દ વહ મુસલમાન જિન્કે હાથ રસ્સિયોંસે બંધે હૂએ થે ઉસે તા'ને દે રહે થે. વહ ઓછે તરીકેસે ઈન્તિકામ લેનેવાલા આદમી નહીં થા. વહ વહાંસે ખિસક આયા ઔર અહલે કુરૈશકે હુજૂમમેં ગુમ હો ગયા. ઉસે ઉસ કબીલેકા એક આદમી મીલ ગયા જો ઈન દો મુસલમાનોંકો પકળ લાયા થા. (કિસીભી તારીખમેં ઈસ કબીલેકા નામ નહીં મીલતા. મુઅર્રિખોંને ઈબ્ને હિશામકે હવાલેસે ઉસે એક જંગજૂ કબીલા લિખ્ખા હે જો કુરૈશકા ઈત્તિહાદી થા)

ખાલિદને ઈસ જંગજૂ કબીલેકે ઉસ આદમીસે પૂછાકે ઈન દો મુસલમાનોંકો કિસ તરહ પકળા ગયા હે.

"ખુદાકી કસમ" ઉસ આદમીને કહા, કહો તો હમ ઉન મુસલમાનોંકે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો પકળ લાએં ઔર નીલામીકે ચબૂતરે પર ખળા કર દેં !.

"તુમ જો કામ નહીં કર સકતે ઉસ્કી કસમ ન ખાઓ". ખાલિદને કહા મુઝે બતાઓ કે ઈન દોકો કહાંસે પકળા ગયા હે.

યહ છે થે, ઉસ શખ્સને જવાબ દિયા હમને ઉહદમેં મારે જાનેવાલોંકા ઈન્તિકામ લિયા હે, આઈન્દા ભી ઐસે ઈન્તિકામ લેતે રહેંગે. હમારે કબીલેકે કુછ આદમી મદીના મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે પાસ ગએ ઔર, કહા કે વહ ઈસ્લામ કબૂલ કરને આએ હૈં. ઉન્હોંને યહ ભી કહા કે ઉન્કા પૂરા કબીલા ઈસ્લામ કબૂલ કરનેકા ઈરાદા કર ચુકા હે લેકિન પૂરા કબીલા મદીના નહીં આ સકતા હમારે ઈન આદમિયોંને મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ

અલય્હિ વ સલ્લમ સે કહા કે ઉન્કે સાથ ચંદ એક મુસલમાનોંકો ઉન્કે કબીલે મેં ભેજા જાએ. જો પૂરે કબીલેકો મુસલમાન કરેં ઔર ફિર કબીલેકો મઝહબી તા'લીમ દેનેકે લિએ કુછ અર્સા વહીં રહે.

"હમારે યહ આદમી જબ વાપસ આએ તો ઉન્કે સાથ છે મુસલમાન થે. ઈધર હમારે સરદાર શારિજા બિન મુગીષને એકસો આદમિયોંકો રજીઅકે મુકામ પર ભેજ દિયા. જબ યહ છે મુસલમાન રજીઅકે મુકામ પર પહુંચે તો હમારે એકસો આદમિયોંને ઉન્હેં ઘેર લિયા.... તુમ સુન કર હૈરાન હોંગેકે, યહ છે મુસલમાન તલ્વારેં નિકાલ કર એકસો આદમિયોંકે મુકાબલે પર આ ગએ. હમ્ને તીનકો માર ડાલા ઔર તીનકો પકળ લિયા. ઈન્કે હાથ રસ્સિયોંસે બાંધ દિએ. શારિજા બિન મુગીષને હુકમ દિયા થા કે મદીનાસે કુછ મુસલમાન તુમ્હારે ધોકેમેં આ કર તુમ્હારે સાથ આ ગએ તો ઉન્મેંસે દો તીનકો મક્કા લે જાના ઔર ઈન્તિકામ લેનેવાલોંકે હાથ ફરોખ્ત કર દેના.

"હમ તીનકો ઈધર લા રહે થે રાસ્તેમેં ઈન્મેંસે એકને રસ્સિયોંમેંસે હાથ નિકાલ લીએ મગર વહ ભાગા નહીં. વહ ઈત્ના ફુર્તીલા થા કે ઉસ્ને હમારે એક આદમીકી નિયામસે તલ્વાર નિકાલ લી કયૂંકે હમ્ને ઉસે નિહત્તા કર રખા થા. ઉસ્ને બળી તેઝીસે હમારે દો આદમિયોંકો માર ડાલા. અકેલા આદમી ઈત્ને સારે આદમિયોંકા મુકાબલા કબ તક કરતા. વહ મારા ગયા ઔર હમ્ને ઉસ્કે જિસ્મકા કીમા કર દિયા. યહ દો રહ ગએ. હમને ઈન્કે હાથ ઔર ઝિયાદા મજબૂતીસે બાંધ દિએ ઔર યહાં લે આયે.

"ઔર તુમ ખૂશ હો" ખાલિદને ઉસે તંઝિયા કહા, મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ક્યા કહેંગે ? અહલે કુરૈશ ઔર ઈન્કે દોસ્ત કબીલે ઈત્ને બુઝદિલ હો ગએ હે કે અબ ધોકે દેને ઔર છે આદમિયોંકો એકસોસે મરવાને પર ઉતર આયે હે. ક્યા તુમને મુઝે યહ બાત સુનાતે શરમ મહસૂસ નહીં કી? ક્યા ઉન એકસો આદમિયોંને અપની માંઓકો શરમસાર નહી કિયા, જિન્કા ઉન્હોંને દૂધ પિયા હે ?.

"તુમને મૈદાને જંગમેં મુસલમાનોંકા ક્યા બિગાળ લિયા થા, વલીદકે બેટે ? ઉસ આદમીને કહા ક્યા તુમ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી તાકતકા મુકાબલા કર સકતે હો ? બદ્રમેં એક હઝાર કુરૈશ તીન સો તેરહસે માર ખા ગએ થે. ઉહદકી લળાઈમેં મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ

વ સલ્લમકે પૈરોકાર કિત્ની તઅદાદમેં થે?...... સાતસો સે કમ હોંગે, ઝિયાદા નહીં થે. કુરૈશ કિત્ને થે?.....હઝારોં... સુન ખાલિદ બિન વલિદ ! મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હાથમેં જાદૂ હે. જહાં જાદૂ ચલતા હે વહાં તલ્વાર નહીં ચલ સકતી.''

"ફિર તુમ્હારી તલ્વાર કિસ તરહ ચલી હે ? ખાલિદને પૂછા''અગર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હાથમેં જાદૂ હે તો વહ તુમ્હારે સરદાર શારિજા બિન મુગીષકે ધોકેમેં કિસ તરહ આ ગએ ?ઉસ્કે ચાર આદમિયોંકો કિસ તરહ માર ડાલા? ઈન દોકો મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા જાદૂ આઝાદ કયૂં નહીં કરા લેતા ?....... તુમ જિસ ચીઝકા મુકાબલા કરનેકી જુર્અત નહીં રખતે ઉસે જાદૂ કહ દેતે હો ?......

''હમને જાદૂકો જાદૂસે કાટા હે''શારિજા બિન મુગીષકે કબીલેકે ઉસ આદમીને કહા તુમ્હારે પાસ યહૂદી જાદૂગર આએ થે. ઈન્કે સાથ તીન જાદૂગરનિયાં થીં. ઉન્મેંસે એકકા નામ યોહાવા હે. હમ્ને અપને આંખોસે દેખા હે કે ઘની જાળીમેંસે એક બર્છી સરકતી બાહર આઈ. યહ બર્છી વાપસ જાળીમેં ચલી ગઈ ઔર સાંપ બન કર બાહર આઈ. યહ સાંપ વાપસ જાળીમેં ચલા ગયા''.

★

મદીનેકી તરફ જાતે હૂએ યહ વાકિઆ યાદ આ રહા થા. વહ ઉસે યાદ નહીં કરના ચાહતા થા લેકિન ઝહરીલી ભિળોંકી તરહ યહ યાદ ઉસ્કે ઉપર ભિન ભિનાતી રહી. ઉસે યોહાવા યાંદ આઈ. વહ જાદૂગરની થી યા નહીં, ઉસ્કે હુસ્નમેં, જિસ્મકી સાખ્ત, મુસ્કરાહટ ઔર બોલનેકે અંદાઝમેં જાદૂ થા. ઉસ્ને શારિજા બિન મુગીષકે ઈસ આદમીકે મુંહસે યોહાવાકા નામ સુના તો વહ ચોંકા. મા'કએ ઉહદકે બા'દ જબ અહલે કુરૈશકી ફૌજ મક્કા વાપસ આઈ થી તો મક્કાકે યહૂદી ઐસે અંદાઝસે અબૂ સુફયાન, ખાલિદ ઔર ઈકરમાકે પાસ આએ થે જૈસે ઉહદમેં યહૂદીયોંકો શિકસ્ત હૂઈ હો. યહૂદીયોંકે સરદારોંને અબૂ સુફિયાનસે કહા થા કે મુસલમાનોંકો શિકસ્ત નહીં હૂઈ ઔર લળાઈ હાર જીતકે બગૈર ખતમ હો ગઈ હે તો યહ કુરૈશકી શિકસ્ત હે. યહ યહૂદિયોંકી નાકામી હે.... યહૂદિયોંને અહલે કુરૈશકે સાથ ઈસ તરહ હમદર્દીકા ઈઝહાર કિયા થા જૈસે વહ અહલે કુરૈશકી નાકામી પર ગમસે મરે જા રહે

હોં.

ઈન્હીં દિનોં ખાલિદને પહલી બાર યોહાવાકો દેખા થા. વહ અપને ઘોળેકી ટહલાઈકે લિએ આબાદીસે બાહર નિકલ ગયા થા. જબ વહ વાપસ આ રહા થા તો રાસ્તેમેં ઉસે યોહાવા મિલ ગઈ. યોહાવાકી મુસ્કરાહટને ઉસે રોક લિયા.

"મેં તસ્લીમ નહીં કર સકતી કે વલીદકા બેટા જંગસે નાકામ લોટ આયા હે. યોહાવાને કહા ઔર ખાલિદકે ઘોળેકી ગરદન પર હાથ ફેરને લગી ઔર બોલી મુજે ઈસ ઘોળેસે પ્યાર હે, જો મુસલમાનોંકે ખિલાફ લળને ગયા થા".

ખાલિદ યૂં ઘોળેસે ઉતર આયા, યોહાવાકે જાદૂને ઉસે ઘોળેસે ઝમીન પર ખળા કર દિયા હો !.

"ઉસસે બળી નાકામી ઔર કયા હોગી કે તુમ મુસલમાનોંકો શિકસ્ત નહીં દે સકે". યોહાવાને કહા તુમ્હારી શિકસ્ત હમારી શિકસ્ત હે, અબ હમ તુમ્હારા સાથ દેંગે લેકિન તુમ્હારે સાથ હોતે હૂએ ભી તુમ હમેં અપને સાથ નહીં દેખ સકોગે.

ખાલિદને યૂં મહસૂસ કિયા જૈસે ઉસ્કી ઝુબાન બંદ હો ગઈ હો. તલ્વારોં, બર્છીયોં ઔર તીરોંકી બોછારોંકા મુકાબલા કરનેવાલા ખાલિદ યોહાવાકી મુસ્કુરાહટકા મુકાબલા ન કર સકા.

"અગર યહૂદી હમારે સાથ નહીં હોંગે તો હમારે કિસ કામ આ સકેંગે ? ખાલિદને પૂછા."

"કયા તુમ સમઝતે હો કે સિર્ફ તીર હી ઈન્સાનકે જિસ્મસે પાર હો જાતા હે? યોહાવાને કહા, ઔરતકા તબસ્સુમ તુમ જૈસે દિલેર ઔર જરી મર્દોંકે હાથોંસે તલ્વાર ગિરા સકતા હે.

ખાલિદ ઉસસે કુછ પૂછના ચાહતા થા લેકિન કુછ પૂછ ન સકા. યોહાવાને ઉસ્કી આંખોમેં આંખે ડાલી ઔર ફૂલોંકી પંખળિયોં જૈસે હોંટો પર તબસ્સુમ આ ગયા. યોહાવા આગે ચલ પળી. ખાલિદ ઉસે દેખતા રહા. ઉસ્ને અપને વુજૂદકે અંદર લતીફસે જટકે મહસૂસ કિએ. ઉસ્કે ઘોળેને ખુર મારા તો ખાલિદ અપને આપમેં આ ગયા. વહ બળી તેઝીસે ઘોળે પર સવાર હુવા ઔર ચલ ચલા. કુછ દૂર આ કર ઉસ્ને પીછે દેખા. યોહાવા રૂક કર ઉસે દેખ રહી થી.

યોહાવાને અપના હાથ ઝરા ઉપર કરકે હિલાયા.

★

અબ જબકે વહ મુસલમાનોંકો નિલામ કિયા જા રહા થા ઔર ખાલિદકો એક આદમીને બતાયા થા કે ઈન મુસલમાનોંકો કિસ તરહ ધોકેમેં લાયા ગયા હે ઔર ઉસ આદમીને યોહાવાકા ભી નામ લિયા તો ઉસ્ને ઈરાદા કર લિયાકે મા'લૂમ કરેગા કે યોહાવાને યહ જાદૂ કિસ તરહ ચલાયા થા. ઉસે અપને કબીલેકા એક સરકર્દા આદમી મિલ ગયા. ઉસ્સે ઉસે પતા ચલા કે યહ મુસલમાન અહલે કુરૈશકે હાથ કિસ તરહ આએઁ હૈં. તીન ચાર સરકર્દા યહૂદી, યોહાવા ઔર દો તીન ઔર યહૂદીયોંકો સાથ લેકર શારિજા બિન મુગીષકે પાસ ચલે ગએ. યહ કબીલા થા તો જંગજૂ લેકિન ઉસ્પર મુસલમાનોંકા રો'બ કુછ ઈસ તરહ તારી હો ગયા થા જૈસે લોગ જાદૂગરોંસે ડરતે થે. ઉસ કબીલેમેં યહ મશ્હૂર હો ગયા થા કે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હાથમેં કોઈ જાદૂ હે. યહૂદિયોંને અપની ઝમીંદોઝ કારવાઈયોંકે લિએ ઈસ કબીલેકો ઈસ લિએ મુન્તખબ કિયા થા કે વહ જંગજૂ કબીલા થા.

યહૂદી બળી દાનિસમંદ કૌમ થી. ઉન્હોંને સોચા કે મુસલમાનોંકે જાદૂકા વહમ અગર ફેલ ગયા તો દૂસ્રે કબીલે ભી ઉસ્સે મુતઅષ્ષિર હોંગે. યહ યહૂદી ઈસ કબીલેકે સરદાર શારિજા બિન મુગીષકે પાસ ગએ ઔર ઉસ્કા યહ વહમ દૂર કરનેકે લિએ કે મુસલમાન જાદૂગર હે, ઉસે બહુત કુછ કહા લેકિન શારિજા બિન મુગીષને તસ્લીમ ન કિયા. રાતકો યહૂદિયોંકે કહને પર શારજાને ઈન મેહમાનોંકી ઝિયાફતકા ઈન્તિઝામ બાહર ખુલે આસમાન તલે કિયા. ઉન યહૂદિયોંને અપને હાથોં અપને મેઝબબાનોંકો શરાબ પિલાઈ. શારિજા બિન મુગીષ ઔર ઉસ્કે કબીલેકે ચંદએક સરકિર્દાકો જો શરાબ પિલાઈ ગઈ, ઉસ્મેં યહૂદિયોંને કોઈ સુફૂસસા (પાવડર) મિલા દિયા, ફિર યહૂદિયોંને અપને જાદૂકે કુછ શો'બદે (કરતબ) દિખાએ...

યોહાવાને અપને હુસ્નકા જાદૂ ચલાયા. ઉસ્કા ઝરીઆ એક રકશ (નાચ) ભી થા જિસમેં યહ યહૂદને નીમ બરહના થી. નાચતે નાચતે ઉન્કે જિસ્મોં પર જો અધૂરેસે લિબાસ થે વહ ભી સરક કર ઝમીન પર જા પળે થે. યહૂદી અપને સાઝિંદે સાથ લે ગએ થે.

અગલે રોઝ શારિજા બિન મુગીષકી આંખ ખુલીતો ઉસે મહસૂસ હુવા જૈસે વહ બળે હી હસીન ખ્વાબસે જાગા હો. ઉસ્કે ખયાલાત બદલે હૂએ થે. કુછ દેર બા'દ વહ ફિર અપને કબીલેકે દૂસ્રે સરદારોંકે સાથ યહૂદિયોંકે પાસ બેઠા થા. યહૂદનેં ભી વહાં મૌજુદ થી. યોહાવાકો દેખ કર વહ બેકાબૂ હો ગયા. ઉસ્ને લપક કર યોહાવાકા બાઝૂ પકળા ઔર ઉસે ખીંચ કર અપને પાસ બિઠા લિયા.

"ઝરૂરી નહીં કે દુશ્મનકો મૈદાને જંગમેં લલ્કાર કર ઉસે શિકસ્ત દી જાએ એક યહૂદીને કહા, હમ મુસલમાનોંકો દૂસ્રે તરીકોંસે ભી ખતમ કર સકતે હૈં. ઉસ્કા એક તરીકા હમ તૂમ્હેં બતાતે હૈં."

ખાલિદકો બતાયા ગયા કે ઈન છે મુસલમાનોંકો મદીનાસે ધોકેસે લાનેકા યહ તરીકા યહૂદીયોંને બતાયા થા ઔર શારિજા બિન મુગીષને જો આદમી રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકે પાસ ભેજે થે ઉન્મેં એક યહૂદી ભી થા. ખાલિદ મુસલમાનોંકો અપના બદતરીન દુશ્મન સમઝતા થા લેકિન ઉસે યહ ગૈર જંગી તરીકે અચ્છે નહીં લગતે થે.

ખાલિદ અપને ઘર ગયા ઔર અપની એક ખાદિમાસે કહા કે વહ યોહાવા યહૂદનકો બુલા લાએ. યોહાવા ઈત્ની જલ્દી ઉસ્કે પાસ આઈ જૈસે વહ ઉસ્કે બુલાવેકે ઈન્તિઝારમેં કરીબ હી કહીં બેઠી થી.

"તુમને મુસલમાનોંકો કામ્યાબીસે ધોકા દિયા હે" ખાલિદને યોહાવાસે કહા ઔર મુગીષકે કબીલેકે લોગ તુમ્હેં જાદૂગરની કહને લગે હૈં, લેકિન મુઝે યહ તરીકા પસંદ નહી આયા.

મેરી બાત ગોરસે સુનો ખાલિદ ! યોહાવા ઉસ્કે કરીબ જા બેઠી ઔર ઉસ્કી રાન પર હાથ રખ કર બોલી, તુમ અપને કબીલેકે નામવર જંગજૂ હો લેકિન તુમમેં અકલકી કમી હે. દુશ્મનકો મારના હે, તલ્વારસે મારો, તીરસે મારો, યા ઉસે તીખી નઝરોંસે હલાક કર દો. તીર ઔર તલ્વાર ચલાએ બગૈર દુશ્મનકો કોઈ મુજ જૈસી ઔરત હી માર સકતી હે.

ખાલિદ યોહાવાકે જિસ્મકી તપીસ મહસૂસ કર રહા થા. યોહાવા ઉસ્કે ઈત્ને કરીબ બેઠી હૂઈ થી કે એક બાર યોહાવાને ચેહરા ખાલિદકી તરફ મોળા તો ઉસ્કે રૂઈ જૈસે મુલાયમ ગાલ ખાલિદકે ગાલસે જા લગે. ખાલિદને અપને જિસ્મમેં બળી પૂર લૂત્ફ હરારતકી લહર દોળતી મહસૂસકી લેકિન

કિસી ખયાલસે વહ ઝરા પરે સરક ગયા. .

આજ ચાર બરસ બા'દ વહ જબ સહરામેં તન્હા જા રહા થા, વહ અપને ગાલપર યોહાવાકે રૂખ્સારકા લમ્સ (છુના) મહસૂસ કર રહા થા. ઈસ હદ તક તો વહ ખૂશ થા કે યહૂદી ઉન્કે સાથ થે, લેકિન ઉસે યહભી મા'લૂમ થા કે યહૂદિયોંકી દોસ્તીમેં જહાં મુસલમાનોંકી દૂશ્મની હે વહાં ઉન્કે અપને મફાદાતભી હેં. અલબત્તા ઉસ્ને યહ તસ્લીમ કર લિયા થા કે યોહાવા અગર જાદૂગરની નહીં તો ઉસ્કે સરાપા (બદન)મેં જાદૂકા કોઈ અષર ઝરૂર હે.

★

ખાલિદકા ઘોળા મદીનેકી તરફ ચલા જા રહા થા. ઉસ્કે ઝહનમેં ફિર ખુબૈબ બિન અદી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ, ઝૈદ બિન દસ્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ આ ગએ. લોગ ઉન્કી બોલિયાં બળ ચળ કર દે રહે થે. આખિર સોદા હો ગયા ઔર કુરૈશકે દો આદમિયોંને ઉન્હેં બહુતસે સોનેકે એવઝ ખરીદ લિયા. યહ દોનો આદમી ઉન દોનો સહાબિયોંકો અબૂ સુફયાનકે પાસ લે ગએ.

“હમને અપને અકીદે સે હટ કર કર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે પાસ ચલે જાનેવાલે ઈન દો આદમિયોંકો ઈસ લીએ ખરીદા હે કે ઉન અહલે કુરૈશકે ખૂનકા ઈન્તિકામ લેં જો ઉહદકે મૈદાનમેં મારે ગએ થે.” ઈન્હેં ખરીદનેવાલોંને કહા હમ ઈન્હેં આપકે હવાલે કરતે હેં. આપ કુરૈશકે સરદાર ઔર સાલાર હેં.

હાં, અબૂ સુફયાનને કહા મક્કાકી ઝમીન મુસલમાનોંકે ખૂનકી પ્યાસી હે. ઈન દો મુસલમાનોંકા ખૂન અપની ઝમીનકો પિલા દો. લેકિન મુઝે યાદ આ ગયા હે કે યહ મહીના જો ગુઝર રહા હે હમારે દેવતાઓં ઉઝ્ઝા ઔર હુબલકા મુકદસ મહીના હે. યહ મહીના ખતમ હો લેને દો. અગલે દિન ઈન્હેં ખુલે મૈદાનમેં લે જા કર લકળીકે ખંભોકે સાથ બાંધ દેના ઔર મુઝે બુલા લેના.

ખાલિદને જબ અબૂ સુફયાનકા યહ હુકમ સુના તો વહ ઉસ્કે પાસ ગયા.

“મુઝે આપકા યહ ફેસ્લા અછ્છા નહીં લગા. ખાલિદને અબૂ સુફયાનસે કહા હમ દુગ્ની ઔર તુગ્ની તઅદાદમેં હોતે હૂએ અપની

ઝમીનકો મુસલમાનોકા ખૂન નહીં પિલા સકે તો હમેં હક હાસિલ નહીં કે વહ મુસલમાનોંકો ધોકેસે યહાં લા કર ઉન્કા ખૂન બહાયા જાએ.... અબૂ સુફયાન ! ક્યા આપ જાન્તે હૈંકે મુસલમાનોકો ધોકા દેનેવાલી તીન ચાર ઔરતેં થી ? ક્યા આપ અપને દુશ્મનસે યહ કહેલવાના ચાહતે હૈં કે અહલે કુરૈશ અબ ઔરતોંકી આળમેં બેઠ ગએ હૈં ?''

''ખાલિદ''અબૂ સુફયાનને બા રો'બ લેહજેમેં કહા. ખુબૈબ ઔર ઝેદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ અજમઈનકો મૈં ભી ઈત્ના હી અપને કરીબ સમજા કરતા થા જિત્ના તુમ ઈન્હેં અપને કરીબ સમઝતે થે. તુમ અબ ભી ઉન્હેં અપને કરીબ સમઝ રહે હો. ઔર યહ ભૂલ રહે હો કે અબ યહ હમારે દુશ્મન હે. અગર તુમ ઈન્હેં આઝાદ કરાના ચાહતે હો તો લાઓ ઉસસે દુગના સોના લે આઓ ઔર ઉન દોનોંકો લે જાઓ.''

''નહીં'' પર્દેકે પીછેસે એક ગરજદાર નિસ્વાની (ઔરતકી) આવાઝ આઈ. યહ અબૂ સુફયાનકી બીવી હિંદાકી આવાઝ થી. ઉસ્ને ગુસ્સેસે લરઝતી હૂઈ આવાઝમેં કહા હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા કલેજા ચબા કર ભી મેરે સીનેમેં ઈન્તિકામકી આગ સર્દ નહીં હૂઈ. અગર સારી દુન્યાકા સોના મેરે આગે લા રખોગે તો ભી મૈં ઈન દો મુસલમનોકો આઝાદ નહીં કરુંગી.

''અબૂ સુફયાન,, ખાલિદને કહા અગર મેરી બીવી મેરી બાતકે દરમિયાન યૂં બોલતી તો મૈં ઉસકી ઝુબાન ખીંચ લેતા. ''

''તુમ અપની બીવીકી ઝુબાન ખીંચ સકતે હો ? હિંદાકી આવાઝ આઈ,, તુમ્હારા બાપ નહીં મારા ગયા. તુમ્હારા કોઈ બેટા નહી મારા ગયા. ઔર તુમ્હારા કોઈ ચચા ભી નહીં મારા ગયા. તુમ્હારા એક ભાઈ કૈદ હુવા થા ઔર તુમ મુસલમાનોંકે પાસ જા કર મુંહ માંગા ફિદિયા દે કર અપને ભાઈકો છુળા લાએ થે. આગ જો મેરે સીનેમેં જલ રહી હે તુમ ઉસકી તપિશસે નાઆશના (બેખબર) હો''.

ખાલિદને અબૂ સુફયાનકી તરફ દેખા, અબૂ સુફયાનકે ચહરે પર જહાં મર્દાના જાહો જલાલ ઔર એક જંગજૂ સરદારકા તઅષ્ષુર થા વહાં એક ખાવિંદકી બે બસીકી જલક ભી થી.

''હાં ખાલિદ'' અબૂ સુફયાનને કહા જિસ્કે દિલ પર ચોટ પળતી હે

ઉસ્કે ખયાલાત તુમસે બહુત મુખ્તલીફ હોતે હેં. કિસીકો અપના દુશ્મન કહના કુછ ઔર બાત હે લેકિન અપને દુશ્મનકો અપને કિસી અઝીઝકા ખૂન બખ્શ દેના બળીહી ના મુમ્કીન બાત હે. તુમ કિસ કિસ્કો કાઈલ કરોગે કે, વહ ઈન દો મુસલમાનોંકી જાન બખ્શી કર દે. તુમ જાઓ ખાલિદ ! ઈન દો મુસલમાનોંકો અપને કબીલીકે રહમો કરમ પર છોળ દો.''

ખાલિદ ખામોશીસે વાપસ ચલા ગયા.

★

ફિર ખાલિદકો વહ ભયાનક મંઝર યાદ આયા જબ બાહર મૈદાનમેં લકળીકે દો ખંભોકે સાથ ખુબૈબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઔર ઝેદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ બંધે ખળે થે. તમાશાઈયોંકા ચીખતા ચિલ્લાતા હુજૂમ ઈકટ્ઠા હો ગયા થા. ઉધરસે અબૂ સુફ્યાન ઔર હિંદા ઘોળોં પર સવાર હુજૂમમેં દાખિલ હૂએ. હુજૂમકે ના'રે ઔર ઈન્તિકામી તા'ને પેહલે સે ઝિયાદા બુલંદ હો ગએ. અગર ઈસ હુજૂમમેં કોઈ ખામોશ થા તો સિર્ફ ખાલિદ થા.

અબૂ સુફ્યાન ઘોળે પર સવાર દોનોં કૈદિયોંકે કરીબ ગયા. દોનોંને ઉસે કહા કે વહ ઝિંદગીકી આખરી નમાઝ પળના ચાહતે હે. અબૂ સુફ્યાનને ઉન્હેં ઈજાઝત દે દી.

ખાલિદ અબ મદીનેકી તરફ જા રહા થા. ઉસે જબ વહ મંઝર યાદ આયા કે દોનોં કૈદિયોંકે હાથ ખોલ દિએ ગએ ઔર વહ કિબ્લારૂ હોકર નમાઝ પળ્હને લગે. ખાલિદ પર ઉસ વક્ત જો અષર હુવા થા વહ અબ ચાર બરસકે બા'દ ઉસ્કી ઝાતસે ઉભર આયા. ઘોળેકી પીઠ પર બેઠે બેઠે ખાલિદકા સર જુક ગયા.

ખુબૈબ બિન અદી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઔર ઝૈદ બિન દસ્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ હુજૂમકી ચીખો પુકારસે લાતઅલ્લુક, અપની મોતસે બેપરવાહ ખુદાકે હુઝૂર રુકુઅ વ સુજૂદમેં મહ્વ થે. ઉન્હોંને નિહાયત ઈત્મિનાનસે નમાઝ પળી. દુઆકે લિએ હાથ ઉઠાએ, કોઈ નહીં બતા સકતા, તારીખ ભી ખામોશ હે કે ઉન્હોંને ખુદાસે ક્યા દુઆ માંગી. ઉન્હોંને ખુદાસે યહ નહીં કહા હોગા કે દુશ્મન ઈન્હેં આઝાદ કર દે.

વહ ઉઠે ઔર ખૂદહી લકળીકે ખંભોકે સાથ પીઠ લગા કર ખળે હો ગએ.

"ઓ બદ કિસ્મત ઈન્સાનોં! અબૂ સુફયાનને બળી બુલંદ આવાઝસે ખુબૈબ ઔર ઝૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ અજમઈનસે કહા. તુમ્હારી કિસ્મત ઔર તુમ્હારી ઝિંદગી મેરે હાથમેં હે. અપની ઝુબાનોંસે કહ દો કે હમ ઈસ્લામકો તર્ક કરતે હે ઔર અબ હમ અહલે કુરૈશમેંસે હે, ઔર ૩૬૦ બુતોંકો બરહક માનતે હે.... યહ ઐલાન કરો ઔર અપની ઝિંદગીયાં મુજસે વાપસ લો. ઔર નહીં તો મોતકો ગલે લગાઓ. યહ ભી સોચલો કે તુમ્હારી મોત સહલ નહીં હોગી.

"એ બાતિલકે પુજારી અબૂ સુફયાન ! ઝૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી આવાઝ ગર્જી. "હમ લા'નત ભેજતે હેં ઉન પથ્થરકે બુતોં પર જો અપને ઉપર બેઠી હૂઈ મખ્ખીકો ભી નહીં ઉળા સકતે. હમ લા'નત ભેજતે હેં ઉઝઝા ઔર હુબલ પર જો તુમ્હેં અગલે જહાન દોઝખકી આગમેં ફેકેંગે. હમ પુજારી હે ઉસ અલ્લાહકે જો રહમાન ઔર રહીમ હે. ઔર હમ આશિક હે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકે જો અલ્લાહકે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ હેં.

મેરા રાસ્તા વહી હે જો ઝૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને તુમ્હેં દિખા દિયા હે. ખુબૈબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને બુલંદ આવાઝસે કહા. "એ અહલે મક્કા સચ્ચા વહી હે જિસ્કે નામ પર હમ કુર્બાન હો રહે હેં. હમેં નઈ ઝિંદગી મિલેગી જો ઈસ ઝિંદગીસે બહુત ઝિયાદા હસીન ઔર મુકદ્દસ હોગી.

બાંધ દો ઉન્હેં ઈન ખંભોકે સાથ, અબૂ સુફયાનને હુકમ દિયા. યહ મૌતકા ઝાઈકા ચખનેકે મુશ્તાક હેં.

દોનોંકે હાથ પીછે કરકે ખંભોકે સાથ જકળ દીએ ગએ. અબૂ સુફયાનને ઘોળા મોળા ઔર હુજૂમકી તરફ આયા.

'ઉઝઝા ઔર હુબલકી કસમ, અબૂ સુફયાનને બુલંદ આવાઝ મેં હુજૂમસે કહા, મેંને અપને કબીલેમેં કોઈ એક ભી ઐસા નહીં દેખા જો અપને સરદાર પર ઈસ મુહબ્બત ઔર ઈષારસે જાન કુર્બાન કરનેકે લિએ તય્યાર હો જિસ તરહ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકે પેરોકાર ઉન્કે નામ પર ફિદા હોતે હે.

હિંદા અપને ઘોળે પર સવાર કુછ દૂર ખળી થી. ઉસ્કે કરીબ ઉસ્કે ચંદ

એક ગુલામ ખળે થે. એક ગુલામને અપને આકાઓંકો ખૂશ કરનેકે લિએ જોશકા યહ મુઝાહરા કિયાકે બર્છી તાનકર દોનોં કેદિયોંકી તરફ કિસીકે હુકમકે બગૈર બળી તેઝ દોળા ઔર ખંભેસે બંધે ઝૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અનહુકે સીને પર બર્છીકા ઈત્ના ઝોરદાર વાર કિયાકે બર્છીકી અન્ની હઝરત ઝૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી પીઠસે બાહર નિકલ ગઈ. ઝૈદ બિન દસ્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફૌરન શહીદ હો ગએ.

ઈસ ગુલામને સીના તાન કર હુજૂમકી તરફ ખિરાજે તહસીનકી તવક્કુઅ પર દેખા લેકિન હુજૂમ કુછ ઔર હી કિસ્મકા શોર બુલંદ કરને લગા થા. તમાશાઈ કહતે થે કે યહ કોઈ તમાશા નહીં હુવા. યહ મુસલમાન ઈત્ની સહલ મોતકે કાબિલ નહીં. હમેં કોઈ તમાશા દિખાઓ.

કત્લ કર દો ઈસ ગુલામકો જિસ્ને એક મુસલમાન પર ઈત્ના રહમ કિયા હે કે ઉસે ઈત્ની જલ્દી માર ડાલા હે. હિંદાને દબંગ (ઝોરદાર) આવાઝમેં કહા.

કઈ આદમી તલ્વારેં ઔર બર્છિયાં લહરાતે ઉસ ગુલામકી તરફ દોળે લેકિન બહુત સે આદમી દોળ કર ઉન આદમિયોં ઔર ગુલામકે દરમિયાન આ ગએ.

ખબરદાર, પીછે ખળે રહો. એક આદમીને જો ઘોળે પર સવાર થા લલકાર કર કહા, અરબી ખૂન ઈત્ના બુઝદિલ નહીં કે દો આદમિયોંકો બાંધ કર મારનેકે લિએ કુરૈશકા પૂરા કબીલા ઈકઠ્ઠા હો ગયા હે. ખુદાકી કસમ, અબૂ સુફયાનકી જગહ મેં હોતા તો ઉન દોનોં આદમિયોંકો આઝાદ કર દેતા. યહ હમારા ખૂન હે ઔર યહ હમારે મેંહમાન હેં હમ ઉન્સે મૈદાને જંગમેં લળેંગે.

યહ ઠીક કહતા હે, હુજૂમમેંસે કઈ આવાઝેં સુનાઈ દીં. દુશ્મનકો બાંધ કર મારના અરબકી રિવાયતકે ખિલાફ હે.

તમાશાઈયોંકે હુજૂમમેંસે બે શુમાર આવાઝેં ઐસી સુનાઈ દે રહી થી જો કહતી થી કે હમ તમાશા દેખેંગે. હમ દુશ્મનકો ઈસ તરહ મારેંગેકે વહ મર મરકે જિએ.

થોળી દેર બા'દ તમાશાઈયોંકા હુજૂમ દો હિસ્સોંમેં બટ ગયા. એક ગિરોહ ખૂબૈબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે ખિલાફ થા. ઉસે વહ અરબકી રિવાયતી

બહાદુરીકે મનાફી સમઝતા થા ઔર દૂસરા ગિરોહ ખૂબૈબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો તળપા તળપા કર મારનેકે ના'રે લગા રહા થા. ખાલિદને જબ અહલે મક્કાકો ઔર દૂર દૂરસે આએ હૂએ તમાશાઈયોંકો ઈસ તરહ એક દૂસ્રેકે ખિલાફ ના'રે લગાતે દેખા તો વહ દોળતા હુવા અબૂ સુફયાન તક ગયા.

દેખ લિયા અબૂ સુફયાન, ખાલિદને કહા. દેખ લેં યહાં મેરે કિત્ને હામી હે. એકકો માર દિયા હે દૂસ્રેકો છોળ દો, વર્ના અહલે કુરૈશ આપસમેં ટકરા જાએંગે.

હિંદાને ખાલિદકો અબૂ સુફયાનકે પાસ ખળે દેખા તો સમઝ ગઈ કે ખાલિદ ભી ખૂબૈબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી રિહાઈકા હામી હે. હિંદાને ઘોળેકો એળ લગાઈ ઔર ઉન દોનોંકે પાસ જા પહુંચી.

ખાલિદ ! હિંદાને સખ્ત બિફરી હૂઈ આવાઝમેં કહા, મેં જાન્તી હૂં તુમ ક્યા ચાહતે હો. ક્યા તુમ અબૂ સુફયાનકો અપના સરદાર નહીં માનતે ? અગર નહીં તો યહાં સે ચલે જાઓ. મેંને જો સોચા હે વહ હો કર રહેગા.

ખાલિદ ! અબૂ સુફયાનને કહા, અગર તુમ સમઝતે હોકે મેરા હુકમ ઔર મેરે ઈરાદે સહીહ નહીં, તો ભી મુઝે ઉન પર અમલ કરને દો. અગર મેંને અપના હુકમ વાપસ લે લિયા તો યહ મેરી કમઝોરી હોગી. ફિર લોગ મેરે હર હુકમ પર યહ તવક્કુઅ રખ્ખેંગે કે મેં અપના હુકમ વાપસ લે લું.

ખાલિદકો આજ મદીનેકે રાસ્તેમેં યાદ આ રહા થા ઔર ઉસે અફસોસ હો રહા થા કે ઉસ્ને અબૂ સુફયાનકા હુકમ માન લિયા થા. ખાલિદકી ખૂબિયોંમેં સબસે બળી ખૂબી નઝમ વ નસક (ઈન્તિઝામ) ઔર અપને સરદારકી ઈતાઅત થી. ઉસ્ને અપને સીને પર પથ્થર રખ કર સિર્ફ ઈસ લિએ અબૂ સુફયાનકા હુકમ માન લિયા થા કે અહલે કુરૈશમેં હુકમ ઉદૂલી (ન માનના)કી રિવાયત કાઈમ ન હો.

એ અહલે મક્કા, અબૂ સુફયાનને દો ગિરોહોમેં બટે હૂએ તમાશાઈયોં સે બુલંદ આવાઝમેં કહા. અગર આજ યહાં દો મુસલમાનોંકે કત્લ પર હમ યૂં બટ ગએ તો હમ મૈદાને જંગમેં ભી કિસી ન કિસી મસ્અલે પર ફટ જાએંગે ઔર ફત્હ તુમ્હારે દુશ્મનકી હોગી. અગર અપને સરદારકી ઈતાઅતસે યૂં ઈન્હિરાફ (ફિર જાઓગે) કરોગે તો તુમ્હારા અંજામ બહુત

બુરા હોગા.

હુજૂમકા શોર વ ઘોઘા કમ હો ગયા લેકિન ખાલિદને દેખા કે અહલે મક્કાકે કઈ એક સરદાર ચહરોં પર નફરતકે આષાર લિએ વાપસ ઘરોંકો જા રહે થે. ઉન્હેં દેખ કર બહુત સે લોગ ભી જો તમાશા દેખને આએ થે વાપસ ચલે ગએ. ખાલિદ વહાં નહીં રૂકના ચાહતા થા લેકિન ખત્રા મહસૂસ કર રહા થા કે દોનોં ગિરોહ આપસમેં ટકરા જાએંગે. ઉસકે અપને કબીલેકે ઝિયાદાતર લોગ તમાશાઈયોં મેં મોજૂદ થે. વહ કમ અઝકમ અપને કબીલેકો અપને કાબૂમેં રખ સકતા થા.

*

હિંદાને તમાશેકા પૂરા ઈન્તિઝામ કર રખા થા. ઉસકે ઈશારે પર ચાલીસ કમસીન લળકે જિન્કે હાથોંમેં બર્છિયાં થી દોળતે ઔર ચીખતે ચિલ્લાતે હૂએ તમાશાઈયોંમેં સે નિકલે ઔર ખૂબૈબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે ઈર્દગિર્દ નાચને ઔર ચીખને ચિલ્લાને લગે. દો ચાર લળકે બર્છિયાં તાને હૂએ ખૂબૈબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ તક જાતે ઔર બર્છિયાં તોલ કર ખૂબૈબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ પર વાર કરતે લેકિન ખૂબૈબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ગઝંદ (દુઃખ) પહુંચાએ બગૈર હાથ રોક લેતે. ખૂબૈબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ બિદકતે ઔર ના'રા લગાતે 'મેરા ખુદા સચ્ચા હે ઔર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ખુદાકે રસૂલ હૈં.'

ચંદ ઔર લળકે ઈસ તરહ બર્છિયાં તાન કર ઉન પર હલ્લા બોલતે જૈસે ખૂબૈબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે જિસ્મકો છલ્ની કર દેંગે લેકિન વાર કરકે વાર રોક લેતે. ખૂબૈબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે બિદકને પર તમાશાઈયોંકા હુજૂમ દાદો તહસીનકે ના'રે ઔર કહકહે લગાતા.

લળકોંકા યહ ખેલ કુછ દેર જારી રહા. ઉસકે બા'દ લળકોંને યહ તરીકા ઈખ્તિયાર કિયા કે બર્છીકા વાર બળી જોરસે કરતે લેકિન ખૂબૈબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે જિસ્મ પર ઈત્નાસા વાર લગતા કે બર્છિયોંકી અન્નિયાં ખાલમેં જરાસી ઉતર કર પીછે આ જાતી. બહુત દેર તક યહી ખેલ ચલતા રહા. તમાશાઈ દાદો તહસીનકે ના'રે ઔર ખૂબૈબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અલ્લાહુ અકબર ઔર મુહમ્મદ રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ના'રે બુલંદ કરતે રહે. ખૂબૈબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે કપળે ખૂનસે લાલ

હો ચુકે થે.

અબૂ જહલકા બેટા ઈકરમા હાથમેં બર્છી લિએ ઉન લળકોંકે પાસ જા પહુંચા ઔર ઉન્હેં હિદાયાત જારી કરને લગા. લળકે અબ અપની બર્છિયાં ખૂબૈબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે જિસ્મમેં ચુભો રહે થે. વહ ગોલ દાયરેમેં ઘૂમતે ઔર નાચતે થે. ખૂબૈબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે જિસ્મકા કોઈ ભી હિસ્સા ઐસા ન રહા જહાં બર્છી ન ચુભી હો ઔર વહાંસે ખૂન ન ટપક રહા હો. ઉન્કે ચહરે પરભી બર્છિયાં મારી ગઈ. જબ બહુત દેર ગુઝર ગઈ ઔર લળકે નાચ નાચ કર ઔર બર્છિયાં ચુભો ચુભો કર થક ગએ તો ઈકરમાને લળકોંકો વહાંસે હટા દિયા. ખૂબૈબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ખૂનમેં નહાએ હૂએ થે ઔર અભી ઝિંદા થે હર તરફ દેખ રહે થે. ઉન્કે ના'રોંમેં કમી નહીં આઈ થી. ઈકરમા ઉન્કે સામને ખળા હો ગયા ઔર બર્છી તાન કર ખૂબૈબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે સીનેમેં ઈત્ની ઝોરસે મારીકે ફાસલા કમ હોનેકી વજહસે બર્છી ખૂબૈબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે જિસ્મસે પાર હો ગઈ. ખૂબૈબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ શહીદ હો ગએ.

ઈન્કી લાશેં યહીં બંધી રહને દો. હિંદાકી ગરજદાર આવાજ સુનાઈ દી, અબ કઈ દિન ઈન્કી લાશોંકે ગલ્ને શળનેકા તમાશા દેખતે રહો.

★

વહ વાકિઆ જૂલાઈ ૬૨૫ ઈસ્વીકા થા જો ખાલિદકો યાદ આ રહા થા. ઉસ્ને અપને દિલમેં દર્દકી ટીસ મહસૂસકી ખૂબૈબ ઔર ઝૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અજમઈનકે કત્લને કુરૈશકે સરદારોંમેં ઈખ્તિલાફકા બીજ બો દિયા થા. જિસ તરહ ઈન દો મુસલમાનોંને આખરી વક્ત નમાઝ પળી ઔર ઈસ્લામસે નિકલ આને પર મોતકો તરજીહ દી થી. ઉસ્ને કુરૈશકે કઈ સરદારોં પર ગહરા અષર છોળા થા. ખૂદ ખાલિદને અગર ઈસ્લામકી નહીં તો ખૂબૈબ ઔર ઝૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અજમઈનકી દિલ હી દિલમેં બહુત તઅરીફ કી થી. અબૂ સુફયાન ઔર ઉસ્કી બીવી હિંદાકે ખિલાફ ઉસ્કે દિલમેં નાપસંદીદગી પેદા હો ગઈ થી.

યહ જંગજૂઓંકા શેવા નહીં થા, ઉસ્ને અપને આપસે કહા. યહ જંગજૂઓંકો ઝેબા નહીં દેતા થા.

એક રોઝ વહ ઉન સરદારોંકી મહફિલમેં બેઠા થા જો રસૂલેખુદા

સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ઉન દો સહાબએ કિરામ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમકે કત્લકે ખિલાફ થે.

ક્યા તુમ સબ જાન્તે હો કે મારે જાનેવાલે યહી દો નહીં બલ્કે છે મુસલમાન થે ? ખાલિદને પૂછા.

હાં. એકને જવાબ દિયા, યહ શારિજા બિન મુગીષકા કામ થા. વહ ઈન છે મુસલમાનોંકો ધોકેસે ફંદેમેં લાયા થા.

ઔર ઉસ્કે પીછે મક્કાકે યહૂદિયોંકા દિમાગ કામ કર રહા થા. ખાલિદને કહા, ઔર ઉસ્મેં યોહાવા યહૂદનને દો તીન ઔર યહૂદી લળકિયાં સાથ લે જા કર અપને ઔર ઉન્કે હુસ્નકા જાદૂ ચલાયા થા.

યોહાવા જાદૂગરની હે. એક સરદારને કહા, વહ ભાઈકો ભાઈકે હાથોં ઝબહ કરા સકતી હે.

ક્યા ખત્રા નહીંકે યહૂદી હમેં ભી એક દૂસ્રેકા દુશ્મન બના દેંગે ? કિસી ઔર સરદારને કહા.

"નહીં. એક બૂળા સરદાર બોલા, વહ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ઈત્ને હી દુશ્મન હેં જિત્ને હમ હેં. યહૂદિયોંકા મફાદ ઉસ્મેં હે કે વહ હમારે ઔર મુસલમાનોંકે દરમિયાન દુશ્મની ઈત્ની પક્કી ઔર શદીદ કર દેંગેકે હમ મુસલમાનોંકા નામોં નિશાન મિટા દેં.

હમેં યહૂદિયોં પર શક નહીં કરના ચાહિએ. એક સરદારને કહા, બલ્કે ઝરૂરત યહ હે કે હમ યહૂદિયોંકો મુસલમાનોંકે ખિલાફ ઝમીનકે નીચે ઈસ્તિઅમાલ કરેં.

લેકિન એૈસે નહીં જૈસે શારિજાને કિયા હે. ખાલિદને કહા, ઔર એૈસે ભી નહીં જૈસે અબૂ સુફયાન ઔર ઉસ્કી બીવીને કિયા હે.

ક્યા તુમ સબ જાન્તે હો કે યોહાવા મક્કાકે ચંદ એક યહૂદિયોંકે સાથ મદીના ચલી ગઈ હે ? બૂળે સરદારને પૂછા ઔર ખૂદહી જવાબ દિયા, વહ મદીના ઔર ઈર્દ ગિર્દકે યહૂદિયોં ઔર દૂસ્રે કબાઈલકો મુસલમાનોંકે ખિલાફ ઉભારેંગે. ઈસ્લામકે ફુરૂગ (બુલંદી)સે વહ ખત્રા મહસૂસ કર રહે હેં અગર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા અકીદા ફેલતા ચલા ગયા ઔર મૈદાને જંગમેં મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે પેરોકારોંકા જઝબા યહી રહા જો હમ દેખ ચુકે હેં તો ખુદાએ યહૂદાકા સૂરજ ગુરૂબ હો જાએગા.

લેકિન યહૂદી લળનેવાલી કૌમ નહીં. ખાલિદને કહા, વહ મૈદાનેજંગ મેં હમારા સાથ નહીં દે સકતે .

મુસલમાનોકે લિએ વહ મૈદાને જંગમેં ઝિયાદા મુહલિક ષાબિત હોંગે. એક ઔર સરદારને કહા, વહ અપની યોહાવા જૈસી દિલકશ લળકિયોંકે ઝરીએ મુસલમાન સરદારોં ઔર સાલારોંકો મૈદાને જંગમેં ઉતરનેકે કાબિલ નહીં છોળેંગે.

યોહાવા ખાલિદકે દિલોં દિમાગ પર ગાલિબ આતી જા રહી થી ઔર ચાર બરસ પૂરાની બાતેં ઉસે સુનાઈ દે રહીં થી વહ મદીનેકી તરફ ચલા જા રહા થા ઔર ઉહદકી પહાળી ઉપર ઉઠતી આ રહી થી, ફિર યહ પહાળી ઉસ્કી નઝરોંસે ઓઝલ હોને લગી. ઉસ્કા ઘોળા ઘાટી ઉતર રહા થા. યહ કોઈ એક મિલ લંબા ઔર ડેળ દો ફલાઁગ ચોળા નશીબ (નિચાન) થા ઝિસ્મેં કહીં કહીં (મુખ્રોટી) ટીલે ખળે થે. યહ રેતીલી મિટ્ટીકે થે. ખાલિદકો દોળતે કદમોંકી આહટ સુનાઈ દી. ઉસ્ને ચોંક કર ઉધર દેખા ઔર ઉસ્કા હાથ તલ્વારકે દસ્તે પર ચલા ગયા. વહ ચાર પાંચ ગઝઝાલ (હિરન) થે જો ઉસ્કે નીચે દોળતે જા રહે થે. કુછ દૂર જા કર એક ગઝઝાલને દૂસરે ગઝઝાલકે પહલુંમેં ટક્કર મારી ફિર દોનોં ગઝઝાલ આમને સામને આ ગએ ઔર ઉન્કે સર ટકરાને લગે. દૂસરે ગઝઝાલ ઉન્હેં દેખને રૂક ગએ.

★

ઈત્ને ખૂબસૂરત જાન્વર આપસમેં લળતે અછ્છે નહીં લગતે. ખાલિદ ઈન્હેં દેખતા રહા. એક તમાશાઈ ગઝઝાલને ખાલિદકે ઘોળેકો દેખ લિયા. ઉસ્ને ગરદન તાની ઔર ખુર ઝમીન પર મારા. લળનેવાલે ગઝઝાલ જહાં થે વહાં સાકિત વ જામિદ (ખામોશ) હો ગએ ઔર ફિર તમામ ગઝઝાલ એક તરફ ભાગ ઉઠે ઔર ખાલિદકી નઝરોંસે ઓઝલ હો ગએ.

કુરૈશકે સરદાર દો ગિરોહોમેં બટ ગએ થે ઉન્કી આપસમેં દુશ્મની પેદા નહીં હૂઈ થી લેકિન પ્યાર મુહબ્બત ઔર ઈત્તિહાદવાલી પહલી સી બાત ભી નહીં રહી થી. ખાલિદકો આજ યાદ આ રહા થા કે સબ અબૂ સુફયાનકી સરદારી ઔર સાલારીકો તસ્લીમ કરતે થે લેકિન ખિંચાવસા પેદા હો ગયા થા. જબ ઈત્તિહાદકી ઝરૂરત થી ઉસ વક્ત અહલે કુરૈશ નિફાકકે રાસ્તે પર ચલ પળે થે. ખાલિદકો યહ સૂરતે હાલ સખ્ત નાગવાર ગુઝરતી

થી.

ક્યા આપકો માલૂમ નહીં કે આપસકા નિફાક દુશ્મનકો તકવિયત દિયા કરતા હે ? ખાલિદને એક રોઝ અબૂ સુફયાનસે કહા થા, ક્યા આપને કભી સોચા હે કે ઈસ નિફાકકો ઈત્તિફાકમેં કિસ તરહ બદલા જા સકતા હે?

બહુત સોચા હે, સબ મુઝે પેહલેકી તરહ મિલતે હે લેકિન મેં મહસૂસ કરતા હૂં કે બા'ઝકે દિલ સાફ નહીં.... ક્યા તુમ કોઈ સૂરત નિકાલ સકતે હો કે દિલોંસે મેંલ નિકલ જાએ ?.

હાં, મેંને એક સૂરત સોચ રખી હે, ખાલિદને કહા થા. મેં યહી તજવીઝ આપકે સામને લા રહા થા. જિન સરદારોંકે દિલોંમેં મેલ પેદા હો ગઈ હે, વહ સમઝને લગે હેં કે અબ હમ નામકે જંગજૂ રહ ગએ હેં ઔર હમને મુસલમાનોંકા ડર અપને દિલોંમેં બિઠા લિયા હે. શારિજાને છે મુસલમાનોંકો ધોકા દે કર ઔર ઈન્મેંસે દોકો આપકે હાથોં મરવા કર હમારી શકલો સૂરતહી બદલ ડાલી હે. ઉસ્કા ઈલાજ યહ હે કે હમ મદીના પર હમ્લા કરેં યા મુસલમાનોંકો કહીં લલકારેં ઔર યહ ષાબિત કર દેં કે હમ જંગજૂ હેં ઔર મુસલમાનોકો ખતમ કરકે દમ લેંગે.

હમારે પાસ જવાઝ મોજૂદ હે, અબૂ સુફયાનને ઉછલ કર કહા થા. મેંને ઉહદકી લળાઈકે આખિરમેં મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો લલકાર કર કહા થા તુમ્ને બદ્રમેં હમેં શિકસ્ત દી થી હમ્ને ઉહદકી પહાળીકે દામનમેં ઈન્તિકામ લે લિયા હે. મૈંને મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમસે યહ ભી કહા થા કે કુરૈશકે સીનોમેં ઈન્તિકામકી આગ જલતી રહેગી, હમ અગલે સાલ તુમ્હેં બદ્રકે મૈદાનમેં લલકારેંગે. ✓ હાં મુઝે યાદ હે, ખાલિદને કહા. ઉધરસે ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી આવાઝ આઈ થી. ઉસ્ને કહા થા કે હમારે અલ્લાહને ચાહા તો હમારી અગલી મુલાકાત બદ્રકે મૈદાનમેં હી હોગી.

આવાઝ તો ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી થી, અલ્ફાઝ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે થે. અબૂ સુફયાનને કહા. મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ બહુત ઝખ્મી થે. વહ ઉંચી આવાઝમેં બોલ નહીં સકતે થે.... મેં મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો પૈગામ ભેજતા હૂં કે ફલાં દિન બદ્રકે મૈદાનમેં આ જાઓ ઔર અપને અંજામકો પહુંચો.

દોનોને એક દિન મુકર્રર કર લિયા ઔર ફેસ્લા કિયાકે કિસી યહૂદીકો મદીને ભેજા જાએ.

દૂસરે હી દિન અબૂ સુફયાનને કુરૈશકે તમામ સરદારોંકો અપને હાં બુલાયા ઔર બળે જોશો ખરોશસે ઐલાન કિયા કે વહ મુસલમાનોકો બદ્રકે મૈદાનમેં લલકાર રહા હે. કુરૈશ યહી ખબર સુનનેકે મુન્તઝિર થે. ઉન્હેં અપને અઝીઝોંકે ખૂનકા ઈન્તિકામ લેના થા. ઉન્કે દિલોંમેં રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી દુશ્મની બારૂદકી તરહ ભરી હૂઈ થી જો એક ચિંગારીકી મુન્તઝિર થી વહ કહતે થેકે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને બાપ બેટેકો ઔર ભાઈ ભાઈકો એક દૂસ્રેકા દુશ્મન બના દિયા થા.

અબૂ સુફયાનકે ઈસ ઐલાનને સબકે દિલ સાફ કર દિએ ઔર વહ જંગી તય્યારિયોંકી બાતેં કરને લગે. એક દાનિશમંદ યહૂદીકો પૈગામ દિયા ગયા કે વહ મદીને જા કર નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો દે કર જવાબ લે આએ .

★

ખાલિદકો યાદ આ રહા થા કે વહ ઉસ રોઝ કિસ કદર મુતમઈન ઔર મસ્રૂર (ખૂશ)થા. કુરૈશકે સરદારોંકે દિલોંમેં જો તકદ્દુર(મેલ) પેદા હો ગયા થા વહ સાફ હો ગયા થા. ખાલિદ બળ હાંકનેવાલા આદમી નહીં થા લેકિન ઉસ્ને યહ તહિય્યા કર લિયા થા કે વહ રસૂલેખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો અપને હાથોં કત્લ કરેગા.

યહૂદી એલચી જવાબ લે કર આ ગયા. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને અબૂ સુફયાનકી લલકારકો કબૂલ કર લિયા થા, લળાઈકા જો દિન મુકર્રર હુવા થા વહ માર્ચ ૬૨૬ ઈસ્વી સનકા એક દિન થા. લેકિન હુવા યૂં કે સર્દિયોંકે મૌસમમેં જિત્ની બારિશ હુવા કરતી થી ઉસસે બહુત કમ હૂઈ. ઉસ્કા નતીજા યહ હુવાકે યહ મૌસમ તકરીબન્ ખુશ્ક ગુઝર ગયા ઔર માર્ચકે મહીનેમેં ગર્મી ઈત્ની ઝિયાદા હો ગઈ જિત્ની ઉસ્કે દો તીન મહીને બા'દ હુવા કરતી થી. અબૂ સુફયાનને ઈસ મૌસમકો લળાઈકે લિએ મોઝૂં ન સમજા.

ઉસ યાદને ખાલિદકો શર્મસાર કર(શર્મા) દિયા. વજહ યહ હૂઈ થી કે અબૂ સુફયાન મૌસમૈકી ગર્મીકા બહાના બના રહા થા. મશ્હૂર મુઅર્રિખ

ઈબ્ને સઅદ લિખતા હે કે અબૂ સુફયાનને કુરૈશકે સરદારોંકો બુલા કર કહાકે વહ કૂચસે પેહલે મુસલમાનોંકો ખોફ ઝદા કરના ચાહતા હે. ઉસ્ને યહૂદિયોંકી ખિદમાત હાસિલકી ઔર ઈન્હેં ખાસ્સી ઉજરત દે કર તાજિરોંકે ભેસમેં મદીને ભેજ દિયા. ઉન્હેં અબૂ સુફયાનને યહ કામ સોંપા થા કે મદીનેમેં વહ યહ અફવાહ ફેલાએંકે કુરૈશ ઈત્ની ઝિયાદા તઅદાદમેં બદ્રકે મૈદાનમેં આ રહે હેં જો મુસલમાનોને પેહલે કભી નહીં દેખી.

ઉસ મુઅર્રિખકે મુતાબિક મદીનેમેં ઉસ અફવાહકો સચ માના ગયા ઔર મુસલમાનોંકે ચેહરોં પર ઉસ્કે અષરાત ભી દેખે ગએ. જબ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ તક યહ અફવાહ પહુંચી ઔર યહ ઈત્તિલાઅ ભી કે બા'ઝ મુસલમાનોં પર ખોફ વ હિરાસકે અષરાત દેખે ગએ હેં તો રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને બાહર આ કર લોગોંકો જમા કિયા ઔર ઐલાન કિયા,

ક્યા અલ્લાહકે નામ લેવા સિર્ફ યહ સુન કર ડર ગએ હેં કે કુરૈશકી તઅદાદ ઝિયાદા હોગી? ક્યા અલ્લાહસે ડરનેવાલે આજ બુતોંકે પુજારિયોંસે ડર ગએ હેં ? અગર તુમ કુરૈશસે ઈસ કદર ડર ગએ હો કે ઉન્કી લલકાર પર તુમ મુંહ મોળ ગએ હો તો મુઝે કસમ હે ખુદાએ ઝૂલ્જલાલકી જિસ્ને મુઝે રિસાલતકી ઝિમ્મેદારી સોંપી હે, મેં બદ્રકે મૈદાનમેં અકેલા જાઉંગા.

રસૂલેખુદા કુછ ઔર ભી કહના ચાહતે થે લેકિન રિસાલતે મઆબ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે શય્દાઈયોંને ના'રોંસે આસ્માનકો હિલા ડાલા. યહ સુરાગ ન મિલ સકા કે અફવાહ કિસને ઉળાઈ થી. લેકિન રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી પુકાર પર કુરૈશકી ફેલાઈ હૂઈ અફવાહકે અષરાત ઝાઈલ હો ગએ ઔર મુસલમાન જંગી તય્યારિયોં મેં મસરૂફ હો ગએ. દિન થોળે રહ ગએ થે. કૂચકે વકત મુસલમાનોકી તઅદાદ ડેળ હઝાર થી. ઉન્મેં સિર્ફ પચાસ ઘૂળ સવાર થે.

જિન યહૂદિયોંકો અફવાહ ફેલાનેકે લિએ મદીના ભેજા ગયા થા, ઉન્હોંને વાપસ આ કર બતાયાકે અફવાહને પેહલે પૂરા કામ કિયા થા લેકિન એક રોઝ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને મુસલમાનોંકો ઈકઠ્ઠા કરકે ચંદ અલ્ફાઝ હી કહે તો તમામ મુસલમાન બદ્રકો કૂચકે લિએ તય્યાર હો ગએ. ઉન્કી તઅદાદ મદીનેમેં હમારી મૌજૂદગી તક ડેળ હઝાર તક પહુંચ

ગઈ થી. હમારા ખયાલ હે કે તઅદાદ ઉસસે કમ યા ઝિયાદા નહીં હોગી.

આજ મદીનેકો જાતે હૂએ ઈસ વાકિએકી યાદને ખાલિદકો ઈસ લિએ શર્મસાર કર દિયા થા કે વહ ઉસ વક્ત મહસૂસ કરને લગા થા કે અબૂ સુફયાન કિસી ન કિસી વજહસે મુસલમાનોંકે સામને જાનેસે હિચકિચા રહા હે. ખાલિદકો જબ મુસલમાનોંકી તઅદાદકા પતા ચલા તો વહ ભળકા બિફરા હુવા અબૂ સુફયાનકે પાસ ગયા.

અબૂ સુફયાન ! ખાલિદને ઉસે કહા. સરદારકી ઈતાઅત હમારા ફર્ઝ હે, મેં અહલે કુરૈશમેં સરદારકી હુકમ ઉદૂલીકી રિવાયત કાઈમ કરના નહીં ચાહતા લેકિન મુઝે કુરૈશકી અઝમતકા ભી ખયાલ હે. આપ અપને રવય્યેકો તબ્દીલ કરનેકી કોશિશ કરેં. કહીં ઐસા ન હો કે કબીલે કુરૈશકી અઝમતકા અહસાસ મુજમેં ઈત્ના ઝિયાદા હો જાએ કે મેં આપકે હુકમ ઔર રવય્યેકી તરફ તવજ્જુહ હી ન દૂં.

ક્યા તુમને સુના નહીં થા કે મેંને યહૂદિયોંકો મદીના ક્યૂં ભેજા થા! અબૂ સુફયાનને પૂછા. મેં મુસલમાનોંકો ડરાના ચાહતા થા.

અબૂ સુફયાન ! ખાલિદને ઉસ્કી બાત પૂરી હોનેસે પેહલે કહા. લળનેવાલે ડરા નહી કરતે, ક્યા આપને મુસલમાનોકો કલીલ તઅદાદમેં લળતે નહીં દેખા ? ક્યા આપને ખૂબૈબ ઔર ઝૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અજમઈનકો અહલે કુરૈશકી બર્છિયોંકે સામને ખળે ઓ કર ના'રે લગાતે નહીં સુના થા? મેં આપસે સિર્ફ યહ કહને આયા હૂં કે અપની સરદારીકા એહતિરામ કરેં ઔર બદ્રકો કૂચકી તય્યારી કરેં.

★

દૂસ્રે હી દિન મક્કામેં યહ ખબર પહુંચી કે મુસલમાન મદીનાસે બદ્રકો કૂચ કર ગએ હેં. અબ અબૂ સુફયાનકે લિએ ઈસ્કે સિવા ઔર કોઈ રાસ્તાહી નહીં રહ ગયા થા કે વહ કૂચકા હુકમ દેં. કુરૈશકી જો તઅદાદ બદ્રકો કૂચકે લિએ તય્યાર હૂઈ, વહ દો હઝાર થી ઔર એક સો ઘૂળ સવાર ઉસ્કે અલાવહ થે. કિયાદત અબૂ સુફયાનકી થી ઔર ઉસ્કે માતહત ખાલિદ, ઈકરમા ઔર સફવાન નાઈબ સાલાર થે. હસ્બે મા'મૂલ અબૂ સુફયાનકી બીવી હિંદા ઉસ્કી ચંદએક કનીઝેં ઔર ગાને બજાનેવાલી ઔરતેં ભી સાથ થી.

મુસલમાન રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી કિયાદતમેં

૪ અપ્રીલ ૬૨૬ ઈસ્વી, બમુતાબિક યકુમ ઝીલકા'દા ૪ હીજરીકે રોઝ બદ્રકે મૈદાનમેં પહુંચ ગએ.

કુરૈશ અભી અસ્ફાનકે મુકામ તક પહુંચે થે. ઈન્હોંને વહીં રાત ભરકે લિએ પળાવ કિયા. અલસ્સુબ્હ ઉન્કી રવાનગી થી લેકિન સુબ્હ તુલૂઅ હોતે હી અબૂ સુફયાનને અપને લશ્કરકો કૂચકા હુકમ દેનેકે બજાએ ઈકટ્ઠા કિયા ઔર લશ્કરસે યૂં મુખાતિબ હુવા.

'કુરૈશકે બહાદુરો, મુસલમાન તુમ્હારે નામસે ડરતે હૈં. અબ ઉન્કે સાથ હમારી જંગ ફેસ્લાકુન હોગી. ઈન મુટ્ઠીભર મુસલમાનોકા હમ નામોનિશાન મિટા દેંગે. ન મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઈસ દુન્યામેં રહેંગે,ન કોઈ ઉન્કા નામલેનેવાલા લેકિન હમ ઐસે હાલાતમેં લળને જા રહે હૈં જો હમારે ખિલાફ જા સકતે હૈં ઔર હમારી શિકસ્તકા બાઈષ બન સકતે હૈં. તુમ દેખ રહે હો કે હમ અપને સાથ પૂરા અનાજ નહીં લા સકે મઝીદ અનાજ મિલનેકી ઉમ્મીદ ભી નહીં ક્યૂંકે ખુશ્ક સાલીને કહતકી સૂરત પેદા કર દી હે. ફિર ઈસ ગર્મીકો દેખો. મૈં નહીં ચાહતા કે અપને બહાદુરોંકો ભૂકા ઔર પ્યાસા મરવા દૂં. મૈં ફેસ્લાકુન જંગકે લિએ મોઝૂં હાલાતકા ઈન્તિઝાર કરૂંગા. હમ આગે નહીં જાએંગે, મક્કાકો કૂચ કરો.'

ખાલિદકો યાદ આ રહા થા કે કુરૈશકે લશ્કરને દો તરહકે ના'રે બુલંદ કિએ. એક ઉન્કે ના'રે થે જો ઈન્હીં હાલાતમેં મુસલમાનોંકે ખિલાફ લળનેકા અઝમ કિએ હૂએ થા. દૂસ્રે ના'રે અબૂ સુફયાનકે ફેસલેકી તાઈદમેં થે લેકિન હુકમ સબકો માનના થા. ખાલિદ, ઈકરમા ઔર સફવાનને અબૂ સુફયાનકા યહ હુકમ માનનેસે ઈન્કાર કર દિયા લેકિન અબૂ સુફયાન પર ઉન્કે એહતિજાજકા કુછ અષર ન હુવા. ઈન તીનોં નાઈબ સાલારોંને યહ જાઈઝા ભી લિયાકે કિત્ને આદમી ઉન્કે સાથ રહતે હૈં. યહ જાઈઝા ઉન્કે ખિલાફ ષાબિત હુવા લશ્કરકી અકસરિયત અબૂ સુફયાનકે હુકમ પર મક્કા કૂચ કર ગઈ. ખાલિદ ઔર ઉસ્કે દોનો સાથિયોંકો મજબુરન લશ્કરકે પીછે પીછે આના પળા.

ખાલિદકો વહ લમ્હેં યાદ આ રહે થે જબ વહ અહલે કુરૈશકે લશ્કરકે પીછે પીછે ઈકરમા ઔર સફવાનકે સાથ મક્કાકો ચલા જા રહા થા ઉસ્કા સર જુકા હુવા થા. યહ તીનોં એક દૂસ્રેકી તરફ દેખ ભી નહીં રહે થે જૈસે એક

દૂસ્રેસે શર્મસાર હો. ખાલિદકો બાર બાર યહ ખયાલ આતા થા કે લળાઈમેં ઉસ્કી એક ટાંગ કટ જાતી, ઉસ્કી દોનો આંખે ઝાએઅ હો જાતી તો ઉસે યહ દુખ ન હોતા જો બગૈર લળે વાપસ જાનેસે હો રહા થા. ઉસ વક્ત વહ ઈસ તરહ મહસૂસ કર રહા થા જૈસે ઉસ્કી ઝાત મર ચુકી હો ઔર ઘોળે પર ઉસ્કી લાશ મક્કાકો વાપસ જા રહી હો. નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા કત્લ ઉસ્કા અઝમ ઔર અહદ થા, વહ પૂરા કિએ બગૈર વાપસ આ રહા થા. વહ અઝમ બિચ્છુ બન કર ઉસે ડસ રહા થા.

ઉસે બહુત કુછ યાદ આ રહા થા યાદોંકા એક રેલા થા જો કહીં ખતમ નહીં હો રહા થા. ઉસે યહૂદિયોંકે તીનો કબીલે બનૂ નઝીર, બનૂ કુરેઝા, ઔર બનૂ કૈનકાઅ યાદ આએ. ઉન્હોને જબ દેખાકે કુરૈશ મુસલમાનોકે ખિલાફ લળનેસે મુંહ મોળ ગએ હૈં તો વહ સરગર્મ હો ગએ. યહૂદિયોંને મુસલમાનોંકે ખિલાફ ઝમીંદોઝ કારવાઈયાં શુરૂઅ કી, મક્કા ગએ ઔર કુરૈશકો મુસલમાનોકે ખિલાફ ભળકાયા મગર કુરૈશકા સરદાર અબૂ સુફયાન ટસસે મસ ન હુવા. ખાલિદકો મા'લૂમ ન હો સકા કે અબૂ સુફયાનકે દિલમેં ક્યા હૈ ! ઔર વહ મુસલમાનોંસે લળનેસે કયૂં ગભરાતા હૈ?.

ઉસી સાલકે મોસમે સર્માકે અવાઈલમેં (શુરૂઅ) ખૈબરકે ચંદએક સરકિર્દા યહૂદી મક્કા ગએ. ઈન્કા સરદાર હુય્ય બિન અખ્તબ થા. યહ શખ્સ યહૂદિયોંકે કબીલે બનૂ નઝીરકા સરદાર ભી થા. યહૂદિયોંકે પાસ ઝરોં જવાહિરાતકે ખઝાને થે. યહ ચંદએક યહૂદી અબૂ સુફયાન કુરૈશકે દીગર સરદારોંકે લિએ બેશકીમત તોહફે લે કર ગએ. ઉન્કે સાથ હસીનો જમીલ લળકિયોંકા તાઈફા ભી થા.

મક્કામેં યહ યહૂદી અબૂ સુફયાનસે મીલે. ઉસે તોહફે પેશ કિએ ઔર રાતકો અપને તાઈફાકા રકસ ભી દીખાયા. ઉસ્કે બા'દ હુય્ય બિન અખ્તબને અબૂ સુફયાનસે ખાલિદ, ઈકરમા ઔર સફવાનકી મૌજૂગીમેં કહા કે ઈન્હોને મુસલમાનોકો ખતમ ન કિયા ઔર ઉન્કે બળતે હૂએ કદમ ન રોકે તો વહ યમામા તક પહુંચ જાએંગે અગર વહ ઈસમેં કામિયાબ હો ગએ તો કુરૈશકે લિએ વહ તીજારતી રાસ્તા હમેશાકે લિએ બંદ હો જાએગા જો બહરેન ઔર ઈરાકકી તરફ જાતા હૈ. કુરૈશકે લિએ યહ રાસ્તા શહ રગકી હૈષિયત રખતા થા.

અગર આપ હમારા સાથ દેં, હુય્ય બિન અખ્તબને કહા તો હમ મુસલમાનોંકે ખિલાફ ખુફિયા કારવાઈયાં શુરૂઅ કર દેંગે.

હમ મુસલમાનોંસે દુગ્ને થે તો ભી ઉન્હેં શિકસ્ત ન દે સકે, અબૂ સુફયાનને કહા. ઉન્સે તીન ગુના તઅદાદમેં ઉન્સે લળે તો ભી ઉન્હેં શિકસ્ત ન દે સકે. અગર ચંદ ઔર કબીલે હમારે સાથ મીલ જાએં તો હમ મુસલમાનોંકો હમેશાકે લિએ ખતમ કર સકતે હેં.

હમને યહ ઈન્તિઝામ પેહલેહી કર દિયા હે, હુય્યબિન અખ્તબને કહા. કબીલે ગિત્ફાન ઔર બનૂ અસદ આપકે સાથ હોંગે. ચંદ ઔર કબીલે હમારી કોશિશોંસે આપકે સાથ આ જાએંગે.

ખાલિદકો ક્યા કુછ યાદ ન આ રહા થા. તીન ચાર સાલ પેહલેકે વાકિઆત ઉસે એક રોઝ પેહલેકી તરહ યાદ થે. ઉસે અબૂ સુફયાનકા ગભરાયા ગભરાયા ચેહરા અછ્છી તરહ યાદ થા. ખાલિદ જાન્તા થા કે યહૂદી અહલે કુરૈશકો મુસલમાનોંકે ખિલાફ સિર્ફ ઈસ લિએ ભળકા રહે હેં કે યહૂદિયોંકા અપના મઝહબ ઈસ્લામકે મુકાબલે મેં ખત્રેમેં આ ગયા થા લેકિન ઉન્હોંને અબૂ સુફયાનકો એૈસી તસ્વીર દિખાઈ થી જિસમેં ઉસે મુસલમાનોકે હાથોં તબાહી નઝર આ રહી થી. દૂસ્રી તરફ ખાલિદ, ઈકરમા ઔર સફવાન બિન ઉમય્યાને અબૂ સુફયનકો સર ઉઠાનેકે કાબિલ નહી છોળા થા.

હમ આપકો અપના સરદાર તસ્લીમ કરતે હે લેકિન આપ યહ તસ્લીમ કરેંકે આપ બુઝદિલ હે.

આપને જૂઠ બોલ કર હમેં ધોકા દિયા હે.

અબૂ સુફયાન બુઝદિલ હે, અબૂ સુફયાનને પૂરે કબીલેકો બુઝદિલ બના દિયા હે.... અબ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ચેલે હમારે સર પર કૂદેંગે.

ઔર એૈસી બહુતસી તન્ઝ ઔર ગુસ્સેસે ભરી હૂઈ આવાઝેં મક્કાકી ગલી કુચોંમેં ગસ્ત કરતી રહતી થી. ઈન આવાઝોંકે પીછે યહૂદિયોંકા દિમાગ ભી કામ કર રહા થા લેકિન અહલે કુરૈશકી ગૈરત ઔર ઈન્કા જઝબએ ઈન્તિકામ ઈન્હેં ચેનસે બેઠને નહી દેતા થા. અબૂ સુફયાન ઉસ હાલ તક પહુંચ ગયા કે ઉસ્ને બાહર નિકલના હી છોળ દિયા.

ખાલિદકો વહ દિન યાદ આયા જબ ઉસે અબૂ સુફયાનને અપને ઘર બુલાયા થા. ખાલિદકે દિલમેં અબૂ સુફયાનકા વહ એહતિરામ નહી રહ ગયા થા જો કભી હુવા કરતા થા. વહ બાદિલ નખ્વાસ્તા (દિલકા ન માનના) સિર્ફ ઈસ લિએ ચલા ગયાકે અબૂ સુફયાન ઉસ્કે કબીલેકા સરદાર હે. વહ અબૂ સુફયાનકે ઘર ગયા તો વહા ઈકરમા ઔર સફવાન ભી બેઠે હૂએ થે.

ખાલિદ, અબૂ સુફયાનને કહા મેંને મદીને પર હમ્લેકા ફેસ્લા કર લિયા હે.

ખાલિદકો ઐસે મહસૂસ હુવા જૈસે ઉસ્ને ગલત સુના હો. ઉસ્ને ઈકરમા ઔર સફવાનકી તરફ દેખા. ઉન દોનોકે હોંટો પર મુસ્કુરાહટ આ ગઈ.

હાં, ખાલિદ અબૂ સુફયાનને કહા જિસ કદર જલ્દી હો સકે લોગોંકો મદીને પર હમ્લેકે લિએ તય્યાર કર લો.

★

યહૂદિયોંને જિન કબાઈલકો કુરૈશકા સાથ દેનેકે લિએ તય્યાર કિયા થા, ઉન સબકી તરફ પૈગામ ભેજ દિએ ગએ. યહ ફરવરી ૬૨૭ ઈસ્વીકે આગાઝકે દિન થે. મુખ્તલિફ કબાઈલકે લળાકા દસ્તે મક્કામેં જમા હોને લગે. ઉન કબાઈલમેં સબસે ઝિયાદા ફૌજ ગિત્ફાનકી થી. ઈસ્કી તઅદાદ તીન હઝાર થી. મુનિય્યા ઉસ્કા સાલાર થા સાતસો આદમી બનૂ સુલૈમને ભેજે. બનૂ અસદને ભી ખાસી ફૌજ ભેજી ઈસ્કા સાલાર તલીહા બિન ખુવેલદ થા (ઉસ્કી તઅદાદ તારીખ મેં નહીં મિલતી.) કુરૈશકી અપની ફૌજકી તઅદાદ ૪ હઝાર પ્યાદા, તીનસો ઘૂળ સવાર ઔર ડેળ હઝાર ઊંટ સવાર થે. ઉસ પૂરે લશ્કરકી તઅદાદ જો મદીના પર ફૌજ કશીકે લિએ જા રહી થી, કુલ દસ હઝાર થી. ઉસ્કી કમાન અબૂ સુફયાનકે હાથ થી. અબૂ સુફયાનને ઉસ મુત્તાહીદા ફૌજકો જમીઅતુલ કબાઈલ કહા થા.

ઉન્મેંસે કુછ કબાઈલ મક્કામેં નહીં આએ થે. ઉન્હોંને ઈત્તિલાઅ દી થી કે જબ લશ્કર મક્કાસે રવાના હોગા તો વહ અપની અપની બસ્તીસે કૂચ કર જાએંગે ઔર રાસ્તેમેં લશ્કરસે મિલ જાએંગે. ખાલિદકો આજ વહ વક્ત યાદ આ રહા થા જબ ઉસ્ને મક્કાસે કૂચ કિયા થા. લશ્કરકા તીસ્રા હિસ્સા ઉસ્કી કમાનમેં થા. ઉસ્ને એક ટેકરી પર ઘોળા ચળા કર વહાંસે ઉસ તમામ લશ્કરકો દેખા થા. ઉસે લશ્કરકે દોનો સિરે નઝર નહીં આ રહે થે. દફ ઔર

નકરિયાં ઔર શહનાઈયાં ઔર લશ્કરકી મુતરન્નીમ આવાઝ જો એક હી આવાઝ લગતી થી ખાલિદકે ખૂનકો ગર્મા રહી થી. ઉસ્ને ગર્દન તાન કર અપને આપસે કહા થા મુસલમાન પીસ કર રહ જાએંગે ઔર ઈસ્લામકે ઝર્રે અરબકી રેતમેં મિલકર હમેશાકે લિએ ફના હો જાએંગે. યહ ઉસ્કા અઝમ થા.

યહ લશ્કર ૨૪ ફરવરી ૬૨૭ ઈસ્વીકે મુતાબિક યકુમ શવ્વાલ હિજરી મદીનેકે કરીબ પહુંચ ગયા. કુરૈશને અપના પળાવ ઉસ જગહ ડાલા જહાં ઉહદકી લળાઈકે લિએ ખૈમાઝન હૂએ થે. વહાં દો નદીયાં આ કર મિલતી થી. દૂસ્રે તમામ કબાઈલ ઉહદકી પહાળીકે મશ્રિકકી તરફ ખૈમાઝન હૂએ.

★

કુરૈશને યહ મા'લૂમ કરનેકે લિએકે મદીનાકે લોગોંકો કુરૈશકે લશ્કરકી આમદકી ઈત્તિલાઅ મિલી હે યા નહીં ! દો જાસૂસ તાજિરોંકે ભેસમેં મદીના ભેજે. અબૂ સુફિયાન ઔર ઉસ્કે તમામ નાઈબ સાલારોંકી ખ્વાહીશ ઔર કોશિશ યહ થી કે મદીનેવાલોં પર બેખબરીમેં હમલા કિયા જાએ લેકિન દૂસ્કે હી દિન કુરૈશકા એક જાસૂસ જો યહૂદી થા મદીનાસે આયા. ઉસ્ને અબૂ સુફયાનકો બતાયા કે મુસલમાનોકો હમ્લાઆવર લશ્કરકી આમદકી ઈત્તિલાઅ મિલ ચુકી હે.

મુસલમાનોમેં ખોફો હિરાસ ફેલ ગયા થા, ઉસ યહૂદી જાસૂસને બતાયા થા. સારે શહર પર ખૌફ તારી હો ગયા થા લેકિન મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઔર ઉન્કે કરીબી હલ્કેકે આદમિયોંકી લલકાર પર મુસલમાનોકે દિલ મઝબૂત હો ગએ. ગલી કૂચોંમેં ઐસે ઐલાન હોને લગે. જિન્સે તમામ શહરકા જઝબા ઔર હોસલા ઓદ(લોટ) કર આયા ઔર મુસલમાન લળાઈકે લિએ એક જગહ ઈકટ્ઠે હોને લગે. મેરે ખયાલમેં ઉન્કી તઅદાદ તીન હઝારસે ઝિયાદા નહીં હોગી.

મુઅર્રિખ લિખતે હૈં કે મુસલમાનોકી તઅદાદ તીન હઝાર સે ઝિયાદા ન થી. ઉન્હેં ઈત્તિલાઅ મિલ ચુકી થી કે મદીને પર હમ્લેકે લિએ જો લશ્કર આયા હે ઉસ્કી તઅદાદ દસ હઝાર હે જિસ્મેં સેંકળો ઘૂળ સવાર ઔર શુતર સવાર ભી હૈં. ઉસ વક્ત તક અરબકી સરઝમીનને કિસી લળાઈમેં ઈત્ના લશ્કર નહીં દેખા થા.

તઅદાદકો દેખા જાતા ઔર ફને હર્બ વ ઝર્બકે પેમાનેસે દો અતરાફકી ફોજોકો નાપા તોલા જાતા તો મુસલમાનોકો લળે બગૈર હથિયાર ડાલ દેને ચાહિએ થે, યા વહ રાતકી તારીકીમેં મદીનેસે નિકલ જાતે ઔર કિસી ઔર બસ્તીકો અપના ઠિકાના બનાતે. કોઈ સોચ ભી નહીં સકતા થા કે તીન હઝાર મુસલમાન દસ હઝારકે લશ્કરકા મુકાબલા ઝરાસી દેરકે લિએ ભી કર સકેંગે. દસ હઝાર લશ્કર નિહાયત આસાની સે મદીનાકી ઈંટસે ઈંટ બજા સકતા થા લેકિન યહ હક ઔર બાતિલકી ટક્કર થી. યહ અલ્લાહકે આગે સજદા કરનેવાલોં ઔર બુતપરસ્તોંકા તસાદુમ (મુકાબલા) થા. ખુદાકો હકકા સાથ દેના થા. ખુદાકો અપને ઉસ અઝીમ પૈગામકી લાજ રખની થી જો ઉસ્કી ઝાતે બારીને ગારે હિરામેં અરબકે સપૂત સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો દિયા થા ઔર ઉસે રિસાલત અતા કી થી.

"ખુદા ઉન્કા સાથ દેતા હે જિન્કે દિલોંમેં હક ઔર સીદક હોતા હે" યહ નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી લલકાર થી જો મદીનેકી ગલી કૂચોંમેં સુનાઈ દે રહી થી. લેકિન એ અલ્લાહકી ઈબાદત કરનેવાલોં ! ખુદા તુમ્હારા સાથ ઉસી સૂરતમેં દેગા જબ તુમ દિલોંસેં ખોફો હિરાસ નિકાલ કર એક દૂસ્રેકા સાથ દોગે ઔર અપની જાને અલ્લાહકી રાહમેં કુર્બાન કર દેનેકા અઝ્મ કરોગે. જો હમારે અલ્લાહકો નહીં માનતા ઔર જો હમારે દિનકો નહીં માનતા વહ હમારા દુશ્મન હે ઔર ઉસ્કા કત્લ હમારા ફર્જ હે. યાદ રખ્ખો કત્લ કરનેકે લિએ કત્લ હોના ભી પળતા હે. ઈમાનસે બળ્હ કર કોઈ ઔર તાકત નહીં જો તુમ્હેં દુશ્મનસે બચા સકે. તુમ્હેં દિફાઅ મદીનેકા નહીં અપને અકીદેકા કરના હે. અગર ઈસ અઝ્મસે આગે બળ્હોગે તો દસ હઝાર પર ગાલિબ આ જાઓગે. ખુદા સોએ હૂએ યા ખોફઝદા ઈન્સાનકો મોઅજિઝે નહીં દિખાયા કરતા. અપને અકીદે ઔર અપની બસ્તીકે દિફાઅકા મોઅજિઝા તુમ્હેં ખુદ દિખાના હે.

નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને મદીનેવાલોંકા હોસલા ઈસ કદર મઝબૂત કર દિયા થા કે વહ ઈસ્સે બળે લશ્કરકે મુકાબલેકે લિએ ભી તય્યાર હો ગએ લેકિન રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઈસ સોચમેં ડૂબ ગએ થે કે ઈત્ને બળે લશ્કરસે મદીનેકો બચાના કિસ તરહ મુમ્કીન હો સકતા હે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો યહ તો પૂરા

યકીન થા કે ખુદા હક પરસ્તોંકે સાથ હે લેકિન હક પરસ્તોંકો ખૂદ ભી કુછ કરકે દિખાના થા. બચાવકીકોઈ સૂરત નઝર નહીં આ રહી થી.

★

ખુદાને અપને નામ લેવાઓંકી મદદકા ઈન્તિઝામ કર રખા થા. વહ એક ઈન્સાન થા જિસ્ને ઉમરકે આખરી હિસ્સેમેં ઈસ્લામ કબૂલ કિયા થા. ઉસ ઈન્સાનકા નામ સલમાન ફારસી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ થા. સલમાન ફારસી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ આતિસ પરસ્તોંકે મઝહબી પેશ્વા થે લેકિન વહ શબો રોઝ હકકી તલાશ મેં સરગિર્દા રહતે થે. વહ આગકો પૂજતે તો થે લેકિન આગકી તપિશ ઔર ચમક મેં ઉન્હેં વહ રાઝ નઝર નહીં આતા થા જિસે વહ પા લેનેકે લિએ બેતાબ રહતે થે અકલ વ દાનિશમેં ઉન્કી ટક્કરકા કોઈ નહી થા. આતિશ પરસ્ત ઉન્હેં ભી પૂજતે થે જિસ તરહ આગકો.

જબ સલમાન ફારસી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી ઉમર બુળાપેકી દહલીઝ ફલાંગ કર ખાસ્સી આગે નિકલ ગઈ તો ઉન્કે કાનોમેં અરબકી સરઝમીનકી એક અનોખી આવાઝ પળી. ‘‘ખૂદા એક હે, મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઉસ્કે રસૂલ હૈં.’’ યહ આવાઝ સલમાન ફારસી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે કાનમેં ઘર બેઠે નહી પળી થી. ઉન્કી ઉમર ઈલ્મકી તલાશમેં સફર કરતે ગુઝર રહી થી. વહ તાજિરોંકે એક કાફલેકે સાથ શામમેં આએ થે જહાં કુરૈશકે તાજિરોંકે કાફલે ઔર કુછ મુસલમાન તાજિર ભી જાયા કરતે થે. કુરૈશકે તાજિરોંને સલમાન ફારસી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો તન્ઝિયા ઔર મઝાહિયા અંદાઝમેં બતાયા કે ઉન્કે કબીલેકે એક આદમીકા દિમાગ ચલ ગયા હે ઔર ઉસ્ને નુબૂવતકા દા'વા કિયા હે.

એક દો મુસલમાનોને અકીદતમંદીસે સલમાન ફારસી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા અકીદા ઔર આપકી તા'લીમાત સુનાઈ. સલમાન ફારસી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ યહ સબ સુન કર ચૌંક પળે. ઉન્હોંને ઈન મુસલમાનોંસે કુછ ઔર બાતેં પૂછી. ઈન્હેં જો મા'લૂમ થા વહ ઉન્હોંને બતાયા લેકિન સલમાન ફારસી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ તિશ્નગી(પ્યાસ) મહસૂસ કર રહે થે. વહ ઈત્ના મુતાષ્ષિર ઝરૂર હો ગએ થે કે ઉન્હોંને નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ તક પહુચનેકા ફેસ્લા કર લિયા. કુછ અર્સે બા'દ સલમાન ફારસી રદિયલ્લાહુ

તઆલા અન્હુ રસૂલેખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે મુકદસ સાએમેં જા બેઠે. ઉન્હેં વહ રાઝ મિલ ગયા જિસ્કી તલાશમેં વહ મારે મારે ઉમર ગુઝાર રહે થે. ઉન્હોંને રસૂલેખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે દસ્તે મુબારક પર ઈસ્લામ કબૂલ કર લિયા. ઉસ વક્ત તક સલમાન ફારસી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ બુળ્હાપેકે આખરી હિસ્સેમેં પહુંચ ચૂકે થે.

અપને મુલ્કમેં સલમાન ફારસી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સિર્ફ મઝહબી પેશ્વાહી ન થે, વહ જંગી ઉલૂમકે માહિર તસ્લીમ કિએ જાતે થે. ઉસ દોરકે મઝહબી પેશ્વા ભી જંગ વ જદલ ઔર સિપાહગિરીકે માહિર હોતે થે ઈલ્મ વ અદબકે આલિમ ભી સિપાહી હોતે થે લેકિન સલમાન ફારસી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ખુદાને જંગ વ જદલમેં ગૈરમામૂલી ઝહાનત દી થી. અપને મુલ્કમેં જબ કોઈ લળાઈ હોતી થી યા દુશ્મન હમ્લાઆવર હોતા થા તો સલમાન ફારસી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો બાદશાહ તલબ કરકે સૂરતે હાલ ઉન્કે આગે રખતા ઔર મશ્વરે લેતા થા. નામવર સાલાર ભી ઉન્કે શાગિર્દ થે.

વહ સલમાન ફારસી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઉસ વક્ત મદીનેમેં રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે સહાબા મેં શામિલ થે. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને યહ સૂરતે હાલ જો કુરૈશને આપકે લિએ પેદા કર દી થી સલમાન ફારસી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે આગે રખી.

ખંદક ખોદો, જો સારે શહરકો ઘેરેમેં લે લે. સલમાન ફારસી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા.

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઔર વહાં બેઠે હૂએ તમામ સહાબએ કિરામ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ અજમઈન ઔર સાલાર એક દૂસ્રેકે મુંહકી તરફ દેખને લગે કે સલમાન ફારસી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ક્યા કહ દિયા હે. અરબ ખંદકસે વાકિફ નહીં થે. ફારસમેં જંગોંમેં ખંદકકા રિવાજ થા. સબકો હેરાન દેખ કર સલમાન ફારસી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને બતાયા કે ખંદક ક્યા હોતી હે ઔર ઈસ્સે દિમાગીકામ કિસ તરહ લિયા જાતા હે. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને જો ખૂદ તારીખકે નામવર સાલાર થે ખંદકકી ઝરૂરત ઔર

ઈફાદિયતકો સમઝ લિયા લેકિન આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે દીગર સાલાર શશોપંજમેં પળ ગએ. ઉન્કે લિએ ઈત્ને બળે શહરકે ઈર્દ ગિર્દ ઈત્ની ચોળી ઔર ઈત્ની બળી ખંદક ખોદના કાબીલે ફહમ નહીં થા લેકિન ઉન્હેં રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા હુકમ માનના થા. ખંદકકી લંબાઈ, ચોળાઈ ઔર ગેહરાઈકા હિસાબ કર લિયા ગયા. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ખંદક ખોદનેવાલોંકી તઅદાદકા હિસાબ કિય આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ખુદાઈકાકામ ઈસ તઅદાદ પર તકસીમ કિયા તો એકસો દસ આદમિયોંકે હિસ્સેમેં ચાલીસ હાથ ખુદાઈ આઈ. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને દેખા કે લોગ ખંદકકો અભી તક નહીં સમઝે ઔર વહ ખુદાઈસે હિચકિચા રહે હૈં તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને કુદાલ ખૂદ ઉઠાઈ ઔર ખુદાઈ શુરૂઅ કર દી.

યહ દેખતે હી મુસલમાન કુદાલે ઔર બેલ્ચે લે કર ના'રે લગાતે હૂએ ઝમીનકા સીના ચિરને લગે. ઉધરસે ઉસ વકતકે એક શાઈર હિસ્સાન બિન ષાબિત રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ આ ગએ. હિસ્સાન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ મશહૂર નઅતગો થે જિન્હેં રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ અક્ષર અપને સાથ રખ્ખા કરતે થે. ઉસ મૌકે પર જબ મુસલમાન ખંદક ખોદ રહે થે, હિસ્સાન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઐસે અશઆર તરન્નુમ સે સુનાને શુરૂઅ કર દિએ કે ખંદક ખોદનેવાલોં પર વજદ ઔર જુનૂનકી કૈફિયત તારી હો ગઈ. ખંદકકી લંબાઈ ચંદ ગઝ નહીં થી ઉસે મિલોં દૂર તક જાના થા. શૈખેનકી પહાળીસે લે કર જબલે ઉબૈદ તક યહ ખંદક ખોદની થી. ઝમીન નર્મ ભી થી ઔર સંગલાખ ભી થી ઔર યહ નિહાયત તેઝીસે મુકમ્મલ કરની થી, કયૂં કે દુશ્મન સરપર આન બેઠા થા.

કુરૈશકા લશ્કર ઈસ અજીબ વ ગરીબ તરીકએ દિફાઅસે બેખબર ઉહદકી પહાળીકે દૂસરી તરફ ખૈમાઝન થે.

******

ઈસ્કે પીછે યહૂદિયોંકા હાથ થા. ચલતે ચલતે ખાલિદકો અપની આવાઝ સુનાઈ દેને લગી. અહલે કુરૈશ તો ઠંડે પળ ગએ થે ઉન્પર મુસલમાનોંકી ધાક બેઠ ગઈ થી.

ઘોળા અપની મરઝીકી ચાલ ચલા જા રહા થા. મદીના અભી દૂર થા. ખાલિદકો ઝેંપ(શર્મ) સી મહસૂસ હૂઈ. ઉસ્કે કબીલે કુરૈશને ઉસે શર્મસાર કિયા થા. ઉસે યહ બાત અચ્છી નહીં લગી થી કે યહૂદિયોંકે ઉકસાને પર ઉસ્કે કબીલેકે સરદાર ઔર સાલાર અબૂ સુફયાનને મદીને પર હમ્લેકા ફેસ્લા કિયા થા લેકિન વહ ખૂશ થા કે હમ્લેકા ફેસ્લા તો હુવા. ઈત્ના બળા લશ્કર જો સરઝમીન અરબ પર પહલી બાર કિસી જંગ મેં દેખા ગયા થા, યહૂદિયોંને હી જમા કિયા થા લેકિન ખાલિદ ઈસ પર ભી મૂત્મઈન થા કે કિસીને હી યહ કામ કિયા હો, લશ્કર તો જમા હો ગયા થા.

વહ ઉસ રોઝ બહૂત ખૂશ થા કે, ઈત્ને બળે લશ્કરકો દેખ કર હી મુસલમાન મદીનાસે ભાગ જાએંગે. અગર મુકાબલે પર જમ ભી ગએ તો ઘળી દો ઘળીમેં ઉન્કા સફાયા હો જાએગા. વહ ઉસ વક્ત તો બહૂત હી ખૂશ થા જબ ઉહદકી પહાળીકી દૂસ્રી તરફ યહ સારા લશ્કર ખેમાઝન થા. જિસ સુબહ હમ્લા કરના થા ઉસ રાત ઉસ પર ઐસી હેઝાની કૈફિયત તારી થી કે વહ અચ્છી તરહ સો ભી ન સકા. ઉસે હર તરફ મુસલમાનોંકી લાશેં બિખરી, હૂઈ નઝર આ રહી થી.

દૂસ્રી સુબ્હ જબ કુરૈશ ઔર દૂસ્રે ઈત્તિહાદી કબાઈલકા લશ્કર જિસ્કી તઅદાદ દસ હઝાર થી, ખેમાગાહસે નિકલ કર મદીના પર હમ્લેકે લિએ શહરકે કરીબ પહૂચાં તો અચાનક રૂક ગયા. શહરકે સામને બળી ગહરી ખંદક ખૂદી હૂઈ થી. અબૂ સુફયાન જો લશ્કરકે કલ્બમેં થા, લશ્કરકો રૂકા હુવા દેખ કર ઘોળા સરપટ દોળાતા આગે ગયા.

કુરૈશકે જંગુજૂ રૂક ક્યૂં ગએ હૈં ? અબૂ સુફયાન ચિલ્લાતા જા રહા થા તૂફાનકી તરહ બળ્હો ઔર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે મુસલમાનોંકો કુચલ ડાલો!... શહરકી ઈંટસે ઈંટ બજા દો .

અબૂ સુફયાનકા ઘોળા જબ આગે ગયા તો ઉસ્ને ઘોળેકી લગામ ખીંચ

લી ઔર ઉસ્કા ઘોળા ઉસી તરહ રૂક ગયા જિસ તરહ ઉસ્કે લશ્કરકે તમામ સવાર રૂક ખળે થે. ઉસ્કે સામને ખંદક થી. ઉસ પર ખામોશી તારી હો ગઈ.

ખૂદાકી કસમ ! યહ એક નઈ ચીઝ હે જો મેરી આખેં દેખ રહી હે અબૂ સુફયાનને ગુસીલી(ગુસ્સાવર) આવાઝમેં કહા અરબકે જંગજૂ ખૂલે મૈદાન મેં લળા કરતે હેં.. ખાલિદ બિન વલીદકો બુલાઓ.... ઈકરમા ઔર સફવાનકો ભી બુલાઓ.

અબૂ સુફયાન ખંદકકે કિનારે કિનારે ઘોળા દોળાતા લે ગયા. ઉસે કહીં ભી ઐસી જગહ નજર નહીં આ રહી થી જહાંસે ઉસ્કા લશ્કર ખંદક ઉબૂર(પાર) કર સકતા. યહ ખંદક શેખેનકી પહાળીસે લે કર જબલે બની ઉબેદકે ઉપરસે પીછે તક ચલી ગઈ થી. મદીનાકે મશ્રિકમેં શેખેન ઔર લાવાકી પહાળિયાં થી. યહ મદીનેકા કુદરતી દિફાઅ થા.

★

અબૂ સુફયાન દૂર તક ચલા ગયા. ઉસ્ને દેખા કે ખંદકકે પાર મુસલમાન ઉસ અન્દાઝસે ઘુમ ફિર રહે હેં જૈસે પેહરા દે રહે હોં. ઉસ્ને ઘોળા મોળા ઔર અપને લશ્કરકી તરફ ચલ દિયા. તીન ઘોળે ઉસ્કી તરફ સરપટ દોળે આ રહે થે જો ઉસ્કે કરીબ આ કર રૂક ગએ. વહ ખાલિદ, ઈકરમા ઔર સફવાનકે ઘોળે થે.

ક્યા તુમ દેખ નહી રહે કે મુસલમાન કીત્ને બુઝદિલ હેં ? અબૂ સુફયાનને ઉન તીનોંસે કહા, ક્યા તુમ કભી અપને રાસ્તેમેં રૂકાવટ ખળી કરકે યા રૂકાવટ ખોદ કર અપને દુશ્મનસે લળે હો ?

ખાલિદ પર ખામોશી તારી હો ગઈ થી. આજ મદીનાકી તરફ જાતે હૂએ ઉસે યાદ આ રહા થા કે વહ ઉસ ખયાલસે ચુપ નહીં હો ગયા થા કે અબૂ સુફયાનને મુસલમાનોકો બુઝદિલ જો કહા થા વહ ઠીક કહા થા, કે યહ ખંદક બુઝદિલીકી નહીં દાનિશમંદીકી અલામત થી. જિસ કિસીને શહરકે દિફાઅકે લિએ યહ તરીકા સોચા થા વહ કોઈ મા'મૂલી અકલવાલા ઈન્સાન નહીં થા. ઉસ્સે પેહલે ભી ઉસ્ને મહસૂસ કિયા થા કે મુસલમાન લળનેમેં અપને જિસ્મકી તાકત પર હી ભરોસા નહીં કરતે, વહ અકલસે ભીકામ લેતે હેં. ખાલિદકા દિમાગ ઐસી હી જંગી ચાલેં સોચતા રહતા થા. મુસલમાનોને બદ્રકે મૈદાન મેં નિહાયત થોળી તઅદાદમેં હોતે હૂએ કુરૈશકો

બહુત બુરી શિકસ્ત દી થી. ખાલિદને અકેલે બેઠ કર ઉસ લળાઈકા જાઈઝા લિયા થા. મુસલમાનોકી ઈસ ફતહમેં ઉસે મુસલમાનોકી અસ્કરી દાનિશમંદી નઝર આઈ થી.

ઉહદકી જંગમેં મુસલમાનોકી શિકસ્ત યકીની થી લેકિન વહ જંગ ફતહ ઔર શિકસ્તકે બગૈર ખતમ હો ગઈ થી. ઉસ્મેં ભી મુસલમાનોકી અકલને કામ કિયા થા.

“કોઈ ઔર બાત ભી થી, ખાલિદ. ઉસે ખયાલ આયા, કોઈ ઔર બાત ભી થી. કુછ ભી થા. ખાલિદને અપને આપકો જવાબ દિયા, જો કુછ ભી થા મેં યહ નહીં માનૂંગા કે યહ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે જાદૂકા અષર થા યા ઉસ્કે હાથમેં કોઈ જાદૂ હે. હમારી અકલ જિસ અમલ ઔર જિસ મુઝાહરેકો સમઝ નહીં સકતી ઉસે હમ જાદૂ કહ દેતે હે. અહલે કુરૈશમેં ઐસા કોઈ દાનિશમંદ નહીં જો મુસલમાનોં જૈસે જઝબેસે અહલે કુરૈશકો સરશાર(મસ્ત) કર દે ઔર ઐસી જંગી ચાલેં સોચે જો મુસલમાનોંકો એક હી બાર કુચલ ડાલેં.

ખુદાકી કસમ, હમ ઈસ લિએ વાપસ નહીં ચલે જાએંગે કે મુસલમાનોંને હમારે રાસ્તેમેં ખંદક ખોદ રખી હે. અબૂ સુફયાન, ખાલિદ, ઈકરમા ઔર સફવાન સે કહ રહા થા. ફિર ઉસ્ને ઉનસે પૂછા, ક્યા ખંદક ઉબૂર કરનેકા કોઈ તરીકા તુમ સોચ સકતે હો ?.

ખાલિદ કોઈ તરીકા સોચને લગા લેકિન ઉસે ખયાલ આયા કે અગર ઉન્કે લશ્કરને ખંદક ઉબૂર કર ભી લી તો મુસલમાનોંકો શિકસ્ત દેના આસાન નહીં હોગા. ખ્વાહ વહ કિત્ની હી થોળી તઅદાદમેં ક્યૂં ન હો. જિન ઈન્સાનોંને થોળે સે વક્તમેં ઝમીન ઔર ચટ્ટાનોંકા સીના ચીર ડાલા હે ઉન ઈન્સાનોંકો બળે સે બળા લશ્કર ભી ઝરા મુશ્કિલ સે હી શિકસ્ત દે સકેગા.

ક્યા સોચ રહે હો વલીદકે બેટે, અબૂ સુફયાનને ખાલિદકો ગહરી સોચમેં ખોએ હૂએ દેખ કર કહા. હમારે પાસ સોચનેકા વક્ત ભી નહીં. મુસલમાન યહ ન સમઝેં કે હમ બૌખલા (ઘબરા) ગએ હેં.

હમેં તમામ તર ખંદક દેખ લેના ચાહિએ, ઈકરમાને કહા.

કહીં ન કહીં કોઈ ઐસી જગહ હોગી જહાંસે હમ ખંદક ઉબૂર કર સકેંગે. સફવાનને કહા.

મુહાસરા, ખાલિદને ખૂદ એ'તમાદીસે કહા. મુસલમાન ખોદ કર અંદર બેઠ ગએ હૈં હમ મુહાસરા કરકે બાહર બેઠે રહેંગે. વહ ભૂકસે તંગ આ કર એક ન એક દિન ખૂદ હી ખંદકકે ઈસ તરફ આ જાએંગે જિધર હમ હૈં.

હાં, અબૂ સુફયાનને કહા. મુઝે એક યહી તરીકા નઝર આતા હે જો મુસલમાનોંકો બાહર આ કર લળને પર મજબૂર કર દેગા.

અબૂ સુફયાન અપને ઈન તીનો નાઈબ સાલારોંકે સાથ ખંદકકે સાથ સાથ તમામતર ખંદકકો દેખનેકે લિએ જબલે બની ઉબેદકી તરફ ચલ પળા. સલાકી પહાળી મદીના ઔર જબલે બની ઉબેદકે દરમિયાન થી. મુસલમાન ઉસ્કે સામને મોર્ચાબંદ થે. અબૂ સુફયાનને મુસલમાનોંકી તઅદાદ દેખી તો ઉસ્કે હોંટોં પર તંઝિયા મુસ્કુરાહટ આ ગઈ. વહ ઝરા આગે બળા તો એક ઘોળા જો બળા તેઝ દોળા આ રહા થા ઉસ્કે પહલુમેં આન રૂકા. સવારકો અબૂ સુફયાન બળી અછ્છી તરહ પહચાનતા થા. વહ એક યહૂદી થા જો તાજિરોંકે બહરૂપમેં મદીનાકે અંદર ગયા થા. વહ મદીનાસે શેખેનકે સિલસિલએ કોહ (પહાળોંકી કતાર)સે હોતા હુવા કુરૈશકે લશ્કરમેં પહૂંચા થા.

★

અંદરસે કોઈ ઐસી ખબર લાએ હો જો હમારે કામ આ સકે ? અબૂ સુફયાનને પૂછા ઔર કહા. હમારે સાથ સાથ ચલો ઔર ઈત્ના ઉંચા બોલતે ચલો કે મેરે યહ તીનો નાઈબ ભી સુન સકેં.

મુસલમાનોંને શહરકે દિફાઅ ઔર આબાદીકે તહફફૂઝકે જો ઈન્તિઝામાત કર રખ્ખે હૈં વહ ઈસ તરહ હે, યહૂદીને કહા. યહ તો તુમકો મા'લૂમ હે કે મદીના છોટે છોટે કિલ્ઓં ઔર એક દૂસ્રેકે સાથ મિલી હૂઈ બસ્તિયોંકા શહર હે. મુસલમાનોંને શહરકી ઔરતોં, બચ્ચોં ઔર ઝઈફોંકો પીછેકી તરફવાલે કિલ્ઓંમેં ભેજ દિયા હે. ખંદક પર નઝર રખનેકે લિએ મુસલમાનોંને ગસ્તી પહરેકા જો ઈન્તિઝામ કિયા હે ઉસ્મેં દો અળાઈસો અફરાદ શામિલ હૈં. યહ અફરાદ તલ્વારોંકે અલાવા ફૈંકનેવાલી બર્છિયોં ઔર તીર કમાનોંસે મુસલ્લાહ હૈં ઉન્હોંને ઈલાકે તકસીમ કર રખ્ખે હૈં જિન્મેં વહ સારા દિન ઔર પૂરી રાત ગસ્ત કરતે હૈં. જહાં કહીંસે ભી તુમ ખંદક ઉબૂર કરનેકી કોશિશ કરોગે વહાં મુસલમાનોંકી ખાસ્સી ઝિયાદા તઅદાદ પહુંચ

જાએગી ઔર ઈસ કદર ઝિયાદા તીર ઔર બર્છિયાં બરસાએગી કે તુમ લોગ પીછેકો ભાગ આનેકે સિવા કુછ નહીં કર સકોગે. યહ ભી હો સકતા હે કે રાતોંકો મુસલમાનોંકે જૈશ ખંદક સે બાહર આ કર તુમ પર શબખૂન માર કર વાપસ ચલેં જાએં.

અબ્દુલ્લાહ બિન ઉબૈ ક્યા કર રહા હે ? અબૂ સુફયાનને પૂછા.

એ કુરૈશકે સરદાર ! યહૂદી જાસૂસને કહા ઈત્ની ઉમર ગુઝાર કર ભી તુમ ઈન્સાનોંકો સમઝનેકે કાબિલ નહી હો સકે ? અબ્દુલ્લા બિન ઉબૈ મુનાફીક હે. મુસલમાન ઉસે જમાઅતે મુનાફિકીનકા સરદાર કહતે હેં ઔર હમ ઉસે યહૂદીય્યત કા ગદ્દાર સમઝતે હે. ઉસ્ને મુસલમાન હો કર હમ સે ગદ્દારીકી થી. મુસલમાનોંમેં જા કર ઉસ્ને તુમ્હારે હક મેં ઉન્હેં ધોકે દિએ. અગર ઉહદકી જંગમેં તુમ જિત જાતે તો વહ તુમ્હારે સાથ હોતા મગર મુસલમાનોંકા પલ્લા ભારી દેખકર ઉસ્ને તુમસે ભી ઔર યહૂદિયોં સે ભી નઝર ફેરલી હે. તુમ્હે ઐસે આદમી પર ભરોસા નહીં કરના ચાહિએ જો કિસી મઝહબકા પેરોંકાર ઔર વફાદાર ન હો.

ઔર હુય્ય બિન અખ્તબ કહાં હે ? અબૂ સુફયાનને પૂછા.

વહ કુછ ન કુછ કર રહા હોગા યહૂદી જાસૂસને જવાબ દિયા મદીનામેં અભી મેરે સાથી મૌજૂદ હે. વહ મુસલમાનોંકો જિસ કદર નુકસાન પહુંચા સકે, પહુંચાએંગે.

ખાલિદકો આજ મદીનાકી તરફ જાતે હૂએ ઉસ યાદસે ખિફ્ફત (હલ્કા પન) સી મહસૂસ હો રહી થી કે મક્કાસે મદીના કૂચકે વક્ત જબ ઉસ્ને અપને સાથ દસ હઝારકા લશ્કર દેખા થા તો ઉસ્કી ગરદન ઉંચી હો ગઈ ઔર સીના ફેલ ગયા થા લેકિન મદીનાકે સામને આ કર દસ હઝારકા લશ્કર રેતકે ટીલોંકી તરહ બે જાન નઝર આને લગા થા. ઉસે મુહાસરેકા મંઝર યાદ આને લગા. લશ્કરકા જો હિસ્સા ઉસ્કી ઝેરે કમાન થા, ઉસે ઉસ્ને બળે અચ્છે તરીકેસે મુહાસરેકી તર્તીબમેં કર દિયા થા.

યહ મુહાસરા બાઈસ રોઝ તક રહા. પેહલે દસ દિનોંમેં હી શહરકે અંદર મુસલમાન ખૂરાકકી કમી મહસૂસ કરને લગે લેકિન ઈસ્સે કુરૈશકો કોઈ ફાઈદા નહીં પહુંચ સકતા થા કયૂં કે વહ અપને સાથ ખૂરાક ઔર રસદ બહુત કમ લાએ થે. ઈન્કે વહમ વ ગુમાનમેં ભી નહીં થા કે ઉન્હેં અપને

મુહાસરેમેં મુસલમાન લંબે અર્સેકે લિએ બિઠા લેંગે. ખૂરાકકી જિત્ની કમી શહરવાલે મહસૂસ કર રહે થે ઉસ્સે કુછ ઝિયાદા કમી કુરૈશકે લશ્કરમેં અપના અષર દિખાને લગી થી. સિપાહિયોંમેં નુમાયા તૌર પર બેચેની નઝર આને લગી.

મુઅર્રિખ ઈબ્ને હિશામને લિખ્ખા હૈ કે ઈસ કૈફિયતમેં કે શહરમેં ખૂરાકકા કોઈ ઝખીરા ન થા ઔર લોગોંકો રોઝાના નિસ્ફ ખૂરાક દી જા રહી થી, મુનાફિકીન ઔર યહૂદી તખ્રીબકાર દરેપર્દા હરકતમેં આ ગએ કોઈ ભી ન જાન સકા કે યહ આવાઝ કહાં સે ઉઠી હૈ લેકિન યહ આવાઝ સારે શહરમેં ફૈલ ગઈ. 'મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ હમેં કૈસી બુરી મૌત મરવાનેકા બંદોબસ્ત કર રહે હૈં. એક તરફ વહ કહતે હૈં કે બહુત જલ્દ કૈસરો કિસ્રાકે ખઝાને હમારે કદમોંમેં પળે હોંગે. દૂસ્રી તરફ હમને ઉન્કી નુબુવ્વતકા યહ અષર ભી ન દેખા કે આસ્માનસે હમારે લિએ ખૂરાક ઉતરે.

લોગોંને ઈસ્લામ તો કબૂલ કર લિયા થા લેકિન વહ ગોશ્તપોશ્તકે ઈન્સાન થે વહ પેટકી આવાઝોંસે મુતઅષ્ષિર હોને લગે. આખિર એક આવાઝને ઉન્હેં પેટકે ભૂતસે આઝાદી દિલાદી.

'ક્યા તુમ ખુદાસે યહ કહોગે કે હમને અપને પેટકો ખુદા સે ઝિયાદા મુકદ્દસ જાના થા' યહ એક રઅદકી કળકકી તરહ આવાઝ થી જો મદીનાકી ગલી કૂચોંમેં સુનાઈ દેને લગી... આજ ખુદાકો વહ લોગ અઝીઝ હોંગે જો ઉસ્કે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે સાથ ભૂકે ઔર પ્યાસે જાને દેંગે... ખુદાકી કસમ, ઈસ્સે બળી બુઝદિલી ઔર બેગૈરતી મદીનેવાલોંકે લિએ ઔર ક્યા હોગી કે હમ અહલે મક્કાકે કદમો મેં જા ગિરેં ઔર કહે કે હમ તુમ્હારે ગુલામ હૈ, હમેં કુછ ખાનેકો દો.

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ શહરકે દિફાઅમેં ઈસ કદર સરગર્મ થે કે આપકે લિએ દિન ઔર રાત એક હો ગએ થે. આપ અલ્લાહકે મહબૂબ નબી થે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ચાહતે તો મોઅજિઝે ભી રૂનુમા હો સકતે થે લેકિન આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો એહસાસ થા કે હર આદમી પયગમ્બર ઔર રસૂલ નહીં ન કોઈ ઈન્સાન આપકે બા'દ નુબુવ્વત ઔર રિસાલતકા દર્જા હાસિલ કર સકેગા, ઈસ લિએ આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઈન્સાનોકી રહબરીકે લિએ

યહ મિસાલ કાઈમ કર રહે થે કે ઈન્સાન અપની ઉન લાઝવાલ જિસ્માની ઔર નફ્સિયાતી કુવ્વતોંકો જો ખૂદાવંદે તઆલાને ઉસે અતા કી હે, ઈસ્તિકલાલ ઔર ષાબિત કદમીસે ઈસ્તઅમાલ કરે તો વહ મોઅજિઝા નુમા કારનામેં અંજામ દે સકતા હે. મુહાસરેકે દૌરાન આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી સરગર્મિયાં ઔર આપકી હાલત એક સાલારકે અલાવહ એક સિપાહીકી ભી થી. આપકો ઈસ કેફિયત ઔર સરગર્મીમેં દેખ કર મુસલમાન ભૂક ઔર પ્યાસકો ભૂલ ગએ ઔર ઉન્મેં એસા જોશ પેદા હો ગયા કે ઉન્મેં બા'ઝ ખંદકકે કરીબ ચલે જાતે ઔર કુરૈશકો બુઝદિલીકે તાઅને દેતે.

★

વહ ૭ માર્ચ ૬૨૭ ઈસ્વીકા દિન થા જબ અબૂ સુફયાનને પરેશાન હો કર કહા કે હુય્ય બિન અખ્તબકો બુલાઓ. ઉસ્કી પરેશાનીકા બાઈષ યહ થા કે દસ દિનો મેં હી ઉસ્કે લશ્કરકી ખૂરાકકા ઝખીરા બહુત કમ રહ ગયા થા. સીપાહિયોંને કુર્બ વ જવારકી બસ્તિયોંમેં લૂટમાર કરકે કુછ ખૂરાક હાસિલ કર લી થી લેકિન ઉસ રેગેઝાર મેં લોગોકે ઘરો મેં ભી ખૂરાકકા કોઈ ઝખીરા ન હોતા થા. કુરૈશકે લશ્કરમેં બદદિલી ફેલને લગી. અપને લશ્કરકે જઝબેકો યૂં ઠંડા પળતે દેખ કર ઉસ્ને યહૂદિયોંકે એક કબીલેકે સરદાર હુય્ય બિન અખ્તબકો બૂલાયા જો કુરૈશકી ઝમીન દોઝ મદદકે લિએ લશ્કરકે કરીબ હી કહીં મૌજૂદ થા. વહ તો ઈસ ઈન્તિઝાર મેં થા કે અહલે કુરૈશ ઉસે બૂલાએં ઔર ઉસ્સે મદદ માંગે.

મદીનાસે કુછ હી દૂર યહૂદિયોંકે એક કબીલે બનૂ કુરેઝાકી બસ્તી થી. ઉસ કબીલેકા સરદાર કઅબ બિન અસદ ઈસ બસ્તી મેં રહતા થા. રાત જબ વહ ગહરી નીંદ સોયા હુવા થા, દરવાઝેકી બળી ઝોરકી દસ્તકસે ઉસ્કી આંખ ખુલ ગઈ. ઉસ્ને અપને ગુલામકો આવાઝ દે કર કહા દેખો બાહર કોન હે ?

હુય્ય બિન અખ્તબ આયા હે, રાતકે ઈસ વક્ત વહ અપને હી કિસી મતલબ સે આયા હોગા, કઅબ બિન અસદને ગુસેલી આવાઝમેં કહા ઉસે કહો કે મેં ઉસ વક્ત તુમ્હારા કોઈ મતલબ પૂરા નહી કર સકતા. દિનકે વક્ત આના.

બનૂ કૂરૈઝા યહૂદિયોંકા વહ કબીલા થા જિસ્ને મુસલમાનોંકે સાથ દોસ્તીકા ઔર એક દૂસ્રેકે ખિલાફ જંગ ન કરનેકા મુઆહદહ (વા'દા) કર રખ્ખા થા. ઉસ મુઆહદેમેં યહૂદિયોંકે દૂસ્રે દો કબીલે બનૂ કૈનુકા ઔર બનૂ નઝિર ભી શામિલ થે લેકિન ઉન દોનોં કબીલોંને ઉસ મુઆહદેકે ખિલાફ વર્ઝી કી થી ઔર મુસલમાનોંને ઉન્હેં વહ સઝા દી થી કે વહ લોગ શામકી તરફ ભાગ ગએ થે. સિર્ફ બનૂ કરૈઝા થા જિસ્ને મુઆહદેકો બરકરાર રખ્ખા ઔર ઉસ્કા એહતિરામ કિયા. મુસલમાન જંગે ખંદકમેં ઉસ કબીલેકી તરફસે ઝરાસા ભી ખત્રા મહસૂસ નહીં કર રહે થે. હુય્ય બિન અખ્તબ ભી યહૂદી થા. વહ કઅબ બિન અસદકો અપના મઝહબ ભાઈ સમઝ કર ઉસ્કે પાસ ગયા થા. વહ કઅબ બિન અસદકો મુસલમાનોંકે ખિલાફ ઉકસાના ચાહતા થા ઈસ લિએ વહ ગુલામકે કહને પર ભી વહાંસે ન હટા. કઅબ બિન અસદને પરેશાન હો કર ઉસે અંદર બુલા લિયા.

મૈં જાન્તા હૂં તુમ ઈસ વક્ત મેરે પાસ ક્યૂં આએ હો, કઅબ બિન અસદને હુય્યસે કહા. અગર તુમ અબૂ સુફયાનકે કહને પર આએ હો તો ઉસે કહ દો કે હમને મુસલમાનોંકે સાથ મુઆહદહ કિયા હે ઉસ પર મુસલમાન પૂરી દયાનતદારીસે કાઈમ હે. વહ હમેં અપના હલીફ સમઝતે હૈં ઔર ઉન્હોંને હમેં પૂરે હુકૂક દે રખ્ખે હૈં.

કઅબ બિન અસદ હોશમેં આ, હુય્ય બિન અખ્તબને કહા. બનૂ કેનુકાઅ ઔર બનૂ નઝીરકા અંજામ દેખ લે. મુસલમાનોંકી શિકસ્ત મુઝે સાફ નઝર આ રહી હે. ખુદાએ યહૂદાકી કસમ, દસ હઝારકા લશ્કર મુસલમાનોંકો કુચલ ડાલેગા. ફિર યહ મુસલમાન તુમ પર ટૂટ પળેંગે કે યહૂદિયોંને ઉન્હેં શિકસ્ત દિલાઈ હે.

તુમ ચાહતે ક્યા હો હુય્ય ? કઅબ બિન અસદને પૂછા.

કુરૈશકે લશ્કરકા એક હિસ્સા પહાળીયોંકે પીછેસે તુમ્હારે પાસ પહુંચ જાએગા હુય્યને કહા. તુમ્હારી મૌજુદગીમેં યહ સિપાહી મુસલમાનોં પર અકબ (પિછે)સે હમ્લા નહીં કર સકતે. તુમ અપને કબીલે સમેત કુરૈશસે મિલ જાઓ. ઔર મુસલમાનોં પર ઈસ તરહ હમ્લા કરો કે તુમ્હે જમ કર ન લળના પળે બલ્કે ઝર્બ લગા કર પીછે હટ આઓ. ઉસ્સે કુરૈશકો યહ ફાયદા હોગા કે મુસલમાનોંકી તવજ્જુહ ખંદકસે હટ જાએગી ઔર કુરૈશકા લશ્કર

ખંદકકો ઉબૂર કરેગા.

અગર મૈં તુમ્હારી બાત માન લું ઔર હમારા હમ્લા વહ કામ ન કર સકે જો તુમ ચાહતે હો, તો જાન્તે હો મુસલમાન હમારે સાથ ક્યા સુલુક કરેંગે ? કઅબ બિન અસદને કહા. તુમ મુસલમાનોંકે કહર વ ગઝબ સે વાકિફ હો. ક્યા બનૂ કૈનુકા ઔર બનૂ નઝીરકા કોઈ એક ભી યહૂદી તુમ્હેં યહાં નઝર આતા હે ?.

અબૂ સુફયાનને સબ કુછ સોચ કર તુમ્હે મુઆહદેકી દા'વત દી હે. હુય્ય બિન અખ્તબને કહા. અગર મુસલમાનોંકા કહર વ ગઝબ તુમ પર ગિરને લગા તો કુરૈશકે લશ્કરકા એક હિસ્સા તુમ્હારે કબીલેકી હીફાઝતકે લિએ શેખૈન ઔર લાવાકી પહાળિયોંમેં મૌજૂદ રહેગા. વહ શબખૂન મારનેવાલે તજરૂબાકાર સિપાહિયોંકા લશ્કર હોગા જો મુસલમાનોંકો તુમ્હારી તરફ આંખ ઉઠા કર ભી દેખને કી મોહલત નહી દેંગે.

તુમ મુઝે ઈત્ને બળે ખત્રેમેં ડાલ રહે હો જો મેરે પૂરે કબીલેકો તબાહ કર દેગા. કઅબ બિન અસદને કહા.

તુમ્હારા કબીલા તબાહ હો યા ન હો અહલે કુરૈશ ઈત્ની કીમત દેંગે જો તુમ્ને કભી સોચી ભી ન હોગી. હુય્યને કહા યા અપને તઆવુનકી કીમત ખૂદ બતા દો... જો કહોગે, જિસ શકલમેં માંગોગે તુમ્હે કીમત મિલ જાએગી, ઔર તુમ્હારે કબીલેકો પૂરા તહફ્ફુઝ મિલેગા. મુસલમાન અગલે ચંદ દિનોંમેં નેસ્ત વ નાબૂદ હો જાએંગે. તુમ ઉસ્કા સાથ દો જો ઝિંદા રહેગા ઔર જિસ્કે હાથમેં તાકત હોગી.

કઅબ બિન અસદ આખિર યહૂદી થા. ઉસ્ને ઝર વ જવાહિરકે લાલચમેં આ કર હુય્ય બિન અખ્તબકી બાત માનલી.

કુરૈશકા કોઈ સિપાહી બસ્તીકે કરીબ ન આએ. કઅબ બિન અસદને કહા, મુસલમાનોં પર મેરા કબીલા શબખૂન મારતા રહેગા. યહ કામ રાતકી તારીકી મેં કિયા જાએગા તાકે મુસલમાનોંકો પતાહી ન ચલ સકે કે શબખૂન મારનેવાલે બનૂ કુરેઝાકે આદમી હૈં... ઔર હુય્ય ! કઅબને હોંટો પર હલ્કીસી મુસ્કુરાહટ લાતે હૂએ કહા, તુમ દેખ રહે હો કે મૈં યહાં અકેલા પળા હૂં. મેરી રાતેં તન્હાઈ મેં ગુઝર રહી હે.

આજકી રાત તન્હા ગુઝારો, હુય્યને કહા. કલ તુમ તન્હા નહી હોગે.

મુઝે દસ દિનોકી મોહલત મિલની ચાહિએ, કઅબને કહા. મુઝે અપને કબીલેકો તય્યાર કરના હે.

કુરૈશ ઔર બનૂ કુરેઝાકે દરમિયાન મુઆહદહ હો ગયા.

★

સઅદ બિન અતીક મા'મૂલી સી કિસ્મકા એક જવાન થા જિસ્કી મદીનેમેં કોઈ હૈષિયત નહી થી. વહ ખંજર ઔર તલ્વારેં તેજ કરનેકા કામ કરતા થા. ઉસ્મેં ખૂબી યહ થી કે ખુદાને ઉસે આવાઝ પુરસોઝ ઔર સુરીલી દી થી ઔર વહ શેહસવાર થા. રાતોંકો કિસી મેંહફિલમેં ઉસ્કી આવાઝ સુનાઈ દેતી થી તો લોગ બાહર આકર ઉસ્કા ગાના સુના કરતે થે. કભી રાતકો વહ શહરસે બાહર ચલા જાતા ઔર અપની તરંગ મેં ગાયા કરતા થા. ઉસ્ને ઈસ્લામ કબૂલ કર લિયા થા.

એક રાત વહ પુરસોઝ લયમેં શહરસે કહીં દૂર ગા રહા થા કે એક બળી ખૂબ સૂરત ઔર જવાન લળકી ઉસ્કે સામને યૂં આન ખળી હૂઈ જૈસે કોઈ જિન યા ચૂળેલ ઈન્સાનકે હસીન રૂપમેં આ ગઈ હો. સઅદ ગબરા કર ખામોશ હો ગયા.

ઈસ આવાઝસે મુઝે મહરૂમ ન કર જો મુઝે ઘરસે નિકાલ લાઈ હે, લળકીને કહા. મુઝે દેખકે તુ ખામોશ હો ગયા હે તો મેં દૂર ચલી જાતી હૂં. અપને નગ્મેંકા ખૂન ન કર... તેરી આવાઝમેં ઐસી સોઝ હે જૈસે તુ કિસીકે ફિરાકમેં નગ્મા સરા હે.

કોન હે તુ? સઅદને કહા, અગર તુ જિન્નાતમેંસે હે તો બતા દે

લળકીકી જલતરંગ (પાનીકી લહર)જૈસી હંસી સુનાઈ દી. સહરાકી શફ્ફાફ ચાંદનીમેં ઉસ્કી આંખે હીરોકી તરહ ચમક રહી થી.

મેં બનૂ કુરેઝાકે એક યહૂદીકી બેટી હૂં.

ઔર મેં મુસલમાન હૂં.

મઝહબકો દરમિયાનમેં ન લા. યહૂદનને કહા, નગ્મોંકા કોઈ મઝહબ નહીં હોતા મેં તેરે લિએ નહીં તેરે નગમેં ઔર તેરી આવાઝકે લિએ આઈ હૂં.

સઅદ ઉસ યહૂદનકે હુસ્નમેં ખો ગયા ઔર યહૂદન ઉસ્કી આવાઝસે મદહોશ હો ગઈ ઔર આવાઝકે તીલીસ્મને ઉન્હેં ઉસ રીશ્તેમેં જકળ લિયા જિસે મૌત ભી નહી તોળ સકતી. ઉસ્કે બા'દ ભી વહ મિલે. વહ એક દૂસ્રેકે

કૈદી હો ગએ. એક રોઝ યહુદનને ઉસે કહાકે સઅદ કબૂલ કરે તો વહ ઉસ્કે પાસ આ જાએગી ઔર ઈસ્લામ કબૂલ કર લેગી.

દો તીન રોઝ હી ગુઝરે થે કે મદીના મુહાસ્રે મેં આ ગયા. સઅદ બિન અતીકકા કામ બળ ગયા. ઉસ્કે પાસ તલ્વારે, ખંજર ઔર બર્છિયોંકી અન્નીયાં તેઝ કરવાનેવાલોંકા હુજૂમ રહને લગા. વહ રાતોંકો ભીકામ કરતા થા.

એક રોઝ યહ યહૂદન અપને બાપકી તલ્વાર ઉઠાએ ઉસ્કે પાસ આઈ.

તલ્વાર તેઝ કરાનેકે બહાને આઈ હૂં, યહૂદનને કહા. આજ હી રાત યહાં સે નિકલો વર્ના હમ કભી ન મિલ સકેંગે.

ક્યા હો ગયા હે ?

પરસું શામ મેરે બાપને મુઝે કહાકે કબીલેકે સરદાર કઅબ બિન અસદકો મેરી ઝરૂરત હે. યહૂદનને બતાયા, બાપને હુય્ય બિન અખ્તબકા નામ ભી લિયા થા મેં કઅબકે ઘર ચલી ગઈ. વહાં હુય્યકે અલાવા દો ઔર આદમી બેઠે હૂએ થે. વહ ઈસ તરહકી બાતેં કર રહે થે કે મુસલમાનોંકે આખરી દિન આ ગએ હૈં.

કઅબ બિન અસદ, હુય્ય બિન અખ્તબ ઔર કુરૈશકે દરમિયાન ઉસ લળકીકી મૌજૂદગીમેં મુઆહદહ હુવા ઔર મુસલમાનોં પર અકબસે હમ્લોંકા મનસુબા તૈ હુવા. ઈસ યહૂદનકો રાત ભર કઅબકે પાસ ગુઝારની પળી. સુબહ વહ અપને ઘર આ ગઈ. ઉસે મુસલમાનોંકે સાથ કોઈ દિલચસ્પી ન થી. ઉસ્કી દિલચસ્પિયાં સઅદકે સાથ થી. ઉસ્કે કાનોમેં યહ બાત ભી પળી થી કે કઅબ ઉસે બીવી યા દાશ્તાકી હૈષિયતસે અપને પાસ રખ લેગા.

સઅદ બિન અતીક ઈસ યહૂદનકી મુહબ્બતકો તો ભૂલ હી ગયા. ઉસ્ને યહૂદનકો ઘર ભેજ દિયા ઔર એક બુઝુર્ગ મુસલમાનકો બતાયા કે કઅબ બિન અસદને હુય્યકે કહને પર કુરૈશકે સાથ મુઆહદહ કિયા હે. ઉસ બુઝુર્ગને યહ ઈત્તિલાઅ ઉપર પહુંચા દી ઔર રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો બતાયા ગયા કે બનૂ કરૈઝાને બનૂ કૈનુકાઅ ઔર બનૂ નઝીરકી તરહ અપના મુઆહદહ તોળ દિયા હે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને કઅબ બિન અસદકે ખિલાફ કોઈ કારવાઈ કરનેસે પેહલે યહ યકીન કર લેના ઝરૂરી સમઝા કે બનૂ કરૈઝાને વાકઈ કુરૈશકે સાથ મુઆહદહ

કિયા હે.

અલ્લાહ અપને નામ લેવા બંદોકી મદદ કરતા હે. ઉસકે ફૌરન બા'દ એક ઐસા વાકિઆ હો ગયા જિસ્સે તસ્દીક હો ગઈ કે બનૂ કરૈઝા ઔર કુરૈશકે દરમિયાન બળા ખતરનાક મુઆહદહ હુવા હે.

વાકિઆ યૂં હુવા. ઔરતોં ઔર બચ્ચોંકો શહરકે ઉન મકાનો ઔર છોટે છોટે કિલ્ઓંમેં મુન્તકિલ કર દિયા ગયા થા જો ખંદકસે દૂર થે. ઐસે એક કિલ્એમેં રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી ફૂફી સફિય્યા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ચંદ એક ઔરતેં ઔર બહુતસે બચ્ચોંકે સાથ મુકીમ થી. એક રોઝ સફિય્યા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા કિલ્એકી ફસીલ (ચાર દિવારી) પર ઘૂમ ફિર રહી થી. ઉન્હોંને નીચે દેખા. એક આદમી દિવારકે સાથ સાથ મશ્કૂકસી ચાલ ચલતા જા રહા થા. વહ કહીં રૂકતા, દિવારકો દેખતા ઔર આગે ચલ પળતા. સફિય્યા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ઉસે છુપ કર દેખને લગી. સાફ પતા ચલતા થા કે યહ આદમી કિલ્એકે અંદર આનેકા કોઈ રાસ્તા યા ઝરીઆ દેખ રહા હે.

સફિય્યા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હાકો ઈસ વજહસે ભી ઉસ આદમી પર શક હુવા કે શહરકે તમામ આદમી ખંદકકે કરીબ મોર્ચાબંદ થે યા જંગકે કિસી ઔર કામમેં મસરૂફ થે. અગર યહકોઈ અપના આદમી હોતા ઔર કિસી કામસે આયા હોતા તો દરવાઝે પર દસ્તક દેતા.

કિલ્એમેં ઔરતોં ઔર બચ્ચોકે સાથ સિર્ફ એક મર્દ થા. યહ થે અરબકે મશહૂર શાઈર હસ્સાન બિન ષાબિત. સફિય્યા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હાને હસ્સાનસે કહા કે નીચે એક આદમી મશ્કૂક અંદાઝસે દિવારકે સાથ સાથ જા રહા હે.

મુઝે શક હે વહ યહૂદી હે. સફિય્યા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હાને હસ્સાનસે કહા, તુમ જાન્તે હો હસ્સાન ! બનૂ કરૈઝાને દોસ્તીકા મુઆહદહ તોળ દિયા હે. યહ શખ્સ મુઝે યહૂદિયોંકા મુખ્બિર મા'લૂમ હોતા હે. બનૂ કરૈઝા હમ પર અકબ સે હમ્લા કરેંગે તાકે હમારે મર્દોંકી તવજ્જુહ ખંદકસે હટ જાએ ઔર વહ પીછે આ જાએં. યહૂદિયોંકે પાસ હમારે મર્દોં કો મોર્ચોંસે નિકાલ કરૈ પીછે લાનેકા યહ તરીકાકારઆમદ હોગાકે વહ ઈન કિલ્ઓં પર હમ્લે શુરૂઅ કર દેં જિન્મેં ઔરતેં ઔર બચ્ચે હેં... નીચે જાઓ

હસ્સાન,અલ્લાહ તુમ્હારા નિગહબાન હો. ઉસ શખ્સકો લલકારો, અગર વહ વાકઈ યહૂદી હો તો ઉસે કત્લ કર દો. ખયાલ રખ્ના કે ઉસકે હાથમેં બર્છી હે ઔર ઉસકે ચુગેકે અંદર તલ્વાર ભી હોગી.

એ અઝીમ ખાતુન, હસ્સાન શાઈરને કહા. ક્યા આપ નહીં જાન્તી કે મેં શાઈર હૂં જો સિર્ફ જોશ દિલા સકતા હે જોશમેં આ નહીં સકતા. શાઈરસે તવક્કુઅ ન રખ્ખો કે વહ ઈસ આદમીકે મુકાબલે મેં જાએગા. જો ઈત્ની દિલેરી સે કિલ્એ તક આ ગયા હે.

મુઅર્રિખ ઈબ્ન હિશામ ઔર ઈબ્ને કુતેબાને લિખ્ખા હે કે અરબકે અઝીમ શાઈરકા યહ જવાબ સુન કર રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી ફૂફી સફિય્યા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હાને ઉસે કહરકી નઝરસે દેખા ઔર ઐસી તૈશમેં આઈ કે ખૂદ ઉસ મશ્કૂક આદમીકો પકળને યા મારનેકે લિએ ચલ પળી લેકિન વહ ન દેખા કે એક મુસલ્લાહ મર્દકે મુકાબ્લેકે લિએ જાતે હૂએ ઉન્કે હાથમેં કોનસા હથિયાર હે વહ જલ્દીમેં જો હથિયાર લે કર ગઈ વહ બર્છી તલ્વાર નહીં થી વહ એક ડંડા થા. સફિય્યા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા દોળતી બાહર નિકલી ઔર ઉસ મશ્કૂક આદમીકે પીછે જા રૂકી જો દિવારકે સાથ એક ઔર જગહ ખળા ઉપર દેખ રહા થા.

કોન હે તું, સફિય્યાને ઉસે લલ્કારા.

મશ્કૂક આદમીને બિદક કર પીછે દેખા. અગર વહ કિસી ગલત નિય્યતસે ન આયા હોતા તો ઉસ્કા અંદાઝ કુછ ઔર હોતા, મગર ઉસ્ને બર્છી તાન લી. સફિય્યા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હાને ઉસ્કા ચેહરા દેખા તો કોઈ શક ન રહા, વહ યહૂદી થા. ઔર વહ બનૂ કુરૈઝાકા હી હો સકતા થા. ઉસે યકીન થા કે એક ઔરત વહ ભી એક ડંડેસે મુસલ્લાહ ઉસકા કુછ નહીં બિગાળ સકેગી.

તુજ પર ખુદાકી લઅનત. સફિય્યા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હાને લલકાર કર કહા, ક્યા તુ બનૂ કુરૈઝાકા મુખ્બિર નહીં હે ?

મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહી વસલ્મકી ફૂફી, યહાંસે ચલી જા. યહૂદીને કહા ક્યા તૂ મેરે હાથોં મરને આઈ હે ? હાં મેં બનૂ કુરૈઝાકા આદમી હું.

ફિર તું યહાસે ઝિંદા નહીં જાએગા.

યહૂદીને કહકહા લગાયા ઔર બળહ કર બર્છી મારી. જિસ તેઝીસે

બર્છી આઈ થી. ઉસ્સે ઝિયાદા તેઝી સે સફિય્યા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા એક તરફ હો ગઈ. યહૂદીકા વાર ખાલી ગયા તો વહ સંભલ ન સકા. વહ આગેકો જૂકા ઔર અપને બળતે હૂએ કદમોકો રોક ન સકા. સફિય્યા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હાને પૂરી તાકતસે ઉસ્કે સર પર ડંડા મારા. એક ઔરતકે બાઝુ મેં ખુદાકા કહર આ ગયા થા. યહૂદી રૂક કર સીધા હુવા લેકિન ઉસ્કા સર ડોલને લગા. સફિય્યા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હાને ઉસે સંભલનેકા મોકા ન દિયા ઔર ઉસ્કે સર પર પહલેસે ઝિયાદા ઝોરસે ડંડા મારા.

અબ યહૂદી ખળા ન રહ સકા ઉસ્કે હાથસે બર્છી ગિર ગઈ, ફિર ઉસ્કે ઘુટને ઝમીનસે લગે. સફિય્યા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હાને ઉસ્કે સર પર જિધરસે ખૂન બેહ બેહ કર ઉસ્કે કપળોંકો લાલ કર રહા થા. એક ઔર ડંડા મારા. વહ જબ બે હોશ હો કર લુળક ગયા તો સફિય્યા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ઉસ્કે સર પર હી ડંડા મારતી ચલી ગઈ જૈસે ઝેહરીલે નાગકા સર કૂચલ રહી હો, સફિય્યા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હાને ઉસ વક્ત હાથ રોકા જબ યહૂદીકી ખોપળી કુચલી ગઈ ઔર ઉસ્કા જિસ્મ બે હિસ હો ગયા. સફિય્યા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા કિલ્એમેં ચલી ગઈ.

હસ્સાન, સફિય્યા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હાને અપને શાઈર હસ્સાનસે કહા. મૈં વહ કામ કર આઈ હૂં જો તુમ્હેં કરના થા. અબ જાઓ ઔર ઉસ યહૂદીકે હથિયાર ઉઠા લાઓ ઔર ઉસ્કે કપળોંકે અંદર જો કુછ હે વહ ભી લે આઓ. મૈં ઔરત હૂં કિસી મર્દકે કપળોંકે અંદર હાથ ડાલના એક ઔરતકે લિએ મુનાસિબ નહીં... ચાહો તો યહ માલે ગનીમત તુમ લે સકતે હો. મુઝે ઈસ્કી ઝરૂરત નહીં.

અલ્લાહ આપકી ઈફ્ફત (પાક દામની) વ અસ્મતકી હિફાઝત કરે, હસ્સાનને શાઈરોંકી મુસ્કુરાહટસે કહા, માલે ગનીમતકી ઝરૂરત મુઝે ભી નહીં. ઔર હસ્સાન વહાં સે ખિસક ગયા. વહ શાયદ કહના યહ ચાહતા થા કે ઈસ્મેં ઈત્ની હીમ્મત કે કુચલી હૂઈ ખોપળીવાલી લાશકો હાથ લગાએ.

મુઅર્રિખીન લિખતે હૈં કે યહ ખબર રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ તક પહુંચી તો આપકો પરેશાની હૂઈ. શહરમેં ખૂરાકકી કેફિયત યહાં તક પહુંચ ગઈ થી કે હર ફર્દકો ઉસ્કી અસલ ઝરૂરતકી સિર્ફ એક ચોથાઈ ખૂરાક મિલતી થી. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને

ખુદાએ ઝુલ્જલાલસે મદદ માંગી ઔર કોઈ હિકમતે અમલી સોચને લગે.

★

ઈધર ખંદકકા મહાઝ (મૈદાન) સરગર્મ થા. ખાલિદકો અપની ઉસ વકતકી બેચેની ઔર બેતાબી અછૂછી તરહ યાદ થી. વહ ખંદકકે સાથ સાથ ઘોળા દોળાતા ઔર કહીંસે ખંદક ઉબૂર કરનેકે તરીકે સોચતા થા. વહ મર્દે મૈદાન થા, લળે બગૈર વાપસ જાનેકો અપની તોહીન સમઝતા થા, મગર વહાં લળાઈ ઈસ નોઈય્યતકી હો રહી થી કે કુરૈશકે તીરંદાઝ ખાસ્સી તઅદાદમેં ખંદકકે ઉસ મુકામ પર કરીબ આતે જહાં મુસલમાન મોર્ચા બંદ થે, યહ સલાકી પહાળી થી. તીરંદાઝ મુસલમાનોં પર તીર બરસાતે, મુસલમાન જવાબી તીરંદાઝી કરતે. કભી કુરૈશકા કોઈ તીરંદાઝ જૈશ કિસી ઔર જગહ ગશ્તી સંત્રિયોં (સિપાહી)પર તીર ચલાતા મગર મુસલમાનોંકા જૈશ ફૌરન પહુંચ જાતા. રાતકો મુસલમાન ખંદક પર સંત્રિયોંકી તઅદાદમેં ઈઝાફા કર દેતે થે. ઔર કુરૈશ ખંદકસે દૂર પીછે ખૈમાગાહ મેં ચલે જાતે થે.

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો જહાં મદીનામેં ખૂરાકકી કિલ્લતકા જો કહતકી સૂરત ઈખ્તિયાર કરતી જા રહી થી એહસાસ થા વહાં આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો યહ ભી મા'લૂમ થા કે કુરૈશકા લશ્કર ભી નીમ ફાકા કશી પર આ ગયા હે. યહ વહ કૈફિયત હોતી હે જો ઈન્સાનોકો એક દૂસરેકી શરાઈત માનને પર ઔર મુઆહદોં ઔર સમજોતોં પર મજબૂર કર દેતી હે.

કિસી ભી તારીખમેં ઉસ શખ્સકા નામ નહીં લિંખ્ખા જિસે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ખુફિયા તરીકેસે કુરૈશકે ઈત્તિહાદી ગતફાનકે સાલાર અયનિયાકે પાસ ઈસ મકસદકે લિએ ભેજા કે ઉસે કુરૈશકી દોસ્તી તર્ક કરને પર આમાદા કરે. ઉસે યહ નહીં કહા ગયા થા કે વહ મુસલમાનોંકે સાથ મિલ જાએ. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા મકસદ સિર્ફ યહ થા કે ગિત્ફાન ઔર અયનિયા રઝામંદ હો જાએં ઔર અપને કબીલેકો વાપસ લે જાએં તો કુરૈશકા લશ્કર દો હઝાર નફરીકી ફૌજસે મહરૂમ હો જાએગા. યહ તવક્કુઅ ભી કી જા સકતી થી કે વહ દૂસરે કબીલે ભી ગિત્ફાનકી તકલીદમેં કુરૈશકે લશ્કરસે નિકલ જાએંગે.

ક્યા મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ હમેં ઝુબાની મુઆહદેકી

દઅવત દે રહે હૈં ? સાલાર અયનિયાને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકે એલ્ચી સે કહા, હમ્ને યહાં તક આનેકા જો ખર્ચ બરદાસ્ત કિયા હે વહ કોન દેગા ?

હમ દેંગે. રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકે એલ્ચીને કહા, નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા હે કે તુમ લોગ અપને કબીલેકો વાપસ લે જાઓ તો ઈસ સાલ મદીનામેં ખજૂરકી જિત્ની પેદાવાર હોગી ઉસ્કા તીસ્રા હિસ્સા તુમ લે જાના. ખૂદ મદીના આ જાના. પૂરી પેદાવાર દેખ લેના ઔર અપના હિસ્સા અપને હાથોં અલગ કરકે લે જાના.

સાલાર અયનિયા મૈદાને જંગમેં લળને ઔર લળાનેવાલોંકી કિયાદત કરનેવાલા જંગજૂ થા, લેકિન ગૈર જંગી મસાઈલ ઔર ઉમૂરકો બહુત કમ સમઝતા થા. મુઅર્રિખ ઈબ્ને કુતૈબાને લિખ્ખા હે ઈસ વાકિએકે કુછ અર્સે બા'દ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઉસે 'મુસ્તેદ અહમક'કા ખિતાબ દિયા થા. વહ બળે તાકતવર જિસ્મવાલા ઔર જિસ્માની લિહાઝસે ફુર્તીલા ઔર મુસ્તેદ રહનેવાલા આદમી થા. ઉસ્ને અપને સરદાર ગિત્ફાનસે બાત કહી.

ખુદાકી કસમ, મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને હમેં કમઝોર સમઝ કર યહ પૈગામ ભેજા હે. ગિત્ફાનને કહા, ઉન્કે એલ્ચીસે પૂછોકે મદીનાકે અંદર લોગોંકો ભૂકકા સામના નહીં ? હમ ઈન્હેં ભૂકસે નિઢાલ કરકે મારેંગે.

ક્યા તુમ દેખ નહીં રહે કે હમારા અપના લશ્કર ભૂકસે નિઢાલ હો રહા હે ? સાલાર અયનિયાને કહા, મદીનાવાલે અપને ઘરોંમેં બેઠે હૈં હમ અપને ઘરસે બહુત દૂર આ ગએ હૈં. ક્યા લશ્કરમેં તુમ બેઈત્મીનાની નહીં દેખ રહે? ક્યા તુમ્ને દેખા નહીં કે હમારી કમાનોસે નિકલે હૂએ તીર અબ ઈત્ની દૂર નહીં જાતે જિત્ની દૂર ઉસ વક્ત જાતે થે જબ તીરંદાઝોંકો પેટ ભર કર ખાના મિલ્તા થા. ઈન્કે બાઝૂઓંમેં કમાને ખિંચનેકી તાકત નહીં રહી.

ક્યા ઈસ્કા ફેસ્લા તુમ કરોગે કે હમેં મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકો ક્યા જવાબ દેના ચાહિએ ? ગિત્ફાનને પૂછા, યા મેં ફેસ્લા કરૂંગા જો કબીલેકા સરદાર હૂં ?

ખુદાકી કસમ, મૈદાને જંગમેં જો ફેસ્લા મેં કર સકતા હૂં વહ તુમ નહીં કર સકતે. સાલાર અયનિયાને કહા. ઔર મૈદાને જંગસે બાહર જો ફેસ્લા તુમ કર સકતે હો વહ ફેસ્લા મેરી અકલ નહીં કર સકતી, મેરી અકલ તલ્વારકે સાથ ચલતી હે મગર યહાં મેરી ફૌજકી તલ્વારેં, બર્છિયાં ઔર હમારે તીર માયૂસ હો ગએ હેં. હમ ખંદકકે પાર નહીં જા સકતે. હમેં મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી બાત માન લેની ચાહિએ.

ઔર ઉન્હોંને રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી બાત માન લી. એલ્ચી ઉમ્મીદ અફઝા જવાબ લેકર ગયા. ઉસે કુરૈશકા કોઈ આદમી નહીં દેખ સકા થા ક્યૂં કે ગિત્ફાનકી ફૌજ મુહાસરેકે કિસી ઔર મુકામ પર થી.

★

અલ્લાહકે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ખિલાફ કોન બોલ સકતા થા ? મગર આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઈસ્લામકી તા'લીમાતકે ઐને ઈન્સાફકે મુતાબિક અપને સરકિર્દા સાથિયોંકો બુલાયા ઔર ઉન્હેં મોકા દિયા કે કિસીકો આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ફેસલેસે ઈખ્તિલાફ હે તો વહ બોલે. આપ એક શખ્સકા ફેસ્લા પૂરી કૌમ પર ઠોંસનેકે કાઈલ ન થે. ચુનાંચે આપને સબકો બતાયા કે આપને ગિત્ફાનકો ક્યા પેશકશ કી હે.

નહીં ! આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ફેસલેકે ખિલાફ દો તીન આવાઝેં ઉઠી, હમારી તલ્વારેં જિન્કે ખૂનકી પ્યાસી હે, ખુદાકી કસમ હમ ઝમીનકી પૈદાવારકા એક દાના ભી નહીં દેંગે. જંગ તો હૂઈ નહીં, હમ લળે બગૈર ક્યૂં ઝાહિર કરેં કે હમ લળ નહીં સકતે.

ઉસકી તાઈદ મેં કુછ આવાઝેં ઉઠી. ઐસી દલીલેં દી ગઈ જિન્હેં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઈસ લિએ કબૂલ ફર્મા લિયા કે યહ અક્સરીઅતકી ભી આવાઝ થી. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને અપને એલ્ચીકો દો બારા ગિત્ફાન ઔર ઐનિયાકે પાસ નહીં ભેજા લેકિન આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને સબ પર વાઝેહ કર દિયા કે તદબ્બુર ઔર હિકમતે અમલીકે બગૈર મુહાસરા નહીં તોળા જા સકેગા.

ખુદા હક પરસ્તોંકે સાથ થા. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને અપને અલ્લાહસે મદદ માંગી જો એક ઈન્સાનકે રૂપમેં આપકે સામને આ ગઈ. યહ થે નઈમ બિન મસ્ઉદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ. ઉન્કા તઅલ્લૂક ગિત્ફાનકે કબીલેકે સાથ થા. નઈમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સરકિર્દા શખ્સિયત થે. ખુદાને ઈન્હેં ગૈરમા'મૂલી દિમાગ અતા કિયા થા. તીન કબીલોં કુરૈશ, ગિત્ફાન ઔર બનૂ કરૈઝા પર ઈનકા અષર વ રૂસૂખ થા. એક રોઝ નઈમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ જો કબીલે ગિત્ફાનમેં થે મદીનામેં રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે સામને આન ખળે હૂએ.

ખુદાકી કસમ, તુ કબીલે ગૈરકા હે. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ફર્માયા, તું હમમેંસે નહીં, તુ યહાં કૈસે આ ગયા હે !

મૈં આપમેંસે હૂં, નઈમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા. મદીનામેં ગવાહ મૌજૂદ હે, મૈંને દરપર્દા ઈસ્લામ કબૂલ કર લિયા થા. અપને કબીલેકે સાથ ઉસી મકસદકે લિએ આયા થા કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હુઝૂર હાઝિર હો જાઉંગા મગર મોકા ન મિલા. પતા ચલાકે આપને મેરે કબીલેકે સરદાર ઔર સાલારકો કુરૈશકી દોસ્તી તર્ક કરકે વાપસ ચલે જાનેકા પૈગામ ભેજા થા ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઉસ્કા મુઆવઝા ભી બતા દિયા થા લેકિન આપને બાતકો મઝીદ આગે ન બળાયા.

અલ્લાહકી તુજ પર રહમત હો, રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને પૂછા. ક્યા તું બાતકો આગે બળાને આયા હે?

નહીં મેરે અલ્લાહકે સચ્ચે નબી સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ, નઈમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને જવાબ દિયા. મુઝે આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ હીકે કદમોમેં આના થા. અહલે મદીના પર મુશ્કિલકા વક્ત આન પળા હે. મૈં અપની જાન લે કર હાઝિર હુવા હૂં. યહ હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ઔર ઈસ્લામકે શયદાઈયોંકે જિસ કામ આ સકતી હે. હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે કદમો મેં પેશ કરતા હૂં... અપને લશ્કરમેંસે છૂપ છૂપ કર નિકલા હૂં. ખંદકમેં ઉતર તો ગયા લેકિન સંત્રિયોંકી મૌજૂદગીમેં ઉપર આના ખૂદકુશીકે બરાબર થા. ઉપર ચળના વૈસે ભી મુહાલ થા. બળી મુશ્કિલ પેશ આઈ ખુદાસે આપકે નામ પર ઈલ્તિજાકી, ગિળ

ગિળા કર દુઆ માંગી. અલ્લાહને કરમ કિયા સંત્રી આગે ચલે ગએ ઔર મેં ખંદક પર ચળ આયા.

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો નઈમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે મુતઅલ્લિક બતાયા ગયા કે યહ કિસ હેસિયતકી શખ્સિયત હે. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઉન્કે સાથ દો ચાર બાતેંકી તો આપકો અંદાઝા હો ગયા કે નઈમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઉંચી સતહ ઔર અકલકે ઈન્સાન હૈં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને નઈમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો બતાયા કે મુહાસરેને જો હાલાત પેદા કર દિએ હે ઉન્સે નિકલનેકે લિએ ઝરૂરી હો ગયાકે કુરૈશકે લશકરમેં જો મુખ્તલિફ કબાઈલ શામિલ હે ઉન્હેં કુરૈશસે બદઝન કિયા જાએ. ઉસ્કા તરીકા યહ હે કે વહ તીન કબાઈલકે સાથ હિસ્સિયા મુઆહદે કર લિએ જાએં.

યા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ, નઈમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા. અગર યહ કામ મેં અપને તરીકેસે કર દૂં તો ક્યા હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ મુજપર એતમાદ કરેંગે.

તુઝ પર અલ્લાહકી રહમત હો નઈમ, રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ફર્માયા. મેં તુઝે ઔર તેરે નેક ઈરાદોંકો અલ્લાહકે સુપુર્દ કરતા હૂં.

મેં વાપસ અપને કબીલેમેં ચલા જાઉંગા, નઈમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા લેકિન યહ નહીં બતાઉંગા કે મેં મદીનામેં આયા થા. યહાંસે મેં કઅબ બિન અસદકે પાસ જા રહા હૂં... મેરે અલ્લાહકે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ મેરી કામિયાબીકે લિએ દુઆ ફર્માએં.

******

મદીનામેં રાતકો પહરે બળે સખ્ત થે પીછેકી તરફ ખંદક નહીં થી ઉધર પહાળિયોંને કુદરતી દિફાઅ મુહય્યા કર રખ્ખા થા. ઉધર પહરેદારોં ઔર ગશ્તી સંત્રિયોંકી તઅદાદ ઝિયાદા રખ્ખી ગઈ થી ઔર શહરકે કિસી આદમીકા ભી ઉધર જાના બળા મુશ્કિલ થા. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને નઈમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે સાથ અપના એક આદમી ભેજ દિયા થા તાકે સંત્રી ઈન્હેં રોક ન લેં. યહ આદમી નઈમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો મદીનાસે બાહર તક છોળ કર વાપસ આ ગયા. રાતકા પહલા પહર થા જબ નઈમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ બનૂ કરૈઝાકી બસ્તીમેં કઅબ બિન અસદકે દરવાઝે પર પહુંચે. દરવાઝા ગુલામને ખોલા.

તુમ મુઝે અછ્છી તરહ જાન્તે હો ન કઅબ? નઈમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને પૂછા.

નઈમ બિન મસ્ઉદકો કૌન નહીં જાન્તા, કઅબને કહા. ગિત્ફાનકે કબીલેકો તુજ જૈસે સરદાર પર બહુત ફખર હોગા, કહો નઈમ રાતકે ઈસ વક્તમેં તુમ્હારી ક્યા ખિદમત કર સકતા હૂં ? મૈંને દસ દિનકી મોહલત માંગી થી. અભી તો છે સાત દિન ગુઝરે હૈં મૈંને મુસલમાનોં પર શબખૂન મારનેકે લિએ આદમી તય્યાર કર લિએ હૈં, ક્યા તુમ યહી મા'લૂમ કરનેકે લિએ આએ હો?

મૈં ઈસી સિલ્સિલેમેં આયા હૂં, નઈમને કહા. તુમ બેવકૂફ હો કઅબ! તુમ્ને કુરૈશકે સાથ કિસ ભરોસે પર મુઆહદહ કર લિયા હે?.... મુજસે ન પૂછનાકે મેરે દિલમેં તુમ્હારી હમદર્દી કયૂં પેદા હૂઈ હે મૈં મુસલમાનોંકા ભી હમદર્દ નહીં કયૂં કે મૈં મુસલમાન નહીં. તુમ અછ્છી તરહ જાન્તે હો મેરે દિલમેં ઈન્સાનિયતકી હમદર્દી હે મેરે દિલમેં હમદર્દી હે તુમ્હારી ઈન ખૂબસૂરત બેટિયોં, બીવીઓં ઔર બહેનોંકી જો મુસલમાનોંકી લોંડીયા બન જાએંગી. તુમને કુરૈશસે બળા ખતરનાક મુઆહદહ કર લિયા હે. લેકિન ઉસ્કી ઝમાનત નહી લી કે અહલે કુરૈશ તુમ્હેં મુસલમાનોં સે બચા લેંગે. હમ્ને ભી કુરૈશકે સાથ મુઆહદહ કિયા હે લેકિન કુછ ઝમાનત ભી લી હે.

ક્યા કુરૈશ જંગ હાર જાએંગે, કઅબ બિન અસદને પૂછા.

વહ જંગ હાર ચુકે હૈં, નઈમને કહા. ક્યા યહ ખંદક ઈન્હેં શહર પર હમ્લા કરને દેગી. કુરૈશકે લશ્કરકો ભૂકને બેહાલ કરના શુરૂઅ કર દિયા હે. મેરા કબીલા ભૂકસે પરેશાન હો ગયા હે. મૈં નહી ચાહતા કે કલ તુમ મેરે કબીલેકો બદનામ કરો કે ગિત્ફાન તુમ્હેં મુસલમાનોંકે રહમ વ કરમ પર છોળ ગએ થે. તુમ મુસલમાનોં પર હમ્લા કરકે ઈન્હેં અપના દુશ્મન બના લોગે ઔર કુરૈશ ઔર હમ મહાસરા ઉઠા કર વાપસ ચલે જાએંગે. અપને દોનો કબીલો બનૂ કૈનુકાઅ ઔર બનૂ નઝીરકા અંજામ જો મુસલમાનોંકે હાથો હુવા થા વહ તુમ્હેં યાદ હોગા.

કઅબ બિન અસદ પર ખામોશી તારી હો ગઈ.

મૈં જાન્તા હૂં તુમ્ને કુરૈશસે કિત્ની ઉજરત લી હે, નઈમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, લેકિન યહ ખઝાના જો તુમ ઉન્સે લે રહે હો ઔર યહ ખૂબસૂરત લળકિયાં જો હુય્ય બિન અખ્તબને તુમ્હારે પાસ ભેજિ હે યહ સબ મુસલમાનોંકી મિલ્કિય્યત હો જાએગી ઔર તુમ્હારા સર તુમ્હારે તનસે જુદા હોગા.

તો ક્યા મૈં કુરૈશસે મુઆહદહ તોળ દૂં ? કઅબને પૂછા.

મુઆહદહ ન તોળો. નઈમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, ઉન્હેં ભી નારાજ ન કરો લેકિન અપની હિફાઝતકી ઉન્સે ઝમાનત લો. અરબકે રિવાઝકે મુતાબિક ઈન્હેં કહો કે ઉન્કે ઉંચે ખાનદાનોંકે કુછ આદમી તુમ્હેં યર્ગમાલ (ઝિમ્મેદાર)કે તોર પર દે દેં. અગર ઉન્હોંને અપને ચંદ એક મુઅઝઝજ ઔર સરકિર્દા આદમી દે દિએ તો યહ ષબૂત હોગા કે વહ મુઆહદે મેં મુખ્લિસ હે.

હાં નઈમ. કઅબ બિન અસદને કહા, મૈં ઉન્સે યર્ગમાલમેં આદમી માંગૂંગા.

★

નઈમ બિન મસઉદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રાતકે વક્ત પહાળિયોંમેં ચલે જા રહે થે ઉન્કી મંઝિલ કુરૈશકી ખૈમાગાહ થી જો કઈ મિલ દૂર થી. સીધા રાસ્તા છોટા થા લેકિન રાસ્તેમેં ખંદક થી. વહ બળી દૂરકા ચક્કર કાટ કર જા રહે થે વહ ગુઝિશ્તા રાતસે મુસલ્સલ ચલ રહે

[illegible] ઔર આમ સફરમેં બહુત ફર્ક હોતા હે, નઈમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ જબ અબૂ સુફયાનકે પાસ પહુંચે તો એક ઔર રાત શુરૂઅ હો ચૂકી થી. ઉસ વક્ત ઉન્કી હડ્ડિયાં ભી દૂખ રહી થી. ઔર ઉન્કી ઝુબાન સૂખ ગઈ થી. એક હી બાર બેશુમાર પાની પી કર વહ બોલનેકે કાબિલ હૂએ. અબૂ સુફયાન નઈમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી દાનીશમંદી ઔર તદબ્બુરસે મુતઅષ્ષિર થા.

તુમ્હારી હાલત બતા રહી હે કે તુમ અપને લશ્કરસે નહીં આએ. અબૂ સુફયાનને નઈમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે પૂછા, કહાં સે આ રહે હો ?

બહુત દૂરસે, નઈમ બિન મસ્ઉદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને જવાબ દિયા. જાસૂસીકી એક મુહિમસે આ રહા હૂં. તુમ લોગ બનૂ કુરૈઝાકે સાથ મુઆહદહ કર આએ હો. ક્યા તુમ ભૂલ ગએ થે કે યહૂદિયોંકો હમારે સાથ જો દિલચસ્પિ હે વહ સિર્ફ ઈસ લિએ હે કે વહ ઈસ્લામકો હમારે હાથોં યહીં પર ખતમ કરા દેના ચાહતે હૈં ! મેં બનૂ કુરૈઝાકે દો દોસ્તોસે મિલ આયા હૂં ઔર મુઝે મદીનાકા ભી એક પૂરાના દોસ્ત મિલ ગયા થા મુઝે પતા ચલા હે કે કઅબ બિન અસદને મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા સાથ નહી છોળા બલ્કે કઅબને મુસલમાનોંકો ખૂશ કરનેકા એક નયા તરીકા સોચા હે. તુમ્ને ઉસે કહા કે વહ મદીનામેં મુસલમાનોં પર હમ્લા કરે. વહ અબ તુમ્સે કુરૈશકે સરકર્દા ખાનદાનોકે ચંદ અફરાદ યર્ગમાલકે તોર પર રખનેકે લિએ માંગેગા, મગર ઉન્હેં વહ મુસલમાનોંકે હવાલે કર દેગા ઔર મુસલમાન ઉન અફરાદકો કત્લ કર દેંગે, ફિર યહૂદી મુસલમાનોંકે સાથ મિલ જાએંગે ઔર દોનોં હમ પર હમ્લા કરેંગે.. મેં તુમ્હેં ખબરદાર કરને આયા હૂં કે યહૂદિયોંકો યર્ગમાલમેં અપના એક ભી આદમી ન દેના.

ખુદાકી કસમ, નઈમ ! અબૂ સુફયાનને કહા અગર તુમ્હારી યહ બાત સચ નિકલી તો મેં બનૂ કરૈઝાકી બસ્તિયાં ઉજાળ દૂંગા. કઅબ બિન અસદકી લાશકો મેં અપને ઘોળેકે પીછે બાંધ કર ઘસિટતા હુવા મક્કા લે જાઉંગા. ઉસ્ને ક્યા સોચ કર હમેં ધોકા દેનેકી કોશિશ કી હે ?

ઉસ્કી સોચ પર આપને શરાબ ઔર હસીન લળકિયોંકા તિલિસ્મ તારી કર દિયા હે. નઈમ બિન મસ્ઉદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા. ક્યા શરાબ ઔર ઔરત કિસીકે દિલમેં ખુલૂસ ઔર દયાનતદારી રહને

દેતી હે ?

ઉસે શરાબ ઔર ઔરત કિસને દી હે ? અબૂ સુફયાનને કહા, ક્યા બદબખ્ત કઅબ ઈત્નીસી બાત નહીં સમઝ સકા કે મૈંને ઉસ્કે સાથ જો મુઆહદહ કિયા હે, ઉસ્મેં ઉસ્કી કૌમ ઔર મઝહબકા તહફ્ફુઝ હે ? અગર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા મઝહબ ઈસી તરહ ફેલતા ચલા ગયા તો યહૂદિય્યત ખત્મ હો જાએગી.

તુમ યહૂદિય્યતકો અભી તક નહીં સમઝ સકે, નઈમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા. વહ અપને દુશ્મન પર ભી ઝાહિર નહીં હોને દેતે કે વહ ઉસ્કે દુશ્મન હે. ઉસ્ને તુમ્હારી તરફસે કઅબકો શરાબકા નિસ્ફ મટકા ઔર દો હસીન લળકિયાં દી હે. મેં જબ કઅબસે મિલા વહ શરાબમેં બદમસ્ત થા ઔર દોનો લળકિયાં નીમ બરહના હાલતમેં ઉસ્કે પાસ થી. ઉસ્ને બદમસ્તીકે આલમમેં મુઝે કહા કે વહ અહલે કુરૈશકો ઉંગલિયોં પર નચા રહા હે.

નઈમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! અબૂ સુફયાનને તલ્વારકે દસ્તે પર હાથ માર કર કહા. મેં મદીનાસે મુહાસરા ઉઠા કર બનૂ કુરૈઝાકી નસ્લ ખત્મ કર દૂંગા. ઉસ્કી યહ જુર્અત કે કબીલે કુરૈશકે સરકર્દા ચંદ અફરાદકો ઝમાનતકે તોર પર યર્ગમાલ બના કર રખના ચાહતા હે ?

તુમ્હેં ઈત્ના નહીં ભળકના ચાહિએ અબૂ સુફયાન ! નઈમને કહા, ઠંડે દિલસે સોચો ઔર ફેસ્લા કર લો કે કઅબકો તુમ એક ભી આદમી યર્ગમાલમેં નહીં દોગે.

મેં ફેસ્લા કર ચુકા હૂં, અબૂ સુફયાનને કહા. કયા તુમ અહલે મદીનાકી કોઈ ખબર દે સકતે હો ? વહ કિસ હાલ મેં હે ? વહ કબ તક ભૂક બર્દાસ્ત કરેંગે ?

નઈમ બિન મસ્ઉદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો અબૂ સુફયાનકે પાઉં ઉખાળનેકા મોકા મિલ ગયા.

મેં હેરાન હૂં અબૂ સુફયાન, નઈમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા કે અહલે મદીના ખૂશ ઔર મુત્મઈન હે વહાં ભૂકકે કોઈ આષાર નહી. ખૂરાકકી કમી ઝરૂર હે લેકિન અહલે મદીનાકા જોશ ઔર જઝબા ઐસા હે જૈસે ઉન્હેં ખૂરાકકી ઝરૂરત હી નહીં.

ઉસ્કા મતલબ યહ હુવા કે હમારે મહાસરેકા ઉન પર કોઈ અષર નહીં હુવા. અબૂ સુફયાનને કહા.

બિલ્કુલ નહીં, નઈમ બિન મસ્ઉદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા. ઉન પર મહાસરેકા યહ અષર હે કે વહ જોશ વ ખરોશસે ફટે જા રહે હે.

હમારે યહૂદી જાસૂસ હમેં બતા રહે હે કે મદીનામેં ખૂરાક તકરીબન્ ખત્મ હો ચુકી હે. અબૂ સુફયાનને ઝરા પરેશાન હો કર કહા.

વહ જૂટ બોલતે હેં, નઈમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉસે ઔર ઝિયાદા પરેશાન કરનેકે લિએ કહા. મેં તુમ્હે ફિર કહતા હૂં કે યહૂદિયોં પર ભરોસા ન કરના. યહ બતા કર કે મુસલમાનોંકી હાલત અછ્છી નહી વહ તુમ્હે ઉકસા રહે હે કે તુમ મુસલમાનોંકો કમઝોર સમઝ કર કહીંસે ખંદક ઉબૂર કર લો ઔર મદીના પર હમ્લા કર દો. વહ અહલે કુરૈશ ઔર મેરે કબીલે ગિત્ફાનકો મુસલમાનોંકે હાથો તબાહ કરાના ચાહતે હેં.

મેં ઉન્કી નિય્યત મા'લૂમ કર લેતા હૂં, અબૂ સુફયાનને કહા ઔર અપને ગુલામકો આવાઝ દી.

ઈકરમા ઔર ખાલિદકો બુલા લાઓ, અબૂ સુફયાનને ગુલામસે કહા.

નઈમ બિન મસ્ઉદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ યહ કહકર ચલે ગએ. મેં અપને સરદાર ગિત્ફાનકો ખબર કરને જા રહા હૂં.

★

ખાલિદ ઔર ઈકરમા આએ તો અબૂ સુફયાનને ઉન્હેં બતાયાકે નઈમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઉસે કઅબ બિન અસદકે મુતઅલ્લિક ક્યા બતા ગએ હે. ગૈરોકે સહારે લે કર લડાઈયાં નહીં લડી જા સકતી અબૂ સુફયાન ! ખાલિદને કહા, આપને યહ તો સોચા હી નહીં કે બનૂ કરૈઝા મુસલમાનોંકે સાએમેં બૈઠે હેં. વહ ઝમીનકે નીચેસે મુસલમાનોં પર વાર કર સકતે હેં લેકિન વહ હેં તો મુસલમાનોંકે રહમ વ કરમ પર. અગર આપ લડને આએ હેં તો જંગજૂઓંકી તરહ લડેં.

ક્યા યહ સહીહ નહી હોગા કે તૂમ દોનોમેંસે કોઈ કઅબ બિન અસદકે પાસ જાએ ? અબૂ સુફયાનને પૂછા, હો સકતા હે ઉસ્ને નઈમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે કહા હો કે વહ હમસે યર્ગમાલ માંગેગા લેકિન તુમ જાઓ તો વહ ઐસી શર્ત ન કરે ! ક્યા તુમ્હેં નઝર નહીં આ રહા હે કે તમામકા

તમામ લશ્કર [illegible] હાલતમેં હે ! ક્યા યહ લશ્કર ખંદક ઉબૂર કર સકતા હે? યહી એક સૂરત હે કે કઅબ મદીનાકે અંદર મુસલમાનોં પર શબખૂન મારનેકા ઈન્તિઝામ કરે.

મેં જાઉંગા, ઈકરમાને કહા. મેં આપકો યહ ભી બતા દેતા હૂં કે કઅબ બિન અસદને યર્ગમાલકી શર્ત પેશકી તો મેં આપસે પૂછે બગૈર મુઆહદહ મન્સૂખ કર આઉંગા.

ક્યા મેં ભી ઈકરમાકે સાથ ચલા જાઉં ? ખાલિદને અબૂ સુફયાનસે પૂછા, ઉસ્કા અકેલે જાના ઠીક નહીં.

નહીં અબૂ સુફયાનને કહા, અગર ખત્રા હે તો મેં દો સાલાર ઝાએઅ નહીં કર સકતા. ઈકરમા અપની હિફાઝતકે લિએ જિત્ને લશ્કરી સાથ લે જાના ચાહતા હે લે જાએ.

ઈકરમા ઉસી વક્ત રવાના હો ગયા. ઉસ્કે સાથ ચાર લશ્કરી થે, ઉસે બળી દૂરકા ચક્કર કાટ કર બનૂ કરૈઝા તક પહૂંચના થા. વહ જુમ્આકી રાત ઔર તારીખ ૧૪ માર્ચ ૬૨૭ ઈસ્વી થી. જબ ઈકરમા ખંદકસે દૂર દૂર ચલતા શેખૈનકે સિલ્સિલએ કોહમેં દાખિલ હુવા ઔર કઅબ બિન અસદકે ઘર પહુંચા, કઅબકો મા'લૂમ થા કે ઈકરમા ક્યૂં આયા હે.

આઓ ઈકરમા, કઅબ બિન અસદને કહા. મેં જાન્તા હૂં તુમ ક્યૂં આએ હો. તુમ્હારે આનેકી ઝરૂરત નહીં થી. મેંને દસ દિનકી મોહલત માંગી થી.

કઅબ બિન અસદને અપને ગુલામકો આવાઝ દી. ગુલામ આયા તો ઉસ્ને ગુલામસે શરાબ ઔર પ્યાલે લાનેકો કહા.

પહલે મેરી બાત સુન લો કઅબ ! ઈકરમાને દો ટોક લહજેમેં કહા, મેં શરાબ પીને નહીં આયા. મુઝે બહુત જલ્દી વાપસ જાના હે હમ મહાસરેકો ઔર ઝિયાદા તૂલ નહીં દે સકતે હમ કલ મદીના પર હમ્લા કર રહે હેં. તુમ્હારે સાથ હમારા જો મુઆહદહ હુવા હે ઉસ્કે મુતાબિક તુમ મદીનેમેં ઉન જગહોં પર જો હમને તુમ્હેં બતાઈ હે કલસે હમ્લે શુરૂઅ કર દો હમેં યહ ભી મા'લૂમ હુવા હે કે તુમ્ને ઝાહિરી તોર પર હમારે સાથ મુઆહદહ કિયા હે લેકિન દરપર્દા વહ મુઆહદહ કાઈમ રખ્ખા હે જો મુસલમાનોંકે સાથ તુમ્ને કિયા હે.

ઈતનેમેં એક નિહાયત હસીન લળકી શરાબકી સુરાહી ઔર પ્યાલે ઉઠાએ કમરેમેં દાખિલ હૂઈ ઔર ઈકરમાકો દેખ કર મુસ્કુરાઈ. ઈકરમાને ઉસે દેખા તો ઉસકે ચહરે પર સંજીદગીકા તઅષ્ષુર ઔર ઝિયાદા ગહરા હો ગયા.

કઅબ, ઈકરમાને કહા. તુમ્ને અપના મઝહબ ઔર અપની ઝુબાન ઈન ચીઝોંકે એવઝ બેચ ડાલી હે જિન્હોંને કભી કિસીકા સાથ નહીં દિયા.

કઅબ બિન અસદને લળકીકો ઈશારહ કિયા તો વહ ચલી ગઈ.

મેરે અઝીઝ ઈકરમા, કઅબને કહા મેં તુમ્હારે ચહરે પર રુઉનત (ઘમંડ)કે આષાર દેખ રહા હૂં સાફ પતા ચલતા હે કે તુમ મુઝે અપના ગુલામ સમઝ કર હુકમ દેને આએ હો. મેંને મુસલમાનોંકે સાથ જો મુઆહદહ કિયા થા વહ બનૂ કરૈઝાકે તહફફુઝ ઔર સલામતીકે લિએ કિયા થા ઔર મેંને જો મુઆહદહ તુમ્હારે સાથ કિયા હે વહ તુમ્હારી ફતહ ઔર મુસલમાનોંકી શિકસ્તકી ખાતિર કિયા હે. મુસલમાનોંકો ખતમ કરના મેરે મઝહબકા હુકમ હે. તુમ્હારે સાથ મુઆહદે નિભાના ઉસી સિલ્સિલેકી એક કોશિશ હે. અપના મઝહબી ફરીઝા અદા કરનેકે લિએ મેં તુમ્હેં ઈસ્તિઅમાલ કરૂંગા. હુય્ય બિન અખ્તબને મેંને કહ દિયા થા કે અહલે કુરૈશ ઔર અહલે ગિત્ફાન બનૂ કરૈઝાકી સલામતીકી ઝમાનત દેં, તાકે ઐસા ન હો કે તુમ લોગ નાકામ હો જાઓ ઔર મુસલમાન હમસે ઝાલિમાના ઈન્તિકામ લેં.

નઈમ બિન મસ્ઉદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને જો ચિંગારી ઉન લોગોંકે દરમિયાન ફેંક દિ થી વહ ઈકરમાકે સીનેમેં સુલગ ઉઠી. નઈમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઈકરમાકે ઝહનમેં અબૂ સુફયાનકે મઅરિફત પેહલે હી ડાલ દિયા થા કે કઅબ અફરાદકી સૂરતમેં ઝમાનત માંગેગા. કઅબકી ઝબાનસે ઝમાનતકા લફ્ઝ સુનતે હી ઈકરમા ભળક ઉઠા.

ક્યા તુમ્હેં હમ પર એતબાર નહીં ? ઈકરમાને ગુસેલી આવાઝમેં કહા, ક્યા તુમ યહ સમઝતે હો કે હમ શાયદ ભૂલ ગએ હેં કે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ હમારે ઔર તુમ્હારે મુશ્તરકા દુશ્મન હે?

મેં યહ નહીં કહતા જો તુમ કહ રહે હો, કઅબ બિન અસદને કહા લેકિન મેં યહ ઝરૂર કહૂંગા કે અપને મુશ્તરકા દુશ્મનકો જિત્ના મેં જાન્તા હૂં ઈત્ના તુમ નહીં જાન્તે. મેં એ'તરાફ કરતા હૂં કે જો અકલ ખુદાને મુહમ્મદ

સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો દી હે વહ હમ્મેંસે કિસીકો નહીં દી... મૈં ઉસ્કી ઝમાનત ચાહતા હૂં.

કહો તુમ્હેં કેસી ઝમાનત ચાહિએ? ઈકરમાને પૂછા.

કબિલે કુરૈશ ઔર ગિત્ફાનકે ચંદ એક સરકર્દા અફરાદ હમારે પાસ ભેજ દો કઅબ બિન અસદને કહા, મૈં કોઈ નઈ બાત નહીં કહ રહા ઈકરમા ! યહ હમારા તુમ્હારા દસ્તૂર હે. ઈસ રિવાજ ઔર શર્ત સે તુમ વાકિફ હો. મૈંને ઝમાનતકે તોરપર યર્ગમાલમેં લેનેવાલે આદમિયોંકી તઅદાદ નહીં બતાઈ. યહ તઅદાદ તુમ ખૂદ મુકર્રર કર લો. તુમ જાન્તે હો કે મુઆહદેકે ખિલાફ વર્ઝી કરોંગે તો તુમ્હારે ઉન સરકર્દા અફરાદકો હમ કત્લ કરેંગે.

ઉન્હેં તુમ કત્લ નહીં કરોંગે ઈકરમાને ભળકી હૂઈ આવાઝમેં કહા, તુમ ઉન્હેં મુસલમાનોંકે હવાલે કર દોગે.

ક્યા કહ રહે હો ઈકરમા ? કઅબ બિન અસદને હેરત ઔર પરેશાનીકે લહજેમેં પૂછા, ક્યા તુમ મુઝે ઈત્ના રઝીલ સમઝતે હો કે મૈં તુમ્હેં યહ ધોકા દૂંગા કે તુમ્હારે કબીલોંકે સરદારોંકો મુસલમાનોંકે હાથોં કત્લ કરવાઉંગા ? મુઝ પર એ'તિબાર કરો.

યહૂદી પર એ'તિબાર કરના ઐસા હી હે જૈસે કિસીને સાંપ પર એ'તિબાર કર લિયા હો, ઈકરમાને ગુસ્સેકે આલમમેં કહા. અગર તુમ અપને આપકો ઈત્ના હી કાબિલે એ'તિમાદ સમઝતે હો તો, કલ મદીનામેં ઉન છોટે કિલ્ઓં પર હમ્લે શુરૂઅ કર દો જહાં મુસલમાનોંને અપની ઔરતોં ઔર બચ્ચોંકો રખ્ખા હુવા હે.

કલ ? કઅબને કહા કલ હફતેકા દિન હે હફતેકા દિન યહૂદિયોંકા એક મુકદસ દિન હોતા હે જિસે હમ સબ્ત કહતે હે. ઉસ રોઝ ઈબાદતકે સિવા હમ કોઈ કામ નહીં કરતે. કોઈ યહૂદી સબ્તકે દિન કોઈ કામ, યા કારોબાર કરે યા કિસી પર હમ્લા કરે તો ખૂદાએ યહૂદા ઉસે ઈન્સાનસે ખિન્ઝીર યા બન્દરકી શકલમેં તબદીલ કર દેતા હે.

ઈકરમા દેખ ચુકા, કે કઅબ બિન અસદકી નિય્યત ઠીક નહીં વહ શરાબ પીતા ચલા જા રહા થા. ઈકરમાને શરાબ પીને સે ઈન્કાર કર દિયા થા. ઉસ્ને અબૂ સુફયાનસે કહા થા કે વહ ફેસ્લા કરકે હી વાપસ આએગા.

તુમ કલ હમ્લા કરો યા એક દિન બા'દ કરો, હમ તુમ્હારી નિય્યતકો

અમલી,સૂરતમેં દેખ કર ફેસ્લા કરેંગે કે તુમ્હેં યર્ગમાલમેં અપને આદમી દિએ જાએં યા ન દિએ જાએં ? ઈકરમાને કહા. ઉસસે પેહલે હમ તુમ્હેં એક આદમી ભી નહીં દેંગે.

મેં કહ ચુકા હૂં કે યર્ગમાલકે બગૈર હમ કુછ નહીં કરેંગે. કઅબ બિન અસદને કહા, જોં હી તુમ્હારે આદમી હમારે પાસ પહુંચ જાએંગે હમ તુમ્હારી મંશા(ચાહત) કે મુતાબિક મદીનાકે અંદર ખલબલી મચા દેંગે. તુમ દેખના હમ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી પીઠમેં કિસ તરહ છુરા ઘોંપતે હે ?.

ઈકરમા ઉઠ ખળા હુવા ઔર ગુસ્સેમેં બોલા, તુમ બદનિય્યત હો. તુમ્હારી નિય્યત સાફ હોતી તો તુમ કહતે કે મુઝે કિસી ઝમાનતકી ઝરૂરત નહીં. આઓ મિલ કર મુસલમાનોંકો મદીનાકે અંદર હમેશાકે લિએ ખતમ કર દેં.

મુઝે અગર હુકમ હી માનના હે તો મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા હુકમ કયૂં ન માન લૂં ? કઅબ બિન અસદને ઈકરમાકા ગુસ્સા દેખતે હૂએ કહા. હમ મુસલમાનોંકે સાથ રહતે હેં હમેં જો તહફફૂઝ ઉન્સે મિલ સકતા હે વહ તુમ નહીં દે સકોગે.

મુઅર્રિખ ઈબ્ને હિશામ ઔર ઈબ્ને સઅદને લિખ્ખા હે કે નઈમ બિન મસ્ઉદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા છોળા હુવા તીર નિશાને પર લગા. ઈકરમા ગુસ્સેકે આલમમેં કઅબ બિન અસદકે ઘરસે નિકલ આયા. યહૂદિયોં ઔર અહલે કુરૈશકા મુઆહદહ, અગર જો બરકરાર રહતા તો મુસલમાનોંકી કમર ટૂટ જાતી, કઅબકે ઘરકે અંદર હી ટૂટ ગયા.

*

જબ ઈકરમા કઅબ બિન અસદસે મિલને જા રહા થા, ઉસ વકત નઈમ બિન મસ્ઉદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપને કબીલેકે સરદાર ગિત્ફાનકે પાસ બેઠે હૂએ થે. ઉસ્કે સાથ ભી ઉન્હોંને કઅબ બિન અસદકે મુતઅલ્લિક વહી બાતેં કી જિન બાતોંસે વહ અબૂ સુફયાનકો ભળકા ચુકે થે. અબૂ સૂફિયાનને ગુસ્સેમેં આ કર ઈકરમાકો બુલા લિયા થા ગિત્ફાનને અપને સાલાર અયનિયાકો બુલા લિયા.

કયા તુમને સુના હે કે કઅબ બિન અસદ હમેં કયા ધોકા દે રહા હે?

ગિત્ફાનને અયિનિયાસે કહા. વહ હમસે યર્ગમાલમેં રખનેકે લિએ સરકર્દા અફરાદ માંગતા હે. ક્યા યહ હમારી તોહીન નહીં ?

સરદાર ગિત્ફાન, સાલાર અયિનિયાને કહા. મેં પેહલે તુમ્હે કહ ચુકા હૂં કે મેરે સાથ મૈદાને જંગકી બાત કરો મેં આમને સામનેકી લળાઈ લળના જાન્તા હૂં. મુઝે ઉસ શખ્સસે નફરત હોગી જો પીઠકે પીછે આ કર વાર કરતા હે. ઔર મુઝે ઉસ શખ્સ સે ભી નફરત હોતી હે જિસ્કી પીઠ પર વાર હોતા હે.... ઔર ફિર તુમ યહૂદિયોં પર એ'તિબાર કરતે હો ? અગર કઅબ બિન અસદ કહેગા કે અપને કબીલેકા સરદાર ગિત્ફાન યર્ગમાલમેં દે દો તો ક્યા મેં તુમ્હેં ઉસ્કે હવાલે કર દૂંગા ?

મેં ઉસ શખ્સકા સર ઉળા દૂંગા જો ઐસા મુતાલબા કરેગા, નઈમ બિન મસઉદને કહા. ઈન યહૂદિયોંકો મેં અપને કબીલેકી એક ભેળ યા બકરી ભી ન દૂંગા. ખુદાકી કસમ કઅબને હમારી તોહીન કી હે.

અબૂ સુફયાન કયા કહતા હે ? ગિત્ફાનને નઈમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે પૂછા.

યહ બાત સુન કર અબૂ સુફયાન ગુસ્સેસે કાંપને લગા થા. નઈમને કહા, અબૂ સુફયાન કહતા હે કે વહ કઅબ બિન અસદસે ઈસ તોહીનકા બદલા લેગા.

ઔર ઉસે બદલા લેના ચાહિએ. સાલાર અયિનિયાને કહા. બનૂ કુરૈઝાકી હૈષિયત હી ક્યા હે વહ હમારે ઔર મુસલમાનોંકે દરમિયાન ઐસે પિસ જાએંગે કે ઉન્કા વુજૂદ હી ખતમ હો જાએગા.

★

ખાલિદકો આજ મદીનાકી તરફ જાતે હૂએ વહ વક્ત યાદ આ રહા થા જબ ઈકરમા બનૂ કરૈઝાકી બસ્તીસે વાપસ આયા થા ખાલિદ દોળતા હુવા ઉસ તક પહુંચા થા ઉધરસે અબૂ સુફયાન ઘોળા દોળાતા ગયા. ઈકરમાકે ચહરે પર ગુસ્સે ઔર થકનકે ગહરે આષાર થે.

ક્યા ખબર લાએ હો ? અબૂ સુફયાનને ઉસ્સે પૂછા.

ખુદાકી કસમ અબૂ સુફયાન, મૈંને કઅબસે ઝિયાદા બદનિય્યત ઈન્સાન પહલે કભી નહીં દેખા. ઈકરમાને ઘોળેસે કૂદ કર ઉતરતે હૂએ જવાબ દિયા, નઈમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઠીક કહા થા.

ક્યા ઉસ્ને હમસે યર્ગમાલમેં રખનેકે લિએ આદમી માંગે હે? ખાલિદને પૂછા થા.

હાં ખાલિદ, ઈકરમાને કહા ઉસ્ને મુઝે શરાબ પેશ કી ઔર મેરે સાથ ઈસ તરહ બોલા જૈસે હમ ઉસ્કે મકરૂઝ હોં. ઉસ્ને કહા કે પહલે યર્ગમાલમેં અપને આદમી દો ફિર મેં મદીનાકે અંદર શબખૂન મારૂંગા.

ક્યા તુમને ઉસે કહા નહીં કે અહલે કુરૈશકે સામને બનૂ કરૈઝાકી હૈષિયત ઉંટકે મુકાબલે મેં એક ચૂહેકી હે! ખાલિદને કહા થા, ક્યા તુમને ઉસ્કા સર ઉસ્કે કંધો સે ઉતાર નહીં દિયા?

મેંને અપના હાથ બળી મુશ્કિલસે રોકા થા, ઈકરમાને કહા થા. ઉસ્કે સાથ જો મુઆહદહ હુવા થા વહ મેં તોળ આયા હૂં. તુમ્ને અછ્છા કિયા. અબૂ સુફયાનને દબી દબી આવાઝમેં કહા થા, તુમને અછ્છા કિયા ઔર વહ પરે ચલા ગયા થા.

યહ કોઈ બહુત પુરાના વાકિઆ નહીં થા. દેળ દો સાલ પહલેકી બાત થી આજ જબ ખાલિદ મદીનાકી તરફ જા રહા થા તો યહ જાના પહચાના રાસ્તા અજનબી સા લગ રહા થા. કભી ઉસે ઐસે મહસૂસ હોને લગતા જૈસે વહ ખૂદ અપને લિએ અજનબી હો ગયા હો. ઉસે અબૂ સુફયાનકા વહ અફસુર્દા ચેહરા નઝર આને લગા. ખાલિદને મહસૂસ કર લિયા થા કે અબૂ સુફયાન મદીના પર હમ્લેસે મુંહ મોળ રહા હે. ખાલિદ ઔર ઈકરમા વહીં ખળે રહ ગએ થે.

ક્યા સોચ રહે હો, ખાલિદ? ઈકરમાને પૂછા થા.

ક્યા તુમ મેરી તાઈદ નહીં કરોગે કે મેં ઉસ શખ્સ અબૂ સુફયાનકી મોજૂદગીકો સિર્ફ ઈસ લિએ બર્દાસ્ત કર રહા હૂં કે વહ મેરે કબીલેકા સરદાર હે. ખાલિદને ઈકરમાકો જવાબ દિયા થા. અહલે કુરૈશકો અબૂ સુફયાનસે બળ કર બુઝદિલ સરદાર કોઈ નહીં મિલેગા.... તુમ પૂછતે હો મેં ક્યા સોચ રહા હૂં, મેં ઔર ઝિયાદા ઈન્તિઝાર નહીં કર સકતા. મેંને ખંદકકો એક સિરેસે દૂસરે સિરે તક દેખા હે. એક જગહ ખંદક તંગ હે ઔર ઝિયાદા ગહરી ભી નહીં. હમ વહાંસે ખંદક પાર કર સકતે હેં. અગર તુમ મેરા સાથ દો તો મેં આજ હી અભી ચંદ સવાર ખંદકકે પાર લે જાના ચાહતા હૂં. અબૂ સુફયાન કિસી ગૈરકી મદદ ઔર સહારેકા ઈન્તિઝાર કરતા હે તો કરતા રહે.

મેં તુમ્હારા સાથ ક્યૂં ન દૂંગા, ખાલિદ ! ઈકરમાને કહા થા. ક્યા મેં મુસલમાનોંકે ઉન કહકહોંકો બર્દાશ્ત કર સકૂંગા જો ઉસ વક્ત બુલંદ હોંગે જબ હમ યહાંસે લળે બગૈર વાપસ જાએંગે ? ચલો મેં તુમ્હારે સાથ હૂં.

★

વહ જગા ઝુબાબકી પહાળીકે મગ્રીબ ઔર સલા પહાળીકે મશ્રિકમેં થી જહાં ખંદકકી ચોળાઈ ઈત્ની થી કે ઘોળા ઉસે ફલાંગ સકતા થા ઝરૂરત શહસવાર કી થી. પ્યાદે ખંદકમેં ઉતર કર ઉપર ચળ સકતે થે. ઉસી જગહકે કરીબ તકરીબન્ મુસલમાનોંકી ખૈમાગાહ થી.

ખાલિદને ઈકરમાકો યહ જગહ દૂરસે દિખાઈ.

પેહલે મેરે સવાર ખંદક ફલ્લાંગેંગે, ઈકરમાને કહા, લેકિન અભી હમ તમામકા તમામ સવાર દસ્તા નહીં ગુઝારેંગે. પાર જા કર મુસલમાનોંકો એક એક સવારકે મુકાબલેકે લિએ લલ્કારેંગે વહ ઉસ રિવાઝકે ખિલાફ વર્ઝી નહીં કરેંગે... મેરે સાથ આઓ ખાલિદ મેં અપને મુંતખબ સવાર આગે લાઉંગા. તુમ અભી ખંદકકે પાર ન જાના. અગર હમ દોનો મારે ગએ તો અહલે કુરૈશકો ઝિલ્લતકે સિવા કુછ નહીં મિલેગા. અબૂ સુફયાનકા દિલ મુહાસરા ઉઠા ચુકા હે વહ લળનેકે જઝબેકો સર્દ કર ચુકા હે.

વહ મુકામ જહાં ખંદક ઘોળેકી લંબી છલાંગસે ફલાંગી જા સકતી થી ઐસી ઓટમેં થા જિસે ગશ્તી સંત્રી કરીબ આ કર હી દેખ સકતે થે. ઈકરમાને સાત સવાર મુંતખબ કર લિએ થે. ઉન્મેં એક કવી હૈકલ બલ્કે દેવકામત શખ્સ અમ્ર બિન અબ્દૂદ ભી થા જિસકી ધાક ઉસકી જસામત (મોટા બદન)કી બદોલત દૂર દૂર તક ફૈલી હૂઈ થી ઈકરમા ઈન સાત સવારોંકો મુકર્રરા મુકામસે કુછ દૂર તક ઈસ અંદાઝસે લે ગયા જૈસે ઘોળોંકો ટહલાઈકે લિએ લે જા રહા હો. મુસલમાનોંકે સંત્રિયોંકો ઉન પર શક ન હુવા.

સબસે પહલે મેં ખંદક ફલાંગુંગા. ઈકરમાને ચલતે ચલતે અપને સાત સવારોં સે કહા. ક્યા યહ ઠીક નહી હોગા કે સબસે પહલે મેરા ઘોળા ખંદક ફલાંગે ? અમ્ર બિન અબ્દૂદને કહા. નહીં અમ્ર ! ઈકરમાને કહા પહલે મેં જાઉંગા. અગર મેરા ઘોળા ખંદકમેં ગિર પળા તો તુમ ખંદક ફલાંગનેકી કોશિશ ન કરના. તુમ્હારા સાલાર અપની જાનકી કુરબાની દેગા.

યહ કહ કર ઈકરમાને ઘોળેકી બાગકો ઝટકા દિયા. ઘોળેકા રૂખ

ખંદકકી તરફ હુવા તો ઈકરમાને એળ લગા દી. અરબી નસ્લકા ઘોળા હવાસે બાતેં કરને લગા. ઈકરમાને લગામ ઔર ઢીલી કર દી. ઔર ઘોળેકો ફિર એળ લગાઈ. ઘોળેકી રફતાર ઔર તેઝ હો ગઈ. ખંદકકે કિનારે પર જા કર ઈકરમા ઘોળેકી પીઠસે ઉઠા ઔર આગેકો ઝુક ગયા. ઘોળા હવામેં બુલંદ હો ગયા. ખાલિદ કુછ દૂર ખળા દેખ રહા થા. કબીલએ કુરૈશકે બહુતસે લશ્કરી દેખ રહે થે, ઝમીનો આસ્માન દેખ રહે થે, તારીખ દેખ રહી થી. !

ઘોળેકે અગલે પાઉં ખંદકકે દૂસ્રે કિનારેસે કુછ આગે ઔર પિછલે પાઉં ઐન કિનારે પર પળે. ઘોળા રફતારકે ઝોર પર આગે ચલા ગયા. ઉસ્કી અગલી ટાંગે દોહરી હો ગઈ ઉસ્કા મુંહ ઝમીનસે લગા. ઈકરમા ગિરતે ગિરતે બચા. ઘોળા ભી સંભલ ગયા ઔર ઈકરમા ભી. ઉસે અપને પીછે લલકાર સુનાઈ દી.

'આગે નિકલ જાઓ ઈકરમા !'

ઈકરમાને પીછે દેખા. અમ્ર બિન અબ્દૂદકા ઘોળા હવામેં ઉળા આ રહા થા. અમ્ર કાબૂ (રિકાબોં) પર ખળા આગેકો ઝુકા હુવા થા. કિસીકો તવક્કુઅઅ નહીં થી કે ઈત્ને વઝની સવારકે નીચે ઘોળા ખંદક ફલાંગ જાએગા. લેકિન ઘોળા ઉસી જગહ જા પળા જહાં ઈકરમાકા ઘોળા ગિરા થા. અમ્રકે ઘોળેકી ટાંગે ઐસી દોહરી હો ગઈ કે મુંહકે બલ ગિરા ઔર એક પેહલૂ પર લુળક ગયા. અમ્ર ઘોળેકી પીઠસે લુળક કર કલા બાઝિયાં (ખુસૂસીમહારતસે બદનકો કાબૂમેં રખના) ખાતા ગયા. એક લમ્હેમેં ઘોળા ઉઠ ખળા હુવા. ઉધર અમ્ર ઉઠા ઔર પલક જપકતે ઘોળે પર સવાર હો ગયા.

ઉસ્કે પીછે ઈકરમાકે દો સવાર ઈકઠે ચલે આ રહે થે. ખંદકકે કિનારે આ કર દોનો સવારોંને અપને ઘોળોંકી પીઠ ખાલી કર દી થી ઔર ઈન્કી ગર્દનો પર જૂકે હૂએ થે. દોનો ઘોળે ખંદક ફલાંગ આએ.

અહલે કુરૈશકે લશ્કરને દાદો તહસીનકે નારે લગાએ. ઈસ શોરસે મુસલમાન પહરેદાર દોળે આએ. ઈત્નેમેં ઈકરમાકે દો ઔર ઘોળે અપને સવારોંકો ઉઠાએ ખંદકકે કિનારેસે હવામેં ઉઠે. ઉન્કે પીછે સાતમેંસે બાકી સવારોંને ભી અપને ઘોળો એળ લગા દી. તમામ ઘોળે ખંદક ફલાંગ આએ.

ઠહર જાઓ, ઈકરમાને મુસલમાન સંત્રિઓંકો બુલંદ આવાઝમેં કહા.

કોઈ ઔર ઘોળા ખંદકકે ઈસ પાર નહીં આએગા. મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો બુલાઓ. તુમમેં જો સબસે ઝિયાદા બહાદુર હૈ ઉસે લાઓ વહ મેરે એક આદમીકા મુકાબલા કરકે ગિરા લે તો હમ સબકો કત્લ કર દેના.... ખુદાકી કસમ, હમ તુમ્હારા ખૂન ઈસ રેત પર છિળક કર વાપસ ચલે જાએંગે. .

★

મુસલમાનોંકી ઈજતમાગાહમેં ખલબલી બપા હો ચુકી થી. એક શોર થા, કુરૈશ ઔર ગિત્ફાનને ખંદક ઉબૂર કર લી હૈ.... મુસલમાનોં તુમ્હારે ઈમ્તિહાનકા વક્ત આ ગયા હૈ.. હોંશિયાર... ખબરદાર.. દુશ્મન આ ગયા હૈ.

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને મુસલમાનોંકો બેકાબૂ ન હોને દિયા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને દેખ લિયા થા કે અહલે કુરૈશ ખંદકકે પાર ખળે કહકહે લગા રહે થે. વહ મુસલમાનોંકા મઝાક ભી ઉળા રહે થે. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઉસ જગહ પહુંચે જહાં ઈકરમા ઔર ઉસ્કે સવાર ખળે લલકાર રહે થે. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે સાથ હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ભી થે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને સૂરતે હાલકા જાઈઝા લિયા તો સમઝ ગએ કે ઈકરમા ઈન્ફિરાદી મુકાબલેકે લિએ આયા હૈ, આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો ઔર અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો દેખ કર અમ્ર બિન અબ્દૂદને અપના ઘોળા આગે બળાયા.

કસમ હૈ હુબલ ઔર ઉઝઝાકી અમ્રને લલકાર કર કહા, તુમમેં મુઝે કોઈ એક ભી નઝર નહીં આ રહા જો મેરે મુકાબલેમેં ઉતર સકે. મુઅર્રિખ અપની શાહિદોંકે હવાલેસે લિખતે હૈ કે મુસલમાનોંકી ખામોશી ગવાહી દે રહી થી કે ઉન પર અમ્રકા ખૌફ તારી હો ગયા હૈ. વજહ યહ થી કે અમ્રકી જસામત ઔર તાકતકે ઐસે ઐસે કિસ્સે મશહૂર થે જૈસે વહ મા ફવ્કલ ફિત્રત (ફિત્રતસે ઝિયાદા) તાકતકા માલિક હો. દેખા શાયદ કિસીને ભી નહીં થા, લેકિન સબ કહતે થે કે અમ્ર ઘોળેકો અપને કંધો પર ઉઠા સકતા હૈ ઔર વહ પાંચસો ઘૂળ સવારોંકો અકેલા શિકસ્ત દે સકતા હૈ. ઉસ્કે મુતઅલ્લિક હરકોઈ તસ્લીમ કરતા થા કે ઉસે ન કોઈ ગિરા સકા હૈ ન કોઈ

ગિરા સકેગા.

અબૂ સુફયાન ખંદકકે પાર ખળા દેખ રહા થા, ખાલિદ ઔર સફવાન ભી દેખ રહે થે. ગિત્ફાન, અખ્નિયા ઔર ઉન્કા તમામ લશ્કર દેખ રહા થા. ઔર નઈમ બિન મસઉદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ભી ગૈર મુસ્લિમોંકે લશ્કરમેં દમબખૂદ (ચુપચાપ) ખળે થે.

મૈં જાન્તા હૂં તુમમેંસે કોઈ ભી આગે નહી આએગા. અમ્ર બિન અબ્દુદકી લલકાર એક બાર ફિર ગર્જી. ખંદકકે પાર કુરૈશકા કહકહા બુલંદ હુવા ઔર કઈ ફબ્તિયાં સુનાઈ દી.

હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી તરફ દેખા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને અપના અમામા સરસે ઉતારા ઔર હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે સર પર બાંધ દિયા, ફિર અપની તલ્વાર હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો દી. મુઅર્રિખ ઈબ્ને સઅદને લિખ્ખા હે કે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી સરગોશી સુનાઈ દી, "અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા મદદગાર તૂ હી હે મેરે અલ્લાહ".

મુઅર્રિખીનને ઈસ તલ્વારકે મુતઅલ્લિક જો રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો દી થી, લિખ્ખા હે કે યહ કુરૈશકે એક મશ્હૂર જંગજૂ મુનબ્બા બિન હિજાજકી થી. વહ બદ્રકી લળાઈમેં મારા ગયા થા. ફાતેહ મુજાહિદીનને યહ તલ્વાર હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો પેશ કી થી. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઉસકે બા'દ યહી તલ્વાર અપને પાસ રખ્ખી. અબ આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને વહી તલ્વાર હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો દે કર અરબકે એક દેવકામતકે મુકાબલે મેં ઉતારા. યહ તલ્વાર તારીખે ઈસ્લામમેં ઝુલ્ફિકારકે નામસે મશ્હૂર હૂઈ.

હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અમ્ર બિન અબ્દૂદકે સામને જા ખળહૂએ.

અબૂ તાલિબકે બેટે, અમ્ર જો ઘોળે પર સવાર થા અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે મુખાતિબ હુવા, ક્યા તુમ ભૂલ ગએ હો કે તુમ્હારા બાપ મેરા કિત્ના ગહરા દોસ્ત થા ? ક્યા યહ મેરે લિએ બહુત બુરા ફઅલ નહીં

હોગા કે મૈં અપને અઝીઝ દોસ્તકે બેટેકો કત્લ કર દૂં ?

એ મેરે બાપકે દોસ્ત ! હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને લલકાર કર જવાબ દિયા. હમારી દોસ્તી ખતમ હો ચુકી હે. ખુદાકી કસમ, મૈં તુમ્હેં સિર્ફ એક બાર કહૂંગા કે "અલ્લાહકો બરહક ઔર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો અલ્લાહકા રસૂલ તસ્લીમ કર લો ઔર હમમેં શામિલ હો જાઓ."

તુમ્ને એક બાર કહ લિયા હે. અમ્રને કહા, મૈં દૂસરી બાર યહ બાત નહીં સુનૂંગા... મૈં યહ ભી નહીં કહૂંગા કે મૈં તુમ્હેં કત્લ નહીં કરના ચાહતા.

મૈં તુમ્હેં કત્લ કરના ચાહતા હૂં અમ્ર ! હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા. ઉતર ઘોળેસે ઔર આ મેરે મુકાબલેમેં ઔર બચા અપને આપકો ઉસ તલ્વારસે જો મુઝે અલ્લાહકે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને અતા કી હે....

★

અમ્રકે મુતઅલ્લિક મુઅર્રિખ લિખતે હે કે વહ વહશી થા. જબ ગુસ્સેમેં આતા થા તો ઉસ્કા ચેહરા ગઝબનાક હો કર દરિંદો જૈસા હો જાતા થા. વહ ઘોળેસે કૂદ કર ઉતરા ઔર તલ્વાર સોંત કર હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ પર પહલા વાર ઈત્ની તેઝીસે કિયા કે દેખનેવાલે યહ સમઝે કે ઉસ્કી તલ્વારને હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો કાટ દિયા હે. લેકિન હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ યહ વાર બચા ગએ. ઉસ્કે બા'દ અમ્રને યકે બા'દ દીગરે હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ પર મુતઅદ્દદ વાર કિએ. હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને હર વાર ગૈર મુતવક્કા પૈંતરા બદલ કર બચાયા. અમ્રને યહ તો સોચા હી નહીં થા કે જિસ જસામત ઔર તાકત પર ઉસે ઈત્ના ઘમંડ હે વહ હર જગા કામ નહીં આ સકતી. તેગઝનીકે મઅરિકેમેં જિસ તેઝી ઔર ફુર્તિકા મુઝાહરા હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કર રહે થે વહ અમ્ર નહીં કર સકતા થા ક્યૂં કે ઉસ્કા જિસ્મ ભારી ભરકમ થા. અગર વહ ઘોળેકો અપને કંધો પર ઉઠા ભી સકતા થા તો ભી ઉસ્મેં ઘોળે જૈસી રફતાર નહીં થી. ઉસ્કી તાકત ઘોળેસે ઝિયાદા ભી હો સકતી થી. હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉસ પર એક ભી વાર ન કિયા જિસે અમ્રને ખોફઝદગી સમઝા હોગા. વહ

વાર પે વાર કરતા રહા ઔર હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કભી ઈધર કભી ઉધર હોતે રહે.

ખંદકકે પાર અહલે કુરૈશકા લશ્કર જો કહકહે લગા રહા થા યકલખ્ત ખામોશ હો ગયા. ક્યૂં કે ઈન્કા દેવકામત અમ્ર વાર કરતે કરતે રૂક ગયા થા ઔર ખામોશ ખળા હો ગયા થા વહ હાંપ રહા થા. વહ ગાલિબન હૈરાન થા કે યહ નવજવાન જો કદબુતમેં ઉસ્કે જિસ્મકા બીસવાં હિસ્સા ભી નહીં, ઉસ્સે મરઉબ ક્યૂં નહીં હુવા દરઅસલ અમ્ર થક ગયા થા.

હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને જબ ઉસ્કી યહ હાલત દેખી કે વહ અપની તાકત ઈત્ને સારે વાર કરતે કરતે સર્ફ કર ચુકા હે ઔર હેરાન વ પરેશાન ખળા હે તો હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને યહ હેરાન કુન મુઝાહરા કિયા કે તલ્વાર ફેંક કર બિજલીકીસી તેઝીસે અમ્ર પર ઝપટે ઔર ઉછલ કર ઉસ્કી ગર્દન અપને હાથોંમેં દબોચ લી. ઉસ્કે સાથ હી હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અમ્રકી ટાંગોમેં અપની ટાંગે ઐસે ફંસાઈ કે વહ પીઠકે બલ ગિરા.

ઉસ્ને અપની ગર્દન છુળાનેકે લિએ બહુત ઝોર લગાયા લેકિન ઉસ્કી ગર્દન હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી આહની ગિરફતસે આઝાદ ન હો સકી. હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉસ્કી ગર્દનસે એક હાથ હટા કર કમર બંદસે ખંજર નિકાલા ઔર ઉસ્કી નોક અમ્રકી શહરગ પર રખ દી.

અબ ભી મેરે અલ્લાહકે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ પર ઈમાન લે આ તો મેં તેરી જાન બખ્શી કર દૂંગા. હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા.

અમ્ર બિન અબ્દૂદને જબ દેખા કે ઉસ્કી વહ તાકત જિસ્સે અહલે અરબ લરઝતે થે, બેકાર હો ગઈ તો ઉસ્ને યહ ઓછી હરકત કી કે હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે મુંહ પર થૂક દિયા.

દેખનેવાલે ફિર હેરાન રહ ગએ ક્યૂં કે હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ખંઝરસે ઉસ્કી શહરગ કાટ દેનેકે બજાએ ઉઠ ખળે હૂએ થે. ઉન્હોને ખંજર કમર બંદમેં ઉળસ લિયા ઔર હાથોંસે અપના ચેહરા સાફ કિયા. અમ્ર અબ ઈસ તરહ ઉઠા જૈસે ઉસ્કે જિસ્મકી તાકત ખત્મ હો ચુકી હો

સિર્ફ ઉસે હી નહીં હર કિસીકો તવક્કુઅ થી કે હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઉસે ઝિંદા નહીં ઉઠને દેંગે લેકિન હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ બળે આરામસે પીછે હટે.

અમ્ર ! હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, "મૈંને અલ્લાહકે નામ પર તેરે સાથ ઝિંદગી ઔર મોતકા મુકાબલા કિયા થા લેકિન તૂને મેરે મુંહ પર થૂક કર મેરે દિલમેં ઝાતી દુશ્મની પેદા કર દી હે. મૈં તુઝે ઝાતી દુશ્મનીકી બિના પર કત્લ નહીં કરૂંગા. કહીં ઐસા ન હો કે મેરે ખુદાકો મેરા યહ ઈન્તિકામ અચ્છા ન લગે... જા યહાંસે અપની જાન લે કર વાપસ ચલા જા".

અમ્ર બિન અબ્દૂદ શિકસ્ત તસ્લીમ કરનેવાલા આદમી નહીં થા. મુઅર્રિખ લિખતે હૈં કે મૈદાનમેં યહ ઉસ્કી પહલી હાર થી જિસે વહ બરદાશ્ત ન કર સકા. ઉસ્ને અપની હારકો જીતમેં બદલનેકે લિએ યહ ઓછી હરકત કી કે તલ્વાર નિકાલ કર હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ પર ઝપટ પળા. હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઈસ હમ્લેકે લિએ તય્યાર નહીં થે લેકિન ઉન્કી કામિયાબીકે લિએ રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ખુદાસે મદદ માંગી થી. ઐન વક્ત પર જબ અમ્રકી તલ્વાર ઔર હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી ગર્દનમેં દો ચાર લમ્હોંકા ફાસલા રહ ગયા થા હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપની ઢાલ આગે કર દી. અમ્રકા વાર ઈસ કદર ઝોરદાર થા કે ઉસ્કી તલ્વારને હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી ઢાલકો કાટ દિયા. ઢાલ હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે કાનકે કરીબ સર પર લગી જિસ્સે ખૂન ફૂટને લગા.

અમ્ર ઢાલમેંસે તલ્વાર ખીંચ હી રહા થા કે અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી વહ તલ્વાર જો ઉન્હેં રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને દી થી ઈત્ની તેઝીસે હર્કતમેં આઈ કે અમ્રકી ગર્દન કટ ગઈ, ગર્દન પૂરી ન કટી લેકિન શહરગ કટ ચુકી થી. અમ્રકી તલ્વાર ઉસ્કે હાથસે છૂટ ગઈ. ઉસ્કા જિસ્મ ડોલને લગા. હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉસ પર દૂસ્રા વાર ન કિયા. ઉન્હોંને દેખ લિયા થા યહી વાર કાફી હે. અમ્રકી ટાંગે દોહરી હૂઈ ઉસ્કે ઘુટને ઝમીન પર લગે ઔર વહ લુળક ગયા. અરબકી

મિટ્ટી ઉસ્કા ખૂન ચૂસ્ને લગી.

ખંદકકે પાર દુશ્મનકે લશ્કર પર ઐસા સુકૂત તારી હો ગયા જૈસે પૂરેકા પૂરા લશ્કર ખળે ખળે મર ગયા હો. અબ મુસલમાનોંકે ના'રે ગરજ રહે થે.

અરબોંકી રસમકે મુતાબિક ઈસ મુકાબલેકા દૂસ્રા મર્હલા શુરૂઅ હો ગયા. મુસલમાનોંકે એક જૈશને ઈકરમા ઔર ઉસ્કે બાકી સવારોં પર હમ્લા શુરૂઅ કર દિયા. કુરૈશકે ઈન સવારોંકે લિએ ભાગ નિકલનેકે સિવા ઔર કોઈ ચારા ન થા. વહ ખૈરિયતસે પસ્પા હોનેકે લિએ લળે. ઈસ મઅરકેમેં કુરૈશકા એક આદમી મારા ગયા. ઈકરમાને અપના ઘોળા ખંદકકી તરફ મોળ કર ભાગ નિકલનેકે લિએ એળ લગા દી. ખંદક ફલાંગનેસે પહલે ઈકરમાને અપની બર્છી ફેંક દી. ઉન્મેંસે એક સવાર જિસ્કા નામ ખાલિદ બિન અબ્દુલ્લાહ થા, ખંદકકો ફલાંગ ન સકા ઉસ્કા ઘોળા ખંદકકે અગલે કિનારેસે ટકરાયા ઔર ખંદક મેં જા પળા. વહ ઉઠ કર કિનારે પર ચળનેકી કોશિશ કરને લગા લેકિન મુસલમાનોંને ઉસ પર પથ્થરોંકી બોછાર કર દી ઔર વહ વહીં ખતમ હો ગયા.

******

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને હુકમ દિયા કે ખંદકકે ઉસ મુકામ પર મુસ્તકિલ પહરેકા ઈન્તિઝામ કર દિયા જાએ ક્યૂં કે વહાંસે ખંદક ફલાંગી જા સકતી હે.

દૂસ્રે દિન ખાલિદ અપને ઘૂળ સવાર દસ્તેમેંસે ચંદ એક જાંબાઝ સવાર મુંતખબ કરકે ખંદક ઉબૂર કરનેકો ચલ પળા.

ખાલિદ રૂક જાઓ. અબૂ સુફયાનને ઉસે કહા, ક્યા તુમ્ને કલ ઈકરમાકે સવારોંકા અંજામ નહીં દેખા? અબ મુસલમાનોંને વહાં પહરેકા ઔર ઝિયાદા મઝબૂત ઈન્તિઝામ કર દિયા હોગા.

ક્યા યહ બેહતર નહીં કે લળે બગૈર વાપસ જાનેકે બજાએ તુમ મેરી લાશ મેરે ઘોળે પર રખ કર મક્કા લે જાઓ. ખાલિદને કહા, અગર હમ એક દૂસ્રેકે અંજામસે ડરને લગે તો વહ દિન બહુત જલ્દ તુલૂઅ હોગા જબ હમ મુસલમાનોકે ગુલામ હોંગે.

મૈં તુમ્હેં નહીં રોકૂંગા મેરે દોસ્ત. ઈકરમાને ખાલિદસે કહા, લેકિન મેરી એક બાત સુન લો. અગર તુમ મેરી શિકસ્તકા ઈન્તિકામ લેને જા રહે હો તો રૂક જાઓ. અગર તુમ્હેં કુરૈશકી અઝમત અઝીઝ હે તો ઝરૂર જાઓ.

આજ મદીનાકી તરફ જાતે હૂએ ખાલિદકો વહ લમ્હેં યાદ આ રહે થે ઉસે ન ઉસ વક્ત યહ ખયાલ આયા થા ન આજ, કે વહ જાન્તે હૂએ ભી કે ખંદક ઉબૂર કરકે ભી મારા જાએગા. ન ઉબૂર કર સકા તો ભી મારા જાએગા. ક્યૂં ખંદકકી તરફ ચલ પળા થા.

વહ ૧૬ માર્ચ ૬૨૭કે દિનકા તીસ્રા પહર થા. ખાલિદ ચંદ એક મુંતખબ સવારોંકે સાથ ખંદકકી તરફ બળા. ઉસ્ને ખંદક ફલાંગનેકે લિએ કુછ ફાસલેસે અપને ઘોળેકો એળ લગાઈ મગર ઉસ મુકામકે પહરે પર જો મુસલમાન કહીં છુપે બેઠે થે, ઉન્હોંને તીરોંકા મેંહ બર્સા દિયા. ખાલિદને લગામકો પૂરી તાકતસે ખીંચા ઔર ઉસ્કા ઘોળા ખંદકકે ઐન કિનારે પર જા રૂકા. ખાલિદને ઘોળેકો પીછે મોળા ઔર અપને તીરંદાઝોકો બુલાયા. ઉસ્ને સોચા થા કે ઉસ્કે તીરંદાઝ મુસલમાનોં પર તીર ફેંકતે ચલે જાએંગે જીસ્સે મુસલમાન સર નહીં ઉઠા સકેંગે ઔર વહ ખંદક ફલાંગ લેગા લેકિન

મુસલમાનોંને તીરંદાઝીમેં ઈઝાફા કર દિયા, મુસલમાન તીરોંકી બૌછારોં મેં તીર ચલા રહે થે. ખાલિદકો પસ્પા (પીછે) હોના પળા.

ખાલિદ ઉસ અંદાઝસે અપને સવારોંકો વહાંસે હટા કર દૂસ્રી તરફ ચલ પળા જૈસે ઉસ્ને ખંદક પર એક ઔર હમ્લા કરનેકા ઈરાદા તર્ક કર દિયા હો. મુઅર્રિખીન જિન્મેં ઈબ્ને હિશામ ઔર ઈબ્ને સઅદ કાબિલે ઝીક્ર હૈં, લિખતે હૈં કે યહ ખાલિદકી એક ચાલ થી. ઉસ્ને ચલતે ચલતે અપને સવાર જૈશમેં મઝીદ સવાર શામિલ કર લિએ. ઉસ્ને સોચા યહ થા કે ઉસે પસ્પા હોતે દેખ મુસલમાન પહરેદાર ઈધર ઉધર હો જાએંગે. ઉસ્ને ઉધર દેખા વહાં ઉસે કોઈ પહરેદાર નઝર ન આયા. ઉસ્ને અપને દસ્તેકો ખંદકકે કમ ચોળાઈવાલે મુકામકી તરફ મોળ કર ઘોળા સરપટ દોળા દિયા.

ખાલિદકી યહ ચાલ સિર્ફ ઈસ હદ તક કામિયાબ રહી કે ઉસ્કે તીન ચાર ઘૂળ સવાર ખંદક ફલાંગ ગએ. ઉન્મેં ખાલિદ સબસે આગે થા. મુસલમાન પેહરેદારોંને ઉન્હેં ઘેરેમેં લે લિયા, કુરૈશકે જો સવાર ભી ખંદકકે પાર થે, ઉન પર મુસલમાનોંને ઈત્ને તીર બર્સાએ કે ઉન્હેં પસ્પા હોના પળા. ખાલિદ ઔર ઉસ્કે સવારોંકે લિએ મુસલમાનોંકે ઘેરેસે નિકલના બહુત મુશ્કિલ હો ગયા. યહ ઝિંદગી ઔર મૌતકી લળાઈ થી જો ખાલિદને ઘોળા દોળા દોળા કર ઔર પૈંતરે બદલ બદલ કર લળા. ઉસ્કે સવાર ભી તજરૂબાકાર ઔર ફુર્તીલે થે. ઉન્મેંસે એક મારા ગયા. ખાલિદ અબ દિફાઈ લળાઈ લળ રહા થા. ઉસ્ને કઈ મુસલમાનોંકો ઝખ્મી કિયા જિન્મેંસે એક શહીદ હો ગયા. આખિર ઉસે નિકલનેકા મોકા મિલ ગયા ઔર ઉસ્કા ઘોળા ખંદકકો ફલાંગ આયા. ઉસ્કે જો સવાર ઝિંદા રહ ગએ થે વહ ભી ખંદક ફલાંગ આએ. ઉસ્કે બા'દ કુરૈશમેંસે કિસીને ભી ખંદકકે પાર જાનેકી જુર્અત નહીં કી. ઈકરમા ઔર ખાલિદકી નાકામીકે બા'દ કુરૈશ ઔર ઉન્કે દીગર ઈત્તિહાદી કબાઈલકે લશ્કરમેં માયૂસી જો પહલે હી કુછ કમ ન થી ઔર બળ ગઈ. ખૂરાક ન હોનેકે બરાબર રહ ગઈ થી. અબૂ સુફયાન જો અપને ઔર દીગર તમામ કબાઈલકે લશ્કરકા સાલારે આ'લા થા, પહલે હી હાથ પાઉં છોળ બેઠા થા. ખાલિદ, ઈકરમા ઔર સફવાનને યહ ઝાહિર કરનેકે લિએ, કે ઉન્કા લશ્કર ઝિંદા ઔર બેદાર હૈ યહ કારવાઈ જારી રખ્ખી કે વક્તન ફવક્તન ખંદકકે કરીબ જા કર મુસલમાનોંકી ખેમાગાહ પર તીર બર્સાતે રહે. ઉસ્કે જવાબમેં

મુસલમાનોંકે તીરંદાઝોંકો ખંદકકે કરીબ ફેલા દિયા જો અહલે કુરૈશકે તીરંદાઝો પર જવાબી તીરંદાઝી કરતે રહે. તીરોંકે તબાદલેકા યહ સિલ્સિલા સિર્ફ એક દિન સુબ્હસે શામ તક ચલા.

★

અહલે કુરૈશ ઔર ગિત્ફાન ઔર દીગર કબાઈલ જિસ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો શિકસ્ત દેને આએ થે, વહ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ કિસી મુલ્કકે બાદશાહ નહીં થે. વહ ખુદાકે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ થે. ખુદાને ઉન્હેં એક અઝીમ પૈગામ દે કર રિસાલત અતા કી થી. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ખુદાસે મદદ માંગી થી. ખુદા અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો કૈસે માયૂસ કરતા. ઉસ્કે અલાવા મદીનાકે અંદર મુસલમાનોંકી ઔરતેં ઔર બચ્ચે દિન રાત અપની કામિયાબી ઔર નજાતકી દૂઆએં માંગતે રહતે થે. યહ દૂઆએં રાએગા કૈસે જાતી !

૧૮ માર્ચ ૬૨૭ ઈસ્વી બરોઝ મંગલ મદીનાકી ફિઝા ખામોશ હો ગઈ સર્દી ખાસ્સી થી. હવા બંદ હો ગઈ મૌસમ ખૂશગવાર હો ગયા લેકિન યહ તૂફાનસે પેહલેકી ખામોશી થી. અચાનક આંધી આ ગઈ જો ઈસ કદર તેઝ વ તુન્દ થી કે ખેમેં ઉળને લગે. જક્કળ (આંધી) બળેહી સર્દ થે. આંધીકી તુન્દી ઔર ઉસ્કી ચીખોંસે ઘોળે ઔર ઊંટ ભી ગબરા ગએ ઔર રસ્સિયાં તુળવાને લગે.

મુસલમાનોંકી ઈઝતીમાગાહ સલાકી પહાળીકી ઓટમેં થી ઈસ લિએ આંધી ઉન્હેં ઈત્ના પરેશાન નહીં કર રહી થી જિત્ના મક્કાકે લશ્કરકો. કુરૈશ ખુલે મૈદાનમેં થે. આંધી ઉન્કા સામાન ઉળા રહી થી ખેમેં ઉળ ગએ યા લપેટ દિએ ગએ થે લશ્કરકે સરદાર ઔર સિપાહી હર વહ કપળા ડાલ કર બૈઠ ગએ થે જો ઉન્કે પાસ થા ઉન્કે લિએ યહ આંધી ખુદાકા કહર બન ગઈ થી. ઉસ્કી ચીખોંમેં કહર ઔર ગઝબ થા.

અબૂ સુફયાન બર્દાશ્ત ન કર સકા વહ ઉઠા ઉસે અપના ઘોળા નઝર ન આયા. કરીબ હી એક ઊંટ બેઠા થા. અબૂ સુફયાન ઊંટ પર ચળ બેઠા ઔર ઉસે ઉઠાયા. મુઅર્રિખ ઈબ્ને હિશામકી તહરીરકે મુતાબિક અબૂ સુફયાન બુલંદ આવાઝસે ચિલ્લાને લગા.

એ અહલે કુરૈશ.... એ અહલે ગિત્ફાન ! કઅબ બિન અસદને હમેં ધોકા દિયા હે. આંધી હમારા બહુત નુકસાન કર ચુકી હે. અબ યહાં ઠહરના બહુત ખતરનાક હે મક્કાકો કૂચ કરો... મેં જા રહા હૂં, મેં જા રહા હૂં.

ઉસ્ને ઊંટકો મક્કાકી તરફ દોળા દિયા.

ખાલિદકો આજ વહ મંજર યાદ આ રહા થા. તમામ લશ્કર જિસે મક્કાસે મદીનાકી તરફ કૂચ કરતે દેખ કર ઉસ્કા સીના ફખરસે ફૂલ ગયા ઔર સર ઉંચા હો ગયા થા, અબૂ સુફયાનકે પીછે ડરી હૂઈ ભેળોંકી તરહ જા રહા થા. ખાલિદ ઔર અમ્ર બિન આસને અપને તૌર પર સોચા થા હો સકતા હે મુસલમાન અકબસે હમ્લા કર દેં ચુનાંચે ઉન્હોંને અપને સવાર દસ્તોંકો અપને કાબૂમેં રખ કર લશ્કરકે અકબમેં રખ્ખા થા. અબૂ સુફયાનને ઐસે હિફાઝતી ઈન્તિઝામકી સોચી હી નહીં થી.

ઉસ પસ્પા હોતે લશ્કરમેં વહ આદમી નહીં થે જો મારે ગએ થે ઔર ઈસ લશ્કરમેં નઈમ બિન મસ્ઉદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ભી નહીં થે. કુરૈશકા લશ્કર ચલા તો નઈમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ આંધીસે ફાઈદા ઉઠાતે હૂએ ખંદકમેં ઉતર ગએ ઔર રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે પાસ પહૂંચ ગએ થે.

આજ ખાલિદ મદીનાકી તરફ ઉસી રાસ્તે પર જા રહા થા જિસ રાસ્તે સે ઉસ્કા લશ્કર નાકામ વાપસ ગયા થા. ઉસે શેબૈનકી પહાળી નઝર આને લગી થી. ,

★

આંધીને તારીખે ઈસ્લામકા રૂખ મોળ દિયા.

આંધીને યહ હકીકત વાઝેહ કર દી કે ખુદા હક પરસ્તોકે સાથ હોતા હે.

રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે દુશ્મનોંકી પસ્પાઈ તિન્કોકે માનિંદ થી જો આંધીમેં ઉળે જાતે હેં ઔર ઉન્હેં એક દૂસ્રેકી ખબર નહીં હોતી.

ખાલિદકો યહ પરેશાની લાહિક થી કે મુસલમાન તઆકુબ કરેંગે લેકિન મુસલમાનોંને તઆકુબકી સોચી હી નહીં થી. ઈસ આંધીમેં તઆકુબ ઔર લળાઈ મુસલમાનોંકે ખિલાફ ભી જા સકતી થી. જિસ દુશ્મનકો ખુદાને ભગા

દિયા થા ઉસ્કે પીછે જાના દાનિશમંદી નહીં થી. અલબત્તા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હુકમ સે ચંદ એક આદમિયોંકો બુલંદિયોં પર ખળા કર દિયા ગયા થા કે વહ દુશ્મન પર નઝર રખ્ખે. ઐસા ન હો કે દુશ્મન કહીં દૂર જા કર રૂક જાએ ઔર મુનઝ્ઝમ હો કર વાપસ આ જાએ.

આંધી, ઈન્ટી મિટ્ટી ઔર રેત ઉળા રહી થી કે થોળી દૂર તક ભી કુછ નઝર નહીં આતા થા. બહુત દેર બા'દ તીન ચાર મુસલમાન ઘૂળ સવાર ઉસ જગહસે ખંદક ફલાંગ ગએ જહાંસે ઈકરમા ઔર ખાલિદકે ઘોળોંને ખંદક ફલાંગી થી. વહ દૂર તક ચલે ગએ. ઉન્હેં ઉળતી હૂઈ ગર્દ ઔર રેતકે સિવા કુછ ભી નઝર ન આયા. વહ રૂક ગએ લેકિન વાપસ ન આએ.

શામસે કુછ દેર પેહલે આંધીકા ઝોર ટૂટ ગયા ઔર જક્કળ થમ ગએ. ફિઝા સાફ હો ગઈ ઔર નઝર દૂર તક કામ કરને લગી. દૂર ઉફુક પર ઝમીનસે ગર્દકે બાદલ ઉઠ રહે થે. વહ અહલે કુરૈશ ઔર ઈન્કે ઈત્તિહાદી કબાઈલકી પસ્પાઈકી ગર્દ થી જો ડૂબતે સુરજકી આખરી કિરનોંમેં સાફ નઝર આ રહી થી યહ ગર્દ મક્કાકો જા રહી થી. તઆકુબમેં જાનેવાલે મુસલમાન ઉસ વક્ત વાપસ આએ જબ રાત બહુત ગહરી હો ચુકી થી.

ખુદાકી કસમ, ઉન્હોંને વાપસ આ કર બતાયા વહ જો હમારે અકીદેકો તોળને ઔર મદીનાકી ઈંટસે ઈંટ બજાને આએ થે, વહ મદીનાસે ઈન્ટી વહશત લે કર ગએ હૈં કે રૂક નહીં રહે. કહીં પળાવ નહીં કર રહે. ક્યા રાતોંકો મુસાફિર પળાવ નહીં કિયા કરતે ? ક્યા લશ્કર રાતોંકો ભી ચલતે રહતે હૈં ? વહી ચલતે રહતે હે જો મંઝિલ તક બહુત જલ્દી પહુંચના ચાહતે હોં.

અહાદીષ ઔર મુઅર્રિખોંકી તહરીરોંકે મુતાબિક રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો જબ યકીન હો ગયા કે દુશ્મન ગબરાહટકે આલમમેં ભાગા હે ઔર ઐસા ઈમ્કાન ખત્મ હો ચુકા હે કે વહ મુનઝ્ઝમ હો કર વાપસ આ જાએ, તબ આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને કમર સે તલ્વાર ખોલી, ખંજર ઉતાર કર રખ દિયા અલ્લાહકા શુક્ર અદા કરકે ગુસ્લ કિયા.

★

ઉસ રાતકીકોખ સે જિસ સુબ્હને જનમ લિયા વહ મદીનાવાલોકે લિએ ફત્હ વ નુસરત ઔર મુસર્રત વ શાદમાનીકી સુબ્હ થી. હર તરફ અલ્લાહુ અકબર ઔર ખૂશિયોંકે નારે થે. સબસે ઝિયાદા ખૂશી ઔરતેં ઔર બચ્ચે મના રહે થે જિન્હેં છોટે છોટે કિલ્ઓંમેં બંદ કર દિયા થા. વહ ખૂશીસે ચિખતે ચિલ્લાતે બાહર નિકલે. મદીનેકી ગલિયોમેં મુસલમાન બહુત મસરૂર ફિર રહે થે.

ફત્હકે ઉસ જશ્નમેં બનૂ કુરૈઝાકે યહૂદી ભી શામિલ થે. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઉન્હેં અમન વ અમાનમેં રેહનેકે અવઝ કુછ મુરાઆત (રિઆયત) દે રખ્ખી થી. ઝાહિરી તોર પર વહ અપને આપકો મુસલમાનોંકા દોસ્ત કહતે ઔર દોસ્તોંકી તરહ રહતે થે અહલે કુરૈશકી પસ્પાઈ પર વહ મુસલમાનોંકી તરહ ખૂશિયાં મના રહે થે લેકિન ઉન્કા સરદાર કઅબ બિન અસદ અપને કિલ્આનુમા મકાનમેં બેઠા થા. ઉસ્કે પાસ અપને કબીલેકે તીન સરકર્દા યહૂદી બેઠે થે ઔર ઉસ વક્તકી ગૈર મા'મુલી તોર પર હસીન યહૂદન યોહાવા ભી વહાં મૌજૂદ થી. વહ ગુઝિશ્તા શામ અહલે કુરૈશકી પસ્પાઈકી ખબર સુન કર આઈ થી.

ક્યા યહ અછ્છા નહીં હુવા કે હમ્ને મુસલમાનોં પર હમ્લે નહીં કિએ ? કઅબ બિન અસદને કહા, મુઝે નઈમ બિન મસ્ઉદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અછ્છા મશ્વરહ દિયા થા. ઉસ્ને કહા થા કે કુરૈશસે મુઆહદેકી ઝમાનતકે તોર પર ચંદ આદમી યર્ગમાલકે લિએ માંગો. ઉસ્ને યહ ભી કહા થા કે કુરૈશ ઉસ્સે દુગ્ના લશ્કર લે આએં તો ભી ખંદક ઉબૂર નહીં કર સકતે. મૈંને નઈમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા મશ્વરહ ઈસ લિએ કબૂલ કર લિયા થા કે વહ અહલે કુરૈશમેંસે હે.

વહ અહલે કુરૈશમેંસે નહીં. એક યહૂદીને કહા, વહ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે પેરોકારોમેંસે હે.

ખુદાએ યહૂદાકી કસમ, તુમ્હારી બાત સચ નહીં હો સકતી. કઅબ બિન અસદને કહા, વહ અહલે કુરૈશકે સાથ આયા થા.

મગર ઉન્કે સાથ ગયા નહીં. ઉસી યહૂદીને કહા, મૈંને કલ શામ ઉસે મદીનામેં મુસલમાનોંકે સાથ દેખા હે ઉસ વક્ત તક અહલે કુરૈશકા લશ્કર મદીનાસે બહુત દૂર જા ચુકા થા.

ફિર તુમ્હેં કીસ્ને બતાયા હે કે વહ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે પેરોકારોમેંસે હેં ? કઅબને કહા, મેં એસી બાતકો કયૂં સચ માનૂ જો તુમ્ને કિસીસે પૂછી નહીં ?

મેંને અપને એક મુસલમાન દોસ્તસે પૂછા થા, યહૂદીને કહા મેંને નઈમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો દેખ કર કહા થા, ક્યા મુસલમાન અહલે કુરૈશકે જંગી કેદિયોંકો અબ ખુલા રખતે હે ? મેરે દોસ્તને જવાબ દિયા થા કે નઈમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કભી કે ઈસ્લામ કબૂલ કર ચુકે હે. ઉસે મદીનામેં આનેકા મોકા અબ મિલા હે.

ફિર ઉસ્ને હમેં મુસલમાનોંસે નહીં બલ્કે મુસલમાનોંકો હમસે બચાયા હે. કઅબ બિન અસદને કહા. ઉસ્ને જો કુછ ભી કિયા હે હમારે લિએ અચ્છા ષાબિત હુવા હે. અગર હમ કુરૈશકી બાત માન લેતે તો.....

તો મુસલમાન હમારે દુશ્મન હો જાતે. એક ઓર યહૂદીને કહા તુમ યહીં કહના ચાહતે હો ના કઅબ !, મુસલમાન ફિર ભી હમારે દુશ્મન હેં. હમેં મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે નએ મઝહબકો યહીં પર ખત્મ કરના હે વર્ના મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ હમેં ખત્મ કરા દેંગે.

ક્યા તુમ દેખ નહીં રહે કે યહ મઝહબ જિસે યહ લોગ ઈસ્લામ કહતે હે, કિત્ની તેઝીસે મકબૂલ હોતા જા રહા હે, તીસ્રે યહૂદીને જો મુઅમ્મર થા કહા. હમેં ઈસ્કે આગે બંધ બાંધના હે ઉસે રોકના હે.

લેકિન કેસે ? કઅબ બિન અસદને પૂછા.

કત્લ, મુઅમ્મર યહૂદીને કહા... મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા કત્લ !. (નઉઝુબિલ્લાહ)

એસી જુર્અતકૌન કરેગા ? કઅબ બિન અસદને કહા. તુમ કહોગે કે વહ એક યહૂદી હોગા. અગર વહ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે કત્લમેં નાકામ હો ગયા તો બનૂ કૈનુકાઅ ઓર બનૂ નઝીરકા અંજામ દેખ લો. મુસલમાનોંને ઈન્હેં જિસ તરહ કત્લ કિયા હે ઓર ઉસ્મેંસે ઝિંદા બચ રહનેવાલે જિસ તરહ દૂરો દરાઝ મુલ્કોંકો ભાગ ગએ હેં વહ ન ભૂલો.

ખુદાએ યહૂદાકી કસમ, મુઅમ્મર યહૂદીને કહા. મેરી અકલ તુમસે ઝિયાદા કામ નહીં કરતી તો તુમ્સે કમ ભી નહી. તુમ્ને જો આજ સોચા હે

વહ મૈં ઔર લેષ બિન મોશાન બહૂત પેહલે સોચ ચુકે હૈં. કોઈ યહૂદી મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો કત્લ કરને નહી જાએગા.

ફિર વહ કોન હોગા ?

વહ કબીલે કુરૈશકા એક આદમી હે, બૂળે યહૂદીને જવાબ દિયા. લેષ બિન મોશાનને ઉસે તય્યાર કર લિયા હે. મેરા ખયાલ હે કે અબ વક્ત આ ગયા હે કે યહ કામ કર દિયા જાએ.

અગર તુમ લોગ ભૂલ નહી ગએ કે મૈં બનૂ કરૈઝાકા સરદાર હૂં તો મૈં ઉસ કામકી ઈજાઝત કેસે દે સકતા હૂં જો મુઝે મા'લૂમ હી ન હો કે કૈસે કિયા જાએગા, કઅબ બિન અસદને કહા. ઔર મુઝે કોન બતાએગા કે ઉસ આદમીકો ઈત્ને ખતરનાક કામકે લિએ કૈસે તય્યાર કિયા ગયા હે ? ક્યા ઉસે અબૂ સુફયાનને તય્યાર કિયા હે ? ખાલિદ બિન વલીદને તય્યાર કિયા હે !.

સુનો કઅબ, બૂળે યહૂદીને કહા ઔર યહૂદી હસીના યોહાવાકી તરફ દેખા.

★

મૈં યહ બાત લેષ બિન મોશાનકી મોજૂદગીમેં સુનાઉં તો ક્યા અછ્છા ન હોગા ? યોહાવાને કહા. ઉસ બાતમેં ઉસ બુઝુર્ગકા અમલ દખલ હે.

હમ ઉસ બૂળે જાદૂગરકો કહાંસે બુલાએં ? કઅબ બિન અસદને કહા, હમ તુમ પર એતબાર કરતે હે.

વહ યહીં હે. બૂળે યહૂદીને કહા, હમ ઉસે સાથ લાએ હૈં ઔર હમ ઉસે ભી સાથ લાએ હે જો મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો કત્લ કરેગા. અબ હમ ઈન્તિઝાર નહી કર સકતે. હમ સબકો ઉમ્મીદ થી કે કુરૈશ ગિત્ફાન ઔર ઉન્કે દોસ્ત કબાઈલ ઈસ્લામકા નામોનિશાન મિટા દેંગે લેકિન હર મૈદાનમેં ઉન્હોંને શિકસ્ત ખાઈ. હમ્ને ઉન્હેં મદીના પર હમ્લેકે લિએ ઉકસાયા થા. વહ યહાંસે ભી ભાગ નિકલે.... ખુદાએ યહૂદાકી કસમ, કઅબ ! તુમ્ને મુસલમાનોં પર અકબસે મુકાબલા ન કરકે બહુત બુરા કિયા હે.

મૈં ઉસકી વજહ બતા ચુકા હૂં, કઅબ બિન અસદને કહા.

વજહ સહી થી યા ગલત ! મુઅમ્મર યહૂદીને કહા, વક્ત હાથસે નિકલ ગયા હે. અબ હમ કુરૈશકી ફત્હકા ઈન્તિઝાર નહી કર સકતે. ઉસ્ને

યોહાવાસે કહા. લેષ બિન મોશાનકો બુલાઓ.... દૂસ્રેકો અભી બાહર રખો.

યોહાવા કમરેસે નિકલ ગઈ, વાપસ આઈ તો ઉસ્કે સાથ લેષ બિન મોશાન થા. વહ એક બૂળા યહૂદી થા જિસ્કી ઉમ્ર સત્તર ઔર અસ્સીકે દરમિયાન થી. ઉસ્કે સર ઔર દાળીકે બાલ દૂધકી તરહ સુફેદ હો ચુકે થે. દાળી બહુત લંબી થી. ઉસ્કે ચહરેકા રંગ સુર્ખ વ સુફેદ થા. ઉસ્ને ઊંટકે રંગકી કુબા પહન રખ્ખી થી. ઉસ્કે હાથમેં લંબા અસા થા જો ઉપરસે સાંપકે ફનકી તરહ તરાશા હુવા થા.

લેષ બિન મોશાનકો યહૂદિયોંમેં જાદુગરકે નામસે શોહરત હાસિલ થી શો'બદા બાઝિ ઔર કાલે ઈલ્મમેં વહ મહારત રખતા થા. વહ મક્કા ઔર મદીનાકે દરમિયાન કિસી ગાંવકા રહનેવાલા થા. ઉસ્કે મુતઅલ્લિક બહુત સી રિવાયત મશ્હૂર થી જિન્મેંસે એક યહ થી કે વહ મુર્દેકો થોળી દેરકે લિએ ઝિંદા કર સકતા હે ઔર વહ કિસી ભી મર્દ યા ઔરતકો અપને તાબે કરનેકી તાકત રખતા થા. યહૂદી ઉસે અપના પિરો મુર્શિદ સમઝતે થે વહ જહાનદીદા (દુન્યા દેખા હુવા) ઔર યહૂદિયતકા આલિમ ફાઝિલ થા.

વહ કમરેમેં દાખિલ હુવા તો સબ ઉસ્કી તઅઝીમકો ઉઠે. વહ જબ બેઠ ગયા તો સબ બેઠે.

ખાન્દાને મોશાનકી અઝમતસે કોન વાકિફ નહીં. કઅબ બિન અસદને કહા ખુદાએ યહૂદાકી કસમ, હમમેંસે કોઈ ભી આપકો યહાં બુલાનેકી જુર્અત નહીં કર સકતા થા. યોહાવા શાયદ આપકો લે આઈ હે.

મેં પયગમ્બર નહીં કઅબ બિન અસદ ! લેષ બિન મોશાનને કહા, મેં યહ ખૂબ સૂરત અલ્ફાઝ સુનનેકા આદી નહીં ઔર તઅઝીમ વ એહતરામકા વક્ત ભી નહીં. કોઈ ન બુલાતા તો ભી મુઝે આના થા. તુમ લોગ અપને ફર્ઝકી અદાઈગીમેં બહુત વક્ત ઝાએ કર ચુકે હો. તુમ્સે યહ લળકી અચ્છી હે જિસ્ને વહ કામ કર દિયા હે જો તુમ્હે કરના ચાહિએ થા.

મુઅઝ્ઝઝ મોશાન ! કઅબ બિન અસદને કહા હમ્ને અભી ઈસ ઈન્તિહાઈ ઈકદામકી સોચી નહીં થી. અગર હમ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકે કત્લ જૈસા ખોફનાક ઈરાદા કરતે ભી તો યોહાવાકો ઈસ્તિઅમાલ ન કરતે. હમ ઈત્ની ખૂબ સૂરત ઔર ઐસી જવાન લળકીકો

ઈસ્તિઅમાલ નહીં કર સકતે.

કયૂં નહીં કર સકતે ? લેષ બિન મોશાનને કહા, ક્યા તુમ ફરામોશ કર બેઠે હો કે સારી દુન્યાં પર ખુદાએ યહુદાકી હાકિમિય્યત હોગી ? દાઉદકે સિતારેકી કસમ, બની નોએ ઈન્સાન પર બની ઈસ્રાઈલકી હાકિમિય્યત કાઈમ કરનેકે લિએ હમ સબકો કુર્બાનિયાં દેની પળેગી. હમેં ઈન્સાનકી ફિત્રી કમઝોરિયોંકો અપને હાથમેં લેના હે. ક્યા તુમ નહીં જાન્તે કે મર્દ ક્યા ચાહતા હે ? આ'લા નસ્લકે બીસ ઘોળે ઔર બીસ ગુલામ યોહાવાકે સાથ ખળે કર દો. કિસીસે ભી કહો કે ઉસે જો પસંદ હો લે જાએ. દાઉદકે સિતારેકી કસમ, વહ આદમી બીસ ઘોળે ઔર બીસ ગુલામકો છોળ દેગા ઔર યોહાવાકો લે જાએગા.

ઉસ મેહફિલ પર ખામોશી તારી રહી.

મૈં દેખ રહા હૂં કે તુમ મેરી બાત નહીં સમઝ સકે. લેષ બિન મોશાનને કહા, તુમ્હારે દિમાગોમેં અપની બેટીયોંકી ઈસ્મત સમાઈ હૂઈ હે... મેરી બાત ગોરસે સુનો. ઈસ્મતકા, શર્મ હયાકે સાથ કોઈ તઅલ્લુક નહીં યહ એક હથિયાર હે જો હમેં અપને દુશ્મનોંકો બેકાર કરનેકે લિએ ઈસ્તિઅમાલ કરના હે. બદી ક્યા હે ? નેકી ક્યા હે ? મૈં જાન્તા હૂં તુમ મુઝે ક્યા જવાબ દોગે યહ જવાબ સહીહ હોગા લેકિન જબ તુમ દુન્યાકે કોને કોને તક યહૂદીયતકો પહુચાનેકી બાત કરોગે તો બદી ઔર નેકીકે માઅને બદલ જાએંગે. મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ બુરાઈ ઔર બદીકો ખતમ કર રહે હે, હમેં બુરાઈ ઔર બદી પેદા કરની હે મગર હમ ખૂદ બુરે ઔર બદકાર નહીં હોંગે અગર તુમ રૂએ ઝમીન પર ફેલી હૂઈ ઈન્સાનીયતકો અપની ગુલામીકે જહન્નમમેં ડાલના ચાહતે હો તો ગૈર યહૂદિયોંકો જન્નત દિખાઓ ઉન્હેં જન્નતકી હૂરેં દિખાઓ. ઉન્હેં મીઠી શરાબ પિલાઓ... યહ લોગ બદમસ્ત હેવાન હે ઈન્મેં ઔર ઝિયાદા હેવાનિયત પેદા કરો. યહ મત સોચો કે અછ્છા ક્યા ઔર બુરા ક્યા હે. યહ દેખોકે યહૂદીયતકી હાકિમિયતકે લિએ ક્યા અછ્છા હે, ખ્વાહ વહ બુરા હી હો. ઉસ્ને યોહાવાકી તરફ દેખા ઔર બોલા, ઉન્હેં બતાઓ યોહાવા, ઉન્હેં સમજાઓ.

યોહાવાકે હોંટો પર મુસ્કુરાહટ આ ગઈ ઔર ઉસ્ને એક કહાની સુના દી.

★

યહ કહાની ચંદ માહ પેહલે મક્કાસે શુરૂઅ હૂઈ થી. યોહાવાને શર્મો હિજાબકે બગૈર સબકો સુનાયા કે વહ કુરૈશકે તીન નામવર સાલારોં ખાલિદ ઈકરમા ઔર સફવાનકો અપને હુસ્ન વ જવાનીકે તિલિસ્મમેં અલગ અલગ ગિરફતાર કરના ચાહતી થી. ઉસ્ને ઈન્હેં આપસમેં ટકરાનેકી સોચી થી લેકિન ઉન્મેં કોઈ ભી ઉસ્કે હાથ ન આયા ઉસ્ને યહ ભી સોચા થા કે વહ તીનોકે દિલોંમેં અપને સરદાર અબૂ સુફયાનકી નફરત પેદા કર દેગી. લેકિન ખાલિદ પથ્થર સાબિત હુવા, યોહાવાને કહા. ઉસ્ને મુઝે ધુત્કારા નહીં લેકિન વહ દિલચસ્પિ ભી ઝાહિર ન કી જિસ્કી મુઝે તવક્કુઅ થી. મેરા ખયાલ હે ઈકરમા ઔર સફવાન પર ખાલિદકા હી અષર હે. યહ તીનો જંગ વ જદલકે દિલદાદા હે. ઈસ્કે સિવા કુછ સોચતે હી નહીં.

યોહાવા માયૂસ ન હૂઈ. ઉસ્ને અપની કોશિશ જારી રખ્ખી. ખાલિદસે ઉસ્ને તવજ્જુહ જલ્દી હટા લી. કયૂં કે ઉસ્કે દિમાગ મેં એક હી સોદા સમાયા હુવા થા કે મુસલમાનોકો મૈદાનમેં શિકસ્ત દેની હે ઔર રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો મૈદાને જંગમેં યા જંગી કૈદી બના કર કત્લ કરના હે. (નઊઝુબિલ્લાહ)

એક દિન યોહાવા મક્કાસે ચાર મિલ દૂર એક ગાંવમેં ગઈ ઔર દિનકે પિછલે પહર વહાંસે વાપસ ચલી. ઉસ્કે સાથ દો લળકિયાં ઔર તીન આદમી થે વહ સબ યહૂદી થે ઔર દો ઘોળોવાલી ગાળી પર સવાર થે. અભી આધા રાસ્તા ભી તૈ નહી હુવા થા કે વહ સહરાઈ આંધી આ ગઈ જો રેતકે ટીલોંકો ઉળા લે જાતી હે. એક તો ઉસ્કી રફતાર ઈત્ની તેઝ હોતી હે કે તનોમંદ આદમી ભી પાઉં જમા કર ખળા નહીં રહ સકતા. અગર જિસ્મકા કોઈ હિસ્સા નંગા રહ જાએ તો રેત ઈત્ની જોરસે ટકરાતી હે કે ખાલ ઉતરતી મહસૂસ હોતી હે. ઊંટ ઘોળે બેકાબૂ હોકર ભાગ ઉઠતે હે.

અચાનક એક રેતકી દિવાર જો ઝમીનસે આસમાન તક પહુંચી હૂઈ થી બળી તેઝીસે આઈ ઔર ઉન યહુદિયોંકી ઘોળા ગાળીકો ઉસ દિવારને નિગલ લિયા. ફિઝા લાલ હો ગઈ. રેતકે થપેળે ઈત્ની ઝોરસે પળને લગે જૈસે બહરી તૂફાનમેં મૌજેં ઉઠ ઉઠ કર કશ્તીમેં પળતી ઔર કશ્તીકો પટખતી હે. ટીલે જળોંસે ઉખળને લગે. સહરાઈ આંધીમેં રૂક કર ખળે હો જાના બહુત હી ખતરનાક હોતા હે. રેત ઈસ તરહ જિસ્મસે ટકરા કર વહીં ઈકટ્ઠી

હોને લગતી હે જૈસે કોઈ બેલ્ચેસે રેત ફેંક રહીં હો, કુછ દેર બા'દ વહાં રેતકી ઉંચી ઢેરી બન જાતી હે ઔર ઉસ્મેં એક ઈન્સાન દફન હોતા હે મગર વહ ઝિંદા નહી રહ સકતા.

આંધી હમારે પેહલૂકી તરફસે આઈ થી. યોહાવાને સુનાયા, ઘોળે રેતસે લદે હૂએ જક્કળ બર્દાશ્ત ન કર સકે ઔર બેલગામ હો ગએ. ઉન્હોંને અપના રૂખ આંધીકે રૂખકે મુતાબિક કર લિયા ઔર સરપટ દોળ પળે. આગે છોટે બળે ગળે આ ગએ. ઘોળાગાળી બળી ઝોરસે ઉછલતી ડોલતી ઔર બેલગામ ઘોળોકે રહમ વ કરમ પર ઉળી જા રહી થી. ગાળીકે અંદર ઈસ કદર રેત આ રહી થી કે અપના આપ ભી નઝર નહીં આતા થા...

એક જગહ ગાળીકે એક તરફકે પહીએ ગળેમેં ચલે ગએ યા દૂસ્રી તરફકે પહીએ ઉંચી જગહ ચળ ગએ. ગાળી એક તરફ સે ઈત્ની ઉપર ઉઠ ગઈ કે ઉસ્કા પહેલુકે બલ ગિરના યકીની થા લેકિન ગાળી ન ગિરી. ઉસે ઈત્ના સખ્ત ઝટકા લગા કે મેં જો ઉસ તરફ બેઠી થી, લુળક કર બાહર જા પળી. ગાળી આગે નીકલ ગઈ મેં કલાબાઝિયાં ખાતી ગઈ. સંભલ કર ઉઠી ઔર અપને સાથિયોંકો પુકારા મગર આંધીકે ઝન્નાટોં ઔર ઉસ્કી ચીખોંમેં અપની આવાઝ મુઝે ભી મુશ્કિલસે સુનાઈ દે રહી થી. મેરે સાથ ગાળીમેં જો બેઠે થે, ઉન્હોંને શાયદ મુઝે ગિરતે નહીં દેખા થા. અગર દેખા થા તો ઉન્મેંસે કિસીને ઈત્ની હિમ્મત ન કી કે મેરે પીછે કૂદ આતા કે મેં તન્હા ન રહતી...

મેં ઈત્ની ખોફઝદા કભી નહીં હૂઈ થી ઔર મેં ઐસી ખોફનાક આંધીમેં ભી કભી નહીં ફંસી થી. આંધીમેં કુછ નઝર નહીં આતા થા. મેરે નીચે કોઈ રાસ્તા નહીં થા. મુઝે યહ ભી મઅલૂમ થા કે ઘોળે સહી રાસ્તેસે હટ કર ન જાને ગાળીકો કિસ તરફ લે આએ થે. મેં ચહરે પર કપળા ડાલે આંધીકે રૂખમેં જા રહી થી. પાંઉ જમતે નહીં થે.

★

યોહાવાકો આંધી ધકેલતી લે જા રહી થી. અચાનક આંધીકી ચીખે બહુત હી બુલંદ ઔર ડરાવની હો ગઈ. યોહાવા પહલે નીચે ગઈ વહ ઘાટી થી જો વહ આંધીકે ઝોર પર ઉતર ગઈ, ફિર વહ એક દીવાર સે ટકરાઈ

યહ રેતીલી મિટ્ટીકી દીવાર થી. યોહાવા ઉસ પર હાથ રખ રખ કર આગે ચલતી ગઈ. યહ નશીબી જગહ થી જિસમેં મિટ્ટીકે ટીલે ઔર ટુંડ મુંડસે સહરાઈ દરખ્ત ભી થે. યહાં આંધીકી ચીખે ઐસી હો ગઈ થી જૈસે બહુતસી ઔરતેં ચીખ ચીલ્લા રહી હો બાઝ ચીખેં આંધીકી લગતી ભી નહીં થી યહ ઈન્સાનોકી ભી નહીં લગતી થી યહ ચુળેલો યા દરિંદોકી મા'લૂમ હોતી થી.

યહ યહૂદી હસીના જો અપને આપકો નિડર ઔર દિલેર સમઝતી થી, ખોફસે રો પળી. વહ જાન્તી થી કે આંધી થમ જાએગી લેકિન વહ યહ ભી જાન્તી થી કે કિસીકે હાથ ચળ ગઈ તો વહ ઉસે ઉસ્કે ઘર નહીં અપને ઘર લે જાએગા ઔર યહ ભી હો સકતા થા કે કોઈ ઉસે ખરાબ કરકે કત્લ કર જાએ. રાત આ રહી થી ભેળિયોંકા ખત્રા અલગ થા. કોઈ ઔર ખત્રા હોતા તો યહ ખત્રા મૌજૂદ થા કે વહ મક્કાકે રાસ્તેસે ભટક આઈ થી. સેહરામેં રાસ્તેકી તલાશ નામુમ્કિન હોતી હે. ભટકે હૂએ મુસાફિરકા અંજામ મૌત હોતા હે. વહ થકનસે નહીં પ્યાસસે મરતા હે.

ઉસે ઊંટકે બળ્બળાનેકી આવાઝ આઈ ઉસ્કી વેહશતઝદગી બળ ગઈ લેકિન ઉસે આંધીકી આવાઝ સમઝ કર ઉસ્ને દિલકો તસલ્લી દે લી. ઉસે કુછ ભી નઝર નહીં આ રહા થા. વહ મિટ્ટીકી દીવાર પર હાથ રખ કર જા રહી થી. યહ દીવાર બહુત બળા ટીલા થા જો આગે જા કર ઘૂમ ગયા. ઊંટકી આવાઝ એક બાર ફિર સુનાઈ દી અબ યહ આવાઝ બહુત કરીબસે આઈ થી. ઈત્ની કરીબસેકે યોહાવા રૂક કર પીછે હટ આઈ. અબ ઉસે શક ન રહા. યહ ઊંટકી હી આવાઝ થી.

ઊંટ અકેલા નહીં હો સકતા થા. દો તીન આદમિયોંકા વહાં હોના ઝરૂરી થા. યહ આદમી ઉસ્કે હમદર્દ તો નહીં હો સકતે થે. વહ ગુનાહ ઔર બદીકા દોર થા. યોહાવાને વહાંસે ભાગનેકા ઈરાદા કિયા લેકિન કિસ તરફ ? કહાં ? વહાં કોઈ પનાહ નહીં થી. આંધી ટિલો ઔર ખુશ્ક દરખ્તોંકે દરમિયાનસે ગુઝર કર હેબત નાક ચીખેં પેદા કર રહી થી યોહાવાકે પાંવ જૈસે ઝમીનને જકળ લિએ થે. ઉસે અપને ઉન આદમિયોં પર ગુસ્સા આને લગા જિન્કે સાથ વહ ઘોળાગાળીમેં જા રહીં થી. ઉન્હેં ઈત્ના ભી પતા ન ચલા કે વહ ગાળીસે ગિર ગઈ હે!

★

કોઈ તાકત થી જો ઉસે ધકેલ કર એક તરફ લે ગઈ. વહાંસે દીવારકી તરહ સીધા ખળા ટીલા અંદરકો ચલા ગયા થા. યહ બળી અછ્છી ઓટ થી. વહ આંધીકે થપેળોંસે મહફૂઝ હો ગઈ. વહાં તીન ચાર ગઝ દૂર તક વહ દેખ ભી સકતી થી. ઉસે ઊંટ નઝર નહીં આ રહા થા. દીવારકે સાથ સાથ વહ ઔર અંદર ગઈ તો એક ગારકા દહાના દિખાઈ દિયા લેકિન ઉસ્ને અંદર જાનેકી જુરઅત ન કી. વહ રૂક ગઈ.

અંદર આ જાઓ, ઉસે એક આદમીકી આવાઝ સુનાઈ દી. બાહર કયૂં ખળે હો ભાઈ ! અંદર આ જાઓ.

યોહાવાકી બેઈખ્તિયાર ચીખ નિકલ ગઈ વહ પીછેકો દોળી. જો હી વહ ઈસ ઓટસે બાહર નીકલી આંધીને ઉસ પર ઈસ તરહ રેત ફૈંકી જૈસે કિસીને બેલ્ચેસે ફૈંકી હો. યોહાવા ગબરા કર પીછે હટી. એક આદમી જો પીછેસે આયા થા, ઉસ્કે સામને આન ખળા હુવા.

ઓહ... તુમ ઔરત હો, અકેલી હો ? તુમ અકેલી નહીં હો સકતી.

મેરે સાથ ચાર આદમી હે, યોહાવાને અપના ચેહરા ઓળનીમેં છૂપા કર કહા ઉન્કે પાસ ઘોળે હેં ઉન્કે પાસ તલ્વારે ઔર બર્છિયાં હે.

કહાં હે વહ ? ઉસ આદમીને કહા. તુમ ઉન્સે અલગ હો કર ઈધર કયૂં આઈ થી ? ઉન્હેં ઈધર લે આઓ. બળા અછ્છા ગાર હે. હમ સબ આસાનીસે ઉસ્મેં બેઠ સકેંગે.

યોહાવા વહાંસે ન હિલી. ઉસ આદમીને ઉસે તીન બાર કહા કે વહ ઉન આદમિયોંકો સાથ લે આએ લેકિન યોહાવાકી ઝુબાન બંદ હો ગઈ થી. ઉસ આદમીને ઝપટ્ટા માર કર યોહાવાકી ઓળની ખીંચ લી.

તુમ ઉસ યહૂદીકી બેટી નહીં હો ? ઉસ આદમીને પૂછા ઔર યોહાવાકે બાપકા નામ લે કર બોલા. તુમ અકેલી હો !

હાં મેં અકેલી હૂં, યોહાવાને રોતી હૂઈ આવાઝમેં કહા મુઝ પર રહમ કરો.

યોહાવાને ઉસે બતા દિયાકે યહાં કિસ તરહ પહુંચી હે.

મેરે સાથ આઓ. ઉસ આદમીને કહા ઔર યોહાવાકા બાઝૂ પકળ કર ઉસે અપને સાથ લે ચલા.

ઝરા રૂકો યોહાવાને કહા, તુમ કિત્ને આદમી હો ?... કયા તુમ મુઝ

પર રહમ નહી કરોંગે?... તુમ કબીલે કુરૈશકે આદમી હો શાયદ !

મૈં અકેલા હૂં, આદમીને કહા ઔર મેરા કબીલા કુરૈશ હી હે. મૈં તુમ પર રહમ હી કર રહા હૂં.

મૈને તુમ્હેં મક્કામેં અક્સર દેખા હે. યોહાવાને કહા, તુમ્હારે નામસે મૈં વાકિફ નહીં.

મૈં જુરેદ બિન મુસય્યબ હૂં... મેરે સાથ આઓ.

ફિર તુમ મુઝે ઘર તક પહુંચા દોગે ? યોહાવાને પૂછા, મૈં તુમ્હે નારાઝ નહીં કરૂંગી.

★

ઊંટ જિસ્કી આવાઝેં યોહાવાને સુની થી વહ જુરેદ બિન મુસય્યબકા થા જો બાહર કહીં બેઠા થા. જુરેદ યોહાવાકો ગારમેં લે ગયા. જુરેદ, દરાઝ કદ ગઠે હૂએ જિસ્મ ઔર દિલકશ ચહરે મોહરેવાલા જવાન થા. ઉસ્ને ગારમેં લે જા કર યોહાવાકો પાની પિલાયા ઔર એક થેલી ઉસ્કે આગે રખ દી જિસ્મેં ખજૂરેં થી.

ખામોશીસે બેઠી રહો જુરેદને કહા, આંધીકા ઝોર ટૂટ રહા હે મૈં તુમ્હે ઘર પહુંચા દૂંગા. ઝરા ખામોશ રહ કર ઉસ્ને યોહાવાસે પૂછા, તુમને યહ ક્યૂં કહા થા કે મૈં તુમ્હેં નારાઝ નહીં કરૂંગી ?

તુમ મુઝે ઘર પહુંચાનેકા મુઆવઝા લોગે. યોહાવાને કહા, મૈં ઔર ક્યા મુઆવઝા દે સકતી હૂં !

મૈં કોઈ મુઆવઝા નહી લૂંગા જુરેદને કહા, મૈં ઉન્મેંસે નહીં હૂં અગર મૈંને તુમ્હે કિસીસે લળ કર છીના હોતા તો તુમ મેરા ઈન્આમ હોતી મગર તુમ્ને મુઝસે રહમ માંગા હે. રહમ કરનેકા મુઆવઝા કોન લેતા હે ?

યોહાવા ઉસ્કે મુંહકી તરફ દેખતી રહી. જુરેદ બિન મુસય્યબ લેટ ગયા. યોહાવાને ઉસ્કે સાથ કુછ બાતેં કીં. થોળી દેર બા'દ ઉસે યકીન હો ગયા કે જુરેદકી નિય્યતમેં ખરાબી નહીં. વહ તો ઉસ્કે સાથ ખુલ કર બાત ભી નહીં કરતા થા. યોહાવા પરેશાન હો ગઈ.

જુરેદ, યોહાવાને પૂછા, ક્યા મૈં ખૂબસૂરત નહીં ? ક્યા તુમ મુઝે પસંદ નહીં કરતે ?જુરેદને કહકહા લગાયા મગર બોલા કુછ ભી નહીં.

તુમ ક્યૂં હંસે હો ? યોહાવાને પૂછા, મૈં તુમ્હારી હંસીસે ડર ગઈ હૂં.

ખુદાકી કસમ તુમ બહુત ખૂબસૂરત હો જુરેદને કહા. તુમ મેરી પસંદકી લળ્કી હો. લેકિન જિસ તરહ ઔર જિસ જગહ તુમ મુઝે મિલી હો, યહ મુઝે પસંદ નહીં.... મેરી મર્દાનગીકો મત લલકારો. તુમ્હારા જિસ્મ મુઝે બહુત અચ્છા લગતા હે લેકિન મેરે દેવતા મુજ પર લઅનત ભેજેંગે કે મેંને મુસિબતમેં ફંસી હૂઈ લળ્કીકા હાથ પકળા ઔર ઉસ્કે જિસ્મકો અપના ઈન્આમ સમઝ લિયા.

જુરેદ ફિર ખામોશ હો ગયા. યોહાવાકે દિલસે ખોફ નિકલતા ચલા ગયા ઔર જુરેદ ઉસે બળા હી ખૂબસૂરત નઝર આને લગા.

★

મેંને જુરૈદકો મક્કામેં કઈ બાર દેખા થા. યોહાવાને કઅબ બિન અસદકે ઘરમેં સબકો યહ કહાની સુનાતે હૂએ કહા, લેકિન મેંને ઉસ્કી તરફ કભી તવજ્જુહ નહીં દી થી. અપને કબીલેમેં ઉસે કોઈ રૂત્બા યા ઉંચી હેષિયત હાસિલ નહી થી મગર ઉસ રોઝ ગારમેં ઉસ્કે પાસ તન્હા ઔર બેબસ બેઠ કર મુઝે મહસૂસ હોને લગા કે યહ તો ઉંચી હેષિયતવાલે લોગોંસે ભી ઉંચા હે....

આંધીકા ઝોર ટૂટા તો સૂરજ ડૂબ રહા થા. ઉસ્ને મુઝે કહા, આઓ ચલેં. મેં ઉસ્કે પીછે પીછે ગારસે નિકલી. કુછ દૂર ઉસ્કા ઊંટ ટીલેકે સાથ લગા બેઠા થા. વહ ઊંટ પર બેઠા ઔર મુઝે અપને પીછે બિઠા લિયા. ઉસ્કે ઈશારે પર ઊંટ ઉઠા ઔર ચલ પળા. ગર્દ વ ગુબાર સાફ હો ગયા થા. મેંને વહ જગહ દેખીં વહ બળી હી ડરાવની જગહ થી. મેંને ઉસ જગહકે મુતઅલ્લિક કુછ પુર અસ્રાર બાતેં સુની થી. આંધીમેં તો મેં દેખ ન સકી થી કે યહ કોનસી જગહ હે. આંધીકે બા'દ દેખા તો મેરે રોંગ્ટે ખળે હો ગએ. બા'ઝ ટીલે ઈન્સાનોકી તરહ થે ઈન્કા રંગ ભી ડરાવના થા...

મેં શુતર સવારી જાન્તી હૂં ઊંટકો દોળા સકતી હૂં લેકિન ઉસ શામ જુરેદકે પીછે ઊંટ પર બેઠે હૂએ મેં ડરને લગીકેમેં ગિર પળૂંગી. મેંને જુરેદકી કમરમેં બાઝૂ ડાલ કર ઉસે મઝબૂતીસે પકળ લિયા. મુઝમેં યહ એહસાસ બેદાર હો ગયાકે મેં બળી કમઝોર લળ્કી હૂં ઔર જુરેદ બિન મુસય્યબ મેરા મુહાફિઝ હે. આપકો યહ તો મા'લૂમ હે કે મેં અપને મઝહબકે લિએ ક્યા કર રહી હૂં લેકિન આપકો યહ મા'લૂમ નહી હોગા કે ઈસ રાસ્તે પર મુઝે

મેરે બાપને ડાલા હે.

યોહાવાને ઉન્હેં બતાયા કે જબ અહલે કુરૈશ બદ્રમેં મુસલમાનોકે હાથો શિકસ્ત ખા કર આએ તો ઈન્કી ઔરતોંને બાઝૂ લહરા લહરા કર બયન કિએ થે. યોહાવાકા બાપ કટ્ટર યહૂદી થા. કુરૈશકી શિકસ્ત પર ઉસ્કે આંસૂ નિકલ આએ થે. ઉસ્ને કહા થા કે કુરૈશકે એક હઝાર જંગજૂ અગર રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે તીન સો તેરહ આદમિયોંસે શિકસ્ત ખા આએ હે તો ઈસ્સે યહી ઝાહિર હોતા હે કે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ કોઈ જાદૂ લે કર આએ હૈં.... ઉસ્ને કહા થા, મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે પેરોકાર ઉસી કબીલે કુરૈશકે આદમી હે. વહ આસ્માનસે નહી ઉતરે ફિર વહ જિત કર કૈસે ગએ?.

ઉસ વક્ત યોહાવા કમસીન થી. અગલે રોઝ ઉસ્કે બાપને ઘરવાલોંકો અપના ખ્વાબ સુનાયા જો ઉસ્ને ગુઝિસ્તા રાત દેખા થા. ઉસ્ને દેખા કે ઉસ્કે હાથમેં તલ્વાર હે જો ખૂનસે લાલ હે ઔર ઉસ્કે સામને એક આદમી ઝમીન પર પળા તળપ રહા હે. ઉસ્કે કપળે ખૂનસે લાલ હે. યોહાવાકો મા'લૂમ નહી કે યહ કોન હે જિસે ઉસ્ને કત્લ કર દિયા હે. ઉસે એક આવાઝ સુનાઈ દેતી હે. યહ કામ તુમ્હેં કરના હે. તળપતા હુવા ઝખ્મી મર જાતા હે ઔર લાશ અપને આપ ઝમીનમેં ગાઈબ હો જાતી હે. વહાંસે એક બળી ખૂબસૂરત કમસિન લળકી ઉભરતી હે જિસ્કે હોંટો પર મુસ્કુરાહટ હે.

ઉસ પર ઉસ ખ્વાબકા ઐસા અષર હુવા કે વહ લેષ બિન મોશાનકે પાસ ચલા ગયા ઔર ઉસ્સે ખ્વાબકી તા'બીર પૂછી. લેષ બિન મોશાનને ઉસે બતાયા કે વહ અપની કમસિન બેટી યોહાવાકો ઈસ્લામકી જળેં કાટનેકે લિએ વકફ કર દેં. ઉસ બૂળે યહૂદી જાદૂગરને યહ પેશિનગોઈ ભીકી થી કે જિસ્ને નુબુવ્વતકા દા'વા કિયા હે યાની રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ, વહ ઈસ લળકીકે હાથોં કત્લ હોંગે યા લળકી ઉન્કી નુબુવ્વતકે ખાત્મેંકા ઝરીઆ બનેગી. ઉસ્ને યોહાવાકે બાપસે યહ ભી કહા થા કે વહ યોહાવાકો ઉસ્કે પાસ લે આએ.

યોહાવાકો લેષ બિન મોશાનકે હવાલે કર દિયા ગયા.

★

મૈંને ઈસ લળકીકી તર્બિયતકી હે. લેષ બિન મોશાનને યોહાવાકી બાત કાટ કર કહા. ખુદાએ યહૂદાને ઉસે જો હુસ્ન ઔર જો જિસ્મ દિયા હે, યહ એક દિલકશ તલ્વાર હે યા ઉસે બળા મીઠા ઝહર સમઝ લેં. ઉસ્ને કુરૈશકો મુસલમાનોંસે ટકરાનેમેં જો કામ કિયા હે વહ તુમ્મેંસે કોઈ નહી કર સકતા છોટે છોટે કબીલોંકે સરદારોંકો ઈસ લળકીને કુરૈશકા ઈત્તિહાદી ઔર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા દુશ્મન બનાયા હે. અબ ઉસ્ને મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે કત્લકા જો ઈન્તિઝામ મુઝસે કરાયા હે વહ ઉસીસે સુનો.

યોહાવાને સુનાયા કે લેષ બિન મોશાનને ઉસ્મેં ઐસી જુર્અત ઔર ઐસી અકલ પેદા કર દી કે વહ મર્દો પર અપને હુસ્નકા જાદૂ ચલાનેમેં માહિર બન ગઈ. હસીન લળકી હોતે હૂએ ઉસ્મેં મર્દો જૈસી જુર્અત આ ગઈ થી. લેકિન ઉસ્કા ઉસ્તાદ ઉસે યહ ન બતા સકા કે જિસ નએ અકીદેકો રદ કરનેકા ઔર જિસ શખ્સિયતકે કત્લકા ઉન્હોંને ઈરાદા કર રખ્ખા હે, વહ અકીદા ખુદાને ઉતારા હે ઔર ઉસ શખ્સિયતકો ખુદાને ઈસ અકીદેકે ફરોગકે લિએ રિસાલત અતા કી હે.

યોહાવાકી તર્બિયત ઐસી હી હૂઈ થી કે વહ અપને મઝહબકો દુન્યાકા વાહીદ સચ્ચા મઝહબ સમઝતી રહી ઔર યહ ન સમઝ સકી કે હક પરસ્તોં પર અલ્લાહકા હાથ હોતા હે. ખુદાને આંધીમેં ઉસે તન્હા ફેંક દિયા લેકિન વહ ખુદાકા યહ ઈર્શાદ ન સમઝ સકી કહાં વહ જુર્અતકે મુઆમલેમેં અપને આપકો મર્દોકે બરાબર સમઝતી થી, કહાં વહ એક કમઝોર બેબસ લળકી બન ગઈ.

વહ મર્દકે જિસ્મસે નાઆશના નહીં થી. જુરેદ બિન મુસય્યબકા જિસ્મ ભી એક મર્દકા હી જિસ્મ થા લેકિન ઈસ જિસ્મકો વહ મુકદ્દસ ઔર પાક સમઝને લગી ઔર જુરેદ ઉસે ફરિશ્તા લગને લગા. વજહ યહ થી કે વહ ઉસ્કે હસીન ચહરે રેશમ જૈસે બાલો ઔર દિલકશ જિસ્મસે ઝરા સા ભી મુતઅષ્ષિર નહીં હુવા થા. યોહાવા પર જુરેદકે ઈસ રવય્યેકા યહ અષર હુવા કે વહ જુરેદકી જિસ્મમેં કશિશ મહસૂસ કરને લગી.

મક્કા દૂર નહીં થા. શામકે બા'દ જબ રાત ગહરી હો ચુકી થી, જુરેદને યોહાવાકો ઉસ્કે ઘર પહુંચા દિયા. યોહાવાકે કિલ્આનુમા મકાનકા દરવાઝા

ખુલા તો ઉસ્કા બાપ પરેશાન નઝર આયા. ઉસે તવક્કુઅ નહીં થી કે ઉસ્કી બેટી ઝિંદા વાપસ આ જાએગી. ઉન્હોંને જુરેદકો રોક લિયા ઔર શરાબસે ઉસ્કી તવાઝો કી. જુરેદ જબ ચલા ગયા તો યોહાવાને અપની ઝાતમેં ખલા મેહસૂસ કિયા.

દૂસ્રે હી રોઝ ઉસ્ને જુરેદકો પૈગામ ભેજા કે ઉસે મિલે. જુરેદ આ ગયા. યહ એક જઝબાતી મુલાકાત થી જુરેદને યહ મુલાકાત જઝબાત તક હી રખ્ખી. ઉસ્કે બા'દ ઉન્કી મુલાકાતેં હોતી રહી ઔર જુરેદકે દિલમેં મુહબ્બત પેદા હો ગઈ. યહ મુહબ્બત પાક રહી. યોહાવા હૈરાન થી કે ઉસ્કે અંદર પાકીઝા ઔર વાલિહાના મુહબ્બતકે જઝબાત મોજૂદ હૈ. એક રોઝ જુરેદને યોહાવાસે પૂછા કે વહ ઉસ્કે સાથ શાદી ક્યૂં નહીં કર લેતી ?

નહીં, યોહાવાને જવાબ દિયા. મૈં તુમ્હારે જિસ્મકી પૂજા કરતી હુ. શાદી હો ગઈ તો જઝબાત મર જાએંગે. મેરી બેટિયાં હૈ, બેટા કોઈ નહી. જુરેદને ઉસે કહા. મૈં દૂસ્રી શાદી કરના ચાહતા હૂં મુઝે બેટા ચાહિએ.

યોહાવા સોચમેં પળ ગઈ. વહ જુરેદ બિન મુસય્યબકી યહ ખ્વાહિશ પૂરી કરના ચાહતી થી. ઉસે એક રાસ્તા નઝર આ ગયા.

હમારા એક બુઝુર્ગ હૈ લેષ બિન મોશાન, યોહાવાને કહા ઉસ્કે પાસ કોઈ ઈલ્મ હૈ. ઉસ્કે હાથમેં કોઈ તાકત હૈ. મુઝે ઉમ્મીદ હૈ કે વહ અપને ઈલ્મ ઔર અમલકે ઝોરસે તુમ્હે ઈસી બીવીસે બેટા દેગા. તુમ મેરે સાથ ચલો. વહ મેરા અતાલિક (ઉસ્તાદ) હૈ.

જુરેદ ઉસ્કે સાથ લેષ બિન મોશાનકે પાસ જાનેકે લિએ તય્યાર હો ગયા.

★

ઉન્કી દોસ્તી દો આદમિયોં યા દો ઔરતોંકી દોસ્તીકી સૂરત ઈખ્તિયાર કર ગઈ થી. વહ જબ ઈકટ્ઠે બેઠતે તો રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ખિલાફ ભી બાતે કરતે થે. ઈસ્લામકે ફરોગકો રોકનેકે મન્સૂબે ભી બનાતે થે લેકિન જુરેદ મુસલમાનોંકે ખિલાફ કિસી જંગી કારવાઈમેં શરીક નહીં હોતા થા. યોહાવાકો ઉસ્કી યહ બાત પસંદ નહીં થી. ઉસે વહ ઉકસાતી ઔર ભળકાતી થી.

મેરા મઝહબ તુમ હો. જુરેદ બિન મુસય્યબને ઉસે એક રોઝ ફૈસલેકે

લેહજેમેં કહ દિયા થા, તુમ મેરી બીવી નહીં બન સકતી તો ન સહીહમેં તુમ્હેં દેખે બગૈર ઝિંદા નહીં રહ સકતા.

મૈં તુમ્હેં એક રાઝ બતા દેતી હૂં જુરેદ ! યોહાવાને ઉસે કહા થા. મૈં કિસીકી ભી બીવી નહીં બનૂંગી. મેરે બાપને મેરી ઝિંદગી યહૂદીયતકે લિએ વકફ કર દી હે. લેષ બિન મોશાનને મુઝે યહ ફર્ઝ સોંપા હે કે ઝિયાદાસે ઝિયાદા દુશ્મન પેદા કરો. મેરે દિલમેં અપને મઝહબકે બા'દ સિર્ફ તુમ્હારી મુહબ્બત હે. મુઝે તુમ અપની મિલ્કિય્યત સમજો.

એક રોઝ જુરેદ યોહાવાકે સાથ લેષ બિન મોશાનસે મિલ્ને ઉસ્કે પાસ ચલા ગયા. યોહાવા ઉસે લેષ બિન મોશાનકે સામને લે જાનેકે બજાએ પહલે ખૂદ અંદર ગઈ ઔર ઉસ્ને લેષકો સાફ અલ્ફાઝમેં બતાયા કે જુરેદકો વહ મુહબ્બતકા દેવતા સમઝતી હે, ઉસ્ને લેષ બિન મોશાનકો બતાયાકે જુરેદને ઉસે મૌતકે મુંહસે નિકાલા થા. ઉસ્ને લેષકો બતાયાકે જુરેદકી બેટિયાં હે, બેટા એક ભી નહીં.

ક્યા આપકે ઈલ્મમેં ઈત્ની તાકત હે કે જુરેદકી બીવીકે બતનસે લળકા પેદા હો ? યોહાવાને પૂછા.

ક્યા નહીં હો સકતા ! લેષ બિન મોશાનને કહા, પહલેમેં ઉસે દેખૂંગા ફિર બતા સકૂંગા કે મુઝે ક્યા કરના પળેગા. ઉસે મેરે પાસ ભેજ દો.

યોહાવાને ઉસે અંદર ભેજ દિયા ઔર ખૂદ બાહર ખળી રહી. બહુત સા વક્ત ગુઝર જાનેકે બા'દ લેષ બિન મોશાનને જુરેદકો બાહર ભેજ કર યોહાવાકો અંદર બુલાયા.

જો શખ્સ તુમ જૈસી ખૂબસૂરત ઔર દિલકશ લળકીકે સાથ ઈત્ના અર્સા પાક મુહબ્બત કર સકતા હે વહ બહુત હી મઝબૂત શખ્સિયતકા આદમી હે. લેષ બિન મોશાનને કહા, યા વહ ઈસ કદર કમઝોર શખ્સિયતકા હો સકતા હે કે તુમ્હારે હુસ્નકા જાદૂ અપને ઉપર તારી કરકે તુમ્હારા ગુલામ હો જાએ.

જુરેદ મઝબૂત શખ્સિયતકા આદમી હે યોહાવાને કહા.

જુરેદકી ઝાત બહુત કમઝોર હે, લેષ બિન મોશાનને કહા. મૈંને તુમ્હારે મુતઅલ્લિક ઉસ્કે સાથ કોઈ બાત નહીં કી. મૈંને ઉસ્કી ઝાતમેં ઉતર કર મા'લુમ કર લિયા હે. યહ શખ્સ તુમ્હારે તિલિસ્મકા અસીર હે.

મુકદસ અતાલીક ! યોહાવાને પૂછા, આપ ઉસ્કે મુતઅલ્લિક ઐસી

બાતેં ક્યૂં કર રહે હૈં ?... મેં ઉસે એક બેટા દેના ચાહતી હૂં. મુઝે ઉસ્કે સાથ ઈત્ની મુહબ્બત હે કે મૈંને યહ ભી સોચ રખા હૈ કે મેં ઉસ્કે બેટેકો જનમ દૂંગી.

નહીં લળકી ! બૂળે લેષને કહા. તુમ્હારી કોખસે ઉસ્કા બેટા જનમ નહી લેગા. યહ શખ્સ ઝરીઆ બનેગા ઉસ ફર્જકા જો ખુદાએ યહૂદાને મુઝે ઔર તુમ્હેં સોંપા હે.

યોહાવા ખામોશીસે લેષ બિન મોશાનકે ચહરે પર નઝરેં જમાએ હૂઈ થી.

જિસે તુમ અપની મુહબ્બતકા દેવતા સમઝતી હો વહ ઉસ શખ્સકો કત્લ કરેગા જો કહતા હે કે ઉસે ખુદાને નુબુવ્વત દી હે. લેષ બિન મોશાનને કહા. જુરેદસે ઝિયાદા મોઝૂં આદમી ઔર કોઈ નહીં હોગા.

ક્યા આપ પેશીનગોઈ કર રહે હે ? યોહાવાને પૂછા, યહ કિસ તરહ કત્લ કરેગા ?

ઉસે મેં તય્યાર કરૂંગા.

યહ તય્યાર નહીં હોગા. યોહાવાને કહા. યહ કહા કરતા હે કે ઉસ્કા કોઈ મઝહબ નહીં. મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો વહ અપના દુશ્મન નહી સમઝતા. કત્લ વ ગારતકો વહ પસંદ નહી કરતા.

યહ સબ કુછ કરેગા, બુળે લેષને કહા. ઉસ્કે ઝહન પર મેરા કબ્ઝા હોગા. તુમ મેરે સાથ હોગી. તીન રોઝ તક યહ સૂરજકી રોશની નહી દેખ સકેગા. જબ હમ ઉસે બાહર નિકાલેંગે તો યહ એક હી બાત કહેગા ! કહાં હે ખુદાકે નબી સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ, વહ હમમેંસે હે. મેં ઉસે ઝિંદા નહી રહને દૂંગા.

મુકદ્દસ બાપ ! યોહાવાને રૂંધાઈ હૂઈ આવાઝમેં ઈલ્તજા કી, જુરેદ મારા જાએગા. યહ વાહિદ શખ્સ હે....

ખુદાએ યહૂદાસે બળ કર મુહબ્બતકે લાઈક કોઈ નહીં. લેષ બિન મોશાનને કહા. તુમ્હેં યહ કુર્બાની દેની હોગી. જુરેદ અબ મક્કાકો વાપસ નહીં જાએગા.

★

ફિર યોહાવા ભી મક્કાકો વાપસ ન ગઈ, જુરેદ બિન મુસય્યબ ભી ન ગયા. બૂળે લેષને દોનોકો તીન દિન ઔર તીન રાતેં એક કમરેમેં બંદ રખ્ખા. જુરેદકો અપને સામને બિઠા કર ઉસકી આખોમેં આંખે ડાલ દી ફિર ઉસે કુછ પિલાયા ઔર કુછ ઝેરે લબ બળબળાને લગા. ઉસ્ને યોહાવાકો નીમ બરહના કરકે ઉસકે સાથ બિઠા દિયા. લેષ યોહાવાકો જો કહતા રહા વહ કરતી રહી.

યહ ઝરૂરી નહી કે મૈં તુમ સબકો યહ ભી બતાઉં કે મૈંને જુરેદકે ઝહન ઔર ઉસકી સોચોંકો કિસ તરહ અપને કબ્ઝેમેં લિયા, લેષને કહા, મૈં ઉસે સાથ લાયા હૂં તુમ ઉસે ખૂદ દેખ લો.

લેષ બિન મોશાનને યોહાવાકો ઈશારહ કિયા. યોહાવા બાહર ચલી ગઈ ઔર જુરેદ બિન મુસય્યબકો અપને સાથ લે આઈ. જુરેદને અંદર આ કર સબકો બારી બારી દેખા.

વહ યહાં નહી હે. જુરેદને કહા, મૈં ઉસે પહચાનતા હૂં. વહ હમમેંસે હે વહ યહાં નહી હે.

ઝરા સબર કરો જુરેદ, બૂળે લેષને કહા. હમ તુમ્હેં ઉસ તક પહુંચાએંગે, કલ કલ જુરેદ ! બેઠ જાઓ.

જુરેદ યોહાવાકે સાથ લગ કર બેઠ ગયા. ઔર બાઝૂ ઉસકી કમરમેં ડાલ કર ઉસે ઔર અપને કરીબ કર લિયા.

અગલી સુબહ જબ મદીનમેં લોગ ફત્હકી ખૂશિયાં મના રહે થે ઔર કઅબ બિન અસદકે ઘર રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઔર ઈસ્લામકે ખિલાફ બળી હી ખતરનાક સાઝીશ તય્યાર હો ચુકી થી. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો યાદ દિલાયા ગયા કે બનૂ કુરેઝાને જિસ્કા સરદાર કઅબ બિન અસદ થા. મદીનાકે મુહાસરેકે દૌરાન અહલે કુરૈશ ઓર ગિત્ફાનકે સાથ ખુફિયા મુઆહદહ કિયા થા જિસે નઈમ બિન મસ્ઉદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને બળી દાનિશમંદીસે બેકાર કર દિયા થા.

યહ વાકિઆ ભી દો ચાર રોઝ પેહલેકા થા જિસ્મેં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી ફૂફી હઝરત સફિય્યહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હાને એક યહૂદી મુખ્બિરકો કત્લ કિયા થા. યહ મુખ્બિર ઉસ છોટેસે કિલ્એમેં દાખિલ હોનેકા રાસ્તા દેખ રહા થા જિસ્મેં મુસલમાનોકી ઔરતોં

ઔર બચ્ચોંકો રખ્ખા ગયા થા. ઉસ યહૂદીને એક ઔરતકો અપને મુમાબલેમેં દેખ કર બળે રો'બ ઔર ઘમંડસે કહા થા કે વહ યહૂદી હે ઔર મુખ્બિરીકે લિએ આયા હે. હઝરત સફિય્યા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હાને ઉસ્કી તલ્વારકા મુકાબલા ડંડે સે કિયા ઔર ઉસે હલાક કર દિયા.

ખુદાકી કસમ, કિસી સહાબીને લલકાર કર કહા. ઉન યહૂદિયોં પર એ'તિબાર કરના ઔર ઉન્કી બદ અહદી પર ઉન્હેં બખ્શ દેના ઐસા હી હે જૈસે અપના ખંજર અપને હી દિલમેં ઉતાર લિયા જાએ.

અબ્દુલ્લાહ બિન મુહમ્મદ બિન અસ્મા ઓર નાફે હઝરત ઈબ્ને ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે હવાલેસે રિવાયત કરતે હેં કે મા'ર્કએ ખંદકકે ખાત્મે પર રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ફર્માયા, 'તુમમેં હર કોઈ નમાઝેં અષર બનૂ કુરેઝાકે પાસ પહુંચ કર પળે'.

એક ઔર હદીષ હે જિસ્કે રાવિ હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ હે. ઉન્હોંને કહા થા, મેં અબ તક લશ્કરે જિબ્રઈલકા ગુબાર બનૂ ગનમમેં ઉળતે હૂએ દેખ રહા હૂં. યહ ઉસ વક્તકી બાત હે જબ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ બનૂ કુરૈઝાકો બદ અહદી ઔર ધોકા દેહીકી સઝા દેને ગએ થે.

તમામ મુઅર્રિખીનને લિખ્ખા હે કે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હુકમસે મુસલમાનોંને ચળાઈ કર દી. ઔર બનૂ કરૈઝાકી કિલ્આબંદ બસ્તીકો મુહાસરેમેં લે લિયા. અહાદીષકે મુતાબિક સઅદ બિન મુઆઝ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો બનૂ કુરૈઝાકે સરદારોંકે પાસ ઉસ પૈગામકે સાથ ભેજા ગયા કે વહ અપની બદ અહદીકી સઝા ખૂદ તજવીઝ કરે. સઅદ બિન મુઆઝ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઝખ્મિ થે. ખંદકકી લળાઈમેં ઉન્હેં કુરૈશકે એક આદમી હિબ્બાન બિન અર્કાકી બર્છી લગી થી.

★

લૈષ બિન મોશાન, યોહાવા ઔર યહૂદિયોંકે તીન ચાર સરકર્દા આદમી અભી તક કઅબ બિન અસદકે પાસ બેઠે હૂએ થે. જુરેદ બિન મુસય્યબ ભી વહીં થા. ઉન્હોંને અપની સાઝીશકા વક્ત રાતકા મુકર્રર કિયા લેકિન એક યહૂદી અંદર દોળતા હુવા આયા.

મુસલમાન આ રહે હેં. ઉસ્ને ગભરાહટસે કાંપતી હૂઈ આવાઝમેં કહા,

સાફ નઝર આતા હે કે વહ દોસ્ત બન કર નહી આ રહે. ગર્દ બતા રહી હે કે વહ ચળાઈ કરકે આ રહે હે. ગર્દ દાએં બાએં ફેલ રહી હે.... દેખો, ઉઠો ઔર દેખો.

કઅબ બિન અસદ દોળતા હુવા નિકલા ઔર કિલ્એકે બુર્જ (ગુંબદ) પર ચલા ગયા. વહાંસે દોળતા ઉતરા ઔર લેષ બિન મોશાનકે પાસ પહુંચા.

મુકદ્દસ મોશાન, કઅબ બિન અસદને કાંપતી હૂઈ આવાઝમેં કહા. ક્યા આપકા જાદૂ ઈન બર્છિયોં ઔર તલ્વારોંકો તોળ સકતા હે જો હમેં કત્લ કરને આ રહી હે. ?

રોક સકતા હે. બૂળે લેષ બિન મોશાનને કહા, અગર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા જાદૂ ઝિયાદા તેઝ હુવા તો મેં મજબૂર હોઉંગા... તુમ ઉપર જા કર ક્યા દેખ આએ હો ?

ખુદાએ યહૂદાકી કસમ. કઅબ બિન અસદને કહા, યહ મુખ્બિરી નઈમ બિન મસ્ઉદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કી હે. મુઝે મા'લૂમ ન થા કે વહ મુસલમાન હો ચુકા હે. મુસલમાન મુહાસરેકી તર્તીબમેં આ રહે હૈં હમ નિકલ નહી સકેંગે.

ઈન દોનોકો નિકાલ દો, લેષ બિન મોશાનને કહા. યોહાવા જુરેદકો સાથ લે કર પિછલે દરવાઝે સે નિકલ જાઓ. મેં તુમ્હારે પીછે પીછે આ રહા હૂં.

આપ ઉપર ક્યૂં નહીં જાતે લેષ બિન મોશાન ? કઅબ બિન અસદને કહા. આપકા વહ ઈલ્મ ઔર વહ જાદૂ કહાં ગયા જો આપ....

તુમ ઈસ રાઝકો નહીં સમઝ સકતે. બૂળે લેષને કંહા. મૂસા અલય્હિસ્સલામને એક દિનમેં ખત્મ નહીં કર દિયા થા. યહ અસા જો તુમ મેરે હાથ મેં દેખ રહે હો, વહી હે જો મૂસા અલય્હિસ્સલામને દરિયામેં મારા થા તો પાનીને ઉન્હેં રાસ્તા દે દિયા થા. યહ અસાકા કરિશ્મા થા કે ફિરઓનકા લશ્કર ઔર ખૂદ દરિયામેં ડૂબ કર ફના હો ગયા થા. જિસ તરહ મૂસા અલય્હિસ્સલામ અપને કબીલેકો મિસરસે નિકાલ લાએ થે ઉસી તરહ મેં તુમ્હેં યહાંસે નિકાલ દૂંગા.

યોહાવા ઔર જુરેદ બિન મુસય્યબ પિછલે દરવાઝેસે નિકલ ગએ ઔર લેષ બિન મોશાન ભી ચલ પળા.

★

મુસલમાન જબ બનૂ કુરેઝાકી બસ્તીકે કરીબ આએ તો ઔરતોં ઔર બચ્ચોમેં હળબૂંગ (શોર) બપા હો ગઈ ઔર ભગદળ મચ ગઈ. ઔરતેં ઔર બચ્ચે અપને ઘરોંકો ભાગે જા રહે થે. કોઈ આદમી મુકાબલેકે લિએ બાહર ન આયા. જો મુસલમાન ટેકરિયોંકી તરફસે મુહાસરેકે લિએ આગે બળ રહે થે, ઉન્હેં દો આદમી ઔર એક ઔરત નઝર આઈ. તીનો ભાગે જા રહે થે. આદમી જો બૂળા થા ઔર ઔરત અપને સાથીકો ઘસીટ રહે થે. વહ પીછેકો મુળ મુળ કર દેખતા ઔર આગે નહી ચલતા થા.

વહ લેષ બિન મોશાન, જુરેદ ઔર યોહાવા થે. લેષને જુરેદકે ઝહન પર કબ્ઝા કરકે ઉસે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે કત્લ પર આમાદા કર લિયા થા. લેકિન અબ જુરેદ ઉસકે લિએ મુસીબત બન ગયા થા. વહ ઉસ અમલકે ઝેરે અષર થા જિસે આજ હિપ્નાટિઝમ (અમલે તવજ્જુહ) કહા જાતા હે. યોહાવા અપની મુહબ્બતકી ખાતિર ઉસે અપને સાથ લે જા રહી થી. ઉસે યહી એક ખત્રા નઝર આ રહા થા કે જુરેદ મુસલમાનોકે હાથો મારા જાએગા. ઔર લેષ જુરેદકો ઈસ લિએ અપને સાથ લે જાનેકી કોશિશમેં થા કે ઉસે કિસી ઔર મોકે પર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે કત્લકે લિએ ઈસ્તિઅમાલ કરેગા લેકિન જુરેદ, લેષકે અમલે તનવીમકે ઝેરે અષર બાર બાર કહતા થા. કહાં હે વહ જો અપને આપકો ખુદાકા નબી સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ કહતા હે.... વહ હમમેંસે હે... વહ મેરે હાથોં કત્લ હોગા... મુઝે છોળ દો.... મુઝે મદીના જાને દો.

એક મુસલમાનને ટેકરી પર ખળે હો કર ઉન્હેં લલકારા ઔર રૂકનેકો કહા. લેષ ઔર યોહાવાને પીછે દેખા ઔર વહ જુરેદકો અકેલા છોળ કર ભાગ ગએ. જુરેદને તલ્વાર નિકાલ લી. .

કહાં હે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ. જુરેદને તલ્વાર લહરા કર ટેકરીકી તરફ આતે હૂએ કહા, વહ હમમેંસે હે. મેં ઉસે પહચાનતા હૂં મેં ઉસે કત્લ કરૂંગા જિસ્ને નુબુવ્વતકા દા'વા કિયા હે.... યોહાવા મેરી હે. વહ લલકારતા આ રહા થા, યોહાવા હુબલ ઔર ઉઝ્ઝાસે મુકદ્દસ હે. સામને લાઓ અપને નબીકો.

કોન મુસલમાન અપને અલ્લાહકે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ

સલ્લમકી ઈન્ની તોહીન બર્દાશ્ત કરતા. જિસ મુસલમાનને ઈન તીનોકો લલકારા થા ઉસ્ને કમાનમેં તીર ડાલા ઔર દૂસ્રે લમ્હે યહ તીર જુરેદ બિન મુસય્યબકી દાઈ આંખ મેં ઉતર કર ખોપળીકે દૂર અંદર પહુંચ ચુકા થા. જુરેદકે એક હાથમેં તલ્વાર થી. ઉસ્કા દૂસ્રા હાથ બાઈ આંખ પર ચલા ગયા. ઔર ઉસ્ને તીરકો પકળ લિયા. વહ રૂક ગયા. ઉસ્કા જિસ્મ ડોલા, ફિર ઉસ્કે ઘુટને ઝમીનસે જા લગે. ઉસ્કા વહ હાથ જિસ્મેં તલ્વાર થી ઈસ તરહ ઝમીનસે લગાકે તલ્વારકી નોક ઉપરકો થી. જુરેદ બળી ઝોરસે આગેકો ગિરા ! તલ્વારકી નોક ઉસ્કી શહરગ મેં ઉતર ગઈ. વહ ઝરા સા તળપા ઔર હમેંશાકે લિએ બેહિસ વ હરકત હો ગયા.

★

સઅદ બિન મુઆઝ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ જો ઝખ્મિ થે, કઅબ બિન અસદકે દરવાઝે પર જા રૂકે ઔર દસ્તક દી. કઅબને ગુલામકો ભેજનેકે બજાએ ખૂદ દરવાઝા ખોલા.

બનૂ કુરેઝાકે સરદાર, સઅદ બિન મુઆઝ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા. તેરે કબીલેકે બચ્ચે બચ્ચેને દેખ લિયા હે કે તેરી બસ્તી હમારે ઘેરેમેં હે. ક્યા તૂ કહ સકતા હે કે તૂને વહ ગુનાહ નહીં કિયા જિસ્કી સઝા આજ તેરે પૂરે કબીલેકો મિલેગી ? ક્યા તૂને સોચા નહીં થા કે બદઅહદીકી સઝા ક્યા હે ?

મુઝે ઈન્કાર નહીં, કઅબ બિન અસદને હારે હૂએ લેહજેમેં કહા. લેકિન મેંને વહ ગુનાહ કિયા નહીં જો અબૂ સુફયાન મુઝસે કરાના ચાહતા થા.

ઈસ લિએ નહીં કિયાકે તૂ ઉસસે યર્ગમાલમેં ઉંચે ખાનદાનોકે આદમી માંગતા થા. સઅદ બિન મુઆઝ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા. ઉસ્સે પહલે તૂને ઉસે કહ દિયા થા કે તેરા કબીલા મદીનાકે ઉન મકાનોં પર શબખૂન મારેગા જિન્મેં હમારી ઔરતેં ઔર હમારે બચ્ચે થે તૂને એક મુખ્બિર ભી ભેજા થા. બદબખ્ત ઈન્સાન ! તૂ યહ સોચ સકા કે મુસલમાનોંકી સિર્ફ એક ઔરત બેદાર હૂઈ તો યહૂદિયોંકી શેતાનિયતકો સિર્ફ એક ડંડેસે કુચલ દેગી.

મેં જાન્તા હું તુમ્હેં નઈમ બિન મસ્ઉદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ખબર દી હે કે મેંને તુમ્સે બદઅહદી કી હે. કઅબ બિન અસદને શિકસ્ત ખૂર્દા આવાઝમેં કહા. તુમ યહ જાન લોકે યહ ખબર ગલત નહીં. મેંને જો

કુછ કિયા વહ અપને કબીલેકી સલામતીકે લિએ કિયા થા.

અબ અપને કબીલેકે લિએ સઝા ખૂદ હી મુકર્રર કર દે. સઅદ બિન મુઆઝ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, તૂ જાન્તા હે કે મુઆહદહ તોળનેવાલે કબીલેકો ક્યા તાવાન દેના પળતા હે. અગર તૂ ખૂદ અપની સઝાકા ફૈસલા નહીં કરતા તો ભી તુઝે મા'લુમ હે કે તેરે કબીલેકા અંજામ ક્યા હોગા. ક્યા તૂ બનૂ કૈનૂકા ઔર બનૂ નઝીરકા અંજામ ભૂલ ગયા હે ? મુઝે ઈસ ઝખ્મકી કસમ જો મૈંને ખંદકકી લળાઈ મેં ખાયા હે. તેરે કબીલેકા અંજામ ઉન્સે ઝિયાદા બૂરા હોગા.

હાં સઅદ, કઅબ બિન અસદને કહા, મૈં જાન્તા હૂં મેરે કબીલેકા અંજામ ક્યા હોગા. હમારે બચ્ચે ઔર હમારી ઔરતેં ભી ખત્મ હો જાએગી. મેરા ફેસ્લા યહ હે કે મુઆહદેકે મુતાબિક મેરે કબીલેકે તમામ મર્દોકો કત્લ કર દો. ઔર હમારી ઔરતોં ઔર બચ્ચોંકો અપને સાથ લે જાઓ. વહ ઝિંદા તો રહેંગે.

સિર્ફ ઝિંદા નહીં રહેંગે, સઅદ બિન મુઆઝ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા. ખુદાકે સચ્ચે નબી સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે પેરોકાર બનકર બાઈઝઝત ઝિંદગી બશર કરેંગે... અપને તમામ આદમિયોંકો બાહર નિકાલો.

★

સઅદ બિન મુઆઝ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ વાપસ આ ગએ.

યા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ, ઉન્હોંને રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમસે કહા. બનૂ કુરૈઝાને અપની સઝા ખૂદ મુકર્રરકી હે. ઈન્મેં જો આદમી લળનેકે કાબિલ હે ઉન્હેં કત્લ કર દિયા જાએ ઔરતોં, બચ્ચો ઔર બૂળોંકો અપની તહવીલ મેં લે લિયા જાએ. સબને દેખા કે બનૂ કુરૈઝાકે કિલ્એસે બાહર આ રહે થે. મુહાસરેમેંસે કિસીકો નિકલનેકા મોકા ન મીલા. મુઅર્રિખોને લિખ્ખા હે કે યહૂદીયોંકી તારીખ ફિત્ના વ ફસાદ ઔર બદઅહદીસે ભરી પળી થી ઉસે ખુદાકી ધુત્કારી હૂઈ કૌમ કહા ગયા થા. ઉન્કે સાથ જિસ્ને ભી નરમી બર્તી ઉસે યહૂદિયોંને નુકસાન પહુચાયા. ચુનાંચે બનૂ કુરેઝાકો બખ્શ દેના બળી ખતરનાક હિમાકત થી. મુસલમાનોંને ઈસ કબીલેકે ઐસે તમામ આદમિયોંકો કત્લ કર દિયા જો

લળનેકે કાબિલ થે ઔર બૂળોં, ઔરતોં ઔર બચ્ચોકો અપની તહવીલમેં લે લિયા.

દો મુઅર્રિખીનને લિખ્ખા હે કે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને બનૂ કુરૈઝા પર ફૌઝકશીકી તો યહૂદિયોંને બળા સખ્ત મુકાબલા કિયા મુસલમાનોંને પચ્ચીસ રોઝ બનૂ કુરૈઝાકો મુહાસરેમેં લિએ રખા. આખિર યહૂદિયોંને રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો પૈગામ ભેજા કે સઅદ બિન મુઆઝ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો સુલ્હાકી શરાઈત તે કરનેકે લિએ ભેજા જાએ. ચુનાંચે સઅદ બિન મુઆઝ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ગએ ઔર યહ ફેસ્લા કર આએ કે બનૂ કુરૈઝાકે આદમિયોંકો કત્લ કર દિયા જાએ ઔર ઉન્કી ઔરતોં ઔર બચ્ચોંકો માલેગનીમતમેં લે લિયા જાએ જિન યહૂદિયોંકો કત્લ કર દિયા ગયા ઉન્કી તઅદાદ ચારસો થી.

ઝિયાદા તર મુઅર્રિખોંને લિખ્ખા હે કે બનૂ કુરૈઝાને મુકાબલા નહીં કિયા ઔર અપને કિએકી સઝા પાનેકે લિએ કિલ્એસે નિકલ આએ.

મદીનામેં યહૂદિયોંકે કત્લે આમકે સાથ યહ ઝિક્ર દિલચસ્પીસે ખાલી ન હોગા કે ઉસ્સે પહલે મુસલમાનોંને યહૂદિયોંકે દો કબીલો, બનૂ નઝિર ઔર બનૂ કૈનુકાકો ઐસી હી બદઅહદી ઔર ફિત્ના પર્વાઝિ પર ઐસી હી સઝા દી થી. ઈન કબીલોંકે બચ્ચે કચ્ચે શામકો ભાગ ગએ થે. શામમેં ઈરાનીયોંકી હુકૂમત થી એક ઈસાઈ બાદશાહ હિરકલને હમ્લા કરકે શામ પર કબ્ઝહકર લિયા. યહૂદિયોંને ઉસ્કે સાથ ભી બદઅહદી કી. ઈધર મદીનામેં મુસલમાન બનૂ કુરૈઝાકો કત્લ કર રહે થે, ઉધર હિરકલ બનૂ નઝીર ઔર બનૂ કૈનૂકાકા કત્લે આમ કર રહા થા.

એક હદીષ હે જો હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હાકે હવાલેસે હિશામ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને બયાનકી હે સઅદ બિન મુઆઝ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે ફેસલેકો રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને કબૂલ ફર્મા લિયા ઔર બનુ કુરૈઝાકે યહૂદિયોંકો કત્લ કર દિયા ગયા થા. હિશામ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને યહ ભી કહા હે કે ઈન્કે વાલિદ બુઝુર્ગવારને ઉન્હેં યહ વાકિઆ સુનાયા થા કે સઅદ બિન મુઆઝ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે સીનેમેં બર્છી લગી થી. જબ બનૂ કુરૈઝાકો સઝા દી જા ચુકી તો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે

હુકમસે સઅદ બિન મુઆઝ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે લિએ મસ્જીદકે કરીબ એક ખૈમા લગા કર ઉસ્મેં ઉન્હેં રખ્ખા ગયા તા કે ઉન્કે ઝખ્મકી દેખ ભાલ આસાનીસે હોતી રહે.

સઅદ બિન મુઆઝ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઉસ ખૈમેંમેં લેટ ગએ લેકિન ઉઠ બેઠે ઔર ઉન્હોંને ખુદા સે દુઆ માંગી, કે ઉન્કી એક હી ખ્વાહિશ હે કે હર ઉસ કૌમકે ખિલાફ લળે જો અલ્લાહકે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો સચ્ચા નબી નહીં સમઝતી લેકિન લળાઈ ખતમ હો ચુકી હે. ઉન્હોંને ખુદાસે ઈલ્તિજા કી, મુસલમાનોંકો કોઈ ઔર લળાઈ લળની હે તો મુઝે ઉસ્મેં શરીક હોનેકે લિએ ઝિંદગી અતા ફર્મા. અગર યહ સિલ્સિલા ખતમ હો ગયા હે તો મેરે ઝખ્મકો ખોલ દે કે મેં તેરી રાહ મેં જાન દે દૂં.

સઅદ બિન મુઆઝ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી યહ દુઆ તીન ચાર આદમિયોંને સુની થી લેકિન ઉન્હોંને ઉસે અહમિયત નહી દી થી. સુબ્હ કિસીને દેખા કે સઅદ બિન મુઆઝ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે ખૈમેંસે ખૂન બહ બહ કર બાહર આ રહા થા. ખૈમેંમેં જા કર દેખા સઅદ બિન મુઆઝ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ શહીદ હો ચુકે થે. ઉન્હોને ખુદાસે શહાદત માંગી થી. ખુદાને ઉન્કી દુઆ કબૂલ કર લી. ઉન્કે સીનેકા ઝખ્મ ખુલ ગયા થા.

★

બનૂ કુરૈઝાકી તબાહીકી ખબર મક્કા પહુંચી તો સબસે ઝિયાદા ખૂશી અબૂ સુફયાનકો હૂઈ.

ખુદાકી કસમ, બનૂ કરૈઝાકો ઉસ બદઅહદીકી સઝા મિલી હે જો ઉસ્કે સરદાર કઅબ બિન અસદને હમારે સાથ કી થી. અબૂ સુફયાનને કહા. અગર ઉસ્કા કબીલા મદીના પર શબખૂન મારતા તો ફત્હ હમારી હોતી. ઔર હમ બનૂ કરૈઝાકો મૌતકે બજાએ માલે ગનીમત દેતે.... ક્યૂં ખાલિદ ! બનૂ કરૈઝાકા અંજામ બહુત બૂરા નહી હુવા ?

ખાલિદને અબૂ સુફયાનકી તરફ ઐસી નિગાહોંસે દેખા જૈસે ઉસે ઉસ્કી બાત અછ્છી ન લગી હો.

ક્યા તુમ બનૂ કરૈઝાકે ઈસ અંજામસે ખૂશ નહી હો ખાલિદ ? અબૂ સુફયાનને પૂછા.

મદીનાસે પસ્પાઈકા દુખ ઈત્ના ઝિયાદા હે કે બળીસે બળી ખૂશી ભી મેરા યહ દુખ હલ્કા નહી કર સકતી. ખાલિદને કહા, બદઅહદીકી દોસ્તી દુશ્મનીસે ઝિયાદા ખતરનાક હોતી હે. ક્યા તુમ મુઝે બતા સકતે હો કે યહૂદિયોંને કિસ્કે સાથ વફા કી હે ? અપની બેટિયોંકો યહૂદીયતકે તહફફૂઝ ઔર ફરોગકે લિએ દૂસ્રી કૌમોકે આદમિયોંકી અય્યાશીકા ઝરીઆ બનાનેવાલી કૌમ પર ભરોસા નહી કિયા જા સકતા.

હમેં મુસલમાનોંને નહી તૂફાની આંધીને મુહાસરા ઉઠાને પર મજબૂર કિયા થા. અબૂ સુફયાનને કહા, હમારે પાસ ખૂરાક નહી રહી થી.

તુમ લળના નહી ચાહતે થે. ખાલિદને કહા ઔર ઉઠ કર ચલા ગયા.

ખાલિદ અબ ખામોશ રહને લગા થા. ઉસે કોઈ જબરદસ્તી બુલાતા તો વહ ઝુંઝલા ઉઠતા. ઉસ્કે કબીલેકા સરદાર અબૂ સુફયાન ઉસ્સે ગભરાને લગા થા. ખાલિદ ઉસે બુઝદિલ કહતા થા. ખાલિદને અપને આપસે અહદ કર રખા થા કે વહ મુસલમાનોકો શિકસ્ત દેગા. લેકિન ઉસે જબ મૈદાને જંગમેં મુસલમાનોકી જંગી ચાલેં ઔર ઉન્કા જઝબા યાદ આતા થા તો વહ દિલ હી દિલમેં રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો ખિરાજે તહસીન પેશ કરતા થા. ઐસા અસ્કરી જઝબા ઔર ઐસી ફહમ વ ફિરાસત કુરૈશમેં નાપૈદ થી. યહ ફહમ વ ફિરાસત ખાલિદમેં થી લેકિન અપને કબીલેસે ઉસે તઆવુન નહી મિલ્તા થા.

આજ જબ વહ મદીનાકી તરફ અકેલા જા રહા થા તો ઉસે માર્કએ ખંદકમેં પસ્પાઈ યાદ આ રહી થી. ઉસે ગુસ્સા ભી આ રહા થા ઔર વહ શર્મસાર ભી હો રહા થા. ઉસે યાદ આ રહા થા કે ઉસ્ને એક સાલ કિસ તરહ ગુઝારા થા વહ મદીના પર એક ઔર હમ્લા કરના ચાહતા થા. લેકિન અહલે કુરૈશ મદીનાકા નામ સુન કર દુબક જાતે થે.

આખિર ઉસે ઈત્તિલાઅ મિલી કે મુસલમાન મક્કા પર હમ્લા કરને આ રહે હે. ઉસે યહ ખબર અબૂ સુફયાનને સુનાઈ થી.

મુસલમાન મક્કા પર હમ્લા કરને સિર્ફ ઈસ લિએ આ રહે હેં કે હમ્ને ષાબિત કર દિયા હે કે કબીલા કુરૈશ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમસે ડરતા હે. ખાલિદને અબૂ સુફયાનસે કહા, ક્યા તુમને અપને કબીલેકો કભી બતાયા હે કે મુસલમાન મક્કા પર હમ્લા કર સકતે હે ? ક્યા કબીલા હમ્લા

રોકનેકે લિએ તય્યાર હૈં ?

અબ ઈસ બહષકા વકત નહીં કે હમ્ને ક્યા કિયા ઔર ક્યા નહીં કિયા. અબૂ સુફયાનને કહા મુઝે ઈત્તિલાઅ દેનેવાલેને બતાયા હે કે મુસલમાનોંકી તાઅદાદ તકરીબન્ ડેઢ હઝાર હે... તુમ કુછ સોચ સકતે હો.

મૈં સોચ ચુકા હૂં, ખાલિદને કહા. મુઝે તીન સો સવાર દે દો મૈં મુસલમાનોંકો રાસ્તેમેં રોક લૂગા મૈં કરઉલ્ગય્મકી પહાળિયોંમેં ઘાત લગાઉંગા. વહ ઈસી દર્રેસે ગુઝર કર આએંગે મૈં ઉન્હેં ઈન પહાળિયોંમેં બિખેર કર મારૂંગા.

તૂમ જિત્ને સવાર ચાહો લે લો, અબૂ સુફયાનને કહા. ઔર ફૌરન રવાના હો જાઓ, ઐસા ન હો કે વહ દર્રેસે ગુઝર આએં.

ખાલિદકો આજ યાદ આ રહા થા કે ઈસ ખબરને ઉસ્કે જિસ્મમેં નઈ રૂહ ફૂંક દી થી. ઉસ્ને ઉસી રોઝ તીન સો સવાર તય્યાર કર લિએ થે. મુસલમાનોંકી તઅદાદ એક હઝાર ચારસો થી. ઉન્મેં ઝિયાદા તર નફરી પ્યાદા થી. ખાલિદ ખૂશ થા કે અપને સવારોંકી કિયાદત ઉસ્કે હાથમેં હે. અબ અબૂ સુફયાન ઉસ્કે સરપે સવાર નહીં થા સબ ફૈસલે ઉસે ખૂદ કરને થે. વહ મુસલમાનોંકો ફૈસલાકુન શિકસ્ત દેનેકે લિએ રવાના હો ગયા.

******

ખાલિદ કુછ દેર આરામ કરકે ઔર ઘોળેકો પાની પિલા કર ચલ પળા થા. ઉસ્ને ઘોળેકો થકને નહીં દિયા થા. મક્કાસે ઘોળા આરામસે ચલતા આયા થા. ખાલિદ બળી મઝબૂત શખ્સિયતકા આદમી થા ઉસ્કે ઝહનમેં ખ્વાહિશેં કમ ઔર ઈરાદે ઝિયાદા હુવા કરતે થે. વહ ઝહનકો અપને કબ્ઝેમેં રખ્ખા કરતા થા, મગર મદીનાકો જાતે હૂએ ઝહન ઉસ પર કાબિઝ હો જાતા થા. યાદોકે થપેળે થે જો ઉસે તૂફાની સમંદર બેહતી હૂઈ કશ્તીકી તરહ પટખ રહે થે. કભી ઉસ્કી ઝહની કેફીયત ઐસી હો જાતી જૈસે વહ મદીના બહુત જલ્દી પહુંચના ચાહતા હો ઔર કભી યૂં જૈસે ઉસે કહી ભી પહુંચનેકી જલ્દી ન હો. ઉસ્કી આંખોકે આગે સરાબ બન જાતી ઔર દૂર હી દૂર હટતી નજર આતી થી.

ઘોળા અપને સવારકે ખલ્ફશાર (ગળબળ)સે બે ખબર ચલા જા રહા થા.

સવારને અપને સરકો ઝટક કર ગર્દ વ પેશકો દેખા. વહ ઝરા બુલંદ જગહ પર જા રહા થા. ઉફુકસે ઉહદકા સિલ્સિલએ કોહ ઔર ઉપર ઉઠાયા થા. ખાલિદકો મા'લુમ થા કે કુછ દેર બા'દ ઈન પહાળિયોંકે કરીબસે મદીનાકે મકાન ઉભરને લગેંગે.

ઉસે એક બાર ફિર ખંદક ઔર પસ્પાઈ યાદ આઈ ઔર ઉસે મુસલમાનોંકે હાથો ચારસો યહૂદિયોંકા કત્લ ભી યાદ આયા. બનૂ કરૈઝાકી ઈસ તબાહીકી ખબર પર કુરૈશકા સરદાર અબૂ સુફયાન બહુત ખૂશ હુવા થા મગર ખાલિદકો ન ખુશી હૂઈ ન અફસોસ હુવા થા.

કુરૈશ યહૂદિયોકી ફરેબકારિયોંકા સહારા લે કર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે પેરોકારોકો શિકસ્ત દેના ચાહતે હે. ખાલિદકો ખયાલ આયા. ઉસ્ને અપને માથે પર હાથ ફેરા જૈસે ઈસ ખયાલકો ઝહન સે સાફ કર દેના ચાહતા હો.

ઉસ્કા ઝહન પીછે હી પીછે હટતા જા રહા થા. ઘંટિયોંકી મુતરન્નુમ આવાઝેં ઉસે માઝીસે નીકાલ લાઈ. ઉસ્ને દાએં બાએં દેખા. બાઈં તરફ વસીઅ નશીબ થા. ખાલિદ ઉપર ઉપર જા રહા થા. નીચે ચાર ઊંટ ચલે આ રહે થે.

ઊંટ એક દૂસરેકે પીછે થે. ઉન્કે પેહલુમેં એક ઘોળા થા. ઊંટ પર દો ઔરતેં, ચંદ બચ્ચે ઔર દો આદમી સવાર થે. ઊંટોં પર સામાન ભી લદા હુવા થા. ઘૂળ સવાર બૂળા આદમી થા. ઉન્કી રફતાર તેઝ થી. ખાલિદને અપને ઘોળેકી રફતાર કમ કર દી.

ઊંટોંકા મુખ્તસરસા કાફલા ઉસ્કે કરીબ આ ગયા બૂળે ઘૂળ સવારને ઉસે પેહચાન લિયા.

તુમ્હારા સફર આસાન હો વલીદકે બેટે ! બૂળેને બાઝુ બુલંદ કરકે લહેરાયા ઔર બોલા, નીચે આ જાઓ કુછ દેર ઈકટ્ઠે ચલેંગે.

ખાલિદને ઘોળેકી લગામકો એક તરફ જટકા દિયા ઔર હલ્કી સી એળ લગાઈ. ઘોળા નીચે ઉતર ગયા.

હાં... હાં. ,ખાલિદને અપના ઘોળા બૂળેકે ઘોળેકે પેહલુમેં લે જા કર ખૂશીકા ઈઝહાર કિયા ઔર કહા, અબૂ જુરેજ. ઔર યહ સબ તુમ્હારા ખાનદાન હે.

હાં. બૂળે અબૂ જુરેજને કહા. યહ મેરા ખનદાન હે... ઔર તુમ ખાલિદ બિન વલીદ ! કિધરકા રૂખ કિયા હે ? મુઝે યકીન હે તુમ મદીનાકો નહીં જા રહે... મદીનામેં તુમ્હારા ક્યા કામ ?

યહ કબીલા ગિત્ફાનકા એક ખાનદાન થા જો નકલે મકાની કરકે કહીં જા રહા થા. અબૂ જુરેજને ખૂદ હી કહ દિયા થા કે ખાલિદ મદીનાકો નહીં જા રહા,તો ખાલિદને ઉસે બતાના મુનાસિબ ભી ન સમજા.

અહલે કુરૈશ ક્યા સોચ રહે હેં ? અબૂ જુરેજને કહા, ક્યા યહ સહી નહીં કે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો લોગ નબી માનતે હી ચલે જા રહે હેં ? ક્યા ઐસા નહીં હોગા કે એક રોઝ મદીનાવાલે મક્કા પર ચળ દોળેંગે ઔર અબૂ સુફયાન ઉન્કે આગે હથિયાર ડાલ દેગા ?

જો સરદાર અપની શિકસ્તકા ઈન્તિકામ લેના ઝરૂરી નહીં સમઝતા વહ હથિયાર ડાલનેકો ભી બૂરા નહીં સમઝેગા. ખાલિદને કહા, ક્યા તુમ્હે યાદ નહીં હમ સબ મિલ કર મદીના પર હમ્લા કરને ગએ થે તો મદીનેવાલોને અપને ઈર્દ ગિર્દ ખંદક ખોદ લી થી ! ખાલિદને કહા, હમ ખંદક ફલાંગ સકતે થે. મેં ખંદક ફલાંગ ગયા થા ઈકરમા ભી ખંદકકે પાર ચલા ગયા થા મગર હમારા લશ્કર જિસ્મેં તુમ્હારે કબીલેકે જંગજૂ ભી થે,

દૂર ખળા તમાશા દેખતા રહા થા. મદીનાસે પસ્પા હોનેવાલા સબસે પહલા આદમી હમારા સરદાર અબૂ સુફયાન થા.

મેરે બાઝુઓમેં તાકત નહીં રહી ઈબ્ને વલીદ. અબૂ જુરેજને અપના એક હાથ જો ઝઈફીસે કાંપ રહા થા, ખાલિદકે આગે કરકે કહા. મેરા જિસ્મ જરાસા ભી સાથ દેતા તો મેં ભી ઉસ મઅરકેમેં અપને કબીલેકે સાથ હોતા... ઉસ રોઝ મેરે આંસુ નિકલ આએ થે જિસ રોઝ મેરા કબીલા મદીનાસે પસ્પા હો કર લોટા થા... અગર કઅબ બિન અસદ ધોકા ન દેતા ઔર મદીના પર તીન ચાર શબખૂન માર દેતા તો ફત્હ યકીનન તુમ્હારી હોતી.

ખાલિદ ઝુંઝલા ઉઠા. ઉસ્ને અબૂ જુરેજકો કહરકી નઝરોંસે દેખા ઔર ચુપ રહા.

ક્યા તુમને સુના થા કે યોહાવાને તુમ્હારે કબીલેકે એક આદમી જુરેદ બિન મુસય્યબકો મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે કત્લકે લિએ તય્યાર કર લિયા થા ? અબૂ જુરેજને પૂછા.

હાં ! ખાલિદને કહા, સુના થા... ઔર મુઝે યહ કહતે હૂએ શર્મ આતી હે કે જુરેદ બિન મુસય્યબ મેરે કબીલેકા આદમી થા... કહાં હે વહ ? એક સાલસે ઝિયાદા અર્સા ગુઝર ગયા હે. ઉસ્કા પતા નહીં ચલા. મેંને સુના થા કે યોહાવા યહૂદન ઉસે અપને સાથ યહૂદી જાદૂગર લેષ બિન મોશાનકે પાસ લે ગઈ થી ઔર ઉસ્ને જુરેદકો મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે કત્લકે લિએ તય્યાર કિયા થા, મગર મુસલમાનોંકી તલ્વારોંકે સામને લેષ બિન મોશાનકા જાદૂ જવાબ દે ગયા. જુરેદ બિન મુસય્યબ મુસલમાનોંકે હાથોં કત્લ હો ગયા. બનૂ કરૈઝામેંસે ઝિંદા ભાગ જાનેવાલે સિર્ફ દો થે. લેષ બિન મોશાન ઔર યોહાવા.

અબ સિર્ફ એક ઝિંદા હે. અબૂ જુરેજને કહા, લેષ બિન મોશાન... સિર્ફ લેષ બિન મોશાન ઝિંદા હે.

ઔર જુરેદ ઔર યોહાવા ?

વહ બદરૂહે બન ગએ થે. અબૂ જુરેજને કહા, મેં તુમ્હે ઉન્કી કહાની સુના સકતા હું, તુમ્ને યોહાવાકો દેખા થા. વહ મક્કાકી હી રહનેવાલી થી. અગર તુમ કહોગે કે ઉસે દેખ કર તુમ્હારે દિલમેં હલ ચલ નહીં હૂઈ થી ઔર તુમ અપને અંદર હરારત સી મહેસૂસ નહીં કરતે થે તો ખાલિદ ! મેં

કહૂંગા કે તુમ ઝૂટ બોલ રહે હો. ક્યા તુમ્હેં કિસીને નહીં બતાયા થા કે મદીના પર હમ્લેકે લિએ ગિત્ફાન અહલે કુરૈશસે ક્યૂં જા મિલા થા, ઔર દૂસ્રે કબીલેકે સરદારોંને ક્યૂં અબૂ સુફયાનકો અપના સરદાર તસ્લીમ કર લિયા થા?... યહ યોહાવા ઔર ઉસ જૈસી ચાર યહૂદનોંકા જાદૂ ચલા થા.

★

ઘોળે ઔર ઊંટ ચલે જા રહે થે. ઊંટોકી ગર્દનો સે લટકતી હૂઈ ઘંટિયાં બૂળે અબૂ જુરેજકે બોલનેકે અંદાઝમેં જલ તરંગકા તરન્નુમ પેદા કર રહી થી. ખાલિદ ઈન્હિમાકસે સુન રહા થા.

જુરેદ બિન મુસય્યબ, યોહાવાકે ઈશ્કકા અસીર (કૈદી) હો ગયા થા. અબૂ જુરેજને કહા, તુમ નહી જાન્તે ઈબ્ન વલીદ ! યોહાવાકે દિલમેં અપને મઝહબકે સિવા કિસી આદમીકી મુહબ્બત નહી થી. વહ જુરેદકો અપને તિલિસ્મમેં ગિરફતાર કરકે અપને સાથ લે ગઈ થી. મેં લેષ બિન મોશાનકો જાન્તા હૂં. જવાનીમેં હમારી દોસ્તી થી. જાદૂગરી ઔર શો'બદા બાઝી ઉસ્કે બાપકા ફન થા. બાપને યહ ફન ઉસે વિર્ષેમેં દિયા થા.... તુમ મેરી બાત સુન રહે હો વલીદકે બેટે, યા ઉકતા રહે હો ?.... અબ મેં બાતોંકે સિવા કુછ ભી નહી કર સકતા.

ખાલિદ હંસ પળા ઔર બોલા. સુન રહા હૂં અબૂ જુરેજ ! ગૌરસે સુન રહા હૂં.

યહ તો તુમ્હેં મા'લૂમ હોગાકે જબ હમારે લશ્કરકો મુસલમાનોકી ખંદક ઔર આંધીને મદીનાકા મુહાસરા ઉઠા કર પસ્પાઈ પર મજબૂર કર દિયા તો મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને બનૂ કરૈઝાકી બસ્તીકો ઘેર લિયા થા. અબૂ જુરેજને કહા. લેષ બિન મોશાન ઔર યોહાવા જુરેદ બિન મુસય્યબકો વહીં છોળ કર નિકલ ભાગે.

હાં હાં અબૂ જુરેજ ખાલિદને કહા, મુઝે મા'લૂમ હે કે મુસલમાનોંને બનૂ કરૈઝાકે તમામ મર્દોકો કત્લ કર દિયા ઔર ઔરતોં, બચ્ચોકો અપને સાથ લે ગએ થે.

મેં જાન્તા હૂં તુમ મેરી બાતોંસે ઉકતા ગએ હો. અબૂ જુરેજને હંસતે હૂએ કહા તુમ મેરી પૂરી બાત નહીં સુન રહે.

મુઝે યહ બાત વહાંસે સુનાઓ, ખાલિદને કહા જહાંસે મેંને પેહલે

નહીં સુની. મેં વહાં તક જાન્તા હૂં કે જુરેદ બિન મુસય્યબ ઉસી પાગલપનકી હાલતમેં મારા ગયા થા જો ઉસ બૂળે યહૂદી શો'બદા બાઝને ઉસ પર તારી કિયા થા ઔર વહ ખૂદ યોહાવાકો સાથ લે કર નિકલ ભાગા થા.

ફિર યૂં હુવા અબૂ જુરેજને કહા, ઉહદકી પહાળિયોંકે અંદર જો બસ્તિયાં આબાદ હે વહાંકે રહનેવાલોંને કિસી ઔરતકી ચીંખેં સુની. તીન ચાર દિલેર કિસ્મકે આદમી ઘોળોં પર સવાર હો કર તલ્વારે ઔર બર્છિયાં ઉઠાએ સરપટ દોળે ગએ લેકિન ઉન્હેં વહાં કોઈ ઔરત નઝર ન આઈ. ઔર ચીંખેં ભી ખામોશ હો ગઈ. વહ ઈધર ઉધર ઘૂમ ફિર કર વાપસ આ ગએ.

ચીંખેં સહરાઈ લોમળિયોં યા ભેળિયોંકી ભી હો સકતી થી, ખાલિદને કહા.

ભેળીયે ઔર ઔરતકી ચીખમેં બહુત ફર્ક હે, અબૂ જુરેજને કહા. લોગ ઉસે કિસી મઝલૂમ ઔરતકી ચીંખેં સમઝે થે. વહ યહ સમઝ કર ખામોશ હો ગએકે કિસી ઔરતકો ડાકૂ લે જા રહે હોંગે યા વહ કિસી ઝાલિમ ખાવિંદકી બીવી હોગી ઔર વહ સફરમેં હોંગે લેકિન અગલી રાત ફિર વહીં ચીખેં એક ઔર બસ્તિકે કરીબ સુનાઈ દી. વહાંકે ચંદ આદમી ભી ઈન ચીખોંકે તઆકુબમેં ગએ લેકિન ઉન્હેં કુછ નઝર ન આયા ઉસ્કે બા'દ દૂસ્રી તીસ્રી રાત કુછ દેરકે લિએ યહ નિસ્વાની ચીંખેં સુનાઈ દેતી ઔર રાતકી ખામોશીમેં તહલીલ હો (મર) જાતી....

ફિર ઉન પહાળોંકે અંદર રહનેવાલે લોગોંને બતાયા કે અબ ચીંખોકે સાથ ઔરતકી પૂકાર ભી સુનાઈ દેતી હે. જુરેદ, જુરેદ! કહાં હો. આ જાઓ, આ જાઓ. વહાંકે લોગ જુરેદ નામકે કિસી આદમીકો નહીં જાન્તે થે. ઉન્કે બુઝુર્ગોંને કહા કે યહ કિસી મરે હૂએ આદમીકી બદરૂહ હે જો ઔરતકે રૂપમેં ચીખ ચિલ્લા રહી હે.

અબૂ જુરેજકે બોલનેકે અંદાઝમેં ઐસા તઅષ્ષુર થા જો હર કિસીકો મુતાષ્ષિર કર દિયા કરતા થા. લેકિન ખાલિદકે ચહરે પર કોઈ તઅષ્ષુર ન થા જિસ્સે પતા ચલતાકે વહ કબીલએ ગિત્ફાનકે ઈસ બૂળેકી બાતોંસે મુતાષ્ષિર હો રહા હે.

લોગોંને ઉસ રાસ્તેસે ગુઝરના છોળ દિયા જહાં યહ આવાઝેં ઉમૂમન સુનાઈ દિયા કરતી થી.

અબૂ જુરેજને કહા, એક રોઝ યૂં હુવા કે દો ઘૂળ સવાર જો બળે લંબે સફર પર થે. એક બસ્તીમેં ઘોળે સરપટ દોળાતે પહુંચે. ઘોળોંકા પસીના યૂં ફૂટ રહા થા જૈસે વહ પાનીસે ગુઝર કર આએ હોં. હાંપતે કાંપતે સવારોં પર ખોફ તારી થા. ઉન્હોંને બતાયા કે વહ એક વાદીમેંસે ગુઝર રહે થે કે ઉન્હેં કિસી ઔરતકી પૂકાર સુનાઈ દી. જુરેદ ઠહર જાઓ, જુરેદ ઠહર જાઓ. મેં આ રહી હૂં. ઉન ઘૂળ સવારોંને ઉધર દેખા જીધરસે આવાઝ આ રહી થી. એક પહાળીકી ચોટી પર એક ઔરત ખળી ઈન ઘૂળ સવારોંકો પૂકાર રહી થી. વહ થી તો દૂર લેકિન જવાન લગતી થી વહ પહાળીસે ઉતરને લગી તો દોનો ઘૂળ સવારોંને ડર કર એળ લગા દી.

સામનેવાલી ચટ્ટાન ઘૂમતી થી ઘૂળ સવાર ઉસ્કે મુતાબિક વાદીકે અંદર ઘૂમ ગએ. ઉન્હેં તીન ચાર મોળ મુળને પળે. ગબરાહટમેં વહ રાસ્તેસે ભટક ગએ થે. વહ એક મોળ મુળે તો ઉન્કે સામને તીસ ચાલીસ કદમ દુર એક જવાન ઔરત ખળી થી. જિસ્કે બાલ બિખરે હૂએ થે ઔર વહ નીમ બરહના થી. ઉસ્કા ચેહરા લાશકી માનિંદ સુફેદ થા. ઘૂળ સવારોંને ઘોળે રોક લિએ. ઔરતને દોનો બાઝુ ઉન્કી તરફ ફૈલા કર ઔર આગેકો દોળતે હૂએ કહા. મેં તુમ દોનોંકે ઈન્તિઝારમેં બહુત દિનોસે ખળી હૂં. દોનો સવારોંને વહીંસે ઘોળે મોળે ઔર એળ લગા દી. બૂળા અબૂ જુરેજ બોલતે બોલતે ખામોશ હો ગયા ઉસ્ને અપના હાથ ખાલિદકી રાન પર રખા ઔર બોલા, મેં દેખ રહા હૂં કે તુમ્હારે પાસ ખાનેકે લિએ કુછ નહીં. ક્યા યહ અછ્છા નહીં હોગા કે હમ કુછ દેરકે લિએ રૂક જાએં. ફિર ન જાને તુમ કબ મિલો. તુમ્હારા બાપ વલીદ બળા જબરદસ્ત આદમી થા તુમ મેરે હાથોંમેં પેદા હૂએ થે. મેં તુમ્હારી ખાતિર તવાઝો કરના ચાહતા હૂં. રોકો ઘોળેકો ઔર ઉતરવાઓ. યહ કાફલા વહીં રૂક ગયા.

★

વહ કિસી મરે હૂએ આદમીકી યા ઔરતકી બદરૂહ હી હો સકતી થી. અબૂ જુરેજને ભુના હુવા ગોસ્ત ખાલિદકે આગે રખતે હૂએ કહા, ખાઓ વલીદકે બેટે ! ફિર એક ખોફનાક વાકિઆ હો ગયા. એક બસ્તીમેં એક અજનબી ઈસ હાલતમેં આન ગિરાકે ઉસ્કે ચહરે પર લંબી લંબી ખરાશેં થી જિન્સે ખૂન બેહ રહા થા. ઉસ્કે કપળે ફટે હૂએ થે. ઔર જિસ્મ પર ભી

ખરાશેં થી. વહ ગિરતે હી બેહોંશ હો ગયા. લોગોને ઉસ્કે ઝખ્મ ધોએ ઔર ઉસ્કે મુંહમેં પાની ડાલા. વહ જબ હોંશમેં આયા તો ઉસ્ને બતાયા કે વહ દો ચટ્ટાનોકે દરમિયાનસે ગુઝર રહા થા કે એક ચટ્ટાનકે ઉપર સે એક ઔરત ઈત્ની તેઝીસે ચીખતી ચિલ્લાતી ઉતરી કે ઈત્ની તેઝીસે કોઈ ઔરત નહી ઉતર સકતી....

યહ આદમી ઈસ તરહ રૂક ગયા જૈસે દહસત ઝદગીને ઉસ્કે જિસ્મકી કુવ્વત સલબ કર લી હો. વહ ઔરત ઈત્ની તેઝીસે આ રહી થી કે રૂક ન સકી. વહ ઈસ આદમીકે સાથ ટકરાઈ ઔર ચીખનુમા આવાઝમેં બોલી. તુમ આ ગએ જુરેદ, મૈં જાન્તી થી તુમ ઝિંદા હો, આઓ ચલેં...

ઉસ શખ્સને ઉસે બતાયા કે વહ જુરેદ નહીં લેકિન વહ ઔરત ઉસે બાઝુસે પકળ કર ઘસીટતી રહી ઔર કહતી રહી, તુમ જુરેદ હો, તુમ જુરેદ હો. ઉસ શખ્સને ઉસ્સે આઝાદ હોનેકી કોશિશમેં ઉસે ધક્કા દિયા. વહ ગિર પળી ઔર ઉઠ ખળી હૂઈ. યહ આદમી ઉસે કોઈ પાગલ ઔરત સમઝ કર વહીં ખળા રહા. વહ ઈસ તરહ ઉસ્કી તરફ આઈ કે ઉસ્કે દાંત ભેળિયોંકી તરહ બાહર નિકલે હૂએ થે ઔર ઉસ્ને હાથ ઈસ તરહ આગે રખે થે કે ઉસ્કી ઉંગલિયાં દરિંદોકે પંજોકી તરહ ટેળી હો ગઈ થી. યહ આદમી ડર કર ઉલ્ટે કદમ પીછે હટા ઔર એક પથ્થરસે ઠોકર ખા કર પીઠકે બલ ગિરા. યહ ઔરત ઈસ તરહ ઉસ પર ગિરી ઔર પંજે ઉસ્કે ચહરે પર ઘાળ દિએ જૈસે ભેળિયાં અપને શિકારકો પંજોમેં દબોચ લેતા હે. ઉસ્ને ઈસ આદમીકા ચેહરા નોંચ ડાલા...

ઉસ્ને ઈસ ઔરતકો ધક્કા દે કર પરે કિયા ઔર ઉસ્કે નીચેસે નિકલ આયા લેકિન ઉસ ઔરતને અપને નાખુન ઉસ શખ્સકે પેહલુઓમેં ઉતાર દિએ ઔર ઉસ્કે કપળે ભી ફાળ ડાલે ઔર ખાલ ભી બુરી તરહ ઝખ્મી કર દી. ઉસ ઝખ્મીને બતાયા કે ઉસ ઔરતકી આંખો ઔર મુંહસે શોઅલેસે નિકલતે હૂએ મહસૂસ હોતે થે. વહ ઉસે ઈન્સાનોંકે રૂપમેં આયા હુવા કોઈ દરિંદા સમજા. ઉસ આદમીકે પાસ ખંજર થા લેકિન ઉસ્કે હોશ ઐસે ગુમ હૂએ કે વહ ખજંર નિકાલના ભૂલ ગયા. ઈત્તફાકસે ઉસ આદમીકે હાથમેં ઉસ ઔરતકે બાલ આ ગએ. ઉસ્ને બાલોંકો મુઠ્ઠીમેં લે કર ઝોર સે ઝટકા દિયા વહ ઔરત ચટ્ટાન પર ગિરી. યહ આદમી ભાગ ઉઠા. ઉસે અપને

પીછે ઉસ ઔરતકી ચીંખે સુનાઈ દેતી રહી. ઉસે બિલ્કુલ યાદ નહીં થા કે વહ ઈસ બસ્તી તક કિસ તરહ પહુંચા હે. વહ ઈન ખરાશોંકી વજહસે બે હોશ નહીં હુવા થા ઉસ પર દહશત સવાર થી.....

ફિર દો મુસાફરોને બતાયાકે ઉન્હોને રાસ્તેમેં એક આદમીકી લાશ પળી દેખી હે જિસે કિસી દરિંદેને ચીર ફાળ કર હલાક કિયા હોગા. ઉન્હોંને બતાયા કે ઉસ્કે કપળે ફટે હૂએ થે. ઔર તમામ જિસ્મ પર ખરાશેં થી. ઉસ જગહકે કરીબ જિસ જગહ ઉસ ઔરતકી મોજૂદગી બતાઈ જા સકતી થી છોટી સી એક બસ્તી થી. વહાંકે લોગોંને નકલે મકાનીકા ઈરાદા કર લિયા લેકિન યહૂદી જાદૂગર લેષ બિન મોશાન પહુંચ ગયા. ઉસે કિસી તરહ પતા ચલ ગયા થા કે એક ઔરત ઈસ ઈલાકે મેં જુરેદ જુરેદ પુકારતી ઔર ચીખતી ચિલ્લાતી રહતી હે. ઔર જો આદમી ઉસ્કે હાથ આ જાએ ઉસે ચીર ફાળ દેતી હે.

★

અબૂ જુરેજને ખાલિદકો બાકી કહાની યૂં સુનાઈ. ઉસે બદ રૂહોંકે ઈલ્મકે સાથ ગહરી દિલ ચસ્પી થી. ઔર વહ લેષ બિન મોશાનકો ભી જાન્તા થા. જબ ઉસે પતા ચલાકે યહ યહૂદી જાદૂગર વહાં પહુંચ ગયા હે તો વહ ભી ઘોળે પર સવાર હુવા ઔર વહાં જા પહુંચા. દો તીન બસ્તિયોંમેં પૂછતા વહ ઉસ બસ્તીમેં જા પહુંચા જહાં લેષ બિન મોશાન આ કર ઠહરા થા.

અબૂ જુરેજ ! બૂળે લેષ બિન મોશાનને ઉઠ કર બાઝુ ફેલાતે હૂએ કહા, તુમ યહાં કૈસે આ ગએ ?

મેં યહ સુન કર આયા હૂં કે તુમ બદરૂહ પર કાબૂ પાનેકે લિએ આએ હો. અબૂ જુરેજને ઉસ્સે બગલગિર હોતે હૂએ કહા. ક્યા મેંને ઠીક સુના હે કે ઉસ બદરૂહને યા વહ જો કુછ ભી હે. દો તીન આદમિયોંકો ચીર ફાળ ડાલા હે ?

વહ બદરૂહ નહીં મેરે ભાઈ, લેષ બિન મોશાનને ઐસી આવાઝમેં કહા જો મલાલ ઔર પરેશાનીમેં દબી હૂઈ થી. વહ ખુદાએ યહૂદાકી સચ્ચી નામ લેવા એક જવાન ઔરત હે ઉસ્ને અપની જવાની અપના હુસ્ન ઔર અપની ઝિંદગી યહૂદિય્યતકે નામ પર વકફ કર રખી થી. ઉસ્કા નામ યોહાવા હે.

મૈંને ઉસે મક્કામેં દો ચાર મર્તબા દેખા થા. અબૂ જુરેજને કહા, ઉસ્કે કુછ જુટે સચ્ચે કિસ્સે ભી સુને થે. યહ ભી સુના થા કે ઉસ્ને કુરૈશકે એક આદમી જુરેદ બિન મુસય્યબકો તુમ્હારે પાસ લા કર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે કત્લકે લિએ તય્યાર કિયા થા. ફિર મૈંને યહ ભી સુના થા કે તુમ ઔર યોહાવા મુસલમાનોંકે મુહાસરેસે નિકલ ગએ થે. ઔર જુરેદ પીછે રહ ગયા થા.... અગર યોહાવા ઝિંદા હે ઔર વહ બદ રૂહ નહી તો વહ ઈસ હાલત તક કિસ તરહ પહુંચી હે?

ઉસ્ને અપના સબ કુછ ખુદાએ યહૂદાકે નામ પર કુર્બાન કર રખા થા. લેષ બિન મોશાનને કહા. લેકિન વહ આખિર એક ઈન્સાન થી. જવાન થી. વહ જઝબાતકી કુર્બાની ન દે સકી. ઉસ્ને જુરેદકી મુહબ્બતકો અપની રૂહમેં ઉતાર લિયા થા. જુરેદ પર જિત્ના અષર મેરે ખાસ અમલકા થા ઈત્ના હી યોહાવાકી વાલેહાના મુહબ્બતકા થા.

મેં સમઝ ગયા, અબૂ જુરેજને કહા. ઉસે જુરેદ બિન મુસય્યબકી મૌતને પાગલ કર દિયા હે.... ક્યા તુમ્હારા અમલ ઔર તુમ્હારા જાદૂ ઈસ ઔરત પર નહીં ચલ સકતા થા ?

લેષ બિન મોશાનને લંબી આહ ભરી ઔર બે નૂર આંખોસે અબૂ જુરેજકો ટક ટકી બાંધ કર દેખા ઔર કુછ દેર ચુપ રહનેકે બા'દ કહા. મેરા અમલ ઉસ પર ક્યા અષર કરતા ! વહ મુઝે ભી ચીરને ફાળનેકો મુઝ પર ટૂટ પળી થી. મેરા અમલ ઈસ સૂરતમેં કામ કરતા કે મેં ઉસ્કી આંખોમેં આંખે ડાલ સકતા ઔર મેરા હાથ થોળી સી દેરકે લિએ ઉસ્કે માથે પર રહતા.

જહાં તક મેં ઈસ ઈલ્મકો સમઝતા હૂં, અબૂ જુરેજને કહા. વહ પેહલે હી પાગલ હો ચુકી થી ઔર તુમ્હેં અપના દુશ્મન સમઝને લગી થી.

ઔર ઉસે મેરે ખિલાફ દુશ્મની યહ થી કે મેં જુરેદ બિન મુસય્યબકો મુસલમાનોંકે રહમ વ કરમ પર છોળ આયા થા, લેષ બિન મોશાનને કહા. મેં ઉસે અપને સાથ લા સકતા થા લેકિન વહ ઈસ હદ તક મેરે તિલિસ્માતી અમલકે ઝેરે અષર આ ચુકા થા કે હમ ઉસે જબરદસ્તી લાતે તો શાયદ વહ મુઝે યા યોહાવાકો કત્લ કર દેતા. મૈંને ઉસ્કે ઝહનમેં દરિંદગીકા ઐસા તઅષ્ષુર પેદા કર દિયા થા કે વહ કત્લ વ ગારતકે સિવા કુછ સોચ હી નહીં

સકતા થા. અગરમેં એક દરખ્તકી તરફ ઈશારહ કરકે કહતા કે યહ હે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ તો વહ તલ્વાર ઉસ દરખ્તકે તને મેં ઉતાર દેતા. મુઝે યહ તવક્કુઅ ભી થી કે યહ પીછે રહ ગયા તો હો સકતા હે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ તક પહુંચ જાએ ઔર ઉન્હેં કત્લ કર દે. લેકિન વહ ખૂદ કત્લ હો ગયા.

ક્યા તુમ અબ યોહાવા પર કાબૂ પા સકોગે ? અબૂ જુરેજને પૂછા.

મુઝે ઉમ્મીદ હે કે મેં ઉસે અપને અષરમેં લે આઉંગા. લેષ બિન મોશાનને જવાબ દિયા.

ક્યા તુમ મુઝે ઈસ કામમેં શરીક કર સકોગે ? અબૂ જુરેજને પૂછા ઔર કહા. મેં કુછ જાનના ચાહતા હૂં, કૂછ સીખના ચાહતા હૂં.

અગર બૂળાપા તુમ્હેં ચલને દે તો ચલે ચલો. લેષ બિન મોશાનને કહા, મેં થોળી દેર તક રવાના હોનેવાલા હૂં. યહાંકે કુછ આદમી મેરે સાથ ચલનેકો તય્યાર હો ગએ હે.

*

ઔર ફિર ખાલિદ બિન વલીદ ! બૂળે અબૂ જુરેજને અપને પાસ બેઠતે હૂએ ખાલિદકે કંધે પર હાથ માર કર જઝબાતી આવાઝમેં કહા, હમ દોનો બૂળે ઊંટો પર સવાર ઉસ પહાળી ઈલાકેમેં પહુંચે જહાંકે મુતઅલ્લિક બતાયા ગયા થા કે એક ઔરતકો દેખા ગયા હે. હમ તંગસી એક વાદીમેં દાખિલ હો ગએ. હમારે પીછે દસ બારા ઘૂળ સવાર ઔર તીન ચાર શુતર સવાર થે. વાદીમેં દાખિલ હૂએ તો ઉન સબને કાનોંમેં તીર ડાલ લિએ. વાદી આગે જા કર ખુલ ગઈ. હમ દાએંકો ઘૂમે તો હમેં કઈ ગિધ નઝર આએ જો કિસી મુર્દારકો ખા રહે થે. એક સહરાઈ લોમળી ગિધ્ધોંમેંસે દોળતી હૂઈ નિકલી. મેંને દેખાકે ઉસકે મુંહમેં એક ઈન્સાની બાઝૂ થા. હમ આગે ગએ, દો ઔર લોમળિયાં ભાગી ઔર ગિધ ઉળ ગએ. વહાં ઈન્સાની હડ્ડિયાં બિખરી હૂઈ થી. સર અલગ પળા થા. ઉસકે લંબે બાલ ઈધર ઉધર બિખરે હૂએ થે. કુછ ખોપળીકે સાથ થે. આધે ચહરે પર અભી ખાલ મૌજૂદ થી... વહ યોહાવા થી લેષ બિન મોશાન કુછ દેર ઉસકી બિખરી હૂઈ હડ્ડિયોંકો ઔર અધખાએ ચહરેકો દેખતા રહા. ઉસકી આંખોસે આંસૂ બહ કર ઉસકી દૂધ જૈસી સુફેદ ડાળ્હીમેં જઝબ હો ગએ. હમ વહાંસે આ ગએ.

લેષ બિન મોશાન ઔર યોહાવાને જુરેદ બિન મુસય્યબકો મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે કત્લકે લિએ તય્યાર કિયા થા. ખાલિદને ઐસે લહજેમેં કહા જિસ્મેં તંઝકી હલ્કીસી ઝલક ભી થી. જુરેદ બિન મુસય્યબ મુસલમાનોંકે હાથો કત્લ હુવા ઔર યોહાવાકા અંજામ તુમને અપની આંખો દેખા હે... ક્યા તુમ સમઝતે નહીં હો અબૂ જુરેજ ?

હાં, હાં ! બૂળે અબૂ જુરેજને જવાબ દિયા. લેષ બિન મોશાનકે જાદૂસે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા જાદૂ ઝિયાદા તેઝ ઓર તાકતવર હે. લોગ ઠીક કહતે હે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હાથમેં જાદૂ હે. ઉસ જાદૂકા હી કરિશ્મા હે કે ઉન્કે મઝહબકો લોગ માનતે હી ચલે જા રહે હે.... જૂરેદકો કત્લ હોના હી થા.

મેરે બુઝુર્ગ દોસ્ત ! ખાલિદને કહા, ઉસ બદ રૂહકે કિસ્સે મદીનામેં ભી પહુંચે હોંગે લેકિન વહાં કોઈ નહી ડરા હોગા. મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે પેરોકારોને તસ્લીમ હી નહી કિયા હોગા કે યહ જિન ભૂત યા બદ રૂહ હે.

મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે પેરોકારોકો ડરનેકી ક્યા ઝરૂરત હે, અબૂ જુરેજને કહા. મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે જાદૂને મદીનાકે ગિર્દ હિસાર ખીંચા હુવા હે. મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો કત્લ નહી કિયા જા સકતા. વહ ઉહદકી લળાઈમેં ઝખ્મી હૂએ ઔર ઝિંદા રહે. તુમ્હારા ઔર હમારા ઈત્ના ઝિયાદા લશ્કર મદીનાકી ઈંટ સે ઈંટ બજાને ગયા તો ઐસી આંધી આઈકે હમારા લશ્કર તિત્તર બિત્તર હો કર ભાગા. મૈદાને જંગમેં મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે સામને જો ભી ગયા ઉસ્કા દિમાગ જવાબ દે ગયા.... ક્યા તુમ જાન્તે હો મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે કત્લકી એક ઔર કોશિશ નાકામ હો ચુકી હે ?

સુના થા. ખાલિદને કહા લેકિન પૂરી બાતકા ઈલ્મ નહીં.

યહ ખબ્બરકા વાકિઆ હે, અબૂ જુરેજને કહા. મુસલમાનોંને ખબ્બરકે યહૂદિયોં પર ચળાઈ કી તો યહૂદી એક દિન ભી મુકાબલેમેં જમ ન સકે.

ફરેબકાર કૌમ મૈદાનમેં નહીં લળ સકતી. ખાલિદને કહા, યહૂદી પીઠ પર વાર કિયા કરતે હે.

ઔર વહ ઉન્હોને ખય્બરમેં કિયા. અબૂ જુરૈજને કહા. યહૂદિયોંને મુકાબલા તો કિયા થા લેકિન ઉન પર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા ખોફ પહલે હી તારી હો ગયા થા. મૈંને સુના થા કે જબ મુસલમાન ખય્બરકે મુકામ પર પહુંચે તો યહૂદી મુકાબલેકે લિએ નિકલ આએ. ઉન્મેંસે બા'ઝ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો પહચાનતે થે, કિસીને બુલંદ આવાઝસે કહા. મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ભી આએ હૈં. ફિર કિસી ઔરને ચિલ્લા કર કહા, મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ભી આએ હૈં. યહૂદી લળે તો સહીહ લેકિન ઉન પર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા ખોફ ઐસા સવાર હુવા કે ઉન્હોંને હથિયાર ડાલ દિએ.

અબૂ જુરેજને ખાલિદકો ખય્બરકે મઅરકેકી રૂએ દાદ સુના કર એક યહૂદનકા કિસ્સા સુનાયા. ફત્હ ખય્બરકે બા'દ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને વહાં ચંદ દિન કયામ કિયા ઔર બની અદીકે ભાઈ અન્સારીકો ખય્બરકા અમીર મુકર્રર કિયા. ઉસી મોકે પર જબ ફત્હ ખય્બરકે બા'દ જબ માલે ગનીમત તકસીમ હો રહા થા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ફર્માયા થા, અગર મુઝે અપની આનેવાલી ઉમ્મતકી મુફલિસીકા અંદેશા ન હોતા તો મૈં હર વહ મુલ્ક જો ફત્હ હોતા, ફાતેહ મુજાહિદીનમેં તકસીમ કર દેતા. લેકિન મૈં હર મફતુહા મુલ્કકો આનેવાલી ઉમ્મતકે લિએ વિર્સેમેં છોળ જાઉંગા.

યહૂદિયોંને શિકસ્ત ખાઈ તો ઉન્હોંને રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમસે વફાદારીકા ઈઝહાર શુરૂઅ કર દિયા ઔર ઐસે મુઝાહરે કિએ જિન્સે પતા ચલતા થા કે મુસલમાનોકી મુહબ્બતસે યહૂદિયોંકે દિલ લબરેઝ હૈં. ઈન્હીં દિનો જબ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ખય્બરમેં હી થે. એક યહૂદનને આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો અપને હાં ખાને પર મદઉ કિયા. ઉસ્ને અકીદતમંદીકા ઈઝહાર ઐસે જઝબાતી તરીકેસે કિયા કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઉસે માયૂસ કરના મુનાસીબ ન સમઝા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઉસ્કે ઘર ચલે ગએ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે સાથ બિશ્ર બિન અલ્બારા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ થે.

યહુદન ઝેનબ બિન્તે હારિષને જો સલ્લામ બિન શકમકી બીવી થી. રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે રાસ્તેમેં આંખે બિછાઈ. ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો ખાના પેશ કિયા. ઉસ્ને સાલમ દુંબા ભૂના થા. ઉસ્ને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમસે પૂછા કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો દુંબેકા કોનસા હિસ્સા પસંદ હે ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને દસ્તી પસંદ ફર્માઈ. યહૂદન દુંબેકી દસ્તી કાટ લાઈ ઔર રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઔર બિશ્ર બિન અલ્બારા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે આગે રખ દી.

બિશ્ર બિન અલ્બારા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને એક બોટી કાટ કર મુંહમેં ડાલ લી. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને બોટી મુંહમેં ડાલી મગર ઉગલ દી.

મત ખાના બિશ્ર ! આપને ફર્માયા, ઈસ ગોશ્તમેં ઝહર મિલા હુવા હે.

બિશ્ર બિન અલ્બારા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ બોટી ચબા રહે થે. ઉન્હોંને ઉગલ તો દી લેકિન ઝહર લુઆબે દહનકે સાથ હલકમેં ઉતર ચુકા થા.

એ યહૂદન ! રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ફર્માયા, ક્યા મેં ગલત કહ રહા હૂં કે તુને ઈસ ગોશ્તમેં ઝહર મિલાયા હે ?

યહૂદન ઈન્કાર નહીં કર સકતી થી. ઉસકે જુર્મકા ષબૂત સામને આ ગયા થા. બિશ્ર બિન અલ્બારા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ હલક પર હાથ રખ કર ઉઠે ઔર ચકરા કર ગિર પળે. ઝહર ઈત્ના તેઝ થા કે ઉસ્ને બિશ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ફિર ઉઠને ન દિયા. વહ ઝહરકી તલ્ખીસે તળપે ઔર ફોત હો ગએ.

એ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ! યહૂદનને બળી દિલેરીસે એતરાફ કિયા, ખુદાએ યહુદાકી કસમ યહ મેરા ફર્ઝ થા જો મેંને અદા કિયા.

રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઈસ યહૂદન ઔર ઉસ્કે ખાવિંદકે કત્લકા હુકમ ફર્માયા ઔર ખય્બરકે યહૂદિયોંકે સાથ આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને જો મુશ્ફિકાના રવય્યા ઈખ્તિયાર કિયા થા વહ ઉન્કી ઝહનિયતકે મુતાબિક બદલ ડાલા.

ઈબ્ને ઈશ્હાક લિખતે હે કે, મર્વાન બિન ઉષ્માનને મુઝે બતાયા થા કે

રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ આખરી મર્ઝમેં મુબ્તલા થે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને વફાતસે દો તીન રોઝ પેહલે ઉમ્મેં બિશ્ર બિન અલ્બારા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હાકો જબ વહ આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે પાસ બેઠી થી ફર્માયા થા ! ઉમ્મેં બિશ્ર, મેં આજ ભી અપને જિસ્મમેં ઉસ ઝહરકા અષર મહસૂસ કર રહા હૂં. જો ઉસ યહૂદનને ગોશ્તમેં મિલાયા થા. મૈંને ગોશ્ત ચબાયા નહીં ઉગલ દિયા થા મગર ઝહરકા અષર આજ તક મૌજૂદ હે.

ઈસ્મેં શક વ શુબ્હકી ગુંજાઈશ નહીં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી આખરી બીમારીકા બાઈષ યહી ઝહર થા.

★

મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો કોઈ કત્લ નહીં કર સકતા. ખાલિદને કહા.

આખિર કબ તક ! અબૂ જુરેજને કહા. ઉન્કા જાદૂ કબ તક ચલેગા ? ઉન્હેં એક ન એક દિન કત્લ હોના હે ખાલિદ. અબૂ જુરેજને ખાલિદકે કરીબ હોતે હૂએ પૂછા, ક્યા તુમ્ને મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે કત્લકી કભી કોઈ તર્કીબ સોચી હે ?

કઈ બાર ખાલિદને જવાબ દિયા, જિસ રોઝ મેરે કબીલેને બદ્રકે મૈદાનમેં શિકસ્ત ખાઈ થી ઉસ રોઝસે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો અપને હાથોં કત્લ કરનેકી તર્કીબેં સોચ રહા હૂં લેકિન મેરી તર્કીબ કારગર નહીં હોતી.

ક્યા વહ તર્કીબ મુઝે બતાઓગે ?

ક્યૂં નહીં, ખાલિદને જવાબ દિયા. બળી આસાન તર્કીબ હે. યહ હે ખુલે મૈદાનમેં આમને સામનેકી લળાઈ લેકિન એક લશ્કરકે મુકાબલેમેં અકેલા નહીં લળ સકતા. હમ તીન લળાઈયાં હાર ચુકે હેં.

ખુદાકી કસમ, અબૂ જુરેજને કહકહા લગા કર કહા. મૈંને કભી નહીં સોચા થા કે વલીદકા બેટા બેવકૂફ હો સકતા હે.... મેં યહૂદિયોં જૈસી તર્કીબકી બાત કર રહા હૂં. મેં ધોકે ઔર ફરેબકી બાત કર રહા હૂં. મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો તુમ આમને સામનેકી લળાઈમેં નહીં માર સકતે.

ઔર તુમ ! ઉન્હેં ફરેબકારીસે ભી નહીં માર સકતે ખાલિદને કહા,

ફરેબ કભી કામિયાબ નહીં હુવા.

બૂળા અબૂ જરેજ ખાલિદકી તરફ જુકા ઔર ઉસ્કે સીને પર ઉંગલી રખ કર બોલા, કિસી ઔરકા ફરેબ નાકામ હો સકતા હે, યહૂદિયોંકા ફરેબ નાકામ નહીં હોગા. ઉસ્કી વજહ યહ હે કે ફરેબકારી યહૂદિયોંકે મઝહબમેં શામિલ હે. મેં લેષ બિન મોશાનકા દોસ્ત હૂં કભી ઉસ્કી બાતેં સુનો. વહ દાનિશમંદ હે. ઉસ્કી ઝુબાનમેં જાદૂ હે. વહ તુમ્હેં ઝુબાનસે મસ્હૂર કર દેગા. વહ કહતા હે કે સાલ લગ જાએ સદિયાં ગુઝર જાએં આખિર ફત્હ યહૂદિયોંકી હોગી. દુન્યામેં કામિયાબ હોગા તો સિર્ફ ફરેબ કામિયાબ હોગા. મુસલમાન અભી તઅદાદમેં થોળે હેં ઈસ લિએ ઉન્મેં ઈત્તિફાક ઔર ઈત્તિહાદ હે. અગર ઈન્કી તઅદાદ બળ ગઈ તો યહૂદી ઐસે તરીકોંસે ઈન્મેં તફર્કા ડાલ દેંગે કે મુસલમાન આપસમેં લળતે રહેંગે ઔર સમઝ ન સકેંગે કે યહ યહૂદિયોંકી કારસ્તાની હે. મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઉન્હેં યકજાન રખનેકે લિએ કબ તક ઝિંદા રહેંગે ?

ખાલિદ ઉઠ ખળા હુવા. અબૂ જુરેજ ભી ઉઠા. ખાલિદને દોનો હાથ આગે કિએ, અબૂ જુરેજને ઉસ્કે હાથ અપને હાથોમેં લે લિએ. મુસાફહા કરકે ખાલિદ અપને ઘોળે પર સવાર હો ગયા.

તુમ્ને યહ તો બતાયા નહીં કે તુમ જા કહાં રહે હો. અબૂ જુરેજને પૂછા.

મદીના.... !

મદીના ? અબૂ જુરેજને હૈરતસે પૂછા, વહાં ક્યા કરને જા રહે હો ? અપને દુશ્મનકે પાસ.

મેં મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા જાદૂ દેખને જા રહા હૂં. ખાલિદને કહા ઔર ઘોળેકો એળ લગા દી......

★

ઉસ્ને કુછ દૂર જા કર પીછે દેખા. ઉસે અબૂ જરેજકા કાફલા નઝર ન આયા. ખાલિદ નશીબી જગહસે નિકલ કર દૂર ચલા ગયા થા. ઉસ્ને ઘોળેકી રફતાર કમ કર દી. ઉસે ઐસે લગા જૈસે આવાઝેં ઉસ્કા તઆકુબ કર રહી હો, મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ. જાદૂગર.... મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે જાદૂમેં તાકત હે.

નહીં.... નહીં.. ઉસ્ને સર ઝટક કર અપને આપસે કહા, લોગ જિસ

ચીઝકો સમઝ સકતે નહીં ઉસે જાદૂ કહ દેતે હૈં ઔર જિસ આદમીકા સામના નહીં કર સકતે ઉસે જાદૂગર સમઝને લગતે હૈં... ફિર ભી.... કુછ ન કુછ રાઝ ઝરૂર હે. ...મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમમેં કોઈ બાત ઝરૂર હે.

ઝહન ઉસે ચંદ દિન પીછે લે ગયા. અબૂ સુફયાનને ઉસે, ઈકરમા ઔર સફવાનકો બુલા કર બતાયા થા કે મુસલમાન મક્કા પર હમ્લા કરને આ રહે હૈં. અબૂ સુફયાનકો યહ ઈત્તિલાઅ દો શુતર સવારોંને દી થી જિન્હોંને મુસલમાનોકે લશ્કરકો મક્કાકી તરફ આતે દેખા થા.

ખાલિદ તીન સો અપની પસંદકે ચુને હૂએ ઘૂળ સવારોંકે સાથ લે કર મુસલમાનોકો રાસ્તેમેં ઘાત લગા કર રોકનેકે લિએ ચલ પળા થા. વહ અપને ઈસ જાંબાઝ દસ્તેકો સરપટ દોળાતા લે જા રહા થા. ઉસ્કે સામને તીસ મીલકી મુસાફત થી. ઉસે બતાયા ગયા થા કે મુસલમાન કિરાઉલ્ગીમમ સે અભી દૂર હૈં. ખાલિદ ઈસ કોશિશમેં થા કે મુસલમાનોંસે પેહલે કિરાઉલ્ગીમમ પહૂંચ જાએ.

મક્કાસે તીસ મીલ દૂર કિરાઉલ્ગીમમ એક પહાળી સિલ્સિલા થા જો ઘાતકે લિએ મોઝું થા. અગર મુસલમાન વહાં પેહલે પહુંચ જાતે તો ખાલિદકે લિએ જંગી હાલાત દુશ્વાર હો જાતે.

ઉસ્ને રાસ્તેમેં સિર્ફ દો જગહ દસ્તેકો રોકા ઔર ઘોળોંકો સુસ્તાનેકા મોકા દિયા. ઉસ્ને દો જગહોં પર અપને ઘૂળ સવારોંકો અપને સામને ખળા કરકે કહા, યહ હમારે લિએ કળી આજમાઈશ હે. અપને કબીલેકી અઝમતકે મુહાફિઝ સિર્ફ હમ હૈં. આજ હમેં ઉઝઝા ઔર હુબલકી લાજ રખની હે. હમેં અપની શિકસ્તકા ઈન્તિકામ લેના હે. અગર હમ મુસલમાનોકો કિરાઉલ્ગીમમકે અંદર હી રોક કર તબાહ ન કર સકે તો મક્કા પર મુસલમાનોકા કબ્ઝા હોગા. હમારી બહને ઔર બેટિયાં ઉન્કી લોંડિયાં હોંગી ઔર હમારે બચ્ચે ઉન્કે ગુલામ હોંગે. ઉઝઝા ઔર હુબલકે નામ પર હલફ ઉઠાઓ કે હમ કુરૈશ ઔર મક્કાકી આન ઔર વકાર પર જાનેં કુર્બાન કર દેંગે.

તીન સો ઘૂળ સવારોંને ના'રે લગાએ, હમ ઉઝઝા ઔર હુબલકે નામ પર મર મિટેંગે.. એક ભી મુસલમાન ઝિંદા નહીં જાએગા.. કિરાઉલ્ગીમમકી

વાદીમેં મુસલમાનોકા ખૂન બહેગા.. મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો ઝિંદા મક્કા લે જાએંગે.. મુસલમાનોકી ખોપળીયાં મક્કા લે જાએંગે....કાટ દેંગે.. તબાહ કરકે રખ દેંગે.

ખાલિદકા સીના ફેલ ગયા ઔર સર ઉંચા હો ગયા. ઉસ્ને ઘાતકે લિએ બળી અછ્છી જગહકા ઈન્તેખાબ કિયા થા. ઉસ્ને નિહાયત કારગર જંગી ચાલેં સોચ લી થી. વહ અપને સાથ સિર્ફ સવાર દસ્તે ઈસ લિએ લાયા થા કે વહ મુસલમાનોકો બિખેર કર ઔર ઘોળે દોળા દોળા કર લળના ચાહતા થા. મુસલમાનોકી ઝિયાદા તઅદાદ પ્યાદા થી. ખાલિદકો યકીન થા કે વહ તીન સો સવારોંસે એક હઝાર ચાર સો મુસલમાનોકો ઘોળોં તલે રોંદ ડાલેગા. ઉસે અપની જંગી ફહમ વ ફિરાસત પર ઈસ કદર ભરોસા થા કે ઉસ્ને તીરંદાઝ દસ્તેકો સાથમેં લાનેકી ઝરૂરત હી નહીં સમજી થી. હાલાંકે પહાળી ઈલાકેમેં તીરંદાઝોંકો બુલંદિયોં પર બિઠા દિયા જાતા તો વહ નીચે ગુઝરતે હૂએ મુસલમાનોકો ચુન ચુન કર મારતે.

*

આગે જા કર ખાલિદને દસ્તેકો ઝરા સી દેરકે લિએ રોકા તો એક બાર ફિર અપને સવારોંકે જઝબેકો ભળકાયા. ઉસે ઈન સવારોંકી શુજાઅત પર એ'તમાદ થા.

મુસલમાન અભી દૂર થે. ખાલિદને શુતર બાનોકે બહુરૂપમેં અપને તીન ચાર આદમી આગે ભેજ દિએ થે જો મુસલમાનોકી રફ્તારકી ઔર દીગર કવાઈફ(કૈફિયાત)કી ઈત્તિલાએં દે રહે થે. વહ બારી બારી પીછે આતે ઔર બતાતે થે કે મુસલમાન કિરાઉલ્ગીમમસે કિત્ની દૂર રહ ગએ હૈં ખાલિદ ઈન ઈત્તિલાઓંકે મુતાબિક અપને દસ્તેકી રફતાર બળ્હાતા જા રહા થા. મુસલમાન રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી કિયાદતમેં મા'મૂલી રફતારસે ઉસ ફંદેકી તરફ ચલે આ રહે થે. જો ઈન્કે લિએ ખાલિદ કિરાઉલ્ગીમમમેં બિછાને જા રહા થા.

ખાલિદ ઈસ ઈત્તિલાઅકો નહીં સમઝ સકા થા કે મુસલમાન અપને સાથ બહુતસે દુંબે ઔર બકરે લા રહે હે. ઉસે ઈસ સવાલકા જવાબ નહી મિલ રહા થા કે વહ મક્કા પર હંમ્લા કરને આ રહે હે તો દુંબે ઔર બકરે ક્યૂં સાથ લા રહે હૈં ?

ઈન્હેં ડર હોગા કે મુહાસરા તુલ પકળ ગયા તો ખૂરાક કમ હો જાએગી. ખાલિદકે એક સાથીને ખયાલ ઝાહિર કિયા. ઈસ સૂરતમેં વહ ઈન જાન્વરોંકા ગોશ્ત ખાએંગે.... ઈસ્કે સિવા ઈન જાન્વરોંકા ક્યા ઈસ્તેઅમાલ હો સકતા હે!

બેચારોંકો મા'લૂમ નહીં કે મક્કા તક વહ પહુંચ હી નહીં સકેંગે. ખાલિદને કહા ઈન્કે દુંબે ઔર બકરે હમ ખાએંગે.

★

મુસલમાન અભી કિરાઉલ્ગીમમસે પંદરહ મીલ દૂર અસ્ફ઼ાનકે મુકામ પર થે કે ખાલિદ ઈસ સિલ્સિલએ કોહમેં દાખિલ હો ગયા. ઉસ્ને અપને દસ્તેકો પહાળિયોંકે દામનમેં એક દૂસ્રેસે દૂર દૂર રૂકનેકો કહા ઔર ખૂદ ઘાતકી મોઝૂં જગહ દેખનેકે લિએ આગે ચલા ગયા. વહ દર્રે તક ગયા યહી રાસ્તા થા જિસ્સે કાફલે ઔર દસ્તે ગુઝરા કરતે થે. વહ યહાંસે પેહલે ભી ગુઝરા થા લેકિન ઉસ્ને ઈસ દર્રેકો ઈસ નિગાહસે કભી નહીં દેખા થા જિસ નિગાહસે આજ દેખ રહા થા.

ઉસ્ને ઈસ દર્રેકો દાએં બાએંવાલી બુલંદિયોં પર જા કર દેખા નીચે આયા ચટ્ટાનોંકે પીછે ગયા ઔર ઘોળોંકો છુપાનેકી ઐસી જગહોંકો દેખા જહાંસે વહ ઈશારા મિલતે હી ફ઼ૌરન નિકલ આએ ઔર મુસલમાનોં પર ટૂટ પળે.

વહ માર્ચ ૬૨૮ ઈસ્વીકે આખરી દિન થે. મૌસમ અભી સર્દ થા મગર ખાલિદકા ઔર ઉસ્કે ઘોળેકા પસીના બહ રહા થા. ઉસ્ને ઘાતકા ઈલાકા મુન્તખબ કર લિયા ઔર અપને દસ્તેકો કઈ હિસ્સોમેં તકસીમ કરકે ઘોળોંકો દર્રેકે ઈલાકેમેં છુપા દિયા. અબ ઉસ્ને અપને ઉન આદમિયોંકો જો મુસલમાનોંકી પેશ કદમીકી ઈત્તિલાએં લાતે થે, અપને પાસ રોક લિયા ક્યૂં કે ખદશા થા કે મુસલમાન ઉન્કી અસલિયત મા'લૂમ કર લેંગે. મુસલમાન કરીબ આ ગએ થે. રાતકો ઉન્હોંને પળાવ કિયા થા.

★

અગલી સુબહ જબ નમાઝે ફજ્રકે બા'દ મુસલમાન કૂચકી તય્યારી કર રહે થે એક આદમી રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે પાસ આયા.

તુમ્હારી હાલત બતા રહી હે કે તુમ દોળતે હૂએ આએ હો રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને કહા ઔર તુમ કોઈ અચ્છી ખબર

ભી નહીં લાએ.

યા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ, મદીનાકે ઉસ મુસલમાનને કહા. ખબર અછ્છી નહીં ઔર ઈત્ની બૂરી ભી નહીં... મક્કાવાલોંકી નિય્યત ઠીક નહીં મેં કલસે કિરાઉલ્ગીમમકી પહાળિયોંકે અંદર ઘૂમ ફિર રહા હૂં, ખુદાકી કસમ વહ મુઝે નહીં દેખ સકે જિન્હેં મેં દેખ આયા હૂં મેંને ઉન્કી તમામ નકલ વ હરકત દેખી હે.

કૌન હે વહ?

અહલે કુરૈશકે સિવા ઔર કૌન હો સકતા હે ઉસ્ને જવાબ દિયા. વહ સબ ઘૂળ સવાર હે ઔર દર્રેકે ઈર્દગિર્દકી ચટ્ટાનોમેં છૂપ ગએ હેં.

તઅદાદ?

તીન ઔર ચારસોકે દરમિયાન હે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ઉસ જાસૂસને કહા. મેંને અગર સહી પહચાના હે તો વહ ખાલિદ બિન વલીદ હે જિસ્કી ભાગ દોળકો મેં સારા દિન છુપ છુપ કર દેખતા રહા હૂં. મેં ઈત્ની કરીબ ચલા ગયા થા કે વહ મુઝે દેખતે તો કત્લ કર દેતે. ખાલિદને અપને સવારોંકો દર્રેકે ઈર્દગિર્દ ફેલા કર છુપા દિયા હે. ક્યા યહ ગલત હોગા કે વહ ઘાતમેં બેઠ ગએ હેં.

મક્કાવાલોંકો હમારે આનેકી ઈત્તિલાઅ મિલી તો વહ સમઝે હોંગે કે હમ મક્કાકા મુહાસરા કરને આએ હેં. સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમેં સે કિસીને કહા.

કસમ ખુદાકી જિસ્કે હાથમેં હમ સબકી જાન હે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ફર્માયા, અહલે કુરૈશ મુઝે લળાઈકે લિએ લલકારેંગે તો ભી મેં નહીં લળૂંગા. હમ જિસ ઈરાદે સે આએ હેં ઉસ ઈરાદેકો બદલેંગે નહીં. હમારી નિય્યત મક્કામેં જા કર ઉમરહ કરનેકી હે ઔર હમ યહ દુંબે વ બકરે કુર્બાનીકે લિએ સાથ લાએ હેં. મેં અપની નિય્યતમેં તબ્દીલી કરકે ખુદાએ ઝુલ્જલાલકો નારાઝ નહીં કરૂંગા. હમ ખૂન ખરાબા નહીં ઉમરહ કરને આએ હેં.

યા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ એક સહાબીને પૂછા. વહ દર્રે મોંહમેં રોકેંગે તો ક્યા હમ પર હમારે દુશ્મનકા ખૂન ખરાબા જાઈઝ નહીં હોગા?

સહાબાએ કિરામ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ઈર્દગિર્દ ઈકઠ્ઠે હો ગએ. ઈસ સૂરતે હાલસે બચ કર નિકલનેકે તરીકોં ઔર રાસ્તોં પર બહષ મુબાહષા હુવા, રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ અચ્છે મશ્વરેકો ધ્યાન સે સુનતે ઔર ઉસ્કે મુતાબિક હુકમ સાદિર ફર્માતે થે.

આખિર રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને હુકમ સાદિર ફર્માયા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને બીસ ઘૂળ સવાર મુંતખબ કિએ ઔર ઉન્હેં ઈન હિદાયાતકે સાથ આગે ભેજ દિયાકે વહ કિરાઉલ્ગીમમ તક ચલે જાએં લેકિન દર્રેમેં દાખિલ ન હો. વહ ખાલિદકે દસ્તેકા જાઈઝા લેતે રહે ઔર યહ દસ્તા ઉન પર હમ્લા કરે તો યૂં લળેકે પીછેકો હટતે આએં ઔર બિખર કર રહે. તઅષ્ષુર યહ દેંકે યહ મદીનાવાલોંકા હર અવ્વલ જૈશ હે.

ઉન બીસ સવારોંકો દુઆઓંકે સાથ રવાના કરકે બાકી અહલે મદીનાકા રાસ્તા આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને બદલ દિયા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને જો રાસ્તા ઈખ્તિયાર કિયા વહ બહૂત હી દુશ્વાર ગુઝાર થા ઔર લંબા ભી થા લેકિન આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ લળાઈસે બચનેકી કોશિશ કર રહે થે. એક મુશ્કિલ યહ ભી થી કે અહલે મદીનામે કોઈ એક ભી આદમી ન થા જો ઈસ રાસ્તેસે વાકિફ હોતા.

યહ એક ઔર દર્રા થા જો મુષ્નિયલ મુરાર કહલાતા થા. ઉસે ઝાતુલ્હંઝલ ભી કહતે થે. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ અપને સાથિયોંકે સાથ ઈસ દર્રેમેં દાખિલ હો ગએ ઔર સિલ્સિલએ કોહકે એૈસે રાસ્તેસે ગુઝરે જહાંસે કોઈ નહીં ગુઝરા કરતા થા. વહ રાસ્તા કિસીકે ગુઝરનેકે કાબિલ થા હી નહીં.

★

ખાલિદકી નઝરેં મુસલમાનોંકે હર અવ્વલ દસ્તે પર લગી હૂઈ થી. લેકિન યહ હર અવ્વલકે બીસ સવાર રૂક ગએ થે. કભી ઉન્કે દો તીન સવાર દર્રે તક આતે ઔર ઈધર ઉધર દેખ કર વાપસ ચલે જાતે. અગર વહ બીસકે બીસ સવાર દર્રેમેં આ ભી જાતે તો ખાલિદ ઉન્હેં ગુઝર જાને દેતા ક્યૂં કે ઉસ્કા અસલ શિકાર તો પીછે આ રહા થા. ઉન બીસ સવારોં પર હમ્લા

કરકે વહ અપની ઘાતકો બેનકાબ નહીં કરના ચાહતા થા.

યહ કોઈ પુરાના વાકિઆ નહીં થા. ચંદ દિન પેહલેકી બાત થી. ખાલિદ પરેશાન હો રહા થા કે મુસલમાનોકા લશ્કર અભી તક નઝર નહીં આયા. ક્યા ઉસ્ને કુચ મુલ્તવી કર દિયા હે યા ઉસે ઘાતકી ખબર હો ગઈ હે? ઉસ્ને અપને એક શુતર સવારસે કહાકે વહ અપને બહરૂપમેં જાએ ઔર દેખે કે મુસલમાન કહાં હે ઔર ક્યા કર રહે હેં.

ઉસ દૌરાન ઈસ બીસ સવારોંને અપની નકલો હરકત જારી રખી. એક દો મર્તબા વહ દર્રે તક આએ ઔર ઝરા રૂક કર વાપસ ચલે ગએ. એક દો મર્તબા વહ પહાળિયોંમેં કિસી ઔર તરફસે દાખિલ હૂએ. ખાલિદ છુપ છુપ કર ઉધર ગયા. વહ સવાર વહાંસે ભી વાપસ ચલે ગએ. ઈસ તરહ ઉન્હોંને ખાલિદકી તવજ્જુહ અપને ઉપર લગાએ રખી. ખાલિદકે સવાર ઈશારેકે ઈન્તિઝારમેં ઘાતમેં છુપે રહે.

સુરજ ગુરૂબ હો ચુકા થા જબ ખાલિદકા શુતર સવાર જાસૂસ વાપસ આયા.

વહ વહાં નહીં હે જાસૂસને ખાલિદકો બતાયા.

ક્યા તુમ્હારી આંખે અબ ઈન્સાનોકો નહીં દેખ સકતી? ખાલિદને તંઝ લેહઝે મેં પૂછા.

સિર્ફ ઉન ઈન્સાનોકો દેખ સકતી હે જો મૌજૂદ હો શુતર સવારને કહા. જો નહીં હે વહ નહીં હે. વહ કૂચ કર ગએ હેં. કિધર ગએ હેં? મેં નહીં બતા સકતા.

ખાલિદ ઔર ઝિયાદા પરેશાન હો ગયા. સહરાકી શામ ગહરી હો ગઈ તો ઉસ્ને મહસૂસ કિયા કે મુસલમાનોકે હર અવ્વલકે સવાર ભી વહાં નહીં હે. ઉસે ઉન્કે કિસી ઘોળેકે હિનહિનાનેકી આવાઝ ભી નહીં સુનાઈ દે રહી થી.

★

સુબ્હ તુલૂઅ હૂઈ તો ખાલિદને દર્રે સે નિકલ કર દેખા. બીસ સવાર ગાઈબ થે. ઉસે અપની નાકામીકા એહસાસ હોને લગા. ઉસ્કે ઈરાદે ઔર ઉસ્કે જંગી મન્સૂબે ખાકમેં મિલતે નઝર આએ. ઉસ્ને સોચા કે ખૂદ અસ્ફાન તક ચલા જાએ. લેકિન પેહચાને જાનેકે ડરસે રૂકા રહા. ઉસ્ને દો તીન આદમી ઊંચી પહાળિયોં પર ભેજ દિએ કે વહ હર તરફ નઝર રખ્ખેં.

દિન આધા ગુઝર ગયા થા ઉસે કોઈ ઈત્તિલાઅ ન મિલી. મુસલમાનોકે

હર અવ્વલ બીસ સવાર ભી નઝર ન આએ. ઉન્હે તવક્કુઅ થી કે વહ આએંગે, દોપહરકે લગભગ ઉસ્કા એક સવાર ઘોળા સરપટ દોળાતા ઉસ્કે પાસ આ રૂકા.

મેરે સાથ સાથ ચલો સવારને તેઝ તેઝ બોલતે હૂએ કહા. જો મૈંને દેખા હે વહ તુમ ભી દેખો.

ક્યા દેખા હે તુમ્ને?

ગર્દ, ખુદાકી કસમ સવારને કહા, વહ ગર્દ કિસી કાફલેકી નહીં હો સકતી. ક્યા ઐસા નહીં હો સકતા કે વહ મુસલમાનોકા લશ્કર હો ?

ખાલિદને ઘોળેકો એળ લગાઈ ઔર મક્કાકી સિમ્ત પહાળી ઈલાકેસે નિકલ ગયા. ઉસે ઝમીનસે ગર્દકે બાદલ ઉઠતે હૂએ દિખાઈ દિએ.

ખુદાકી કસમ, ખાલિદને કહા કુરૈશમેં કોઈ ઐસા નહીં જો મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ જૈસા દાનિશમંદ હો. વહ મેરી ઘાતસે નિકલ ગએ હે.

મુસસલમાન રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી કિયાદતમેં કિરાઉલ્ગીમમકી દૂસ્રી તરફસે મક્કાકી તરફ નિકલ ગએ થે. રાતકો ઉન્કે બીસ સવાર ભી દૂરકે રાસ્તેસે ઉન્કે પીછે ગએ ઔર ઉન્સે જા મિલે થે. ખાલિદને ઘોળા મોળા ઔર એળ લગાઈ. વહ કિરાઉલ્ગીમમકે અંદર ચિલ્લાતા ઔર ઘોળેકો સરપટ દોળાતા ફિર રહા થા.

બાહર આ જાઓ...મદીનાવાલે મક્કાકો ચલે ગએ હૈં...તમામ સવાર સામને આઓ. થોળી સી દેરમેં ઉસ્કે તીન સો ઘૂળ સવાર ઉસ્કે પાસ આ ગએ.

વહ હમેં ધોકા દે ગએ હૈં, ખાલિદને અપને સવારોંસે કહા. તુમ નહીં માનોગે વહ ગુઝર ગએ હૈં. ગુઝરનેકા કોઈ દૂસ્રા રાસ્તા નહીં હે... હમેં અબ ઝિંદગી ઔર મોતકી દોળ લગાની પળેગી, સુસ્ત હો જાઓગે તો વહ મક્કાકા મુહાસરા કર લેંગે. વહ બાઝી જીત જાએંગે.

આજ મદીનાકે રાસ્તે પર જબ મદીના કરીબ રહ ગયા થા, ખાલિદકો યાદ આ રહા થા ઉસે મક્કા પર મુસલમાનોકે કબ્ઝેકા ડર તો થા લેકિન વહ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી ઈસ ચાલ પર અશ અશ કર ઉઠા થા. વહ ખૂદ ફને હર્બ વ ઝર્બ ઔર અસ્કરી ચાલોંકા માહિર ઔર

દિલાદાદા થા. વહ સમઝ ગયા કે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને અપને હર અવ્વલકે બીસ સવાર ધોકા દેનેકે લિએ ભેજે થે. સવારોંને ઉસે કામિયાબીસે ધોકા દિયા. ઉસ્કી તવજ્જુહકો ગિરફતાર કિએ રખ્ખા ઔર મુસલમાન દૂસ્રી તરફસે નિકલ ગએ.

યેહ જાદૂ નહીં ખાલિદને અપને આપસે કહા, અગર અપને કબીલેકી સરદારી મુઝે મિલ જાએ તો જાદૂકે યહ કર્તબ મેં ભી દિખા સકતા હું.

યહ સહી થા કે ઉસ્કે બાપને ઉસે ઐસી અસ્કરી તાલિમ વહ તર્બિયત દી થી કે વહ મૈદાને જંગકા જાદૂગર કહલા સકતા થા મગર ઉસ્કે ઉપર એક સરદાર થા. વહ કબીલેકા સાલારે આ'લા ભી થા. ઉસ્કે માતહત ખાલિદ અપની કોઈ ચાલ નહીં ચલ સકતા થા. અપની ઈસ મજબૂરીમેં ઉસ્કે દિલમેં અબૂ સુફયાનકી નફરત પેદા કર દી થી.

★

ઉસે ચંદ દિન પેહલેકા યહ વાકિઆ યાદ આ રહા થા. એક હઝાર ચારસો મુસલમાન ઉસ્કી ઘાતકો ધોકા દે કર મક્કાકી તરફ નિકલ ગએ થે. ઉસ્ને યહ સોચા હી નહીં કે તીન સો સવારોસે મુસલમાનોં પર અકબસે હમ્લા કર દે. ઉસે એહસાસ થા કે જો મુસલમાન કલીલ તઅદાદમેં કષીર તઅદાદકે દુશ્મનકો શિકસ્ત દે સકતે હે ઉન્હેં તીન સો સવારોંસે શિકસ્ત નહીં દી જા સકતી કયૂંકે વહ કષીર તઅદાદમેં હે.

ઉસે મક્કા હાથસે જાતા નઝર આને લગા થા ઔર ઉસે યહ ખિફ્ફત ભી મહસૂસ હોને લગી થી કે ઉસ્કી ઘાતકી નાકામી પર અબૂ સુફયાન ઉસે તાઅના દે ગા ઔર હંસી ઉડાયેગા, ફિર ઉસે કુરૈશકી શિકસ્ત ઔર મક્કાકે સુકૂતકા મુજરિમ કહા જાએગા.

ઉસ્ને અપને સવારોંકો એક રાસ્તા સમજા કર કહા કે મુસલમાનોંસે પહલે મક્કા પહુંચના હે. યહ દૂરકા રાસ્તા થા લેકિન વહ મુસલમાનોંકી નઝરોંસે બચનેકી કોશિશ કર રહા થા. ઉસ્કે તીન સો સવારોને ઘોડોંકો એંડે લગા દી. રાસ્તા લંબા હોનેકી વજહસે તીન મીલકા ફાસલા ડેઢ ગુના હો ગયા થા જિસે ખાલિદ રફતારસે કમ કરનેકે જતન કર રહા થા.

અરબી નસ્લકે આ'લા ઘોડે શામસે બહુત પેહલે મક્કા પહુંચ ગએ વહાં મુસલમાનોંકી અભી હવા ભી નહીં પહુંચી થી. મક્કાકે લોગ ઘોડોંકે

શોર વ ગુલ પર ઘરોંસે નિકલ આએ અબૂ સુફયાન ભી બાહર આ ગયા.

ક્યા તુમ્હારી ઘાત કામિયાબ રહી ? અબૂ સુફયાનને પૂછા.

વહ ઘાતમેં આએ હી નહીં ખાલિદને ઘોળેસે કૂદ કર ઉતરતે હૂએ કહા, ક્યા તુમ મક્કાકે ઈર્દ ગિર્દ એૈસી ખંદક ખૂદવા સકતે હો જૈસી મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને મદીનાકે ઈર્દ ગિર્દ ખૂદવાઈ થી!

વહ કહાં હે અબૂ સુફયાનને ઘબરાઈ હૂઈ આવાઝમેં પૂછા, ક્યા યહ બેહતર નહીં હોગા કે મુઝે ઉન્કી કૂછ ખબર દો ?

જિત્ની દેરમેં તુમ સુનતે ઔર સોચતે હો, ઈત્ની દેરમેં વહ મક્કાકો મુહાસરે મેં લે લેંગે ખાલિદને કહા. હુબલ ઔર ઉઝઝાકી અઝમતકી કસમ, વહ પહાળોં ઔર ચટ્ટાનોંકો રોંદતે આ રહે હે. અગર વહ કિરાઉલ્ગીમમમેંસે કિસી ઔર રાસ્તે સે ગુઝરે હે તો વહ ઈન્સાન નહીં. કોઈ પ્યાદા વહાંસે ઈત્ની તેઝીસે નહીં ગુઝર સકતા જિત્ની તેઝીસે વહ ગુઝર આએ હૈં.

ખાલિદ, અબૂ સુફયાનને કહા ઝરા ઠંડે હો કર સોચો. ખુદાકી કસમ ઘબરા હટસે તુમ્હારી આવાઝ કાંપ રહી હે.

અબૂ સુફયાન ખાલિદને જલ કર કહા, તુમ્મેં સિર્ફ યહ ખૂબી હે કે તુમ મેરે કબીલેકે સરદાર હો. મેં તુમ્હેં વહ બતા રહા હૂં કે ઉન્કે લિએ મક્કાકી ઈંટ સે ઈંટ બજા દેના કોઈ મુશ્કિલ નહીં. ખાલિદને દેખા કે ઉસ્કે દો સાથી સાલાર ઈકરમા ઔર સફવાન કરીબ ખળે થે. ખાલિદને ઉન્સે કહા આજ ભૂલ જાઓ કે તુમ્હારા સરદાર કોન હે. સિર્ફ યહ યાદ રખ્ખોકે મક્કા પર તૂફાન આ રહા હે. અપની આનકો બચાઓ યહાં ખળે એક દૂસ્રેકા મુંહ ન દેખો. અપને શહરકો બચાઓ, અપને દેવતાઓંકો બચાઓ.

★

સારે શહરમેં ભગદળ બપા હો ગઈ. લળનેવાલે લોગ, બર્છિયાં તલ્વારે ઔર તીર કમાન ઉઠાએ મક્કાકે દિફાઅકો નિકલ આએ. ઔરતોં ઔર બચ્ચોંકો બળે મકાનોંમેં મુંતકિલ કિયા જાને લગા જો કિલ્ઓં જૈસે થે. જવાન ઔરતેં ભી લળનેકે લિએ તય્યાર હો ગઈ. યહ ઉન્કે શહરકા ઔર જાન વ માલકા હી નહીં ઉન્કે મઝહબકા ભી મસ્અલા થા. યહ દો નઝરિયોંકી ટક્કર થી. લેકિન ખાલિદ ઉસે ઝાતી વકારકા ઔર અપને ખાનદાની વકારકા મસ્અલા સમઝતા થા. ઉસ્કા ખાનદાન જંગ વ જદલકે લિએ મશ્હૂર થા. ઉસ્કે

બાપકો લોગ અસ્કરી કાઈદ કહા કરતે થે. ખાલિદ અપને ખાનદાનકે નામ ઔર અપની ખાનદાની રિવાયતકો ઝિંદા રખનેકી સર તોળ કોશિશ કર રહા થા.

ઉસ્ને અબૂ સુફ્યાનકો નઝર અંદાઝ કર દિયા. ઈકરમા ઔર સફવાનકો સાથ લિયા ઔર ઐસી ચાલે સોચ લી જિન્સે વહ મુસલમાનોંકો શહરસે દૂર રખ સકતા થા. ઉસ્ને સવારોંકી કૂછ તઅદાદ ઈસ કામકે લિએ મુંતખબ કર લી કે યહ સવાર શહરસે દૂર ચલે જાએ ઔર મુસલમાન અગર મુહાસરા કરલે તો યહ ઘૂળ સવાર અકબસે મુહાસરે પર હમ્લા કરદે મગર વહાં જમ કર લળે નહીં, બલ્કે મુહાસરેમેં કહીં શિગાફ ડાલ કર ભાગ જાએં.

શહરમેં અફરા તફરી ઔર લળનેવાલોંકી ભાગ દોળ ઔર લલકારમેં ચંદ એક ઔરતોંકી મુતરન્નુમ આવાઝેં સુનાઈ દેને લગી. ઉન્કી આવાઝેં એક આવાઝ બન ગઈ થી. વહ રઝમિયા (જંગી) ગીત ગા રહી થી જિસ્મેં રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે કત્લકા ઝિક્ર થા બળા જોશીલા ઔર ભળકા દેનેવાલા ગીત થા. યહ ઔરતેં ગલીયોમેં યહ ગીત ગાતી ફિર રહી થી.

ચંદ એક મુસલ્લાહ શુતર સવારોંકો મદીનાકી તરફસે આનેવાલે રાસ્તે પર ઔર દો તીન ઔર સિમ્તોંકો દોળા દિયા ગયા કે વહ મુસલમાનોંકી પેશકદમીકી ખબરેં પીછે પહુંચાતે રહે. ઔરતેં ઉંચે મકાનોંકી છતોં પર ચળ કર મદીનાકી તરફ દેખ રહી થી. સૂરજ ઉફુકમેં ઉતરતા જા રહા થા. સહરાકી શફક બળી દિલ ફરેબ હુવા કરતી હે મગર ઉસ શામ મક્કાવાલોંકો શફકમેં લહૂકે રંગ દિખાઈ દે રહે થે.

કહીંસે કિસી ભી તરફ કોઈ ગર્દ ઉઠતી નઝર નહી આ રહી થી.

ઉન્હેં અબ તક આ જાના ચાહિએ થા ખાલિદને ઈકરમા ઔર સફવાનસે કહા, હમ ઈત્ની જલ્દી ખંદક નહી ખોદ સકતે.

હમ ખંદકકા સહારા લે કર નહી લળેંગે ઈકરમાને કહા.

હમ ઉન્કે મુહાસરે પર હમ્લે કરેંગે સફવાનને કહા, ઉન્કે પાંવ જમને નહીં દેં ગે. સૂરજ ગુરૂબ હો ગયા. રાત ગહરી હોને લગી. કુછ ભી ન હુવા.

મક્કામેં ઝિંદગી બેદાર ઔર સરગર્મ રહી જૈસે વહાં રાત આઈ હી ન હો, ઔરતોં બચ્ચો ઔર બૂળોંકો કિલ્ઓં જૈસે મકાનોમેં મુંતકિલ કર દિયા ગયા થા ઔર જો લળનેકે કાબિલ થે વહ અપને સાલારોંકી હિદાયત પર

શહરકે ઈર્દગિર્દ અપને મોર્ચે મઝબૂત કર રહે થે.

રાત આધી ગુઝર ગઈ, મદીનાવાલોંકી આમદકે કોઈ આષાર નઝર ન આએ.

ફિર રાત ગુઝર ગઈ.

★

ખાલિદ, અબૂ સુફયાનને પૂછા કહાં હે વહ?

અગર તુમ યહ સમઝ રહે હો કે વહ નહી આએં ગે તો યહ બહુત ખતરનાક ફરેબ હે જો તુમ અપને આપકો દે રહે હો, ખાલિદને કહા. મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી અકલ તક તુમ નહીં પહુંચ સકતે. જો વહ સોચ સકતે હેં વહ તુમ નહી સોચ સકતે હો... વહ આએંગે.

ઉસ વક્ત તક મુસલમાન ચંદ એક મઅરકે દૂસરે કબીલોંકે ખિલાફ લળ કર અપની ધાક બિઠા ચુકે થે. ઉન્મેં ગઝવએ ખય્બર એક બળી લળાઈ થી. ઉન્હેં જંગકા તજુર્બા હો ચુકા થા.

અબૂ સુફયાન ખાલિદને કહા, મેં તુમ્હેં ખબરદાર કરતા હૂં કે મુસલમાન અબ વહ નહીં રહે જો તુમ્ને ઉહદમેં દેખે થે. અબ વહ લળનેકે માહિર બન ચુકે હે. ઉન્કા અભી તક સામને ન આના ભી એક ચાલ હે.

અબૂ સુફયાન કૂછ કહને હી લગા થા કે એક શુતર સવાર નઝર આયા, જિસ્કા ઊંટ બહુત તેઝ રફતારસે દોળતા આયા થા. અબૂ સુફયાન ઔર ખાલિદકે કરીબ આ કર ઉસ્ને ઊંટ રોકા ઔર કૂદ કર નીચે આયા.

મેરી આંખોને જો દેખા હે વહ તુમ નહીં માનોગે શુતર સવારને કહા, મેંને મુસલમાનોંકો હુદૈબિયામેં ખૈમાઝન દેખા હે.

વહ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઔર ઉન્કા લશ્કર નહીં હો સકતા અબૂ સુફયાનને કહા.

ખુદાકી કસમ મેં મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો ઈસ તરહ પહચાનતા હૂં જિસ તરહ તુમ દોનો મુઝે પહચાનતે હો, શુતર સવારને કહા. ઔર મને ઐસે ઔર આદમિયોંકો ભી પહચાના હે જો હમ્મેં સે થે લેકિન ઉન્કે સાથ જા મિલે થે.

હુદૈબિયા મક્કાસે તેરહ મીલ દૂર મગ્રિબમેં એક મુકામ થા. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ખૂનરેઝીસે બચના ચાહતે થે ઈસ

લિએ આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ મક્કાસે દૂર હુદૈબિયામેં જા ખૈમાઝન હૂએ થે.

હમ ઉન પર શબ ખૂન મારેંગે ખાલિદને કહા, ઈન્હે સુસ્તાને નહીં દેંગે. વહ જિસ રાસ્તેસે હુદૈબિયા પહુંચે હે ઉસ રસ્તેને ઉન્હેં થકા દિયા હોગા ઉન્કી હડ્ડિયાં ટૂટ રહી હોંગી. વહ તાઝહ દમ હો કર મક્કા પર હમ્લા કરેંગે. હમ ઉન્હેં આરામ નહીં કરને દેંગે.

હમ ઉન્હેં વહાંસે ભગા સકતે હે અબૂ સુફયાનને કહા. છાપા માર જૈશ (લશ્કર) તય્યાર કરો.

★

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને અપની ખૈમાગાહકી હિફાઝતકા ઈન્તિઝામ કર રખા થા. ઘૂળ સવાર જૈશ રાતકો ખૈમાગાહકે ઈર્દ ગિર્દ ગશ્તી પહરા દેતે થી. દિનકો ભી પહરેકા ઈન્તઝામ થા.

એક ઔર ઘૂળ સવાર જૈશને અપને જૈસા ઔર એક ઘૂળ સવાર જૈશ દેખા જો ખૈમાગાહસે દૂર આહિસ્તા આહિસ્તા ચલા જા રહા થા મુસલમાન સવાર ઉન સવારોકી તરફ ચલે ગએ. વહ કુરૈશકે સવાર થે જો વહાં ન રૂકે ઔર દૂર ચલે ગએ. કુછ દેર બા'દ વહ એક ઔર તરફસે આતે નઝર આએ ઓર મુસલમાનોંકી ખૈમાગાહસે થોળી દૂર રૂક કર ચલે ગએ.

દૂસ્રે રોઝ વહ સવાર ખૈમાગાહકે કરીબ આ ગએ. અબકે મુસલમાન સવારોંકા એક જૈશ જો ખૈમાગાહસે દૂર નિકલ ગયા થા વાપસ આ ગયા. ઉસ જૈશને ઈન સવારોંકો ઘેર લિયા. ઉન્હોંને ઘેરેસે નિકલનેકે લિએ હથિયાર નિકાલ લિએ, ઈન્મેં ઝળપ હો ગઈ લેકિન મુસલમાન સવારોંકે કમાનદારને અપને સવારોંકો રોક દિયા.

ઈન્હેં નિકલ જાને દો જૈશકે કમાનદારને કહા, હમ લળને આએ હોતે તો ઈન્મેં સે એકકો ભી ઝિંદા ન જાને દેતે.

વહ મક્કાકે લળાકા સવાર થે. ઉન્હોંને વાપસ જા કર અબૂ સુફયાનકો બતાયા.

ચંદ ઓર સવારોકો ભેજો અબૂ સુફયાનને કહા, એક શબ ખૂન મારો.

મેરે કબીલેકે સરદાર એક સવારને કહા, હમ્ને શબ ખૂન મારનેકી બહુત કોશિશકી હે લેકિન ઉન્કી ખૈમાગાહકે ઈર્દ ગિર્દ દિને રાત ઘૂળ સવાર

ઘૂમતે ફિરતે રહતે હે.

કુરૈશકે ચંદ ઔર સવારોંકો ભેજા ગયા. ઉન્હોંને શામકે ઝરા બા'દ શબ ખૂન મારનેકી કોશિશકી લેકિન મુસલમાન સવારોંને ઉન્કે કુછ સવારોંકો ઝખ્મિ કરકે વહાંસે ભગા દિયા.

મક્કાવાલોં પર તઝબઝુબકી કેફિયત તારી રહી. વહ રાતોંકો સોતે ભી નહીં થે. મુહાસરેકે ડરસે હર વક્ત બેદાર ઔર ચોકસ રહતે થે ઔર દિન ગુઝરતે જા રહે થે. આખિર એક રોઝ મક્કામેં એક મુસલમાન સવાર દાખિલ હુવા ઉસ્ને અબૂ સુફયાનકે મુતઅલ્લિક પૂછા, લોગોંકા એક હુજૂમ ઉસ્કે પીછે ચલ પળા. અબૂ સુફયાનને દૂરસે દેખા ઔર દોળા આયા. ખાલિદ ભી આ ગયા.

મેં મુહમ્મ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા પૈગામ લે કર આયા હું. મુસલમાન સવારને કહા હમ લળને નહીં આએ, હમ ઉમ્રહ કરને આએ હે. ઉમ્રહ કરકે ચલે જાએંગે.

અગર હમ ઈજાઝત ન દેં તો ? અબૂ સુફયાનને પૂછા.

હમ મક્કાવાલોંકા નહીં ખુદાકા હુકમ માનનેવાલે હેં, મુસલમાન સવારને કહા. હમ અપને ઔર અપની ઈબાદત ગાહકે દરમિયાન કિસીકો હાઈલ નહીં હોને દિયા કરતે. અગર મક્કાકે મકાન હમારે લિએ રૂકાવટ બનેંગે તો ખુદાકી કસમ, મક્કા મલ્બે ઔર ખંડરોકી બસ્તી બન જાએગી. અગર યહાંકે લોગ હમેં રોકેંગે તો મક્કાકી ગલિયોંમેં ખૂન બહેગા... અબૂ સુફયાન હમ અમનકા પૈગામ લે કર આએ હે ઓર યહાંકે લોગોસે અમનકા તોહફા લે કર જાએંગે.

ખાલિદકો વહ લમ્હેં યાદ થે જબ યહ મુસલમાન સવાર પુર વકાર લેહજેમેં ધમ્કી દે રહા થા. ખાલિદકા ખૂન ખોલ ઉઠના ચાહએ થા લેકિન ઉસે યહ આદમી બળા અછ્છા લગા થા. ઉસે અબૂ સુફયાનકા જવાબ ભી જો ઉસ્ને રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો ભેજા થા, અછ્છા લગા થા. અબૂ સુફયાનને કહા થા કે દોનો તરફકે ઝિમ્મેદાર આદમી સુલહ સમઝૌતેકી શરાઈત તે કરેં.

★

ફિર એક સુલાહનામા તહરીર હુવા થા જિસે સુલહ હુદૈબિયાકા નામ

દિયા ગયા. મુસલમાનોંકી તરફસે ઈસ પર રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઔર કુરૈશકી તરફસે સુહૈલ બિન અમ્રને દસ્તખત કિએ થે. ઉસ સુલહનામેમેં તે પાયા થા કે મુસલમાન ઔર અહલે કુરૈશ દસ સાલ તક નહીં લળેંગે ઔર મુસલમાન આઈંદા સાલ ઉમ્રહ કરને આએંગે ઔર મક્કામેં તીન દિન ઠહર સકેંગે. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ કુરૈશમેંસે થે ખાલિદ આપકો અછ્છી તરહ જાન્તા થા લેકિન અબ ઉસ્ને આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો દેખા તો ઉસ્ને મહસૂસ કિયા કે યહ કોઈ ઔર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ હે. વહ ઐસા મુતઅષ્ષિર હુવા કે ઉસ્કે ઝહનસે ઉતર ગયા કે યહ વહી મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ હે જિન્હેં વહ અપને હાથોં કત્લ કરનેકે મન્સૂબે બનાતા રહતા થા.

ખાલિદ, નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો એક સાલારકી હેષિયતસે ઝિયાદા દેખ રહા થા. વહ આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી અસ્કરી એહલિયતકા કાઈલ હો ગયા થા. સુલહ હુદૈબિયા તક મુસલમાન રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી કિયાદતમેં છોટે બળે અઠ્ઠાઈસ મઅરકે લળ ચુકે થે ઔર ફત્હ વ નુસ્રતકી ધાક બિઠા ચુકે થે.

મુસલમાન ઉમ્રહ કરકે ચલે ગએ. દો મહીને ગુઝર ગએ ઈન દો મહીનોંમેં ખાલિદ પર ખામોશી તારી રહી લેકિન ઈસ ખામોશીમેં એક તૂફાન ઔર એક ઈન્કિલાબ પરવરિશ પા રહા થા. ખાલિદને કભી મઝહબમેં દિલચસ્પી નહીં લી થી ઉસે ન કભી અપને બૂતોંકા ખયાલ આયા થા ન કભી ઉસ્ને રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી રિસાલતકો સમઝનેકી કોશિશ કી થી, મગર અબ અઝ ખૂદ ઉસ્કા ધ્યાન મઝહબકી તરફ ચલા ગયા ઔર ઉસ સોચમેં ખો ગયા કે મઝહબ કોનસા સચ્ચા હે ઔર ઈન્સાનકી ઝિંદગીમેં મઝહબકી અહમિયત ઔર ઝરૂરત ક્યા હે.

ઈકરમા ! એક રોઝ ખાલિદને અપને સાથી સાલાર ઈકરમાસે જો ઉસ્કા ભતિજા ભી થા, કહા મૈંને ફૈસલા કર લિયા હે, મૈં સમઝ ગયા હૂં.

ક્યા સમઝ ગએ હો ખાલિદ ઈકરમાને પૂછા ?

મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ જાદૂગર નહીં ખાલિદને કહા, ઔર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ શાઈર ભી નહીં. મૈંને મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો અપના દુશ્મન સમઝના છોળ દિયા હે

ઔર મૈંને મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો ખુદાકા રસૂલ તસ્લીમ કર લિયા હે.

હુબલ ઔર ઉઝઝાકી કસમ, તુમ મઝાક કર રહે હો ઈકરમાને કહા,કોઈ નહીં માનેગાકે વલીદકા બેટા અપના મઝહબ છોળ રહા હે.

વલીદકા બેટા અપના મઝહબ છોળ ચુકા હે ખાલિદને કહા.

ક્યા તુમ ભૂલ ચુકે હો કે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ હમારે કબીલેકે કિત્ને આદમિયોંકો કત્લ કર ચુકે હૈં ? ઈકરમાને કહા. તુમ ઈન્કે મઝહબકો કબૂલ કર રહે હો જિન્કે ખૂનકે હમ પ્યાસે હૈં !

મૈંને ફેસલા કર લિયા હે ઈકરમા ખાલિદને દો ટોક લેહઝેમેં કહા, મૈંને સોચ સમઝ કર ફૈંસલા કિયા હે.

ઉસી શામ અબૂ સુફયાનને ખાલિદકો અપને હાં બૂલાયા, ઈકરમા ભી વહાં મોજૂદ થા.

ક્યા તુમ ભી મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી બાતોંમેં આ ગએ હો અબૂ સુફયાનને ઉસ્સે પૂછા.

તુમને ઠીક સુના હે અબૂ સુફયાન! ખાલિદને કહા મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી બાતેં હી કુછ ઐસી હે.

મશ્હૂર મુઅર્રિખ વાકદીને લિખ્ખા હે કે અબૂ સુફયાન કબીલેકા સરદાર થા. ઉસ્ને ખાલિદકા ફેસલા બદલનેકે લિએ કત્લકી ધમકી દી. ખાલિદ ઉસ ધમકી પર મુસ્કુરા દિયા મગર ઈકરમા બર્દાશ્ત ન કર સકા હાલાંકે વહ ખૂદ ખાલિદકે ફેસલેકે ખિલાફ થા.

અબૂ સુફયાન ઈકરમાને ઉસે કહા, મૈં તુમ્હે અપને કબીલેકા સરદાર માનતા હૂં લેકિન ખાલિદકો જો તુમને ધમકી દી હે વહ મૈં બર્દાશ્ત નહીં કર સકતા. તુમ ખાલિદકો અપના મઝહબ બદલનેસે રોક નહીં સકતે. અગર તુમ ખાલિદકે ખિલાફ કોઈ કારવાઈ કરોગે તો હો સકતા હે કે મૈં ભી ખાલિદકે સાથ મદીના ચલા જાઉં.

★

અગલે હી રોઝ મક્કામેં હર કિસીકી ઝુબાન પર યહ અલ્ફાઝ થે, ખાલિદ બિન વલીદ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે પાસ ચલા ગયા હે.

ખાલિદ યાદોંકે રેલેમેં બહતા મદીનાકો ચલા જા રહા થા. ઉસે અપના માઝી ઈસ તરહ યાદ આ રહા થા જૈસે વહ ઘોળે પર સવાર મદીનાકો નહીં બલ્કે પ્યાદા અપને માઝીમેં ચલા જા રહા હો. ઉસે મદીનાકે ઊંચે મકાનોંકી મુંડેરેં (દીવારેં) નઝર આને લગી થી.

ખાલિદ, ઉસે કિસીને પૂકારા લેકિન ઉસે ગુઝરે હૂએ વક્તકી આવાઝ સમઝ કર ઉસ્ને નઝર અંદાઝ કર દિયા.

ઉસે ઘોળોંકે ટાપ સુનાઈ દિએ તબ ઉસ્ને દેખા. ઉસે દો ઘોળે અપની તરફ આતે હૂએ દિખાઈ દિએ વહ રૂક ગયા ઘોળે ઉસ્કે કરીબ આ કર રૂક ગએ. એક સવાર ઉસ્કે કબીલેકા મશ્હૂર જંગજૂ અમ્ર બિન આસ થે ઔર દૂસ્રે ઉષ્માન બિન તલ્હા. ઉન દોનોંને અભી ઈસ્લામ કબૂલ નહીં કિયા થા.

ક્યા તુમ દોનો મુઝે મક્કા વાપસ લે જાનેકે લિએ આએ હો? ખાલિદને ઉન્સે પૂછા. તુમ જા કહાં રહે હો? અમ્ર બિન આસને પૂછા.

ઔર તુમ દોનો કહાં જા રહે હો? ખાલિદને પૂછા.

ખુદાકી કસમ, હમ તુમ્હેં બતાએંગે તો તુમ ખૂશ નહીં હોગે ઉષ્માન બિન તલ્હાને કહા. હમ મદીના જા રહે હૈં.

બાત પૂરી કરો ઉષ્માન, અમ્ર બિન આસને કહા. ખાલિદ! હમ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા મઝહબ કબૂલ કરને જા રહે હે. હમ્ને મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો ખુદાકા સચ્ચા નબી માન લિયા હે.

ફિર હમ એક હી મંઝિલકે મુસાફિર હે ખાલિદને કહા, આઓ ઈકટ્ઠે હી ચલેં.

વહ ૩૧ મઈ ૬૨૮ ઈસ્વીકા દિન થા જબ તારીખે ઈસ્લામકે દો અઝિમ જરનેલ, ખાલિદ બિન વલીદ ઔર અમ્ર બિન આસ મદીનામેં દાખિલ હૂએ. ઉન્કે સાથ ઉષ્માન બિન તલ્હા થે. તીનો રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હુઝૂર પહુંચે. સબસે પેહલે ખાલિદ બિન વલીદ અંદર ગએ. ઉન્કે પીછે અમ્ર બિન આસ ઔર ઉષ્માન બિન તલ્હા ગએ. તીનોંને કબૂલે ઈસ્લામકી ખ્વાહિશ ઝાહિરકી.

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઉઠ ખળે હૂએ ઔર તીનોંકો બારી બારી ગલે લગાયા.

******

શહીદોંકો દિલસે ઉતાર દે ઝહનસે ઉન્કા નામ વ નિશાન મિટા દે. ઉન્કી યાદોંકો શરાબમેં ડૂબો દે. ઉસ ઝમીન પર જો ખુદાને હમેં શહીદોંકે સદકે અતાકી હે, બાદશાહ બનકર ગર્દન અકળા લે ઔર કહે મેં હું ઈસ ઝમીનકા શહનશાહ. શહીદોંકે નામ પર મિટ્ટી ડાલ દે. કિસી શહીદકી કહીં કબર નઝર આએ તો ઉસે ઝમીનસે મિલા દે મગર ઝિંદગીકે હર મોળ ઔર હર દો રાહ પર આપકો શહીદ ખળે નઝર આએંગે. આપકે ઝહનકે કિસી ગોશેસે શહીદ ઉઠેંગે ઔર શરાબ ઔર શહનશાહિય્યતકા નશા ઉતાર દેંગેકે જિસ્ને તખ્ત વ તાઝકે નશેમેં શહીદોંસે બે વફાઈકી વહ શાહસે ગદા ઔર ઝલીલ વ ખ્વાર હુવા. ક્યૂંકે ઉસ્ને કુર્આનકે ઈસ ફર્માનકી હુકમ ઉદૂલીકી કે શહીદ ઝિંદા હેં, ઉન્હેં મુર્દા મત કહો.

અરબકે મુલ્ક ઉર્દુનમેં ગુમનામ સા એક મુકામ હે જિસ્કા નામ મોતા હે ઉસ્કે કરીબસે ગુઝર જાને વાલોંકો ભી શાયદ પતા ન ચલતા હોગાકે વહાં એક બસ્તી હે. ઉસ્કી હય્યિયત છોટેસે એક ગાંવસે બળ કર કુછ ભી નહીં લેકિન શહીદોંને ઉર્દુનકે બાદશાહકો અપની મૌજૂદગીકા ઔર અપની ઝિંદગીકા જો ઉન્હેં અલ્લાહ તઆલાને અતાકી હે એહસાસ દિલા દિયા હે. વહ જિસ મઅરકેમેં શહીદ હૂએ થે વહ સાળેતેરા સો સદિયાં પેહલે ઈસ મુકામ પર લળા ગયા થા. ફિર યહ મુકાંમ ગુઝરતે ઝમાનેકી ઉળતી રેતમેં દબતા ચલા ગયા.

કુછ અર્સેસે મોતાકે રહનેવાલે એક અજિબ સૂરતે હાલસે દો ચાર હોને લગે. આજ ભી વહાં ચલે જાએં ઔર વહાંકે રહનેવાલોંસે પૂછે તો વહ બતાયેગે કે ઉન્મેંસે કોઈ ન કોઈ આદમી રાતકો ખ્વાબમેં દેખતા હે કે સાળે તેરહ સદિયાં પહલેકે મુજાહિદીને ઈસ્લામ ચલ ફિર રહે હે. કુફ્ફારકા એક લશ્કર આતા હે ઔર મુજાહિદીન ઉસ્કે મુકાબલેમેં જમ જાતે હે. ઉન્કી તઅદાદ થોળી હે ઔર લશ્કરે કુફ્ફાર માનિંદે સય્લાબ હે. લળાઈ બળી ખૂનરેઝ હે.

યહ ખ્વાબ એક દો આદમિયોંને નહીં વહાં કે બહુત સે આદમિયોંને દેખા હે ઔર કિસી ન કિસીકો યહ ખ્વાબ અભી તક નઝર આતા હે. યહ

લોગ પળે લિખ્ખે નહીં ઉન્હેં મા'લૂમ નહી થા કે સાળે તેરહ સદિયાં પેહલે યહાં હક વ બાતિલકી લળાઈ લળી ગઈ થી. મગર ઉન્કે ખ્વાબોમેં શહીદ આને લગે. યહ ખબર ઉર્દુનકે ઈય્વાનોં (મકાનોં) તક પહુંચી. તબ યાદ આયાકે યહ વહ મોતા હે જહાં મુસલમાનોં ઔર ઈસાઈયોંકી લળાઈ હૂઈ થી. યહ ઈસાઈ અરબકે બાશિંદે થે.

શહીદોંને અપને ઝિંદા હોનેકા ઐસા અહસાસ દિલાયા કે ઉર્દુનકી હુકૂમત ને જંગે મોતા ઔર ઉસ જંગકે શહીદોંકી યાદગારકે તોર પર એક નિહાયત ખૂબ સૂરત મસ્જિદ તામિર કરનેકે અહકામ જારી કર દિએ. મસ્જિદકી તામિર સન ઈસ્વી ૧૯૬૮મેં શુરૂઅ હૂઈ થી. ઈસ જંગમેં તીન સિપાહ સાલાર ઝેદ બિન હારિષા, જાઅફર બિન અબી તાલિબ ઔર અબ્દુલ્લા બિન રવાહા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અજમઈન યકે બા'દ દીગરે શહીદ હો ગએ થે. ઈન તીનોંકી કબરેં મોતાસે તકરીબન્ દો મીલ દૂર હે જો અભી તક મહફૂઝ હે.

મદીનામેં આ કર ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઈસ્લામ કબૂલ કિયા તો ઉન્કી ઝાતમેં અઝીમ ઈન્કિલાબ આ ગયા. તીન મહીને ગુઝર ગએ થે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઝિયાદા તર વક્ત રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હુઝૂર બેઠે ફેઝ હાસિલ કરતે રહતે મગર ઉન્હેં અભી અસ્કરી ઝોહર દીખાનેકા મોકા નહીં મિલા થા વહ ફન્ને હર્બ વ ઝર્બકે માહિર જંગજુ થે ઉન્કા હસબ વ નસબ ભી આમ અરબોંસે ઉંચા થા. લેકિન ઉન્હોંને ઐસા દાવા ન કિયાકે ઉન્હેં સાલારકા રૂત્બા મિલ્ના ચાહિએ. ઉન્હોંને અપને આપકો સિપાહી સમજા ઓર ઉસી હેષિયતમેં ખૂશ રહે.

★

આજકે શામ ઔર ઉર્દૂનકે ઈલાકેમેં ઉસ જમાનેમેં કબીલે ગસ્સાન આબાદ થા. જો ઉસ ઈલાકેમેં દૂર તક ફેલા હુવા થા. યહ કબીલા તાકતકે લિહાઝસે ઝબર દસ્ત માના જાતા થા. કયૂંકે જંગજૂ હોનેકે અલાવહ ઉસ્કી તઅદાદ બહુત ઝિયાદા થી. ઉસ કબીલેમેં ઈસાઈ ભી શામિલ થે.

ઉસ વકત રોમાકા શહનશાહ હિરકલ થા જિસ્કી જંગ પસંદી ઔર જંગી દહસત દૂર દૂર તક પહૂંચી હૂઈ થી. ઈસ્લામ તેઝીસે ફલ ફૂલ રહા થા.

કબીલે કુરૈશકે હઝારહા લોગ ઈસ્લામ કબૂલ કર ચૂકે થે. ઉન્કે માનેમંજે હૂએ સરદાર ઔર સાલાર ભી મદીના જા કર રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે દસ્તે મુબારક પર બય્અત કર ચુકે થે. ઔર મુસલમાન એક જંગી તાકત બનતે જા રહે થે. કઈ એક છોટે છોટે કબાઈલ હલકએ બગોશે ઈસ્લામમેં હો ગએ થે.

મદીનામેં ઈત્તિલાએં પહુંચ રહી થીકે કબીલે ગસ્સાન, મુસલમાનોકી બળતી હૂઈ તાકત ઔર ઈસ્લામકી મકબૂલિયતકો રોકનેકે લિએ મુસલમાનોંકો લલકારના ચાહતા હે ઔર જંગકી તય્યારિયોંમેં મસ્રૂફ હે. યહ ભી સુના ગયા કે ગસ્સાનકા સરદારે આ'લા રૂમાકે બાદશાહ હિરકલકે સાથ દોસ્તી કરકે ઉસ્કી જંદી તાકત ભી મુસલમાનોંકે ખિલાફ ઈસ્તેમાલ કરનેકી કોશિશ કર રહા હે. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને અપના એક એલ્ચી (જિસ્કા નામ તારિખ મેં મહફૂઝ નહીં) ગસ્સાનકે સરદારે આ'લાકે હાં ઈસ પૈગામકે સાથ ભેજાકે "અલ્લાહકે સિવા કોઈ મઅબૂદ નહીં ઔર વહ વહદહૂ લા શરીક હે ઔર ઈસ્લામ એક મઝહબ ઔર એક દિન હેં, બાકી તમામ અકીદે, જો મુખ્તલિફ મઝાહિબકી સૂરત ઈખ્તિયાર કર ગએ હેં, તોહમ્માત હે ઔર યહ ઈન્સાનોંકે બનાએ હૂએ હે." રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ગસ્સાનકે સરદારે આ'લાકો કબૂલે ઈસ્લામકી દા'વત દી.

નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને યહ પૈગામ ઈસ ખયાલસે ભેજા થા કે પેશતર ઉસ્કે કે કબીલા ગસ્સાન રોમાકે શહનશાહ હિરકલકી જંગી કુવ્વત સે મરઉબ હો કર ઈસાઈયતકી આગોશમેં ચલા જાએ, યહ કબીલા ઈસ્લામ કબૂલ કર લે ઔર ઉસે અપના ઈત્તિહાદી બના કર હિરકલસે બચાયા જાએ.

ખુદાકી કસમ, ઉસ્સે બેહતર ફેસ્લા ઔર કોઈ નહીં હો સકતા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને એક મહફિલમેં કહા. હિરકલને ફૌજકશી કી તો યું સમજોકે બાતિલકા તૂફાન આ ગયા જો સબકો ઉળા લે જાએગા.

ગસ્સાનકી ખૈરિયત ઉસીમેં હે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી દા'વત કબૂલ કરે. કિસી ઔરને કહા.

નહીં કરેંગા તો હમેંશાકે લિએ હિરકલકા ગુલામ હો જાએંગા. એક

ઔરને કહા.

ઉસ વક્ત હિરકલ કબીલે ગસ્સાનકે ઈલાકેમેં દાખિલ હો ચુકા થા ઉસ્કે સાથ જો ફૌજ થી. ઉસ્કી તઅદાદ એક લાખ થી. ગસ્સાનકે સરદારે આ'લાકો ઈત્તિલાઅ મિલ ચુકી થી મગર વહ પરેશાન નહીં થા. વહ હિરકલકે સાથ દોસ્તીકા હાથ બઢ્હાનેકા ફૈસ્લા કર ચુકા થા.

નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા એલ્ચી બસરાકો જા રહા થા. ગસ્સાનકા દારૂલ્હુકૂમત બસરા થા. એલ્ચીકે સાથ એક ઊંટ પર લદે હૂએ ઝાદે રાહકે અલાવા તીન મુહાફિઝ થે.

બળી લંબી મુસાફતકે બા'દ એલ્ચી મોતા પહુંચા ઔર ઝરા સુસ્તાનેકે લિએ ઉસ્ને અપના મુખ્તસર સા કાફલા રોક લિયા. કરીબ હી કબીલે ગસ્સાનકી એક બસ્તી થી. ઉસ્કે સરદારકો ઈત્તિલાઅ મિલી કે ચાર અજનબી બસ્તીકે કરીબ પળાવ કિએ હૂએ હે. સરદારને જિસ્કા નામ શર્જીલ બિન અમ્ર થા, મદીનાકે એલ્ચીકો અપને હાં બુલાયા ઔર પૂછા કે વહ કોન હે ઔર કહાં જા રહા હે.

મેં મદીનાકા એલ્ચી હૂં ઔર બસરા જા રહા હૂં એલ્ચીને જવાબ દિયા. મેં અલ્લાહકે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા પૈગામ તુમ્હારે સરદારે આ'લાકે લિએ લે જા રહા હૂં.

ક્યા તુમ કબીલે કુરૈશકે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી બાત કર રહે હો ? શર્જીલ્ બિન અમ્રને તંઝિયા લેહજેમેં પૂછા. પૈગામ ક્યા હે ?

પૈગામ યહ હે કે ઈસ્લામ કબૂલ કર લો એલ્ચીને કહા, ઔર બાતિલકે અકીદે તર્ક કર દો.

ક્યા તુમ યહ સમઝતે હો કે મેં અપને સરદારે આ'લાકી ઔર અપને મઝહબકી તોહીન બર્દાશ્ત કર લૂંગા ? શર્જીલ બિન અમ્રને કહા. અગર તુમ ઝિંદા રહના ચાહતે હો તો યહીંસે મદીના વાપસ ચલે જાઓ.

મેં બસરાકે રાસ્તેસે હટ નહીં સકતા એલ્ચીને કહા, યહ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા હુકમ હે જિસ્કી તઅમીલમેં મેં ફખ્રસે અપની જાન દે દૂંગા.

ઔરમેં બળે ફખ્રસે તુમ્હારી જાન લૂંગા શર્જીલ બિન અમ્રને કહા,

ઔર અપને આદમિયોંકો ઈશારહ કિયા.

એલ્ચીકે તીનો મુહાફિઝ બાહર બેઠે થે. અંદરસે તીન આદમી નિકલે. વહ કિસીકી ખૂન આલૂદ લાશ ઘશીટતે હૂએ બાહર લા રહે થે. મુહાફિઝોંને દેખાકે લાશકી ગર્દન કટી હૂઈ થી. ઉન્હોંને પહચાન લિયા. યહ ઉન્કે એલ્ચીકી લાશ થી. શર્જીલ બિન અમ્ર બાહર આયા.

તુમ ઉસ્કે સાથી થે ? શર્જીલને મુહાફિઝોંસે કહા, મુઝે યકીન હૈ કે ઉસ્કે બગૈર તુમ બસરા નહી જાઓગે.

નહીં એક મુહાફિઝને જવાબ દિયા. પૈગામ ઉસ્કે પાસ થા.

જાઓ મદીનાકો લોટ જાઓ શર્જીલને કહા, ઔર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમસે કહનાકે હમ અપને કબીલે ઔર અપને અકીદેકી તોહીન બર્દાશ્ત નહીં કિયા કરતે. અગર યહ શખ્સ બસરા પહુંચ જાતા તો વહાં કત્લ હો જાતા.

ખુદાકી કસમ એક મુહાફિઝને કહા, હમ અપને મેહમાનકે સાથ યહ સુલૂક નહીં કિયા કરતે.

મૈં તુમ્હેં મેહમાન સમઝ કર તુમ્હારી જાન બખ્શિ કર રહા હૂં શર્જીલને કહા. ઔર મુઝે યહ ન કહના કે મૈં તુમ્હેં ઉસ્કી લાશ દે દૂં.

★

મદીનાકી તમામ તર આબાદીકો મા'લૂમ હો ચુકા થા કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા એલ્ચી દા'વતે ઈસ્લામ લે કર બસરા ગયા હુવા હૈ. સબ એલ્ચીકી વાપસીકે મુંતઝિર થે લેકિન તીનો મુહાફિઝ એલ્ચીકે બગૈર વાપસ આએ. ઉન્કે ચેહરોં પર સિર્ફ ગર્દકી તેહ ઔર થકનકે આષાર હી નહીં થે, ગમો ગુસ્સેકે તઅષ્ષુરાત ભી થે. વહ મદીના દાખિલ હૂએ તો લોગ હુજૂમ કરકે આ ગએ.

ખુદાકી કસમ હમ ઈન્તિકામ લેંગે. મુહાફિઝ બાઝૂ લહરા લહરા કર કહતે જા રહે થે. મોતાકે શર્જીલ બિન અમ્રકા કત્લ હમ પર ફર્ઝ હો ગયા હૈ.

જબ યહ ખબર રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો મીલી તો બાહર મદીનાકી આબાદી ઈકટ્ઠી હો ગઈ થી. અરબોંકે રિવાઝકે મુતાબિક કત્લકી સઝા કત્લ થી. બાહર લોગ ઈન્તિકામ ઈન્તિકામકે ના'રે લગા રહે થે. ઉસ દૌરમેં ભી, આજ કલકી તરહ એક દૂસરેકે એલ્ચિઓંકો જિન્કી હેષિયત

સફીરોં જૈસી હોતી થી, દુશ્મન ભી તહફફુઝ દેતા થા. કિસીકે એલ્ચીકો કત્લ કર દેનેકા મતલબ ઐલાને જંગ સમજા જાતા થા.

આમિલે મદીના ! રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને બાહર આ કર મદીનાવાલોંકે બિફરે હૂએ હુજૂમસે ફર્માયા. મૈંને ઉન્હેં લળાઈકે લિએ નહીં લલકારા થા. મૈંને ઉન્હેં સચ્ચા દિન કબૂલ કરનેકો કહા થા. અગર વહ લળના ચાહતે હે તો હમ લળેંગે.

હમ લળેંગે... હમ ઈન્તિકામ લેંગે.... મુસલમાન કમઝોર નહીં, હુજૂમ ના'રે લગા રહા થા. મુસલમાનકા ખૂન ઈત્ના અર્ઝાં (સસ્તા) નહીં... હમ અલ્લાહ ઔર રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે નામૂસ (ઈઝઝત) પર મર મિટેંગે.

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હુકમસે ઉસી રોઝ મુજાહિદીને ઈસ્લામકી ફૌજ તય્યાર હો ગઈ. જિસ્કી તઅદાદ તીન હઝાર થી રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને સિપાહ સાલારીકે ફરાઈઝ ઝેદ બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો સોંપે.

અગર ઝેદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ શહીદ હો જાએ તો સિપાહ સાલાર જાફર બિન અબી તાલિબ હોંગે નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ફર્માયા, જાફર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ભી શહીદ હો જાએ તો સિપાહ સાલાર અબ્દુલ્લાહ બિન રવાહા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ હોંગે. અગર અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ભી અલ્લાહ પાક શહાદત અતા કર દે તો ફૌજ અપના સિપાહ સાલાર ખૂદ ચુન લેં.

મુઅર્રિખ ઈબ્ને સઅદ ઔર મગાઝિ લીખતે હે કે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને યહ તીન સિપાહ સાલાર દર્જા બ દર્જા મુકર્રર કરકે મુજાહિદીનકો દુઆઓંકે સાથ રૂખ્સત કિયા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને સિપાહ સાલાર ઝૈદ બિન હારિષાસે ફર્માયાકે મોતા પહુંચ કર સબસે પેહલે શર્જીલ બિન અમ્રકો જો હમારે એલ્ચીકા કાતિલ હે, કત્લ કિયા જાએ ફિર મોતા ઔર ઉસ્કે ઈર્દ ગિર્દકે લોગોંકો કહા જાએ કે વહ ઈસ્લામ કબૂલ કર લે. ઈન્હે બતાયા જાએકે ઈસ્લામ ક્યા હે. અગર વહ કબૂલ કર લેં તો ઉન પર હાથ ન ઉઠાયા જાએ.

મુજાહિદીનકી ઈસ ફૌજમેં ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા

અન્હુ મહઝ સિપાહી થે, કિસી દસ્તે યા જૈશકે કમાનદાર ભી નહીં થે.

*

રોમાકે શહનશાહ હિરકલકી ફૌજ આજકે ઉર્દુનમેં કિસી જગહ ખૈમાઝન થી. યહ કબીલા ગસ્સાનકા ઈલાકા થા. ફૌજકી તઅદાદ મુઅર્રિખીનકે મુતાબિક એક લાખ થી. યહ ફૌજ ઉસ ઈલાકેકી બસ્તિયોં પર છા ચુકી થી. ખળી ફસલ ઘોળે ઔર ઊંટ ખા રહે થે. લોગોકે ઘરોંસે અનાજ ઔર ખજૂરોંકે ઝખીરેં ફૌજને ઉઠા લિએ થે ઔર જવાન ઔર ખૂબસૂરત ઔરતેં ફૌજકે સરદારોં ઔર કમાનદારોંકે ખૈમોંમેં થી.

હિરકલકા ખૈમા કનાતોં (પર્દો) ઔર શામિયાંનોકા મહલ થા. કબીલે ગસ્સાનકા સરદારે આ'લા હિરકલકે સામને બેઠા થા. ઉસે હિરકલકી ફૌજકશીકી ઈત્તિલાઅ મિલી થી તો વહ બેશ કિમત તહાઈફ ઔર અપને કબીલેકી બળી હસીન દસ બારહ લળકિયાં અપને સાથ લે કર હિરકલકે ઈસ્તિકબાલકો ચલા ગયા થા. અબ ઈન લળકિયોંમેંસે દો તીન હિરકલકે પહેલુંમેં બેઠી થી.

....ઔર તુમ્ને બતાયા હે કે મદીનાસે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને તુમ્હેં પૈગામ ભેજા થા કે તુમ્હારા કબીલા ઉસ્કા મઝહબ કબૂલ કર લે હિરકલને કહા.

મૈંને યહ ભી બતાયા હે કે મેરે એક સરદાર શર્જીલ બિન અમ્રને મદીનાકે એલ્ચીકો મુજ તક નહીં પહુંચને દિયા, ગસ્સાનકે સરદારે આ'લાને કહા ઉસે મોતામેં કત્લ કર દિયા થા.

ક્યા મદીનાવાલોંમેં ઈત્ની તાકત ઔર જુર્અત હે કે વહ અપને એલ્ચીકે કત્લકા ઈન્તિકામ લેને આએં ?

ઉન્કી તાકત કમ હે ઔર જુર્અત ઝિયાદા હે સરદારે આ'લાને કહા, ઉન લોગોં પર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા જાદુ સવાર હે. પહલે પહલ મુઝે ઉન્કે મુતઅલ્લિક ઈત્તિલાએં મિલી તો મૈંને ઉન્હેં કોઈ અહમિયયત ન દી મગર ઉન્હોંને હર મૈદાનમેં ફત્હ પાઈ હે ઔર હર મૈદાનમેં ઉન્કી તઅદાદ બહુત થોળી થી. મૈંને સુના હે કે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઔર ઉસ્કે સાલારોંકી જંગી ચાલોંકે સામને કોઈ ઠહર નહીં સકતા. ઉસ્ને મુઝે અપને મઝહબકા જો પૈગામ ભેજા થા, ઉસ્સે પતા

ચલતા હૈ કે વહ અપને આપકો બહુત તાકતવર સમઝને લગે હૈં.

તુમ ક્યા ચાહતે હો? હિરકલને એક નીમ બર્હેના લળ્કીકે હાથ સે શરાબકા પ્યાલા લેતે હૂએ પૂછા.

બાત સાફ કહ દૂં તો મેરે લિએ ભી અછ્છા હે ઔર આપકે લિએ ભી, સરદારે આ'લા કહા. મૈંને આપકી ફૌઝ દેખ લી હે, મેરા કબીલા કોઈ છોટા કબીલા નહીં, અગર ઝિયાદા નહીં તો આપ જિત્ની ફૌજ મેરે પાસ ભી હે. આપ અપને મુલ્કસે દૂર હે, અગર હમ લળેંગે તો મૈં અપની ઝમીન પર લળૂંગા જહાંકા બચ્ચા બચ્ચા આપકા દુશ્મન હોગા.

ક્યા તુમ મુઝે ધમકી દે રહે હો ? હિરકલને મુસ્કુરા કર પૂછા.

અગર યહ ધમકી હે તો યહ મૈં અપને આપકો ભી દે રહા હૂં ગસ્સાનકે સરદારે આ'લાને કહા. મૈં આપકો આપસકી લળાઈકે નતાઈજ બતા રહા હૂં જો હમ દોનોંકે લિએ અછ્છે નહીં હોંગે. ઉસ્કા ફાઈદા મદીનાવાલોંકો પહુંચેગા. ક્યા યહ બેહતર નહીં હોગા કે હમ દોનો મિલ કર મુસલમાનોંકો ખત્મ કરેં ? મૈં ફતહકી સૂરત મેં આપસે કૂછ નહીં માંગૂગા. મફતૂહા ઈલાકા આપકા હોગા, મૈં અપને ઈલાકેમેં વાપસ આ જાઉંગા... હમ આપસમેં લળ કર અપની તાકત ઝાએ ન કરેં. પેહલે એક ઐસી તાકતકો ખતમ કરેં જો મદીનામેં હમ દોનોંકે ખિલાફ તય્યાર હો રહી હે.

મૈં તુમ્હારી તજવીઝકો કબૂલ કરતા હૂં શહનશાહ હિરકલને કહા.

ફિર અપની ફૌજકો હુકમ દે દેંકે ગસ્સાનકી બસ્તિયોંમેં લૂટમાર બંદ કર દેં.

દે દૂંગા હિરકલને કહા, હમેં મદીનાવાલોંકે ઈંતિઝારમેં નહીં રહના ચાહિએ, હમ મદીનાકી તરફ બળ્હેંગે.

★

ઉન્હેં ઝિયાદા ઈંતિઝાર ન કરના પળા. મદીનાકે તીન હઝાર મુજાહિદીન મદીનાસે બહુત દૂર નિકલ ગએ થે. મોતાસે કુછ ફાસલે પર મઆન નામકા એક મુકામ થા, વહાં ઉન્હોંને પળાવ કિયા. ઉસ ઈલાકે ઔર ઉસ્સે આગેકે ઈલાકેમેં મુજાહિદીન અજનબી થે. ઉન્હેં કુછ ખબર નહીં થી કે આગે ક્યા હે. મા'લૂમ યહ કરના થા કે આગે દુશ્મનકી ફૌજ મોજૂદ હે યા નહીં. અગર હે તો કિત્ની હે ઔર કેસી હે યહ મા'લૂમ કરનેકે લિએ તીન ચાર

મુજાહિદીનકો ગરીબસે શુતર સવારોંકે ભેસમેં આગે ભેજ દિયા.

ઈન આદમિયોંને રાત આગે કહીં જા કર ગુઝરી ઔર અગલી શામકો વાપસ આએ. વહ જો ખબર લાએ વહ અછ્છી નહીં થી. વહ દૂર આગે ચલે ગએ થે. પહલે ઉન્હેં ગસ્સાનકે દો કુંબે નઝર આએ જો નકલે મકાની કરકે કહીં જા રહે થે. દોનોં કુંબોમેં નવજવાન લળકિયાં ઔર જવાન ઔરતેં ઝિયાદા થી વહ લોગ અમીર કબીર મા'લૂમ હોતે થે. ઉન્કા સામાન કઈ ઊંટો પર લદા હુવા થા. યહ કાફલા એક જગહ આરામ કરનેકે લિએ રૂકા હુવા થા.

મુજાહિદીન ભી વહીં રૂક ગએ ઔર ઉન્હોંને કાફલેવાલોંકે સાથ રાહ વ રસમ પેદા કર લી ઔર યહ ઝાહિર ન હોને દિયા કે વહ મુસલમાન હૈ. ઉન્હોંને બતાયા હે કે વહ બસરા જા રહે હે ઔર વહાંસે તિજારતકા સામાન લાએંગે.

યહીંસે વાપસ ચલે જાઓં, કાફલેકે આદમિયોંને ઉન્હેં બતાયા રોમાકે બાદશાહ હિરકલકા લશ્કર લૂટમાર ઔર કત્લ વ ગારત કરતા ચલા આ રહા હે. તુમ્સે ઊંટ ઔર માલ વ દોલત છીન લેંગે ઔર હો સકતા હે તુમ્હેં કત્લ ભી કરદેં.

ફિર હિરકલકી ફોજકશીકી બાતેં હોતી રહી. પતા ચલાકે ઉન્હોંને હિરકલકી ફોજ દેખી નહીં, સુના હે કે યહ ફોજ ઉર્દૂનમેં દાખિલ હો કર લૂટમાર કર રહી હે. ઉન કુંબોમેં ચૂંકે ઔરતેં ઝિયાદા થી ઈસ લિએ ઉન્હેં બચાનેકે લિએ યહ લોગ ભાગ નિકલે.

મુજાહિદીનકે લિએ ઝરૂરી હો ગયા કે વહ હિરકલકે મુતાબિક સહીહ સૂરતે હાલ મા'લૂમ કરેં. યહ બહુત બળા ખત્રા થા. મુજાહિદીન ઔર આગે ચલે ગએ. ઉન્હેં ગસ્સાનકી એક બસ્તી નઝર આ ગઈ. વહ બસ્તીમેં ચલે ગએ ઔર બતાયાકે વહ બસરા જા રહે થે મગર રાસ્તેમેં ઉન્હેં રહઝનોંને લૂટ લિયા હે. બસ્તીવાલોંને ઉન્હેં ખાના ખિલાયા ઔર ખાસ્સી આવ ભગત કી. વહાંસે ઉન્હેં સહીહ ઈત્તિલાઅ મિલ ગઈ.

સહીહ સૂરતે હાલ યહ થી કે હિરકલ ઔર કબીલે ગસ્સાનકે દરમિયાન મુઆહદહ તૈ પા ગયા થા. કબીલા ગસ્સાનને અપની ફોજ હિરકલકી ફોજમેં શામિલ કર દી થી ઔર દોનો ફોજોકા રૂખ મદીનાકી

તરફ થા. મુઅર્રિખોંને હિરકલકે લશ્કરકી તઅદાદ એક લાખ ઔર એક લાખ ગસ્સાનકી ફૌજકી તઅદાદ લિખ્ખી હે લેકિન બા'ઝ મુઅર્રિખ ઈસ્સે ઈત્તિફાક નહીં કરતે. વહ દોનોં ફૌજોકી મજમૂઈ તઅદાદ એક લાખ બતાતે હેં, બહર હાલ મદીનાકી ઈસ્લામી ફૌજકી તઅદાદ સબને તીન હઝાર લિખી હે.

ઈસ સૂરતે હાલને મુજાહિદીનકે સાલારોંકો પરેશાન કર દિયા. હાલાતકા તકાઝા યહ થા કે દુશ્મનકી ઈસ હેબતનાક જંગી કુવ્વત ઔર અપની કલીલ તઅદાદકો દેખતે હૂએ વાપસ આ જાતે લેકિન ઉન્હોંને વાપસી કી ન સોચી. અલબત્તા મઆનસે આગે પેશ કદમી રોક દી.

અગર હમ વાપસ ચલે ગએ તો યહ હિરકલ ઔર ગસ્સાનકે લિએ દઅવત હોગીકે બેધળક મદીના તક ચલે આઓ અબ્દુલ્લાહ બિન રવાહા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા. હમ દુશ્મનકો યહીં રોકેંગે.

ક્યા હમ ઈત્ની થોળી તઅદાદમેં ઈત્ને બળે લશ્કરકો રોક સકેંગે ? ઝૈદ બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને પૂછા.

કૌનસે મૈદાનમેં હમ થોળી તઅદાદમેં નહીં થે ? જઅફર બિન અબી તાલિબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા. અગર હમ મિલ કર કિસી ફેસલે પર નહીં પહુંચ સકતે તો હમમેંસે કોઈ મદીના ચલા જાએ ઔર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમસે અહકામ લે આએ.

હમ ઈત્ના વક્ત ઝાએઅ નહીં કર સકતે. અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, દુશ્મન હમેં ઈત્ની મોહલત નહીં દેગા. ખુદાકી કસમ, મેં દુશ્મનકો યહ તઅષ્યુર નહીં દૂંગા કે હમ ઉસ્કે લશ્કરસે ડર ગએ હેં.

ઔરમેં મદીનામેં યહ કહનેકે લિએ દાખિલ નહીં હોઉંગા કે હમ પસ્પા હો આએ હેં ઝૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા. હમ જાને કુર્બાન કરકે ઝિંદા રહનેવાલોંકે લિએ મિષાલ કાઈમ કર જાએંગે. યહ મત ભૂલોકે ગસ્સાનકી ફૌજમેં ઈસાઈયોંકી તઅદાદ ઝિયાદા હે. ઈસાઈ અપને મઝહબકી ખાતિર લળેંગે.

અબ્દુલ્લાહ બિન રવાહા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઉઠ ખળે હૂએ ઔર અપને મુજાહિદીનકો ઈકટ્ઠા કરકે ઈત્ને જોશીલે લહજેમેં ખિતાબ કિયા કે તીન હઝાર મુજાહિદીનકે ના'રે ઝમીન વ આસ્માનકો હિલાને લગે. સિપાહ

સાલાર ઝૈદ બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને આગેકો કુચકા હુકમ દે દિયા.

મુઅર્રિખીન લિખતે હૈં કે મુજાહિદીને ઈસ્લામને અપને આપકો બળી હી ખતરનાક ઈમ્તિહાનમેં ડાલ દિયા. હિરકલ ઔર ગસ્સાનકે સરદારે આ'લાકો મા'લૂમ હો ગયા થા કે મદીનાસે ચંદ હઝાર નફરીકી ફૌજ અપને એલ્ચીકે કત્લકા ઈન્તિકામ લેને આ રહી હે. મુજાહિદીનકો કુચલ ડાલનેકે લિએ હિરકલ ઔર ગસ્સાનકે લશ્કર આ રહે થે.

★

મુજાહિદીન બળતે ચલે ગએ ઔર બલ્કાઅ પહુંચે. ઉન્હેં ઔર આગે જાના થા લેકિન ગસ્સાનકી ફૌજકે દો દસ્તે જિન્કી તઅદાદ મુજાહિદીનકી નિસ્બત તીન ગુના થી રાસ્તેમેં હાઈલ હો ગએ. ઝૈદ બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને મુજાહિદીનકો દૂર હી રોક લિયા ઔર એક બુલંદ જગહ ખળે હો કર ઈલાકેકા જાઈઝા લિયા. ઉન્હેં યહ ઝમીન લળાઈકે લિએ મોઝૂં ન લગી. દૂસ્રે સાલારોંસે મશ્વરહ કરકે ઝૈદ બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ મુજાહિદીનકો પીછે લે આએ. ગસ્સાનકી ફૌજને ઉસે પસ્પાઈ સમઝ કર મુજાહિદીનકા તઆકુબ કિયા.

ઝૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ મોતાકે મુકામ પર રૂક ગએ ઔર ફૌરન અપને મુજાહિદીનકો લળાઈકી તર્તીબમેં કર લિયા. ઉન્હોંને ફૌજકો તીન હિસ્સોંમેં તકસીમ કિયા, દાયાં ઔર બાયાં પેહલૂ ઔર કલ્બ. દાએં પેહલૂકી કમાન કુત્બા બિન કતાદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે પાસ ઔર બાએં પેહલૂકી અબાયા બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે હાથ થી. ઝૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ખૂદ કલ્બમેં રહે.

અલ્લાહકે સચ્ચે નબી સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે આશિકો! ઝૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને બળી બુલંદ આવાઝસે મુજાહિદીનકો લલકારા, આજ હમેં ષાબિત કરના હે કે હમ હકકે પરસ્તાર હૈં. આજ બાતિલકે નીચેસે ઝમીન ખીંચ લો. અપને સામને બાતિલકા લશ્કર દેખો ઔર ઉસસે મત ડરો.... યહ લળાઈ તાકતકી નહી, યહ જુર્અત, જઝબે ઔર દિમાગકી જંગ હે. મૈં તુમ્હારા સિપાહ સાલાર ભી હૂં ઔર અલમબર્દાર (ઝંડા ઉઠાનેવાલા) ભી. દુશ્મનકા લશ્કર ઈત્ના ઝિયાદા હે કે તુમ ઉસ્મેં ગુમ હો

જાઓગે. લેકિન અપને હોંશ ગુમ ન હોને દેના. હમ ઈકટ્ઠેલળેંગે ઔર ઈકટ્ઠે મરેંગે. ઝૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અલમ ઉઠા લિયા.

દુશ્મનકી તરફસે તીરોંકી પેહલી બૌછાર આઈ. ઝૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે હુકમસે મુજાહિદીનકે દાએં ઔર બાએં પેહલૂ ફેલ ગએ ઔર આગે બળે. યહ આમને સામનેકા તસાદુમ(મુકાબલા) થા. મુજાહિદીન દાએં ઔર બાએં ફેલતે ઔર આગે બળતે ચલે ગએ ઔર ઝૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે કલ્બકો આગે બળા દિયા. વહ ખૂદ આગે થે યહ લળાઈ ઐસી થી કે મુજાહિદીનકા હોસલા ઔર જઝબા બર કરાર રખનેકે લિએ સિપાહ સાલારકા આગે હોના ઝરૂરી થા.

ચૂંકે અલમ ભી સિપાહ સાલાર ઝૈદ બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે પાસ થા ઈસ લિએ દુશ્મન ઈન્હીં પર તીર બર્સાતા ઔર હલ્લે બોલ રહા થા. ઝૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો તીર લગ ચુકે થે જિસ્મસે ખૂન બેહ રહા થા લેકિન ઉન્હોંને અલમ નીચે ન હોને દિયા ઔર ઉન્કી લલકાર ખામોશ ન હૂઈ અલમ ઉઠાએ વહ તલ્વાર ભી ચલા રહે થે. ફિર ઉન્કે જિસ્મમેં બર્છિયાં લગી. આખિર વહ ઘોળેસે ગિર પળે ઔર શહીદ હો ગએ. અલમ ગિરતે હી મુજાહિદીન કુછ બદ દિલ હૂએ લેકિન જઅફર બિન અબી તાલિબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને બળ્હ કર અલમ ઉઠા લિયા.

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયિહે વ સલ્લમકે શયદાઈયો ! જઅફર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અલમ ઉપર કરકે બળી બુલંદ આવાઝસે કહા ખુદાકી કસમ, ઈસ્લામકા અલમ ગિર નહીં સકતા ઔર ઉન્હોંને ઝૈદ બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી જગહ સંભાલ લી.

મુજાહિદીન કુફ્ફારમેં ગુમ હો ગએ થે. લેકિન ઉન્કા જઝબા કાઈમ થા. ઉન્કી લલકાર ઔર ઉન્કે ના'રે સુનાઈ દે રહે થે. સાલાર સિપાહિયોંકી તરહ લળ રહે થે. ઉન્કા અલમ બુલંદ થા.

થોળી હી દેર બા'દ અલમ ગિરને લગા. અલમ ગિરતા થા ઉઠતા થા, અબ્દુલ્લાહ બિન રવાહા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને દેખ લિયા ઔર સમઝ ગએ કે અલમ બર્દાર ઝખ્મિ હે ઔર વહ અલમકો સંભાલ નહીં સકતા. અલમ બર્દાર સિપાહ સાલાર ખૂદ થા. વહ જઅફર બિન અબી તાલિબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ થે. અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઉન્કી

તરફ દોળે. ઉન તલક પહુંચના મુમ્કિન નઝર નહીં આતા થા.

અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ જઅફર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ તક પહુંચે હી થે કે જઅફર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ગિર પળે. ઉન્કા જિસ્મ ખૂનમેં નહા ગયા થા. જિસ્મ પર શાયદ હી કોઈ ઐસી જગહ થી જહાં તીર , તલ્વાર યા બર્છીકા ઝખ્મ નહીં થા. જઅફર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ગિરતે હી શહીદ હો ગએ. અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને પર્ચમ ઉઠા કર બુલંદ કિયા ઔર ના'રા લગા કર મુજાહિદીનકો બતાયા કે ઉન્હોંને અલમ ઔર સિપાહ સાલારી સંભાલ લી હે.

યહ દુશ્મનકી ફૌજકા એક હિસ્સા થા જિસ્કી તઅદાદ દસસે પંદરહ હઝાર તક થી. યહ તમામ તર નફરી ગસ્સાની ઈસાઈયોંકી થી. જો ઈસ મઅરકેકો મઝહબી જંગ સમઝ કર લળ રહે થે. ઈત્ની ઝિયાદા તઅદાદકે ખિલાફ તીન હઝાર મુજાહિદીન ક્યા કર સકતે થે, લેકિન ઉન્કી કિયાદત ઈત્ની દાનિશમંદ ઔર અસ્કરી લિહાઝસે ઈત્ની કાબિલ થી કે ઉસ્કે તહત મુજાહિદીન જંગી તરીકે ઔર સલીકેસે લળ રહે થે. ઉન્કા અંદાઝ લઠ બાઝૂવાલા નહી થા. મગર દુશ્મનકી તઅદાદ ઈત્ની ઝિયાદા થી કે મુજાહિદીન બિખરને લગે. યહાં તક કે બા'ઝ ઉસ ઈંતિશાર ઔર દુશ્મનકે દબાવ ઔર ઝોરસે ગબરા કર મઅરકેસે નિકલ ગએ લેકિન વહ ભાગ કર કહીં ગએ નહીં કરીબ હી કહીં મોજૂદ રહે. બાકી મુજાહિદીન ઈંતિશારકા શિકાર હોનેસે યૂં બચેકે વહ ચાર ચાર પાંચ પાંચ ઈકઠે હો કર લળતે રહે.

જંગી મુબસ્સિરીનને લિખ્ખા હે કે ગસ્સાની મુસલમાનોકી ઈસ અફરા તફરી સે કુછ ભી ફાયદહ ન ઉઠા સકે જિસ્કી વજહ યહ કે મુસલમાન ઈત્ની બેઝિગરીસે ઔર ઐસી મહારતસે લળ રહે થે કે ગસ્સાનિયોં પર ઉન્કા રોબ તારી હો ગયા થા. વહ સમઝતે થે કે મુસલમાનોંકા બિખર જાના ભી ઉન્કી ચાલ હે. મુઅર્રિખ લિખતે હે મુસલમાનોંકે સાલારોં ઔર કમાનદારોંને ઈસ સૂરતે હાલકો યૂં સંભાલા કે અપને આદમિયોંકો મઅરકેસે નિકાલને લગે તાકે ઉન્હેં મુનઝઝમ(નિઝામકે તહત) કિયા જા સકે.

ઉસ દોરાન અલમ ફિર ગિર પળા. તીસ્રે સિપાહ સાલાર અબ્દુલ્લા બિન રવાહા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ભી શહીદ હો ગએ. અબકે મુજાહિદીનમેં બદ દિલી નઝર આને લગી. અલમકા તીસ્રી બાર ગિરના

અચ્છા શગૂન (ફાલ) નહીં થા. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને યહીં તીન સાલાર મુકર્રર કિએ થે. અબ મુજાહિદીનકો સિપાહ સાલાર ખૂદ મુકર્રર કરના થા.

અલમ ગિરા હુવા થા જો શિકસ્તકી નિશાની થી. એક સરકર્દા મુજાહિદ ષાબિત બિન અરકમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અલમ ઉઠા કર બુલંદ કિયા ઔર નારા લગાનેકે અંદાઝસે કહા, અપના સિપાહ સાલાર કિસીકો બના લોં અલમકો મૈં બુલંદ રખૂંગા. મૈં ષાબિત બિન અરકમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ.

મુઅર્રિખ ઈબ્ને સઅદને લિખ્ખા હે કે ષાબિત રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપને આપકો સિપાહ સાલારીકે કાબિલ નહીં સમઝતે થે ઔર વહ મુજાહિદીનકી રાઈકે બગૈર સિપાહ સાલાર બનના ભી નહીં ચાહતે થે ક્યૂંકે નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા હુકમ થા કે તીન સાલાર અગર શહીદ હો જાએ તો ચોથે સિપાહ સાલારકા ઈન્તિખાબ મુજાહિદીન ખૂદ કરે. ષાબિત રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી નઝર ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ પર પળી જો કરીબ હી થે મગર ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો મુસલમાન હૂએ અભી તીન હી મહીને હૂએ થે ઈસ લિએ ઉન્હેં ઈસ્લામી મુઆશરતમેં અભી કોઈ અહમિય્યત હાસિલ નહીં હૂઈ થી. ષાબિત બિન અરકમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે અસકરી ઝોહર ઔર જઝબેસે વાકિફ થે. ઉન્હોંને અલમ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી તરફ બળહાયા.

બેશક ઈસ રુત્બેકે કાબિલ તુમ હો ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ!

નહીં ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને જવાબ દિયા. મૈં અભી ઉસ્કા મુસ્તહિક નહીં, ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અલમ લેનેસે ઈન્કાર કર દિયા. લળાઈકા ઝોર કુછ ટૂટ ગયા થા. ષાબિત રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને લલકાર કર મુજાહિદીનસે કહા કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે કહો કે અલમ ઔર સિપાહ સાલારી લે લે. બેશતર મુજાહિદીન ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે અસ્કરી કાબીલિયતસે વાકિફ થે ઔર કબીલે કુરૈશમેં ઉન્કી હેષિયતસે ભી બે ખબર નહીં થે.

ખાલિદ... ખાલિદ... ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ હર તરફસે

આવાઝેં બુલંદ હોને લગી. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ હમારે સિપાહ સાલાર હે.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને લપક કર અલમ ષાબિત રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે લે લિયા.

★

ગસ્સાની લળ તો રહે થે લેકિન ઝરા પીછે હટ ગએ થે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો પહલી બાર આઝાદીસે કિયાદતકે જોહર દિખાનેકા મોકા મિલા. ઉન્હોંને ચંદ એક મુજાહિદીનકો અપને સાથ રખ લિયા ઔર ઉન્સે કાસિદોંકા કામ લેને લગે. ખૂદ ભી ભાગ દોળ કરને લગે. લળતે ભી રહે ઈસ તરહ ઉન્હોંને ઉન મુજાહિદીનકો જો લળનેકે કાબિલ રહ ગએ થે યકજા કરકે મુનઝઝમ કર લિયા ઔર ઉન્હેં પીછે હટા લિયા. ગસ્સાની ભી પીછે હટ ગએ ઔર દોનોં તરફસે તીરોકી બૌછારેં બરસને લગી. ફિઝામેં હર તરફ તીર ઉળ રહે થે.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને સૂરતે હાલકા જાઈઝા લિયા, અપની નફરી ઔર ઉસ્કી કૈફિયત દેખી તો ઉન્કે સામને એક યહી સૂરત રહ ગઈ થી કે લળાઈ ખત્મ કર દેં. દુશ્મનકો કુમક(મદદ) ભી મિલ રહી થી લેકિન ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ પસ્પા નહીં હોના ચાહતે થે પસ્પાઈ બજા થી લેકિન ખત્રા યહ થા કે દુશ્મન તઆકુબમેં આએગા જિસ્કા નતીજા મુજાહિદીનકી તબાહીકે સિવા કુછ ન હોગા.

ખાલિદ સોચ સોચ કર એક દિલેરાના ફેસ્લા કિયા. વહ મુજાહિદીનકે આગે હો ગએ ઔર ગસ્સાનિયોં પર હલ્લા બોલ દિયા. મુજાહિદીનને જબ અપને સિપાહ સાલાર ઔર અલમકો આગે દેખા તો ઉન્કે હોસલે તરો તાઝહ હો ગએ. યહ હલ્લા ઈત્ના દિલેરાના ઔર તેઝ થા કે કસીર તઅદાદ ગસ્સાની ઈસાઈયોંકે કદમ ઉખળ ગએ. મુજાહિદીનકે હલ્લે ઔર ઉન્કી ઝર્બોમેં કહર થા. મુઅર્રિખ લીખતે હૈં કે (ઔર હદીષ ભી હે) ઉસ વક્ત તક ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે હાથમેં નવ તલ્વારેં ટૂટ ચુકી થી.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ દરઅસલ ગસ્સાનિયોંકો બિખેર કર મુજાહિદીનકો પીછે હટાન્ના ચાહતે થે. ઉસ્મેં વહ કામિયાબ રહે. ઉન્હોંને અપને ઔર મુજાહિદીનકે જઝબે ઔર ઈસ્લામકે ઈશ્કકે બલ બૂતે પર યહ

દિલેરાના હમ્લા કિયા થા. હમ્લે ઔર હલ્લેકી શિદ્દતને તો પૂરા કામ કિયા લેકિન ગસ્સાની મુજાહિદીનકી એક ગૈર મા'મૂલી દિલેરીસે મરઉબ હો ગએ ઔર પીછે હટ ગએ. ઉન્મેં ઈંતશાર પેદા હો ગયા થા. ઉસ્કે સાથ હી મુજાહિદીનકે દાએં પહેલૂકે સાલાર કુત્બા બિન કતાદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ગસ્સાનિયોંકે કલ્બમેં ઘુસ કર ઉન્કે સિપાહ સાલાર માલિકકો કત્લ કર દિયા ઉસ્સે ગસ્સાનિયોંકે હોસલે જવાબ દે ગએ ઔર વહ તઅદાદકી ઈફરાતકે બાવજૂદ બહુત પીછે ચલે ગએ ઔર મુનઝઝમ ન રહ સકે.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઈસી લિએ યહ દિલેરાના હલ્લા કરયા થા કે મુજાહિદીનકો તબાહીસે બચાયા જા સકે. વહ ઈન્હોંને કર લિયા. ઔર મુજાહિદીનકો વાપસીકા હુકમ દે દિયા. ઈસ તરહ યહ જંગ હાર જિતકે બગૈર ખતમ હો ગઈ.

જબ મુજાહિદીન ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી કિયાદતમેં મદીનામેં દાખિલ હૂએ તો મદીનામેં પહલે હી ખબર પહુંચ ચુકી થી કે મુજાહિદીન પસ્પા હો કર આ રહે હે. મદીનાકે લોગોને મુજાહિદીનકો તા'ને દેને શુરૂઅ કર દિએકે વહ ભાગ કર આએ હે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હુઝૂર મઅરકેકી તમામતર રૂએદાદ પેશકી. લોગોંકે તા'ને બુલંદ હોતે જા રહે થે.

ખામોશ હો જાઓ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને બુલંદ આવાઝસે ફર્માયા, યહ મૈદાને જંગકે ભગોળે નહીં યહ લળ કર આએ હે ઔર આઈંદા ભી લળેંગે... ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અલ્લાહકી તલ્વાર હે.

ઈબ્ને હિશામ, વાકદી ઔર મગાઝિ લીખતે હે કે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે યહ અલ્ફાઝ ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા ખિતાબ બન ગએ."સય્ફુલ્લાહ" અલ્લાહકી શમ્શીર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઉસ્કે બા'દ યહ શમ્શીર અલ્લાહકી રાહમેં હમેશા બે નિયામ રહી.

******

કબીલએ કુરૈશકા સરદારે આ'લા અબૂ સુફયાન જો કભી લલકાર કર બાત કિયા કરતા ઔર મુસલમાનોંકો મુહમ્મદકા ગિરોહ કહ કર ઉન્હેં પલ્લે હી નહીં બાંધતા થા, અબ બુજ કર રહ ગયા થા. ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે કબૂલે ઈસ્લામકે બા'દ તો અબૂ સુફયાન સિર્ફ સરદાર રહ ગયા થા. યૂં લગતા થા જૈસે જંગ વ જદલકે સાથ ઉસ્કા કભી તઅલ્લુક રહા હી નહીં થા. ઉષ્માન બિન તલ્હા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઔર અમ્ર બિન આસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ જૈસે માહિર જંગજુ ભી ઉસ્કા સાથ છોળ ગએ થે. ઉસ્કે પાસ અભી ઈકરમા ઔર સફવાન જૈસે સાલાર મૌજૂદ થે લેકિન અબૂ સુફયાન સાફ તોર પર મહસૂસ કરને લગા થા કે ઉસ્કી યાની કુરૈશકી જંગી તાકત બહુત કમઝોર હો ગઈ હે.

તુમ બુઝદિલ હો ગએ હો અબૂ સુફયાન ઉસ્કી બીવી હિંદાને એક રોઝ ઉસે કહા. તુમ મદીનાવાલોંકો મોહલત ઔર મોકા દે રહે હોકે વહ લશ્કર ઈકટ્ઠા કરતે ચલે જાએ ઔર એક રોઝ આ કર મક્કાકી ઈંટસે ઈંટ બજા દે.

મેરે સાથ રહ હી કોન ગયા હે હિંદા ? અબૂ સુફયાનને માયૂસીકે આલમમેં કહા.

મુઝે ઉસ શખ્સકી બીવી કહલાતે શર્મ આતી હે જો અપને ખાનદાન ઔર અપને કબીલેકે મકતૂલીનકે ખૂનકા ઈન્તિકામ લેનેસેં ડરતા હે હિંદાને કહા.

મેં કત્લ કર સકતા હૂં અબૂ સુફયાનને કહા, મેં કત્લ હો સકતા હૂં મેં બુઝદિલ નહીં, ડરપોક ભી નહીં લેકિન મેં અપને વાદેસે નહીં ફિર સકતા... ક્યા તુમ ભૂલ ગઈ હો કે હુદૈબિયાંમેં મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે સાથ મેરા ક્યા મુઆહદહ હુવા થા ? અહલે કુરૈશ ઔર મુસલમાન દસ સાલ તક આપસમેં નહીં લળેંગે. અગર મેં મુઆહદા તોળ દૂં ઔર મૈદાને જંગમેં મુસલમાન હમ પર ગાલિબ આ જાએં તો...

તુમ મત લળો હિંદાને કહા, કુરૈશ નહીં લળેંગે. હમ કિસી ઔર કબીલેકો મુસલમાનોંકે ખિલાફ લળા સકતે હે. હમારા મકસદ મુસલમાનોંકી તબાહી

હે. હમ મુસલમાનોંકે ખિલાફ લળનેવાલોંકો દરે પર્દા મદદ દે સકતે હૈં.

કુરૈશકે સિવા કોન હે જો મુસલમાનોંકે ખિલાફ લળનેકી જુર્અત કરેગા? અબૂ સુફયાનને કહા, મોતામેં હિરકલ ઔર ગસ્સાનકે એક લાખકે લશ્કરને મુસલમાનોંકા ક્યા બિગાળ લિયા થા ? ક્યા તુમ્ને સુના નહીં થા કે એક લાખકે મુકાબલેમેં મુસલમાનોંકી તઅદાદ સિર્ફ તીન હઝાર થી ? મૈં અપને કબીલેકે કિસી આદમીકો મુસલમાનોંકે ખિલાફ લળનેવાલે કિસી કબીલેકી મદદકે લિએ જાનેકી ઈજાઝત નહીં દૂંગા.

મત ભૂલ અબૂ સુફયાન ! હિંદાને ગઝબ નાક લેહઝેમેં કહા, મૈં વહ ઔરત હુ જિસ્ને ઉહદકી લળાઈમેં હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા પેટ ચાક કરકે ઉસ્કા કલેજા નિકાલા ઔર ઉસે ચબાયા થા. તુમ મેરે ખૂનકો કિસ તરહ ઠંડા કર સકતે હો.

તુમ્ને હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા નહીં ઉસકી લાશકા પેટ ચાક કિયા થા. અબૂ સુફયાનને હોંટો પર તંઝિયા મુસ્કુરાહટ લા કર કહા, મુસલમાન લાશેં નહીં... ઔર વહ જો કુછ ભી હે, ખુદા કસમ મૈં મુઆહદહ નહીં તોળૂંગા.

મુઆહદહ તો મૈં ભી નહીં તોળૂંગી, હિંદાને કહા લેકિન મુસલમાનોંસે ઈન્તિકામ ઝરૂર લૂંગી ઔર યહ ઈન્તિકામ ભયાનક હોગા. કબીલે કુરૈશમેં ગૈરતવાલે જંગજુ મૌજૂદ હે.

આખિર તુમ કરના ક્યા ચાહતી હો ? અબૂ સુફયાનને પૂછા.

તુમ્હે જલ્દી પતા ચલ જાએગા... હિંદાને કહા.

★

મક્કાકે ગર્દ વ નવાહમેં ખુઝાઆ ઔર બનૂબક્ર દો કબીલે આબાદ થે. ઉન્કી આપસમેં બળી પુરાની અદાવત થી. હુદૈબિયામેં જબ મુસલમાનોં ઔર કુરૈશમેં સુલહ હો ગઈ ઔર દસ સાલ તક અદમેં જારહિય્યતકા મુઆહદહ હો ગયા તો યહ દોનોં કબીલે ઈસ તરહ ઉસ મુઆહદેકે ફરીક બન ગએ કે કબીલા ખુઝાઆને મુસલમાનોંકા ઔર કબીલા બનૂબક્રને કુરૈશકા ઈત્તિહાદી બનનેકા ઐલાન કર દિયા થા. મુઆહદ જો તારિખમેં સુલહ હુદૈબિયાકે નામસે મશહૂર હુવા ખુઝાઆ ઔર બનૂબક્રકે લિએ યૂં ફાઈદામંદ ષાબિત હુવા કે દોનો કબીલોંકી આએ દિનકી લળાઈયાં બંદ હો

ગઈ.

અચાનક યૂં હુવા કે બનૂબક્રને એક રાત ખુઝાઆકી એક બસ્તી પર હમ્લા કર દિયા. યહ કોઈ ભી ન જાન સકા કે બનૂબક્રને મુઆહદહ કયૂં તોળ દિયા હે. એક રિવાયત હે કે ઉસ્કે પીછે હિંદાકા હાથ થા. ખુઝાઆ ચૂંકે મુસલમાનોંકે ઈત્તિહાદી થે ઈસ લિએ હિંદાને ઈસ તવક્કુઅ પર ખુઝાઆ પર બનૂબક્રસે હમ્લા કરાયા થા કે ખુઝાઆ મુસલમાનોંસે મદદ માંગેગે ઔર મુસલમાન ઉન્કી મદદકો ઝરૂર આએંગે ઔર વહ જબ બનૂબક્ર પર હમ્લા કરેંગે તો કુરૈશ મુસલમાનોં પર હમ્લા કર દેંગે.

એક રિવાયત યહ હે કે યહ ગસ્સાની ઈસાઈ ઔર યહૂદિયોંકી સાજિશ થી. ઉન્હોંને સોચા થા કે કુરૈશ ઔર મુસલમાનોકે ઈત્તિહાદિયોંકો આપસમેં લળા દિયા જાએ તો કુરૈશ ઔર મુસલમાનોકે દરમિયાન લળાઈ હો જાએગી. બનૂબક્ર ખુઝાઆકે મુકાબલેમેં તાકતવર કબીલા થા. ગસ્સાનિયોં ઔર યહુદિયોંને બનૂબક્રકી એક લળકી અગ્વા કરકે કબીલા ખુઝાઆકી એક બસ્તીમેં પહુંચા દી ઔર બનૂબક્રકે સરદારોંસે કહા કે ખુઝાઆને ઉન્કી લળકીકો ઈગ્વા કિયા હે. બનૂબક્રને જાસૂસી કી ઔર પતા ચલા કે ઉન્કી લળકી વાકઈ ખૂઝાઆકી એક બસ્તી મેં હે.

હિંદાને અપને ખાવિંદ અબૂ સુફયાનકો બતાએ બગૈર કુરૈશકે કુછ આદમી બનૂબક્રકો દે દીએ. ઉન્મેં કુરૈશકે મશ્હૂર સાલાર ઈકરમા ઔર સફવાન ભી થે. ચૂંકે હમ્લા રાતકો કિયા ગયા થા, ઈસ લિએ ખુઝાઆકે બીસ આદમી મારે ગએ. યહ રાઝ હર કિસીકો મા'લૂમ હો ગયા કે બનૂબક્રકે હમ્લેમેં કુરૈશકે આદમી મદદકે લિએ ગએ થે.

ખુઝાઆકા સરદાર અપને સાથ દો તીન આદમી લે કર મદીના ચલા ગયા. ખુઝાઆ ગૈર મુસ્લિમ કબીલા થા. ખુઝાઆકે યહ આદમી હઝરત રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હુઝૂર પહુંચે ઔર આપકો બતાયા કે બનૂબક્રને કુરૈશકી પુશ્ત પનાહીસે હમ્લા કિયા થા ઔર કુરૈશકે કુછ જંગજૂ ભી ઈસ હમ્લેમેં શરીક થે. ખુઝાઆકે એલ્ચીને રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો બતાયા કે ઈકરમા ઔર સફવાન ભી હમ્લેમેં શામિલ થે. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ગુસ્સેમેં આ ગએ. યહ મુઆહદેકે ખિલાફ વર્ઝી થી. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ

સલ્લમને મુજાહિદીનકો તય્યારીકા હુકમ દે દિયા.

મુઅર્રિખ લિખતે હે કે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા રદ્દે અમલ બળા હી શદીદ થા. અગર મામલા સિર્ફ બનૂબક્ર ઔર ખુઝાઆકી આપસકી લળાઈકા હોતા તો હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ શાયદ કુછ ઔર ફેસ્લા કરતે. લેકિન બનૂબક્રકે હમ્લેમેં કુરેશકે નામી ગિરામી સાલાર ઈકરમા ઔર સફ્વાન ભી શામિલ થે ઈસ લિએ આપને ફર્માયા કે મુઆહદેકી ખિલાફ વર્ઝીકી ઝિમ્માદારી અહલે કુરેશ પર આઈદ હોતી હે.

અબૂ સુફયાનને સુલહ હુદૈબિયાકી ખિલાફ વર્ઝી કી હે. મદીનાકી ગલીયોં ઔર ઘરોંમેં આવાઝેં સુનાઈ દેને લગી રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હુકમ પર હમ મક્કાકી ઈંટસે ઈંટ બજા દેંગે.... અબ કુરૈશકો હમ અપને કદમોંમેં બિઠા કર દમ લેંગે.

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને મક્કા પર હમ્લેકી તય્યારીકા હુકમ દે દિયા.

★

અબૂ સુફયાનકો ઈત્ના હી પતા ચલા થા કે બનૂબક્રને ખુઝાઆ પર શબ ખૂનકી તર્ઝકા હમ્લા કિયા હે ઔર ખુઝાઆકે કુછ આદમી મારે ગએ હેં. ઉસે યાદ આયા કે ઈકરમા ઔર સફ્વાન સુબહ સવેરે ઘોળોં પર સવાર કહીંસે આ રહે થે ઉસ્ને ઉન્સે પૂછા થા કે વહ કહાંસે આ રહે હે તો ઉન્હોંને ઝૂટ બોલા થા કે વહ ઘૂળ દોળકે લિએ ગએ થે. દો પહરકે વક્ત જબ ઉસે પતા ચલાકે બનૂબક્રને ખુઝાઆ પર હમ્લા કિયા હે તો ઉસ્ને ઈકરમા ઔર સફ્વાનકો બુલાયા.

તુમ દોનો મુઝે કિસ તરહ યકીન દિલા સકતે હો કે ખુઝાઆકી બસ્તી પર બનૂબક્રકે હમ્લેમેં તુમ શરીક નહીં થે ? અબૂ સુફયાનને ઉન્સે પૂછા.

ક્યા તુમ ભૂલ ગએ હો કે બનૂબક્ર હમારે દોસ્ત હે ? સફ્વાનને કહા, અગર દોસ્ત મદદકે લિએ પૂકારે તો ક્યા તુમ દોસ્તોંકો પીઠ દિખાઓગે ?

મેં કુછ ભી નહીં ભૂલા અબૂ સુફયાનને કહા. ખુદાકી કસમ તુમ ભૂલ ગએ હો કે કબીલા કુરૈશકા સરદાર કોન હે....મેં હૂં તુમ્હારા સરદાર....મેરી ઈજાઝતકે બગૈર તુમ કિસી ઔરકા સાથ નહીં દે સકતે.

અબૂ સુફયાન ઈકરમાને કહા, મેં તુમ્હેં અપને કબીલેકા સરદાર માનતા

હૂં તુમ્હારી કમાનમેં લળાઈયાં લળી હે. તુમ્હારા હર હુકમ માના હે. લેકિન હમ દેખ રહે હે કે તુમ કબીલેકે વકારકો મજરૂહ કરતે ચલે જા રહે હો. તુમને અપને દિલ પર મદીનાવાલોંકા ખોફ તારી કર લિયા હે.

અગર મેં કબીલેકા સરદાર હોઉં તો મેં કિસીકો ઐસા જુર્મ બખ્શૂંગા નહીં જો તુમ્ને કિયા હે અબૂ સુફયાનને કહા.

અબૂ સુફયાન ! ઈકરમાને કહા, વહ વક્ત તુમ્હેં યાદ હોગા જબ ખાલિદ મદીનાકો રૂખ્સત હુવા થા તુમ્ને ઉસે ભી ધમકી દી થી ઔર મેંને તુમ્હેં કહા થા કે હર કિસીકો હક હાસિલ હે કે વહ ઉસ અકીદેકા પેરોકાર હો જાએ જિસે વહ અછ્છા સમઝતા હે, ઔર મેંને તુમ્હેં યહ ભી કહા થા કે તુમ્ને અપના રવય્યા ન બદલા તો મેં ભી તુમ્હારા સાથ છોળને ઔર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી ઈતાઅત કબૂલ કરને પર મજબૂર હો જાઉંગા.

ક્યા તુમ નહી સમઝતે કે બા વકાર લોગ અપને અહદકે ખિલાફ વર્ઝી નહીં કિયા કરતે ? અબૂ સુફયાનને કહા, તુમ્ને બનૂબક્રકા સાથ દે કર ઔર મુસલમાનોકે ઈત્તિહાદી કબીલે પર હમ્લા કરકે અપને કબીલેકા વકાર તબાહ કર દિયા હે. અગર તુમ યહ સોચ રહે હો કે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને મક્કા પર હમ્લા કર દિયા તો તુમ હમ્લા પસ્પા કર દોગે તો તુમ ખૂશ ફહમીમેં મુબ્તલા હો. કૌન્સે મૈદાનમેં તુમ્ને મુસલમાનોકો શિકસ્ત દી હે? કિત્ના લશ્કર લે કર તુમ્ને મદીનાકો મુહાસરેમેં લિયા થા ?

વહાંસે પસ્પાઈકા હુકમ તુમ્ને દિયા થા. સફવાનને કહા તુમ્ને હાર માન લી થી.

મેં તુમ જૈસે ઝિદ્દી ઔર કોતાહ બીં (ગલતિયાં દેખનેવાલા) આદમિયોંકે પીછે પૂરે કબીલેકો ઝલીલ વ ખ્વાર નહીં કરાઉંગા.

અબૂ સુફયાનને કહા મેં મુસલમાનોકે સાથ અભી છેળખાની નહીં કર સકતા. મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો બતાના ચાહતા હૂં કે હમારે એક દોસ્ત કબીલેને મુસલમાનોંકે એક દોસ્ત કબીલે પર હમ્લા કિયા હે ઔર ઉસ્મેં કુરૈશકે ચંદ એક આદમી શામિલ હો ગએ થે તો ઈસ્સે યહ મતલબ ન લિયા જાએ કે મેંને મુઆહદેકી ખિલાફ વર્ઝી કી હે. મેં મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો બતાઉંગાકે કબીલા કુરૈશ હુદૈબિયાકે

મુઆહદે પર કાઈમ હે.

વહ ઈકરમા ઔર સફ્વાનકો વહીં ખળા છોળ કર વહાંસે ચલા ગયા.

★

અબૂ સુફ્યાન ઉસી રોઝ મદીનાકો રવાના હો ગયા. અહલે મક્કા હેરાન થે કે અબૂ સુફ્યાન અપને દુશ્મનકે પાસ ચલા ગયા હે. ઉસ્કે ખિલાફ આવાઝેં ઉઠને લગી. ઉસ્કી બીવી હિંદા જો બળે મોટે જિસ્મ ઔર ઊંચે કદકી ઔરત થી ફુંકારતી ફિર રહી થી.

મદીના પહુંચ કર અબૂ સુફ્યાનને જિસ દરવાઝે પર દસ્તક દી વહ ઉસ્કી અપની બેટી ઉમ્મેં હબીબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હાકા ઘર થા. દરવાઝા ખુલા. બેટીને અપને બાપકો દેખા તો બેટીકે ચહરે પર મુસર્રતકે બજાએ બે રૂખીકા તઅષ્ષુર આ ગયા. બેટી ઈસ્લામ કબૂલ કર ચુકી થી ઔર બાપ ઈસ્લામકા દુશ્મન થા.

ક્યા બાપ અપની બેટીકે ઘરમેં દાખિલ નહીં હો સકતા ? અબૂ સુફ્યાનને ઉમ્મેં હબીબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હાસે પૂછા.

અગર બાપ વહ સચ્ચા મઝહબ કબૂલ કર લે જો બેટીને કબૂલ કિયા હે તો બેટી બાપકી રાહમેં આંખે બિછાએગી, ઉમ્મેં હબીબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હાને કહા.

બેટી ! અબૂ સુફ્યાનને કહા મેં પરેશાનીકે આલમમેં આયા હૂં. મેં દોસ્તીકા પૈગામ લે કર આયા હૂં.

બેટી ક્યા કર સકતી હે ? ઉમ્મેં હબીબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હાને કહા આપ રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે પાસ જાએં.

બેટીકી ઈસ બેરૂખી પર અબૂ સુફ્યાન સટપટા ઉઠા. વહ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ઘરકી તરફ ચલ પળા. રાસ્તેમેં ઉસ્ને વહ શનાસા ચહરે દેખે જો કભી અહલે કુરૈશ કહલાતે ઔર ઉસે અપના સરદાર માનતે થે અબ ઉસ્સે બેગાને હો ગએ થે. વહ ઉસે ચુપચાપ દેખ રહે થે. વહ ઉન્કા દુશ્મન થા. ઉસ્ને ઉન્કે ખિલાફ લળાઈયાં લળી થી. ઉહદકી જંગમેં અબૂ સુફ્યાનકી બીવી હિંદાને મુસલમાનોકી લાશોંકે પેટ ચાક કિએ ઔર ઉન્કે કાન ઔર નાકેં કાટ કર ઈન્કા હાર બનાયા ઔર અપને ગલેમેં ડાલા થા.

અબૂ સુફયાન અહલે મદીનાકી ઘૂરતી હૂઈ નજરોંસે ગુઝરતા રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હાં જા પહુંચા. ઉસ્ને હાથ બઢાયા રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને મુસાફહા કિયા લેકિન આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી બેરૂખી નુમાયા થી. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો ઈત્તિલાઅ મિલ ચુકી થી કે બનૂબકને અહલે કુરૈશકી મદદસે ખુઝાઆ પર હમ્લા કિયા હે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ અહલે કુરૈશકો ફરેબકાર સમઝ રહે થે. ઐસે દુશ્મનકા આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે પાસ એક હી ઈલાજ થા કે ફૌજ કશી કરો તાકે વહ યહ ન સમઝેકે હમ કમઝોર હૈં.

એ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ! અબૂ સુફયાનને કહા, મૈં યહ ગલત ફહમી રફઅ કરને આયા હૂં કે મૈંને હુદૈબિયાકે સુલહ નામાકી ખિલાફ વર્ઝી નહીં કી. અગર બનૂબકકી મદદકો કબીલે કુરૈશકે ચંદ આદમી મેરી ઈજાઝતકે બગૈર ચલે ગએ તો યહ મેરા કુસૂર નહી. મૈંને મુઆહદહ નહીં તોડા. અગર તુમ ચાહતે હો તો મૈં મુઆહદેકી તજદીદકે લિએ તય્યાર હૂં.

મુઅર્રિખીન ઈબ્ને હિશામ ઔર મગાઝીકી તહરીરોં સે પતા મિલતા હે કે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ન ઉસ્કી તરફ દેખા ન ઉસ્સે કોઈ બાત કી.

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી ખામોશીને અબૂ સુફયાન પર ખોફ તારી કર દી. વહ વહાં સે ઉઠ આયા ઔર હઝરત અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે જા મિલા.

મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ મેરી કોઈ બાત સુનને પર આમાદા નહીં અબૂ સુફયાનને અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે કહા, તુમ હમમેંસે હો ! ખુદાકી કસમ હમ ઘર આએ મહેમાનકે સાથ ઐસા સુલૂક નહીં કિયા કરતે કે ઉસ્કી બાત ભી ન સુને. મૈં દોસ્તીકા પૈગામ લે કર આયા હૂં. મૈં જંગ ન કરનેકા મુઆહદહ કરને આયા હૂં.

અગર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને જો અલ્લાહકે રસૂલ હે, તુમ્હારી બાત નહીં સુની તો હમ તુમ્હારી કિસી બાતકા જવાબ નહીં દે સકતે અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, હમ ઉસ મહેમાનકી

બાત સુના કરતે હૈં જો હમારી બાત સુનતા હે. અબૂ સુફયાના ક્યા તુમને મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી બાત સુની હે કે વહ અલ્લાહકે ભેજે હૂએ રસૂલ હે? ક્યા તુમ્ને અલ્લાહકે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી યહ બાત નહીં સુની થી કે અલ્લાહ એક હે ઔર ઉસ્કે સિવા કોઈ મઅબૂદ નહીં ?... સુની થી તો, રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે દુશ્મન ક્યૂં હો ગએ થે ?

ક્યા તુમ મેરી કોઈ મદદ નહીં કરોગે? અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ, અબૂ સુફયાનને ઈલ્તિજા કી.

નહીં અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, હમ અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હુકમકે પાબંદ હે.

અબૂ સુફયાન માયૂસીકે આલમમેં સર ઝુકાએ હૂએ ચલા ગયા ઔર કિસીસે હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા ઘર પૂછ કર ઉન્કે સામને જા બેઠા.

ઈસ્લામકે સબસે બળે દુશ્મનકો મદીનામેં દેખ કર મુઝે હૈરત હૂઈ હે ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા. ખુદાકી કસમ, તુમ ઈસ્લામ કબૂલ કરનેવાલોંમેં સે નહીં.

અબૂ સુફયાનને ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો મદીનામેં આનેકા મકસદ બતાયા ઔર યહ ભી કે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઉસ્કે સાથ બાત તક નહીં કી ઔર અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ભી ઉસ્કી મદદ નહીં કી.

મેરે પાસ અગર ચ્યૂંટિયોં જૈસી કમઝોર ફૌજ હો તો ભી તુમ્હારે ખિલાફ મેં લળુંગા. ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા તુમ મેરે નહીં મેરે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઔર મેરે મઝહબકે દુશ્મન હો. મેરા રવય્યા વહી હોગા જો મેરે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા હે.

અબૂ સુફયાન ફાતિમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હાસે મિલા, હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે ભી મિલા લેકિન કિસીને ભી ઉસ્કી બાત ન સુની. વહ માયૂસ ઔર નામુરાદ મદીનાસે નિકલા. ઉસ્કે ઘોળેકી ચાલ વહ નહીં થી જો મદીનાકી તરફ આતે વક્ત થી. ઘોળેકા ભી જૈસે સર ઝુકા હુવા થા. વહ મક્કાકો જા રહા થા.

રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઉસ્કે જાનેકે બા'દ ઈન અલ્ફાઝ મેં હુકમ દિયા કે મક્કા પર હમ્લા કરનેકે લિએ ઝિયાદાસે ઝિયાદા તઅદાદમેં ફૌજ તય્યાર કરવાએ. આપકે હુકમમેં ખાસ તોર પર શામિલ થા કે જંગી તય્યારી ઈત્ને બળે પય્માનેકી હો કે મક્કાવાલોંકો ફેસ્લાકુન શિકસ્ત દે કર કુરૈશકો હમેંશાકે લિએ તહ તેગ(તાકતકે ખૌફ તલે)કર લિયા જાએ. ઉસ્કે અલાવા હુઝૂરે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ફર્માયા કે કુચ બહુત તેઝ હોગી ઔર ઉસે ઐસા ખુફિયા રખા જાએગા કે મક્કાવાલોંકો બેખબરીમેં દબોચ લિયા જાએ યા મક્કાકે કરીબ ઈત્ની તેઝિસે પહુંચા જાએ કે કુરૈશકો મોહલત ન મિલ સકે કે વહ અપને ઈત્તિહાદી કબાઈલકો મદદકે લિએ બૂલા સકેં.

★

મદીનામેં મુસલમાનોંને રાતોંકો ભી સોના છોળ દિયા. જિધર દેખો તીર તય્યાર હો રહે થે. તીરોંસે ભરી હૂઈ તરકશોંકે અંબાર લગતે જા રહે થે. બર્છિયાં તય્યાર હો રહી થી. ઘોળે ઔર ઊંટ તય્યાર હો રહે થે. તલ્વારેં તેઝ હો રહી થી, નઈ બન રહી થી. ઔરતેં ઔર બચ્ચે ભી જંગી તય્યારિયોંમેં મસરૂફ થે. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઓર સહાબએ કિરામ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ભાગતે દોળતે નઝર આતે થે.

મદીનામેં એક ઘર થા જિસ્કે અંદર કુછ ઔર સરગર્મી થી. વહ ગૈર મુસ્લિમ ઘરાના થા. વહાં એક અજનબી આયા બેઠા થા. ઘરમેં એક બૂળા થા, એક અધેળ ઉમર આદમી, એક જવાન લળકી, એક અધેળ ઉમર ઔરત ઔર દો તીન બચ્ચે થે.

મેં મુસલમાનોકે ઈરાદે દેખ આયા હૂં અજનબીને કહા, ઈન્કા ઈરાદા હે કે મક્કાવાલોંકો બેખબરીમેં જા લેં. બિલા શક વ શુબા મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ જંગી ચાલોંકે માહિર હે. ઉન્હોંને જો કહા હે વહ કરકે દિખા દેંગે.

હમ ક્યા કર સકતે હેં ? બૂળેને પૂછા.

મેરે બુઝુર્ગ ! અજનબીને કહા, હમ ઔર કુછ નહીં કર સકતે લેકિન હમ મક્કાવાલોંકો ખબરદાર કર સકતે હેં કે તય્યાર રહો ઔર ઈધર ઉધરકે કબીલોંકો અપને સાથ મિલા લો. ઔર મક્કાકે રાસ્તેમેં કહીં ઘાત લગા કર

મુસલમાનોં પર ટૂટ પળો. મક્કા પહુંચને તક ઉન પર શબ ખૂન મારતે રહો. મુસલમાન જબ મક્કા પહુંચેંગે તો ઈનકા દમ ખમ ટૂટ ચુકા હોગા.

કસમ ઉસ્કી જિસે મેં પૂજતા હૂં. બૂળેને જોશીલી આવાઝમેં કહા. તુમ અકલવાલે હો. તુમ ખુદાએ યહુદાકે સચ્ચે પુજારી હો. ખુદાએ યહુદાને તુમ્હેં અકલ વ દાનિશ અતા કી હે. ક્યા તુમ મક્કા નહીં જા સકતે ?

નહીં અજનબીને કહા, મુસલમાન હર ગૈર મુસ્લિમકો શક કી નિગાહોંસે દેખ રહે હૈં, વહ જાન્તે હે મેં યહૂદી હૂં વહ મુજ પર શક કરેંગે... મેં અપની જાન પર ખેલ જાઉંગા. મુઝે ઉન યહૂદિયોંકે ખૂનકા ઈન્તિકામ લેના હે જિન્હેં મુસલમાનોંને કત્લ કિયા થા. મેરી રગોંમેં બનૂ કુરેઝાકા ખૂન દોળ રહા હે. યહ મેરા ફર્ઝ હે કે મેં મુસલમાનોકો ઝર્બે લગાતા રહૂં. અગર મેં અપના યહ ફર્ઝ અદા ન કરૂં તો ખુદાએ યહૂદા મુઝે ઉસ કુત્તેકી મૌત મારે જિસ્કે જિસ્મ પર ખારિશ ઔર ફોળે હોતે હૈં ઔર વહ તળપ તળપ કર મરતા હે. લેકિન મેં નહી ચાહતા હૂં કે મેં પકળા જાઉં. મેં મુસલમાનોકો ડંક(ડંસ) મારનેકે લિએ ઝિંદા રહના ચાહતા હૂં.

મેં બૂળા હૂં, બૂળેને કહા મક્કા દુર હે ઘોળે યા ઊંટ પર ઈત્ના તેઝ સફર નહીં કર સકૂંગા કે મુસલમાનોંસે પેહલે મક્કા પહુંચ જાઉં. યહ કામ બચ્ચે ઔર ઔરતોંકા ભી નહીં. મેરા બેટા હે મગર બીમાર હે.

ઈસ ઈન્આમકો દેખો જો હમ તુમ્હેં દે રહે હૈં અજનબી યહૂદીને કહા, યહ કામ કર દો. ઈન્આમકે અલાવા હમ તુમ્હેં અપને મઝહબમેં શામિલ કરકે અપની હિફાઝતમેં લે લેંગે.

ક્યા યહ કામ મેં કર સકતી હૂં ? અધેળ ઉમ્ર ઔરતને કહા, તુમ્ને મેરી ઊંટની નહીં દેખી ? તુમ્ને મુઝે ઊંટનીકી પીઠ પર કભી નહી દેખા ? ઈત્ની તેઝ ઊંટની મદીનામેં કિસીકે પાસ નહીં.

હાં ! યહુદને કહા, તુમ યહ કામ કર સકતી હો. ઊંટો ઔર બકરીયોંકો બાહર લે જાઓ. તુમ્હારી તરફ કોઈ ધ્યાન નહીં દેગા. તુમ ઈન્હેં ચરાનેકે લિએ હર રોઝ લે જાતી હો. આજ ભી લે જાઓ ઔર મદીનાસે કુછ દૂર જા કર અપની ઊંટની પર સવાર હો જાઓ, ઉસ્ને એક કાગઝ ઉસ ઔરતકો દેતે હૂએ કહા. ઉસે અપને સરકે બાલોંમેં છુપા લો. ઊંટનીકો દોળાતી લે જાઓ ઔર મક્કામેં અબૂ સુફયાનકે ઘર જાઓ ઔર બાલોંમેંસે યહ કાગઝ

નિકાલ કર ઉસે દે દો.

લાઓ, ઔરતને કાગઝ અપને હાથમેં લેતે હૂએ કહા. પૂરા ઈન્આમ મેરે દૂસ્રે હાથ પર રખ દો ઔર ઉસ યકીનકે સાથ મેરે ઘરસે જાઓ કે મુસલમાન મક્કાસે વાપસ આએંગે તો ઉન્કી તઅદાદ આધી ભી નહીં હોગી. ઔર ઉન્કે સર ઝુકે હૂએ હોંગે. ઔર શિકસ્ત ઉન્કે ચેહરોં પર લિખી હૂઈ હોગી.

યહૂદીને સોનેકે તીન ટુકળે ઔરતકો દિએ ઔર બોલા, યહ ઉસ ઈન્આમકા નિસ્ફ હે જો હમ તુમ્હેં ઉસ વક્ત દેંગે જબ તુમ યહ પૈગામ અબૂ સુફયાનકે હાથમેં દે કર વાપસ આ જાઓગી.

અગર મેંને કામ કર દિયા ઔર ઝિંદા વાપસ ન આ સકી તો ?

"બાકી ઈન્આમ તુમ્હારે બિમાર ખાવિંદકો મિલેગા, યહૂદીને કહા.

★

યહ ઔરત (કિસી ભી તારીખ મેં નામ નહીં દિયા ગયા) અપને ઊંટ ઔર બકરીયાં ચરાને લે ગઈ. ઉન્હેં વહ હાંકતી લે જા રહી થી. કિસીને ભી ન દેખા કે ઊંટોકી પીઠેં નંગી થી લેકિન એક ઊંટની સવારીકે લિએ તય્યાર કી ગઈ થી. ઉસ્કે સાથ એક પાનીકા મશ્કીઝા ઔર એક થેલા ભી બંધા હુવા થા. ઔરત ઉસ રેવળકો શહરસે દૂર લે ગઈ.

બહુત દેર ગુઝર ગઈ તો યહૂદીને ઉસ જવાન લળકીકો જો ઘરમેં થી કહા, વહ જા ચુકી હોગી તુમ જાઓ ઔર ઊંટો ઔર બકરીયોંકો શામકે વક્ત વાપસ લે આના.

વહ લળકી હાથમેં ગડરિયોંવાલી લાઠી લે કર બાહર નિકલ ગઈ લેકિન વહ શહરસે બાહર જાનેકે બજાએ શહરકે અંદર ચલી ગઈ. વહ ઈસ તરહ ઈધર ઉધર દેખતી જા રહી થી જૈસે કિસીકો ઢૂંઢ રહી હો. વહ ગલિયોંમેંસે ગુઝરી ઔર એક મૈદાનમેં જા રૂકી. વહાં બહુતસે મુસલમાન ઢાલેં ઔર તલ્વારેં લિએ તેગ ઝનીકી મશ્ક કર રહે થે. એક તરફ શુતર દોળ હો રહી થી. તમાશાઈયોંકા ભી હુજૂમ થા.

લળકી ઉસ હુજૂમકે ઈર્દ ગિર્દ ઘૂમને લગી વહ કિસીકો ઢૂંઢ રહી થી. ઉસ્કે ચહરે પર પરેશાનીકે આષાર થે જો બળ્હતે જા રહે થે. ઉસ્કે કદમ તેઝીસે ઉઠને લગે . એક જવાન સાલ આદમીને ઉસે દેખ લિયા ઔર

બળી તેઝ ચલતા ઉસ્કે પીછેં ગયા. કરીબ પહુંચ કર ઉસ્ને ધીમીસી આવાઝમેં કહા ઝારિયા ! લળકીને ચોંક કર પીછે દેખા ઔર ઉસ્કે ચહરેસે પરેશાનીકા તઅષ્ષુર ઉળ ગયા.

વહીં આ જાઓ, ઝારિયાને કહા ઔર વહ દૂસ્રી તરફ ચલી ગઈ.

ઝારિયાકો વહાં પહુંચતે ખાસા વક્ત લગ ગયા જહાં વહ ઔરત ઊંટો ઔર બકરિયોંકો લે જાયા કરતી થી. ઊંટ ઔર બકરિયાં વહીં થી. વહ ઔરત ઔર ઉસ્કી ઊંટની વહાં નહીં થી. ઝારિયા વહાં ઉસ અંદાઝમેં બેઠ ગઈ જૈસે બકરિયાં ચરાને આઈ હો. વહ બાર બાર ઉઠતી ઔર શહરકી તરફ દેખતી થી. ઉસે અપની તરફ કોઈ આતા નઝર નહીં આ રહા થા. વહ એક બાર ફિર પરેશાન હોને લગી.

સૂરજ ડૂબનેકે લિએ ઉફુકકી તરફ જા રહા થા જબ વહ આતા દિખાઈ દિયા. ઝારિયા સુકૂનકી આહ ભરી ઔર બેઠ ગઈ.

ઓહ ઉબૈદ ! ઝારિયાને ઉસે અપને પાસ બિઠા કર કહા. તુમ ઈત્ની દેરસે કયૂં આએ હો, મૈં પરેશાન હો રહી હૂં.

ક્યા મૈંને તુમ્હેં પરેશાનીકા ઈલાજ બતાયા નહીં? ઉબૈદને કહા, મેરે મઝહબ મેં આ જાઓ ઔર તુમ્હારી પરેશાની ખતમ હો જાએગી. જબ તક તુમ ઈસ્લામ કબૂલ નહીં કરતી મૈં તુમ્હેં અપની બીવી નહીં બના સકતા. સોચો ઝારિયા સોચો ,હમ કબ તક ઈસ તરહ છુપ ચુપ કર મિલતે રહેંગે.

યહ બાતે ફિર કર લેંગે. ઝારિયાને કહા. મેરી મુહબ્બત મઝહબકી પાબંદ નહીં મૈં તુમ્હારી હી પૂજા કરતી હૂં. ખ્વાબોંમેં ભી તુમ્હેં હી દેખતી હૂં લેકિન આજ મેરે દિલ પર બોજ આ પળા હે.

કૈસા બોજ ?

મુસલમાન મક્કા પર હમ્લા કરને જા રહે હૈં. ઝારિયાને કહા. તુમ ન જાઓ ઉબૈદ ! તુમ્હેં અપને મઝહબકી કસમ હે ન જાના... કહીં ઐસા ન હો...

મક્કાવાલોંમેં ઈત્ની જાન નહીં રહી કે હમારે મુકાબલેમેં જમ સકે. ઉબૈદને કહા. લેકિન ઝારિયા ! ઉન્મેં જાન હો ન હો, મુઝે અગર મેરે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ આગમેં કૂદ જાનેકા હુકમ દેંગે તો મૈં આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા હુકમ માન લૂંગા... દિલ પર બોજ ન ડાલો

ઝારિયા! હમારા યહ હમ્લા ઐસા હોગા કે ઉન્હેં ઉસ વક્ત હમારી ખબર હોગી જબ હમારી તલ્વારેં ઉન્કે સરોં પર ચમક રહી હોગી.

ઐસા નહીં હોગા ઉબૈદ !. ઝારિયાને પરેશાની ઔર જઝબાતકી શિદ્દતસે ઉબૈદકા સર અપને સીનેસે લગા કર કહા. ઐસા નહીં હોગા. વહ ઘાતમેં બૈઠે હોંગે. આજ રાતકે પિછલે પહર યા કલ સુબહ અબૂ સુફયાનકો પૈગામ મિલ જાએગા કે મુસલમાન તુમ્હેં બે ખબરીમેં દબોચનેકે લિએ આ રહે હૈં... તુમ ન જાના ઉબૈદ ! કુરૈશ ઔર ઉન્કે દોસ્ત કબીલે તય્યાર હોંગે.

ક્યા કહ રહી હો ઝારિયા ? ઉબૈદને બિદક કર અપના સર ઉસ્કે સીનેસે હટાતે હૂએ પૂછા, અબૂ સુફયાનકો કિસ્ને પૈગામ ભેજા ?

એક યહૂદીને ઝારિયાને કહા, ઔર પૈગામ મેરે બળે ભાઈકી બીવી લે કર ગઈ હે. મેરી મુહબ્બતકા અંદાઝા કરો ઉબૈદ ! મૈંને તુમ્હે વહ રાઝ દે દિયા હે જો મુઝે નહીં દેના ચાહિએ થા. યહ સિર્ફ ઈસ લિએ દિયા હે કે તુમ કિસી બહાને રૂક જાઓ. કુરૈશ ઔર દૂસરે કબીલે મુસલમાનોંકા કુશ્ત વ ખૂન કરેંગે કોઈ કિસ્મતવાલા મુસલમાન ઝિંદા વાપસ આએગા.

ઉબૈદ ને ઉસ્સે પૂછ લિયા કે ઉસ્કે ભાઈકી બીવી કિસ તરહ ઔર કિસ વક્ત રવાના હૂઈ હે. ઉબૈદ ઉઠ ખળા હુવા ઔર ઝારિયા જૈસી હસીન ઔર જવાન લળકી ઔર ઉસ્કીવાલેહાના મુહબ્બતકો નજર અંદાઝ કરકે શહરકી તરફ દોળ પળા. ઉસે ઝારિયાકી આવાઝેં સુનાઈ દેતી રહી. ઉબૈદ... રૂક જા ઉબૈદ !. . ઔર ઉબૈદ ઝારિયાકી નઝરોંસે ઓજલ હો ગયા.

★

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો પૂરી તફસીલસે બતાયા ગયા કે એક ઔરત બળી તેઝ રફતાર ઊંટની પર અબૂ સુફયાનકે નામ પૈગામ અપને બાલોંમેં છુપા કર લે ગઈ હે. ઉસે અભી રાસ્તેમેં હોના ચાહિએ થા. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઉસી વક્ત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હૂ ઔર ઝુબૈર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હૂકો બૂલા કર ઉસ ઔરત ઔર ઉસ્કી ઊંટનીકી નિશાનિયાં બતાઈ ઔર ઉન્હેં ઉસ ઔરતકો રાસ્તેમેં પકળનેકો ભેજ દિયા.

હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઔર હઝરત ઝુબૈર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે ઘોળે અરબી નસ્લકે થે. ઉન્હોંને ઉસી વક્ત

ઘોળી તય્યાર કિએ ઔર એળેં લગા દી. ઉસ વક્ત સૂરજ ગુરૂબ હો રહા થા. દોનો શાહ સવાર મદીનાસે દૂર નિકલ ગએ તો સૂરજ ગુરૂબ હો ગયા.

અગલે દિનકા સૂરજ તુલૂઅ હુવા તો હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઔર હઝરત ઝુબેર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે ઘોળે મદીનામેં દાખિલ હૂએ ઉન્કે દરમિયાન એક ઊંટની થી. જિસ પર એક ઔરત સવાર થી. મદીનાકે કઈ લોગોંને ઉસ ઔરતકો પહચાન લિયા. ઉસે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે પાસ લે ગએ. ઉસ્કે બાલોંસે જો પૈગામ નિકાલા ગયા થા વહ હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હવાલે કિયા ગયા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને પૈગામ પળા તો ચેહરા લાલ હો ગયા. યહ બળા હી ખતરનાક પૈગામ થા. ઉસ ઔરતને ઈકબાલે જુર્મ કર લિયા ઔર પૈગામ દેનેવાલે યહૂદીકા નામ ભી બતા દિયા. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઉસ ઔરતકો સજાએ મૌત દે દી. લેકિન યહૂદી ઉસ્કે ઘરસે ગાઈબ હો ગયા થા. અગર યહ પૈગામ મક્કા પહુંચ જાતા તો મુસલમાનોકા અંજામ બહુત બૂરા હોતા. મક્કા પર ફૌજ કશીકી કિયાદત રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ફર્મા રહે થે.

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને તય્યારિયોંકા જાઈઝા લિયા ઔર કૂચકા હુકમ દે દિયા.

ઉસ ઈસ્લામી લશ્કરકી તઅદાદ દસ હઝાર પ્યાદા ઔર સવાર થી. ઉસ લશ્કર મેં મદીનાકે ઈર્દ ગિર્દકે વહ કબીલે ભી શામિલ થે જો ઈસ્લામ કબૂલ કર ચુકે થે. મુઅર્રિખીનને લિખ્ખા હે કે યહ લશ્કર મક્કા જા રહા થા તો રાસ્તેમેં દો તીન કબીલે ઈસ લશ્કરમેં શામિલ હો ગએ. તકરીબન્ તમામ મુસ્લિમ ઔર ગૈરમુસ્લિમ મુઅર્રિખોંને લિખ્ખા હે કે રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી કિયાદતમેં ઈસ લશ્કરકી પેશ કદમી ગૈર મઅમૂલી તોર પર તેઝ થી ઔર યહ મુસલમાનોકા પહલા લશ્કર થા જિસ્કી નફરી દસ હઝાર તક પહુંચી થી.

યહ લશ્કર મક્કાકે શિમાલ મગ્રિબમેં એક વાદી મુર્રુઝ્ઝહરમેં પહુંચ ગયા જો મક્કાસે તકરીબન્ દસ મીલ દૂર હે. ઉસ વાદીકા એક હિસ્સા વાદી એ ફાતિમા કહલાતા હે. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઈસ મકસદમેં કામિયાબ હો ચુકે થે કે અહલે મક્કાકો ઈસ્લામી લશ્કરકી આમદકી

ખબર ન હો. અબ ખબર હો ભી જાતી તો કોઈ ફર્ક નહીં પળતા થા. અબ કુરૈશ દૂસ્રે કબીલોંકો મદદકે લિએ બુલાને નહીં જા સકતે થે. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને કિસી ન કિસી બહરૂપમેં અપને આદમી મક્કાકે કરીબ ગર્દો નવાહમેં ભેજ દીએ થે.

★

થોળી દેર આરામ કરકે ઈસ્લામી લશ્કર મક્કાકે તરફ ચલ પળા. જુઅફા એક મુકામ હે જહાં લશ્કરકા હર અવ્વલ દસ્તા પહુંચા તો મક્કાકી તરફસે છોટા સા એક કાફલા આતા દિખાઈ દિયા. ઉસે કરીબ આને દિયા ગયા. દેખા વહ કૂરૈશકા એક સરકર્દા આદમી અબ્બાસ થા જો અપને પૂરે ખાનદાનકે સાથ લિએ મદીનાકો જા રહા થા. યહ વહ શખ્સ થે જિસ્ને હઝરત અબ્બાંસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે નામસે તારીખે ઈસ્લામમેં શોહરત હાસિલ કી. ઉન્હેં રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હુઝૂર લે જાયા ગયા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઉન્હેં અછ્છી તરહ જાન્તે થે.

ક્યૂં અબ્બાસ ! રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને કહા, ક્યા તુ ઈસ લિએ મક્કાસે ભાગ નિકલા હે કે મક્કા પર કયામત ટૂટનેવાલી હે ?

ખુદાકી કસમ, મક્કાવાલોંકો ખબર હી નહીં કે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા લશ્કર ઉન્કે સર પર આ ગયા હે. અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને કહા ઔર મેં આપકી ઈતાઅત કબૂલ કરને મદીનાકો જા રહા થા.

મેરી નહીં અબ્બાસ, રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને કહા ઈતાઅત ઉસ અલ્લાહકી કબૂલ જો વહદહુ લાશરીક હે ઔર વહી ઈબાદતકે લાઈક હે. મેં ઉસ્કા ભેજા હુવા રસૂલ હૂં.

હઝરત અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઈસ્લામ કબૂલ કર લિયા. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઉન્હેં ગલે લગા લિયા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો મુસર્રત ઉસ્સે હૂઈ કે અહલે કુરૈશ મક્કામેં બે ફિકર ઔર બે ગમ બેઠે થે.

હઝરત અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને જબ યહ સૂરતે હાલ

દેખી તો ઉન્હોંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમસે કહા કે અહલે કુરૈશ આખિર હમારા અપના ખૂન હે. દસ હઝારકે ઈસ લશ્કરકે કદમોમેં કુરૈશકે બચ્ચે ઔર ઔરતેં ભી કુચલ જાએંગે. અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમસે યહ ભી બતાયા કે કુરૈશમેં ઈસ્લામકી કબૂલિયતકી એક લહર પૈદા હો ગઈ હે. ક્યા યહ મુનાસિબ ન હોગા કે ઉન્હેં સુલહકા એક મૌકા દે દિયા જાએ ?

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે કહા કે વહી મક્કા જાએં ઔર અબૂ સુફયાનસે કહે કે મુસલમાન મક્કા પર કબ્ઝા કરને આ રહે હે. અગર અહલે મક્કાને મુકાબલા કિયા તો કિસીકો ભી ઝિંદા નહીં છોળા જાએગા. મક્કા શહર મુસલમાનોકે હવાલે કર દિયા જાએ.

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ન સિર્ફ મક્કા જાનેકી ઈજાઝત દી બલ્કે ઉન્હેં અપના ખચ્ચર ભી દિયા જો આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઘોળેકે અલાવા અપને સાથ રખતે થે.

★

અબૂ સુફયાન મદીનાસે જો તઅષ્ષુર લે કર ગયા થા વહ ઉસકે લિએ બળા હી ડરાવના ઔર ખતરનાક થા. વહ તજુર્બાકાર આદમી થા ઔર વહ મુસલમાનોંકી શુજાઅત ઔર અઝમકી પુખ્તગીસે વાકિફ થા. ઉસે હર લમ્હા ધળકા લગા રહતા થા કે મુસલમાન મક્કા પર હમ્લા કરેંગે. ઉસ્કી બીવી હિંદા, ઉસ્કે સાલાર ઈકરમા ઔર સફવાન ઉસ્કા હોસલા બળાતે રહતે થે લેકિન ઉસે અપને ઝાતી વકારકી ઔર અપને કબીલેકી તબાહી નઝર આ રહી થી. વહ હર વક્ત બે ચેન રહને લગા થા.

એક રોઝ વહ ઉસ કદર બે ચેન હુવાકે ઘોળે પર સવાર હો કર મક્કાસે બાહર ચલા ગયા. ઉસ્કી કોઈ હિસ ઉસે બતા રહી થી કે કુછ હોનેવાલા હે. ઉસ્કે દિલ પર ગબરાહટ તારી હોતી ચલી ગઈ. ઉસ્ને અપને આપસે કહા કે હોગા યહી કે મુસલમાન મક્કા પર હમ્લા કરને આ જાએંગે. યહ સોચ કર વહ યહ દેખનેકે લિએ મદીનાકે રાસ્તે પર હો લિયા કે મદીનાકી ફૌજ આ હી તો નહીં રહી ? ઉસે ઐસા મહેસૂસ હો રહા થા જૈસે હવાકી બૂ ભી

બદલી સી હો.

વહ ઈન સોચોંમેં ગુમ મક્કાસે ચંદ મીલ દૂર નિકલ ગયા. ઉસે અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ એક ખચ્ચર પર સવાર અપની તરફ આતે દિખાઈ દિએ. વહ રૂક ગયા.

અબ્બાસ ! ઉસ્ને પૂછા ક્યા તુમ અપને પુરે ખાનદાનકે સાથ નહીં ગએ થે? વાપસ કયૂં આ ગએ હો?

મેરે ખાનદાનકી મત પૂછ અબૂ સુફયાન ! અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને કહા, મુસલમાનોંકે દસ હઝાર પ્યાદોં, ઘૂળ સવારો ઔર શુતર સવારોંકા લશ્કર મક્કાકે ઈત્ના કરીબ પહુંચ ચુકા હે જહાંસે છોળે હૂએ તીર મક્કાકે દરવાઝોંમેં લગ સકતે હેં. ક્યા તુ મક્કાકો ઉસ લશ્કરસે બચા સકતા હે? કિસીકો મદદકે લિએ બુલા સકતા હે તુ? સુલાહકા મુઆહદા તેરે સાલારોંને તોળા હે. મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ જિસે મેં અલ્લાહકા રસૂલ માન ચુકા હૂં, સબસે પેહલે તુઝે કત્લ કરેંગે. અગર તુ મેરે સાથ રસૂલે પાક સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે પાસ ચલા ચલે તો મેં તેરી જાન બચા સકતા હૂં.

ખુદાકી કસમ મેં જાન્તા થા મુજ પર યહ વક્ત ભી આએગા, અબૂ સુફયાનને કહા ચલ મેં તેરે સાથ ચલતા હૂં.

★

શામકે બા'દ અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અબૂ સુફયાનકો સાથ લિએ મુસલમાનોંકે પળાવમેં દાખિલ હૂએ. હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કેમ્પકે પેહરેદારોંકો દેખતે ફિર રહે થે ઉન્હોંને અબૂ સુફયાનકો દેખા તો આગ બગોલા હો ગએ. કહને લગે કે અલ્લાહકે દીનકા યહ દુશ્મન હમારે પળાવમેં ? રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી ઈજાઝતકે બગૈર આયા હે ?. ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રસૂલે પાક સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ખૈમેંકી તરફ દોળ પળે. વહ અબૂ સુફયાનકે કત્લકી ઈજાઝત લેને ગએ થે લેકિન અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ભી પહુંચ ગએ, રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઉન્હેં સુબ્હ આનેકો કહા. અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અબૂ સુફયાનકો રાત અપને પાસ રખા.

અબૂ સુફયાન, સુબહ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને

ઉસ્સે પૂછા, ક્યા તુ જાન્તા હે કે અલ્લાહ વહદહુ લાશરીક હે ઔર વહી મઅબૂદ હે ઔર વહી હમ સબકા મદદગાર હે ?

મૈંને યહ ઝરૂર માન લિયા હે કે જિન બૂતોંકી ઈબાદત મેં કરતા રહા હૂં વહ બૂતોંકે સિવા કુછ ભી નહીં, અબૂ સુફયાનને કહા વહ મેરી કોઈ મદદ નહીં કર સકે.

ફિર યહ કયૂં નહીં માન લેતાકે મેં ઉસ અલ્લાહકા રસૂલ હૂં જો મઅબૂદ હે. ? રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને પૂછા, મેં શાયદ યહ ન માનૂંકે તુમ અલ્લાહકે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમહો, અબૂ સુફયાન હારી હૂઈ સી આવાઝ મેં બોલા.

અબૂ સુફયાન ! અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને કહર ભરી આવાઝ સે કહા, ક્યા તુ મેરી તલવારસે અપના સર તનસે જુદા કરાના ચાહતા હે ? ઔર રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમસે અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને કહા કે અબૂ સુફયાન એક કબીલેકા સરદાર હે, બા વકાર ઔર ખુદ્દાર ભી હે યહ મુલ્તજી(દરખાસ્ત કરનેવાલા) હો કે આયા હે.

અબૂ સુફયાન પર કુછ ઐસા અષર હુવા કે ઉસ્ને બે ઈખ્તિયાર કહા ''મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ અલ્લાહકે રસૂલ હે... મૈંને તસ્લીમ કર લિયા... મૈંને માન લિયા.

જાઓ, રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને કહા મક્કામેં ઐલાન કર દો કે મક્કાકે વહ લોગ મુસલમાનોંકી તલ્વારોંસે મહફૂઝ રહેંગે જો અબૂ સુફયાનકે ઘરમેં દાખિલ હો જાએંગે ઔર વહ લોગ મહફૂઝ રહેંગે જો હરમમેં દાખિલ હો જાએંગે ઔર વહ મહફૂઝ રહેંગે જો અપને દરવાઝે બંદ કરકે અપને ઘરોંમેં રહેંગે.

અબૂ સુફયાન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઉસી વક્ત મક્કાકો રવાના હો ગએ ઔર રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને સહાબાએ કિરામ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમકે સાથ ઉસ મસલે પર તબાદલાએ ખયાલાત શુરૂઅ કર દિયા કે મક્કામેં ઈકરમા ઔર સફ્વાન જૈસે માહિર ઔર દિલેર સાલાર મૌજૂદ હે. વહ મુકાબલા કિએ બગૈર મક્કા પર કબઝા નહીં હોને દેંગે.

******

ઊંટ બહુત તેઝ દોળા આ રહા થા. જબ વહ મક્કાકે કરીબ પહુંચા તો ઉસ્ને ચિલ્લાના શુરૂઅ કર દિયા, ઉઝઝા ઔર હુબલકી કસમ મદીનાવાલોંકા લશ્કર મુર્રુઝઝહરમેં પળાવ કિએ હૂએ હે ઔર મૈંને અપને સરદાર અબૂ સુફયાનકો વહાં જાતે દેખા હે... અહલે કુરૈશ હૌંશિયાર હો જાઓ, મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા લશ્કર આ રહા હે, ઉસ્ને ઊંટકો રોકા ઔર ઉસે બિઠા કર ઉતરને કે બજાએ ઉસ્કી પીઠસે કૂદ કર ઉતરા.

ઉસ્કી પુકાર જિસ્ને સુની વહ દોળા આયા. વહ ગભરાહટકે આલમમેં યહી કહે જા રહા થા કે મદીનાકે લશ્કર મુર્રુઝઝહર તક આન પહુંચા હે ઔર અબૂ સુફયાનકો ઉસ લશ્કરકી તરફ જાતે દેખા હે. મક્કાકે લોગ ઉસ્કે ઈર્દ ગિર્દ ઈકટ્ઠે હોતે ચલે ગએ.

અબૂ હસના ! એક મુઅમ્મર આદમીને ઉસે કહા, તેરા દિમાગ સહી નહીં યા તુ ઝૂટ બોલ રહા હે. મેરી બાતકો ઝૂટ સમજોગે તો અપને અંજામકો બહુત જલ્દી પહુંચ જાઓગે. શુતર સવાર અબૂ હસનાને કહા, કિસીસે પૂછો હમારા સરદાર ઉધર કયૂં ગયા હે ? ઉસ્ને ફિર ચિલ્લાના શરૂ કર દિયા, એ કબીલા કુરૈશ ! મુસલમાન અછૂછી નિય્યતસે નહીં આએ.

અબૂ હસનાકા વાવેલા મક્કાકી ગલિયોંસે હોતા હુવા અબૂ સુફયાનકી બીવી હિંદાકે કાનોં તક પહુંચા. વહ આગ બગોલા હો કે બાહર આઈ ઔર ઉસ હુજૂમકો ચીરને લગી જિસ્ને અબૂ હસનાકો ઘેર રખ્ખા થા.

અબૂ હસના ! ઉસ્ને અબૂ હસનાકા ગિરેહબાન પકળ કર કહા, મેરી તલ્વાર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ખૂનકી પ્યાસી હે, તુ મેરી તલ્વારસે અપની ગરદન કટવાને કયૂં આ ગયા હે ? કયા તુ નહીં જાન્તાકે જિસ પર તુ ઝૂટા ઈલ્ઝામ થોપ રહા હે વહ મેરા શોહર ઔર કબીલેકા સરદાર હે !

અપની તલ્વાર ઘરસે લે આ ખાતૂન ! અબૂ હસનાને કહા, લેકિન તેરા શોહર આ જાએ તો ઉસસે પૂછના વહ કહાં સે આયા હે ?

ઔર તૂ કહતા હે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ લશ્કર લે કર આએ હે ? હિંદાને પૂછા.

ખુદાકી કસમ ! અબૂ હસનાને કહા, મૈં વહ કહતા હૂં જો મૈંને દેખા હે.

અગર તુ સચ કહતા હે તો મુસલમાનોંકો ઉન્કી મોત ઈધર લે આઈ હે, હિંદાને કહા. અબૂ સુફયાન વાપસ આ રહા હે.

★

અહલે મક્કા એક મૈદાનમેં જમા હો ગએ થે. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી પેશ કદમી અબ રાઝ નહીં રહ ગઈ થી લેકિન અબ કોઈ ફર્ક નહીં પળતા થા. અહલે કુરૈશ અબ કિસીકો મદદકે લિએ નહીં બુલા સકતે થે.

અબૂ સુફયાન આ રહા થા, લોગો પર ખામોશી તારી હો ગઈ. અબૂ સુફયાનકી બીવી હિંદા લોગોકો દાએં બાએં ધકેલતી આગે ચલી ગઈ. ઉસ્કે ચહરે પર કહર ઔર ગઝબ થા ઔર ઉસ્કી આંખો સે જૈસે શોલે નિકલ રહે થે. અબૂ સુફયાનને લોગોકે સામને આ કર ઘોળા રોકા. ઉસ્ને અપની બીવીકી તરફ તવજ્જુહ ન દી.

અહલે કુરૈશ ! અબૂ સુફયાનને બુલંદ આવાઝસે કહા, પેહલે મેરી બાત ઠંડે દિલસે સુન લેના ફિર કોઈ ઔર બાત કહના. મૈં તુમ્હારા સરદાર હૂં. મુઝે તુમ્હારા વકાર અઝિઝ હે... મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઈત્ને ઝિયાદા લાઓ લશ્કર લે કર આએ હે જિસ્કે મુકાબલેમેં તુમ કત્લ હોનેકે સિવા કુછ નહીં કર સકોગે. અપની ઔરતોંકો બચાઓ, અપને બચ્ચોંકો બચાઓ, કબૂલ કર લો ઉસ હકીકતકો જો તુમ્હારે સર પર આ ગઈ હે. તુમ્હારે લિએ ભાગ જાનેકા ભી કોઈ રાસ્તા નહીં રહા.

હમેં યહ બતા હમારે સરદાર હમ ક્યા કરે ? લોગોમેંસે કિસીકી આવાઝ આઈ.

મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી ઈતાઅત કબૂલ કર લેનેકે સિવા કોઈ રાસ્તા નહીં, અબૂ સુફયાનને કહા.

ખુદાકી કસમ મુસલમાન હમેં ફિર ભી નહીં બખ્શેંગે, એક ઔર આવાઝ ઉઠી. વહ અપને મકતૂલોંકા બદલા લેંગે. વહ સબસે પેહલે તુમ્હેં કત્લ કરેંગે. ઉહદ મેં તુમ્હારી બીવીને ઉન્કી લાશોંકો ચીરા ફાળા થા.

હિંદા અલગ ખળી ફુંકાર રહી થી.

મૈં તુમ સબકી સલામતીકી ઝમાનત લે આયા હૂં, અબૂ સુફયાનને

કહા મૈં મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમસે મિલ કર આ રહા હૂં. ઉન્હોં કહા હે કે તુમ્મેંસે જો મેરે ઘરમેં આ જાએંગે વહ મુસલમાનોંકે જબર વ તશદુદસે મહફૂઝ રહેંગે.

ક્યા સબકે સબ લોગ તુમ્હારે ઘરમેં સમા સકતે હે ? કિસીને પૂછા.

નહીં, અબૂ સુફયાનને કહા મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને કહા હે કે વહ લોગ જો અપને ઘરોંસે બાહર નહીં નીકલેંગે ઔર ઉન્કે દરવાઝે બંદ રહેંગે, ઉન પર ભી મુસલમાન હથિયાર નહીં ઉઠાએંગે. ઔર જો લોગ ખાને ખુદાકે અંદર ચલે જાએંગે ઉન્કો ભી મુસલમાન અપના દોસ્ત સમઝેંગે. વહ દુશ્મન સિર્ફ ઉસે જાનેંગે જો હથિયાર લે કર બાહર આએગા. અબૂ સુફયાન ઘોળેસે ઉતર આયા ઔર બોલા, તુમ્હારી સલામતી ઉસીમેં હે તુમ્હારી ઈઝઝત ઉસીમેં હે કે તુમ દોસ્તો ઔર ભાઈયોંકી તરહ ઉન્કા ઈસ્તિકબાલ કરો.

અબૂ સુફયાન ! કુરૈશકે મશ્હૂર સાલાર ઈકરમાને લલકાર કર કહા. હમ અપને કબીલેકે કાતિલોંકા ઈસ્તિકબાલ તલ્વારોં ઔર બર્છિયોંસે કરેંગે.

હમારે તીર ઉન્કા ઈસ્તિકબાલ મક્કાસે દૂર કરેંગે. કુરૈશકે દૂસ્રે દિલેર ઔર તજુર્બાકાર સાલાર સફવાનને કહા, હમેં અપને દેવતાઓંકી કસમ હમ દરવાઝે બંદ કરકે અપને ઘરોંમેં બંદ નહીં રહેંગે.

હાલાતકો દેખો ઈકરમા, અબૂ સુફયાનને કહા. હોંશકી બાત કરો સફવાન ! વહ હમ્મેંસે હેં. આજ ખાલિદ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે સાથ જા મિલા હે તો મત ભૂલ કે ઉન્કી બહન ફાખ્તા તુમ્હારી બીવી હે. ક્યા તૂ અપની બીવીકે ભાઈકો કત્લ કરેગા... ક્યા તુઝે યાદ નહી રહા કે મેરી બેટી ઉમ્મેં હબીબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી બીવી હે ? ક્યા તૂ યકીન નહી કરેગા કે મેં અપને કબીલેકી ઈઝઝત ઔર નામૂસકી ખાતિર મદીના ગયા તો મેરી અપની બેટીને મેરી બાત સુનનેસે ઈન્કાર કર દિયા થા ! મેં મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ઘરમેં ચાર પાઈ પર બેઠને લગા તો ઉમ્મેં હબીબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા મેરે નીચેસે ચાર પાઈ પર બિછી હૂઈ ચાદર ખીંચ લી થી... બાપ અપની બેટીકા દુશ્મન નહીં હો સકતા સફવાન!

મક્કાકે લોગોમેં ઈકરમા ઔર સફવાન ઔર દો તીન ઔર આદમિયોંકે

સિવા ઔર કિસીકી આવાઝ નહીં સુનાઈ દે રહી થી. મુઅર્રિખોને લિખ્ખા હે કે કબીલા કુરૈશકી ખામોશી ઝાહિર કરતી થી કે ઉન લોગોંને અબૂ સુફયાનકા મશ્વરહ કબૂલ કર લિયા હે. અબૂ સુફયાનકે ચહરે પર ઈત્મીનાનકા તઅષ્ષુર આ ગયા મગર ઉસ્કી બીવી હિંદા જો અલગ ખળી ફુંકાર રહી થી, તેઝીસે અબૂ સુફયાનકી તરફ બળી ઔર ઉસ્કી મૂછેં જો ખાસ્સી બળી થી, અપને દોનોં હાથોંમેં પકળ લી.

મૈં સબસે પેહલે તુઝે કત્લ કરૂંગી, હિંદાને અબૂ સુફયાનકી મૂછેં ઝોર ઝોરસે ખીંચતે હૂએ કહા, બુઝદિલ બૂળે ! તૂને કબીલેકી ઈઝઝત ખાકમેં મિલા દી હે. ઉસ્ને અબૂ સુફયાનકી મૂછેં છોળ કર ઉસ્કે મુંહ પર બળી ઝોરસે થપ્પળ મારા ઔર લોગોંસે મુખાતિબ હો કર બોલી, તુમ લોંગ ઈસ બૂળેકો કત્લ કયૂં નહીં કર દેતે જો તુમ્હેં મુસલમાનોંકે હાથોં ઝલીલ વ ખ્વાર કરનેકી બાતે કર રહા હે ?

મુઅર્રિખ મગાઝિ ઔર ઈબ્ને સઅદ લિખતે હે કે હિંદાને અપને ખાવિંદકે સાથ ઈત્ના તૈશમેં આ કર સુલૂક કિયા તો લોગોં પર સન્નાટા તારી હો ગયા. અબૂ સુફયાન જૈસે બુત બન ગયા હો. ઈકરમા ઔર સફવાન ઉન્કે દરમિયાન આ ગએ.

હમ લળેંગે હિંદા, સફવાનને કહા, ઉસે જાને દે ઉસ પર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકા જાદૂ ચલ ગયા હે. અબૂ સુફયાન ખામોશ રહા.

શામ તક અહલે કુરૈશ દો હિસ્સોંમેં બટ ચુકે થે. ઝિયાદાતર લોગ લળનેકે હકમેં નહીં થે. બાકી સબ ઈકરમા, સફવાન ઔર હિંદાકા સાથ દે રહે થે.

★

શામકે બા'દ સફવાન અપને ઘર ગયા. ઉસ્કી બીવી જિસ્કા નામ ફાખ્તા થા, ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી બહન થી વહ ભી અબૂ સુફયાનકી બાતેં સુન ચુકી થી.

કયા મૈંને ઠીક સુના હે કે તુમ અપને કબીલેકે સરદારકી ના ફરમાની કર રહે હો ? ફાખ્તાને સફવાનસે પૂછા.

અગર ફર્માં બરદારી કરતા હૂં તો પુરે કબીલેકા વકાર તબાહ હોતા હે,

સફવાનને કહા કબીલેકા સરદાર બુઝદિલ હો જાએ તો કબીલેવાલોંકો બુઝદિલ નહીં હોના ચાહિએ. સરદાર અપને કબીલેકે દુશ્મનકો દોસ્ત બના લે તો વહ કબીલેકા દોસ્ત નહીં હો સકતા.

ક્યા તુમ મુસલમાનોંકા મુકાબલા કરોગે ? ફાખ્તાને પૂછા.

તો ક્યા તુમ યહ પસંદ કરોગીકે તુમ્હારા શોહર અપને ઘરકે દરવાઝે બંદ કરકે અપની બીવીકે પાસ બેઠ જાએ ઔર દુશ્મન ઉસ્કે દરવાઝેકે સામને દનદનાતા ફિરે ? ક્યા મેરે બાઝૂ ટૂટ ગએ હે ? ક્યા મેરી તલ્વાર ટૂટ ગઈ હે ? ક્યા તુમ ઉસ લાશકો પસંદ નહીં કરોગી જો તુમ્હારે ઘરમેં લાઈ જાએગી ઔર સારા કબીલા કહેગા કે યહ હે તુમ્હારે ખાવિંદકી લાશ જો બળી બહાદુરીસે લળતા હુવા મારા ગયા હે. યા તુમ ઉસ શોહરકો પસંદ કરોગી જો તુમ્હારે પાસ બેઠા રહેગા ઔર લોગ તુમ્હેં કહેંગે કે યહ હે એક બુઝદિલ ઔર બે વકાર આદમીકી બીવી જિસ્ને અપની બસ્તી ઔર ઈબાદતગાહ દુશ્મનકે હવાલે કર દી હે. તુમ મુઝે કિસ હાલમેં દેખના પસંદ કરોગી ?

મેંને તુમ પર હમેંશા ફખ્ર કિયા હે સફવાન ! ફાખ્તાને કહા ઔરતેં મુઝે કહતી હે કે તુમ્હારા ખાવિંદ કબીલેકી આંખકા તારા હે, લેકિન અબ હાલાત કુછ ઔર હે. તુમ્હારા સાથ દેનેવાલે બહૂત થોળે હેં. સુના હે મદીનાવાલોંકી તઅદાદ બહૂત ઝિયાદા હે, ઔર અબ મેરા ભાઈ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ભી ઉન્કે સાથ હે. તુમ જાન્તે હો વહ લળને મરનેવાલા આદમી હે.

ક્યા તુમ મુઝે અપને ભાઈસે ડરા રહી હો ફાખ્તા ?

નહીં ફાખ્તાને કહા, મુઝે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ મિલ જાતા તો મેં ઉસે ભી યહી કહતી જો મેં તુમ્હે કહ રહી હૂં... વહ મેરા ભાઈ હે વહ તુમ્હારે હાથસે મારા જા સકતા હે. તુમ ઉસ્કે હાથસે મારે જા સકતે હો. તુમ એક દૂસ્રેકે મુકાબલેમેં ન આઓ. મેં ઉસ્કી બહન ઔર તુમ્હારી બીવી હૂં, લાશ તુમ્હારી હૂઈ યા ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી મેરા ગમ એક જૈસા હોગા.

યહ કોઈ અજીબ બાત નહીં ફાખ્તા સફવાનને કહા, દુશ્મની ઐસી પેદા હો ગઈ હે કે બાપ બેટેકા ઔર ભાઈ ભાઈકા દુશ્મન હો ગયા હે. અગર મેં તુમ્હારે રિશ્તેકા ખયાલ રખું તો...

તુમ મેરે રિશ્તેકા ખયાલ ન રખ્ખો ફાખ્તાને ઉસ્કી બાત કાટતે હૂએ કહા, કબીલેકા સરદાર તુમ્હે કહ રહા હે કે લળાઈ નહીં હોગી, મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી ઈતાઅત કબૂલ કર લેંગે, ફિર તુમ લળાઈકા ઈરાદા તર્ક કયૂં નહીં કર દેતે ? તુમ્હારે સાથ બહૂત થોળે આદમી હોંગે.

મેં ઈતાઅત કબૂલ કરનેવાલોંમેંસે નહીં સફવાનને કહા.

ફિર મેરી એક બાત માન લો ફાખ્તાને કહા ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે આમને સામને ન આના ઉસે મેરી માંને જનમ દિયા હે હમ દોનોંને એક માંકા દૂધ પિયા હે. વહ જહાં કહી ભી હે બહન યહી સુનના ચાહતી હે કે ઉસ્કા ભાઈ ઝિંદા હે... મેં બેવા ભી નહીં હોના ચાહતી સફવાન.

ફિર અપને ભાઈસે જાકે કહોકે મક્કાકે કરીબ ન આએ, સફવાનને કહા વહ મેરે સામને આએગા તો હમારે રિશ્તે ખતમ હો જાએંગે.

ફાખ્તાકે આંસૂ સફવાનકે ઈરાદેકો ઝરા સા ભી મુતઝલઝલ ન કર સકે.

★

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને એક ઔર ઈન્તિઝામ કિયા, ઉન્હોંને ચંદ એક આદમી મુખ્તલિફ બેહરૂપોંમેં મક્કાકે ઈર્દ ગિર્દ છોળ રખ્ખે થે. ઉન્કા કામ યહ થા કે મક્કાસે કોઈ આદમી બાહર નિકલ કર કહી જાતા નઝર આએ તો ઉસે પકળ લે જાસૂસીકા યહ અહતમામ ઈસ લિએ કિયા ગયા થા કે કુરૈશ અપને દોસ્ત કબીલોંકો મદદકે લિએ ન બુલા સકે.

દૂસ્રે હી દિન દો શુતર સવારોંકો પકળા ગયા જો આમસે મુસાફિર મા'લુમ હોતે થે ઉન્હેં મુસલમાનોંકે પળાવમેં લે જાયા ગયા. એક દો ધમકિયોંસે ડર કર ઉન્હોં ને અપની અસલિયત ઝાહિર કર દી. ઉન્મેં એક યહૂદી થા ઔર દૂસ્રા કુરૈશ કબીલેકા. વહ મક્કા ચંદ મીલ દૂર રહનેવાલે બનૂબક્રકે હાં યહ ઈત્તિલાઅ લેકે જા રહે થે કે મુસલમાન મુર્રુઝઝહરમેં પળાવ કિએ હૂએ હે. બનૂબક્રકો પૈગામ ભેજા જા રહા થા.કે વહ મુસલમાનોં પર શબખૂન મારે ઔર વહ અપને સાથ ઔર કબીલેકો ભી મિલા લેં. પૈગામમેં યહ ભી થા કે મુસલમાન મક્કાકો મુહાસરેમેં લે તો બનૂબક્ર ઔર દૂસ્રે કબીલે અકબસે ઉન પર હમ્લા કર દેં.

ઉન્સે પૂછા ગયા કે મક્કામેં લળાઈકી તય્યારિયાં કિસ પૈમાને પર હો

રહી હે. ઉન્હોંને બતાયા કે અબૂ સુફયાન લળાઈ નહીં ચાહતા ઔર મક્કાવાલોંકી અકષરિયત ઉસકે સાથ હે. સિર્ફ ઈકરમા ઔર સફવાન લળેંગે લેકિન ઉન્કે સાથ બહુત થોળે આદમી હે. ઉન દોનો આદમિયોંકો અબૂ સુફયાનને નહીં, ઈકરમા ઔર સફવાનને ભેજા થા.

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને અપને સાલારોં વગૈરાસે કહા કે મક્કામેં યહ ફર્ઝ કરકે દાખિલ હુવા જાએગા કે કુરૈશ શહરકે દિફાઅમેં લળેંગે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને અપની ફૌજકો ચાર હિસ્સોંમેં તકસીમ કિયા. ઉસ ઝમાનેમેં મક્કાકી તરફ ચાર રાસ્તે જાતે થે જો મક્કાકે ઈર્દ ગિર્દ ખળી પહાળિયોંમેંસે ગુઝરતે થે. ફૌજકે હર હિસ્સેકો એક એક રાસ્તા દે દિયા ગયા. ઉન્હેં અપને અપને રાસ્તેસે મક્કા શહરકી તરફ પેશ કદમી કરની થી.

ફૌજકે ઈન હિસ્સોંમેં એક કી નફરી સબસે ઝિયાદા રખી ગઈ. ઉન્કી કમાન અબૂ ઉબૈદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો દી ગઈ. હઝરત રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો ઈસ દસ્તેકે સાથ રહના થા. એક હિસ્સેકી કમાન અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે પાસ થી. એક કે કમાનદાર ઝુબૈર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ થે ઔર ચૌથે હિસ્સેકી કમાન ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે પાસ થી.

મુઅર્રિખોંને લિખ્ખા હે કે ઉસ ઈસ્કીમમેં ગૈર મા'મૂલી દાનિશ કાર ફર્મા થી. ચાર સિમ્તોંસે પેશ કદમીકા મકસદ યહ થા કે મક્કાકે દિફાઈ દસ્તોંકો ચાર હિસ્સોં મેં બિખેર દિયા જાએ. અગર વહ મુસલમાનોકી પેશ કદમીકો કિસી એક યા દો રાસ્તોં પર રોક ભી લે તો દૂસ્રે દસ્તે આગે બળ કર શહરમેં દાખિલ હો સકેં. ઉસકે અલાવા ફૌજકી ઈસ તકસીમકા મકસદ યહ ભી થા કે કુરૈશ અગર દિફાઅમેં ન લળેં તો વહ કિસી રાસ્તેસે ભાગ ભી ન સકેં.

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઉસ ઈસ્કીમકે અલાવા જો અહકામ દિએ વહ યહ થે કે કુરૈશ દિફાઅમેં ન લળેં તો ઉન પર હાથ ન ઉઠાયા જાએ. અમનકા જવાબ પુર અમન તરીકેસે દિયા જાએ. અગર કહીં જળપ હો જાએ તો ઝખ્મિયોંકો કત્લ ન કિયા જાએ બલ્કે ઉન્કી મર્હમ પટ્ટી ઔર દેખ ભાલ કી જાએ. લળનેવાલોમેં જો પકળા જાએ, ઉસ પર ન તશદ્દુદ

કિયા જાએ ન ઉન્કો કત્લ કિયા જાએ. ઔર ઉસે જંગી કૈદી ભી ન સમઝા જાએ. ઔર ઉન્મેંસે કોઈ ભાગ નિકલે તો ઉસે ભાગ જાને દિયા જાએ.

ઈસ્લામી લશ્કરકે ચારોં હિસ્સોંકો પેશ કદમીકા હુકમ દે દિયા ગયા.

★

૨૦ રમઝાનુલ્મુબારક ૮ હિજરી (૧૧ જનવરી ૬૩૦ ઈસ્વી)કા દિન થા. ઈસ્લામી લશ્કરકે તીન હિસ્સે અપને રાસ્તોંસે ગુઝર કર મક્કામેં દાખિલ હો ગએ. કિસી તરફસે ઉન પર કોઈ એક તીર ભી ન આયા. શહરકા કોઈ દિફાઅ ન થા. કુરૈશકી કોઈ તલ્વાર નિયામસે ન નિકલી. લોગ ઘરોંમેં બંદ રહે. કિસી કિસી મકાનકી છત પર કોઈ ઔરત યા બચ્ચે ખળે નઝર આતે થે. મુસલમાન ચોકન્ને થે. શહરકા સુકૂત મશ્કૂક ઔર ડરાવના થા. ઐસે લગતા થા જૈસે ઈસ સુકૂતસે તૂફાન ઉઠનેવાલા હો.

શહરસે કોઈ તૂફાન ન ઉઠા. તૂફાન ઉઠાનેવાલે દો આદમી થે. એક ઈકરમા દૂસરા સફવાન, દોનો શહરમેં નહીં થે. કઈ ઔર આદમી શહરમેં નહી થે. વહ કરીબ હી કહીં છુપે હૂએ થે.

વહ રાતકો બાહર નિકલ ગએ થે. ઉન્કે સાથ તીરંદાઝ ભી થે. યહ એક જૈશ થા જો ઉસ પહાળી રાસ્તેકે કરીબ જા પહુંચા થા જો ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી પેશ કદમીકા રાસ્તા થા. ઈકરમા ઔર સફવાનકો મા'લૂમ નહીં થા કે ઈસ ઈસ્લામી દસ્તેકે કાઈદ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ હૈં. ઈકરમા ઔર સફવાનકા એક આદમી કહીં બુલંદી પર થા ઉસ્ને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો પહચાન લિયા. ઔર ઉપરસે દોળતા નીચે આ ગયા.

એ સફવાન ! ઉસ આદમીને સફવાનસે કહા, ક્યા તૂ હમેં ઈજાઝત દેગા કે તેરી બીવીકે ભાઈકો હમ કત્લ કરદેં ?... મેરી આંખે ધોકા નહીં ખા સકતી મૈંને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો દેખા હે.

અપને કબીલેકી ઈઝઝત ઔર ગૈરતસે બળ કર મુઝે કોઈ ઔર અઝીઝ નહીં સફવાનને કહા. અગર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ મેરી બહનકા ખાવિંદ હોતા તો આજ મૈં અપની બહનકો બેવા કર દેતા.

મત દેખો કોન કિસ્કા ભાઈ, કિસ્કા બાપ ઔર કિસ્કા ખાવિંદ હે. ઈકરમાને કહા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ મેરા ભી કુછ લગતા હે

લેકિન આજ વહ મેરા દુશ્મન હે.

ખાલિદકા દસ્તા ઔર આગે આયા તો ઉસ પર તીરોંકી પહલી બોછાર આઈ. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપને દસ્તેકો રોક લિયા.

એ અહલે કુરૈશ ખાલિદને બળી બુલંદ આવાઝસે કહા, હમેં રાસ્તા દે દોગે તો મહફૂઝ રહોગે. હમારે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા હુકમ હે કે ઉસ પર હાથ ન ઉઠાના જો તુમ પર હાથ નહીં ઉઠાતા.... ક્યા તુમ્હેં અપની જાનેં અઝીઝ નહીં ? મેં તુમ્હેં સિર્ફ એક મોકા દૂંગા.

તીરોંકી એક ઔર બૌછાર આઈ.

હમ તેરે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હુકમકે પાબંદ નહીં ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઈકરમાને લલકાર કર કહા. હિંમ્મત કર ઔર આગે આ. હમ હૈં તુમ્હારે પુરાને દોસ્ત... સફવાન ઔર ઈકરમા... તુમ મક્કામેં ઝિંદા દાખિલ નહીં હો સકોગે.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને તીરોંકી દૂસરી બૌછારસે મા'લૂમ કર લિયા થા કે દુશ્મન કહાં હે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપને દસ્તેકો રોક કર પીછે હટા લિયા ઔર અપને કુછ આદમિયોંકો પહાળિયોંકે ઉપરસે આગે બળ્હને ઔર તીરંદાઝોં પર હમ્લા કરનેકે લિએ ભેજ દિયા. ઈકરમા ઔર સફવાન ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે ઉન આદમિયોંકો ન દેખ સકે.

થોળીસી દેરમેં યહ આદમી દુશ્મનકે સર પર જા પહુંચે. વાદીસે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને હલ્લા બોલ દિયા જો ઈસ કદર તેઝ ઔર શદીદ થા કે કુરૈશકે પાંવ ઉખળ ગએ. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉપરસે ભી હમ્લા કરાયા થા ઔર નીચેસે ભી.

કહાં હો ઈકરમા ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ લલકાર રહે થે કહાં હો સફવાન !

વહ દોનો કહીં ભી નહીં થે. વહ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે હલ્લેકી તાબ ન લા સકે ઔર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો નઝર આએ બગૈર કહીં ભાગ ગએ. ઉન્કા જૈશ ભી કહીં લાપતા હો ગયા. પીછે કુરૈશકી બારહ લાશેં રહ ગઈ. મુખ્તસરસી ઈસ જળપમેં દો મુસલમાન જૈશ બિન અશઅર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઔર કોઝ બિન જાબિર ફહરી

રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ શહીદ હૂએ.

★

ઈસ્લામી ફોજકે તીન હિસ્સે મક્કામેં દાખિલ હો ચુકે થે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા દસ્તા અભી નહીં પહુંચા થા. સબ હૈરાન થે કે અહલે મક્કાને મુઝાહમત નહીં કી. ફિર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે ન આનેકી વજહ ક્યા હો સકતી હે ? એક કાસિદકો દોળાયા ગયા. વહ ખબર લાયા કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ દો મુસલમાનોકી લાશેં લે કર આ રહે હેં ઔર ઉન્કે દસ્તેને કુરૈશકે બારહ આદમી માર ડાલેં હે. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને સુના તો બહુત બર્હમ(નારાઝ) હૂએ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ અછ્છી તરહ જાન્તે થે કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ જંગ વ જદલકે દિલદાદહ હે. ઉસ્ને બગૈર ઈશ્તિઆલ (ભળકાએ) કે લળાઈ મોલ લી હોગી.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે મક્કામેં આનેકી ઈત્તિલાઅ મિલી તો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઉન્હેં બુલા કર પૂછા ઉસ હુકમકે બાવજૂદ કે લળાઈસે ગુરેઝ કિયા જાએ ઉન્હોંને કુરૈશકે બારહ આદમિયોંકો ક્યૂં માર ડાલા ?

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો બતાયા કે ઈકરમા ઔર સફવાનકે સાથ કુરૈશકે ચુનઅદદ આદમી થે જિન્હોંને ઉન પર તીર બર્સાએ, ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને યહ ભી બતાયા કે ઉન્હોંને ઈકરમા ઔર સફવાનકો એક મોકા દિયા થા લેકિન ઉન્હોંને તીરોંકી એક બોછાર ફેંક દી.

રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને અબૂ સુફયાનસે પૂછા કે ઈકરમા ઔર સફવાન કહાં હે, અબૂ સુફયાનને બતાયા કે વહ મક્કાકે દિફાઅમેં લળનેકે લિએ ચલે ગએ થે. રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો યકીન હો ગયા કે લળાઈ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને શુરૂઅ નહીં કી થી.

મક્કા પર મુસલમાનોંકા કબ્ઝા હો ચુકા થા.

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ મક્કામેં દાખિલ હૂએ તો આપકે હમરાહ ઉસામા બિન ઝૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ, બિલાલ

રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઔર ઉષ્માન બિન તલ્હા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ થે.

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો મક્કાસે હિજરત કરકે મદીના ગએ સાત સાલ ગુઝર ચુકે થે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને મક્કાકે દરો દીવારકો દેખા. વહાંકે લોગોંકો દેખા, દરવાઝોમેં ઔર છતો પર ખળી ઔરતોંકો દેખા બહુતસે ચહરે શનાસા(પહચાને) થે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ગુઝરતે ચલે ગએ ઔર કા'બામેં દાખિલ હૂએ. સાત મર્તબા બૈતુલ્લાહકા તવાફ કિયા. ઔર અલ્લાહકા શુક્ર અદા કિયા. અબ મક્કામેં કિસીકો ઈત્ની હિમ્મત નહીં પળતી થી કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો જાદૂગર કહે યા આપ પર ફબ્તી કસે.(નફરતકી તીરછી નિગાહસે દેખના)

અહલે કુરૈશ ચેહરોં પર ખોફ વ હિરાસકે તઅષ્ષુરાત લિએ અપને અંજામકે મુંતઝિર ખળે થે. અરબોકે હાં અપની બે ઈઝઝતી ઔર કત્લકે ઈન્તિકામકા રિવાઝ બળા ભયાનક થા. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને હુકમ દે દિયા થા જો અમન કાઈમ રખ્ખેંગે ઉન્કે સાથ પુરઅમન સુલૂક કિયા જાએગા. ઉસ્કે બાવજૂદ કૂરૈશ ડરે સેહમેં હૂએ થે.

અહલે કુરૈશ ! હુઝુરે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને લોગોંકે સામને રૂક કર પૂછા, ખૂદ બતાઓ તુમ્હારે સાથ ક્યા સુલૂક હો.

લોગોકી આવાઝે બુલંદ હૂઈ. વહ ખૈર ઔર બખ્શિસકે તલબગાર થે.

અપને ઘરોંકો જાઓ. હુઝૂરે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને કહા હમ્ને તુમ્હેં બખ્શ દિયા.

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી હયાતે મુકદસાકી અઝીમ ઘળી તો વહ થી જબ આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને કા'બામેં રખ્ખે હૂએ બુતોંકી તરફ તવજ્જુહ દી. બુતોંકી તઅદાદ તીનસો સાઠ થી. ઉન્મેં એક બુત ઈબ્રાહિમ અલય્હિસ્સલામકા ભી થા. ઉસ બુતકે હાથોંમેં તીર થે. ઉન તીરોંસે બુતખાનેકે પેશવા ફાલ નિકાલા કરતે થે.

હુઝૂરે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હાથમેં એક મોટી ઔર મઝબૂત લાઠી થી. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઉસી લાઠીસે બુત તોળના શુરૂઅ કર દિએ. આપ અપને જદ્દે અમ્ઝદ હઝરત ઈબ્રાહિમ

અલય્હિસલામકી સુન્નતકો ઝિંદા કર રહે થે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમબુત તોળતે જાતે ઔર બુલંદ આવાઝ સે કહતે જાતે, હક આયા બાતિલ ચલા ગયા... બેશક બાતિલકો ચલે જાના થા... મુઅર્રિખ લીખતે હૈં કે ઐસે લગતા થા જૈસે યહ સદાએ હુઝૂરે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી લાઠીકી હર ઝર્બસે કા'બાકી દિવારોંસે ઉઠ રહી હોં. કા'બાસે બુતોંકે ટુકળે ઉઠા કર બાહર ફૈંક દિએ ગએ ઔર કા'બા આલમમેં ઈસ્લામકી ઈબાદતગાહ બન ગયા.

ઉસ્કે બા'દ આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને મક્કાકે ઈન્તિઝામી ઉમૂરકી તરફ તવજ્જુહ દી. કુરૈશ ઔર દીગર કબીઈલકે લોગ કબૂલે ઈસ્લામકે લિએ આતે રહે.

બુત સિર્ફ કા'બા હી મેં નહીં થે મક્કાકે ગર્દ વ નવાહકી બસ્તિયોંમેં મંદિર થે, વહાં ભી બુત રખે થે, સબસે અહમ બુત ઉઝ્ઝાકા થા જો ચંદ મીલ દૂર નખ્લાકે મંદિરમેં રખ્ખા ગયા થા. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઉઝ્ઝાકા બુત તોળનેકા કામ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે સુપુર્દ કિયા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપને સાથ તીસ સવાર લિએ ઔર ઉસ મુહિમ પર રવાના હો ગએ દૂસ્રે મંદિરોંકે બુત તોળનેકે લિએ મુખ્તલિફ જૈશ રવાના કિએ ગએ થે.

ઉઝ્ઝાકા બુત અકેલા નહીં થા ક્યૂં કે યહ દેવી થી ઈસ લિએ ઉસ્કે સાથ છોટી દેવિયોંકે બુત ભી થે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ વહાં પહુંચે તો મંદિરકા પુરોહિત ઉન્કે સામને આ ગયા. ઉસ્ને ઈલ્તિજા કી કે ઉન્કે બુત ન તોળે જાએં.

મુઝે ઉઝ્ઝાકા બુત દિખાઓ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ નિયામસે તલ્વાર નિકાલ કર પુરોહિતસે પૂછા પુરોહિત મોતકે ખોફસે મંદિરકે એક બગલી દરવાઝેમેં દાખિલ હો ગયા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઉસ્કે પીછે ગએ એક કમરેસે ગુઝર કર દૂસ્રે કમરેમેં ગએ વહાં એક ખૂબ સૂરત બુત ચબૂતરે પર રખ્ખા થા. પુરોહિત ને બુતકી તરફ ઈશારા કિયા ઔર બુતકે આગે ફર્શ પર લેટ ગયા મંદિરકી દાસિયા ભી આ ગઈ. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને તલ્વારસે ઉસ હસીન દેવીકા બુત તોળ ડાલા ઔર અપને સવારોંસે કહાકે બુતકે ટુકળે બાહર બિખેર દેં.

પુરોહિત ધાળેં માર માર કેર રો રહા થા ઔર દાસિયાં બય્ન(નોહા) કર રહી થી.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને દેવિયોંકે બુત ભી તોળ ડાલે ઔર ગરજ કર પુરોહિતસે કહા, ક્યા અબ ભી તુમ ઉસે દેવી માનતે હો જો અપને આપકો એક ઈન્સાનસે નહીં બચા સકી ?.

પુરોહિત ધાળે મારતા રહા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફાતિહાના અંદાઝસે અપને ઘોળે પર સવાર હૂએ ઔર અપને સવારોંકો વાપસીકા હુકમ દિયા. જબ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપને તીસ સવારોંકે સાથ મંદિરસે દૂર ચલે ગએ તો પુરોહિતને જો ધાળેં માર રહા થા બળી ઝોરસે કહકહા લગાયા પુજારને જો બય્ન કર રહી થી વહ ભી હંસને લગી.

ઉઝઝાકી તોહીન કોઈ નહીં કર સકતા પુરોહિતને કહા, ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ જો ખૂદ ઉઝઝાકે પુજારી હુવા કરતે થે, બહુત ખૂશ હો કર ગયા હે કે ઉસ્ને ઉઝઝાકા બુત તોળ ડાલા હે.... ઉઝઝા ઝિંદા હે ઝિંદા રહેગી.

★

યા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ, ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને હુઝૂર અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો ઈત્તિલાઅ દી. મેં ઉઝઝાકા બુત તોળ આયા હૂં.

કહાં થા યહ બુત ? હુઝૂર અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને પૂછા.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને વહ મંદિર ઔર ઉસ્કા વહ કમ્રા બતાયા જહાં ઉન્હોંને બુત દેખા ઔર તોળા થા.

તુમ્ને ઉઝઝાકા બુત નહીં તોળા ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને કહા વાપસ જાઓ ઔર અસલી બુત તોળ કર આઓ.

મુઅર્રિખ લીખતે હે કે ઉઝઝાકે દો બુત થે. એક અસલી જિસ્કી પૂજા હોતી થી, દૂસ્રા નકલી થા યહ ગાલિબન મુસલમાનોંકો ધોકા દેનેકે લિએ બનાયા ગયા થા.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા ખૂન ખોલને લગા. ઉન્હોંને અપને સવારોંકો સાથ લિયા. ઔર નખ્લાકો રવાના હો ગએ. મંદિરકે પુરોહિતને દૂરસે ધૂળ સવારોંકો આતે દેખા તો ઉસ્ને મંદિરકે મુહાફિઝોંકો બુલાયા.

વહ ફિર આ રહે હૈં. પુરોહિતને કહા ઉન્હેં કિસીને બતાયા દિયા હોગા કે અસ્લી બુત અભી મંદિરમેં મૌજૂદ હે... ક્યા તુમ ઉઝઝાકી ઈઝઝતકી હિફાઝત કરોગે ? અગર કરોગે તો ઉઝઝા દેવી તુમ્હેં માલામાલ કર દેગી.

કુછ સોચ કર બાત કરો મુકદસ પેશવા ! એક મુહાફિઝને કહા, ક્યા હમ દો તીન આદમી ઈત્ને ઝિયાદા ધૂળ સવારોંકા મુકાબલા કર સકતે હૈં ?

અગર ઉઝઝા દેવી હે તો યહ અપને આપકો ઝરૂર બચા લેગી. એક ઔર મુહાફિઝને કહા ઉસ્કે લેહજેમેં તંઝ થી. કહને લગા, દેવી દેવતા ઈન્સાનોંકી હિફાઝત કિયા કરતે હે, ઈન્સાન દેવતાઓંકી હિફાઝત નહીં કિયા કરતે.

ફિર ઉઝઝા અપની હિફાઝત ખૂદ કરેગી પુરોહિતને કહા.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે ઘોળે કરીબ આ ગએ થે. મુહાફિઝ મંદિરકી પૂજારનોંકો સાથ લે કર ભાગ ગએ. પુરોહિતકો યકીન થા કે ઉસ્કી દેવી અપને આપકો મુસલમાનોંસે બચા લેગી. ઉસ્ને એક તલ્વાર લી ઔર ઉઝઝાકે ગલેમેં લટકા દિયા પુરોહિત મંદિરકે પિછલે દરવાઝેસે નિકલા ઔર ભાગ ગયા.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ મંદિરમેં આન પહુંચે ઔર તમામ કમ્રોંમેં ઉઝઝાકા બુત ઢુંઢને લગે. ઉન્હેં બળાહી ખૂશનુમા કમરા નઝર આયા. ઉસ્કે દરવાઝેમેં ખળે હો કર દેખા ઉઝઝાકા બુત સામને ચબુતરે પર રખા થા. ઉસ્કે ગલેસે તલ્વાર લટક રહી થી. યહ બુત વૈસાહી થા જૈસા ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ પેહલે તોળ ગએ થે. ઉસ બુતકે કદમોંમેં લોબાન જલ રહા થા. કમ્રેકી સજાવટ ઔર ખૂશ્બૂસે પતા ચલતા થા કે યહ ઈબાદતકા કમરા હે.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને દેહલીઝસે આગે કદમ રખ્ખા તો સાંવલે રંગકી એક જવાન ઔરત જો બિલ્કુલ બરહના થી ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે સામને આ રૂકી. વહ રો રહી થી ઔર ફરિયાદ કરતી થી કે બુતકો ન તોળા જાએ. મુઅર્રિખ લીખતે હૈં કે યહ ઔરત ખાલિદ

રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે ઈરાદેકો મુતઝલઝલ કરનેકે લિએ બરહના હો કે આઈ થી ઔર ઉસ્કે રોનેકા મકસદ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે જઝબાત પર અષર ડાલનેકે સિવા ઔર ક્યા હો સકતા થા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ આગે બળે તો ઉસ ઔરતને બાઝૂ ફેલા કર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા રાસ્તા રોક લિયા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને નિયામસે તલ્વાર નિકાલી ઔર ઉસ ઔરત પર ઐસા ઝોરદાર વાર કિયાકે ઉસ્કા નંગા જિસ્મ દો હિસ્સોમેં કટ ગયા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ગુસ્સેસે ભરે હૂએ બુત તક ગએ ઔર ઉસ્કે કઈ ટુકળે કર દિએ તાકત ઔર ખૂશહાલીકી દેવી અપને આપકો એક ઈન્સાનસે ન બચા સકી.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ મંદિરસે નિકલ કર ઘોળે પર સવાર હૂએ ઔર એળ લગાઈ ઉન્કે સવાર ઉન્કે પીછે જા રહે થે. મક્કા પહુંચ કર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હુઝૂરપહુંચે.

યા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા મૈં ઉઝ્ઝાકા બુત તોળ આયા હૂં.

હાં ખાલિદ, રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને કહા, અબ તુમ્ને ઉઝ્ઝાકા અસલી બુત તોળા હે. અબ ઉસ ખિત્તેમેં બુત પરસ્તી નહીં હોગી.

★

કુરૈશકા મશ્હૂર ઔર જોશીલા સાલાર ઈકરમા મક્કાકે રાસ્તેમેં ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે ખિલાફ આખરી લળાઈ લળકર રૂપોશ હો ગયા થા. ઉસ્ને ઔર સફવાનને અપને કબીલેકે સરદારકી હુકમે ઉદૂલી કી થી. ઉસે અપના અંજામ બહુત બુરા નઝર આ રહા થા. ઉસે યહ ભી મા'લૂમ થા કે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ભી યહ ખતા નહીં બખ્શેંગેકે ઉસ્ને ઈસ્લામી ફૌજકે એક દસ્તે પર હમ્લા કિયા ઔર ઉસ દસ્તેકે દો આદમી શહીદ કર દિએ થે. ઈકરમાકી બીવી મક્કામેં થી.

તારીખોંમેં વાજેહ ઈશારા મિલતા હે કે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ફત્હ મક્કાકે બા'દ કુરૈશકી ચાર ઔરતોં ઔર છે

આદમિયોંકે કત્લકા હુકમ દિયા થા. ઉન્હોંને મુસલમાનોંકો બહુત ઝિયાદા તકલીફે પહુંચાઈ થી ઔર મુસલમાનોંકે ખિલાફ સાઝિશેં તય્યાર કી થી. ઉન્હેં મુર્તદ કહા ગયા થા. ઉન્મેં હિંદા ઔર ઈકરમાકે નામ ખાસ તોર પર કાબિલે ઝિક્ર હે. અબૂ સુફયાનકી બીવી હિંદા હર ઉસ ઈન્સાનકે ખૂનકી પ્યાસી હો જાતી થી જો ઈસ્લામ કબૂલ કર લેતા થા.

ઈકરમાકી બીવી મક્કામેં થી. ફત્હે મક્કાકે દો તીન રોઝ બા'દ એક આદમી ઈકરમાકે ઘર આયા.

મેં તુમ્હારે લિએ અજનબી હૂં બહન ! ઉસ સખ્શને ઈકરમાકી બીવીસે કહા ઈકરમા મેરા દોસ્ત હે, મેં કબીલા બનૂબક્રકા આદમી હૂં.... તુમ્હે મા'લૂમ હોગા કે ઈકરમા ઔર સફવાનને મુસલમાનોંકા રાસ્તા રોકનેકી કોશિશ કી થી લેકિન ઉસકે સાથ બહુત થોળે આદમી થે. ઉસકા મુકાબલા ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે થા જો તજુર્બાકાર જંગજૂ હે ઔર ઉસકે સાથ આદમી ભી ઝિયાદા થે.

મેં જાન્તી હૂં ઈકરમાકી બીવીને કહા મેં પેહલે સુન ચુકી હૂં... મેરે અજનબી ભાઈ મુઝે બતાઓ વહ કહાં હે ? વહ ઝિંદા તો હે ?

વહ મુઝે બતા ગયા થા કે યમન જા રહા હે, અજનબીને કહા વહ કહ ગયા હે કે તુઝે વહાં બૂલા લેગા મુઝે યહ ભી મા'લૂમ હે વહ કિસકે પાસ ગયા હે. મેં તુઝે યહી બતાને આયા થા. વહ વાપસ નહીં આએગા.

ઉસે યહાં આના ભી નહીં ચાહિએ ઈકરમાકી બીવીને કહા, વહ આ ગયા તો ઉસે કત્લ કર દિયા જાએગા.

તુમ તય્યાર રહના અજનબીને કહા, ઉસકા પૈગામ આએગા તો મેં તુમ્હેં ઉસકે પાસ પહુંચા દૂંગા. તુમ ઉસકે પાસ પહુંચ જાઓગી તો વહ તુમ્હેં સાથ લે કર હબ્શાકો ચલા જાએગા.

અજનબી ઉસે અપની બસ્તીકા નામ ઔર પતા બતા કર ચલા ગયા.

દો રોઝ બા'દ ઈકરમાકી બીવી બનૂબક્રકી બસ્તીમેં ગઈ ઔર ઉસ આદમીસે મિલી જિસ્ને ઉસે ઈકરમાકા પૈગામ દિયા થા.

ક્યા તૂ ઈકરમાકે પાસ જાનેકો આઈ હે ? ઈકરમાકે દોસ્તને પૂછા.

મેં ઉસે વાપસ લાનેકે લિએ જા રહી હૂં ઈકરમાકી બીવીને કહા.

ક્યા તૂ નહીં જાન્તી કે વહ આયા તો ઉસે કત્લ કર દિયા જાએગા?

ઉસે કત્લ નહીં કિયા જાએગા ઈકરમાકી બીવીને કહા. મૈંને ઈસ્લામ કબૂલ કર લિયા હે ઔર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને મેરી ફરિયાદ પર મેરે શોહરકો માફ કર દિયા હે.

ક્યા તૂને મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો અલ્લાહકા રસૂલ માન લિયા હે ?

માન લિયા હે.

મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને તુમ્હારે સાથ સૌદા કિયા હોગા. ઈકરમાકે દોસ્તને કહા, ઉન્હોંને તુમ્હારે આગે યહ શર્ત રખ્ખી હોગી કે તુમ ઔર ઈકરમા ઈસ્લામ કબૂલ કર લો તો.... નહીં, ઈકરમાકી બીવીને કહા. મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને જો અલ્લાહકે ભેજે હૂએ રસૂલ હૈં મેરે સાથ ઐસા કોઈ સૌદા નહીં કિયા હે.... ઔર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઉન્મેંસે નહીં જો સૌદા કરકે અપની બાત મનવાયા કરતે હૈં.

મૈં વહાં અપને શોહરકી જાન બખ્શીકી ફરિયાદ લે કર ગઈ થી. યહ વહી મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ હે જિન્હેં મૈં બળી અછ્છી તરહ જાન્તી થી લેકિન અબ મૈંને આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો દેખા તો મૈંને દિલમેં કહા કે યહ વહ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ નહીં જો કભી હમ્મેંસે થે. યહ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ જિન્કે પાસ મૈં અબ ફરિયાદ લે કર ગઈ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી આંખોમેં મુઝે કોઈ ઐસી ચીઝ નઝર આઈ જો કિસી ઔર ઈન્સાનમેં નહીં હોતી. મુઝે ડર થા કે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ જો અલ્લાહકે રસૂલ હૈં, કહેંગે કે યહ ઈકરમાકી બીવી હે ઉસે યર્ગમાલ બના કર રખ્ખો તા કે ઈકરમા આ જાએ ઔર ઉસે કત્લ કર દિયા જાએ લેકિન આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને મુઝે એક મજબૂર ઔરત જાન કર ઈઝઝતસે બિઠાયા. મૈંને ફરિયાદ કી કે ફત્હ આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી હે મેરે બચ્ચોંકો યતીમ ન કરેં. મેરે શોહરકી બદઅહદીકી સઝા મુઝે ઔર મેરે બચ્ચોંકો ન દેં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને કહા, મૈંને ઈકરમાકો માફ કિયા.... મૈંને મુહમ્મદુર્રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા હાથ ચૂમ લિયા ઔર મા'લૂમ નહીં વહ

કૌનસી તાકત થી જિસ્ને મુઝસે કહલવાયા, "મૈંને તસ્લીમ કિયા કે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ અલ્લાહકે રસૂલ હૈં." અબ મૈં ઉસ ખુદાકો માનતી હૂં જિસ્ને મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો રિસાલત દી હે.

ઔર તૂ મુસલમાન હો ગઈ, ઈકરમાકે દોસ્તને કહા.

હાં ઈકરમાકી બીવીને કહા, મૈં મુસલમાન હો ગઈ. મુઝે ઉસ્કે પાસ લે ચલ મેરે શોહરકે દોસ્ત ! મૈં ઉસે વાપસ લાઉંગી.

મૈં દોસ્તીકા હક અદા કરૂંગા ઈકરમાકે દોસ્તને કહા. ચલ મૈં તેરે સાથ યમન ચલતા હૂં.

★

કાફી દિનોંકે બા'દ ઈકરમા અપની બીવીકે સાથ મક્કામેં દાખિલ હુવા. અપને ઘર જાનેકે બજાએ વહ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે પાસ ગયા ઔર ઉસ્ને અપને કિએકી મુઆફી માંગ કર ઈસ્લામ કબૂલ કર લિયા.

ઉસી રોઝ સફવાન ભી વાપસ આ ગયા. વહ ભાગ કર જીદ્દા ચલા ગયા થા. એક દોસ્ત ઉસ્કે પીછે ગયા ઔર ઉસે કહા કે વહ સાલારી રૂત્બેકા જંગજૂ હે. ઔર ઉસ્કી કદર રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ હી જાન સકતે હૈં. ઉસે યહ ભી કહા ગયા કે કબીલા કુરૈશ ખતમ હો ચુકા હે.... સફવાન તલ્વારકા ધુની ઔર નામવર સાલાર થા. વહ અપને દોસ્તકે સાથ મક્કા આ ગયા ઔર ઉસ્ને રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હુઝૂર પેશ હો કર ઈસ્લામ કબૂલ કર લિયા.

અબૂ સુફયાનકી બીવી હિંદા ઐસી ઔરત થી જિસ્કે મુતઅલ્લીક સોચા ભી નહીં જા સકતા થા કે ઈસ્લામ કબૂલ કર લેગી. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઉસ્કે કત્લકા હુકમ દે રખા થા ઔર વહ રૂપોશ થી. અબૂ સુફયાન ઈસ્લામ કબૂલ કર ચુકા થા . હિંદાકો જબ પતા ચલા કે ઈકરમા ઔર સફવાનને ભી ઈસ્લામ કબૂલ કર લિયા હે તો વહ સામને આ ગઈ. યહ જાન્તે હૂએ કે ઉસે કત્લ કર દિયા જાએગા. વહ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હુઝૂર જા પહુંચી. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઉસે ભી માફ કર દિયા. ઔર વહ મુસલમાન હો ગઈ.

મક્કાકે ઈર્દ ગિર્દ દૂર ઔર નઝદીક કુછ કબાઈલ થે, ઈન્મેં બા'ઝ બુત પરસ્ત થે ઔર બા'ઝ તવહ્હુમાત(ખયાલી) અકીદે બનાએ હૂએ થે. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઈન્કી તરફ પૈગામ ભેજે કે વહ અલ્લાહકા સચ્ચા દીન કબૂલ કર લેં, પૈગામ લે જાનેવાલે ફૌજી થે. લેકિન આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને યહ હુકમ દિયા થા કે કિસી પર તશદ્દુદ ન કિયા જાએ. ઔર જંગી કારવાઈસે ગુરેઝ કિયા જાએ.

મક્કાકે જુનૂબમેં તિહામાકા ઈલાકા હે જહાં જંગજૂ કબાઈલ બીખરે હૂએ થે. ઉન્કે મુતઅલ્લિક ખદશા થા કે લળને પર ઉતર આએંગે ઈસ લિએ ઉસ ઈલાકેમેં ફૌજકા એક દસ્તા ભેજા ગયા. ઔર ઉસ્કી કમાન ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો દી ગઈ. તમામકા તમામ દસ્તા ઘૂળ સવાર થા. ઉસ્મેં બનૂ સુલૈમકે ભી આદમી થે ઔર મદીનાકે ભી. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો મક્કાસે તકરીબન્ પચાસ મીલ દૂર લમયલમકે મુકામ તક જાના થા.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપને સવાર દસ્તેકે સાથ રવાના હો ગએ. ઉન્કી મંઝિલ પચાસ મીલ દૂર થી. લેકિન બમુશ્કિલ પંદરહ મીલ દૂર ગએ હોંગે કે એક મશ્હૂર જંગજૂ કબીલે બનૂ જુઝૈમાકે આદમિયોંને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે દસ્તેકા રાસ્તા રોક લિયા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપને દસ્તેકો લળાઈકી તર્તીબમેં કર લિયા. બનૂ જુઝૈમા બાકાઈદા લળાઈકે લિએ નિકલ આએ.

હમ લળને નહીં આએ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને એ'લાન કિયા, હમ દઅવત દેને આએ હેં કે ઈસ્લામ કબૂલ કર લો.

હમ ઈસ્લામ કબૂલ કર ચુકે હેં, બનૂ જુઝૈમાકી તરફસે જવાબ આયા. હમ નમાઝેં પળતે હેં.

હમ ધોકા ખાને નહીં આએ. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને બુલંદ આવાઝસે કહા. અગર તુમ મુસલમાન હો ચુકે હો તો તલ્વારેં ઔર બર્છિયાં ફેંક દો.

ખબરદાર બનૂ જુઝૈમા ! બનૂ જુઝૈમાકી તરફસે કિસીને લલકાર કર કહા, ઉસે મેં જાન્તા હૂં યહ મક્કાકે અબૂ વલીદકા બેટા ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ હે, ઉસ પર એ'તિબાર ન કરના, હથિયાર ડાલ દોગે તો યહ

હમ સબકો કત્લ કરવાવેંગા... હથિયાર ન ડાલો. ખુદાકી કસમ મુઝે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા હુકમ ન મિલા હોતા કે જંગ ન કરના તો મૈં દેખતા કે તુમ હથિયાર ડાલતે હો યા નહીં ? ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, હમ દોસ્ત બન કર આએ હૈં. હમ તુમ પર અલ્લાહકા દિન જબરદસ્તી ઠોંસને નહીં આએ હમેં દોસ્ત સમઝો ઔર હમારે સાથ આ જાઓ.

અહલે કુરૈશકી ક્યા ખબર હે ? બનૂ જુઝૈમાકી તરફસે આવાઝ આઈ.

મક્કા ચલ કર દેખો ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, અબૂ સુફયાન ઈકરમા ઔર સફવાન ઈસ્લામ કબૂલ કર ચુકે હૈં.

બનૂ જુઝૈમા ને હથિયાર ડાલ દિએ. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઘોળેસે ઉતર કર આગે બળ્હે ઔર બનૂ જુઝૈમાકે સરદારસે ગલે મિલે. પુરે કબીલેને ઈસ્લામ કબૂલ કર લિયા.

મુસલમાનોંકો મક્કા એક મર્કઝકી હૈષિયતસે મિલ ગયા, યહ સૂરજકી માનિંદ થા જિસ્કી કિરને દૂર દૂર તક ફૈલને લગી. લેકિન ઈસ્લામકી દુશ્મન કુવ્વતેં યકજા હો રહી થીં.

******

તાઈફ એક મુકામ હે જો મક્કા મુઅઝઝમાસે ચંદ મિલ દૂર હે. જનવરી ૬૩૦ ઈસ્વી (શવ્વાલ આઠ હીજરી)કી એક રાત વહાં જશ્નકા શમા થા. ફિઝા શરાબકી બૂ સે બોજલ ઔર રાત મખ્મૂર(મદહોશ) થી. રકશ(નાચ)કે લિએ તાઈફકે ઈર્દ ગિર્દકે ઈલાકેકી ચુની હૂઈ નાચનેવાલિયાં આઈ હૂઈ થી. ઉન્કે રકશ ઔર હુસ્નને મહેમાનોંકો મદહોશ કર દિયા થા.

મહેમાન મક્કાકે શિમાલ મશ્રકી ઈલાકેકે મશ્હૂર જંગજૂ કબીલે હવાઝિનકે સરકર્દા અફરાદ થે. ઉન્કે મેઝબાન તાઈફ ઔર ગર્દ વ નવાહમેં ફેલે હૂએ કબીલે સકીફકે સરદાર થે જિન્હોંને અપને મહેમાનોં પર અપની ઈમારત ઔર ફય્યાઝી ઔર ફુશાદાઝર્ફીકા રોઅબ જમાનેકે લિએ ઈત્ની શાહાના ઝિયાફત ઔર ઈત્ને શાનદાર જશ્નકા એહતમામ કિયા થા.

દો લળકિયાં રકશકે કમાલ દિખા રહી થી કે મેઝબાન કબીલેકા સરદાર માલિક બિન ઔફ ઉઠ ખળા હુવા ઔર ઉસ્ને તાલી બજાઈ. સાઝ ખામોશ હો ગએ. નાચનેવાલિયાં બુત બન ગઈ ઔર ઉન્કી નઝરેં માલિક બિન ઔફ પર જમ ગઈ. મેહમાનો પર સન્નાટા તારી હો ગયા. ઐસે લગતા થા જૈસે રાતકે ગુઝરતે લમ્હોંકા કાફલા રૂક ગયા હો. હર કોઈ માલિક બિન ઔફકી તરફ દેખ રહા થા.

માલિક બિન ઔફકી ઉમ્ર તેંતીસ સાલ થી. રકશ ઔર મૈનોશી(શરાબ)કી મહફિલોંમેં વહ અય્યાશ શહઝાદા થા. લેકિન મૈદાને જંગમેં વહ આગકા બગોલા થા. વહ સિર્ફ તેગઝની, તીરંદાઝિ ઔર ઘૂળ સવારીમેં હી મહારત નહીં રખતા થા બલ્કે વહ ફંને હર્બ વ ઝર્બકા ભી માહિર થા. ઉન્હીં ઔસાફ(શિફાત)કી બદોલત વહ કબીલેકા સાલાર થા. જંગકે મામલેમેં વહ ઈન્તિહા પસંદ થા, યૂં લગતા થા જૈસે ઠંડે દિલસે સોચના ઉસે આતા હી નહીં. ઉસ્કી જંગી ચાલેં ઉસ્કે દુશ્મનકે લિએ બળી ખતરનાક હોતી થી. કબીલા કુરૈશમેં જો હૈષિયત કિસી વક્ત ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો હાસિલ થી વેસાહી દબદબા માલિક બિન ઔફકા અપને કબીલે પર થા.

હમ્ને બહૂત ખા લિયા હે માલિક બિન ઔફને રકસ રૂકવા કર

મેઝબબાનો ઔર મહેમાનોંસે ખિતાબ કિયા, હમ શરાબકે મટકે ખાલી કર ચુકે હે. હમ થિરકતી હૂઈ જવાનિયોંસે લુત્ફઅંદોઝ હો ચુકે હેં ક્યા હમારે મહેમાનોંને યહ નહીં સોચાકે ઈસ ઝિયાફત ઔર જશ્નકી તકરીબ ક્યા હે?... મૈંને તુમ્હેં કોઈ ખૂશી બાંટનેકે લિએ ઈકઠ્ઠા નહીં કિયા. એ અહલે હવાઝિન ! મૈંને તુમ્હારી ગૈરતકો જગાનેકે લિએ અપને હાં બુલાયા હે.

હવાઝિનકી ગૈરત સોઈ કબ થી માલિક બિન ઔફ, કબીલા હવાઝિનકે એક સરદારને કહા. બતા હમારી ગૈરતકો કિસ્ને લલ્કારા હે?

મુસલમાનોંને, માલિક બિન ઔફને કહા, મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને... ક્યા તુમ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો નહીં જાન્તે ? ક્યા તુમ ભૂલ ગએ હો ઉસ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો જો અપને ચંદ એક સાથિયોંકે સાથ મક્કાસે ભાગ કર યષ્રબ (મદીના) ચલે ગએ થે !

જાન્તે હેં દો તીન આવાઝે ઉઠી. અચ્છી તરહ જાન્તે હે. વહ અપને આપકો ખુદાકા નબી કહતે હે.

હમ ઉન્હેં નબી નહીં માનતે. એક ઔર આવાઝ ઉઠી. કોઈ નબી હોતા તો હમ્મેંસે હોતા જો અહલે ષકીફ હેં. હવાઝિનકે કબીલેસે હોતા.

વહ નબી હે યા નહીં, માલિક બિન ઔફને કહા મેં તુમ્હેં યહ બતાના ચાહતા હૂં કે જિસ મક્કાસે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ભાગે થે ઉસ મક્કાકે અબ વહ હાકિમ હે. મક્કામેં અબ ઉન્કા હુકમ ચલતા હે ઔર ઉન્કી જંગી તાકત બળતી જા રહી હે. કબીલે કુરૈશ ઉન્કે આગે હથિયાર ડાલ ચુકા હે ઔર ઉન્કે મઝહબકો કબૂલ કરતા ચલા જા રહા હે. અબૂ સુફયાન, ઈકરમા ઔર સફવાન જૈસે જાબિર જંગજૂ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા મઝહબ કબૂલ કર ચુકે હે. ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને પહલે હી યહ નયા મઝહબ કબૂલ કર લિયા થા... મુસલમાનોંને મક્કામેં તમામ બુત તોળ ડાલે હે.

અહલે કુરૈશકો અપની ગૈરત ઔર અપને મઝહબકા પાસ હોતા તો વહ અપની તલ્વારેં અપને પેટોંમેં ઘોંપ લેતે, કિસી ઔરને કહા.

અબ સિતારોંસે ભરા હુવા આસ્માન યહ દેખેગા કે હવાઝિન ઔર ષકીફકો અપની ગૈરતકા કિત્ના પાસ હે, માલિક બિન ઔફને કહા.

ક્યા તૂ ચાહતા હે કે હમ્મેસે કોઈ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો કત્લ કર દે ? કબીલા હવાઝિનકે એક સરદારને કહા. અગર તૂ યહી કહના ચાહતા હે તો યહ કામ મેરે સુપુર્દ કર.

જબ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો કત્લ કર દેનેસે કુછ હાસિલ ન હોગા.... માલિક બિન ઔફને કહા, ઉસે કત્લ કર દોગે તો ઉસ્કે પેરોકાર ઉન્હેં અપને દિલોંમેં ઝિંદા રખ્ખેંગે. ઉન્કી તઅદાદ ઈત્ની ઝિયાદા હો ગઈ હે કે અબ એક આદમીકે કત્લસે વહ ઉસ રાસ્તેસે નહીં હટેંગે, જિસ પર ઉન્હેં ડાલ દિયા ગયા હે.

કહતે હેં મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હાથમેં કોઈ જાદૂ આ ગયા હે હવાઝિનકે એક સરદારને કહા, વહ જિન પર નિગાહ ડાલતે હેં વહ ઉન્કા મુતીઅ હો જાતા હે.

જહાં તલ્વાર ચલતી હે વહાં કોઈ જાદૂ નહીં ચલ સકતા, હવાઝિન કબીલેકે એક ઔર સરદારને અપની તલ્વારકે દસ્તે પર હાથ રખતે હૂએ કહા. માલિક ! આગે બોલ તૂ કયા કહતા હે હમ તેરે સાથ હેં.

મેં કહના યહ ચાહતા હૂં કે હમ્ને મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ઈસ્લામકો ન રોકા તો યહ સૈલાબકી તરહ બળતા હુવા હમ સબકો બહા લે જાએગા, માલિક બિન ઔફને કહા. ન હવાઝિન રહેંગે ન ષકીફકા વુજૂદ હોગા. કબીલા કુરૈશકો મેહકુમ(ગુલામ) બનાનેવાલોંકો હમ મક્કાકે અંદર હી ખતમ કરેંગે.... ક્યા તુમ મેહકુમ બન જાનેકા મતલબ સમઝતે હો ? માલિક બિન ઔફને સબકી તરફ દેખા ઔર બોલા, અગર નહીં સમઝતે તો મેં તુમ્હેં બતાતા હૂં. ઉસ્ને અપને પીછે દેખા.

માલિક બિન ઔફકે પીછે મેહમાનોમેં એક મુઅમ્મર સુફેદ રીશ બેઠા થા. ઉસ્કા રંગ દૂસ્રોંકી નિસ્બત સાફ ઔર સુપેદી માઈલ થા. વહ ઝઈફ ઈત્ના થા કે ઉસકા સર હિલ્તા થા ઔર કમરમેં હલ્કા સા ખમ થા. ઉસ્કે હાથમેં અપને કદ જિત્ના લંબા અસા થા. કંધોંસે ટખ્નો તક ચોગા બતાતા થા કે વહકોઈ આલિમ યા મઝહબી પેશ્વા હે. માલિક બિન ઔફકે ઈશારે પર વહ ઉઠા ઔર માલિકકે પાસ આ ગયા.

તુમ પર ઉસ્કીરહમત હો જિસ્ને તુમ્હેં પેદા કિયા હે બૂળેને કહા, ઔર વહ દેવતા તુમ્હારે બચ્ચોંકે મુહાફિઝ હોં જિન્કી તુમ પૂજા કરતે હો. તુમ

મેહકુમી ઔર ગુલામીકા મતલબ નહીં સમઝતે તો મુઝસે પૂછો. મેરી ચાર જવાન બેટિયાં મુસલમાનોકી લોંડિયાં હે ઔર મેરે દો જવાન બેટે મુસલમાનોકે ગુલામ હે. વહ તેગ ઝન ઔર શહસવાર થે લેકિન અબ ઉન્હેં તલ્વાર હાથમેં લેનેકી ઔર ઘોળે પર સવાર હોનેકી ઈજાઝત નહીં. હમેં ઘરોંસે નિકાલ દિયા ગયા હે....

ક્યા તુમ્હેં યાદ નહીં કે કુરૈશને મદીનાકા મુહાસરા કિયા થા તો મુસલમાનોંને શહરકે ઈર્દ ગિર્દ ખંદક ખોદ લી થી. કુરૈશ ઈસ ખંદકકો ફલાંગ નહીં સકે થે, ફિર ઈસ કદર તુંદ વ તેઝ તૂફાન આયા કે કુરૈશ જો પેહલે હી બદદિલ હો ચુકે થે, બિખર ગએ થે ઔર મક્કાકો વાપસ ચલે ગએ થે. જબ મુસલમનોકે સરસે ખત્રા ટલ ગયા ઉન્હોંને ઉન યહૂદિયોં પર હલ્લા બોલ દિયા જો ઉન્કે સાથ મદીનામેં અમનસે રહતે થે. ઉન યહૂદિયોંકો ઉનહોંને કત્લ કર દિયા. ઔર ઉન્કી ઔરતોંકો ઔર ઉન્કે બચ્ચોંકો આપસમેં બાંટ કર ઉન્હેં લોંડિયાં ઔર ગુલામ બના લિયા.

એ બુઝુર્ગ ! કબીલા ષકીફકે એક સરકર્દા આદમીને બુલંદ આવાઝસે કહા, અગર તૂ યહૂદી હે તો ! ક્યા હમ્ને ગલત સુના થા કે તેરે કબીલેને મુસલમાનોકો ધોકા દિયા થા..?

તુમ ને જો સુના થા દુરૂસ્ત સુના થા બૂળ્હેને કહા, હમારા ધોકા કામિયાબ નહીં હુવા થા હમ મુસલમાનોકી પીઠમેં ખંજર ઉતારના ચાહતે થે લેકિન કુરૈશ પીઠ દિખા ગએ. મુસલમાનોકો ધોકા દે કર કમઝોર કરના હમારા ફર્ઝ થા લેકિન મુસલમાનોકી તલ્વારોંને હમેં કમઝોર કર દિયા.

તૂ જો બની ઈસ્રાઈલસે હે ક્યા હમેં ઉકસાને આયા હે ? કે હમ મુસઈમાનોંસે તેરે કબીલેકે ખૂનકા ઈન્તિકામ લેં ! ષકીફકે કબીલેકે એક સરદારને કહા.

એક ઔર ઝઈફૂલઉમર ઉઠ ખળા હુવા. ઉસ્કા નામ દૂરેદ ઈબ્નુસ્સમા થા. ઉસ્કા નામ તારિખમેં તો મિલતા હે લેકિન યહ પતા નહીં મિલતાકે વહ કબીલે હવાઝિનસે થા યા ષકીફસે.

ખામોશ રહો દૂરેદ ઈબ્નુસ્સમાને ગરજ કર કહા, હમ બની ઈસ્રાઈલકે ખૂનકા ઈન્તિકામ નહીં લેંગે. ક્યા તુમ અભી તક શકમેં હો ? ક્યા તુમ અભી તક નહીં સમઝેકે હમ્ને મુસલમાનોં પર હમ્લા કરકે ઉન્કા ખૂન અપની

તલ્વારોંકો ન પિલાયા ઔર ઉન્કે ઝખ્મિયોંકો ઘોળોં તલે ન રોંદા તો વહ હમેં ભી કત્લ કરકે તુમ્હારી બેટિયોંકો તુમ્હારી બહનોકો ઔર તુમ્હારી બીવિયોંકો અપની લોંડિયાં ઔર હમારે બચ્ચોંકો અપના ગુલામ બના લેંગે.

ઉસ્સે પહલેકે ઉન્કે ઘોળે તાઈફકી ગલીયોંમેં હિનહિનાએં ક્યા યહ અછ્છા નહીં હોગા કે હમારે ઘોળે ઉન્કી લાશોંકો મક્કાકી ગલીયોંમેં કુચલતે ફિરેં ? માલિક બિન ઔફને જોશસે લરઝતી હૂઈ આવાઝમેં કહા. બની ઈસ્રાઈલકા યહ બુઝુર્ગ હમારી પનાહમેં આયા હે. ઉસ્ને અપને કબીલેકા જો અંજામ બતાયા હે મેં તુમ્હેં ઉસ અંજામસે બચાના ચાહતા હૂં.... ઉઠો ઔર લાતકે નામ પર હલફ ઉઠાઓ કે હમ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઔર ઉન્કે તમામ પેરોંકારોંકો જિન્હોંને મક્કાકે તમામ બુત તોળ ડાલે હૈં, ખત્મ કરકે અપની ઔરતોંકો અપને મુંહ દિખાએંગે.

★

ઉસ ઝમાનેમેં જબ ઈસ્લામકી કિરનેં મક્કાસે ફેલ રહી થી અરબમેં બુત પરસ્તી આમ થી. વહ ખુદાકો ભી માનતે થે લેકિન ખુદા તક રસાઈ હાસિલ કરનેકે લિએ વહ બુતોંકે આગે હાથ ફેલાતે થે. ઉન્કા અકીદહ થા કે બુતોંકો રાઝી કિએ બગૈર ખુદાકો રાઝિ નહીં કિયા જા સકતા. બુતોંકી ખૂશ્નૂદીકે લિએ વહ કુછ રસ્મેં અદા કરતે થે. તાઈફકે ઈલાકેમેં જિસ બુતકો પૂજા જાતા થા ઉસ્કા નામ લાત થા. જો ઈન્સાની યા હેવાની શકલકા નહીં થા. વહ બહુત બળા પથ્થર થા જિસે ચટ્ટાન કહા જા સકતા હે. યહ ચટ્ટાન બાકાઈદહ મુરબ્બા શકલકી થી. બા'ઝ મુઅર્રિખોંને લિખ્ખા હે કે યહ મુરબ્બા શકલકા કુદરતી તોર પર બના હુવા ચબૂતરા થા જિસ પર શાયદ કિસી ઝમાનેમેં બુત રખા ગયા હો લેકિન તુલૂએ ઈસ્લામકે દોરમેં યહ સિર્ફ ચબૂતરા થા ઔર ઈર્દ ગિર્દકે કબાઈલ ઉસીકો પૂજતે થે.

જનવરી ૬૩૦ ઈસ્વીકી ઉસ રાત જબ કબીલા હવાઝિનકે સરદાર કબીલે ષકિફકી દા'વત પર તાઈફ આએ ઔર માલિક બિન ઔફ દુરેદ ઈબ્નુસ્સમા ઈન્હેં મક્કા પર હમ્લેકે લિએ ઉકસા રહે થે હવાઝિનકે એક સરદારને મશ્વરહ દિયા કે કાહિનકો બુલા કર ફાલ નિકલવાઈ જાએ કે હમારા હમ્લા કામિયાબ હોગા યા નહીં યહ ફાલ તીરોંકે ઝરિયે નિકાલી જાતી થી જિસે ઈઝલામ કહતે થે. બહુતસે તીર ઈકટ્ઠે રખે હોતે થે કિસી પર

હાં લિખ્ખા હોતા થા. કિસી પર નહીં. બુતકા કોઈ મુજાવિર યાકાહિન (મઝહબી પેશવા) ઉસ તરકશસે એક તીર નિકાલતા ઔર દેખતા કે ઉસ પર હાં લિખ્ખા હે યા નહીં. યહ ફાલકા જવાબ હોતા થા.

મુજાવિરકી નિસ્બતકાહિનકો બેહતર સમજા જાતા થા. કાહિન દાનિશમંદ હોતે થે. ઉન્કે પાસ પુર અષર ઔર દિલમેં ઉતર જાનેવાલે અલ્ફાઝકા ઝખીરા હોતા થા ઔર ઉન્કે બોલનેકા અંદાઝ હર કિસીકો મુતઅષ્ષિર કર લેતા થા. કાહિન ફાલ નિકાલે બગૈર ગૈબકી ખબરે દિયા કરતે ઔર લોગ ઉન્હેં સચ માના કરતે થે.

અગલી સુબહ હવાઝિન ઔર ષકિફકે સરદાર એક કાહિનકે સામને બેઠે હૂએ થે. ઉન્મેંસે કિસીને અભી બાત ભી નહીં કી થી કે કાહિન બોલ પળા.

અગર મેં ગૈબકી ખબર દે સકતા હૂં ઔર આનેવાલે વક્તમેં ભી જાંક કર બતા સકતા હૂં કે કેસા હોગા ઔર ક્યા હોગા તો ક્યા મેં યહ નહીં બતા સકૂંગા કે તુમ્હારે દિલોંમેં ક્યા હે ? ઉસ્ને કહા તુમ અપની ઝુબાનોંકો સાકિન રખો ઔર મેરી ઝુબાન સે સુનોં કે તુમ ક્યા કહને આએ હો... તુમ જિસ દુશ્મન પર હમ્લા કરને જા રહે હો વહ યૂં સમઝો કે સોયા હુવા હે. ઉસ્ને મક્કા પર કબઝા કિયા હે ઔર વહાંકે ઈન્તિઝામાત સીધે કર રહા હે. વહ અપની બાદશાહીકી બુન્યાદેં પક્કી કર રહા હે. મક્કામેં ઉસ્કે દુશ્મન ભી મૌજૂદ હે. હર કિસી ને મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા મઝહબ કબૂલ નહીં કિયા.

મુકદસ કાહિન ! દુરેદ બિન ઈબ્નુસ્સમાને કહા, હમેં યહ બતા કે હમ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો ખબર હોનેસે પેહલે ઉન્કો દબોચ સકતે હે ? ક્યા હમારા અચાનક હમ્લા મક્કાકે મુસલમાનોંકો ઘુટનોં બિઠા સકેગા ?

કાહિનને આસ્માનકી તરફ દેખા, કુછ બળબળાયા ઔર બોલા આનેવાલે વક્તકે પર્દોંકો ચાક કરકે દેખા હે... તુમ્હારા હમ્લા અચાનક હોગા. મુસલમાનોંકો તબ પતા ચલેગા જબ તુમ્હારી તલ્વારે ઉન્હેં કાટ રહી હોગી.કોન હે જો બરસ્તી તલ્વારોંમેં સંભલ કર અપને આપકો બચાનેકી તર્કીબ કર સકતા હે ?... યહી વક્ત હે યહી મોકા હે. મુસલમાન અગર

સંભલ ગએ તો તુમ અપને ઈરાદોંમેં કામ્યાબ નહીં હો સકોગે. ફિર મુસલમાન તુમ્હારે ઘરોં તક તુમ્હારા પીછા કરેંગે ઔર તુમ્હારે ખઝાનોંકો ઔર તુમ્હારી ઔરતોંકો તુમ્હારી લાશોંકે ઉપરસે ગુઝર કર અપને સાથ લે જાએંગે... ઈઝલામકી ઝરૂરત નહીં. લાત ને ઈશારા દે દિયા હે ઔર પૂછા હે કે મુઝે પૂજનેવાલોંકી તલ્વારેં અભી તક નિયાંમોમેં કયૂં હે ?

કોઈ કુરબાની ? એક સરદારને પૂછા.

હામ, કાહિનને કહા, એક હામ અગર હે તો દે દો. વહ નહીં હે તો અપને કબીલેસે કહો કે પીઠ ન દિખાએં. અપને ખૂનકી ઔર અપની જાનોંકી કુરબાની દેં... હામકી તલાશમેં વક્ત ઝાએ ન કરેં. જાઓ મેંને તુમ્હેં ખબર દે દી હે. મક્કામેં મુસલમાન દૂસરે કામોંમેં મસરૂફ હેં. વહ લળનેકે લિએ તય્યાર નહીં. યહ વક્ત ફિર નહીં આએગા.

હામ ઉસ ઊંટકો કહતે થે જિસ્કી ચોથી નસ્લ પૈદા હો જાતી થી. ઉસે યહ લોગ અપને બુતકે નામ પર ખુલા છોળ લેતે થે. ઉસ ઊંટકો મુતબર્રક સમઝ કર ઉસ પર ન કોઈ સવારી કર સકતા થા ન ઉસ્સે કોઈ ઔર કામ લિયા જા સકતા થા. ઉસ પર ખાસ નિશાન લગા દિયા જાતા થા. ઉસે જો કોઈ દેખતા થા ઉસ્કા એહતરામ કરતા ઔર ઉસે અપને ખાનેકી ચીઝેં ખિલા દેતા થા.

જબ હવાઝિન ઔર ષકિફકે સરદાર કાહિનકી અશીરબાદ (આશીર્વાદ) લે કર ચલે ગએ તો કાહિન અંદરૂની કમરેમેં ચલા ગયા. વહાં વહ બૂળા યહૂદી બેઠા થા જિસે ગુઝિશ્તા રાત ઝિયાફતકે દૌરાન માલિક બિન ઔફને ઈશારેસે કહા થા કે વહ સબકો બતાએકે મેહકુમિ ક્યા હોતી હે ઔર ગુલામી ક્યા હોતી હે.

મેંને તુમ્હારા કામ કર દિયા હે, કાહિનને ઉસે કહા, અબ યહ લોગ મક્કાકી તરફ કૂચમેં તાખીર નહીં કરેંગે.

ક્યા ઉન્હેં કામ્યાબી હાસિલ હોગી ? બૂળે યહૂદીને પૂછા.

કામ્યાબીકા ઈન્હિસાર ઉન્કે લળનેકે જઝબે ઔર અકલ પર હે.કાહિનને કહા અગર ઉન્હોંને સિર્ફ જોશ ઔર જઝબેસે કામ લિયા ઔર અકલકો ઈસ્તિઅમાલ ન કિયા તો મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી અસ્કરી કાબિલીય્યત ઉન્હેં બહુત બળી શિકસ્ત દેગી.... મેરા

ઈનામ ?

તુમ્હારા ઈનામ સાથ લાયા હૂં બૂળેને કહા ઔર આવાઝ દી.

દૂસ્રે કમરેસે એક હસીન લળકી આઈ, બૂળે યહૂદીને અપને ચોગેકે અંદર હાથ ડાલ કર સોનેકે દો ટુકળે નિકાલે ઔર કાહિનકો દે દિએ.

મેં કલ સુબહ ઈસ લળકીકો લે જાઉંગા બુળેને કહા.

મેં તુમ્હે એક બાત બતા દેના ચાહતા હૂં કાહિનને કહા, મેંને તુમ્હારે કહને પર ઈન લોગોકો કહા હે કે ફૌરન હમ્લા કરેં લેકિન ઈન સરદારોંમેં સમઝ બૂજ હે. હાલાતકો સમઝ લેતે હે. ઉન્કા બૂળા સરદાર દુરેદ ઈબ્નુસ્સમા પહલેસે જાન્તા થા કે મુસલમાન મક્કામેં અભી જમકે નહીં બેઠ સકે. ઉન્કે સામને ઔર બહુત સારે મસ્અલે હેં. ઉન પર હમ્લેકે લિએ યહી વક્ત મોઝૂં હે હવાઝિન ઔર ષકિફકે સરદાર અપને ઈરાદેકી તસ્દીકકે લિએ મેરે પાસ આએ થે. અછ્છા હુવા કે ઉન્સે પહલે તુમ ચોરી છુપે મેરે પાસ આ ગએ થે.

મેરા મકસદ સિર્ફ યહ હે મુસલમાનોંકો ખતમ કિયા જાએ. બૂળે યહૂદીને કહા.

મુઅર્રિખ લિખતે હેં કે હવાઝિન ઔર ષકિફ દો તાકતવર કબીલે થે. મુસલમાનોંને મક્કા ફત્હ કર લિયા તો ઉન દોનોં કબીલોંકો યહ ખત્રા મહસૂસ હુવા થા કે દોનોં લોગ અલગ અલગ બસ્તિયોંમેં રહતે હે ઔર બસ્તિયોંકી તઅદાદ ઝિયાદા હે ઔર યહ એક દૂસ્રેસે દૂર દૂર ભી હે. મુસલમાન હર બસ્તી પર કાબિઝ હો કર હમ દોનોં કબીલોંકો ટુકળે ટુકળે કર દેંગે. ઉન્હોંને સોચા કે દોનોં કબીલોંકો મુત્તહિદ કરકે મુસલમાનોં પર હલ્લા બોલ દિયા જાએ.

દોનોં કબીલે લળનેવાલે આદમિયોંકો સાથ લે કર હુનૈનકે કરીબ ઔતાસકે મુકામ પર લે ગએ. ઉન્કે સરદારોંને છોટે છોટે કઈ કબાઈલકો ઈસ કિસ્મકે પૈગામ ભેજ કરકે મુસલમાન ઉન્કી બસ્તિયોંકો તબાહ બરબાદ કરનેકે લિએ આ રહે હે, અપને ઈત્તિહાદી બના લિયા થા. ઈસ મુત્તહિદા લશ્કરકી તઅદાદ બારહ હઝાર હો ગઈ. ઉસ્કા સિપાહ સાલાર માલિક બિન ઔફ થા. ઉસ્ને લશ્કરકે હર આદમીકો ઈઝાઝત દે દી થી કે વહ અપને બીવી બચ્ચો ઔર મવેશિયોંકો સાથ લે આએ. ઉસ્ને ઈસ ઈજાઝતકા જવાઝ યહ પેશ કિયા થા કે મક્કાકા મુહાસરા બહુત લંબા ભી હો સકતા હે. અગર

ऐसा हुवा तो लश्करियोंको अपने बीवी बच्चों और मवेशियोंका गम होगा के मा'लूम नहीं कैसे हों. ईस ईजाजतसे तकरीबन् सबने फाईदा उठाया था, ईस तरह जित्ना लश्कर लळनेवालोंका था उस्से कहीं ज़ियादा तअदाद औरतों और बच्चोंकी थी ऊंट भी बेशुमार थे.

दुरेद ईब्नुस्समा बहुत बूळा था मैदाने जंगमें जानेके काबिल नहीं था लेकिन लळने और लळानेका जो तजरूबा उसे था वह किसी औरको नहीं था. सिपेह सालार मालिक बिन औफको बताया गया था लेकिन उस्में खूबी सिर्फ यह थी के वह बहुत जोशीला था. दुरेदको उस्के तजरूबाकी वजहसे बुलाया गया था.

दुरेद ईब्नुस्समा उस वक्त ईस लश्करमें शामिल हुवा जब लश्कर औतासके मुकाम पर खैमाज़न था. वह शामके वक्त पहुंचा, उसे बच्चोंके रोनेकी आवाज़े सुनाई दी उस्ने बकरियों और गधोंकी आवाज़े भी सुनी. उस्ने किसीसे पूछा के लश्करके साथ बच्चों, बकरियों और गधे कोन लाया हे ? उसे बताया गया के सिपेह सालारने बाल बच्चे और मवेशी साथ ले जानेकी न सिर्फ ईजाज़त दी हें बल्के उन्हें साथ लानेकी होसला अफज़ाई की हे.

मालिक ! दुरेद ईब्नुस्समाने मालिक बिन औफके खैमेंमें जा कर पूछा, यह तुने क्या किया हे ? मेंने ऐसा लश्कर पहली बार देखा हे जो लळनेवाले लश्करके बजाए नकले मकानी करनेवालोंका काफला मा'लूम होता हे.

मुझे तुम्हारी जंगी फहम व फिरासत पर ज़रा सा भी शक नहीं मेरे बुज़ुर्ग ! मालिक बिन औफने कहा, लेकिन मेंने जो सोचा हे वह तुम सारी उमर नहीं सोच सके. मेंने लश्करियोंसे कहा तो यह हे के मुहासरा लंबा हो जानेकी सूरतमें उन्हें अपने अहल व अयाल और माल मवेशीके मुतअल्लिक परेशानी पेदा हो जाएगी लेकिन मेंने सोचा कूछ ओर हे. में मक्काको मुहासरेमें नहीं लूंगा बल्के यल्गार करूंगा. मुसलमानोंको हम बेखबरीमें जा लेंगे. तुम्हे मा'लूम हे के मुसलमान लळनेमें कित्ने तेज़ और अकलमंद हे. वह पेतरें बदल बदल कर लळेंगे. हो सकता हे हमारे आदमी उन्की बेज़िगरीके आगे ठहर न सके. वह जब देखेंगे के उन्की औरतें और जवान बेटियां और बच्चे और दूध देनेवाले मवेशी भी साथ

હૈં તો વહ ઉન્હેં બચાનેકે લિએ જાનકી બાઝી લગા કર લળેંગે ઔર ઝિયાદ બહાદૂરીસે લળેંગે. ભાગેંગે નહીં.

તજરૂબા ઉમરસે હાસિલ હોતા હૈ માલિક ! દુરેદને કહા, તેરે પાસ જઝબા હૈ, ગૈરત હૈ જુરઅત હૈ લેકિન અકલ તેરી અભી ખામ(કચ્ચા) હૈ. લળાઈમેં ઉન લોગોંકા ધ્યાન આગે નહીં પીછે હોગા. યહી દેખતે રહેંગે દુશ્મન પહેલુ યા અકબસે ઉન્કે બાલ બચ્ચો તક તો નહીં આ ગયા. દુશ્મન જબ ઉન પર જવાબી હમ્લા કરેગા તો યહ તેઝીસે અપને બીવી બચ્ચો તક પહુંચેંગે કે યહ દુશ્મનસે મહફૂઝ રહે.... તૂ બહુત બળી કમઝોરી અપને સાથ લે આયા હૈ. મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી જંગી કયાદતકો તૂ નહીં જાન્તા મૈં જાન્તા હૂં. ઉન્કે પાસ એકસે એક બળ કર કાબિલ સાલાર હૈ. વહ તેરી ઉસી કમઝોર રગ પર વાર કરેંગે. વહ કોશિશ કરેંગે કે તેરે લશ્કરકી ઔરતોં ઔર બચ્ચોંકો યર્ગમાલમેં લે લેં. ઉન્હેં દૂર પીછે રહને દો ઔર મક્કાકો કૂચ કરો.

એહતરામકે કાબિલ બુઝુર્ગ ! માલિક બિન ઔફને કહા તુમ બહુત પુરાની બાતેં કર રહે હો. તુમ્ને મહસૂસ નહીં કિયાકે ઈત્ની લંબી ઉમરને તુમ્હેં તજરૂબોંસે તો માલામાલ કર દિયા હૈ લેકિન ઉમરને તુમ્હારી અકલ કમઝોર કર દી હૈ. અગરમેં સિપાહ સાલાર હૂં તો મેરા હુકમ ચલેગા મૈં જહાં ઝરૂરત સમઝુંગા વહાં તુમ્સે મશ્વરહ લે લૂંગા.

મુઅર્રિખોંને લિખ્ખા હૈ કે દુરેદ ઈબ્નુસ્સમા યહ સોચ કર ચુપ હો ગયા કે યહ મોકા આપસ મેં ઉલજનેકા નહીં થા. તુમ લશ્કરસે કૂછ ઔર કહના ચાહતે હો તો કહ દો, માલિક બિન ઔફને કહા.

જો કામ મુઝે કરના હૈ વહ મૈં તુમ્હેં બતાએ બગૈર કરૂંગા, દુરેદને કહા મુઝમેં લળનેકી તાકત નહીં રહી, લળા સકતા હૂં.

ઉસ્ને અપને ખૈમેંમેં જા કર કબીલોંકે સરદારોંકો બુલાયા ઔર ઈત્ના હી કહા, જબ હમ્લા કરોગે તો તુમ્હારા ઈત્તિહાદ ન ટૂટે તમામ લશ્કરસે કહ દો કે હમ્લેસે પહલે તલ્વારોંકી નિયામેં તોળ કર ફેંક દે.

અરબોંમેં યહ રસમ થી કે લળાઈમેં જબ કોઈ અપની નિયામ તોળ દેતા થા તો ઉસ્કા મતલબ યહ હોતા થા કે યહ સખ્ત લળતા હુવા જાન દે દેગા. પીછે નહીં હટેગા ઔર શિકસ્ત નહીં ખાએગા. નિયામ તોળનેકો વહ

ફત્હ યા મૌતકા ઐલાન સમઝતે થે.

કિસી ભી તારીખમેં ઐસા ઈશારા નહીં મિલતા કે દુરેદ ઈબ્નુસ્સમાને કબીલોંકે સરદરોંસે કહા હો કે વહ અપને અહલો અયાલકો ઔતાસમેં હી રહને દેં લેકિન દો મુઅર્રિખોંને લિખ્ખા હે કે લળાઈકે વક્ત સિર્ફ હવાઝિન કબીલા થા જિસ્ને અપની ઔરતોં બચ્ચોં ઔર બકરિયોંકો અપને સાથ રખા થા.

★

યહ દૂસરા મૌકા થા કે ઈત્ને ઝિયાદા કબીલોંકી મુત્તહિદા ફૌજ મુસલમાનોંકો તહસ નહસ કરને આ રહી થી. ઉસ્સે પહલે જંગે ખંદકમેં ઈત્ને ઝિયાદા કબીલે મુસલમાનોંકે ખિલાફ મુત્તહિદ હૂએ થે. અબ માલિક બિન ઔફ ઈસ ઉમ્મીદ પર મુત્તહિદા ફૌજકો લે જા રહા થા કે વહ મક્કા પર અચાનક ટૂટ પળેગા. ઉસ લશ્કરકો ઔતાससે મક્કાકો કૂચ કરના થા ઔર ઉસ કૂચકી રફતાર બહુત તેઝ રખની થી. ઔતાસમેં લશ્કરકા કયામ ઈસ લિએ ઝિયાદા હો ગયા થા કે દૂસ્રે કબીલોંકો વહાં ઈકઠ્ઠા હોના થા.

અગર ઈસ લશ્કરમેં સિર્ફ લળનેવાલે હોતે તો લશ્કર ફોરન મક્કાકી તરફ પેશ કદમી કર જાતા. ઉસ્મેં ઔરતેં ઔર બચ્ચે ભી થે ઔર ઉન્કા સામાન ભી થા. ઈસ લિએ વહાંસે કૂચમેં ખાસ્સી તાખિર હો ગઈ ઈસ દોરાન મક્કાકી ગલિયોંમેં એક લલકાર સુનાઈ દી.

મુસલમાનોં ! હોશિયાર... તય્યાર હો જાઓ, વહ એક શુતર સવાર થા જો રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ઘરકી તરફ જાતે હૂએ ઐલાન કરતા જા રહા થા. ખુદાકી કસમ જો મેં દેખ આયા હૂં વહ તુમ્મેંસે કિસીને નહીં દેખા.

ક્યા શોર મચાતે જા રહે હો કિસીને ઉસે કહા, રૂકો ઔર બતાઓ ક્યા દેખ આએ હો. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો બતાઉંગા. વહ કહતા જા રહા થા તય્યાર હો જાઓ... હવાઝિન ઔર ષકીફકા લશ્કર....

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો ઈત્તિલાઅ મિલ ગઈ કે હવાઝિન ઔર ષકીફકે કબીલોંકે સાથ દૂસ્રે કબીલોંકે હઝારો લોગ ઔતાસકે કરીબ ખૈમાઝન હે ઔર ઉન્કા ઈરાદા મક્કા પર હમ્લેકા હે. ઔર વહ કૂચ કરનેવાલે હૈં. તારીખોંમેં ઉસ સખ્શકા નામ નહીં મિલતા જિસ્ને

ઔતાસમેં ઉસ મુત્તહિદા લશ્કરકો દેખા ઔર યહ ભી મા'લૂમ કર લિયા થા કે લશ્કરકા ઈરાદા ક્યા હે. મુઅર્રિખોને ઈત્ના હી લિખ્ખા હે કે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો કબ્લ અઝ વક્ત ગૈર મુસ્લિમ કબીલોંકે ઈઝ્તમાકી ખબર મિલ ગઈ.

ઈન મુઅર્રિખોંકે મુતાબિક (ઔર બા'દકે મુબસ્સિરોંકી તહરીરોંકે મુતાબિક) રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી ખ્વાહિશ ઔર કોશિશ યહ થી કે જંગ વ જદલસે ગુરેઝ કિયા જાએ ઔર ઉન ગૈર મુસ્લિમોંકો જો આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો ઔર મુસલમાનોંકો દુશ્મન સમઝતે ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ખિલાફ સાઝિશેં કરતે રહતે થે. ઉન્હેં ખેરસગાઈ ઔર ભાઈચારેકે પૈગામ દિએ જાએં.

ઈસ ખ્વાઈશ ઔર કોશિશકે અલાવા જનવરી ૬૩૦ ઈસ્વીમેં હુઝૂર અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ લળનેકી પોઝીશનમેં નહીં થે. ક્યૂં કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને મક્કાકો ચંદ હી દિન પહલે અપની તહવીલમેં લિયા થા ઔર શહરકે ઈન્તિઝામાતમેં મસરૂફ થે. હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો મશ્વરે દિએ ગએ કે શહરી ઈન્તિઝામાતકો મુલ્તવી કરકે દિફાઈ ઈન્તિઝામાતકી તરફ ફૌરી તવજ્જુહ દી જાએ ઔર દુશ્મનકે હમ્લે યા મુહાસરેકા ઈન્તિઝાર ન કિયા જાએ.

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને મશ્વરા દેનેવાલોંસે યહ કહ કર ઉન્કા મશ્વરહ મુસ્તરદ(રદ) કર દિયા કે હમ યહાં દિફાઈ મોર્ચે બના કર ઉન્મેં બેઠ જાએં ઔર દુશ્મનકો જબ ખબર મિલે કે હમ બેદાર હેં ઔર કિલ્આબંદ હો ગએ હેં તો દુશ્મન મક્કાસે કુછ દૂર ખૈમા ઝન હો કર ઈસ ઈન્તિઝારમેં કે હમ દિફાઅમેં ઝરા સી ભી કોતાહી કરેં ઔર વહ શહરકો મુહાસરેમેં લે લે યા સીધી યલગાર કર દે તો યહ દુશ્મનકો દઅવત દેનેવાલી બાત હોગી કે મુસલ્સલ ખત્રા બન કર હમારે સરોં પર બેઠા રહે.

ઉસ દોરકી મુખ્તલિફ તહરીરોંસે સાફ પતા ચલતા હે કે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને યહ ઉસૂલ વઝઅ કિયા ઔર મુસલમાનોકો ઝહન નશીન કરાયા થા કે અગર દુશ્મન અપને ઘર બેઠ કર હી લલકારે તો ઉસ્કી લલકારકા જવાબ ઠોસ તરીકે યાની અમલી તરીકે સે દો. દૂસરા યહ કે દુશ્મનકી નિય્યત ઔર ઉસ્કે અઝાઈમકા ઈલ્મ હો જાએ તો અપની સરહદોંકે

અંદર બેઠ કર ઉસ્કા ઈન્તિઝાર ન કરતે રહો. ઉસ પર હમ્લા કર દો, ઔર હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને અપની ઉમ્મતકો તીસ્રા ઉસૂલ યહ દિયા કે હર વક્ત તય્યારીકી હાલતમેં રહો ઔર દુશ્મનકો એહસાસ દિલા દો કે વહ તુમ્હેં લલકારેગા યા તુમ્હારે લિએ ખત્રા બનનેકી કોશિશ કરેગા તો તુમ બિજલીકી તરહ ઉસ પર કૂદોગે.

★

નહીં ઐસા નહીં હો સકતા, માલિક બિન ઔફ અપને ખૈમેંમેં ગુસ્સેસે બાર બાર ઝમીન પર પાંવ મારતા ઔર કહતા થા. વહ ઈત્ની જલ્દી કિસ તરહ યહાં તક પહુંચ સકતે હૈં ? ક્યા હમ અપને સાથ ગદ્દારોંકો ભી લાએ થે. જિન્હોંને મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો બહુત દિન પહલે ખબરદાર કર દિયા થા કે હમ આ રહે હૈં ?

ખૂદ જા કર દેખ લે માલિક ! બૂળે દૂરેદ ઈબ્નુસ્સમાને કહા, અપની આંખોસે દેખ લે.

અગરમેં ઝૂટ બોલ રહા હૂં તો અપને દેવતા લાતકો ધોકા દે રહા હૂં. ઉસ આદમીને કહા જો દેખ આયા થા કે મુસલમાનોકા એક લશ્કર જિસ્કી તઅદાદ કમો બેશ દસ હઝાર થી, હુનૈનકે કરીબ આ કર પળાવ કિએ હૂએ થા. ઉસ્ને કહા, ઉન્હોંને ખૈમેં નહીં ગાળે. વહ તય્યારીકી હાલતમેં હે.... ઔર યહ ભી ઝૂટ નહીં કે ઈસ લશ્કરકે સિપાહ સલાર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ખૂદ હૈં.

માલિક બિન ઔફ ગુસ્સેસે બાવલા(પાગલ) હુવા જા રહા થા. વહ મુસલમાનોં પર અચાનક ટૂટ પળને ચલા થા. ઉસ્ને ઔતાસસે મક્કાકી તરફ પેશ કદમીકા હુકમ દે દિયા થા મગર ઉસે ઈત્તિલાઅ મિલી કે મુસલમાન અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી કયાદતમેં ઉસ્કી જમઈયતસે થોળી હી દૂર હુનૈનકે ગર્દ વ નવાહમેં આ ગએ હૈં ઔર મુકાબલેકે લિએ તય્યાર હૈં.

ગુસ્સા તેરી અકલકો કમઝોર કર રહા હે માલિક ! દુરેદને ઉસે કહા, અબ મુહાસરે ઔર યલગારકો દિમાગસે નિકાલ ઔર ઉસ ઝમીનસે ફાઈદા ઉઠા જિસ પર મુસલમાનોંસે તેરા મુકાબલા હોગા. તૂ અચ્છી ચાલેં સોચ સકતા હે. તૂ દુશ્મનકો ધોકા દે સકતા હે તુઝમેં જુર્અત હૈ ફિર તૂ કયૂં પરેશાન

હો રહા હે ? મેં તેરે સાથ હૂં.... મેં તુઝે એક બાર ફિર કહતા હૂં કે હવાઝિનકે લોગોંને અપની ઔરતોં ઔર બચ્ચો ઔર અપને મવેશિયોંકો સાથ લા કર અછ્છા નહીં કિયા.... આ મેરે સાથ હુનૈનકી વાદીકો દેખેં.

વહ દોનો ઉસ ઈલાકેકો દેખને ચલ પળે જહાં લળાઈ મુતવક્કઅ થી.

★

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે સાથ મુજાહિદીનકી જો ફૌજ થી ઉસ્કી તઅદાદ બારહ હઝાર થી. ઉસ નફરીમેં મક્કાકે દો હઝાર અફરાદ ઐસે થે જિન્હેં ઈસ્લામ કબૂલ કિએ અભી ચંદ દિન હી હૂએ થે. બા'ઝ સહાબએ કિરામ ઈન નવ મુસ્લિમો પર ભરોસા કરને પર આમાદા નહી થે લેકિન અલ્લાહકે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો અપને અલ્લાહ પર ભરોસા થા. અબૂ સુફયાન, ઈકરમા, સફવાન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ અજમઈન ભી નવ મુસ્લિમ થે. યહ તીનો સરદારી ઔર સાલારીકે રૂત્બોંકે અફરાદ થે, જિન્કા નવ મુસ્લિમ કુરૈશ પર અષર વ રૂસૂખ ભી થા, લેકિન દેખા ગયા કે યહ સબ અપની મર્ઝીસે ઈસ લશ્કરમેં શામિલ હૂએ થે. એક મુઅર્રિખને લિખ્ખા હે કે ઈન તીનોંને મુજાહિદીનકે લિએ કમોબેશ એક સો ઝિરહ બકતર દિએ થે.

યહ લશ્કર ૨૭ જનવરી ૬૩૦ ઈસ્વી (૨ સવ્વાલ ૮ હીજરી)કી સુબ્હ મક્કાસે રવાના હુવા ઔર ૩૧ જનવરીકી શામ હુનૈનકે ગર્દ વ નવાહમેં પહુંચ ગયા થા. કૂચ બર્ક(બિજલીસી) રફતાર થા. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો મા'લૂમ થા કે કબીલા હવાઝિન્ ઔર કબીલા ષકીફ લળનેવાલે કબીલે હેં ઔર ઈન્કે કાઈદ દુરેદ ઔર માલિક જંગી ફહમ વ ફિરાસત ઔર ચાલોંસે બખૂબી વાકિફ હે. ઈસ લિએ આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને હર અવ્વલ જિન સાતસો મુજાહિદીનકો રખા વહ બનૂ સુલૈમકે થે ઔર ઈન્કે કમાનદાર ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ થે.

હુનૈન એક વાદી હે જો મક્કાસે ગ્યારહ મીલ દૂર હે. બા'ઝ જગહોં પર યહ વાદી સાત મીલ ચોળી હે કહીં ઈસ્કી ચોળાઈ ઈસ્સે ભી કમ હે ઔર હુનૈનકે કરીબ જા કર વાદીકી ચોળાઈ કમ હોતે હોતે બમુશ્કિલ દો ફર્લાંગ રહ જાતી હે. યહાંસે વાદીકી સતહ ઉપરકો ઉઠતી હે. યાની યહ ચળ્હાઈ હે

આગે એક દુર્રા નુમા(ઘાટી) રાસ્તા હે જો દાએં બાએં મુળતા એક ઔર વાદીમેં દાખિલ હોતા હે. ઉસ વાદીકા નામ નખ્લતુલ યમાનિયા હે. રાસ્તા ખાસ્સા તંગ હે.

મુસલમાનોંને અપને જાસૂસોંકી આંખોસે દેખા કે કબીલોંકી મુત્તહિદા ફૌજ અભી ઔતાસકે કરીબ ખૈમા ઝન હે લેકિન જાસૂસ રાતકી તારીકીમેં ન જાંક સકે યા ઉન્હોંને ઝરૂરત હી મહસૂસ ન કી કે રાતકો ભી દેખ લેતે કે દુશ્મન કોઈ નકલ વ હરકત તો નહીં કર રહા. દિનકે દૌરાન મુત્તહિદા કબીલોંકે કેમ્પમેં કૂચ યા પેશ કદમીકે કોઈ આષાર ન આએ. કેમ્પ પર મુર્દનીસી છાઈ હૂઈ થી. કોઈ સરગર્મી નહીં થી.

યકુમ ફરવરી ૬૩૦ ઈસ્વી (૧૧ સવ્વાલ ૮ હીજરી)કી સહર મુજાહિદીનને ઔતાસકી તરફ પેશ કદમી કી. ઈસ્કીમ યહ થી કે દુશ્મનકે કેમ્પ પર યલગારકી જાએગી. ઉમ્મીદ યહ થી કે દુશ્મનકો બે ખબરીમેં જા લેંગે. પેશ કદમી મુકમ્મલ તૌર પર મુનઝ્ઝમ થી. હર અવ્વલમેં બનૂ સુલૈમકે મુજાહિદીન થે જિન્કે કાઈદ ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ થે. ઉસ હૈષિયતમેં ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સબસે આગે થે.

ઈસ્લામી ફૌજકી નફરી તો બારહ હઝાર થી લેકિન ઈસ બા કાઈદા ફૌજકે સાથ એક બે કાઈદા ફૌજ ભી થી જિસ્કી નફરી બીસ હઝાર થી. યહ મક્કા ઔર ગર્દ નવાહકે લોગ થે જો ફૌજકી મદદકે લિએ આએ થે.

એક વાકિઆ કાબિલે ઝિક્ર હે. ઈત્ના ઝિયાદા લશ્કર દેખ કર બા'ઝ સહાબાએ કિરામ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને બળે ફખર સે કહા,કોન હે જો હમેં શિકસ્ત દે સકતા હે. દો મુઅર્રિખોને લિખ્ખા હે કે ઈસ ફખ્રમેં તકબ્બુરકી ઝલક ભી થી.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઈસ્લામી લશ્કરકે આગે થે. વહ જબ વાદીએ હુનૈનકે તંગ રાસ્તેમેં દાખિલ હૂએ તો સુબ્હ તુલૂ હો રહી થી. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપને ઘોળેકો એળ લગાઈ ઔર રફતાર તેઝ કર દી. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ જોશીલે જંગજૂ થે ઔર જારિહાના કયાદતમેં યકીન રખતે થે. વહ જબ મુસલમાન નહીં હૂએ થે તો કબીલે કુરૈશકે સરદારે આ'લા અબૂ સુફયાનસે ઉન્હેં સબસે બળી

શિકાયત યહ થી કે વહ ઉન્હેં ખૂલ કર લળને નહીં દેતે થે. ઉન્કે કબૂલે ઈસ્લામકી એક વજહ યહ ભી થી કે ઉન્હોંને રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી અસ્કરી કયાદતમેં વહ જઝબા દેખા થા જો ઉન્હેં પસંદ થા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કબૂલે ઈસ્લામસે પહલે ઈકરમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે કહા ભી થા કે મેરે અસ્કરી જઝબે ઔર મૈદાને જંગમેં જારિહાના અંદાઝકી કદર સિર્ફ મુસલમાન કર સકતે હે.

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી અસ્કરી અહલિય્યત ઔર કાબિલીય્યતકી જો કદર કી થી ઉસ્કા ષબૂત યહ થા કે વહ ઈન્ને બળે લશ્કરકે હર અવ્વલકે કમાનદાર થે.

★

સુબ્હ તુલૂ હો રહી થી જબ ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા હર અવ્વલ દસ્તા ઘાટીવાલે તંગ રાસ્તેમેં દાખિલ હુવા. અચાનક ઝમીન વ આસ્માન જૈસે ફટ પળે હો, હવાઝિન, ષકીફ ઔર દીગર કબીલોંકી મુત્તહિદા ફૌજકે ના'રે ઘટાઓંકી ગરજ ઔર બિજલિયોંકી કળકકી તરહ બુલંદ હૂએ ઔર મુસ્લાધાર બારિશકી તરહ તીરોંકી બોછાળેં આને લગી. યહ તીર દાએં બાએંકી ચટ્ટાનોં ઔર ટેકરિયોંસે આ રહે થે.

યહ દુશ્મનકી ઘાત થી. માલિક બિન ઔફ ઔર દુરેદ ઈબ્નુસ્સમાને દિનકે વક્ત અપને કેમ્પમે કોઈ સરગર્મી ઝાહિર નહીં હોને દી થી. ઐસે મા'લૂમ હોતા થા જૈસે યહ જંગી કેમ્પ નહીં કિસી કાફલેકા પળાવ હે. શામકે બા'દ માલિક બિન ઔફ અપની ફૌજકો હુનૈનકે તંગ રાસ્તે પર લે ગયા ઔર તીરંદાઝોકો દોનોં તરફ છુપા કર બિઠા દિયા થા.

તીરોંકી બોછાળેં અચાનક ભી થી ઔર બહુત ઝિયાદા ભી. મુજાહિદીનકે ઘોળે તીર ખા કર બે લગામ હો કર ભાગે. જો સવાર તીરોંસે મહફૂઝ રહે વહ ભી પીછેકો ભાગ ઉઠે. તીરોંકી બોછાળેં ઔર તેઝ વ તુંદ હો ગઈ. ઘોળે ભી બેકાબૂ ઔર સવાર ભી બેકાબૂ હો ગએ ભગદળ મચ ગઈ.

★

મત ભાગો ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ તીરોંકી બોછાળોમેં ખળે ચિલ્લા રહે થે. પીઠ ન દિખાઓ... મુકાબલા કરો. હમ દુશ્મનકો... ઘોળો ઔર સવારોંકી ભગદળ ઐસી થી કે ખાલિદ બિન વલીદ

રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી પુકાર કિસીકે કાનોં તક પહુંચી હી નહીં થી. કોઈ યહ દેખનેકે લિએ ભી નહીં રૂકતા થા કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે જિસ્મમેં કિત્ને તીર ઉતર ગએ હેં ઔર વહ પીછે હટનેકી બજાએ વહીં ખળે અપને દસ્તેકો લલકાર રહે હે. વહ આખિર ભગડરકે રેલેકી ઝદમેં આ ગએ ઔર ઉન્કે ધક્કોસે યૂં દૂર પીછે આ ગએ જૈસે સૈલાબમેં બહ ગએ હો.

જબ ભગડરકા રેલા ગુજર ગયા તો ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઈત્ને ઝખ્મિ હો ચુકે થે કે ઘોળેસે ગિર પળે ઔર બેહોશ હો ગએ.

હર અવ્વલકે પીછે ઈસ્લામી ફૌજ આ રહી થી. ઉસ્કે પીછે રઝાકારોં (મુખ્લિસોં)કા બેકાઈદા લશ્કર ભી થા હર અવ્વલકા દસ્તા ભાગતા દોળતા પીછેકો આયા તો ફૌજમેં ભી ભગડર મચ ગઈ. હર અવ્વલકે બહુતસે આદમિયોંકે જિસ્મમેં તીર પેવસ્ત થે ઔર ઉન્કે કપળે ખૂનસે લાલ થે. ઘોળોકો ભી તીર લગે હૂએ થે. માલિક બિન ઔફકી ફૌજકે ના'રે જો પહલેસે ઝિયાદા બુલંદ હો ગએ થે સુનાઈ દે રહે થે. યહ હાલ દેખ કર ઈસ્લામી ફૌજ બિખર કર પીછેકો ભાગી.

બા'ઝ મુઅર્રિખોને લિખ્ખા હે કે વહ કુરૈશ જો બેદિલીસે મુસલમાન હૂએ થે ઔર ઈસ્લામી ફૌજકે સાથ આ ગએ થે, ઉન્હોંને ઈસ ભગદળકો યૂં બળ્હાયા જૈસે જલતી પર તેલ ડાલા જાતા હે. વહ ન સિર્ફ ભાગે બલ્કે ઉન્હોંને ખોફ વ હિરાસ ફેલાયા. ઉન્હેં એક ખૂશી તો યહ થી કે લળાઈસે બચે ઔર દૂસ્રી ખૂશી તો યહ કે મુસલમાન ભાગ નિકલે હેં ઔર ઉન્હેં શિકસ્ત હૂઈ હે.

મુસલમાનોંકી કુછ નફરી વહીં જા પહુંચી જહાંસે ચલી થી. ઉસ જગહકો ફૌજિ અડ્ડા બનાયા ગયા થા. ઝિયાદા તઅદાદ ઉન મુસલમાનોંકી થી જિન્હોંને પીછે હટ કર ઐસી જગહોંમેં પનાહ લે લી જહાં છુપા જા સકતા થા લેકિન વહ છુપનેકે લિએ બલ્કે છુપ કર યહ દેખનેકે લિએ વહાં રૂકે થે કે હુવા ક્યા હે ઔર વહ દુશ્મન કહાં હે જિસસે ડર કર પૂરી ફૌજ ભાગ ઉઠી હે. વહાં તો હાલત યહ હો ગઈ થીકે ભાગતે હૂએ ઊંટ ઔર ઘોળે એક દૂસ્રેસે ટકરા રહે થે ઔર પ્યાદે(પેદલ ચલનેવાલે) ઉન્કે દરમિયાન આ કર કુચલે જાનેસે બચનેકે લિએ હર તરફ ભાગ રહે થે.

★

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને અપની ફૌજકી યહ હાલત દેખી તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ સુન હોકે રહ ગએ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ભાગનેવાલોંકે રાસ્તેમેં ખળે હો ગએ આપકે સાથ નવ સહાબએ કિરામ થે. ઉન્મેં ચાર કાબિલે ઝિક્ર હૈ. હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ હઝરત અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ, હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઔર હઝરત અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ...

મુસલમાનોં ! રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને બુલંદ આવાઝસે લલકારના શુરૂઅ કર દિયા, કહાં જા રહે હો. મેં ઈધર ખળા હૂં... મેં જો અલ્લાહકા રસૂલ હૂં.... મુઝે દેખો મેં મુહમ્મદ બિન અબ્દુલ્લાહ યહાં ખળા હૂં.

મુસલમાન હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે કરીબસે ભાગતે હૂએ ગુઝરતે જા રહે થે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી આવાઝ કોઈ નહીં સુન રહા થા. ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કહીં નઝર નહીં આ રહે થે. વહ આગે કહીં બેહોશ પળે થે. ઈત્નેમેં કબીલા હવાઝિનકે કઈ ઊંટો ઔર ઘોળો પર સવાર ભાગતે હૂએ મુસલમાનોંકે તઆકુબમેં આએ. ઉન્કે આગે એક શુતર સવાર થા જિસ્ને ઝંડા ઉઠા રખા થા. હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને એક મુસલમાનકો સાથ લિયા ઔર ઉસ શુતર સવાર અલમ બર્દારકે પીછે દોળ પળે. કરીબ જા કર હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉસ્કે ઊંટકી પીછલી ટાંગ પર તલ્વારકા વાર કરકે ટાંગ કાટ દી. ઊંટ ગિરા તો સવાર ભી ગિરા. હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉસ્કે ઉઠતે ઉઠતે ઉસ્કી ગર્દન સાફ કાટ દી.

હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ એક ટેકરી પર જા ખળે હૂએ. દુશ્મનકે કિસી આદમીકી લલકાર સુનાઈ દી, વહ રહે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ... કત્લ કર દો. તારીખમેં ઉન આદમિયોંકો કબિલએ ષકીફકે લિખ્ખા ગયા હૈ જો અપને આદમીકી લલકાર પર ઉસ ટેકરી પર ચળને લગે જિસ પર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ખળે થે. સહાબએ કિરામ જો આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે સાથ થે. ઉન

આદમિયોં પર ટૂટ પળે. મુખ્તસર લળાઈસે વહ સબ ભાગ નિકલે. ઉન્મેંસે કોઈ ભી રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ તક ન પહુંચ સકા.

મૈં માલિક બિન ઔફસે શિકસ્ત નહીં ખાઉંગા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને કહા. વહ ઈત્ની આસાનીસે કૈસે ફત્હ હાસિલ કર સકતા હે !

હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને અપની ફૌજકો બિખરતે ઔર ભાગતે તો દેખ હી લિયા થા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ દુશ્મનકો ભી દેખ રહે થે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી અસ્કરી જિસ્ને મહસૂસ કર લિયાકે માલિક બિન ઔફ અપને પહલે ભરપૂર ઔર કામિયાબ વાર પર ઈસ કદર ખૂશ હો ગયા હે કે ઉસે અગલી ચાલકા ખયાલ હી નહીં રહા. વહ ઈસ્લામી ફૌજકી ભગડર ઔર અફરા તફરીકી પસ્પાઈસે ફાઈદા નહીં ઉઠા રહા થા. હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો તવક્કુઅઅ થી કે માલિક બિન ઔફકી મુત્તહિદા ફૌજ મુસલમાનોકે તઆકુબમેં આએગી લેકિન તઆકુબમેં દુશ્મનકે જો આદમી આએ થે વહ તઅદાદમેં થોળે ઔર ગૈર મુનઝઝમ થે.

ઉસ્કે અલાવા હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને અપને હર અવ્વલ દસ્તેકો પીછે આતે ભી દેખા થા. ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને મા'લૂમ ભી કિયા થા કે હર અવ્વલકે કિત્ને આદમી શહીદ ઔર ઝખ્મી હૂએ હૈં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો બતાયા ગયા કે કઈ એક મુજાહિદીન, ઘોળઔર ઊંટ ઝખ્મી હૂએ હૈં, શહીદ એક ભી નહીં હુવા. ઈસ્સે હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને યહ રાઈ કાઈમ કી કે યહ દુશ્મન તીરંદાઝીમેં અનાળી હે ઔર જલ્દ બાઝ ભી હે. ઈત્ની ઝિયાદા તીરંદાઝી કિસીકો ઝિંદા ન રહને દેતી.

હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને અપને પાસ ખળે સહાબા પર નઝર ડાલી. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી નઝરેં હઝરત અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ પર ઠહર ગઈ. હઝરત અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી આવાઝ ગૈર મા'મૂલી તૌર પર બુલંદ થી જો દૂર તક સુનાઈ દેતી થી. જિસ્મકે લિહાઝસે ભી હઝરત અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કવી હૈકલ થે.

અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ, હઝુર અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને કહા તુમ પર અલ્લાહકી રહમત હો. મુસલમાનોકો પુકારો. ઉન્હેં યહાં આનેકે લિએ કહો.

ઓ અન્સાર ! હઝરત અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઈંતિહાઈ બુલંદ આવાઝમેં પુકારના શુરૂઅ કિયા. એ અહલે મદીના... એ અહલે મક્કા.... આઓ... અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકે પાસ આઓ. હઝરત અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કબિલોંકે ઔર આદમિયોંકે નામ લે લે કર પુકારતે રહે ઔર કહતે રહે કે અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકે પાસ, અપને અલ્લાહકે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકે પાસ આઓ.

સબસે પહલે અન્સાર આએ. ઉન્કી તઅદાદ મા'મૂલી થી. લેકિન એકકો દેખ કર દૂસ્રા આતા ચલા ગયા. મક્કાકે કુછ દૂસ્રે કબિલોંકે લોગ ભી આ ગએ. ઉન્કી તઅદાદ એક સો હો ગઈ. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને દેખાકે કબિલા હવાઝિનકે બહુતસે આદમી પસ્પા હોતે મુસલમાનોકે તરફ દોળે આ રહે થે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઉન એક સો મુજાહિદીનકો દુશ્મનકે ઈન આદમિયોં પર હમ્લા કરનેકા હુકમ દિયા.

મુજાહિદીન ઉન્કે અકબસે ઉન પર ટૂટ પળે. હવાઝિનકે આદમી બોખલા ગએ ઔર મુકાબલેકે લિએ સંભલને લગે. લેકિન મુજાહિદીનને ઉન્હેં સંભલનેકી મોહલત ન દી. ઉન્મેંસે બહુતસે ભાગ નિકલે. ઉન્કે ઝખ્મી ઔર હલાક હોનેવાલે પીછે રહ ગએ.

★

વહ તો અચાનક ઐસે હાલાત પેદા હો ગએ થે કે મુજાહિદીનમેં ભગડર મચ ગઈ થી, વર્ના વહ હમેંશા અપનેસે કઈ ગુના ઝિયાદા દુશ્મનસે લળે ઔર ફાતેહ ઔર કામરાન રહે થે. ઉન્હોંને દેખા કે અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી પુકાર પર મુસલમાન રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકે હુઝૂર ઈકઠ્ઠે હો રહે થે. ઔર દુશ્મન મુસલમાનોકે છોટેસે ગિરોહકે જવાબી હમ્લેકો ભી બર્દાશ્ત નહીં કર સકે ઔર ઉન્હોંને યહ ભી દેખા કે હવાઝિન ઔર ષકીફ ઉન્કે તઆકુબમેં નહીં આ રહે તો કઈ હઝાર

મુજાહિદીન વાપસ આ ગએ. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઉન્હેં ફૌરન મુનઝ્ઝમ કિયા ઔર દુશ્મન પર હમ્લેકા હુકમ દે દિયા.

ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ લાપતા થે. કિસીકો હોંશ નહીં થા કે દેખતા કે કૌન લાપતા હે ઔર કૌન કહાં હે.

વહી તંગ ઘાટી જહાં મુજાહિદીન પર કહર ટૂટા થા અબ મુત્તહિદા કબાઈલકે લિએ મૌતકી ઘાટી બન ગઈ. કબીલા હવાઝિન ચૂંકે સબસે ઝિયાદા લળાકા કબીલા થા ઈસ લિએ ઉસીકે આદમિયોંકો આગે રખા ગયા થા. યહ લોગ બિલા શક વ શુબા માહિર લળાકે થે. લેકિન મુસલમાનોંને જિસ કહરસે હમ્લા કિયા થા ઉસ્કે આગે હવાઝિન ઠહર ન સકે. મુસલમાન ઉસ ખિફ્ફત(શર્મ) કો ભી મિટાના ચાહતે થે જો ઉન્હેં ગલતીસે ઉઠાની પળી થી.

યહ દસ્ત બદસ્ત લળાઈ થી. મુજાહિદીનને તેગ ઝનીકે વહ ઝોહર દિખાએ કે હવાઝિન ગિર રહે થે યા લળાઈસે નિકલનેકી કોશિશ કર રહે થે. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ લળાઈકે કરીબ એક બુલંદ જગહ ખળે થે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને લલકાર કર કહા, "યહ જૂઠ નહીંકે મૈં નબી સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ હૂં, મૈં ઈબ્ને અબ્દુલ મુત્તલિબ હૂં."

હવાઝિન પીછે હટતે ચલે જા રહે થે. વહ અબ વાર કરતે કમ ઔર વાર રોકતે ઝિયાદા થે ઉન્કા દમ ખમ ટૂટ રહા થા. ઉન્કે પીછે કબીલા ષકીફકે દસ્તે તય્યાર ખળથે. માલિક બિન ઔફને ચિલ્લા ચિલ્લા કર હવાઝિનકો પીછે હટા લિયા. કબીલા ષકીફકે તાઝહ દમ લળાકોંને હવાઝિનકી જગહ લે લી. મુસલમાન થક ચુકે થે ઔર ષકીફ તાઝા દમ થે લેકિન મુસલમાનોકો અપને કરીબ અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી મૌજૂદગી ઔર લલકાર નયા હોસલા દે રહી થી.

મુસલમાનોકે તલ્વારોં ઔર બર્છિયોંકી ઝર્બોમેં જો કહર ઔર ગઝબ થા ઔર ઉન્કે ના'રોં ઔર લલકારમેં જો ગરજ ઔર કળક થી, ઉસ્ને ષકીફ પર દેહશત તારી કર દી. ષકીફકે લળાકે જો અરબમેં ખાસે મશ્હૂર થે, તેઝીસે પીછે હટને લગે ફિર ઉન્કે ઊંટો ઔર ઘોળોંને ભગડર બપા કર દી. ઉસ્સે દુશ્મનમેં વહી કેફીયત પેદા હો ગઈ જો ઘાટીમેં સુબહકે વક્ત

મુસલમાનોંમેં પેદા હો ગઈ થી. હવાઝિન બળી બુરી હાલતમેં પીછેકો ભાગે થે, અબ ષકીફ ભી પસ્પા હૂએ તો ઉન્કે ઈત્તિહાદી કબાઈલકે હોસલે લળે બગૈર હી ટૂટ ફૂટ ગએ. વહ અફરા તફરીમેં ભાગ ઉઠે.

★

માલિક બિન ઔફ તંગ રાસ્તેસે દૂર પીછે હવાઝિનકે ભાગે હૂએ દસ્તોંકો યકજા કર રહા થા. ઉસ્કા અંદાઝ બતા રહા થા કે વહ જારિહાના કારવાઈસે મુંહ મોળ ચુકા હે ઔર અપને દસ્તોંકો દિફાઈ દીવારકે તોર પર તર્તીબ દે રહા થા.

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને યહ તર્તીબ દેખી તો આપ અપને લશ્કરકી તરફ પલટે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને દેખાકે જો મુજાહિદીન સુબહકે વક્ત ભાગ ગએ થે વહ સબ વાપસ આ ગએ હે. હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને હુકમ દિયાકે ઘૂળ સવારોંકો આગે લાઓ. જરાસી દેરમેં સવાર પ્યાદોં સે અલગ હો ગએ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને સવારોંકો એક ખાસ તર્તીબમેં કરકે હુકમ દિયા કે હવાઝિનકો સંભલને ઔર મુનઝ્ઝમ હોનેકા મૌકા ન દો ઔર બર્ક(બિજલીસી) રફ્તાર હમ્લા કર દો.

ઈન સવારોંમેં બનૂ સુલેમકે દો સવાર ભી શામિલ થે જિન પર સબસે પેહલે તીરોંકી બોછાળેં આઈ થી મુસલમાનોંકી જમઈય્યત પારા પારા (અલગ અલગ) હો ગઈ થી લેકિન બનૂ સુલેમકા કમાનદાર ઉન્કે સાથ નહીં થા. વહ થે ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ જો અભી તક કહીં બે હોશ પળે થે.

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઈસ સવાર દસ્તેકી કિયાદત ઝુબેર ઈબ્નુલ અવામ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે સુપુર્દકી ઓર ઉન્હેં હુકમ દિયાકે આગે જો દુર્રા હે ઉસ પર માલિક બિન ઔફ કબ્ઝા કિએ બેઠા હે, ઉસે દુર્રેસે બે દખલ કર દો.

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને જંગકી કમાન અપને દસ્તે મુબારકમેં લે લી થી. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ઈશારે પર ઝુબેર બિન અવામ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઐસા બર્ક(બિજલીસી) રફ્તાર ઔર જચા તુલા હલ્લા બોલા કે હવાઝિન જો અભી તક બોખલાએ

હૂએ થે મુકાબલેમેં જમ ન સકે. ઔર દુર્રેસે નિકલ ગએ. દુર્રા ખાસા લંબા થા. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઝુબેર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે દસ્તેકો દુર્રેમેં હી રહને દિયા ઔર હુકમ દિયા કે અબ દુર્રા જંગી અડ્ડા હોગા.

આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને દૂસરા સવાર દસ્તા આગે કિયા જિસ્કે કમાનદાર અબૂ આમિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ થે. હુઝૂરે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને અબૂ આમિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે સુપુર્દ યહ કામ કિયા કે ઔતાસકે કરીબ મુત્તહિદા કબાઈલકા જો કેમ્પ હે ઉસ પર હમ્લા કરો.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ... ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ યહાં હે, કિસીને બળી દૂરસે લલકાર કર કહા યહ પળે હૈં.

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ દોળે ગએ ઔર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ તક પહુંચે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અભી તક બેહોશ પળે થે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે પાસ બેઠ ગએ ઔર ઉન્કે સરસે પાંવ તક ફૂંક મારી. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને આંખે ખોલ દી. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી આંખોમેં આંખે ડાલી. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઉઠ ખળે હૂએ. ઉન્હેં જો તીર લગે થે વહ ગહરે નહીં ઉતરે થે. તીર નિકાલ લિએ ગએ ઔર બળી તેઝીસે મરહમ પટ્ટી કર દી ગઈ.

યા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, મેં લળૂંગા, મેં લળનેકે કાબિલ હૂં.

રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે જિસ્મમેં ઔર રૂહમેં સિહર(જાદૂ) ફૂંક દિયા થા આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે કહા કે ઝુબેર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે સવાર દસ્તેમેં શામિલ હો જાઓ તુમ અભી કમાન નહીં લે સકોગે.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ એક ઘોળે પર સવાર હો ગએ ઉન્કે કપળેખૂનસે લાલ થે. ઉન્હોંને ઘોળેકો એળ લગાઈ ઔર ઝુબેર

રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે સવાર દસ્તેમેં શામિલ હો ગએ. ઉન્હોંને ઝુબેર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે પૂછા ક્યા હુકમ હે. ઝુબેર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉન્હેં બતાયા કે હવાઝિનકી ખેમાગાહ પર હમ્લા કરના હે જો ઔતાસકે કરીબ હે લેકિન યહ હમ્લા અબૂ આમિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ લળેંગે.

ઔતાસ વહાંસે કુછ દૂર થા. માલિક બિન ઔફને હવાઝિન દસ્તેકો વહાં તક હટા લિયા ઔર ઉસે અપને ખેમાગાહકે ઈર્દ ગિર્દ ફેલા દિયા થા. યહ દિફાઈ હિસાર (હિફાઝત) થા જિસ્કી હવાઝિનકે કેમ્પકે ગિર્દ ઝરૂરત ઈસ લિએ થી કે વહાં વહ હઝારોં ઔરતેં, બચ્ચે ઔર મવેશી થે જિન્હેં કબીલે હવાઝિનકે સિપાહી અપને સાથ લાએ થે, માલિક બિન ઔફને તો યહ સોચા થા હવાઝિન અપની ઔરતોં ઔર બચ્ચોંકો અપને સાથ દેખ કર ઝિયાદા ગૈરત મંદી ઔર બે જિગરીસે લળેંગે, મગર અબ યહ સૂરત પયદા હો ગઈ થી કે દુરેદ ઈબ્નુસ્સમા માલિક બિન ઔફકો બુરા ભલા કહ રહા થા કે ઉસ્કે મના કરનેકે બાવજૂદ માલિક ઔરતોંકો સાથ લે આયા થા. ઉન્કે લિએ અબ અપને અહલ વ અયાલ ઔર મવેશિયોંકો મુસલમાનોં સે બચાના મુહાલ(મુશ્કિલ) દિખાઈ દે રહા થા.

★

અબૂ આમિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા સવાર દસ્તા ઔતાસકી તરફ બળ્હા. કરીબ ગએ તો હવાઝિનને જમ કર મુકાબલા કિયા. અબ વહ જંગ જિતનેકે લિએ યા મુસલમાનોંકો તહસ નહસ કરકે મક્કા પર કબ્ઝા કરનેકે લિએ નહીં બલ્કે મુસલમાનોંસે અપને અહલ વ અયાલ ઔર મવેશિયોંકો બચાનેકે લિએ લળ રહે થે. યહ ભી દસ્ત બ દસ્ત માર્કા થા જિસ્મેં જંગી ચાલોંકે નહીં ઝાતી શુજાઅતકે મુઝાહરે હો રહે થે. સવાર ઔર પ્યાદે લળતે હૂએ વાદીમેં ફેલતે જા રહે થે.

અબૂ આમિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને દુશ્મનકે નવ સવારોંકો હલાક કર દિયા મગર દસ્વે હવાઝિનકો લલ્કારા તો ઉસ્કે હાથોં ખૂદ શહીદ હો ગએ. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને પહલે હી ઉન્કા જાનશીન મુકર્રર કર દિયા થા. વહ થે ઉન્કે ચચા ઝાદ ભાઈ અબૂ મૂસા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ. ઉન્હોંને ફૌરન કમાન સંભાલ લી ઔર અપને

સવારોંકો લલકારને લગે.

હવાઝિન ઝખ્મિ હો હો કર ગિર રહે થે. સાફ નઝર આ રહા થા કે ઉન્કે પાંવ ઉખળ રહે હે. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઝુબેર બિન અવામ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો જિન્હે આપને દુર્રેમેં રોક લિયા થા, હુકમ દિયા કે અપને દસ્તેકો અબૂ મૂસા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી મદદકે લિએ લે જાએં. હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને યહ ઈસ લિએ ઝરૂરી સમજા થા કે દોનોં દસ્તે મિલ કર હવાઝિનકા કામ જલ્દી તમામ કર સકેંગે.

ઝુબેર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપને સવારોંકો હમ્લેકા હુકમ દિયા. જબ ઘોળે દોળે તો ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા ઘોળા દસ્તેકે આગે થા.

હવાઝિન પહલે હી હિમ્મત હાર ચુકે થે. મુસલમાનોંકે દૂસ્રે સવાર દસ્તેકે હમ્લેકી વહ તાબ ન લા સકે. ઉન્કે ઝખ્મિયોંકી તઅદાદ મા'મૂલી નહીં થી. વહ અપની ઔરતોં ઔર બચ્ચોંકો છોળ કર ભાગ નિકલે. મુસલમાનોંને કેમ્પકો ઘેરેમેં લે લિયા.

છોટે છોટે કબીલોંકે લળાકોંને જબ હવાઝિન ઔર ષકીફ જૈસે તાકતવર કબીલોંકો ભાગતે દેખા તો વહ વહાંસે બિલકુલ ગાઈબ હો ગયા ઔર અપની અપની બસ્તિયોંમેં જા પહુંચે. માલિક બિન ઔફ મૈદાને જંગમેં કહીં નઝર નહીં આ રહા થા. વહ નઝર આહી નહીં સકતા થા. ઉસે અપને શહર તાઈફકી ફિકર પેદા હો ગઈ. ઉસ્ને અપને કબીલેકે સરદારોંસે કહા કે મુસલમાન જિસ રફતાર ઔર જિસ જઝબેસે આ રહે હૈં, ઉસ્સે સાફ પતા ચલતા હે કે વહ તાઈફ પહુંચેંગે ઔર ઉસ બસ્તીકી ઈંટસે ઈંટ બજા દેંગે. ઉસ ખત્રેકે પેશે નઝર ઉસ્ને કબીલા ષકીફકે તમામ દસ્તોંકો લળાઈસે નિકાલા ઔર તાઈફ જા દમ લિયા.

પીછે હુનૈનકી વાદીમેં કેફિયત યહ થી કે હવાઝિનકી ઔરતેં ઔર બચ્ચે ચીખ વ પુકાર કર રહે થે. તમામ વસિઅ વ અરીઝ(લંબી ચોળી) વાદી મુજાહિદીને ઈસ્લામકી તહવીલમેં થી. મક્કાકે જો ગૈર ફૌજિ મુજાહિદીનકે સાથ આએ થે વહ ઝખ્મિ મુજાહિદીનકો ઉઠા રહે થે. દુશ્મનકે ઝખ્મિ કરાહ રહે થે, મર રહે થે. મરનેવાલોંમેં બૂળા દુરેદ ઈબ્નુસ્સમા ભી

થા. વહ લળતા હુવા મારા ગયા થા.

મુસલમાનોંકો દુશ્મનકે ઝખ્મિયોં ઔર કેદિયોંસે જો હથિયાર ઔર ઘોળે મિલે, ઔર ઉસ્કે અલાવા છે હઝાર ઔરતેં ઔર બચ્ચે, ચોબીસ હઝાર ઊંટ ઓર ચાલીસ હઝાર બકરિયાં ઔર બે શુમાર ચાંદી હાથ લગી.

મુસલમાનોંને જંગ જિત લી થી લેકિન રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ફેસ્લા કિયા કે માલિક બિન ઔફકો મોહલત નહીં દી જાએગી વહ સુસ્તા સકે ઔર અપની ફૌજકો મુનઝઝમ કર સકે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને દર અસલ સાંપકા સર કુચલનેકા ફેસ્લા કર લિયા થા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હુકમસે માલે ગનીમતમેં આઈ હૂઈ ઔરતોં, બચ્ચોં, મવેશિયોં ઔર દીગર માલકો એક દસ્તેકે સાથ જિઈર્રાના ભેજ દિયા ગયા અગલે હુકમ તક ઉન્હેં જિઈર્રાનામેં હી રહના થા. દૂસ્રે દિન રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હુકમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઈસ્લામી ફૌજ તાઈફકી તરફ પેશ કદમી કર ગઈ જહાં બળી ખૂન રેઝ જંગકી તવક્કુઅ થી.

મા'ર્કએ હુનૈનકા ઝિક્ર કુરઆને હકીમમેં સૂરએ તૌબામેં આયા હે. બા'ઝ સહાબએ કિરામ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમને લળાઈ શુરૂઅ હોનેસે પહલે કહા થા કે હમેં કોન શિકસ્ત દે સકતા હે, ઈત્ની બળી તાકતકા મુકાબલા કોન કર સકતા હે. સુરએ તૌબામેં આયા હે:

અલ્લાહને બહુતસે મૌકો પર તુમ્હારી મદદ કી ઔર હુનૈનકે દીન ભી જબ તુમ્હેં અપની કસરત પર નાઝ થા, હાલાંકે વહ તુમ્હારે કુછ કામ ન આઈ ઔર ઝમીન બાવજૂદ અપની વુસ્અતકે તુમ પર તંગ હો ગઈ ઔર તુમ પીઠ ફેર કર ભાગે, ફિર અલ્લાહને અપને રસુલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઔર મુસલમાનોં પર તસલ્લી નાઝિલ કી ઔર વહ ફૌજેં ઉતારી જિન્કો તુમ્ને નહીં દેખા ઔર કાફિરોંકો સઝા દી ઔર કાફિરોંકા બદલા યહી હે.

******

તાઈફ બળી ખૂબસૂરત બસ્તી હુવા કરતી થી, યહ બાગોકી બસ્તી થી. ફલો ઔર ફૂલોકી મહકસે હવાએં મખ્મૂર રહતી થી. તાઈફમેં જા કર દુઃખી દિલ ખિલ ઉઠતે થે. યહ જંગજૂ સરદારોંકી બસ્તી થી યહ ષકીફ જૈસે તાકતવર કબીલેકા મર્કઝ થા. ઈસ બસ્તીકે કરીબ ઉસ કબીલેકી ઈબાદતગાહ થી જિસ્મેં ષકીફ, હવાઝિન ઔર ચંદ ઔર કબાઈલકે દેવતા લાતકા બુત રખા થા જો બુત નહીં એક ચબૂતરા થા. યહ કબાઈલ ઈસ ચબૂતરેકો દેવતા કહતે ઔર ઉસ્કી પૂજા કરતે થે.

ઈસ ઈબાદતગાહમેં ઉન્કા કાહિન રહતા થા જિસે ખુદાકા ઔર દેવતા લાતકા એલ્ચી સમજા જાતા થા.કાહિન ફાલ નિકાલ કર લોગોકો આનેવાલે ખત્રોંસે આગાહ કર દિયા કરતા થા. કાહિન કિસી ખુશનસીબકો હી નઝર આયા કરતા થા. આમ લોગોકો કાહિન નહીં, ઈબાદતગાહકે સિર્ફ મુજાવિર મિલા કરતે થે. કાહિનકો જો દેખ લેતા વહ ઐસા ખૂશ હોતા થા જૈસે ઉસ્ને ખુદાકો દેખ લિયા હો. તાઈફ ચૂંકે ઉન્કે દેવતાકા મસ્કન(ઘર) થા ઈસ લિએ યહ કબાઈલકા મુકદસ મુકામ થા.

એક હી મહીના પહલે તાઈફમેં જશ્નકા સમાં થા. યહાં કે સરદારે આ'લા માલિક બિન ઔફને અપને કબીલે જૈસે તાકતવર કબીલે હવઝિન ઔર કુછ ઔર કબીલોંકે સરદારોંકો બહુત બળી ઝિયાફતમેં મદઉ કિયા થા. ઈલાકેકી ચુની હૂઈ ખૂબ સૂરત નાચને ઔર ગાનેવાલિયાં બુલાઈ ગઈ થી ઉન્કે રકશને તમાશાઈયોં પર વજદ તારી કર દિયા થા. ઉસ રાત શરાબકે મટકે ખાલી હો રહે થે.

ઉસ રાત અહલે ષકીફ ઔર અહલે હવાઝિનમેં અહદ કિયા થા કે વહ મક્કા પર અચાનક હમ્લા કરકે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઔર મક્કાકે તમામ મુસલમાનોંકો હમેંશાકે લિએ ખત્મ કર દેંગે. ઉન કબાઈલકે એક ઝઈફુલ ઉમ્ર સરદાર દુરેદ ઈબ્નુસ્સમાને કહા થા કે ઉઠો ઔર લાતકે નામ પર હલફ ઉઠાઓ કે હમ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઔર ઉન્કે તમામ પેરોકારોંકો જિન્હોંને મક્કાકે તમામ બુત તોળ ડાલે હૈં ખત્મ કરકે અપની ઔરતોંકો મુંહ દિખાએંગે.

માલિક બિન ઔફ જિસ્કી ઉમ્ર અભી તીસ સાલ થી, જોશસે ફટા જા રહા થા. ઉસ્ને કહા થા કે કબાઈલકા મુત્તહિદા લશ્કર મક્કામેં મુસલમાનોંકો બે ખબરીમેં જા દબોચેગા.

ઉસ રાત માલિક બિન ઔફ, દુરેદ ઈબ્નુસ્સમા ઔર દૂસ્રે કબીલોંકે સરદાર કાહિનકે પાસ ગએ થે. કાહિનસે ઉન્હોંને પૂછા થા કે વહ મક્કાકે મુસલમાનોંકો બે ખબરીમેં દબોચ સકેંગે ઔર ક્યા ઉન્કા અચાનક ઔર ગૈર મુતવક્કે હમ્લા મુસલમાનોંકો ઘુટનોં બિઠા સકેગા ?

કાહિનને ઉન્હેં યકીન દિલાયા થા કે દેવતા લાતને ઉન્હેં અશીરબાદ દે દી હે. કાહિનને બળે વુષૂકસે કહા થા, મુસલમાનોંકો ઉસ વક્ત પતા ચલેગા જબ તુમ્હારી તલ્વારેં ઉન્હેં કાટ રહી હોગી.

★

અબ એક હી માહ બા'દ તાઈફકા હુસ્ન ઉદાસ થા. બસ્તીકે માહોલ પર ખોફ વ હિરાસ તારી થા. અપને દેવતા લાતકી અશીરબાદસે ઔર કાહિનકી યકીન દહાનીસે ષકીફ, હવાઝિન ઔર દીગર કબીલોકા જો લશ્કર મક્કા પર હમ્લા કરને ગયા થા વહ મક્કાસે દૂર હુનૈનકે મુકામ પર મુસલમાનોંકે હાથોં પિટ કર ઔર તિત્તર બિત્તર હો કર વાપસ આ રહા થા. ભાગકે આનેવાલોંમેં પેશ પેશ ઉસ મુત્તહિદા લશ્કરકા સાલારે આ'લા જવાં સાલ ઔર જોશીલા સરદાર માલિક બિન ઔફ થા. વહ સબસે પહલે ઈસ લિએ તાઈફ પહુંચા થા કે શહરકી દિફાઅકો મઝબૂત બના સકે. મુસલમાન રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી કિયાદતમેં તાઈફકી તરફ બળ્હે આ રહે થે.

તાઈફકે લોગોં ! તાઈફકી ગલીયોંમેં ગબરાઈ ગબરાઈસી આવાઝેં ઉઠ રહી થી, મુસલમાન આ રહે હે... શહરકા મુહાસરા (રાહ બંદી) હોગા... તય્યાર હો જાઓ.... અનાજ ઔર ખજૂરેં ઈકઠ્ઠી કર લો પાની જમા કર લો.

સબસે ઝિયાદા ગબરાહટ માલિક બિન ઔફ પર તારી થી. ઉસે તાઈફ હાથસે જાતા નઝર આ રહા થા. ઉસે શિકસ્ત ઓર પસ્પાઈકી ચોટ તો પળી હી થી, સબસે બળી ચોટ ઉસ પર યહ પળી કે વહ જબ શહરમેં દાખિલ હુવા તો ઔરતોંને ઉસકી બહાદુરી ઔર ફત્હકે ગીત ગાનેકી બજાએ ઉસે નફરતકી નિગાહોંસે દેખા થા ઔર ઉસ્કે લશ્કરિયોંકો બા'ઝ ઓરતોંને તાઅને

ભી દિએ થે.

બીવિયાં ઔર બેટિયાં કહાં હે જિન્હેં તુમ સાથ લે ગએ થે ? ઔરતેં લશ્કરિયોં સે તંઝિયાં લેહજેમેં પૂછ રહી થી.

બચ્ચે ભી મુસલમાનોંકો દે આએ હો? યહ ભી એક તાઅના થા જો ઔરતેં ઉન્કો દે રહી થી.

માલિક બિન ઔફને અપને સામને અપને નાઈબ સાલારોં ઔર કમાનદારોંકો બિઠા રખા થા ઔર ઉન્હેં બળી તેઝ તેઝ બોલતે હૂએ કહ રહા થા કે દૂસ્રે કબીલોંકો ભી શહરમેં લે આઓ મુસલમાન આ રહે હે... માલિક બિન ઔફ ને જરાસા ભી આરામ ન કિયા. આતે હી તાઈફકા દિફાઅ મઝબૂત કરનેમેં લગ ગયા. ઉસ્કે નાઈબ કમાનદાર ઔર કાસિદ પસ્પા હો કર આનેવાલોંકો ઈકટ્ઠા કરનેમેં લગે હૂએ થે.

આધી રાત તક વહ થક કર ચૂર હો ચુકા થા. ઉસ્ને અપની સબસે ઝિયાદા હસીન ઔર ચહીતી બીવીકો અપને પાસ બુલાયા વહ આ ગઈ.

ક્યા આપને હલફ નહીં ઉઠાયા થા કે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઔર ઉન્કે તમામ પેરોકારોંકો જિન્હોંને મક્કાકે બુત તોળ ડાલે હે, ખત્મ કરકે અપની ઔરતોંકો મુંહ દિખાએંગે ? બીવીને ઉસે કહા, આપ ફત્હકી બજાએ માથે પર શિકસ્તકા દાગ લે કર આએ હે. આપકે હલફ ઓર અહદકે મુતાબિક મેરા વુજૂદ આપ પર હરામ હે.

તુમ મેરી બીવી હો માલિક બિન ઔફને ગુસ્સેસે કહા, મેરી હુકમ ઉદૂલીકી જુર્અત ન કરો. મેં બહુત થકા હુવા હૂં ઔર મેં બહુત પરેશાન હૂં. મુઝે ઈસ વક્ત તુમ્હારી ઝરૂરત હે. તુમ મેરી સબસે પ્યારી બીવી હો.

આપકો મેરી ઝરૂરત હે બીવીને કહા લેકિન મુઝે એક ગૈરતમંદ મર્દકી ઝરૂરત હે. મુઝે ઉસ માલિક બિન ઔફકી ઝરૂરત હે જો યહાંસે અહદ કરકે નિકલા થા કે મુસલમાનોંકો મક્કાકે અંદર હી ખતમ કરકે વાપસ આએગા... કહાં હે વહ માલિક બિન ઔફ... વહ મેરે લિએ મર ગયા હે. ઉસ માલિક બિન ઔફકો મેં નહીં જાન્તી જો અપને કબીલે ઔર દોસ્ત કબીલોંકી હઝારોં ઔરતેં ઔર હઝારોં બચ્ચે અપને દુશ્મનકે હવાલે કરકે અપની ખ્વાબગાહમેં આ બેઠા હે ઔર એક ઔરતસે કહ રહા હે કે મુઝે તુમ્હારી ઝરૂરત હે. ઉસ હસીન ઔરતકી આવાઝ બુલંદ હો કર જઝબાતકી શિદતસે કાંપને લગી.

વહ માલિક બિન ઔફકે પલંગસે ઉઠ ખળી હૂઈ ઔર કહને લગી, આજ રાત તુમ્હારી કોઈ બીવી તુમ્હારે પાસ નહીં આએગી. આજ રાત તુમ્હારી કિસી બીવીકો ઉન ઔરતોંકી આંહે ઔર ફરિયાદેં ચેનસે સોને નહીં દેગી જો મુસલમાનકે કબ્ઝેમેં હે.... ઝરા સોચ... તસવ્વુરમેં લા ઉન ઔરતોંકો, ઉન નવખેઝ લળકિયોંકો જિન્હેં તૂ મુસલમાનોંકે હવાલે કર આયા હે. વહ અબ મુસલમાનોંકે બચ્ચે પેદા કરેગી. બચ્ચે જો ઉન્કે કબ્ઝેમેં હે વહ મુસલમાન હો જાએંગે.

માલિક બિન ઔફ તો ખત્રોંમેં કૂદ જાનેવાલા ખૂદસર આદમી થા. ઉસ્ને અપને બુઝુર્ગ ઔર મૈદાને જંગકે મંજે હૂએ ઉસ્તાદ દુરેદ ઈબ્નુસ્સમાકી ઉસ પિંદ વ નસીહતકો ઠુકરા દિયા થા કે વહ અકલ વ હોશસે કામ લે ઔર જવાનીકે જોશ વ ખરોશ પર કાબૂ પાએ. અબ વહી માલિક બિન ઔફ અપની બીવીકે સામને યૂં સર જુકાએ બેઠા થા જૈસે દહકતે હૂએ અંગારોં પર કિસીને પાની છિળક દિયા હો. ઉસ્કી મર્દાનગી ખત્મ હો ચુકી થી.

તુમ મુસલમાનોંકો ખત્મ કરને ગએ થે માલિક! બીવી અબ ઈસ તરહ બોલને લગી જૈસે ઉસ્કી નિગાહોંમેં ઈત્ને જરીં ઔર બહાદુર શોહરકા એહતિરામ ખત્મ હો ચુકા હો. વહ કહ રહી થી મુસલમાનોંકો ખત્મ કરતે કરતે તુમ મુસલમાનોંકી તઅદાદમેં ઈઝાફા કર આએ હો.

કાહિનને કહા થા કે...

કોન કાહિન? બીવીને ઉસ્કી બાત કાટતે હૂએ કહા, વહ જો મંદિરમેં બેઠા ફાલેં નિકાલતા રહેતા હે? તુમ જૈસે આદમી અપની કિસ્મત અપને હાથમેં રખ્ખા કરતે હે ઔર અપની કિસ્મત અપને હાથોં બનાયા ઔર બિગાળા કરતે હે... તુમ્ને કાહિન સે પૂછા નહીં કે ઉસ્કી ફાલને જૂઠ કયૂં બોલા હે ?

માલિક બિન ઔફ ઉઠ ખળા હુવા ઉસ્કી સાંસે તેઝીસે ચલને લગી. ઉસ્કી આંખોમેં ખૂન ઉતરને લગા. ઉસ્ને દિવારકે સાથ લટકતી હૂઈ તલ્વાર ઉતારી ઔર બીવીસે કુછ કહે બગૈર બાહર નિકલ ગયા.

તાઈફમેં રાત તો આઈ થી લેકિન વહાંકી સરગર્મિયાં ભાગદોળ દેખ કર દિનકા ગુમાં હોતા થા. બાહરસે ખબરે આ રહી થી કે મુસલમાન તાઈફકી તરફ બળી તેઝી સે બળે ચલે આ રહે હે. લોગ દિફાઈ તય્યારિયોંમેં મસરૂફ

થે. સબસે બળા મસ્અલા ખૂરાક ઔર પાનીકા થા. બહુતસે લોગ પાની જમા કરનેકે લિએ હોઝ બના રહે થે.

માલિક બિન ઔફ ઉન સરગર્મિયોંકે શોરોગુલમેંસે ગુઝરતા ચલા જા રહા થા. લોગ ઈત્ને મસ્રૂફ થે કે કિસીકો પતા હી ન ચલા કે ઉન્કે દરમિયાંનસે ઉન્કા સાલારે આ'લા ગુઝર ગયા હે.

★

ઈબાદતગાહમેં વહ કાહિન જિસ્ને કહા થા ષકીફ ઔર હવાઝિન મુસલમાનોકો મક્કામેં બે ખબરીમેં જા લેંગે, ગહરી નીંદ સોયા હુવા થા. ઉસે જગાનેકીકોઈ જુર્અત નહીં કર સકતા થા. વહ ઈબાદતગાહકે કિસી અંદરૂની હિસ્સેમેં સોયા હુવા થા. ઈબાદતગાહકે મુજાવિર કિસી બેરૂની કમરેમેં સોએ હૂએ થે. ઉન્હેં કિસીકે કદમોકી આહટ સુનાઈ દી. યહ ઉન્કે ફરાઈઝમેં શામિલ થા કે કાહિનકે કમરે તક કિસીકો ન પહુંચને દે. દોનો મુજાવિર ઉઠ કર બાહર આ ગએ. એકકે હાથમેં મશાલ થી.

માલિક બિન ઔફ ! એક મુજાવિરને માલિકકે રાસ્તેમેં આ કર કહા, ક્યા કબીલેકા સરદાર નહીં જાન્તા કે ઉસ્સે આગે કોઈ નહીં જા સકતા? હમ સે બાત કર માલિક બિન ઔફ !

ઔર ક્યા તુમ નહીં જાન્તેકે એક સરદારકા રાસ્તા રોકનેકા નતીજા ક્યા હો સકતા હે? માલિક બિન ઔફને તલ્વારકે દસ્તે પર હાથ રખ કર કહા. મેં કાહિનકે પાસ જા રહા હૂં.

કાહિનકે કહરકો સમઝ માલિક ! એક ઔર મુજાવિરને કહા,કાહિન જો ઈસ વક્ત તુમ્હેં સોયા હુવા નઝર આએગા વહ લાતકે હુઝૂર ગયા હુવા હે. ઉસ હાલતમેં ઉસ્કે પાસ જાઓગે તો.... ,

માલિક બિન ઔફ ઐસી ઝહની કૈફિયતમેં જિસ્ને ઉસ્કે દિલસે કાહિનકા તકદુસ ઔર ખૌફ નિકાલ દિયા થા. એક તો વહ બહુત બુરી શિકસ્ત ખા કર આયા થા. દૂસ્રે ઉસ્કી ઉસ બીવીને ઉસે ધુત્કાર દિયા થા જિસે વહ દિલ વ જાનસે ચાહતા થા. ઉસ્ને મુજાવિરકે હાથમેં પકળે હૂએ મશાલકે ડંડે પર હાથ મારા ઔર ઉસ્કે હાથસે મશાલ છિન કર કાહિનકે કમરેકી તરફ ચલા ગયા મુજાવિર ઉસ્કે પીછે દોળે લેકિન વહ મુજાવિરકે કમરેમેં દાખિલ હો ગયા.

કાહિન મુજાવિરોંકે શોરસે જાગ ઉઠા થા, અપને કમરેમેં મશાલકી રોશની દેખ કર વહ ઉઠ બેઠા. માલિક બિન ઔફને મશાલ દીવારમેં ઉસ જગહ લગાદી જો ઉસી મકસદકે લિએ દીવારમેં બનાઈ ગઈ થી.

મુકદ્દસ કાહિન ! માલિક બિન ઔફને કહા મેં પૂછને આયા હૂં કે....

કે તુમ્હારી શિકસ્તકા સબબ ક્યા હુવા, કાહિન ને ઉસ્કી બાત પુરી કરતે હૂએ કહા. ક્યા મૈંને કહા નહીં થા કે એક હામકી કુર્બાની દો?

ઓહ... મુકદ્દસ કાહિન! માલિક બિન ઔફને કહા તુમ્ને યહ ભી કહા થા કે હામ ન મિલે તો અપને કબીલેસે કહો કે અપને ખૂનકી ઔર અપની જાનોંકી કુર્બાની દેં. તુમ્ને કહા થા કે હામકી તલાશમેં વક્ત ઝાએઅ ન કરના... તુમ્ને કહા થા કે મુસલમાન લળનેકે લિએ તય્યાર નહીં હોંગે.

ક્યા તૂ અપને દેવતાસે બાઝ પુર્સ કરને આયા હે કે દુશ્મનને તુમ્હે શિકસ્ત ક્યૂં દી હે ?કાહિનને પુછા, મૈંને કહા થા કે પીઠ ન દિખાના... ક્યા તેરે લશ્કરને પીઠ નહીં દીખાઈ ? તેરે લશ્કરમેં તો ઈત્ની સી ભી ગૈરત નહીં થી કે અપની ઔરતોં ઔર અપને બચ્ચોંકી હિફાઝત કરતા.

મેં પુછતા હૂં તુમ્ને ક્યા કિયા ? માલિક બિન ઔફને પૂછા, અગર સબ કુછ હમેં હી કરના થા તો તુમ્ને ક્યા કમાલ કર દિખાયા? તુમ્ને ક્યૂં કહા થા કે મુસલમાનોંકો ઉસ વક્ત પતા ચલેગા જબ તુમ્હારી તલ્વારેં ઉન્હેં કાટ રહી હોગી. ક્યા તુમ્ને હમેં ધોકા નહીં દિયા ? ક્યા યહ દુરૂસ્ત નહીં કે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ સચ્ચે હેં જિસ્ને તુમ્હારી ફાલકો ઝુટલા દિયા હેં. અગર તુમ કાહિન ન હોતે તો મેં તુમ્હે કત્લ કર દેતા.... અબ તાઈફ પર બહુત બળા ખત્રા આ રહા હે. ક્યા તુમ અપને દેવતાકી બસ્તીકો બચા સકતે હો ? ક્યા તુમ મુસલમાનોં પર કહર નાઝિલ કર સકતે હો ?

પહલી બાત યહ સુનલે ઔફકે બેટે ! કાહિનને કહા, કાહિનકો દુન્યાકીકોઈ તાકત કત્લ નહીં કર સકતી. કાહિનકી જબ ઉમ્ર ખત્મ હોતી હે તો વહ દેવતા લાતકે વુજૂદમેં તેહલીલ હો જાતા હે. તુમ મુજ પર તલ્વાર ઉઠા કર દેખ લો. . ઔર દૂસ્રી બાત યહ હે કે મુસલમાન તાઈફ તક પહુંચ સકતે હેં, યહાંસે ઝિંદા વાપસ નહીં જા સકતે હે.

★

જિસ વક્ત માલિક બિન ઔફ કાહિનકે કમરેમેં દાખિલ હુવા થા ઉસ

વક્ત કિસી ઈન્સાનકી શકલકા એક સાયા ઈબાદતગાહકી અકબી દીવાર પર રેંગ(સરક) રહા થા. વહ જો કોઈ ભી થા વહ અપની જાનકા ખત્રા મોલ લે રહા થા. યહ માલિક બિન ઔફ હી થા જો સરદારીકે રોઅબમેં રાતકે વક્ત કાહિનકે કમરે તક પહુંચ ગયા થા. યહ ઈબાદતગાહ સદિયોં પુરાની થી. અકબી દીવારમેં છોટા સા શિગાફ થા. વહ ઈન્સાન જિસ્કા સાયા દીવાર પર રેંગ રહા થા, ઉસ શિગાફમેં દાખિલ હો ગયા આગે ઉંચી ઘાસ ઔર જાળિંયા થી. વહ ઈન્સાન ઘાસ ઔર જાળિયોંમેંસે યૂં ગુઝરને લગા કે ઉસ્કે કદમોંકી આહટ યા હલ્કીસી સરસરાહટ ભી સુનાઈ નહીં દેતી થી.

વહ ઘાસ ઔર જાળિયોંમેંસે ગુઝર કર ઉસ ચબૂતરે પર જા ચળા જિસ પર ઈબાદતગાહકી ઈમારત ખળી થી. ઉસ તરફકે દરવાઝેકે કિવાળ દીમક ખુર્દા(ઉધઈ લગે) થે. વહ ઈન્સાન ખાએ હૂએ ઈન કિવાળોંમેંસે ગુઝર કર ઈબાદતગાહમેં દાખિલ હો ગયા. આગે તારીક ગુલામ ગર્દીશ થી. ઉસ ઈન્સાનને જૂતે ઉતાર દિએ ઔર દબે પાંવ આગે બળ્તા ગયા.

ઉસ ગુપ અંધેરેમેં વહ યૂં ચલા જા રહા થા જૈસે પહલે ભી કભી યહાં આયા હો વહ ગુલામ ગર્દીશકી ભૂલભુલૈયોંમેંસે ગુઝરતા કાહિનકે કમરેકે કરીબ પહુંચ ગયા. ઉસે કાહિનકી ઔર કિસી ઔરકી બાતેં સુનાઈ દી. વહ માલિક થા જો કાહિનકે સાથ બાતેં કર રહા થા. યહ ઈન્સાન રૂક ગયા. ઉસે કાહિનકે કમરેસે આતી હૂઈ મશાલકી રોશ્ની નઝર આ રહી થી.

માલિક બિન ઔફ કાહિનસે'ઈત્ના મરઉબ હુવા કે વહ સર ઝુકાએ હૂએ વહાં સે નિકલ ગયા. યહ ઈન્સાન બરીબ હી કહીં છુપ ગયા થા આગે બળા. કાહિન દરવાઝેકી તરફ દેખ રહા થા. ઉસ્કી આંખે હેરતસે ખુલ ગઈ કયૂં કે ઉસ્કે સામને એક જવાન સાલ લળ્કી ખળી થી. ઉસ લળ્કીકો વહ પહચાનતા થા. યહ વહી યહૂદી થી જિસે એક ઝઈફુલઉમ્ર યહૂદી કાહિનકે પાસ તોહફેકે તોર પર લાયા થા ઔર ઉસ લળ્કીકે સાથ ઉસ્ને સોનેકે દો ટુકળે કાહિનકી નઝર કિએ થે. યહ કાહિનકા ઈન્આમ યા મુઆવઝા થા.કાહિનને ઉસે યકીન દિલાયા થા કે ષકીફ ઔર હવાઝિનકે કબીલે મુસલમાનોંકો મક્કામેં હમેંશાકે લિએ ખત્મ કર દેંગે. ઉસ્ને ઉસ બૂળે યહૂદી સે કહા થા કે દેવતા લાતકા ઈશારા કભી ગલત નહીં હો સકતા.

બૂળા યહૂદી ઉસ યહૂદી લળ્કીકો કાહિનકે પાસ એક રાતકે લિએ છોળ કર ચલા ગયા થા. તાઈફમેં વહ ઉસ ખૂશ ખબરીકા મુંતઝિર બેઠા થા કે ષકીફ, હવાઝિન ઔર ઉન્કે દોસ્ત કબીલોં ને ઈસ્લામકો મુસલમાનોંકે ખૂન મેં ડુબો દિયા હે લેકિન હુવા યહ કે માલિક બિન ઔફ સર ઝુકાએ હૂએ તાઈફમેં દાખિલ હુવા. ફિર ઉસ્કે લશ્કરી કદમ ઘસીટતે હૂએ દો દો ચાર ચારકી ટોલિયોંમેં તાઈફમેં આને લગે. બૂળ્હે હૂદીકી કમર ઉમ્રને પહલે હી દોહરી કર રખ્ખી થી. માલિક બિન ઔફકો શિકસ્ત ખૂર્દગીકી હાલતમેં વાપસ આએ દેખ કર ઉસકી કમર જૈસે ટૂટ હી ગઈ હો ઉસ્કી કમર પર આખરી તિન્કા ઈસ યહૂદી લળ્કીને રખ દિયા જિસે વહ ઈન્આમકે તોર પર કાહિનકે હવાલે કર આયા થા.

મેં હેરાન હૂં કે તુમ જૈસે જહાંદીદા બુઝુર્ગને ધોકા ખાયા. લળ્કીને ઉસે કહા થા, મુઝે ઉસ મકરૂહ કાહિનકે કિસી એક લફઝ પર યકીન નહીં આ રહા થા. મેંને તુમ્હારે હુકમસે અપની ઈસ્મત કુર્બાન કર દી.

મેરે હુકમસે નહીં, બૂળે યહૂદીને કહા ખુદાએ યહૂદાકે હુકમસે. તુમ્હારી ઈસ્મતકી કુર્બાની રાએગાં નહીં જાએગી.

યહૂદિયોંમેં યહ રિવાજ આમ થા જો અભી તક ચલા આ રહા હે કે મૈદાને જંગમેં આનેસે ગુરેઝ કરતે થે. વહ ઐસી ચાલ ચલતે થે કે અપને દુશ્મનોંકો આપસ મેં લળા દિયા કરતે થે. ઈસ્કે લિએ વહ દોલતકે સાથ સાથ અપની બેટિયોંકી ઈસ્મત ભી એક કામિયાબ હર્બેકે તોર પર ઈસ્તિઅમાલ કરતે થે. યહૂદિયોંકે મુઆશરે ઔર મઝહબમેં ઈસ્મત ઔર આબરૂકી કોઈ કદર વ કિમત નહીં થી લેકિન યહ લળ્કી અપની કૌમસે બહૂત હી મુખ્તલિફ ષાબિત હૂઈ. વહ બૂળે યહૂદી પર ટૂટ ટૂટ પળતી થી ઔર કહતી થી કે મુસલમાનોંકા કિલ્આ કમાઅ હો જાતા તો વહ ફખ્રસે કહતી કે ઉસ્ને ઈસ મકસદકે લિએ અપની ઈસ્મતકી કુર્બાની દી હે ઔર યહ ભી કહતી થી કે કાહિનને ઉન્હેં ધોકા દિયા હે.

રાતકો જબ બૂળા યહૂદી ગહરી નીંદ સોયા હુવા થા યહ લળ્કી ઉઠી. ઉસ્ને ખંજર અપને તકિયેકે નીચે રખ્ખા હુવા થા. ઉસ્ને ખંજર નિકાલા ઔર અપને કપળોંકે અંદર છુપા લિયા. વહ દબે પાંવ બાહર નિકલ ગઈ.

ઉસ રાત ઉસે રોક કર યહ પૂછનેવાલા કોઈ નહીં થા કે વહ કોન હે

ઔર કહાં જા રહી હે ? ઉસ રાત તાઈફમેં હર કોઈ જાગ રહા થા, ઔરતેં અપને શિકસ્ત ખુર્દા મર્દોકો કોસ રહી થી ઔર જિન્કે મર્દ વાપસ નહીં આએ થે વહ બય્ન કર રહી થી ગલિયોંમેં લોગ આ જા રહે થે. લળકી ઉન્કે દરમિયાંનસે ગુઝરતી લાતકી ઈબાદત ગાહ તક પહુંચ ગઈ ઉસકી આંખોમેં ખૂન ઉતરા હુવા થા. વહ ઉસ દોરકી ઔરતોંમેં સે એક થી જિન્મેં મર્દાના શુજાઅત કૂટ કૂટ કર ભરી હૂઈ થી. વહ ઈબાદતગાહકે પીછાળેકી દીવારસે અંદર ચલી ગઈ.

હમ જાન્તે થે કે હમારા જાદૂ તુમ્હેં એક બાર ફિર હમારે પાસ લે આએગા,કાહિન ઉસ લળકીસે કહ રહા થા, આઓ, દરવાઝેમેં ખળી ક્યા કર રહી હો !

લળકી આહિસ્તા આહિસ્તા આગે બળી ઔર કાહિનકે કરીબ જા રૂકી.

જાદૂ નહીં ઈન્તિકામ કહો, લળકીને અપની ધીમી આવાઝમેં કહા જિસ્મેં કહર ઔર ગઝબ છુપા હુવા થા. મુઝે ઈન્તિકામકા જાદૂ યહાં તક લે આયા હે.

ક્યા કહ રહી હો લળકી! કાહિનને હેરતઝદા મુસ્કુરાહટસે કહા, ક્યા તુમ માલિક બિન ઔફસે ઈન્તિકામ લેના ચાહતી હો ? વહ જા ચુકા હે. વહ મુઝે કત્લ કરને આયા થા. ક્યા કોઈ ઈન્સાન ઈત્ની જુર્અત કર સકતા હે કે લાતકે કાહિનકો કત્લ કર દે ?

હાં લળકીને કહા, એક ઈન્સાન હે જો લાતકે કાહિનકો કત્લ કર સકતા હે. વહ લાતકા પુજારી નહીં વહ મેં હૂં, ખુદાએ યહૂદાકી પૂજારન!

લળકીને પલક ઝપકતે કપળોકે અંદરસે ખંજર નિકાલા ઔર કાહિનકે દિલ મેં ઉતાર દિયા. ઉસકે સાથ હી લળકીને કાહિનકે મુંહ પર હાથ રખ દિયા કે ઉસ્કી ઊંચી આવાઝ ન નિકલ સકે. લળકીને ખંજર નિકાલા ઔર કાહિનકી શહરગ કાટ દી. વહ બળે ઈત્મીનાનસે કાહિનકે કમરેસે નિકલ આઈ ઔર ઉસ રસ્તે જિસ રસ્તે વહ આઈ થી, ઈબાદતગાહકે ઈહાતેસે નિકલ ગઈ.

માલિક બિન્ ઔફ અપની ખ્વાબગાહમેં સર ઝુકાએ બેઠા થા. ઉસ્કી ચહીતી બીવી ઉસ્કે પાસ બેઠી થી. ગુલામને ઈત્તિલાઅ દી કે એક અજનબી જવાન ઓરત આઈ હે ઉસ્કે કપળે ખૂનસે લાલ હે ઔર ઉસ્કે હાથમેં

ખૂનઆલૂદા ખંજર હે. માલિક બિન ઔફ જો નીમ મુર્દા નઝર આ રહા થા, ઉછલ પળા ઔર બોલા કે ઉસે અંદર લે આઓ. ઉસ્કી ઔર ઉસ્કી બીવીકી નઝરે દરવાઝે પર જમ ગઈ.

વહ જવાન ઔરત દરવાઝેમેં આન ખળી હૂઈ ઔર બોલી, જો કામ તુમ નહીં કર સકે થે વહ મૈં કર આઈ હૂં. મૈંને કાહિનકો કત્લ કર દિયા હે.

માલિક બિન ઔફ પર સન્નાટા તારી હો ગયા. ઉસ્કે ચહરે પર ખૌફકી પરછાઈયાં નઝર આને લગી. ઉસ્ને લપક કર તલ્વાર ઉઠાઈ ઔર નિયામ પરે ફેંક કર લળ્કીકી તરફ બળ્હા. ઉસ્કી બીવી રાસ્તેમેં આ ગઈ.

ઈસ લળ્કીને જો કુછ કિયા હે ઠીક કિયા હે બીવીને ઉસે કહા, તુમ્હે ઝૂટે સહારે ઔર ઝૂટે ઈશારે દેનેવાલા મર ગયા હે. અછ્છા હુવા હે.

તુમ નહીં જાન્તી હમ પર ક્યા કહર નાઝિલ હોનેવાલા હે માલિક બિન ઔફ ને કહા.

તુમ પર કોઈ કહર નાઝિલ નહીં હોગા યહૂદી લળ્કીને કહા, કયા કાહિનને તુમ્હે કહા નહીં થા કે કાહિનકો કોઈ કત્લ નહીં કર સકતા ઔર કાહિનકી જબ ઉમ્ર પૂરી હો જાતી હે તો વહ દેવતા લાતકે વુજૂદમેં તહલીલ હો જાતા હે !... અગર તુમમેં જુર્અત હે તો લાતકે મુજાવિરોંસે કહો કે અપને કાહિનકી લાશ લાતકે વુજૂદમેં તહલીલ કરદે. ઉસ્કી લાશકો બાહર રખ દો ફિર દેખો કે ઉસે ગિધ ઔર કુત્તે કિસ તરહ ખાતે હે.

માલિક બિન ઔફકી બીવીને માલિકકે હાથસે તલ્વાર લે લી ઔર પલંગ પર ફેંક દી.

હોશમેં આઓ ઔફકે બેટે ! બીવીને ઉસે કહા, અપની કિસ્મત ઉસ સખ્શકે હાથમેં ન દે જો એક લળ્કીકે ખંજરસે કત્લ હો ગયા હે. ઉસ્ને ગુલામકો બુલાયા ઔર ઉસે કહા, યહ લળ્કી હમારી મેંહમાન હે ઉસ્કે ગુસલ ઔર આરામકા ઈન્તિઝામ કરો.

માલિક બિન ઔફકે ચહરેસે ખોફકા તઅષ્ષુર ધુલને લગા. બીવીને ઉસ્કે ખયાલોમેં ઈન્કિલાબ પેદા કર દિયા.

સુબહ તુલૂઅ હો રહી થી જબ શિકસ્ત ઔર ગમકે મારે હુએ માલિક બિન ઔફકો વહ ઈત્તિલાએં મિલી. એક, યહ કે કાહિન કત્લ હો ગયા હે ઔર મુજાવિર યહ કહ રહે હે કે રાત માલિક બિન ઔફકે સિવા કાહિનકે

કમરેમેં કોઈ નહીં ગયા થા ઔર ન રાતકે વક્ત કિસીકો વહાં તક જાનેકી જુર્અત હો સકતી હે. મુજાવિરોને યહ મશ્હૂર કર દિયા થા કે માલિક બિન ઔફને ખૂદ કત્લ કર દિયા હે યા કત્લ કરવાયા હે.

માલિક બિન ઔફકો દુસરી ખબર યહ મિલી કે મુસલમાન જો તાઈફકી તરફ બળે ચલે આ રહે થે, મા'લૂમ નહીં કિધર ચલે ગએ હેં. યહ ખબર ઐસી થી જિસ્ને માલિક બિન ઔફકે હોસલેમેં કુછ જાન પેદા કર દી. ઉસ્ને તેઝ રફતાર ઘોળો પર દો તીન કાસિદકો ઉસ રાસ્તેકી તરફ દોળા દિએ જો હુનૈનસે તાઈફકી તરફ આતા થા. ઉસ્કે બા'દ વહ ઈબાદતગાહમેં ચલા ગયા. ઉસ્ને લોગોકો બળી મુશ્કિલસે યકીન દિલાયા કે વહ મુકદસ કાહિનકો કત્લ કરનેકી જુર્અત નહીં કર સકતા. લોગ પૂછતે થે કે ફિર કાતિલ કોન હે. માલિક બિન ઔફને કહા કે વહ કાતિલકા સુરાગ(પતા) જલ્દ હી લગા લેગા. વહ યહૂદી લળકીકો સામને નહીં લાના ચાહતા થા. ઉસ્ને લોગોકી તવજ્જુહ ઈધરસે હટા કર મુસલમાનોંકી તરફ કર દી જો તાઈફકો મુહાસરેમેં લેનેકે લિએ બળે આ રહે થે. વહ ઈબાદતગાહકે અંદર ચલા ગયા. ઉસ્ને મુજાવિરોંકે સાથ કિસી તરહ મુઆમલા તૈ કર લિયા.

લાતકે પૂજારિયોં! એક બૂળે મુજાવિરને બાહર આ કર લોગોકે હિરાંસા હુજૂમ સે કહા, હમારે મુકદસ કાહિનકો કિસીને કત્લ નહી કિયા. વહ દેવતા લાતકે વુજૂદ મેં ગુલમિલ ગયા હે. દેવતા લાતકે હુકમસે અબ મેં કાહિન હૂં જાઓ, અપની બસ્તીકો ઉસ દુશ્મનસે બચાઓ જો બળ્હા ચલા આ રહા હે.

માલિક બિન ઔફ જબ અપને ઘર પહુંચા તો કુછ દેર બા'દ ઉસ્કે ભેજે હૂએ કાસિદ વાપસ આ ગએ. ઉન્હોંને ઉસે બતાયા કે ઉસ રાસ્તે પર જો તાઈફકી તરફ આતા હે. મુસલમાનોંકા નામ વ નિશાન ભી નહીં.

માલિક બિન ઔફને અપને આપકો ધોકેમેં ન રખ્ખા. ઉસ્ને અપને કબીલેકે સરદારોંસે કહા કે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ અપને દુશ્મનકો બખ્શનેવાલે નહીં, વહ કિસીન કિસી તરફસે જવાબી વાર ઝરૂર કરેંગે. ઉસ્ને ઐલાન કિયા કે શહરકે દિફાઈ ઈન્તિઝામાતમેં કોઈ કમી ન રહને દી જાએ.

કાસિદોંને માલિક બિન ઔફકો બિલ્કુલ સહીહ ઈત્તિલાઅ દી થી કે તાઈફકે રાસ્તે પર મુસલમાનોંકા નામ વ નિશાન નઝર નહીં આતા લેકિન

મુસલમાન સૈલાબકી તરહ તાઈફકી તરફ બળે ચલે આ રહે થે. ઉન્હોંને રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હુકમસે રાસ્તા બદલ લિયા થા. બદલા હુવા રાસ્તા બહુત લંબા થા લેકિન રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઈત્ના લંબા રાસ્તા ઈખ્તિયાર કરનેકા ફેસ્લા ઈસ લિએ કિયા થા કે છોટા રાસ્તા પહાળિયોં ઔર ચટ્ટાનોં મેંસે ગુઝરતા થા. ખડનાલે(ઘાટી) ભી થે. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને અપને સાલારોંસે કહા થા કે હુનૈનકે પહલે તજુર્બેકો ન ભૂલો. માલિક બિન ઔફ ભળકાયા જંગજૂ હે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ફર્માયા, કે તાઈફ તકકા તમામ ઈલાકા ઘાતકે લિએ મોઝૂં હે. માલિક બિન ઔફ વૈસી હી ઘાત લગા સકતા હે જૈસી ઘાતમેં ઉસ્ને ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો તીરોંસે છલ્ની કર દિયા થા.

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ જો રાસ્તા તાઈફ પહુંચનેકે લિએ ઈખ્તિયાર કિયા થા વહ વાદીઉલ્મલીહમેંસે ગુઝારતા થા ઔર વાદીઉલ્કરનમેં દાખિલ હો જાતા થા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ અપને લશ્કરકો વાદીઉલ્કરનમેંસે ગુઝારનેકે બજાએ તાઈફકે શિમાલ મગ્રિબમેં સાત મીલ દૂર નિકલ ગએ ઔર નખિબ ઔર સાવેરાકે ઈલાકેમેં દાખિલ હો ગએ. યહ ઈલાકા નશીબ વ ફરાઝકા થા ઔર ઉસ્મેં પહાળિયાં ઔર ચટ્ટાને ન હોનેકે બરાબર થીં. મુજાહિદીનકા યહ લશ્કર ૫ ફરવરી ૬૩૦ ઈસ્વી (૧૫ શવ્વાલ ૮ હીજરી) કે રોઝ તાઈફકે ગર્દો નવાહમેં ઉસ સિમ્તસે પહુંચા જો તાઈફવાલોંકે વહમો ગુમાનમેં ભી નહીં થી. મુજાહિદીને ઈસ્લામકા કૂચ બળા હી તેઝ થા. હર અવ્વલમેં બનૂ સુલૈમ થે જિન્કે કમાનદાર ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ થે. તવક્કુઆતકે ઐન મુતાબિક તાઈફ તક દુશ્મન કહીં ભી નઝર ન આયા. ઉસ્કી વજહ યહ થી (જૈસાકે મુઅર્રિખીનને લિખા હે) કે માલિક બિન ઔફ અબ ખુલે મૈદાનમેં લળનેકા ખત્રા મોલ નહીં લે સકતા થા.

હુનૈનકી લળાઈમેં ઝિયાદા તર નુકસાન બનૂ હવાઝિનકા હુવા થા. કબીલા ષકીફ લળા થા લેકિન જો ટક્કર બનૂ હવાઝિનને લી થી વહ બનૂ ષકીફકો લેનેકા મોકા નહીં મિલા થા. ફિર ભી ષકીફ પસ્પા હો આએ થે. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઈસ ખત્રેસે બે ખબર નહીં થે

કે અહલે ષકીફ તાઝા દમ હેં ઔર વહ અપને શહરકે દિફાઅમેં લંબે અર્સે તક લળેંગે.

મા'લૂમ નહીં યહ કિસ્કી ગલતી થી કે મુસલમાન શહરકી દીવારકે ખતરનાક હદ તક કરીબ જા રૂકે. વહાં વહ પળાવ કરના ચાહતે થે. અચાનક અહલે ષકીફ દીવારોં પર નમૂદાર હોને ઔર ઉન્હોંને મુસલમાનો પર તીરોંકા મેંહ બર્સા દિયા. બહુતસે મુસલમાન ઝખ્મી ઔર કુછ શહીદ હો ગએ. મુસલમાન પીછે હટ આએ . રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને હઝરત અબુબક્ર સિદ્દીક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો મુહાસરેકા કમાનદાર મુકર્રર કિયા. હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને બળી તેઝીસે શહરકા મુહાસરા મુકમ્મિલ કર લિયા. ઉન્હોંને ઉન રાસ્તોં પર ઝિયાદા નફરીકે દસ્તે રખ્ખે જિન રાસ્તોંસે દુશ્મનકા ફરાર મુમ્કિન થા.

શહરકા દિફાઅ બળા મઝબૂત થા. કબીલએ બનૂ ષકીફ પૂરી તરહ તૈયાર થા. મુસલમાન તીરંદાઝીકે સિવા કોઈ ઔર કારવાઈ નહીં કર સકતે થે. મુજાહિદીનને યહાં તક બેખૌફીકે મુઝાહરે કિએ, કે શહરકી દીવારકે કરીબ જા કર અહલે ષકીફકે ઉન તીરંદાઝોં પર તીર ફેંકે જો દીવારોં પર થે. ચૂંકે વહ દીવારકે ઊપર થે ઔર ઉન્હેં ઓટ ભી મુયસ્સર થી. ઈસ લિએ ઉન્કે તીર મુસલમાનોકા ઝિયાદા નુકસાન કરતે થે. મુસલમાન તીરંદાઝોંકે જૈશ આગે બળ્હતે ઔર પીછે હટ આતે. મુસલમાનોકે ઝખ્મિયોંમેં બળી તેઝીસે ઈઝાફા હો રહા થા. મુહાસરેકે કમાનદાર હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે અપને બેટે અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ બનૂ ષકીફકે તીરોંસે શહીદ હો ગએ.

પાંચ છે દિન ઐસે હી ગુઝર ગએ. તારીખે ઈસ્લામકી મશ્હૂરો મ્અરૂફ શખ્સિય્યત સલમાન ફારસી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ લશ્કરકે સાથ થે. જંગે ખંદકમેં મદીનાકે દિફાઅકે લિયે જો ખંદક ખોદી ગઈ થી વહ સલમાન ફારસી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી જંગી દાનિશકા કમાલ થા. ઉસ્સે પહલે અરબ ખંદકકે તરીકએ દિફાઅસે નાવાકિફ થે. અબ સલમાન ફારસી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને દેખા કે મુહાસરા કામ્યાબ નહીં હો રહા, તો ઉન્હોંને શહર પર પથ્થર ફેંકનેકે લિએ એક મિન્જનીક તૈયાર કરવાઈ લેકિન

યહ કામ્યાબ ન હો સકી.

સલમાન ફારસી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને એક દબાબા તૈયાર કરવાઈ. યહ લકળી યા ચમળેકી બહુત બળી ઢાલ હોતી થી જિસે ચંદ આદમી પકળ કર આગે આગે ચલતે થે.ખૂદ ઉસ્કી ઓટમેં રહતે થે ઔર ઉસ્કી ઓટમેં બહુતસે આદમી કિલ્એકે દરવાઝે તક ચલે જાતે થે. સલમાન ફારસી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને જો દબાબા તૈયાર કરવાઈ વહ ગાયકી ખાલકી બની હૂઈ થી. એક જૈશ ઈસ દબાબાકી ઓટમેં શહરકે બળે દરવાઝે તક પહુંચા. ઉપરસે આનેવાલે તીરોંકી તમામ તર બૌછાળેં દબાબેમેં લગતી રહી. લેકિન દબાબા જબ અપની ઓટમેં જૈશકો લે કર દરવાઝેકે કરીબ પહુંચી તો દુશ્મનને ઊપરસે દહકતે હૂએ અંગારે ઔર લોહે કે લાલ સુર્ખ ટુકળે દબાબે પર ઈત્ને ફેંકે કે ખાલકી દબાબા તીરોંકે રોકનેકે કાબિલ ન રહી. કયૂંકે યહ કઈ જગહોંસે જલ ગઈ થી. દબાબા ચૂંકે અરબોંકે લિએ એક નઈ ચીઝ થી જો પહલે હી ઈસ્તિઅમાલમેં બેકાર હો ગઈ ઈસ લિએ વહ ઉસે વહીં ફેંક કર પીછેકો દોળે. અહલે ષકીફને ઈન પર તીર બર્સાએ જિન્સે કઈ એક મુજાહિદીન ઝખ્મી હો ગએ.

દસ દીન ઔર ગુઝર ગએ. મુહાસરે ઔર દિફાઅકી સૂરત યહી રહી કે મુસલમાન તીર બર્સાતે હૂએ આગે બળ્હતે થે ઔર તીર ખા કર પીછે હટ આતે થે. બનૂ ષકીફ પર ઉસ્કા યહ અષર હુવા કે ઉન્પર મુસલમાનોકી બે જિગરી ઔર બ`ેખોફીકી દહશત તારી હો ગઈ. યહી વજહ થી કે ઉન્હોંને કિસી તરફસે બાહર આ કર મુસલમાનો પર હંમ્લા કરનેકી કોશિશ ન કી. આખિર એક રોઝ રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને અપને સાલારોંકો ઈકટ્ઠા કિયા ઔર ઉન્હેં બતાયા કે મુહાસરેકી કામ્યાબીકી કોઈ સૂરત નઝર નહીં આતી. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને સાલારોંસે મશ્વરા તલબ કિયા કે કયા કિયા જાએ? હઝરત અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઔર હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા કે મુહાસરા ઉઠા લિયા જાએ ઔર મક્કાકો કૂચકા હુકમ દિયા જાએ. ખૂદ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ મુહાસરા ઉઠાનેકે હકમેં થે જિસ્કી વજહ યહ થી કે મક્કાકે ઈન્તિઝામાત આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી તવજ્જુહકે મોહતાઝ થે. મક્કા ચંદ હી દિન પહલે ફત્હ કિયા ગયા થા.

ખત્રા થા કે તાઈફકા મુહાસરા તૂલ પકળ ગયા તો મક્કામેં દુશ્મનકો સર ઉઠાનેકા મોકા મિલ જાએગા.

૨૩ ફરવરી ૬૩૦ ઈસ્વી (૪ ઝીકઅદા ૮ હીજરી)કે રોઝ મુહાસરા ઉઠા લિયા ગયા. મુહાસરા ઉઠાનેકા અષર અહલે ષકીફ પર કુછ ઔર હોના ચાહિએ થા લેકિન ઉન પર ઈસ કિસ્મકા ખોફ તારી હો ગયા કે મુસલમાન, જો અબ જા રહે હૈં મા'લૂમ નહીં કિસ વકત લોટ આએ ઔર શહર પર યલ્ગાર કરકે શહરકી ઈંટસે ઈંટ બજા દે. ખૂદ માલિક બિન ઔફકી સોચમેં ઈન્કિલાબ આ ચુકા થા. કાહિનકી ઝૂટી પેશિનગોઈ ઔર મા'ર્કએ હુનૈનમેં મુસલમાનોકી ઝર્બે કારીને ઉસે અપને અકીદોં પર નઝરેં ષાનીકે લિએ મજબૂર કર દિયા થા.

મુસલમાન ૨૬ ફરવરીકે રોઝ જિઈર્રાનાકે મુકામ પર પહુંચે જહાં રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને માલે ગનીમત ઈકઠ્ઠા કરનેકા હુકમ દિયા થા. ઈસ માલે ગનીમતમેં છે હઝાર ઔરતેં ઔર બચ્ચે થે ઔર હઝારહા ઊંટ ઔર ભેળ બકરિયાં ભી થી. ફૌજી સાઝો સામાનકા અંબાર થા. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને દુશ્મનકી ઔરતોં, બચ્ચો ઔર જાન્વરોંકો અપને લશ્કરમેં તકસીમ કર દિયા.

મુજાહિદીનકા લશ્કર જિઈર્રાનાસે અભી ચલા ન થા કે કબીલા હવાઝિનકે ચંદ એક સરદાર રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હુઝૂર પહુંચે ઔર યહ ઐલાન કિયા કે હવાઝિનકે તમામ તર કબીલેને ઈસ્લામ કબૂલ કર લિયા હે. ઉસ્કે સાથ હી ઈન સરદારોંને રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમસે દરખ્વાસ્ત કી કે ઉન્કા માલે ગનીમત ઉન્હેં વાપસ દે દિયા જાએ. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને પૂછા કે ઉન્હેં માલે ગનીમતમેંસે કોનસી ચીઝ ઝિયાદા અઝીઝ હે, અહલ વ અયાલ યા અમવાલ ? સરદારોંને કહા કે ઉન્કી ઔરતેં ઔર બચ્ચે ઉન્હેં વાપસ દે દિએ જાએં ઓર બાકી માલે ગનીમત મુસલમાન અપને પાસ રખ લેં.

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને મુજાહિદીનકે લશ્કરસે કહા કે બનૂ હવાઝિનકો ઉન્કી ઔરતેં ઔર બચ્ચે વાપસ કર દિએ જાએં. તમામ લશ્કરને ઔરતેં ઔર બચ્ચે વાપસ કર દિએ.

બનૂ હવાઝિનકો તવક્કુઅ નહીં થી કે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઈસ કદર ફય્યાઝીકા મુઝાહરા કરેંગે યા મુજાહિદીનકા લશ્કર અપને હિસ્સે મેં આયા હુવા માલે ગનીમત વાપસ કર દેગા. મુસલમાનોંકી ઈસ ફય્યાઝીકા અષર યહ હુવા કે કબીલે હવાઝિનને ઈસ્લામકો દિલ વ જાનસે કબૂલ કર લિયા. હવાઝિનકે સરદાર અપને અહલ વ અયાલકો સાથ લે કર ચલે ગએ. મુસલમાનોંકી ફય્યાઝીકે અષ્રાત તાઈફકે અંદર તક પહુંચ ગએ. મુસલમાન અભી જિઈર્રાનામેં હી થે કે એક રોઝ માલિક બિન ઔફ મુસલમાનોંકી ખૈમાગાહમેં આયા ઔર રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હુઝૂર પહુંચ કર ઈસ્લામ કબૂલ કર લિયા.

દેવતા લાતકી ખુદાઈ હમેંશાકે લિએ ખત્મ હો ગઈ.

******

ઈસ્લામ અબ ઉસ દોરમેં દાખિલ હો ચુકા થા જબ અરબકે ઈર્દ ગિર્દકે મમાલિક ઔર ઈન્સે ભી દૂરકે મમાલીકમેં ઈસ્લામકે દુશ્મન પેદા હો ગએ થે. ઈસ્લામ જિસ તેઝીસે ફેલ રહા થા ઉસ્સે આલમે કુફ્ર પર લર્ઝા તારી હો ગયા થા. મુસલમાન એક અઝીમ જંગી તાકત બન ગએ થે લેકિન ઈસ્લામકા ફરોગ ઈસ જંગી તાકતકી વજહસે ન થા બલ્કે ઈસ્લામમેં ઐસી કશિશ થી કે જો કોઈ ભી અલ્લાહકા યહ પૈગામ સુનતા થા વહ ઈસ્લામ કબૂલ કર લેતા થા.

મુસલમાનોંને અપને જાસૂસ દૂર દૂર તક ફેલા રખે થે. ૬૩૦ ઈસ્વીમેં જાસૂસો ને મદીના આ કર રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો ઈત્તિલાઅ દી કે રૂમી શામમેં ફૌજકા બહુત બળા ઈજતિમા કર રહે હે જિસ્સે ઝાહિર હોતા હે કે વહ મુસલમાનોંસે ટક્કર લેના ચાહતે હે. ઉસ્કે બા'દ યહ ઈત્તિલાઅ મિલી કે રૂમિયોંને અપની ફૌજકે કુછ દસ્તે ઉર્દૂન ભેજ દિએ હે.

અકતૂબર ૬૩૦ ઈસ્વી બળાહી ગરમ મહીના થા. જુલ્સા દેનેવાલી લૂ હર વક્ત ચલતી થી ઔર દિનકે વક્ત ધૂપમેં ઝરા સી દેર ઠહરના ભી મહાલ થા. ઈસ મોસમમેં રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને હુકમ દિયાકે પેશ્તર ઉસ્કે કે રૂમી હમ પર યલ્ગાર કરેં, હમ ઉન્કે કૂચસે પહલે હી ઉન્કા રાસ્તા રોક લેં.

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઉસ હુકમ પર મદીનાકે, ઈસ્લામ દુશ્મન અનાસિર હરકતમેં આ ગએ. ઉન્મેં વહ મુસલમાન ભી શામિલ થે જિન્હોં ને ઈસ્લામ કબૂલ તો કર લિયા થા લેકિન અંદરસે વહ કાફિર થે. ઉન મુનાફિકીનને દરે પર્દા ઉન મુસલમાનોંકો જો જંગકી તય્યારિયોંમેં મસ્રૂફ હો ગએ થે, વર્ગલાના ઔર ડરાના શુરૂઅ કર દિયા કે ઈસ મોસમમેં ઉન્હોંને કૂચ કિયા તો ગર્મીકી શિદત ઔર પાનીકી કિલ્લતસે વહ રાસ્તેમેં હી મર જાએંગે. ઈન મુખાલિફાના સરગરમિયોં મેં યહૂદી પેશ પેશ થે. ઈસ્કે બાવજૂદ મુસલમાનોંકી અકષરીયતને રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હુકમ પર લબ્બૈક કહી. રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને તય્યારિયોંમેં ઝિયાદા વક્ત ઝાએ ન કિયા. અકતૂબરકે

આખિર મેં જો ફૌજ રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી કયાદતમેં કૂચકે લિએ તય્યાર હૂઈ ઉસકી તઅદાદ તીસ હઝાર થી જિસ્મેં દસ હઝાર સવાર શામિલ થે. મુજાહિદીનકે ઈસ લશ્કરમેં મદીનાકે અલાવહ મક્કાકે ઉન કબાઈલકે અફરાદ ભી શામિલ થે જિન્હોંને સચ્ચે દિલસે ઈસ્લામ કબૂલ કિયા થા. મુજાહિદીનકા મુકાબલા ઉસ ઝમાનેકે મશ્હૂર જંગજૂ બાઝ નતૈની શહનશાહ હિરકલકે સાથ થા.

મુજાહિદીને ઈસ્લામકા યહ અઝીમ લશ્કર અકતૂબર ૬૩૦ ઈસ્વીકે આખરી હફતેમેં રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી કિયાદતમેં શામકી કૂચ કર ગયા. તમાઝતે આફતાબ(સૂરજકી ગર્મી)કા યહ આલમ જૈસે ઝમીન શોઅલે ઉગલ રહી થી. રેત ઈત્ની ગરમકે ઘોળો ઓર ઊંટોકે પાંવ જલતે થે, ઉસ સાલ કહતકી કૈફિયત ભી પેદા હો ગઈ થી ઈસ લિએ મુજાહિદીનકે પાસ ખૂરાકકી કમી થી. મુજાહિદીન ઈસ જુલ્સા દેનેવાલી ગર્મીમેં પાની નહીં પીતે થે કે મા'લૂમ નહીં આગે કિત્ની દૂર જા કર પાની મિલે, થોળે હી દૂર જા કર મુજાહિદીનકે હોંટ ખુશ્ક હો ગએ ઔર ઉન્કે હલકમેં કાંટેસે ચુભને લગે. લેકિન ઉન્કી ઝુબાન પર અલ્લાહકા નામ થા ઔર વહ ઐસે અઝમસે સરશાર(લબરેઝ) થે જિસ્કા અજર ખુદાકે સિવા કોઈ નહીં દે સકતા. એક લગન થી, એક જઝબા થા કે મુજાહિદીન ઝમીન વ આસ્માનકે ઉગલે હૂએ શોઅલોંકા મુંહ ચિળાતે ચલે જા રહે થે.

તકરીબન ચૌદહ રોઝ બા'દ યહ લશ્કર શામકી સરહદકે સાથ તબૂકકે મુકામ પર પહુંચ ગએ. મુઅર્રિખીન લીખતે હે કે અછ્છે ઔર ખૂશ ગવાર મૌસમમેં મદીનાસે તબૂકકા સફર ચૌદહ દિનોંકા થા જિસે ઉસ વકતકે મુસાફિરોંકી ઝુબાનમેં ચૌદહ મંઝિલ કહા જાતા થા. બાઝ મુઅર્રિખીનને ચૌદહ મંઝિલકો ચૌદહ દિન કહા હે. તબૂકમેં એક જાસૂસને ઈત્તિલાઅ દી કે રૂમિયોંકે જો દસ્તે ઉર્દુનમેં આને થે વહ ઈસ વકત દમિશ્કમેં હે.

★

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને લશ્કરકો તબૂકમેં ખૈમાઝન હોનેકા હુકમ દિયા ઔર તમામ સાલારોંકો સલાહ મશ્વરેકે લિએ તલબ કિયા. સબકો યહી તવક્કુઅ થી કે તબૂકસે કૂચકા હુકમ મિલેગા ઔર દમિશ્કમેં યા દમિશ્કસે કુછ ઉધર રૂમિયોંકે સાથ ફૈસ્લાકુન લળાઈ હોગી.

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને અપને ઉસૂલકે મુતાબિક સબસે મશ્વરે તલબ કિએ. હર સાલારને યહ ઝહનમેં રખ કર કે રૂમિયોંસે જંગ હોગી, મશ્વરે દિએ લેકિન રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને યહ કહ કર સબકો હૈરતમેં ડાલ દિયા કે તબૂકસે આગે કૂચ નહીં હોગી.

મુઅર્રિખીન લિખતે હૈં કે રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ઈસ ફૈસ્લેમેં કે આગે નહીં બઢા જાએગા બહુત બડી જંગી દાનિશ થી. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને મદીનામેં હી કહ દિયા થા કે રૂમિયોંકા રાસ્તા રોકા જાએગા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ મુસ્તકર(ઠહરનેકી જગહ)સે ઈત્ની દૂર ઔર ઈત્ની શદીદ ગર્મીમેં નહીં લડના ચાહતે થે. ઉસ્કે બજાએ આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ હિરકલકો ઈશ્તિઆલ દિલા રહે થે કે વહ અપને મુસ્તકરસે દૂર તબૂકમેં આ કર લડે મુજાહિદીન લડનેકે લિએ ગએ થે ઉન્કે દિલોંમેં કોઈ વહમ ઔર કોઈ ખોફ નહીં થા. લેકિન જંગમેં એક ખાસ કિસ્મકી અકલ વ દાનિશકી ઝરૂરત હોતી હે. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને અકલ વ દાનિશકો ઈસ્તિઅમાલ કિયા ઔર મદીનાકી તરફ રૂમિયોંકા રાસ્તા રોકનેકા યહ એહતિમામ કિયા કે ઉસ ઈલાકેમેં જો કબાઈલ રૂમિયોંકે ઝેરે અષર થે ઉન્હેં અપને અષરમેં લાનેકી મુહિમ્માત (ટાર્ગેટ)તય્યાર કીં. ઉન્મેં ચાર મુકામાત ખુસૂસી અહમિય્યતકે હામિલ હૈં જહાં ઉન મુહિમ્માતકો ભેજા જાના થા. ઉન્મેં એક તો અકબા થા જો ઉસ દોરમેં ઐલા કહલાતા થા. દૂસ્રા મુકામ મુકનિના, તીસ્રા અઝરૂહ ઔર ચોથા જર્બા થા. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઉન તમામ કબાઈલકે સાથ જંગ કરનેકે બજાએ દોસ્તીકે મુઆહદેકી શરાઈત ભેજેં જિન્મેં એક યહ થીકે ઉન કબાઈલકે જો લોગ ઈસ્લામ કબૂલ નહીં કરેંગે ઉન્હેં ઉન્કી મર્ઝીકે ખિલાફ જંગમેં નહીં લે જાયા જાએગા. દૂસ્રી શર્ત યહ થીકે ઉન પર કોઈ ભી હમ્લા કરેગા તો મુસલમાન ઉન્કે દિફાઅકો અપની ઝિમ્માદારી સમઝેંગે. ઉસ્કે બદલેમેં ઈસ્લામી હુકૂમત ઉન્સે જિઝિયા વસૂલ કરેગી.

સબસે પેહલે ઐલાકે ફર્માનરવા યૂહન્નાને ખૂદ આ કર રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી દોસ્તીકી પેશકશ કુબૂલકી ઔર

જિઝિયાકી બાકાઈદહ અદાયગીકી શર્ત ભી કબૂલ કર લી. ઉસ્કે બા'દ દો ઔર તાકતવર કબીલોં ને ભી મુસલમાનોકે સાથ દોસ્તીકા મુઆહદહ કર લિયા ઔર જિઝિયાકી શર્ત ભી માન લી.

અલ્જોફ એક મુકામ હે જો ઉસ દોરમેં દવ્સતુલજુ કહલાતા થા. યહ બળી હી ખોફનાક સહરામેં વાકેઅ થા. ઉસ ઝમાનેકી તહરીરોંસે પતા ચલતા હે કે ઈર્દ ગિર્દ ઐસે રેતિલે ટીલે ઔર નશીબ થે કે ઉન્હેં નાકાબિલે તસ્ખીર(જિસે હરાયા ન જા સકે) સમજા જાતા થા. દવ્સતુલજુકા હુકમરાન ઉકૈદર ઈબ્ન માલિક થા. ચૂંકે ઉસ્કી બાદશાહી ઈન્તિહાઈ દુશ્વાર ગુઝાર ઈલાકેમેં થી ઈસ લિએ વહ અપને ઈલાકેકો નાકાબિલે તસ્ખીર સમઝતા થા. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને જો વફદ ઉકૈદર ઈબ્ન માલિકકે પાસ ભેજા થા વહ યહ જવાબ લેકર આયા કે ઉકૈદરને ન દોસ્તી કબૂલ કી હે ન વહ જિઝિયા દેને પર આમાદા હુવા હે, બલ્કે ઉસ્ને અલાનિયા કહા હે કે મુસલમાનોકો વહ અપના દુશ્મન સમઝતા હે ઔર ઈસ્લામકી બેખકુની (જળસે કાટને)મેં વહ કોઈ કસર ઉઠા નહીં રખેગા.

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો બુલાયા ઔર ઉન્હેં કહા કે વહ ચારસો સવાર અપને સાથ લેં ઔર ઉકૈદર બિન માલિકકો ઝિંદા પકળ લાએં.

★

ઉકૈદર બિન માલિક અપને દરબારમેં ઊંચી મસ્નદ પર બૈઠા થા. ઉસ્કે પીછે દો નીમ બર્હના લળકિયાં ખળી મોર છલ(મોરકે પીછોંકા પંખા) હિલા રહી થી. ઉકૈદર બિન માલિકકે ચહરે પર વહી રઉનત(રો'બ) થી જો રિવાયતી બાદશાહોંકે ચેહરે પર હુવા કરતી થી.

એ ઈબ્ને માલિક ! ઉસ્કે બૂળે વઝીરને જો ઉસ્કી ફૌજકા સાલાર ભી થા ઉઠ કર કહા, તેરી બાદશાહીકો કભી ઝવાલ ન આએ. ક્યા તુઝે પતા નહીં ચલાકે ઐલા, જર્બા, અઝરુહ ઔર મુકનિનાકે કબીલોંને મદીનાકે મુસલમાનોકી દોસ્તી કબૂલ કી હે તો, કલ કબીલએ કુરૈશકે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે મઝહબકો ભી કબૂલ કર લેંગે.

ક્યા હમારા બુઝુર્ગ વઝીર હમેં યહ મશ્વરહ દેના ચાહતા હે કે હમ ભી મુસલમાનોકે આગે ઘુટને ટેક દેં ? ઉકૈદર બિન માલિકને કહા, હમ

ઐસા કોઈ મશ્વરહ કબૂલ નહીં કરેંગે.

નહીં ઈબ્ને માલિક ! બૂળે વઝીરને કહા, મેરી ઉમ્રને જો મુઝે દિખાયા હે વહ તુને અભી નહીં દેખા. મેં માનતા હૂં કે તૂ મુસલમાનોકા સબસે બળા દુશ્મન હે લેકિન મેં દેખ રહા હૂં કે તૂ અપને દુશ્મનકો ઈત્ના હકીર સમઝ રહા હે કે તૂ યહ ભી નહીં સોચ રહા હે કે મુસલમાનોંને હમ્લા કર દિયા તો હમ તુમ્હારી બાદશાહીકો કિસ તરહ બચાએંગે.

સલીબે મુકદસકી કસમ ! ઉકેદર બિન માલિકને કહા, હમારે ઈર્દ ગિર્દ જો ઈલાકા હે વહ હમારી બાદશાહીકો બચાએગા. મેરે ઈસ ખોફનાક સહરાકી રેત મુસલમાનોકા ખૂન ચૂસ લેગી. રેત ઔર મિટ્ટીકે ટીલે દવ્સતુલજુકે ઈર્દ ગિર્દ ખળે હેં યહ ખુદાને મેરે સંત્રી ખળે કર રખે હેં. હમ પર કોઈ ફત્હ નહીં પા સકતા.

ઉસ વક્ત ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપને ચારસો સવારોંકે સાથ આધા રાસ્તા તે કર ચુકે થે. અગલે રોઝ વહ ઈસ સહરામેં દાખિલ હો ગએ જિસે મુઅર્રિખોંને ભી નાકાબિલે તસ્ખીર લિખ્ખા હે. મુજાહિદીનકે ચેહરે રેતકે માનિંદ ખુશ્ક હો ગએ થે. ઘોળોંકી ચાલ બતા રહી થી કે યહ મસાફત ઔર પ્યાસ ઉન્કી બર્દાશ્તસે બાહર હૂઈ જા રહી હે લેકિન ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી કયાદત મુજાહિદીનકે દિલોંમેં નઈ રૂહ ફૂંક રહી થી.

દોમતુલ્જુંદુલ અચ્છા ખાસા શહર થા. ઉસકે ઈર્દ ગિર્દ દીવાર થી. ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઉસકે કરીબ પહુંચ ગએ ઔર અપને સવારોંકો એક વસીઅ નશીબમેં છુપા દિયા. મુજાહિદીનકી જિસ્માની કૈફિયત ઐસી થી કે ઉન્હેં કમ અઝ કમ એક દિન ઔર એક રાત આરામ કરનેકી ઝરૂરત થી લેકિન ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપને સવારોંકો તય્યારીકી હાલત મેં રખા.

સૂરજ ગુરૂબ હો ગયા ફિર રાત ગહરી હોને લગી. ચાંદ પૂરી આબ વ તાબસે ચમકને લગા. સહરાકી ચાંદની બળી શફફાફ હો ગઈ. ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપને એક આદમીકો સાથ લે કર શહરકી દીવારકી તરફ ચલ પળે. વહ જાઈઝા લેના ચાહતે થે કે શહરકા મુહાસરા કિયા જાએ જિસકે લિએ ચારસો સવાર કાફી નહીં થે. ઝિયાદાસે

ઝિયાદા યહ કહા જા સકતા થા કે શહરકી નાકાબંદી કર દી જાએ. દૂસરી સૂરત યલ્ગારકી થી.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ દીવારકે દરવાઝેસે ખાસા પીછે એક ઓટ મેં બેઠ ગએ. ચાંદની ઈત્ની સાફ થી કે દીવારકે ઉપરસે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ નઝર આ રહે થે.

શહરકા બળા દરવાઝા ખુલા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સમઝે કે ઉકૈદર ફૌજ લે કર બાહર આ રહા હે ઔર વહ ઉન પર હમ્લા કરેગા લેકિન ઉકૈદરકે પીછે પીછે ચંદ સવાર બાહર નિકલે ઔર દરવાઝા બંદ હો ગયા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો યાદ આયા કે તબૂકસે રવાનગીકે વક્ત રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઉન્હેં કહા થા. ઉકૈદર તુમ્હેં શાયદ શિકાર ખેલતા હુવા મિલેગા.

ઉકૈદર બિન માલિકકે મુતઅલ્લિક યહ મશ્હૂર થા કે વહ જૈસે શિકાર ખેલનેકે લિએ હી પૈદા હુવા થા. સહરામેં શિકાર રાતકો મિલતા થા ક્યૂંકે દિનકે વક્ત જાન્વર દબકે છુપે રહતે થે. પૂરે ચાંદકી રાત બળે શિકારકે લિએ મોઝૂં સમજી જાતી થી. યહ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી અન્ટેલી જિન્સકા કમાલ થા કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને દુશ્મનકી આદાત ઔર ખસ્લતોંકા ભી પતા ચલા લિઆ થા ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ઉકૈદરકે મુતઅલ્લિક પૂરી મા'લૂમાત દે દી થી.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને જબ દેખા કે ઉકૈદર ઈબ્ન માલિક ચંદ એક સવારોંકે સાથ બાહર આયા હે તો ઉન્હોંને ઉસ્કે અંદાઝકા પૂરી તરહ જાઈઝહ લિયા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સમઝ ગએ કે ઉકૈદરકો મા'લૂમ હી નહીં હો સકા કે ચારસો મુસલમાન સવાર ઉસ્કે શહરકે કરીબ પહુંચ ગએ હૈં ઔર વહ શિકાર ખેલને જા રહા હે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપને આદમીકે સાથ રેંગતે સરકતે પીછે આએ ઉકૈદર અપને સવારોંકે સાથ નઝરોંસે ઓજલ હો ગયા તો ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ દોળ કર અપને સવારોં તક પહુંચ ગએ. ઉન્હોંને કુછ સવાર મુન્તખબ કિએ. અપને તમામ સવારોંકો ઉન્હોંને તય્યારીકી હાલતમેં રખ્ખા હુવા થા. વહ સવારોંકે એક જૈશકો અપની કયાદતમેં ઉસ તરફ લે ગએ જિધર ઉકૈદર

ગયા થા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને યહ ખયાલ રખ્ખાકે ઉકૈદર શહરસે ઈત્ના આગે ચલા જાએ કે જબ ઉસ પર હમ્લા હો તો શહર તક ઉસ્કી આવાઝ ભી ન પહુંચ સકે.

રાતકે સન્નાટેમેં ઈત્ને ઝિયાદા ઘોળોંકી આવાઝકો દબાયા નહીં જા સકતા થા. ઉકૈદર ઔર ઉસ્કે સાથિયોંકો પતા ચલ ગયા થા કે ઉન્કે પીછે ઘૂળ સવાર આ રહે હે. ઉકૈદરકા ભાઈ હસ્સાન ભી ઉસ્કે સાથ થા. ઉસ્ને કહા કે વહ જાકે દેખતા હે કે યહ કોન હે. ઉસ્ને અપના ઘોળા પીછેકો મોળા હી થા કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપને સવારોંકો હલ્લા બોલનેકા હુકમ દે દિયા. ઉકૈદરકો ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઔર ઉન્કે સવારોંકી લલકારસે યહ પતા ચલા કે યહ મુસલમાન હે. હસ્સાનને બર્છીસે મુકાબલા કરનેકી કોશિશ કી લેકિન મારા ગયા.

ઉકૈદર અપને સવારોંસે ઝરા અલગ થા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને અપને ઘોળેકો એળ લગાઈ ઔર રૂખ ઉકૈદરકી તરફ કર લિયા. ઉકૈદર ઐસા બોખલાયા કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ પર વાર કરનેકી બજાએ ઉસ્ને રાસ્તેસે હટનેકી કોશિશ કી. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઉસ પર કિસી હથિયારસે વાર ન કિયા ન ઘોળેકી રફતાર કમ કી. ઉન્હોંને ઘોળા ઉકૈદરકે ઘોળેકે કરીબસે ગુઝારા ઔર બાઝૂ ઉકૈદરકી કમરમેં ડાલ કર ઉસે ઉસ્કે ઘોળેસે ઉઠા કર અપને સાથ હી લે ગએ.

ઉકૈદર બિન માલિકકે શિકારી સાથિયોં ઔર મુહાફિઝોંને દેખા કે ઉન્કા ફર્માંરવાં પકળા ગયા ઔર ઉસ્કા ભાઈ મારા ગયા હે તો ઉન્હોંને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા સવારોંકા મુકાબલા કરનેકે બજાએ ભાગ નિકલનેકા રાસ્તા દેખા. વહ ઝમીન ઐસી થીકે છુપ કર નિકલ જાનેકે લિએ નશીબ, ખડ્ડે ઔર ટીલે બહુત થે ઉન્મેં કુછ ઝખ્મિ હૂએ લેકિન નિકલ ગએ. શહરમેં દાખિલ હો કર ઉન્હોંને દરવાઝા બંદ કર દિયા.

★

ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉકૈદરકો પકળે રખ્ખા ઔર કુછ દૂર જા કર ઘોળા રોકા. ઉકૈદરસે કહા કે ઉસ્કે ભાગ નિકલને કી કોઈ સૂરત નહીં. ઉન્હોંને ઉસે ઘોળેસે ઉતારા, ખૂદ ભી ઉતરે.

ક્યા તુમ અપને આપકો નાકાબિલે તસ્ખીર સમઝતે થે ? ખાલિદ

રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને પૂછા. હાં મેં અપને આપકો નાકાબિલે તસ્બીર સમઝતા થા, ઉકેદર બિન માલિકને કહા. લેકિન તુમને મુઝે અપના નામ નહીં બતાયા.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને જવાબ દિયા ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ.

હાં ઉકેદરને કહા, મૈંને યહ નામ સુના થા... યહાં તક ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ હી પહુંચ સકતે થે.

નહીં ઉકેદર ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, યહાં તક હર વહ ઈન્સાન પહુંચ સકતા હૈ જિસ્કે દિલમેં અલ્લાહકા નામ હૈ ઔર વહ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકો અલ્લાહકા રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ માનતા હૈ.

મેરે સાથ ક્યા સુલૂક હોગા ? ઉકેદરને પૂછા.

તેરે સાથ વહ સુલૂક નહીં હોગા જો તૂને હમારે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકે એલ્ચીકે સાથ કિયા થા, ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા. હમસે અચ્છે સુલૂકકી તવક્કુઅ રખ ઈબ્ને માલિક ! અગર હમ રૂમી હોતે ઔર હિરકલકે ભેજે હૂએ હોતે તો હમ કહતે કે અપના ખઝાના ઔર અપને શહરકી બહુત હી ખૂબ સૂરત લળકિયાં ઔર શરાબકે મટકે હમારે હવાલે કર દે. પેહલે હમ ઐશ વ ઈશ્રત કરતે ફિર હિરકલકે હુકમકી તઅમીલ કરતે.

હાં ઉકેદરને કહા રૂમી હોતે તો ઐસે હી કરતે. ઔર વહ ઐસા હી કર રહે હૈં. વહ કોનસા તોહફા હૈ જો મેં હિરકલકો નહીં ભેજતા. વલીદકે બેટે ! મુઝ પર લાઝિમ હૈ કે રૂમિયોંકો ખૂશ રખ્ખૂં.

કહાં હૈ રૂમી ? ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા ક્યા તૂ ઉન્હેં મદદકે લિએ બુલા સકતા હૈ? હમ તેરી મદદકો આએંગે. મેં તુઝે કેદી બના કર નહીં, મુઅઝ્ઝઝ મહેમાન બના કર અલ્લાહકે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકે પાસ લે જા રહાં હૂં. તુમ પર કોઈ ઝુલ્મ નહીં હોગા. જબર નહીં હોગા, હમ દુશ્મનીકા નહીં દોસ્તીકા પૈગામ લે કર આએ હૈં હમારે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકે સામને જા કર તુઝે અફસોસ હોગા કે જિસ્કા તૂ દુશ્મન રહા હૈ વહ તો દોસ્તીકે કાબિલ હૈ.

ઉકૈદર બિન માલિકકી જૈસે ઝુબાન ગુંગ હો ગઈ. ઉસ્ને કુછ ભી ન કહા. ઉસ્કા ઘોળા વહીં કહીં આવારા ફિર રહા થા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપને સવારોંસે કહા કે ઉકૈદરકે ઘોળેકો પકળ લાએ. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને ઉકૈદરકો ઘોળે પર સવાર કિયા ઔર તબૂકકો વાપસીકા હુકમ દે દિયા.

તબૂક પહુંચ કર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉકૈદર બિન માલિકકો રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હુઝૂર પેશ કિયા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઉસ્કે આગે અપની શર્તે રખ્ખી લેકિન ઐસી શર્તકા ઈશારા તક ન કિયા કે વહ ઈસ્લામ કબૂલ કર લે. ઉસ્કે સાથ મહેમાનોં જૈસા સુલૂક કિયા ગયા. ઉસ પર કોઈ ખોફ તારી ન કિયા ગયા. ઉસે યહી એક શર્ત અછ્છી લગી કે મુસલમાન ઉસ્કી હિફાઝત કરેંગે. ઉસ્ને જિઝિયહ દેનેકી શર્ત માન લી ઔર દોસ્તીકા મુઆહદા કર લિયા.

બેશક મુસલમાન હે જો મેરી મદદકો પહુંચ સકતે હે મુઆહદહ કરકે ઉસ્ને કહા થા.

જબ ઉકૈદર બિન માલિકને ભી દોસ્તીકા મુઆહદા કરકે મુસલમાનોંકો જિઝિયહ દેના કબૂલ કર લિયા તો કઈ ઔર છોટે છોટે કબીલોંકે સરદાર તબૂકમેં રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે પાસ આ ગએ ઔર ઈતાઅત કબૂલ કર લી. ઈસ તરહ દૂર દૂર તકકે ઈલાકે મુસલમાનોંકે ઝેરે અષર આ ગએ. ઔર તમામ કબાઈલી મુસલમાનોંકે ઈત્તિહાદી બન ગએ. ઈન્મેં મુતઅદ્દદ કબાઈલને ઈસ્લામ કબૂલ કર લિયા.

અબ રૂમિયોંસે જંગકી ઝરૂરત નહીં રહી થી. ઉન્કી પેશ કદમીકા રાસ્તા રૂક ગયા થા. બલ્કે હિરકલકે લિએ ખત્રા પેદા હો ગયા થા કે વહ મુસલમાનોંસે ટક્કર લેનેકો આગે બળ્હા તો રાસ્તેકે તમામ કબાઈલ ઉસે અપને ઈલાકેમેં હી ખત્મ કર દેંગે.

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને મુજાહિદીનકે લશ્કરકો મદીનાકો વાપસીકા હુકમ દે દિયા.

યહ લશ્કર દીસમ્બર ૬૩૦ ઈસ્વીમેં મદીના પહુંચ ગયા.

★

ઈસ્લામ, અકીદેકે લિહાઝસે ઔર અસ્કરી લિહાઝસે ભી એક ઐસી

તાકત બન ચુકા થા કે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ભેજે હૂએ એલ્ચી કહીં ભી ચલે જાતે, ઉન્હેં શાહી મહેમાન સમજા જાતા ઔર ઉન્કા પૈગામ એહતરામ સે સુના જાતા રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને દૂર દરાઝકે કબીલોં ઔર છોટી બળી હુકૂમતોકો કબૂલે ઈસ્લામકે દઅવત નામેં ભેજને શુરૂઅ કર દિએ. ઈન્મેં બાઝે સરદાર સર્કશ, ખૂદસર ઔર કમ ફહમ થે. ઉન્કી તરફ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા પૈગામ ઈસ કિસમકા હોતા થા કે કબૂલે ઈસ્લામકી બજાએ વહ અપની જંગી તાકત આઝમાના ચાહતે હે તો આઝમા લે ઔર યહ સોચ લેં કે શિકસ્તકી સૂરતમેં ઉન્હેં મુસલમાનોંકા મુકમ્મલ તોર પર મુતીઅ(ફર્મા બર્દાર) હોના પળેગા ઔર ઉન્કી કોઈ શર્ત કબૂલ નહીં કી જાએગી.

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઐસી એક મુહિમ ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી ઝેરે કમાન યમનકે શિમાલમેં નજરાન ભેજી. વહાં કબીલે બનૂ હારિષા બિન કઅબ આબાદ થા. ઉન લોગોંને રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે પૈગામકા મઝાક ઉળાયા થા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ મુજાહિદીનકે એક સવાર દસ્તેકો જિસ્કી તાઅદાદ ચારસો થી, સાથ લે કર જૂલાઈ ૬૩૧ ઈસ્વીમેં યમનકો રવાના હૂએ. મશ્હૂર મુઅર્રિખ ઈબ્ને હિશામ ને લીખા હે કે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે કહા કે ઉન્હેં હમ્લેકે લિએ નહીં ભેજા જા રહા બલ્કે વહ પૈગામ લે કર જા રહે હૈં કયૂંકે બનૂ હારિષા સરકશ ઝહનિયતકી વજહસે કિસી ખૂશ ફહમીમેં મુબ્તલા હૈં ઈસ લિએ ઉન્હેં ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ તીન બાર કહેં કે વહ ઈસ્લામ કબૂલ કર લેં. અગર વહ સરકશીસે બાઝ ન આએં ઔર ખૂનરેઝીકો પસંદ કરેં તો ઉન્હેં ખૂનરેઝીકે લિએ લલ્કારા જાએ.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ જિસ જારેહાના અંદાઝસે વહાં પહુંચે ઔર જિસ અંદાઝસે ઉન્હોંને બનૂ હારિષા બિન કઅબકો કબૂલે ઈસ્લામકી દઅવત દી, ઉસ્ને મતલૂબા અષર દિખાયા. ઉસ કબીલેને બિલા હીલ વ હુજ્જત(બગૈર દલીલકે) ઈસ્લામ કબૂલ કર લિયા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ વાપસ આનેકી બજાએ વહીં રૂકે રહે ઔર ઉન્હેં ઈસ્લામકે ઉસૂલ ઔર અરકાન સમજાતે રહે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ જિન્હેં

તારીખમેં ફન્ને હરબ વ ઝર્બકા માહિર ઔર સફે અવ્વલકા સાલાર તસ્લીમ કિયા હે, નજરાનમેં છે મહીને મુબલ્લિગ ઔર મુઅલ્લિમ બને રહે. ઉન્હોંને જબ દેખા કે ઈસ્લામ ઈન લોગોંકે દિલોંમેં ઉતર ગયા હે તો ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ જન્વરી ૬૩૨ ઈસ્વીમેં વાપસ આ ગએ. ઉન્કે સાથ બનૂ હારિષાકે ચંદ એક સરકર્દા અફરાદ થે જિન્હોંને રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે દસ્તે મુબારક પર બૈત કી. રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ને ઉન્મેંસે એકકો અમીર મુકર્રર કિયા.

★

ઈસ્લામકે દુશ્મનોંને જબ દેખા કે મુસલમાનોંકો મૈદાને જંગમેં શિકસ્ત દેના મુમ્કિન નહીં રહા ઔર યહ ભી દેખા કે ઈસ્લામ લોગોંકે દિલોંમેં ઉતર ગયા હે તો ઉન્હોંને ઈસ્લામકો નુકસાન પહુંચાનેકા એક ઔર તરીકા ઈખ્તિયાર કિયા, યહ થા રિસાલત ઔર નુબુવ્વતકા દઅવા. મુતઅદ્દદ અફરાદને નુબુવ્વતકા દઅવા કિયા જિન્મેં બની અસદકા તલીહા, બની હનીફાકા મુસય્લમા ઔર યમનકા અસ્વદે અન્સી ખાસ તોર પર કાબિલે ઝિક્ર હે.

ઉસ્કા નામ ઉકેલા બિન કઅબ થા. ચૂંકે ઉન્કા રંગ કાલા થા ઈસ લિએ વહ અસ્વદકે નામ સે મશ્હૂર હુવા. અસ્વદ અરબીમેં કાલેકો કહતે હે. વહ યમનકે મગ્રબી ઈલાકેકે એક કબીલે ઉન્સકા સરદાર થા ઈસ લિએ ઉસે અસ્વદુલ અન્સી કહતે થે. તારીખમેં ઉસ્કા યહી નામ આયા હે. વહ ઈબાદતગાહકા કાહિન ભી રહ ચુકા થા. બિલકુલ સિયાહ રંગતકે બાવજૂદ ઉસ્મેં ઐસી કશિશ થી કે લોગ ઉસ્કે હલ્કેસે ઈશારેકા ભી અષર કબૂલ કર લેતે થે. ઉસ્મેં મકનાતીસ(મેગ્નેટ) જૈસી કુવ્વત થી કે ઔરતેં ઉસ્કે કાલે ચેહરેકો ના પસંદ કરનેકે બજાએ ઉસ્કે કરીબ હોનેકી કોશિશ કરતી થી. ઉસ્ને યહ પુર અસ્સારિયત ઈબાદતગાહમેં હાસિલ કી થી. કાહિનકો લોગ દેવતાઓંકા મંઝૂરે નઝર ઔર એલ્ચી સમઝતે થે.

ઈસ ઈલાકેકે ઝિયાદાતર લોગોંને ઈસ્લામ કબૂલ કર લિયા થા. અસ્વદકે અપને કબીલોંમેં ઈસ્લામ દાખિલ હો ચુકા થા લેકિન અસ્વદને ઉન્કે ખિલાફ કભી કોઈ બાત નહીં કી થી જૈસે ઉન લોગોં કે સાથ ઉસ્કા કોઈ તઅલ્લુક હી ન હો. બા'ઝ મુઅર્રિખીનને લીખા હે કે વહ ખૂદ ભી મુસલમાન

હો ગયા થા.

ઉસ વકત યમનકા હુકમરાન બાઝાન નામકા એક ઈરાની થા. ઈરાનકા શહનશાહ ખુસરૂ પરવેઝ (કિસ્રા) થા. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ને દૂરકે મુલ્કોકે જિન બાદશાહો કબૂલે ઈસ્લામકે ખુતૂત લિખ્ખે થે, ઉન્મેં શહનશાહે ઈરાન ભી થા. ઉસે ખત દેનેકે લિએ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને અબ્દૂલ્લા બિન હુઝાફા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ભેજા થા. અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ખુસરૂ પરવેઝકે દરબારમેં ઉસે ખત દિયા.ઉસ્ને ખત કિસી ઔરકો દે કર કહા કે ઉસે ઉસ્કા તર્જુમા સુનાયા જાએ.

ઉસે જબ ખત ઉસ્કી ઝુબાનમેં સુનાયા ગયા તો વહ આગ બગોલા હો ગયા. ઉસ્ને ગુસ્સેસે બાવલા હો કર ખતકો બુરી તરહ ફાળ કર ઉસ્કે પુર્ઝે (ટુકળે) ફેંક દિએ ઔર અબ્દુલ્લાહ બિન હુઝાફા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો દરબારસે નિકાલ દિયા. અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઈત્ની દૂરકી મુસાફરતસે આએ ઔર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હુઝૂર બતાયા કે શહનશાહે ઈરાનને ખત ફાળ ડાલા હે.

ખુસરૂ પરવેઝકા ગુસ્સા ખત ફાળનેસે ઠંડા નહીં હુવા થા. યમન પર ઈરાનકી હુકમરાની થી ઔર બાઝાન વહાંકા ગવર્નર થા. શહનશાહે ઈરાનને અપને ગવર્નર બાઝાનકો ખત ભેજા કે હિજાઝમેં મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ નામકે કોઈ આદમી હે જિસ્ને નુબુવ્વતકા દઅવા કર રખા હે. ઉસ્ને લિખ્ખા કે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો ઝિંદા પકળ કર યા આપકા સર કાટકર ઉસ્કે દરબાર (ઈરાન) મેં પેશ કિયા જાએ.

બાઝાનને યહ ખત અપને દો આદમિયોંકો દે કર મદીના ભેજ દિયા. મુઅર્રિખોં મેં ઈખ્તિલાફ પાયા જાતા હે. બા'ઝ લિખતે હે કે બાઝાનને ઈન આદમિયોંકો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો પકળ લાને યા કત્લ કરકે આપકા સર લાનેકે લિએ ભેજા થા. ઔર કુછ મુઅર્રિખોં ને લિખ્ખા હે કે બાઝાનને ઈસ્લામકો કબૂલ નહીં કિયા થા લેકિન વહ હુઝૂરેઅકરમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમસે ઈત્ના મુતઅષ્થિર થા કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો અપને શહનશાહકે ઈરાદેસે ખબરદાર કરના ચાહતા થા. બહરેહાલ મુઅર્રિખ ઈસ વાકિએ પર મુત્તફિક હે કે બાઝાનકે ભેજે હૂએ

દો આદમી રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સૂલ્લમકે હાં ગએ થે ઔર ખુસરૂ પરવેઝને જો ખત બાઝાનકો લિખ્ખા થા વહ આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હુઝૂર પેશ કિયા થા.

રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ખત દેખા ઔર આપને મુસ્કુરા કર કહા કે શહનશાહે ઈરાન ગુઝિશ્તા રાત અપને બેટે શેરવિયાકે હાથોં કત્લ હો ગયા હે ઔર આજ સુબહસે ઈરાનકા શહનશાહ શેરવિયા હે.

ગુઝિશ્તા રાતકે કત્લકી ખબર મદીનામેં ઈત્ની જલ્દી કૈસે પહુંચ ગઈ? બાઝાનકે એક આદમીને પૂછા ઔર કહને લગા, ક્યા યહ હમારે શહનશાહકી તોહીન નહીં, કે યહ ગલત ખબર ફેલા દી જાએ કે ઉસે ઉસ્કે બેટેને કત્લ કર દિયા હે ?

મુઝે મેરે અલ્લાહને બતાયા હે. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ને કહા, જાઓ બાઝાનકો બતા દો કે ઉસ્કા શહનશાહ અબ ખુસરૂ નહીં શેરવિયા હે. રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો યહ ખબર બઝરીએ ઈલ્હામ મિલી થી.

બાઝાનકે આદમી વાપસ ગએ ઔર ઉસે બતાયાકે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ક્યા કહા હે. તીન ચાર દિનોં બા'દ બાઝાનકો અપને નએ શહનશાહ શેરવિયાકા ખત મિલા જિસ્મેં તહરીર થા કે ખુસરૂ પરવેઝકો ફુલાં રાત ખત્મ કર દિયા ગયા હે. યહ વહી રાત થી જો રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ને બતાઈ થી. કુછ દિનો બા'દ બાઝાનકો રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા ખત મિલા કે વહ ઈસ્લામ કબૂલ કર લે. બાઝાન પેહલે હી આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમસે મુતઅષ્ષિર થા. ઈલ્હામને ઉસે ઔર ઝિયાદા મુતઅષ્ષિર કિયા. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ને ઉસે યહ ભી લિખ્ખા થા કે ઈસ્લામ કબૂલ કર લેનેકી સૂરતમેં વહ બદસ્તૂર યમનકા હાકિમ રહેગા ઔર ઉસ્કી હુકમરાનીકા તહફ્ફુઝ મુસલમાનોંકી ઝિમ્મેદારી હોગી.

બાઝાનને ઈસ્લામ કબૂલ કર લિયા ઔર વહ હાકિમે યમન રહા. થોળે હી અર્સે બા'દ ફોત હો ગયા. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને યમનકો કઈ હિસ્સો મેં તકસીમ કર દિયા ઔર હર હિસ્સેકા

અલગ હાકિમ મુકર્રર કિયા. બાઝાનકા બેટા જિસ્કા નામ શહર થા રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ને ઉસે સન્આ ઔર ઉસ્કે ગર્દ વ નવાહકે ઈલાકેકા હાકિમ બનાયા.

★

યહ ખબર ઉળી થીકે અસ્વદ અન્સી યમનકે ઈલાકે મઝહજમેં ચલા ગયા હે ઔર ગારમેં રહતા હે જિસ્કા નામ ખિબ્બાન હે. અચાનક યહ ખબર હવાકી તરહ સારે યમનમેં ફેલ ગઈ કે અસ્વદ ગારસે નિકલ આયા હે ઔર ઉસે ખુદા ને નુબુવ્વત અતા કી હે ઔર અબ વહ અસ્વદ અન્સી નહીં "રહમાનુલ યમન" હે. ખબર સુનાનેવાલે કિસી શકકા ઈઝહાર નહીં કરતે થે બલ્કે વહ મુસદ્દકા ખબર સુનાતે થે કે અસ્વદકો નુબુવ્વત મિલ ગઈ હે. ઉન્હોંને ઉસે નબી તસ્લીમ કર લિયા થા.

જા કર દેખો, ખબર સુનાનેવાલે કહતે ફિરતે થે. મઝહજ જા કર દેખો રહમાનુલ યમન મુર્દોકો ઝિંદા કરતા હે.... આગકે શોલોંકો ફૂલ બના દેતા હે... ચલો લોગો ચલો. અપની રૂહકી નજાતકે લિએ ચલો.

જિન લોગોને ઈસ્લામ કબૂલ કર લિયા થા વહ ભી મઝહજકો દેખને ઉઠ દોળે અસ્વદ ચૂંકે કાહિન રહ ચુકા થા ઈસ લિએ લોગ પેહલે હી તસ્લીમ કરતે થે કે દેવતાંઓને ઉસે કોઈ પુર અસ્રાર તાકત દે રખ્ખી હે. અબ ઉસ્ને નુબુવ્વતકા દઅવા કિયા તો લોગોંને ફોરન ઈસ દઅવેકો તસ્લીમ કર લિયા.

ગારે ખબ્બાનકે સામને હર લમ્હા લોગોંકા હુજૂમ રહને લગા. વહ અસ્વદકી એક ઝલક દેખનેકો બેતાબ રહતે થે. વહ દિનકો થોળેસે વક્તકે લિએ બાહર નિકલતા થા ઔર ગારકે કરીબ એક ઊંચી જગહ ખળે હો કર લોગોંકો કુર્આનકી આયાતકે તર્ઝકે જુમલે સુનાતા ઔરકેહતા થા કે ઉસ્કે પાસ એક ફરિશ્તા આતા હે જો ઉસે હર રોઝ ખુદાકી તરફસે એક આયત ઔર રાઝકી એક દો બાતે બતા જાતા હે.

વહ લોગોંકો અપને મુઅજિઝે ભી દિખાયા કરતા થા, મષલન્ જલતી હૂઈ મશાલ અપને મુંહમેં ડાલ લિયા કરતા ઔર જબ મશાલ ઉસ્કે મુંહસે નિકલતી તો વહ જલ રહી હોતી. ઉસ્ને એક લળકીકો હવામેં મુઅલ્લક કરકે ભી દિખાયા. ઐસે હી ચંદ ઔર શોઅબદે થે જો વહ લોગોંકો દિખાતા થા ઔર લોગ ઉન્હેં મુઅજિઝે કહતે થે. એક તો વહ ચર્બ ઝુબાન થા, દૂસ્રે વહ

ખૂશ ઈલ્હાન(અચ્છી આવાઝવાલા) થા. ઉસ્કે બોલનેકા અંદાઝ પુર કશિશ થા.

ઉસ્ને યમનવાલોંકો યહ ના'રા દે કર કે યમન, યમનવાલોંકા હે ઉન્કે દિલ મોહ લિએ થે. યમની બળી લંબી મુદ્દતસે ઈરાનિયોંકે ઝેરે નિગેં ચલે આ રહે થે. ઈરાની તસલ્લુતે બાઝાનકે કબૂલે ઈસ્લામકે સાથ હી ખત્મ હો ગયા તો હિજાઝકે મુસલમાન આ ગએ. ઈસ્કે અલાવા વહાં યહૂદી, નસ્રાની ઔર મજૂસી ભી મૌજૂદ થે. યહ સબ ઈસ્લામકી બેખકુની ચાહતે થે. ઉન્હોંને અસ્વદ અન્સીકી નુબુવ્વતકે કદમ જમાંનેમેં દરે પર્દા બહુત કામ કિયા.

અસ્વદ અપની નુબુવ્વતકી સદાકત એક ગધેકે ઝરિએ ષાબિત કિયા કરતા થા. ઉસ્કે સામને એક ગધા લાયા જાતા. વહ ગધેકો કેહતા બેઠ જા, ગધા બેઠ જાતા. ફિર કેહતા મેરે આગે સર ઝુકા, ગધા સજદેકે અંદાઝમેં સર ઝુકા દેતા. ગધેકે લિએ ઉસ્કા તીસ્રા હુકમ હોતા, મેરે આગે ઘુટને ટેક દે. ગધા ઉસ્કે આગે ઘુટને ટેક દેતા.

દેખતે હી દેખતે અસ્વદ અન્સીકો યમનકે લોગોંને નબી માન લિયા. અસ્વદ ને ઉન લોગોંકો એક ફૌજકી સૂરતમેં મુનઝઝમ કર લિયા. ઉસ્ને સબસે પેહલે નજરાનકા રૂખ કિયા વહાં રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે મુકર્રર કિએ હૂએ દો મુસલમાન હાકિમ થે. ખાલિદ બિન સઈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઔર અમ્ર બિન હઝમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ. અસ્વદકે સાથ બહુત બળા લશ્કર થા જો નજરાનમેં દાખિલ હુવા તો વહાંકે બાશિંદે ભી ઉસ્કે સાથ મિલ ગએ. દોનોં મુસલમાન હાકિમોંકે લિએ ભાગ નિકલનેકે સિવા કોઈ ચારા ન થા. ઉન્હોંને રાહે ફરાર ઈખ્તિયારકી.

અસ્વદ અન્સી ઈસ પહલી ફત્હસે સરશાર હો ગયા ઔર ઉસ્કે લશ્કરકી તઅદાદ ભી ઝિયાદા હો ગઈ. ઉસ્ને નજરાનમેં અપની હુકુમત કાઈમ કરકે સન્આકી તરફ પેશકદમી કી. વહાં બાઝાનકા બેટા શહર હુકમરાન થા. ઉસ્કે પાસ ફૌજ થોળી થી ફિર ભી વહ મુકાબલેમેં દટ ગયા. ઉસ્કી લલકારને અપની ફૌજકે કદમ ઉખળ ને ન દિએ લેકિન શહર બિન બાઝાન ચૂંકે અપની ફૌજકા હોસલા કાઈમ રખનેકે લિએ સિપાહિયોંકી તરહ લળ રહા થા ઈસ લિએ ફોત હો ગયા. ઉસ્સે ઉસ્કી ફૌજકા હોસલા ટુટ ગયા.

અસ્વદકે ખિલાફ લળનેવાલે વહ યમની ભી થે જિન્હોં ને ઈસ્લામ કબૂલ નહીં કિયા થા લેકિન શિકસ્તકી સૂરતમેં જાનકા ખત્રા મુસલમાનોકો થા. ઉન્હેં અસ્વદકે લશ્કરકે હાથોં કત્લ હોના થા. અસ્વદ કિસી મુસલમાનકો નહીં બખ્શતા થા. ચુનાંચે મુસલમાન જાને બચા કર નિકલ ગએ ઔર મદીના જા પહુંચે.

અસ્વદ અન્સી જો અબ રહમાનુલ્યમન કહલાતા થા, હઝરમૌત, બહરૈન, અહસા ઔર અદન તકકે તમામ ઈલાકોં પર ભી કબ્ઝા કરકે તમામ યમનકા બાદશાહ બન ગયા.

ઈસ્લામકે લિએ યહ બહુત બળા ચેલેંજ થા. શિમાલકી તરફસે રૂમિયોંકે હમ્લેકા ખત્રા હર વક્ત મૌજૂદ રહતા થા. ઉસ ખત્રેકો ખત્મ કરનેકે લિએ રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને એક લશ્કર રૂમિયોં પર હમ્લેકે લિએ તય્યાર કિયા થા. જિસ્કે સાલારે આ'લા બાઈસ સાલ ઉમ્રકે એક નવ જવાન ઉસામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ થે જો રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે આઝાદ કિએ હુએ ગુલામ ઝૈદ બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે બેટે થે. ઝૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ભી સાલાર થે ઔર મૌતાકી લળાઈમેં શહીદ હો ગએ થે.

યમનકો એક ખૂદ શાખ્તા નબીસે નજાત દિલાનેકે લિએ બહુત બળે લશ્કરકી ઝરૂરત થી. લેકિન યહ લશ્કર રૂમિયોંસે લળનેકે લિએ જા રહા થા. અગર રૂમિયોં પર હમ્લા મુલ્તવી કરકે ઈસ લશ્કરકો યમન ભેજ દિયા જાતા તો રૂમિ યહ ફાયદા ઉઠા સકતે થે કે મદીના પર હમ્લા કર દેતે. યહ ખત્રા મોલ નહીં લિયા જા સકતા થા. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને દૂસરી સૂરત યહ સોચી કે યમન મેં જો મુસલમાન મજબૂરીકે તહત રહ ગએ હૈં ઔર જિન્હોંને અસ્વદ અન્સીકી ઈતાઅત કબૂલ કર લી હૈ, ઉન્હેં અસ્વદકા તખ્તા ઉલટનેકે લિએ ઈસ્તિઅમાલ કિયા જાએ. ઈસ તરીકએ કારકો હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે તમામ સાલારોંને પસંદ કિયા. ઈસ મકસદકે લિએ ચંદ ઝહીન કિસમકે અફરાદકો યમન ભેજના થા.

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી નઝરે ઈન્તિખાબ કૈસ બિન હુબેરહ પર પળી. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઉન્હેં બુલા કર યમન જાનેકા મકસદ સમજાયા ઔર પૂરી તરહ ઝહન નશીન કરાયા કે

ઉન્હેં અર્પને આપકો છુપા કર વહાંકે મુસલમાનોંસે મિલ્ના મિલાના હે ઔર એક ઝમીન દોઝ જમાઅત તય્યાર કરની હે જો ઈસ જૂટે નબી ઔર ઐશ વ ઈશરતમેં ડૂબે હૂએ ખૂદ સાખ્તા બાદશાહકા તખ્તા ઉલ્ટે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને કૈસ બિન હુબેરહસે યહ ભી કહાકે વહ મદીનાસે અપની રવાનગીકો ભી ખુફિયા રખ્ખે ઔર યમન તક ઈસ તરહ પહુંચેકે ઉન્હેં કોઈ દેખ ન સકે.

ઈસ પુર ખતર મુહિમકો ઔર ઝિયાદા મુસ્તહકમ(મઝબૂત) કરનેકે લિએ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને વબર બિન યહનીસકો એક ખત દે કર યહ કહા કે યમનમેં કુછ મુસલમાન સરદાર મૌજૂદ હે જિન્હોંને મજબૂરીકે તહત અસ્વદકી ઈતાઅત કબૂલ કર લી હે ઉન્હેં યહ ખત પઢવા કર ઝાએઅ કર દેના હે ઔર બાકી કામ કૈસ બિન હુબેરહ કરેંગે.

★

અસ્વદ અન્સીને જબ સન્આ પર હમ્લા કિયા થા તો વહાંકે હાકિમ શહર બિન બાઝાનને મુકાબલા કિયા લેકિન વહ શહીદ હો ગયા થા. ઉસ્કી જવાં સાલ બીવી જીસ્કા નામ આઝાદ થા, અસ્વદકે હાથ ચઢ ગઈ, આઝાદ ગૈર મઅમૂલી તૌર પર હસીન ઈરાની ઔરત થી. ઉસ્ને અસ્વદકો કબૂલ કરનેસે ઈન્કાર કર દિયા લેકિન અસ્વદને ઉસે જબરન અપની બીવી બના લિયા થા. આઝાદ અબ ઉસ શખ્સકી અસીર થી જિસસે વહ ઈન્તિહા દર્જેકી નફરત કરતી થી. અકેલી ઔરત કર હી ક્યા સકતી થી. ઉસ્કી ખૂશ નસીબી સિર્ફ ઈત્ની થીકે અસ્વદ ઔરતોંકા દિલદાદહ થા. ઉસ્ને અપને હરમમેં બીસીયોં ઔરતેં રખ્ખી હૂઈ થી. ઉસે તોહફેમેં ભી નવજવાન લડકિયાં મિલા કરતી થી. વહ હર વક્ત ઔરત ઔર શરાબકે નશેમેં બદ મસ્ત રહતા થા.

રસુલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ભેજે હૂએ કૈસ બિન હુબેરહ ચોરી છુપે સફર કરકે ઔર ભેસ બદલ કર સન્આ પહુંચે. અસ્વદને સન્આકો અપના દારૂલ હુકૂમત બના લિયા થા. ઉધર વબર બિન યહનીસ એક મુસલમાન સરદારકે હાં ખત લે કર પહુંચ ગએ. ઉસ મુસલમાન સરદારને યહ યકીન તો દિલા દિયાકે વહ ઐસે ચંદ એક મુસલમાન

સરદારોંકો ઈકટ્ઠા કર લે ગા જિન્હોંને દિલસે અસ્વદકી ઈતાઅત કબૂલ નહીં કી લેકિન અસ્વદકા તખ્તા ઉલટના મુમ્કિન નઝર નહીં આતા. ક્યૂં કે વહ સિર્ફ બાદશાહ હી નહીં યમનકે બાશિંદે ઉસે અપના નબી માનતે થે.

કૈસ બિન હુબેરહ એક ઐસે ઠિકાને પર પહુંચ ગએ જહાં રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે શૈદાઈ મુસલમાન મૌજૂદ થે. ઉન મુસલમાનોંને ભી વહી બાત કહી જો મુસલમાન સરદારને કહી થી લેકિન ઈન મુસલમાનોં ને ઐસી કોઈ બાત ન કહીકે વહ ઈસ ઝમીન દોઝ તહરીકમેં શામિલ નહીં હોગે. ઉન્હોંને પુર અઝમ લહજેમેં કહાકે વહ ખુફિયહ તરીકે સે વફાદાર મુસલમાનોકો ઈકટ્ઠા કર લેંગે.

હમ ઈસ જૂટે નબીકો ખત્મ કરનેકે લિએ ઝિયાદા ઈન્તિઝાર નહીં કર સકતે. એક મુસલમાનને કહા, જૂં જૂં વક્ત ગુઝરતા જા રહા હે ઉસ્કી મકબૂલિયતમેં ઈઝાફહ હોતા જા રહા હે. ક્યા તુમ લોગ યહ નહીં સોચ સકતે કે ઉસ શખ્સકો કત્લ કર દિયા જાએ ?

કત્લ કૌન કરેગા ? એક ઔર મુસલમાનને પૂછા. ઔર ઉસે કહાં કત્લ કિયા જાએગા ? વહ મહલસે બાહર નિકલતા હી નહીં. યહ ભી મા'લૂમ હુઆ હે કે મહલકે ઈર્દ ગિર્દ મુહાફિઝોંકા બળા સખ્ત પહરા હોતા હે.

ક્યા હમમેં કોઈ એસા આદમી નહીં જો ઈસ્લામકે નામ પર અપની જાન કુર્બાન કર દે ? કત્લકા મશ્વરહ દેનેવાલે મુસલમાનને પૂછા.

ઈસ તરહ જાન દેનેસે ક્યા હાસિલ કે જિસે કત્લ કરના હે ઉસ તક પહુંચ હી ન સકે ! ઉસ મુસલમાનને કહા, બહર હાલ હમેં ખુફિયા તરીકેસે યહ તહરીક ચલાની હે કે કમ અઝ કમ મુસલમાન બગાવતકે લિએ તય્યાર હો જાએં.

★

અસ્વદ અન્સીને યમન પર કબ્ઝા કરકે પેહલા કામ યહ કિયા થા કે ઈરાનકે શાહી ઔર દીગર આ'લા ખાનદાનોંકે જો ઈરાની ઉસ્કે હાથ ચળ ગએ થે ઉન્હેં ઉસ્ને મુખ્તલિફ તરીકોંસે ઝલીલ વ ખ્વાર કરકે રખ દિયા થા. ઉન્કી હાલત ઝર ખરીદ ગુલામોંસે બદતર કર દી ગઈ થી. લેકિન અસ્વદકી હુકૂમતમેં સબસે બળી કમઝોરી યહ થી કે ઉસ્કે પાસ ન કોઈ તજરૂબાકાર સાલાર થા ન કોઈ કારોબારે હુકૂમત ચલાનેવાલા કાબિલ આદમી થા. યહ

ખત્રા તો વહ હર હર લમ્હા મહસૂસ કરતા થા કે મુસલમાન ઉસ પર હમ્લા કરેંગે. વહ ખૂદ અસ્કરી ઝહન નહીં રખતા થા. ઈસ કમીકો પુરા કરનેકે લિએ ઉસે ઈરાનિયોંકા હી તઆવુન હાસિલ કરના પળા.

ઉસ્કે સામને તીન નામ આએ. ઉન્મેં એક ઈરાનીકા નામ કૈસ બિન અબ્દે યગુષ થા. જો બાઝાન્કે વક્તોંકા માના હુવા સાલાર થા. દૂસ્રે વહ હુકૂમત ચલાનેમેં મહારત રખતે થે. એક થા ફીરોઝ ઔર દૂસ્રા દાઝવિયા. ફીરોઝને ઈસ્લામ કબૂલ કર લિયા થા ઔર વહ સહીહ મઅનોંમેં ઓર સચ્ચે દિલસે મુસલમાન થા. અસ્વદને કૈસ બિન અબ્દે યગુષકો સાલારે આ'લા બના દિયા ઔર ફીરોઝ ઔર દાઝવિયાકો વઝીર મુકર્રર કિયા. તીનોંને અસ્વદકી વફાદારીકા હલફ ઉઠાયા ઔર ઉસે યકીન દિલાયાકે વહ હર હાલતમેં ઉસ્કે વફાદાર રહેં ગે.

એક રોઝ ફીરોઝ બાહર કહીં ગુમ ફિર રહા થા કે એક ગદાગર(ભિકારી)ને ઉસ્કા રાસ્તા રોક લિયા ઔર હાથ ફૈલાયા.

તૂ મુઝે મઅઝૂર નઝર નહીં આતા, ફીરોઝને ઉસે કહા. અગર તૂ મઅઝૂર હે તો તેરી મઅઝૂરી સિર્ફ યહી હે કે તુઝમેં ગૈરત ઔર ખૂદારી નહીં.

તૂ ને ઠીક પહચાના હે, ગદાગરને અપના હાથ પીછે કરતે હુએ કહા, મેરી મઅઝૂરી યહી હે કે મેરી ગૈરત મુઝસે છીન ગઈ હે....ઔર મેં દેખ રહા હૂંકે તેરી ભી યહી મઅઝૂરી હે...મૈને ભીકકે લિએ હાથ નહીં ફૈલાયા. મેં અપની ગૈરત વાપસ માંગ રહા હૂં.

અગર તૂ પાગલ નહીં હો ગયા તો મુઝે બતા કે તેરે દિલમેં કયા હે? ફીરોઝને ગદાગરસે પૂછા.

મેરે દિલમેં અલ્લાહકે ઉસ રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા નામ હે જિસ્કા તૂ શૈદાઈ હે. ગદાગરને ફીરોઝકી આંખોમેં આંખે ડાલ કર કહા. અગર અસ્વદ અન્સીકી શરાબ તેરી રગોંમેં ચલી નહીં ગઈ તો મેં ઝૂટ નહીં કહ રહાકે તૂને દિલ પર પથ્થર રખ કર અસ્વદકી વઝારત કબૂલ કી હે.

ફીરોઝને ઈધર ઉધર દેખા. વહ સમઝ ગયા કે યહ મદીનાકા મુસલમાન હે લેકિન ઉસે યહ ખત્રા ભી મહસૂસ હો રહા થા કે યહ અસ્વદકા

કોઈ મુખ્બિર ભી હો સકતા હે.

મત ગબરા ફીરોઝ ! ગદાગરને કહા, મેં તુજ પર એતબાર કરતા હૂં તૂ મુજ પર એતબાર કર, મેં તુઝે અપના નામ બતા દેતા હૂં...કૈસ બિન હુબેરહ.... મુઝે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ભેજા હે.

ક્યા તૂ સચ કેહતા હે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને તુઝે મેરે પાસ ભેજા હે ? ફીરોઝને ઈસ્તિયાકસે પૂછા.

નહીં, કૈસને કહા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને યહ કહા થા કે વહાં ચલે જાઓ, અલ્લાહકે સચ્ચે બંદે મિલ જાએંગે.

તુઝે કિસ્ને બતાયાકે મેં સચ્ચા મુસલમાન હૂં ? ફીરોઝને પૂછા.

અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા નામ સુન કર રિસાલતકે શૈદાઈયોંકી આંખોમેં જો ચમક પેદા હો જાતી હે વહ મેંને તેરી આંખોમેં દેખી હે. કૈસને કહા, તેરી આંખોમેં ચમક કુછ ઝિયાદા હી આ ગઈ હે.

ફીરોઝને કૈસસે કહાકે વહ ચલા જાએ, ઉસ્ને કૈસસે એક ઔર જગહ બતા કર કહાકે કલ સૂરજ ગુરૂબ હોનેસે પેહલે વહ વહાં બેઠા ગદાગરીકી સદા લગાતા રહે.

★

અગલી શામ ફીરોઝ ઉસ જગહસે ગુઝરા જો ઉસ્ને કૈસ બિન હુબેરહકો બતાઈ થી. ફીરોઝકે ઈશારે પર કૈસ ગદાગરોંકે અંદાઝસે ઉઠ કર ફીરોઝકે પીછે પીછે હાથ ફૈલા કર ચલ પળા.

રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ તક પૈગામ પહુંચા દેના કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે નામ પર જાન કુર્બાન કરનેવાલા એક આદમી અસ્વદ અન્સીકે સાએમેં બેઠાં હે. ફિરોઝને ચલતે ચલતે ઈધર ઉધર દેખે બગૈર ધીમી સી આવાઝમેં કહા, ઔર મેં હેરાન હૂં કે ઈત્ની જંગી તાકતકે બાવજૂદ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને યમન પર હમ્લા ક્યૂં નહી કિયા.

હિરકલકા લશ્કર ઉર્દુનમેં હમારે સર પર ખળા હે, કૈસને કહા. હમારા લશ્કર રૂમિયોં પર હમ્લા કરને જા રહા હે. ક્યા હમ દો આદમી પૂરે લશ્કરકા કામ નહીં કર સકેંગે ?

ક્યા તુમને યહ સોચા હે કે દો આદમી ક્યા કર સકતે હેં ? ફીરોઝને

પૂછા.

કત્લ, કૈસને જવાબ દિયા ઔર કહને લગા મુઝસે યહ ન પૂછનાકે અસ્વદકો કિસ તરહ કત્લ કિયા જા સકતા હે. ક્યા તુને અપને ચચાકી બેટી આઝાદકો અપને દિલ સે ઉતાર દિયા હે ?

ફીરોઝ ચલતે ચલતે રૂક ગયા. ઉસ્કે ચેહરે પર કુછ ઔર હી તરહકી રોનક આ ગઈ જૈસે ખૂન અચાનક ઉબલ પળા હો.

તૂને મુઝે રોશની દિખા દી હે. ઉસ્ને કહા કત્લકે સિવા કોઈ ઔર રાસ્તા નહીં. મેરી ચચાઝાદ બહનકા નામ લે કર તૂને મેરા કામ આસાન કર દિયા હે. યહ કામ મૈં કરૂંગા. તૂં અપનાકામ કરતા રહ.... જા કૈસ ! મુઅર્રિખોંને લિખ્ખા હે કે ફીરોઝકે દિલમેં અસ્વદકી જો નફરત દબી હૂઈ થી વહ ઉભર કર સામને આ ગઈ. ઉસ્ને અસ્વદ અન્સીકે ઈરાની સાલાર કૈસ બિન અબ્દે યગુષ ઔર દાઝવિયહકો અપના હમરાઝ બના લિયા. અસ્વદકા કત્લ એક વઝીરકે લિએ ભી આસાન નહીં થા જો ઉસ્કે સાથ રહતા થા. અસ્વદકે મુહાફિઝ ઉસે હર વક્ત અપને નર્ગે(ઘેરે) મેં રખતે થે. સોચ સોચ કર ઈન તીનો ઈરાનિયોંને યહ ફેસ્લા કિયા કે આઝાદકો ઈસ કામમેં શરીક કિયા જાએ લેકિન કત્લ આઝાદકે હાથોં ન કરાયા જાએ.

આઝાદ તક રસાઈ આસાન નહીં થી. અસ્વદકો શક હો ગયા થા કે તીનોં ઈરાની ઉસે દિલસે પસંદ નહીં કરતે. ઉસ્ને ઉન પર ભરોસા કમ કર દિયા થા. આઝાદ ઔર ફીરોઝકી વૈસે ભી કભી મુલાકાત નહીં હોતી થી.

આઝાદ તક પૈગામ પહુંચાનેકે લિએ ઔરતકી હી ઝરૂરત થી. એક વઝીરકે લિએ ઐસી ઔરતકા હુસૂલ મુશ્કિલ ન થા. ફીરોઝને મહલકી એક અધેળ ઉમર ઔરતકો અપને પાસ બુલાયા. વહ ભી મુસલમાન થી. ફીરોઝને ઉસે કહા કે વહ ઉસે અપને ઘરમેં રખના ચાહતા હે. અગર વહ પસંદ કરે તો વહ ઉસે અપને હાં લા સકતા હે. ફીરોઝને ઉસે કુછ લાલચ દિયા. એક યહ થા કે ઉસ્સે ઈત્ના ઝિયાદા કામ નહીં લિયા જાએગા જિત્ના અબ લિયા જાતા હે. વહ ઔરત માન ગઈ. ફીરોઝને ઉસી રોઝ ઉસે અપને હાં બુલા લિયા.

★

એક રોઝ આઝાદ અકેલી બેઠી થી. વહ હર વક્ત જલતી ઔર કુળતી

રહતી થી. ઉસે કોઈ રાહે ફરાર નઝર નહીં આતી થી. ઈસ કેફિયતમેં ફીરોઝકી વહી ખાદિમા ઉસ્કે પાસ આઈ.

મૈં કિસી કામકે બહાને યહાં આઈ હૂં, ખાદિમાને કહા લેકિનમૈં આઈ હૂં દર અસલ તેરે પાસ, હૂં....કયા તૂ અપને ચચા ઝાદ ભાઈસે કભી મિલી હે જો રહમાનુલ્યમનકા વઝીર હે ?

ક્યા તૂ જાસૂસી કરને આઈ હે ? આઝાદને ગુસેલી આવાઝમેં કહા.

નહીં ખાદિમાને કહા, મુઝ પર યહ શક ન કર કે મૈં ઈસ ઝૂટે નબીકી મુખ્બિર હૂં. મેરે દિલમેં ભી અસ્વદકી ઉત્ની હી નફરત હે જિત્ની તેરે દિલમેં હે.

મૈં નહીં સમઝ સકી કે તૂ મેરે પાસ કયૂં આઈ હે ? આઝાદને કહા.

ફીરોઝ વઝીરને ભેજા હે, ખાદિમાને કહા.

મૈં ફીરોઝકા નામ ભી નહીં સુનના ચાહતી, અગર ઉસ્મેં ગૈરત હોતી તો વહ ઉસ શખ્સકા વઝીર ન બનતા જિસ્ને ઉસ્કી ચચા ઝાદ બહનકો બેવહ કિયા ઔર ઉસે જબરન અપની બીવી બના લિયા હે.

આઝાદ શાહી ખાનદાનકી ઔરત થી. વહ ઉન લોંડિયોં ઔર બાંદિયોંકો અચ્છી તરહ સમઝતી થી. ઉસ્ને અંદાઝા કર લિયા કે યહ ઔરત મુખ્બિરી કરને નહીં આઈ. ઉસ્ને ખાદિમાસે પૂછાકે ફીરોઝને ઉસ્કે લિએ ક્યા પૈગામ ભેજા હે ? ખાદિમાને બતાયાકે વહ ઉસે સિર્ફ મિલ્ના ચાહતા હે. આઝાદને ઉસે એક જગહ બતા કર કહાકે ફીરોઝ વહાં રાતકો આ જાએ.

લેકિન હમારે દરમિયાન એક દીવાર હાઈલ હોગી, આઝાદને કહા. ઉસ્મેં એક જગહ એક દરીચા(ખિળકી) હે જિસ્મેં સલાખેં લગી હૂઈ હે. ફીરોઝ સલાખોંકે દૂસ્રી તરફ ખળા હો કર બાત કર સકતા હે.

ખાદિમાને આઝાદકા પૈગામ ફીરોઝકો દે દિયા.

ઉસી રાત ફીરોઝ મહલકે ઈર્દ ગિર્દ ખળી દીવારકે ઉસ મકામ તક પહુંચ ગયા જહાં સલાખોંવાલા છોટા સા દરીચા થા. આઝાદ ઉસ્કે ઈન્તિઝારમેં ખળી થી.

તેરી ખાદિમા પર મુઝે એતબાર આ ગયા હે આઝાદને કહા. તુઝ પરમેં કૈસે એતબાર કરૂં ? મૈં નહીં માનૂંગી કે તૂ મુઝે ઈસ વહશીસે આઝાદ કરાનેકી સોચ રહા હે.

ક્યા તૂ ઈસ વહશીકે સાથ ખૂશ હે ? ફીરોઝને પૂછા.

ઉસ્સે ઝિયાદા કાબિલે નફરત આદમી મૈંને કોઈ ઔર નહીં દેખા. આઝાદને કહા, તેરા યહાં ઝિયાદા દેર ખળા રહના ઠીક નહીં. ફૌરન બતા તુઝે ઈત્ને અર્સે બા'દ મેરા ક્યૂં ખયાલ આયા હે ?

ક્યા ઈસ વક્ત અસ્વદકે ઈધર આનેકા ખત્રા હે ? ફીરોઝને પૂછા. યા અભી વહ તુમ્હેં... નહીં, આઝાદને કહા પહરેદારોંકા ખત્રા હે. અસ્વદ ઈસ વક્ત શરાબકે નશેમેં બે શુધ પળા હે. ઉસ્કે પાસ ઔરતોંકી કમી નહીં.

મૈં સિર્ફ તુઝે નહીં પૂરે યમનકો આઝાદ કરાઉંગા ફીરોઝને કહા, લેકિન તેરી મદદકે બગૈર મૈં કામિયાબ નહીં હો સકતા.

મુઝે બતા ફીરોઝ ! આઝાદને પૂછા, મૈં ક્યા કર સકતી હૂં ?

કિસી રાત મુઝે અસ્વદ તક પહુંચા દે ફીરોઝને કહા, અગલે રોઝ વહાંસે ઉસ્કી લાશ ઉઠાઈ જાએગી, ક્યા તૂ યહ કામ કર સકતી હે ?

કલ રાત ઈસ વક્તકે કુછ બા'દ ઈસ દીવારકે બાહર ઉસ જગહ આ જાના જો મૈં તુમ્હેં બતાઉંગી આઝાદને કહા, મેરા કમરહ ઈસ દીવારકે બિલકુલ સાથ હે. તુમ દીવાર કિસી ઔર તરીકેસે ફલાંગ નહીં સકોગે. કમંદ ફૈંકની પળેગી. રસ્સા લેતે આના. ઉસે દીવારકે ઉપરસે અંદરકો ફૈંકના. મૈં ઉસે કહીં બાંધ દૂંગી. તુમ રસ્સેસે ઉપર આ જાના.

અગલી રાત ફીરોઝ ઉસ તરહ છુપતા છુપાતા દીવારકે સાથ સાથ જા રહા થા કે ઉસે પહરેદારકે ગુઝર જાને તક છુપના પળતા થા. વહ ઉસ જગહ પહુંચ ગયા જો ઉસે આઝાદને બતાઈ થી. ઉસ્ને દીવાર પર રસ્સા ફૈંકા જિસ્કા અગલા સિરા દૂસ્રી તરફ નીચે તક ચલા ગયા. આઝાદ મૌજૂદ થી. ઉસ્ને રસ્સા પકળ લિયા ઔર કહીં બાંધ દિયા. ફીરોઝ રસ્સેકો પકળ કર ઓર પાંવ દીવારકે સાથ જમાતા દીવાર પર ચળ ગયા. ઉસ્ને રસ્સા દીવાર પર બાંધ દિયા ઔર ઉસ્કી મદદસે નીચે ઉતર ગયા.

આઝાદ ઉસે અપને કમરેમેં લે ગઈ ઔર આધી રાતકે બા'દ તક ઉસે કમરેમેં હી રખ્ખા ક્યૂંકે અસ્વદકે બેદાર હોનેકા ખત્રા થા.

આધી રાતકે બા'દ વહ બે હોશ ઔર બે સુધ હો જાતા હે આઝાદને કહા, યહ શખ્સ ઈન્સાનોંકે રૂપમેં દેવ હે. ઐસા દેવ જો શરાબ પીતા ઔર ઔરતોંકો ખાતા હે... તુમ્ને ઉસ્કી જસામત દેખી હે. ઈત્ના લંબા ઔર ચોળા

જિસ્મ તલ્વારકે એક દો વાર તો શરાબકી તરહ પી જાએગા. ઉસે હલાક કરના આસાન નહીં હોગા.

ઉસે હલાક કરના હે, ખ્વાહ મૈં ખૂદ હલાક હો જાઉં ફીરોઝને કહા.

આઝાદને કમરેકા દરવાઝા ઝરાસા ખોલા ઔર બાહર દેખા. ઉસ ગુલામ ગર્દિશકે અગલે સિરે પર એક પહરેદાર ખળા રહતા થા. વહ સાએકી તરહ ખળા નઝર આ રહા થા. સાફ પતા ચલતા થા કે ઈસ તરફ ઉસ્કી પીઠ હે. આઝાદ અપને કમરેસે નિકલી ઔર દબે પાંવ અસ્વદકે કમરેકા દરવાઝા ખોલા હલ્કી રોશનીવાલા એક ફાનૂસ જલ રહા થા. અસ્વદ પીઠકે બલ પળા ખર્રાટે લે રહા થા.

મુઅર્રિખ બિલાઝરી ને ઉસ દોરકી તહરીરોંકે દો હવાલે દે કર લિખ્ખા હે કે આઝાદ જબ અસ્વદકો દેખ કર વાપસ આઈ તો ઉસ્કા અંદાઝ એસા થા જૈસે એક શોઅલા આયા હો. યહ ઈન્તિકામ ઔર નફરતકા શોઅલા થા.

આઓ ફીરોઝ ઉસ્ને કાંપતી હૂઈ આવાઝમેં કહા, વહ બે હોશ પળા હે.

ફીરોઝ આઝાદકે સાથ કમરેસે નિકલ ગયા ઔર દબે પાંવ આઝાદકે પીછે અસ્વદકે કમરેમેં દાખિલ હુવા. અસ્વદ જંગલી સાંઢ જૈસા ઈન્સાન થા. કમરેમેં શરાબ ઔર ગુનાહોંકા તઅફ્ફુન થા. ન જાને એસે ક્યૂં હુવા, અસ્વદ બેદાર હો ગયા અપને વઝીર ઔર અપની હસીન ઈરાની બીવીકો દેખ કર વહ ઉઠ બેઠા. મુઅર્રિખોં ને લિખ્ખા હે કે આઝાદકો વહ કાબિલે એતમાદ સમઝતા થા. ફીરોઝકો દેખ કર ઉસે કુછ શક હુવા હોગા.

ઈસ વક્ત ક્યા મુસીબત આ ગઈ હે ! અસ્વદને નશેસે લળખળાતી હૂઈ આવાઝમેં પૂછા.

ફીરોઝને એક લમ્હા ઝાએઅ ન કિયા. તલ્વાર ખીંચી ઔર પૂરી તાકતસે અસ્વદકી ગર્દન પર વાર કિયા અસ્વદને ગર્દન બચા લી ઔર તલ્વાર ઉસ્કે નંગે સર પર પળી. અસ્વદકે મુંહસે ચીખ નુમા આવાઝેં નિકલી ઔર બિસ્તરસે લુળક કર દૂસ્રી તરફ ગિરા.

ગુલામ ગર્દિશમેં દોળતે કદમોંકી ધમક સુનાઈ દી. આઝાદ તેઝીસે બાહર નિકલી ઔર દરવાઝા બંદ કર દિયા. પહરેદાર દોળા આ રહા થા. આઝાદને તેઝી સે આગે બળ્હ કર પહરેદારકો રોક લિયા. કમરેસે અસ્વદકી

હલ્કી હલ્કી આવાઝેં આ રહી થી.

વાપસ અપની જગહ ચલે જાઓ આઝાદને પહરેદારકો તહકકુમાના(હાકિમાના) લેહજેમેં કહા, રહમાનુલ યમનકે પાસ ફરિશ્તા આયા હુવા હે. વહી નાઝિલ હો રહી હે... જાઓ ઈધર ન આના.

મુઅર્રિખ બિલાઝરીને લિખા હે કે પહરેદારને અહતરામસે સર ઝૂકા લિયા ઔર ચલા ગયા.

આઝાદ અંદર આઈ તો દેખા કે અસ્વદ ફર્શસે ઉઠ કર બિસ્તર પર ગિર રહા હે ઔર ફીરોઝ દૂસરે વારકે લિએ આગે બઢ્હ રહા હે. અસ્વદ બિસ્તર પર ગિર પળા. ઉસ્કા સર પલંગકે બાઝૂ પર થા ઔર સાંડોકી તરહ ડકાર રહા થા.

તુમ ઉસે માર નહીં સકોગે ફીરોઝ ! આઝાદને આગે બઢ્હ કર કહા ઔર અસ્વદકે બાલ જો લંબે થે દોનો હાથોંસે પકળ કર નીચેકો ખીંચે ઔર વહ ખૂદ ફર્શ પર બેઠ ગઈ, અબ ફીરોઝ... ગર્દન કાટ દો.

ફીરોઝને એક હી વારસે અસ્વદકી ગર્દન સાફ કાટ કર સર જિસ્મસે અલગ કર દિયા. ફિરોઝકે સાથિયોં કૈસ અબ્દે યગુષ ઔર દાઝવિયાકો મા'લૂમ થા કે આજ રાત ક્યા હોનેવાલા હે. ફીરોઝને અસ્વદકા સર ઉઠાયા ઔર ઉન દોનોંકે હાં જા પહુંચા. મુહાફિઝો ઔર પહરેદારોંકો રહમાનુલ યમનકે કત્લકી ખબર મિલી તો ઉન્હોંને મહલકો મુહાસરેમેં લે લિયા. આઝાદ ફીરોઝકે સાથ રહી. મહલમેં ભગદળ મચ ગઈ. હરમકી ઔરતોંકા હુજૂમ ચીખતા ચિલ્લાતા બાહરકો ભાગા.

ઉધર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ભેજે હૂએ કૈસ બિન હુબેરા ઔર વબર બિન યહનીસ સરકર્દા મુસલમાનોંકો બગાવત પર આમાદા કર ચુકે થે ઔર દિન રાત ઝમીન દોઝ સરગર્મિયોંસે મુસલમાનોંકે હોસલે બહાલ કર ચુકે થે.

અભી સુબહ સાદિકમેં કુછ વકત બાકી થા. મહલકી છતસે અઝાનકી આવાઝ બુલંદ હૂઈ. લોગ હેરાન હૂએ કે મહલમેં અઝાન? લોગ મહલકી તરફ દોળે. અસ્વદ કી ફૌજ હુકમકી મુંતઝિર થી લેકિન હુકમ દેનેવાલા કૈસ અબ્દે યગુષ થા. વહી સિપેહ સાલાર થા. ઉસ્ને ફૌજકો બાહર ન આને દિયા.

અસ્વદકા સર મહલકે બાહર લટકા દિયા ગયા. મહલકી છતોંસે લલકાર બુલંદ હો રહી થી, હમ ગવાહી દેતે હૈં કે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ અલ્લાહકે રસૂલ હે ઔર અસ્વદ અન્સી કઝઝાબ હે.

અસ્વદકે પેરોકારોં પર ખોફ તારી હો ગયા ઔર મુસલમાન મુસલ્લહ હો કર નિકલ આએ ઔર ઉન્હોંને યમનિયોંકો કત્લ કરના શુરૂઅ કર દિયા.

મિસરકે મશ્હૂર સહાફી ઔર સાબિક વઝીરે મઆરૂફ મુહમ્મદ હુસૈન હૈકલ ને અપની કિતાબ "અબૂબક્ર સિદ્દીકે અકબર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ"મેં ફીરોઝકી ઝુબાની એક રિવાયત પેશ કી હે. ફીરોઝને કહા થા,

અસ્વદકો કત્લ કરકે હમને વહાંકા ઈન્તિઝામ પેહલેકી તરહ રહને દિયા, યઅની જિસ તરહ અસ્વદકે તસલ્લુતસે પેહલે થા. હમને કત્લકે બા'દ પહલા કામ યહ કિયા કે મઆઝ બિન જબલ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો બુલાયા કે વહ હમેં બાજમાઅત નમાઝ પળ્હાએં.... હમ બે ઈન્તિહા ખૂશ થે કે હમને ઈસ્લામકે ઈત્ને બળે દુશ્મનકો ખત્મ કર દિયા હે, લેકિન અચાનક ઈત્તિલા મિલી કે રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ વિસાલ ફર્મા ગએ હૈં. ઈસ ખબરસે યમનમેં અબ્તરી સી ફેલ ગઈ.

ફીરોઝકો મુસલમાનોંને સન્આકા હાકિમ મુકર્રર કર દિયા.

યહ વાકિઆ મે, ૬૩૨ ઈસ્વીકા હે. કૈસ બિન હુબેરા ઔર વબર બિન યહનીસ જૂન ૬૩૨ ઈસ્વીકે દૂસ્રે હફતેમેં યહ ખૂશ ખબરી લે કર મદીના પહુંચે કે જૂટા નબી અપને અંજામકો પહુંચ ગયા હે ઔર યમન પર ઈસ્લામી પરચમ લેહરા દિયા ગયા હે. લેકિન મદીના સોગવાર થા... ૫ જૂન ૬૩૨ ઈસ્વી, ૧૨ રબીઉલ અવ્વલ ૧૧ હિજરી રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ વિસાલ ફર્મા ગએ થે.

******

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે વિસાલકી ખબર જૂં જૂં ફેલતી ગઈ યહ જંગલકી આગ હી સાબિત હૂઈ. જહાં પહુંચી વહાં શોલે ઉઠને લગે. યહ શોલે બગાવતકે થે. એક તો ઈસ્લામકે દુશ્મન થે જિન્હોંને અપની તખરીબી સરગર્મિયાં તેઝ કરદી. દૂસ્રે વહ કબીલે થે જિન્હોંને સિર્ફ ઈસ લિએ ઈસ્લામ કબૂલ કિયા થા કે ઉન્કે સરદાર મુસલમાન હો ગએ થે. ઐસે કબીલે ઈત્ને ઝિયાદા નહીં થે જિન્હોંને સચ્ચે દિલસે ઈસ્લામ કબૂલ કિયા થા. બાકી તમામ કબીલે ઈસ્લામસે ન સિર્ફ મુનહરિફ હો ગએ(ફિર ગએ) બલ્કે ઉન્હોંને મદીનાકે ખિલાફ અલમે બગાવત બુલંદ કર દિયા ઔર મદીના પર હમ્લેકી બાતેં કરને લગે.

ખલીફએ અવ્વલ અબૂબક્ર સિદ્દીક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને બાગી કબીલોંકો પૈગામ ભેજે કે વહ ઈસ્લામકો ન છોળેં. કાસિદ જહાં ભી ગએ વહાંસે ઉન્હેં જવાબ મિલા કે હમારા કબૂલે ઈસ્લામ સિર્ફ એક શખ્સ (રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ)કે સાથ મુઆહદા થા વહ શખ્સ નહીં રહે તો મુઆહદા ભી નહીં રહા. અબ હમ આઝાદ હે ઔર હમ અપના રાસ્તા ઈખ્તિયાર કરેંગે.

તીસ્રા ઔર સબસે ઝિયાદા ખતરનાક ફીત્ના મુર્તદીનકા થા. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી ઝિંદગીમેં હી નુબુવ્વતકે જૂટે દાવેદાર પેદા હો ગએ થે. ઉન્કી પુશ્ત પનાહી રૂમી, ઈરાની ઔર યહૂદી કર રહે થે. ઈન જૂટે નબિયોં મેં એક ખૂબી મુશ્તરક થી. વહ શોઅબદા બાઝ ઔર જાદૂગર થે. શોઅબદા બાઝી ઔર જાદૂગરીમેં યહૂદી માહિર થે. અસ્વદ અન્સીકા ઝિક્ર હો ચુકા હે. વહ ભી શોઅબદાબાઝ થા.

નુબુવ્વતકે દૂસ્રે દો દાઅવેદાર તલીહા ઔર મુસય્લમા થે. મુસય્લમા ખાસ તોર પર શોઅબદાબાઝીમે મહારત રખતા થા. ઐસે શોઅબદે પેહલે કોઈ નહીં દિખા સકા થા. મષલન્ વહ પરિંદેકે પર ઉસ્કે જિસ્મસે અલગ કરકે દિખાતા ફિર પરિંદે ઔર પરોંકો ઈકટ્ઠે હાથોંમેં લે કર ઉપર ફેંકતા ઔર પર પરિંદેકે સાથ હોતે ઔર પરિંદા ઉળ જાતા થા.

મુસય્લમા બદ સૂરત ઈન્સાન થા. ઉસ્કે ચહરે પર ઐસા તઅષ્ષુર થા

જૈસે યહ ઈન્સાનકા નહીં હૈવાનકા ચેહરા હો. ખદ વ ખાલ ભી હૈવાનોં જૈસે થે. ઉસ્કા કદ છોટા થા. ચહરેકા રંગ ઝર્દ થા. લેકિન ઉસ્કે જિસ્મમેં ગૈર મા'મૂલી તાકત થી. ઉસ્કી આંખે ગૈર કુદરતી તોર પર છોટી ઔર નાક ચપટી થી. યહ એક ભદ્દે આદમીકી તસ્વીર હૈ જિસે કોઈ બદ સૂરત ઈન્સાન ભી પસંદ નહીં કર સકતા મગર જો ઔરત ખ્વાહ વહ કિત્ની હી હસીન ઔર સર્કશ ક્યૂં ન હોતી ઉસ્કે કરીબ જાતી તો ઉસ્કી ગરવીદહ(આશિક) હો જાતી ઔર ઉસ્કે ઈશારોં પર નાચને લગતી થી.

મુસય્લમાને રસૂલે કરીમ સલ્લલાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી ઝિંદગીમેં હી નુબુવ્વતકા દઅવા કિયા થા ઔર દો કાસિદોંકે હાથ એક ખત ઈન અલ્ફાઝમેં લિખ્ખા થા :

'મુસય્લમા રસૂલુલ્લાહકી જાનીબસે, મુહમ્મદ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે નામ. આપ સલ્લલાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ પર સલામતી હો. બા'દહુ વાઝેહ હો કે મેં રિસાલતમે આપ સલ્લલાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા શરીક બનાયા ગયા હૂં. લિહાઝા નિસ્ફ ઝમીન મેરી હૈ ઔર નિસ્ફ કુરૈશકી લેકિન કુરૈશ ઈન્સાફ નહીં કર રહે.'

રસૂલે કરીમ સલ્લલાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ખત પઢ્હા ઔર કાસિદોસે પુછા કે મુસય્લમાકે ઈસ અજીબ વ ગરીબ પૈગામકે મુતઅલ્લિક ઉન્કી ક્યા રાઈ હૈ.

હમ વહી કહતે હૈં જો ખતમેં લિખ્ખા હૈ એક કાસિદને જવાબ દિયા.

ખુદાકી કસમ ! રસૂલુલ્લાહ સલ્લલાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને કહા, અગર કાસિદોંકે કત્લકો મેં રવા સમઝતા તો તૂમ દોનોંકે સર તનસે જુદા કર દેતા.

આપ સલ્લલાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને મુસય્લમાકો ઉસ્કે ખતકે જવાબમેં લિખવાયા:

"બિસ્મીલ્લાહિર્રહમા નિર્રહીમ. મુહમ્મદ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી જાનીબસે, મુસય્લમા કઝઝાબકે નામ. ઝમીન અલ્લાહકી હૈ. વહ અપને મુત્તકી બંદોમેંસે જિસે ચાહતા હૈ વારિષ બના દેતા હૈ."

ઉસ્કે બા'દ મુસય્લમાકો સબ કઝઝાબ કહને લગે ઔર ઈસ્લામકી

તારીખને ભી ઉસે મુસય્લમા કઝ્ઝાબ હી કહા હે.

રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઉન દિનોં બિસ્તરે અલાલત (બિમારી) પર થે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઝરૂરી સમઝા કે જિસ શખ્સને યહ જસારત(હિમ્મત) કી હે કે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમસે ઝમીનકા મુતાલબા કર દિયા હે, ઉસ્કી સરગર્મિયોં ઔર લોગો પર ઉસ્કે અષ્રાતકો ફૌરન ખત્મ કિયા જાએ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી નિગાહ એક શખ્સ નહારુર્રિજાલ પર પળી. ઉસ શખ્સને ઈસ્લામ કબૂલ કરકે દીનકી તા'લીમ હાસિલ કી થી. કુર્આનકી આયાત પર ઉસે ઉબૂર હાસિલ થા. ઔર વહ આલિમ વ ફાઝિલ કહલાનેકે કાબિલ થા.

રસૂલે મકબૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઉસ શખ્સકો બુલા કર હિદાયત દી કે વહ યમામા જાએ ઔર લોગોકો ઈસ્લામી તઅલીમ દે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને અર્રિજાલકો અછ્છી તરહસે સમઝાયા કે મુસય્લમાકે અષ્રાત ઝાઈલ કરને હેં તા કે ખૂન ખરાબેકે બગૈર હી યહ શખ્સ ગુમનામ ઔર ઉસ્કા દઅવા બે અષર હો જાએ. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હુકમકી તઅમીલમેં અર્રિજાલ રવાના હો ગયા.

★

મુસય્લમા બિન હબીબ જો મુસય્લમા કઝ્ઝાબકે નામસે મશહૂર હુવા થા, રાતકો અપને દરબારમેં બેઠા થા. શરાબકા દોર ચલ રહા થા. દરબારમેં ઉસ્કે કબીલેકે સરકર્દા અફરાદ બેઠે હૂએ થે. વહ સબ ઉસે અલ્લાહકા રસૂલ માનતે થે. ઉસ્ને અપને મઝહબકો ઈસ્લામ હી કહા થા લેકિન કુછ પાબંદિયાં હટા દી થી મષલન્ ઉસ્ને અપની એક આયત ઘળ કર અપને પેરોકારોંકો સુનાઈ ઔર કહા વહી નાઝિલ હૂઈ હેં કે શરાબ હલાલ હે. દીગર ઐશ વ ઈશ્રતકો ભી ઉસ્ને હલાલ કરાર દે દિયા થા.

ઉસ્કા દરબાર જન્નતકા મંઝર પેશ કર રહા થા. નિહાયત હસીન ઔર જવાન લળકિયાં ઉસ્કે દાએં બાએં બેઠી થી ઔર દો ઉસ્કે પીછે ખળી થી. મુસય્લમા કિસી લળકીકે બાલોં પર હાથ ફેર કર ઔર કિસીકે ગાલોંકો થપક કર ઔર કિસીકે ઝાનૂં પર હાથ રખ કર બાત કરતા થા.

એક આદમી દરબારમેં આયા વહ બેઠા નહીં ખળા રહા. સબને ઉસ્કી તરફ દેખા. મુસય્લમાને જૈસે ઉસ્કી તરફ તવજ્જુહ દેનેકી ઝરૂરત હી ન સમજી હો. ઉસે મા'લૂમ થા કે વહ કિસીકે કહે બગૈર બેઠ જાએગા મગર વહ ખળા રહા.

ક્યા તૂ હમ પર પહરા દેને આયા હે ? મુસય્લમાને ઉસે કહા, યા તૂ અલ્લાહકે રસૂલકે હુકમકે બગૈર બેઠ જાના બદતહઝીબી સમઝતા હે ?

અલ્લાહકે રસૂલ ! ઉસ આદમીને કહા એક ખબર લાયા હૂં... મદીનાસે એક આદમી આયા હે વહ બહુત દિનોંસે યહાં હે ઔર વહ ઉન લોગોંકો જિન્હોંને કભી ઈસ્લામ કબૂલ કિયા થા. બતાતા ફિર રહા હે કે સચ્ચે રસૂલ મુહમ્મદ સલ્લલાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ હે બાકી સબ કઝ્ઝાબ હે, મૈંને ખૂદ ઉસ્કી બાતે સુની હે. ઉસ્કા નામ નહારૂર્રિજાલ હે.

નહારૂર્રિજાલ ? દરબારમેં બેઠે હૂએ દો આદમી બયક વક્ત બોલે ફિર એકને કહા, વહ મુસલમાનોંકે રસૂલ સલ્લલાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા મંઝૂરે નઝર હે. મેં ઉસે જાન્તા હૂં ઉસ્કે પાસ ઈલ્મ હે.

ઐસે શખ્સકો ઝિંદા ન છોળો, દરબારમેં બેઠે હૂએ એક આદમીને ગરજ કર કહા.

એ ખુદાકે રસૂલ ! એક ઔર આદમીને ઉઠ કર કહા, ક્યા તૂ મુઝે ઈજાઝત નહીં દેગા કે મેં ઉસ બદબખ્તકા સર કાટ કર તેરે કદમોંમેં રખ દૂં ?

નહીં મુસય્લમા કઝ્ઝાબને કહા, અગર વહ આલિમ હે ઔર ઉસ્ને મુહમ્મદ સલ્લલાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે કુર્આનકી તઅલીમ હાસિલ કી હે તો મેં ઉસે કહૂંગા કે મેરે દરબારમેં આએ ઔર મુઝે ઝૂટા ષાબિત કરે. મેં ઉસે કત્લ નહીં હોને દુંગા... ઉસે કલ રાત મેરે પાસ લે આના... ઉસે યકીન દિલાના કે ઉસે કત્લ નહીં કિયા જાએગા.

★

અર્રિજાલકો મુસય્લમાકે એક આદમીને કહા કે, ઉસે અલ્લાહકે રસૂલ મુસય્લમા બિન હબીબને અપને હાં મદઉ કિયા હે.

ક્યા વહ મેરે કત્લકા ઈન્તિઝામ યહીં નહીં કર સકતા થા ? અર્રિજાલને કહા મેં ઉસે અલ્લાહકા રસૂલ નહીં માનતા મુઝ પર યહ લાઝિમ નહીં કે મેં ઉસ્કા હુકમ માનૂં.

વહ જહાં ચાહે તુમ્હેં કત્લ કરા સકતા હે, મુસય્લમાકે એલ્ચીને કહા ઉસ્મેં યહ તાકત ભી હે કે ફૂંક માર દે તો તેરા જિસ્મ મુર્દા હો જાએ લેકિન વહ તુઝે ઝિંદા દેખના ઔર રૂખ્સત કરના ચાહતા હે.

મુસલમાનોંને અર્રિજાલસે કહા કે વહ ઉસ કઝઝાબકે હાં ન જાએ.

યહ મેરી ઝિંદગી ઔર મૌતકા સવાલ નહીં અર્રિજાલને કહા, યહ સદાકત ઔર કિઝબકા સવાલ હે. અગર એક કઝઝાબકો સિદકસે બહરાવર કરનેમેં મેરી જાન ચલી જાતી હે તો યહ સોદા મહેંગા નહીં.

મૈં આઉંગા અર્રિજાલને કહા, આજ હી રાત આઉંગા. મુસય્લમાસે કહના કે તૂ અગર સચ્ચા નબી હે તો અપને વઅદેસે ફિર ન જાના.

એલ્ચીને મુસય્લમા કઝઝાબકો અર્રિજાલકા જવાબ બતાયા. અર્રિજાલ યમામાકે કિલ્એમેં રહતા થા. મશ્હૂર મુઅર્રિખ તબ્રીને લિખ્ખા હે કે મુસય્લમા અપને ખાસ મેહમાનોંકે લિએ બળા ખૂશનુમા ખૈમા નસબ કરાયા કરતા થા જિસ્કી સાખ્ત મકાન જૈસી હોતી થી. યહ ખૈમા અંદરસે બળે દિલ ફરેબ તરીકોં ઔર કપળોંસે સજાયા જાતા થા. સહરાકી રાતેં સર્દ હોતી થી ઈસ લિએ મુસય્લમા ખૈમેંમેં બળા ખૂબ સૂરત આતિશદાન રખવા દિયા કરતા થા. ઈસ આતિશદાનમેં વહ કોઈ ઐસી ચીઝ યા ઐસી જળીબૂટી રખ દિયા કરતા થા જિસ્કી ખૂશ્બૂ ઈત્રકી તરહ હોતી થી. લેકિન યહ ખૂશ્બૂ હવાસ પર ઐસા અષર કરતી થી જૈસે ઈસ ખૈમેંમેં સોનેવાલેકો હિપ્નાટાઈઝ કર લિયા ગયા હો. મુસય્લમાકા શિકાર બે હોશ યા બે ખબર નહીં હોતા થા, બલ્કે વહ મુસ્લિમાકે ઈશારોં પર નાચને લગતા થા. ખૂદ મુસય્લમા પર યહ અષર નહીં હોતા થા.

મુસય્લમા કઝઝાબકો જબ ઈત્તિલાઅ મિલી અર્રિજાલ આ રહા હે તો ઉસ્ને અપના મખ્સૂસ ખૈમા નસબ કરાયા ઔર ઉસ્મેં વહ તમામ ઈન્તિઝામાત કરા દિએ જો વહ કરાયા કરતા થા. ઉસ્ને રાતકે લિએ આતિશદાન ભી રખવા દિયા.

અર્રિજાલ આયા તો મુસય્લમાને બાહર આ કર ઉસ્કા ઈસ્તિકબાલ કિયા.

તૂમ એક રસૂલ સલ્લલાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ભેજે હૂએ આદમી હો મુસય્લમાને કહા, ઔર મૈં ભી રસૂલ હૂં. ઈસ લિએ તુમ્હારા એહતિરામ

મેરા ફર્ઝ હે.

મેં સિર્ફ ઉન્હેં રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ માનતા હૂં જિન્હોંને મુઝે યહાં ભેજા હે અર્રિજાલને કહા, ઔર મેં તુમ્હેં યહ કહતે હૂએ નહીં ડરૂંગાકે તુમ કઝઝાબ હો.

મુસય્લમા મુસ્કરાયા ઔર અર્રિજાલકો ખેમેંમેં લે ગયા.

તારીખમેં ઈસ સવાલકા જવાબ નહીં મિલતાકે ખેમેંમેં અર્રિજાલ ઔર મુસય્લમાકે દરમિયાન ક્યા બાતેં હૂઈ. કૈસી સોદા બાઝી યા યહ કૈસા શોઅબદા યા જાદૂ થા કે અર્રિજાલ જબ અગલી સુબહ ખેમેંસે નિકલા તો ઉસ્કે મુંહસે પહલી બાત યહ નિકલીકે ઉસ્મેં કોઈ શુબા નહીં કે મુસય્લમા અલ્લાહકા સચ્ચા રસૂલ હે ઔર ઉસ પર વહી નાઝિલ હોતી હે. ઉસ્ને યહ ભી કહા, મૈંને મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો ભી કહતે સુના હે કે મુસય્લમા સચ્ચા નબી હે.

અર્રિજાલકી હૈષિયત સહાબીકી સી થી ઈસ લિએ મુસલમાનોંને ઉસ પર એ'તિબાર કિયા. અર્રિજાલ બનૂ હનીફાસે તઅલ્લુક રખતા થા. અર્રિજાલકા એલાન સુન કર બનૂ હનીફાકે લોગ ઝૂક દર ઝૂક મુસય્લમાકો અલ્લાહકા રસૂલ માન કર ઉસ્કી બેઅતકો આ ગએ.

મુઅર્રિખ લિખતે હૈં કે મુસય્લમાને યહ સોચ કર અર્રિજાલકો કત્લ નહીં કરાયા થા કે વહ આલિમ હે ઔર સહાબીકા દર્જા રખતા હે અગર ઉસે હાથમેં લે લિયા જાએ તો બૈઅત કરનેવાલોંકી તઅદાદમેં ઈઝાફા હો જાએગા. ચુનાંચે ઉસ શખ્સકો હાથમેં લેનેકે લિએ આતિશદાનકા ઔર અપની ઝુબાનકા જાદૂ ચલાયા ઔર અર્રિજાલકો અપના દસ્તે રાસ્ત બના લિયા.

અર્રિજાલને મુસ્લિમાકી ઝૂટી નુબુવ્વતમેં રૂહ ફૂંક દી. અક્ષર માં બાપ અપને નવ ઝાઈદા બચ્ચોંકો રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે પાસ લાયા કરતે થે ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ બચ્ચેકે સર પર હાથ ફેરા કરતે થે અર્રિજાલને મુસય્લમા કઝઝાબકો મશ્વરા દિયા કે વહ ભી નવ ઝાઈદા બચ્ચોંકે સરોં પર હાથ ફેરા કરે મુસ્લિમાકો યહ બાત અછૂછી લગી. ઉસ્ને કઈ નવ ઝાઈદા બચ્ચોં ઔર બચ્ચિયોંકે સરોં પર હાથ ફેરા. મુઅર્રિખોંને લિખ્ખા હે કે યહ બચ્ચે જબ સન્ને બુલૂગિયતમેં દાખિલ હૂએ તો ઉન્કે સરોંકે બાલ ઈસ તરહ જળ ગએ કે કિસી મર્દ યા ઔરતકે સર

પર એક ભી બાલ ન રહા. ઉસ વક્ત તક મુસય્લમાકો મરે હૂએ ઝમાના ગુઝર ગયા થા.

★

ઉસ દોરાન એક ઔરતને ભી નુબુવ્વતકા દઅવા કિયા. ઉસ્કા નામ સજ્જાહ થા. વહ અલહારિષકી બેટી થી. ઉસે ઉમ્મેં સાદિરહ ભી કહા જાતા થા, ઉસ્કી માં ઈરાકકે એક કબીલેસે થી ઔર બાપ બનૂ યર્બૂઅસે તઅલ્લુક રખતા થા. અલ હારિષ અપને કબીલેકા સરદાર થા. સજ્જાહ બચપનસે ખૂદસર ઔર આઝાદ ખયાલ થી. વહ ચૂંકે સરદારોંકે ખાનદાનમેં જની પલી થી ઈસ લિએ દૂસ્રોં પર હુકમ ચલાના ઉસ્કી સરિશ્ત (આદત)મેં શામિલ થા. વહ ગૈર મા'મૂલી તોર પર ઝહીન ઔર અકલ મંદ નિકલી. એક દો મુઅર્રિખોને લિખ્ખા હે કે વહ ગૈબદાન ભી થી ઔર વહ આનેવાલે હાલાતકો કબ્લ અઝ વક્ત જાન લેતી થી. ઉસ્કે મુતઅલ્લિક ઈખ્તિલાફે રાએ ભી પાયા જાતા હે લેકિન યહ બાત સબને મુત્તફિકા તોર પર કહી હે કે સજ્જાહ કુદરતી તોર પર શાઈરા થી. હર બાત મંઝૂમ કરતી થી. ઉસ્કી ઝુબાનમેં ચાશ્ની થી. ઉસ્કી માંકા કબીલા ઈસાઈ થા ઈસ લિએ સજ્જાહને ભી ઈસાઈયતકો હી પસંદ કિયા.

સજ્જાહકે કાનોંમેં યહ ખબરે પળીકે તલીહા ઔર મુસય્લમાને નુબુવ્વતકા દઅવા કિયા હે ઔર લોગ ઉન્કી બૈઅત કર રહે હેં તો ઉસ્ને ભી નુબુવ્વતકા દઅવા કર લિયા. વહ જવાન હો ચુકી થી. ખુદાને ઉસે દીગર ઔસાફકે અલાવા હુસ્ન ભી દિયા થા. ઉસ્કે સરાપા(સરસે પાઉં તક)મેં ઔર ચહરે પર ઐસા તઅષ્ષુર થા કે લોગ મસ્હૂર(સહર નુમા) હો કર ઉસે નબી માન લેતે થે. બહુતસે લોગ ઉસ્કી શાયરીસે મુતઅષ્ષિર હૂએ.

વહ સિર્ફ નબી બનકે કહીં બેઠના નહીં ચાહતી થી. ઉસ્ને અપને પેરોકારોંકી એક ફૌજ તય્યાર કર લી ઔર બની તમીમકે હાં જા પહુંચી. ઈન કબાઈલકે જો સરદાર થે, વહ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે મુકર્રર કિએ હૂએ થે. યહ થે ઝબરકાન બિન બદર, કૈસ બિન આસિમ, વકીઅ બિન માલિક ઔર માલિક બિન નૂવૈરહ. સજ્જાહને માલિક બિન નુવૈરહકો અપને પાસ બુલાયા ઔર કહાકે વહ મદીનાકો તહેતેગ(ખત્મ) કરને આતી હે ઔર બનુ તમીમ ઉસકા સાથ દેં.

માલિક બિન નૂવૈરહને ઉસે બતાયાકે કઈ કબીલે ઉંસે પસંદ નહીં કરતે. પેહલે ઉન્હેં ઝેર કરના ઝરૂરી હે. સજ્જાહ ઝેર કરનેકા મતલબ કુછ ઔર સમઝતી થી. ઉસ્કે પાસ અચ્છા ખાસા લશ્કર થા. માલિકને ઉસ્મેં અપની ફોજ શામિલ કર દી. ઔર કબીલોંકી બસ્તિયોં પર હમ્લા આવર હૂએ. કબીલે ઉન્કે આગે હથિયાર ડાલતે ચલે ગએ. લેકિન સજ્જાહને ઉન્હેં યહ કહનેકે બજાએકે ઉસે નબી માને, ઉન્કે ઘર લૂટ લિએ ઔર ઉન્કે મવેશી છીન લિએ. ઈસ માલે ગનીમતસે ઉન્કા લશ્કર બહુત ખૂશ હુવા.

ઉસ્કી લૂટમારકી શોહરત દૂર દૂર તક ફેલ ગઈ. સજ્જાહ એક મુકામ નબાજ પહુંચી. ઔર ઉસ ઈલાકેકી બસ્તિયોંમેં લૂટમાર શુરૂઅ કર દી લેકિન યહ કબીલે મુત્તહિદ હો ગએ ઔર સજ્જાહકો શિકસ્ત હૂઈ. વહ એક ઔર હલ્લા કરના ચાહતી થી લેકિન ઉસે એક મજબૂરીકા સામના થા. ઉસ્કે લશ્કરકે કઈ સરદારોંકો નબાજકે કબીલોંને પકળ કર કૈદમેં ડાલ દિયા થા. સજ્જાહને અપના એલ્ચી ઉન કૈદિયોંકી રિહાઈકે લિએ ભેજા.

પેહલે ઈસ ઈલાકેસે કૂચ કરો. કબીલોંકે સરદારોંને એલ્ચીસે કહા, તુમ્હેં તુમ્હારે કૈદી મિલ જાએંગે.

સજ્જાહને યહ શર્ત મંજૂર કર લી ઔર અપને સરદારોંકો આઝાદ કરાકે ઉસ ઈલાકેસે નિકલ ગઈ. ઉસ્કે સરદારોંને ઉસ્સે પૂછા કે અબ કિધરકા ઈરાદા હે.

યમામા, સજ્જાહને કહા. વહાં મુસય્લમા બિન હબીબ કોઈ શખ્સ હે જિસ્ને નુબુવ્વતકા દઅવા કર રખ્ખા હે. ઉસે તલ્વારકી નોક પર રખના ઝરૂરી હે.

લેકિન યમામાકે લોગ જંગ વ જદલમેં બહુત સખ્ત હે. એક સરદારને ઉસે કહા ઔર મુસય્લમા બળા તાકતવર હે.

સજ્જાહને કુછ અશ્આર પળે જિન્મેં ઉસ્ને અપને લશ્કરસે કહા થા કે હમારી મંઝિલ યમામા હે.

★

મુસય્લમા કઝ્ઝાબને અપને જાસૂસોંકો દૂર દૂર તક ફૈલાયા હુવા થા. ઉસે ઈત્તિલાઅ દી ગઈકે એક લશ્કર યમામાકી તરફ બળા આ રહા હે. મુસય્લમા ને યહ મા'લૂમ કરા લિયા કે યહ સજ્જાહકા લશ્કર હે. ઉસ્ને

અર્રિજાલકો બુલાયા.

ક્યા તુમને સુના હે કે સજ્જાહકા લશ્કર આ રહા હે અર્રિજાલ ? મુસય્લમાને કહા. લેકિન મૈં ઉસ્સે લળના નહીં ચાહતા. તુમ જાન્તે હો ઈસ ઈલાકેમેં મુસલમાનોકી ફૌજ મૌજૂદ હે જિસ્કા સિપાહ સાલાર ઈકરમા હે. ક્યા હમારે લિએ યહ બેહતર નહીં હોગા કે સજ્જાહ ઔર ઈકરમાકી ટક્કર હો જાએ ઔર જબ દોનો લશ્કર આપસમેં ઉલ્જે હૂએ હોં, ઉસ વક્ત હમ ઉસ પર હમ્લા કર દેં ?

અગર ઉન્કી ટક્કર ન હૂઈ તો તુમ ક્યા કરોગે ? અર્રિજાલને કહા.

ફિર મૈં સજ્જાહકે સાથ દોસ્તીકા મુઆહદા કરુંગા મુસય્લમાને કહા.

સૂરત વહી પૈદા હો ગઈ. સજ્જાહ ઔર ઈકરમાકી ફૌજેં એક દૂસ્રેસે બે ખબર રહી ઔર સજ્જાહ યમામાકે બિલ્કુલ કરીબ આ ગઈ. મુસય્લમાને અપના એક એલ્ચી સજ્જાહકે પાસ ઈસ પૈગામકે સાથ ભેજાકે સજ્જાહ ઉસે મિલને ઉસ્કે પાસ આએ તા કે દોસ્તીકા મુઆહદા કિયા જા સકે. સજ્જાહને જવાબ ભેજા કે વહ આ રહી હે લેકિન મુસય્લમાકો કબ્લ અઝ વક્ત ઈત્તિલાઅ મિલ ગઈ કે સજ્જાહ અપને લશ્કરકો સાથ લે કર આ રહી હે. ઉસ્ને સજ્જાહકો પૈગામ ભેજા કે લશ્કરકો સાથ લાનેસે મૈં સમઝુંગા કે તુમ દોસ્તીકી નિય્યતસે નહીં આ રહી. ઝિયાદાસે ઝિયાદા યહ કર સકતી હોં કે અપને ચંદ એક મુહાફિઝોંકો સાથ લે આઓ.

યા રસૂલ ! મુસય્લમાકે એક દરબારીને ઉસે કહા, સુના હે સજ્જાહકા લશ્કર ઈત્ના બળા હે કે યમામાકી વહ ઈંટસે ઈંટ બજા દેંગા.

ઔર યહ ભી સુના હે, એક ઔરને કહાકે વહ કત્લ વ ગારત ઔર લૂટમાર કરકે આગે ચલી જાતી. ઉસ્સે વહી મહફુઝ હે જો ઉસ્કી નુબુવ્વતકો તસ્લીમ કર લેતા હે.

ક્યા તુમ મુઝે ડરા રહે હો ? મુસય્લમાને પુછા, ક્યા તુમ યહ મશ્વરા દેના ચાહતે હો કે મૈં અપની નુબુવ્વતસે દસ્ત બરદાર હો કર ઉસ્કી નુબુવ્વતકો તસ્લીમ કર લૂં ?

નહીં અલ્લાહકે રસૂલ ! ઉસે જવાબ મિલા, હમારા મતલબ એહતિયાતસે હે. વહકોઈ અપના હાથ ન દિખા જાએ.

મુસય્લમાને કહકહા લગાયા ઔર બોલા, તુમ શાયદ મેરી સૂરત દેખ

કર વહ મશ્વરા દે રહે હોં. ક્યા તુમ મુઝે ઐસી કોઈ ઔરત દિખા સકતે હોં જો મેરે પાસ આઈ હો ઔર મેરી ગર્વીદહ(આશિક) ન હો ગઈ હો ?.... સજ્જાહકો આને દો. વહ આએગી જાએગી નહીં ઔર વહ ઝિંદા ભી રહેગી.

★

વહ આ ગઈ ઔર વહ લશ્કરકે બગૈર આઈ. યમામાકે લોગોંને ઉસે દેખા ઔર આવાઝેં સુનાઈ દી, ઈત્ની ખૂબ સૂરત ઔર ઈત્ની તરાહદાર (ખુદ્દાર) ઔરત પેહલે કભી નહીં દેખી થી.... અગર નુબુવ્વત હુસ્ન પર મિલતી હે તો ઈસ ઔરતકો નુબુવ્વત મિલ સકતી હે.

ઉસ્કે સાથ ચાલીસ મુહાફિઝ થે જો આ'લા નસ્લકે ઘોળોં પર સવાર થે. એક સે એક ખૂબ સૂરત જવાન થા. કમરસે તલ્વારે લટક રહી થી ઔર ઉન્કે હાથોંમેં બર્છિયાં થી.

સજ્જાહ જબ કિલ્એકે દરવાઝે પર પહુંચી તો દરવાઝા બંદ થા. ઉસે દેખ કર ભી કિસીને દરવાઝા ન ખોલા.

ક્યા ઐસા આદમી ખુદાકા રસૂલ હો સકતા હે ? સજ્જાહને બુલંદ આવાઝસે કહા, ક્યા વહ નહીં જાન્તા કે વહ ઉસ ઔરતકી તોહીન કર રહા હે જિસે ખુદાને નુબુવ્વત અતા કી હે.

મુઅઝ્ઝઝ મેહમાન ! કિલ્એકે ઉપરસે આવાઝ આઈ તુમ પર સલામતી હો. હમારે રસૂલને કહા હે કે મુહાફિઝ બાહર રહે ઔર મહેમાન અંદર આ જાએ.

દરવાઝા ખોલ દો સજ્જાહને દિલેરીસે કહા ઔર અપને મુહાફિઝોંસે કહા, તુમ સબ કિલ્એસે દૂર ચલે જાઓ.

લેકિન હમ એક અજનબી પર કૈસે એ'તિબાર કર સકતે હે ? મુહાફિઝ દસ્તેકે સરદાર ને કહા.

અગર સૂરજ ગુરૂબ હોને વક્ત મેં વાપસ ન આઈ તો ઈસ કિલ્એકો મલ્બેકા ઢેર બના દેના દેના. સજ્જાહને કહા ઔર ઈસ શહરકે એક બચ્ચેકો ભી ઝિંદા ન છોળના. મેરી લાશકો મુસય્લમા ઔર ઉસ્કે ખાનદાનકે ખૂનસે નહલા કર યહીં દફન કર દેના... લેકિન મુઝે યકીન હે કે મેં કિલ્એસે કુછ લે કર નિકલૂંગી.

મુહાફિઝ ચલે ગએ ઔર દરવાઝા ખૂલ ગયા મગર ઉસ્કે ઈસ્તિકબાલકે

લિએ મુસય્લમા મૌજૂદ નહીં થા. ઉસ્કે હુકમકે મુતાબિક દરવાઝે પર ખળે દો ઘૂળ સવાર ઉસે કિલ્એકે સહનમેં લે ગએ જહાં એક ચોકોર ખૈમા નસબ થા ઉસ્કે ઈર્દ ગિર્દ દરખ્ત ઔર પોદે થે ઔર નીચે ઘાસ થી. સજ્જાહકો ખૈમેંમેં દાખિલ કર દિયા ગયા અંદરકી સજાવટને ઉસે મસ્હૂર કર દિયા મગર મુસય્લમા વહાં નહીં થા. વહ બેઠ ગઈ.

થોળી દેર બા'દ મુસય્લમા ખેમેંમેં દાખિલ હુવા. સજ્જાહને ઉસે દેખા તો ઉસ્કે હોટોં પર મુસ્કુરાહટ આ ગઈ. ઉસ મુસ્કુરાહટમેં તમસ્ખુર થા. સજ્જાહને ઈત્ના બદ સૂરત આદમી કભી નહીં દેખા થા. ઈત્ને છોટે કદકા આદમી શાઝ વ નાદિર (મુશ્કિલ) હી કભી નઝર આતા થા.

ક્યા તુમને નુબુવ્વતકા દઅવા કિયા હે ? સજ્જાહને ઉસે તન્ઝિયાં લેહઝેમેં પૂછા. દઅવા કરના કુછ ઔર બાત હે ! મુસય્લમાને સજ્જાહકી આંખોમેં આંખે ડાલ કર કહા, યહ સચ હે કે મેં ખુદાકા ભેજા હુવા રસૂલ હૂં. મેં મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો રસૂલ નહીં માનતા લેકિન ઉન્હોંને અપની રિસાલત મનવા લી હે. લોગ ઈસ લિએ માન ગએ હૈં કે કબીલા કુરૈશકી તાકત ઔર તઅદાદ બહુત ઝિયાદા હે. ઉન્હોંને અબ દૂસ્રોંકે ઈલાકોં પર કબ્ઝા કરના શુરૂઅ કર દિયા હે.

તબરીને ચંદ હવાલોંસે લિખ્ખા હે કે મુસય્લમાને સજ્જાહકી આંખોમેં આંખે ડાલ દી. ઉસ્કે હોંટો પર દિલ ફરેબ મુસ્કરાહટ થી. બહુત અર્સે બા'દ સજ્જાહને કિસી મૌકે પર કહા થા કે ઉસ્ને ઈત્ની છોટી છોટી આંખે મેરી આંખોમેં ડાલી તો મુઝે ઐસે મહસૂસ હુવા કે ઠિંગનાસા યહ બદ સૂરત આદમી પુર ઈસ્રારસા એક અષર બન કર મેરી આંખોકે રાસ્તે મેરે વુજૂદમેં ઉતર રહા હે. મુઝે ઈત્મિનાનસા હોને લગા કે યહ શખ્સ મુઝે કત્લ નહીં કરેગા. કુછ વક્ત ઔર ગુઝરા તો ઉસ એહસાસને મુઝે બેબસ કર દિયા કે મેં ઉસ્કે વુજૂદમેં સમા જાઉંગી ઔર મેરા વુજૂદ ખત્મ હો જાએગા.

અગર તુમ નબી હો તો કોઈ ઈલ્હામી બાત કરો. સજ્જાહને ઉસે કહા.

તુમને કભી સોચા હે કે તુમ કિસ તરહ પૈદા હૂઈ થી ? મુસય્લમાને ઐસે અંદાઝસે કહા કે જૈસે શે'ર પળ રહા હો. તુમને શાયદ યહ ભી નહીં સોચા કે જિસ તરહ તુમ પૈદા હૂઈ ઈસી તરહ તુમ ભી ઈન્સાનોકો પેદા કરોગી મગર તન્હા નહીં...મુઝે ખુદાને બતાયા હે ઉસ્ને, કુર્આનકી આયતકે

તર્ઝકે અલ્ફાઝા બોલે, વહ એક ઝિંદા વુજૂદસે ઝિંદા વુજૂદ પેદા કરતા હે. પેટસે અંતળિયોંસે. ખુદાને મુઝે બતાયા હે કે ઔરત માનિંદ ઝર્ફકે હે જિસ્મેં કુછ ડાલ કર નિકાલા જાતા હે વર્ના ઝર્ફ બેકાર હે.

સજ્જાહ મસ્હૂર હોતી ચલી ગઈ. મુસય્લમા શાઈરકે લબોં લહજેમેં બાતેં કરતા રહા. સજ્જાહને મહસૂસ હી ન કિયા કે મુસય્લમા ઉસ્કે જઝબાતકો મુસ્તઅલ કર રહા હે ઔર વહ યહ ભી મહસૂસ ન કર સકી કે સૂરજ ગુરૂબ હો ચુકા હે.

મુઝે યકીન હે કે તુમ આજકી રાત યહીં રહના ચાહોગી. મુસય્લમાને કહા અગર ચેહરે દેખને હે તો તુમ દિન હો ઔરમેં રાત હૂં મગર તુમને ઉસ પર ભી ગોર નહીં કિયા હોગા કે દિન પર રાત ક્યૂં ગાલિબ આ જાતી હે ઔર દિન અપના સૂરજ રાતકી તારિક ગોદમેં ક્યૂં ડાલ દેતા હે. યહ હર રોઝ હોતા હે. ઉસ્કા વક્ત મુકર્રર હે. રાત સૂરજકી ચમક દમકકો ખા નહીં જાતી બળે પ્યારસે ઉસે જગા કર દૂસ્રે ઉફુક પર રખ દેતી હે.

હાં મુસય્લમા ! સજ્જાહને કહા, મેરા જી ચાહતા હે કે મેં માન લૂં કે તુમ સચ્ચે નબી હો, ઈત્ના બદસૂરત આદમી ઈત્ની ખૂબ સૂરત બાતેં નહીં કર સકતા. કોઈ ગૈબી તાકત હે જો તુમસે ઈત્ની અછ્છી બાતે કરા રહી હે, વહ ચોંક પળી ઔર બોલી, સુરજ ગુરૂબ હો ગયા હે અગર મેંને કિલ્એકી દીવાર પર ખળે હો કર અપને મુહાફિઝોંકો યહ ન બતાયા કે મેં ઝિંદા હૂં તો તુમ્હારી બસ્તીકી ગલિયોંમેં ખુન બહને લગેગા.

મુસય્લમાને ઉસે દો મુહાફિઝોંકે સાથ કિલ્એકી દીવાર પર ભેજ દિયા. ઔર ખેમેંમેં રખ્ખા હુવા આતિશ દાન જલાનેકા હુકમ દિયા. ફાનૂસ ભી રોશન હો ગએ. મુસય્લમાને આતિશ દાનમેં છોટીસી કોઈ ચીઝ રખ દી. કમરેમેં ખૂશ્બુ ફેલને લગી.

સજ્જાહ વાપસ કમરેમેં આઈ તો ઉસ પર ખુમાર સા તારી હો ગયા. વહ આમસી ઔરતોંકી તરહ રોમાન અંગેઝ બાતેં કરને લગી.

ક્યા યહ અછ્છા નહીં હોગા કે હમ મિયાં બીવી બન જાએં ? મુસય્લમાને ઉસ્કી આંખોમેં આંખે ડાલ કર પૂછા.

ઉસસે અછ્છીકોઈ બાત નહીં હો સકતી. સજ્જાહને મખ્મૂરસી આવાઝમેં જવાબ દિયા.

સુબ્હ તુલૂઅ હૂઈ તો સજ્જાહ ઈસ અંદાઝસે બાહર નિકલી જૈસે દુલ્હન અપની પસંદકે દુલ્હાકે સાથ ઈઝદિવાઝી ઝિંદગીકી પહલી રાત ગુઝાર કર નિકલી હો. કિલ્એમેં શાદિયાંને બજને લગે. સજ્જાહકે લશ્કર તક યહ ખબર પહુંચી કે સજ્જાહ ને મુસ્લિમાકે સાથ શાદી કર લી હે.

યહ શાદી ઈસ્લામકે લિએ બહુત બળા ખત્રા બન ગઈ. ઈર્તિદાદકે દો લશ્કર મુત્તહિદ હો ગએ. લેકિન યહ ઈત્તિહાદ જલ્દી બિખર ગયા. કયૂં કે મુસય્લમાને સજ્જાહકો ધોકા દિયા ઔર વહ દિલ બરદાશ્તા હો કર ઈરાક અપને કબીલેમેં ચલી ગઈ. મુસય્લમાને અપને લિએ એક બહુત બળે ખત્રેકો ખત્મ કર દિયા થા. સજ્જાહકો ઈત્ના સદમા હુવા કે વહ નુબુવ્વતકે દઅવેસે દસ્ત બરદાર હો ગઈ. બા'દમેં વહ મુસલમાન હો ગઈ ઔર કૂફા ચલી ગઈ થી. ઉસ્ને બળી લંબી ઉમર પાઈ ઔર મુત્તકી ઔર પાર્સા મુસલમાનકી હૈષિયતસે મશ્હૂર રહી.

★

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે વિસાલકે સાથ હી હર તરફ બગાવત ઔર અહદ શિકનીકા તૂફાન ઉઠ ખળા હુવા એક તૂફાન સહાબએ ઈકરામ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમકે અપને હાં ઉઠા. યહ ખલીફએ અવ્વલકે ઈન્તિખાબકા મસ્અલા થા. ખિલાફતકે ઉમ્મીદ વારોંને અપના અપના હક જતાયા ઔર ખિચાવ સા ભી પૈદા હો ગયા. અબૂબક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને આખિર યહ ફૈસ્લા હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઔર અબૂ ઉબૈદહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ પર છોળા ઔર કહા કે યહ દોનોં જિસે પસંદ કરેં ઉસે સબ ખલીફા માન લેં.

આપ મુહાજિરીનમેં સબસે અફઝલ હૈં, ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઔર અબૂ ઉબૈદહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને આપસમેં બાત કરકે ફૈસ્લા અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે હકમેં દિયા ઔર ઉન્સે કહા, ગારમેં આપ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે રફીક ઔર નમાઝ પળાનેમેં ઉન્કે કાઈમ મુકામ રહે હૈં. દીની અહકામમેં નમાઝ સબસે અફઝલ હે. હમેં ઐસા કોઈ શખ્સ નઝર નહીં આતા જો આપસે બરતર હો. બિલાશક્ર આપ ખિલાફતકે હકદાર હૈં.

સબસે પહલે ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને આગે બળ્હ કર

અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે હાથ પર બય્અત કી. ઉસ્કે બા'દ અબૂ ઉબૈદહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઔર ઉસ્કે બા'દ બશીર બિન સઅદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને બય્અત કી. જબ ઐલાને આમ હુવા કે ખલીફએ અવ્વલ અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ હોંગે તો લોગ બય્અતકે લિએ દોળે આએ.

મસ્જિદે નબવમેં બય્અતે આમ હૂઈ. અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને પહલા ખુત્બએ ખિલાફત દિયા:

"લોગોં! ખુદાકી કસમ મૈંને ખિલાફતકી ખ્વાહિશ કભી નહીં કી થી, ન કભી દિલમેં ન કભી ઝાહિરી તોર પર ઈસ્કે લિએ અલ્લાહસે દૂઆ કી થી, લેકિન ઉસ ડરસે યહ બોજ અપને ના તવાં કંધો પર ઉઠા લિયા કે ઈખ્તિલાફ જગળેકી સૂરત ઈખ્તિયાર ન કર જાએ, વર્ના ખિલાફત ઔર ઈમારતમેં મુઝે કોઈ રાહત નઝર નહીં આતી. એક બોજ મુઝ પર ડાલ દિયા ગયા હે જિસે ઉઠાનેકી તાકત મુઝમેં કમ હે. અલ્લાહકી મદદકે બગૈરમેં ઈસ બોજકો ઉઠા નહીં સકુંગા. મુઝે તુમને અપના અમીર બનાયા હે. મેં તુમસે બેહતર ઔર બરતર તો ન થા. અગરમેં કોઈ અછ્છા કામ કરૂં તો મેરી મદદ કરો. કોઈ ગલતી કર ગુઝરૂં તો મુઝે રોક દો. તુમ્મેંસે જો કમઝોર હે, મેં ઉસે તાકતવર સમઝતા હૂં મેં ઉસે ઉસ્કા હક દિલાઉંગા. તુમ્મેંસે જો તાકતવર હે ઉસે મેં કમઝોર સમઝૂંગા ઔર ઉસે ઉસ હકસે મેંહરૂમ કર દૂંગા જિસ્કા વહ હકદાર નહીં. મેં જબ તક અલ્લાહ ઔર રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી ઈતાઅત કરૂં તુમ મેરી ઈતાઅત કરો. અગર મેં ઈન્હિરાફ(ખિલાફ) કરૂં તો મેરા સાથ છોળ દેના."

★

ખલિફએ અવ્વલ અબૂબક્ર સિદ્દીક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને સબસે પહલા યહ હુકમ દે કરકે ઉસામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા લશ્કર રૂમિયોંકે ખિલાફ જાએગા, સબકો ચોંકા દિયા. યહ મૌકા કિસી ઔર જંગી મુહિમકે લિએ મોઝૂં ન થા. રૂમિયોં પર હુમ્લા બહુત બળી જંગ થી જિસ્મેં મુસલમાનોંકી પૂરી જંગી તાકતકી ઝરૂરત થી લેકિન દૂસ્રી તરફ યહ સૂરત પૈદા હો ગઈ થી કે બેશ્તર કબીલોંને ન સિર્ફ બગાવત કર દી થી બલ્કે બા'ઝને મદીના પર હમ્લેકે લિએ મુત્તહિદ હોના શુરૂઅ કર દિયા થા. યહુદી ઔર

નસ્રાની ખાસ તોર પર મદીનાકે ખિલાફ સરગર્મ હો ગએ. ઉસ્કે અલાવા ઝૂટે પૈગમ્બરોંને અલગ મુહાઝ બના લિએ થે. તલીહા ઔર ખુસૂસન મુસય્લમા તો જંગી તાકત બન ગએ થે. ઈસ્લામ બહુત બળે ખત્રેમેં આ ગયા થા.

અબૂબક સિદ્દીક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે હુકમકા પસ મંઝર યહ થા કે તબૂક ઔર મોતાકે મા'ર્કોકે બા'દ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને યહ ઝરૂરી સમજા થા કે રૂમિયોં પર હમ્લા કરકે ઉન્કા દમ ખમ તોળા જાએ. તબૂક ઔર મોતાકે મા'ર્કોમેં તો યહ કામ્યાબી હાસિલ કી ગઈ થી કે ઉન કબીલોંકો મુતિઅ કર લિયા ગયા થા જિન્કા ખત્રા થા. કે વહ રૂમિયોંકે સાથ ઈત્તિહાદ કર લેંગે. અબ રૂમિયોંકો ખત્મ કરના ઝરૂરી થા. યહ ફેસ્લા મુલ્ક ગીરીકી ખાતિર નહીં બલ્કે નઝરયાતી દિફાઅકે લિએ કિયા ગયા થા. યહૂદી ઔર નસ્રાની ઈસ્લામકે ખિલાફ રૂમિયોંકે કેમ્પમેં ચલે ગએ થે.

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને રૂમિયોં પર હમ્લેકે લિએ એક લશ્કર તય્યાર કિયા થા. જિસ્મેં મુહાજિરીન ઔર અન્સારકે સરકર્દા અફરાદ ભી શામિલ થે. ઈસ લશ્કરકે સિપાહ સાલાર ઝૈદ બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે બેટે ઉસામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ થે. ઉન્કી ઉમ્ર બમુશ્કિલ બીસ સાલ થી. મુઅર્રિખોંને લિખ્ખા હે કે ઉસામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઈસ લિએ સિપાહ સાલાર મુકર્રર કિયા થા કે નવજવાનોંમેં કિયાદતકા શૌક પેદા હો ઔર વહ અપને આપમેં ઉસામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ જૈસી સલાહિયતેં પેદા કરનેકી કોશિશ કરે.

ઉસામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ વૈસે ભી બહુત ચાહતે થે. ઉસામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે વાલિદ ઝૈદ બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ જંગે મૂતામેં શહીદ હો ગએ થે. ઉસામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમેં લળકપનમેં હી અસ્કરી સલાહિયતેં ઔર શુજાઅત પેદા હો ગઈ થી. જંગે ઉહદકે વક્ત ઉસામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ બચ્ચે થે ઈસ લિએ ઉસ જંગમેં શરીક ન હો સકે લેકિન ઈસ્લામી લશ્કર જબ મદીનાસે રવાના હુવા તો ઉસામા રદિયલ્લાહુ

તઆલા અન્હુ રાસ્તેમેં કહીં છુપ કર બેઠ ગએ. જબ લશ્કર ઉન્કે કરીબસે ગુઝરા તો વહ લશ્કરમેં શામિલ હો ગએ. ઉન્કી મુરાદ ફિર ભી પૂરી ન હૂઈ. ઉન્હેં મૈદાને જંગમેં દેખ લિયા ગયા ઔર વાપસ ભેજ દિયા ગયા. અલબત્તા હૂનૈનકી જંગમેં ઉન્હોંને સબકો દિખા દિયા કે શુજાઅત ક્યા હોતી હે.

જબ રસૂલે મકબૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઉસામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો રૂમિયોં પર હમ્લા કરનેવાલે લશ્કરકી સિપાહ સાલારી સોંપી થી તો બા'ઝ લોંગોને એ'તિરાઝ કિયા થા કે જિસ લશ્કરમેં અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઔર ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ જૈસે આ'લા હૈષિયત ઔર તજુર્બેકે બુઝુર્ગ શામિલ હે, ઉસ લશ્કરકી સિપાહ સાલારી કલકે બચ્ચેકો દેના મુનાસિબ નહીં.

યહ એ'તિરાઝ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ તક ઉસ વક્ત પહુંચા જબ આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઝિંદગીકે આખરી બુખારમેં મુબ્તલા થે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમમેં બોલનેકી ભી સકત નહીં થી. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને બુખારસે ઝરા નજાત હાસિલ કરનેકે લિએ અપની અજવાઝસે કહા કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો ગુસલ કરાએં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ પર પાનીકે સાત મશ્કીઝે ડાલે ગએ. ઉસ્સે બુખાર ખાસા કમ હો ગયા. નકાહત (કમઝોરી) ઝિયાદા થી, ફિર ભી આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ મસ્જીદમેં ચલે ગએ જહાં બહુતસે લોગ મૌજૂદ થે જિન્મેં એ'તિરાઝ કરનેવાલે સરકર્દા અફરાદ ભી થે.

એ લોગો ! રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ફર્માયા ઉસામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે લશ્કરકો કૂચ કરને દો તુમને ઉસ્કી સિપાહ સાલારી પર એ'તિરાઝ કિયા હે. તુમને ઉસ્કે બાપકે સિપાહ સાલારી પર ભી એ'તિરાઝ કિયા થા. મેં ઉસામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ઈસ મન્સબકે કાબિલ સમઝતા હૂં. ઉસ્કે બાપકો ભી મૈંને ઈસ મન્સબકે કાબિલ સમજા થા, ઔર તુમને દેખા કે મૈંને સિપાહ સાલારી ઉસે સોંપ કર ગલતી નહીં કી થી.

એ'તિરાઝ ખત્મ હો ગયા ઔર રૂમિયોંકે ખિલાફ લશ્કર કૂચ કર ગયા લેકિન જર્ફકે મુકામ પર પહુંચા તો ઈત્તિલાઅ મિલી કે રસૂલે કરીમ

સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી બીમારી તશ્વીશનાકી સૂરત ઈખ્તિયાર કર ગઈ હે. ઉસામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને નવજવાનીમેં હી બુઝુર્ગો જૈસી દૂરંદેશી પેદા હો ગઈ થી. ઉન્હોંને લશ્કરકો જર્ફકે મુકામ પર રોક લિયા ઔર ખૂદ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો દેખને મદીના આએ. એક તહરીરમેં ઉસામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા બયાન ઈન અલ્ફાઝમેં મિલતા હે :

ઈત્તિલાઅ મિલી કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી હાલત બિગળ ગઈ હે તો મેં અપને ચંદ એક સાથિયોંકે સાથ મદીના આયા. હમ સીધે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હુઝૂર ગએ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ પર નકાહત તારી થી, ઈત્ની કે બોલ ભી ન સકતે થે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને દો તીન મર્તબા હાથ ઉઠા કર આસ્માનકી તરફ કિએ ઔર હર બાર હાથ મેરે ઉપર રખ દિએ. મેં સમઝ ગયા કે હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ મેરે લિએ દુઆ કર રહે હેં.

દૂસ્રે રોઝ ઉસામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફિર આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે હુઝૂર ગએ ઔર કહા, યા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ! લશ્કર જર્ફમેં મેરા મુન્તઝિર હે. ઈજાઝત ફર્માઈયે.

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને હાથ ઉપર ઉઠાએ મગર હાથ ઝિયાદા ન ઉઠ સકે. ઝોફ બહુત ઝિયાદા બળ ગયા થા. ઉસામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ દિલ પર ગમકા બોજ ઔર આંખોમેં આંસૂ લે કર રવાના હો ગએ. થોળી હી દેર બા'દ રસુલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ વિસાલ ફર્મા ગએ. કાસિદ ઉસામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે પીછે દોળા ઔર રાસ્તેમેં જા લિયા. ઉસામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે વિસાલકી ખબર સુની. ઘોળા સરપટ દોળાયા. અપને લશ્કર તક પહુંચે. હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે વિસાલકી ખબરને લશ્કરમેં કોહરામ બપા કર દિયા. ઉસામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ લશ્કરકો મદીના લે આએ.

★

ખલીફએ અવ્વલકી બય્અત હો ચુકી થી. ઉન્હોંને ઉસામા રદિયલ્લાહુ

તઆલા અન્હુકો બુલા કર પૂછા કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઉન્હેં ક્યા હુકમ દિયા થા.

યહ હુકમ તો આપકો ભી મા'લૂમ હે, ઉસામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને જવાબ દિયા. મુઝસે હી સુનના હે તો સુન લેં. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને હુકમ દિયા થા કે મેં ફલસ્તીનમેં બલ્કાઅ ઔર દવામકી સર્હદસે આગે જા કર રૂમિયોં પર હમ્લા કરૂં લેકિન વહાં તક લશ્કર ઈસ તરહ પહુંચે કે દુશ્મનકો હમ્લે તક લશ્કરકી આમદકી ખબર તક ન હો સકે.

જાઓ ઉસામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, અપના લશ્કર લે જાઓ ઔર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકે હુકમકી તઅમીલ કરો.

લશ્કરકો જબ યહ હુકમ મિલા તો અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ પર એ'તિરાઝ હોને લગે. સબ કહતે થે કે જબ હર તરફસે ખત્રોંકે તૂફાનને ઘેર લિયા હે, ઈત્ની બળી જંગ ઔર વહ ભી ઈત્ની દૂર, શુરૂઅ નહીં કરની ચાહિએ. ઈસ લશ્કરકી ઈન ફિત્નોકી સરકોબી(કુચલને)કે લિએ ઝરૂરત હે જો બળી તેઝીસે ઉઠ રહે હેં.

કસમ હે ઉસ અલ્લાહકી જિસ્કે કબ્ઝેમેં મેરી જાન હે, અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, અગર મુઝે જંગલકે દરિંદે ચીરને ફાળનેકે લિએ આ જાએં તો ભી મેં ઉસામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે લશ્કરકો નહીં રોકૂંગા. મેં ઉસ હુકમકે ખિલાફ વર્ઝી કિસ તરહ કર સકતા હૂં જો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને અપની ઝિંદગીમેં દિયા થા, મેં મદીનામેં અગર અકેલા રહ ગયા તો ભી મેં ઉસ લશ્કરકો નહીં રોકૂંગા.

તુમ પર સલામતી હો અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, એ'તિરાઝ કરનેવાલે યહ ભી કહતે હેં કે લશ્કરકો અગર ભેજના હી હે તો સિપાહ સાલારી ઉસામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે બજાએ કિસી તજરૂબાકાર આદમીકો દેં.

એ ઈબ્ને ખત્તાબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને જવાબ દિયા, ક્યા તુમ ભૂલ ગએ હો કે ઉસામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો રસૂલુલ્લાહને સિપાહ સાલાર મુકર્રર કિયા થા ? ક્યા તુમ જુર્અત કરોગે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકે હુકમકો મન્સૂખ

કર(બદલ)દો ?.

મૈં ઐસી જુર્અત નહીં કરૂંગા. ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, મુઝમેં ઈત્ની જુર્અત નહીં.

મેરી સુન ઈબ્ને ખત્તાબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, અપની કૌમકો દેખ. પૂરી કૌમ ગમસે નિઢાલ હે. ગમકે સાથ સાથ એક ખોફ હે જો હર કિસીકે દિલમેં ઉતરતા જા રહા હે. યહ ખૌફ ઉન બગાવતોંકા હે જો હમારે ઈર્દ ગિર્દ ઉઠ રહી હે. હર રોઝ એક ખબર આતી હે કે આજ ફલાં કબીલા બાગી હો ગયા હે. બા'ઝ કબિલે ઈસ્લામસે મુન્હરીફ હો ગએ હેં. ઈસ્લામ ભી ખત્રેમેં આ ગયા હે, મદીના ભી. યહૂદિયોંને ઔર નસ્રાનિયોંને બળી ખોફનાક અફવાહેં ફેલાની શુરૂઅ કર દી હે. ઉન્સે ઔર ઝિયાદા ખોફ ફેલ રહા હે. અગર હમને રૂમિયોં પર હમ્લા રોક લિયા તો દો નુકસાન હોં ગે. એક યહ કે કૌમ સમઝેગી કે હમ કમઝોર હો ગએ હેં. દૂસ્રા નુકસાન યહ કે રૂમી ઔર મજૂસી હમેં કમઝોર સમઝ કર હમ પર ચળ્હ દોળેંગે. મૈં કૌમકો યહ બતાના ચાહતા હૂં કે હમ કમઝોર નહીં હો ગએ. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી રૂહે મુકદ્દસ હમારે સાથ હે. હમારા અલ્લાહ હમારે સાથ હે. મૈં કૌમકે હોંસલે ઔર જઝબે પહલેકી તરહ મઝબૂત રખના ચાહતા હૂં. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે નકશે કદમ પર ચલના મેરા ફર્ઝ હે. ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ઈસ્તિદલાલ (દલીલ)ને મુતમઈન કર દિયા. અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કુચકા હુકમ દે દિયા.

★

ઉસામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા લશ્કર રવાના હુવા તો અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કુછ દૂર તક પેદલ હી સાથ ચલ પળે. ઉસામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઘોળે પર સવાર થે. મુઅર્રિખીનને લિખ્ખા હે કે એક સિપાહ સાલાર ઔર વહ ભી નવ જવાન, ઘોળે પર સવાર થા ઔર ખલીફા ઉસ્કે સાથ સાથ પેદલ જા રહે થે. ઉસ્કી વજહ યહ થી કે ખલીફા, હર કિસીકો દિખાના ચાહતે થે સિપાહ સાલાર ઉસામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ તઅઝીમ વ તકરીમ(ઈકરામ)કે કાબિલ હે.

એ ખલીફએ રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ! ઉસામા

રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા આપ ઘોળે પર સવાર હો જાએ યા મેં આપકે સાથ પેદલ ચલૂંગા.

ન મેં સવાર હોઉંગા ન તુમ પેદલ ચલોગે. અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, મેં રૂહાની તસ્કીન મહસૂસ કર રહા હૂં કે અલ્લાહકે રાહકી ગર્દ મેરે પાંવ પર ભી પળ રહી હે.

ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ભી લશ્કરમેં સામિલ થે. અબૂબક્ર કો મહસૂસ હુવાકે ઉન્હે મદીનામેં ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી ઝરૂરત હોગી.

ઉસામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! ખલીફાને સિપાહ સાલારસે કહા, અગર તુમ ઈજાઝત દો તો મેં ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો મદીનામેં રખ લૂં. મુઝે ઉન્કી મદદકી ઝરૂરત હોગી.

ઉસામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો લશ્કરસે નિકાલ કર વાપસ જાનેકી ઈજાઝત દે દી. અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ બહુત બૂળે થે. એ જગા રૂક ગએ ઉસામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને લશ્કરકો રોક લિયા. અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઝરા બુલંદ જગહ ખળે હો કર લશ્કરસે ખિતાબ કિયાઃ

"ઈસ્લામકે મુજાહિદો ! મેં તુમ્હેં દસ નસીહતે કરતા હૂં ઉન્હેં યાદ રખ્ના, ખયાનત ન કરના, બદઅહદી ન કરના, ચોરી ન કરના, દુશ્મનકી લાશોંકે આઝા ન કાટના, બચ્ચોં ઔર ઔરતોંકો કત્લ ન કરના, ખજૂરોં ઔર ફલોંકે દરખ્ત ન કાટના, ખાનેકી ગરજકે સિવા કિસી જાન્વરકો ઝબહ ન કરના, તુમ્હેં દૂસરે મઝહબકી ઈબાદત ગાહેં નઝર આએગી જિન્મેં તારીકુદુન્યા(દુન્યાકો તર્ક કરનેવાલે) લોગ બેઠે હોંગે. ઉન્હેં પરેશાન ન કરના, કિસી બસ્તીકે લોગ બર્તનોંમેં તુમ્હારે લિએ ખાના લાએંગે, યહ ખાના અલ્લાહકા નામ લે કર ખાના. તુમ્હેં એૈસે લોગ ભી મિલેંગે જિન્હોંને અપને સરોંમેં શૈતાનકે ઘોંસલે બના રખ્ખે હે. ઉન્કે સરોંકે દરમિયાનકા હિસ્સા મુંડા હુવા હોગા ઔર બાકી બાલ બહુત લંબે લંબે હોંગે. ઉન્હેં કત્લ કર દેના. અપની હિફાઝત અલ્લાહકે નામસે કરના. ખુદા હાફિઝ મુજાહિદો ! અલ્લાહ તુમ્હે શિકસ્ત ઔર વબાસે મહફૂઝ રખ્ખે."

લશ્કરકી મદીનાસે રવાનગીકી તારીખ ૨૪ જૂન ૬૩૨ ઈસ્વી (યકુમ

રબીઉષ્ષાની ૧૧ હીજરી) થી.

★

યહ કહાની ચૂંકે “ શમ્શીરે બે નિયામ ”કી હે ઈસ લિએ હમ વહ વાકિઆત બયાન કરેંગે જિન્કા તઅલ્લુક ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે હે. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો (સૈફુલ્લાહ) ‘અલ્લાહકી તલ્વાર’ કહા થા.

ઉસામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે લશ્કરકે મુતઅલ્લિક ઈત્ના હી કહ દેના કાફી હે કે ઉન્હોંને સિર્ફ ચાલીસ દિનોંમેં રૂમિયોંકે ખિલાફ વહ કામ્યાબી હાસિલ કર લી જો રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ હાસિલ કરના ચાહતે થે. ઉસામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સિપાહ સાલારીકે હર પેહલૂ પર પૂરે ઉતરે ઔર જબ વહ ફત્હ યાબ હો કર મદીનામેં આએ તો ઉન સબને ઉન્હેં ગલે લગાયા જિન્હોંને ઉન્કી સિપાહ સાલારી પર એ'તિરાઝ કિએ થે.

દૂસ્રી બળી જંગ મુર્તદીનકે ખિલાફ થી. અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને અપની ફોજકો કઈ હિસ્સો મેં તકસીમ કરકે હર હિસ્સેકે સાલાર મુકર્રર કિએ ઔર ઉન્કે લિએ મુહાઝ મુકર્રર કર દિએ યઅની હર સાલારકો એક એક ઈલાકા બતા દિયા ગયા જહાં ઈન્હે હમ્લા કરના થા. ઈસ તકસીમ મેં અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને ખાસ તોર પર ખયાલ રખા થા કે હર દુશ્મનકી તાકત ઔર લળનેવાલી નફરી દેખ કર ઉસ્કે મુતાબિક સાલાર મુકર્રર કિએ જાએ. સબસે ઝિયાદા તાકતવર ઔર મક્કાર દો મુર્તદ થે. એક તલીહા ઔર દૂસ્રા મુસ્લિમા, ઉન દોનો ને નુબુવ્વતકા દઅવા કરકે હઝાર હા પેરોકાર પેદા કર લિએ થે. ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને હુકમ દિયાકે વહ તલીહાકી બસ્તિયોં પર હમ્લા કરેં ઔર ઉસ્સે ફારિગ હો કર બત્તાહકા રૂખ કરે જહાં બની તમીમકે સરદાર માલિક બિન નૂવેરહને બગાવત કર દી થી.

તમામ સાલાર અપને અપને મુહાઝોં ઔર મુહિમોકો રવાના હો ગએ. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપની મુહિમકે ઈલાકેમેં હસ્બે આદત ઈત્ની તેઝીસે પહુંચે કે દુશ્મનકો ખબર તક ન હૂઈ. ઉન્હોંને કુછ બસ્તિયોંકો ઘેરેમેં લે લિયા તો ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે પાસ

કુછ આદમી આએ ઔર ઉન્હેં બતાયા કે બા'ઝ કબીલે તલીહાકે ફરેબકે શિકાર હે. ઉન્કી ખૂન રેઝી મુનાસીબ નહીં હોગી. અગર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઝરા ઈન્તિઝાર કરેં તો કબીલએ તૈકે કમો બેશ પાંચ સો આદમી ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે દસ્તેમેં શામિલ હો જાએંગે.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઈન્તિઝાર કિયા ઔર યહ આદમી કબીલા તૈકે પાંચ સો આદમી લે આએં જો તલીહાકે કબીલે ઔર ઉસ્કે ઝેરે અષર કબીલોંકે ખિલાફ લળને પર આમાદા થે. વહ મુસલ્લહ(હથિયારોંસે સજે) હો કર આએ થે. ઈસી તરહ કબીલએ જદીલા ભી ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે સાથ મિલ ગએ. તલીહાકો પતા ચલા વહ બહુત ગભરાયા લેકિન એક શખ્સ ઉયય્ના ઉસ્કે સાથ થા. વહ બની ફુરાઝાકા સરદાર થા. ઉસ્કે દિલમેં મદીનાવાલોંકે ખિલાફ ઈત્ના ઈનાદ(દુશ્મની) ભરા હુવા થા કે ઉસ્ને ઐલાન કર દિયા થા કે વહ મદીનાવાલોંકી હુકૂમતકો કિસી કીમત પર તસ્લીમ નહીં કર સકતા. ગઝવએ અહઝાબમેં જિન તીન લશ્કરોંને મદીના પર હમ્લા કરનેકા મન્સૂબા બનાયા થા, ઉન્મેંસે એક લશ્કરકા સાલાર યહી શખ્સ ઉયય્ના બિન હસન થા. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને અપને ઉસ ઉસૂલકે મુતાબીક કે દુશ્મનકો તય્યારીકી હાલતમેં પકળો, મદીનાસે નિકલ કર ઈન તીનો લશ્કરોં પર હમ્લા કર દિયા થા. સબસે ઝિયાદા નુકસાન ઉયય્નાકે લશ્કરકો ઉઠાના પળા થા. ઉસ્ને મજબૂર હો કર ઈસ્લામ કબૂલ કર લિયા થા લેકિન ઈસ્લામકે ખિલાફ સર ગર્મ રહા.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો પતા ચલા કે તલીહાકે સાથ ઉયય્ના હે તો ઉન્હોંને અહદ કિયા કે ઈન દોનોંકો નહીં બખ્શેંગે.

★

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને પેશ કદમીસે પેહલે અપને દો આદમિયોં, ઉકાશા બિન મોહસિન ઔર ષાબિત બિન અકરમ અન્સારીકો લશ્કરસે આગે ભેજ દિયા કે વહ દુશ્મનકી નકલ વ હરકત યા કોઈ ઔર બાત દેખેં જો લશ્કરકી પેશ કદમીકે કામ આ સકે તો પીછે ઈત્તિલાઅ દેં. દોનો ચલે ગએ ઔર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપને દસ્તોંકે સાથ બળતે ગએ. બહુત દૂર જા કર ઉન દોનોંમેંસે કોઈ ભી વાપસ આતા ન દિખાઈ દિયા.

કુછ ઔર આગે ગએ તો તીન લાશેં પળી મિલી જો ખૂનમેં નહાઈ હૂઈ થી. વહ દો લાશેં ઉન્હી દો આદમિયોં, ઉકાસા ઔરષાબિતકી થી જિન્હેં ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને આગે ભેજા થા તીસરી લાશ કિસી અજનબીકી થી. બા'દમેં જો ઈન્કિશાફ હુવા (તબરી ઔર કામૂસકે મુતાબિક)કે યહ દોનોં આગે જા રહે થે. રાસ્તેમેં ઉન્હેં એક શખ્સ હિબાલ મિલ ગયા. એક મુઅર્રિખ કામિલ ઈબ્ને અષીર લીખતા હે કે હિબાલ તલીહાકા ભાઈ થા લેકિન તબ્રી ઔર કામૂસ ઉસે તલીહાકા ભતીજા લિખતે હે. ઉકાશા ઔર ષાબિતને ઉસે લલકાર કર કત્લ કર દિયા.

ઉસકી ઈત્તિલાઅ તલીહાકો મિલ ગઈ. વહ અપને ભાઈ સલ્માકો સાથ લે કર આ ગયા. ઉકાશા ઔર ષાબિત અભી ઔર આગે જા રહે થે. તલીહા ઔર સલ્માને ઘાત લગાઈ ઔર દોનોંકો મુકાબલેકી મોહલત દિએ બગૈર કત્લ કર દિયા.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ આગ બગોલા હો ગએ ઔર તલીહાકી બસ્તી પર જા ધમકે. ઉયય્ના તલીહાકી ફૌજકી કમાન કર રહા થા ઔર તલીહા એક ખૈમેંમેં નબી બના બેઠા થા. ઉયય્નાને મુસલમાનોંકા કહર ઔર ગઝબ દેખા તો અપને લશ્કરકો લળતા છોળ કર તલીહાકે પાસ ગયા. વહ તલીહાકો સચ્ચા નબી જાન્તા થા.

યા નબી! ઉયય્નાને તલીહાસે પૂછા, મુશ્કિલકા વક્ત આન પળા હે. જીબ્રઈલ કોઈ વહી લાએ હેં ? અભી નહીં તલીહાને કહા તુમ લળાઈ જારી રખ્ખો.

વહી કબ નાઝિલ હોગી ? ઉયય્નાને જુંજલા કર પૂછા, તુમ કહા કરતે હો કે મુશ્કિલકે વક્ત વહી નાઝિલ હોતી હે.

ખુદા તક મેરી દુઆ પહુંચ ગઈ હે તલીહાને કહા, વહીકા ઈન્તિઝાર હે.

ઉયય્ના અપને લશ્કરમેં ચલા ગયા મગર અબ ઉસ્કા લશ્કર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે ઘેરેમેં આ ગયા થા. ઉયય્ના ઘભરાહટકે આલમમેં એક બાર ફિર તલીહાકે પાસ ગયા ઔર ઉસે અપને લશ્કરકી કૈફિયત બતા કર પૂછાકે વહી નાઝિલ હૂઈ હે યા નહીં.

કયા ?

યહ ક્યા તલીહાને જવાબ દિયા, મુસલમાન ભી જંગ લળ રહે હૈં તુમ ભી જંગ લળ રહે હો. તુમ ઈસ વક્તકો કભી ન ભૂલ સકોગે.

ઉયય્નાકો કુછ ઔર હી તવક્કુઅ થી લેકિન તલીહાને ઉસે માયૂસ કર દિયા. ઉસે યહ ભી પતા ચલ ગયા કે તલીહા ઝૂટ બોલ રહા હે.

ઐસે હી હોગા ઉયય્નાને ગુસ્સેસે કહા, વહ વક્ત જલ્દી આ રહા હે જિસે તુમ સારી ઉમર નહીં ભૂલ સકોગે.

ઉયય્ના દોળતા બાહર ગયા ઔર ચિલ્લા ચિલ્લા કર અપને કબીલેસે કહને લગા, એ બનૂ ફુરાઝહ ! તલીહા કઝઝાબ હે. ઝૂટે નબીકે પીછે જાને મત ગંવાઓ. ભાગો અપની જાને બચાઓ.

બનૂ ફુરાઝહ તો ભાગ ઉઠે. તલીહાકે અપને કબીલેકે લળનેવાલે લોગ તલીહાકે ખૈમેકે ઈર્દ ગિર્દ જમા હો ગએ. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ તમાશા દેખને લગે. તલીહાકે ખૈમેકે સાથ એક ઘોળા ઔર એક ઊંટ તય્યાર ખળે થે. કબીલા તલીહાસે પૂછ રહા થા કે અબ ક્યા હુકમ હે. તલીહાકી બીવી જિસ્કા નામ નવ્વાર થા, ઉસ્કે સાથ થી. તલીહા ઘોળે પર સવાર હો ગયા ઔર ઉસ્કી બીવી ઊંટ પર ચળ બેઠી.

લોગો ! તલીહાને અપને કબીલેસે કહા, મેરી તરહ જિસ્કે પાસ ભાગનેકા ઈન્તિઝામ હે વહ અપની બીવી બચ્ચોંકો લે કર ભાગ જાએ.

ઈસ તરહ ઈસ કઝઝાબકા ફિત્ના ખતમ હો ગયા. ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે દોરે ખિલાફતમેં તલીહાને ઉન્કે હાથ પર બય્અત કી ઔર મુસલમાન હો ગયા થા.

*

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને કઈ કબીલોંકો મુતીઅ કિયા ઔર ઉન્હેં ઈર્તિદાદકી કળી સઝા દી. ઉન પર અપની શર્તે આઈદ કી. ઈસ્લામસે જો મુનહરિફ હો ગએ થે, ઉન્હેં દો બારહ હલકએ બગોશ ઈસ્લામ કિયા. તલીહાકી નુબુવ્વતકો ભી ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ખત્મ કર દિયા ઔર ઉયય્ના જો યહૂદીસે ભી બળ કર મુસલમાનોકા દુશ્મન થા. ઐસા ભાગા કે ઉસ્ને ઈરાક જા દમ લિયા. મગર ઉસ્કા ઝહર અભી પીછે રહ ગયા થા. યહ ઝહર એક ઔરતકી શકલમેં થા જો સલ્મા કહલાતી થી. ઉસ્કા પૂરા નામ ઉમ્મેં ઝમીલ સલ્મા બિન્તે માલિક થા.

સલ્મા બનૂ ફુરાઝહકે સરદારોંકે ખાનદાનકી એક મશ્હૂર ઔરત ઉમ્મે કર્ફાકી બેટી થી. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી ઝિંદગીકા વાકિઆ હે કે ઝૈદ બિન હારિષા (ઉસામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે વાલિદ) બની ફરાઝાકે ઈલાકેમેં જા નિકલે. યહ કબીલા મુસલમાનોકા જાની દુશ્મન થા. વાદીયુલ્કુરામેં ઝૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા સામના બની ફરાઝાકે ચંદ આદમિયોંસે હો ગયા. ઝૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે સાથ બહુત થોળે આદમી થે. બની ફરાઝાકે ઈન આદમિયોંને ઉન સબકો કત્લ કર દિયા ઔર ઝૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ગહરે ઝખ્મ આએ. વહ ગિરતે પળતે મદીના પહુંચ ગએ. જબ ઉન્કે ઝખ્મ ઠીક હો ગએ તો રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઉન્હેં બાકાઈદા ફૌજિ દસ્તે દે કર બની ફરાઝા પર હમ્લેકે લિએ ભેજા થા.

મુસલમાનોંને બની ફરાઝાકે બહુતસે આદમિયોંકો હલાક ઔર કુછકો કેદ કર લિયા. ઝળપ બળી ખૂન રેઝ થી. ઈન કૈદિયોંમેં ઉમ્મેં ફર્કા બિન્તે બદર ભી થી. ઈસ ઔરતકી શોહરત યહ થી કે અપને કબીલેકે અલાવા દૂસ્રે કબીલોંકો ભી મુસલમાનોકે ખિલાફ ભળકાતી રહતી થી. ઉસે મદીના લા કર સઝાએ મોત દે દી ગઈ. ઉસ્કે સાથ ઉસ્કી કમસીન બેટી ઉમ્મેં જમીલ સલ્મા ભી થી. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને યહ લળકી ઉમ્મુલ્મૂઅમિનીન આઈશા સિદ્દીકા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હાકે હવાલે કર દી. ઉસે પ્યારસે રખ્ખા ગયા મગર વહ હર વક્ત ઉદાસ રહતી થી. આઈશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હાને ઉસ પર રહમ કરતે હૂએ ઉસે આઝાદ કર દિયા.

બજાએ ઉસ્કે કે સલ્મા મુસલમાનોકી શુક્ર ગુઝાર હોતી કે ઉસે લોંડી ન રહને દિયા ગયા ઔર આઝાદ કરકે ઉસે ઉસ્કી ઊંચી હેષિયતમેં વાપસ ભેજ દિયા ગયા હે, ઉસ્ને અપને દિલમેં અપની માંકે કત્લકા ઈન્તિકામ રખ લિયા. ઔર જંગી તર્બિયત હાસિલ કરને લગી. વહ સરદારોંકે ખાનદાનકી લળકી થી ઉસ્મેં કિયાદતકે જૌહર ભી પેદા હો ગએ. ઉસ્ને મુસલમાનોકે ખિલાફ એક લશ્કર તય્યાર કર લિયા ઔર મદીના પર હમ્લા કરનેકે લિએ પર તોલને લગી(આમાદા હોને લગી), મગર મુસલમાન એક જંગી કુવ્વત બન ચુકે થે ઈસ લિએ સલ્મા મદીનાકે કરીબ આનેકી

જુર્અત ન કર સકી.

અબ તલીહા ઔર ઉયયનાકો શિકસ્ત હૂઈ તો સલ્મા મૈદાનમેં આ ગઈ. ઉસ્કી માં ઉયયનાકી ચચા ઝાદ બહન થી જિન કબીલોંને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે ટક્કર લી થી, ઉન્હેં યહ લળાઈ બળી મહંગી પળી થી. જો બચ ગએ થે વહ ઈધર ઉધર ભાગ ગએ થે. ઉન્મેં ગિત્ફાન, તૈ, બનૂ સુલૈમ ઔર હવાઝિનકે બા'ઝ સરકર્દા લોગ સલ્માકે હાં જા પહુંચે ઔર અહદ કિયાકે સલ્મા અગર ઉન્કા સાથ દે તો મુસલમાનોંસે ઈન્તિકામ લેનેકે લિએ જાને કુર્બાન કર દેંગે. સલ્મા તો મોકેકી તલાશમેં થી. વહ તય્યાર હો ગઈ ઔર ચંદ દિનોમેં અપના લશ્કર તય્યાર કરકે રવાના હો ગઈ.

★

ઉસ વકત ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ બઝાખામેં થે જહાં ઉન્હોંને તલીહાકો શિકસ્ત દી થી. ઉન્હેં ઈત્તિલાઅ મિલી કે બનૂ ફુરાઝાકા લશ્કર આ રહા હે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપને દસ્તોંકો તય્યાર કર લિયા.

જિસ તરહ સલ્માકી માં અપને જંગી ઊંટ પર સવાર હો કર લશ્કરકે આગે આગે ચલા કરતી થી, ઈસી તરહ સલ્મા ભી અપને લશ્કરકે આગે આગે થી. ઉસ્કે ઈર્દ ગિર્દ એક સો શુતર સવારોંકા ઘેરા થા જો તલ્વારોં ઔર બર્છિયોંસે મુસલ્લાહ થે. યહ લશ્કર જોશ વ ખરોશ બલ્કે કહર વ ગઝબકે ના'રે લગાતા આ રહા થા.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઔર ઝિયાદા ઈન્તિઝાર ન કિયા કે દુશ્મન ઔર કરીબ આએ . ઉન્કે સાથ નફરી થોળી થી. વહ દુશ્મનકો ઈત્ની મોહલત ન દેના ચાહતે થે કે વહ હમ્લેકી તર્તીબ યા કલીલ તઅદાદ મુસલમાનોકો નફરીકી ઈફરાતકે બલ બૂતે પર ઘેરેમેં લેનેકી પોઝીશનમેં આએ. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને હલ્લા બોલનેકે અંદાઝસે હમ્લા કર દિયા. ઉન્હેં મા'લૂમ થા કે દુશ્મનકા લશ્કર સફરકા થકા હુવા હે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને દુશ્મનકી ઈસ જિસ્માની કૈફિયતસે ભી ફાઈદા ઉઠાયા.

સલ્મા જો એક સો જાંબાઝ શુતર સવારોંકે હિફાઝતી નર્ગેમેં થી, ઈશ્તિઆલ અંગેઝ(ભળકાનેવાલે) અલ્ફાઝસે અપને લશ્કરકે જોશ વ

ખરોશમેં જાન ડાલ રહી થી. મુઅર્રિખ લિખતે હૈં કે બનૂ ફૂરાઝાને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો બળા હી સખ્ત મુકાબલા દિયા. નફરી થોળી હોનેકી વજહસે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ મજબૂરસે હોતે જા રહે થે ઔર દુશ્મનકે હોસ્લે બળ્હતે જા રહે થે. સલ્માકી લલકાર ઔર અલ્ફાઝ જલ્તી પર તેલકા કામ રહે થે.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને સોચા કે સિર્ફ યહ ઔરત મારી જાએ તો બનૂ ફરાઝાકે કદમ ઉખળ જાએંગે. ઉન્હોંને અપને ચંદ એક મુન્તખબ જાંબાઝોંસે કહા કે વહ સલ્માકા હિફાઝતી હિસાર તોળ કર ઉસે ઊંટસે ગિરા દેં.

સલ્માકે મુહાફિઝ ભી જાંબાઝ હી થે. વહ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે જાંબાઝોંકો કરીબ નહીં આને દેતે થે. ઉન જાંબાઝોંને યહ તરીકા ઈખ્તિયાર કિયા કે એક એક મુહાફિઝ શુતર સવારકો દૂસ્રોંસે અલગ કરકે મારના શુરૂઅ કર દિયા. ઈસ તરહ જાંબાઝોંને ઘેરા તોળ દિયા લેકિન કોઈ જાંબાઝ સલ્મા તક નહીં પહુચ સકતા થા. ઝખ્મી હો કર પીછે આ જાતા થા.

આખિર પૂરે એક સો મુહાફિઝ મારે ગએ લેકિન ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ઉસકી બહુત કિમત દેની પળી. જાંબાઝોંને તલવારોંસે સલ્માકે કઝાવેકી રસ્સિયાં કાટ દી. કઝાવા સલ્મા સમેંત નીચે આ પળા. જાંબાઝોંને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી તરફ દેખા કે ક્યા હુકમ હે. કૈદી બનાના હે યા ખત્મ કરના હે, ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને હાથસે ઈશારહ કિયા એક જાંબાઝને તલ્વારકે એક હી વારસે સલ્માકા સર તનસે જુદા કર દિયા.

બનૂ ફરાઝાને યહ મંઝર દેખા તો ઉન્મેં ભગ દળ મચ ગઈ ઓર વહ અપની લાશોં ઔર ઝખ્મિયોંકો છોળ કર ભાગ ગએ.

******

મદીનાસે તકરીબન્ દો સો પચહત્તર મીલ શિમાલ મશ્રિકમેં બત્હા નામકા એક છોટા સા ગાંવ હે જિસમેં બદૂઓંકે ચંદ એક કુમ્બે આબાદ હેં. ઉસ ગાંવકો કોઈ અહમિય્યત, કોઈ હૈષિયત હાસિલ નહીં. અગર વહાં ઈધર ઉધર ગૌરસે દેખે તો ઐસે આષાર મિલતે હૈં જૈસે યહાં કભી શહર આબાદ રહા હે.

ચૌદહ સો સદિયાં ગુઝરી યહાં એક શહર આબાદ થા. ઉસ્કા નામ બત્હા થા. જો આજ તક ઝિંદા હે મગર શહર સુકળ સિમટ કર છોટા સા ગાંવ રહ ગયા હે. ઈસ શહરમેં ખૂબ સૂરત લોગ આબાદ થે. વહ બહાદુર થે, નિડર થે ઔર બાતેં ઐસે અંદાઝસે કરતે થે જૈસે કોઈ નઝમ સુના રહા હો. ઔરતેં હસીન થી ઔર મર્દ વજીહા(ખૂબ સૂરત) થે. યહ એક તાકતવર કબીલા થા. જિસે બનૂ તમીમ કહતે થે.

બનૂ યર્બૂઅ ભી એક કબીલા થા લેકિન અલગ થલગ નહીં બલ્કે બનૂ તમીમકા સબસે બળા હિસ્સા થા. ઉસ્કા સરદાર માલિક બિન નૂવૈરહ થા. બનૂ તમીમકા મઝહબ મુશ્તરક નહીં થા. ઉન્મેં આતિશ પરસ્ત ભી થે, કબર પરસ્ત ભી લેકિન અકષરિઅત બુત પરસ્ત થી. બા'ઝ ઈસાઈ હો ગએ થે. યહ લોગ સખાવત, મેહમાન નવાઝી ઔર શુજાઅતમેં મશ્હૂર થે. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને હર તરફ કબૂલે ઈસ્લામકે પૈગામ જિન કબીલોંકો ભેજે થે, ઈન્મેં બનૂ તમીમ ખાસ તોર પર શામિલ થે. ઈસ્લામકે ફરોગ ઓર ઈસ્તિહકામકે લિએ બનુ તમીમ જૈસે તાકતવર ઓર બા અષર કબીલેકો સાથ મિલાના ઝરૂરી થા.

યહ એક અલગ કહાની હે કે ઈસ કબીલેમેં ઈસ્લામ કિસ તરહ કબૂલ કિયા થા. મુખ્તસર યહ કે બનૂ તમીમકી ગાલિબ અકષરિયતને ઈસ્લામ કબૂલ કર લિયા. માલિક બિન નૂવેરહ મુનફરિદ શખ્સિયત ઔર હૈષિયતકા હામિલ થા. વહ આસાનીસે અપને અકીદે બદલનેવાલા આદમી નહીં થા, લેકિન ઉસ્ને દેખા કે બનૂ તમીમકે બેશતર કબાઈલ મુસલમાન હો ગએ હૈં તો ઉસ્ને અપની મકબૂલિય્યત ઔર અપની સરદારીકો કાઈમ રખનેકે લિએ ઈસ્લામ કબૂલ કર લિયા. ચુંકે યહી શખ્સ ઝિયાદા બા રો'બ ઔર અષર વહ

રૂસૂખવાલા થા ઈસ લિએ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઉસે બન્હાકા અમીર મુકર્રર કર દિયા. ઝકાત, ઉશ્ર(ખેતીકા દસવાં હિસ્સા), દીગર મહસૂલ ઔર વાજીબાત વસૂલ કરકે મદીના ભિજવાના ઉસ્કી ઝિમ્મેંદારી થી.

મશ્હૂર મુઅર્રિખ બાલાઝરી ઔર મુહમ્મદ હુસૈન હૈકલ લિખતે હે કે માલિક બિન નૂવૈરહ બળા વજીહા ઔર ખૂબ સૂરત આદમી થા. ઉસ્કે કદ કાઠમેં અજીબ સી કશિશ થી. ઉસ્કે સરકે બાલ લંબે ઔર ખૂબ સૂરત થે. શહસવાર ઐસા કે કોઈ ઉસ્કે મુકાબલેમેં ઠહર નહીં સકતા થા.અછ્છા ખાસા શાઈર થા. આવાઝમેં મીઠાસ ઔર તરન્નુમ થા ઔર ઉસ્મેં સબસે બળી ખૂબી યહ થી કે હંસમુખ થા. ગમકે મારે હૂઓંકો હંસા દેતા થા. ઉસ્મેં ખરાબી યહ થી કે ઉસ્મેં ગુરૂર ઔર તકબ્બુર બહુત થા. ઉસ્કી એક વજહ તો ઉસ્કી વહ હૈષિયત થી જો ઉસે બનૂ તમીમમેં ઔર ખુસૂસન અપને કબીલેમેં હાસિલ થી. દૂસ્રી વજહ ઉસ્કા મર્દાના હુસ્ન ઔર દીગર મર્દાના ઔસાફ થે જો એક તિલિસ્મકી તરહ દૂસ્રોં પર તારી હો જાતે થે.

ઉસ્કા તઅલ્લુક મુતઅદદ ઔરતોંકે સાથ થા. કબીલેકી જવાન લળકિયાં ઉસ્કા કુર્બ હાસિલ કરનેકી ખ્વાહાં ઔર કોશાં(કોશિશમેં) રહતી થી લેકિન વહ વકતી તઅલ્લુક રખતા ઔર કિસીકો બીવી નહીં બનાતા થા. કેહતા થા કે ઈસ તરહ એક ઔરત ઉસ્કે હમ પલ્લા(બરાબર) હો જાએગી, હાંલાંકે ઉસ વકત બીવિયોંકો યહ મુકામ હાસિલ નહીં થા. વહ કબીલોંકી ઔરતોંકે દિલોંમેં બસ્તા થા.

અલ્મિન્હાલ બનૂ તમીમકા મા'મૂલીસા એક આદમી થા. જીસે લોગ સિર્ફ નામસે જાન્તે પેહચાનતે થે ઉસે કોઈ રૂત્બા ઔર કોઈ ઊંચા મુકામ હાસિલ નહીં થા. ઉસ્કી બેટી લૈલા જવાન હૂઈ તો લોગ અલ્મિન્હાલકા નામ ઈસ તરહ લેને લગે જૈસે ઉસે ઊંચા રૂત્બા મિલ ગયા હો. જવાનીકી દેહલીઝ પર ઉસ્કી બેટી લૈલાકા હુસ્ન નિખર આયા તો કબીલેકે જવાન આદમી ઉસે રૂક રૂક કર દેખને લગે ઔર ઉસે કરીબસે દેખનેકે લિએ ઉસ્કે રાસ્તેમેં ખળે દિખાઈ દેને લગે.

ઈસ્ફહાનીને મુખ્તલિફ મુઅર્રિખોં ઔર ઉસ દોરકી દીગર તહરીરોંકે હવાલેસે લિખ્ખા હે લૈલાકો ખુદાને બળી ફય્યાઝીસે હુસ્ન દિયા થા લેકિન

ઉસ્કી આંખે ઈત્ની દિલ ફરેબ થી કે વહ જિસ્કી તરફ દેખતી થી વહ મસ્હૂર હો જાતા થા. વહ લિબાસ ઐસા પહન થી કે ઘુટનોં તકકી ટાંગે ઉર્યા(બે હિજાબ) રહતી થી. મુઅર્રિખ કહતે હૈં કે ઉસ્કી ટાંગોકી સાખ્ત(બનાવટ)મેં ગૈર મઅમૂલી તોર પર જાઝબિયત થી. ઐસે હી ઉસ્કે બાઝૂ થે. ગોલ ઔર લંબે. વહ અપને બાલોંકો ખુલા રખતી થી. બાલોંકા રંગ ઔર ઉન્કી ચમક ઐસી કે ઉન્મેં તિલિસ્માતી તઅષ્ષુર થા.

ઉસે અગર કોઈ તવજ્જુહસે નહીં દેખતા થા તો વહ માલિક બિન નૂવેરહ થા. કઈ બાર ઐસે હુવા કે માલિકકે કરીબસે ગુઝરી. ન માલિકને ઉસ્કી તરફ દેખા ન લૈલાને માલિકકી તરફ દેખા.

★

એક રોઝ લૈલા અપની ઊંટનીકો પાની પિલા કર લા રહી થી. રાસ્તેમેં ઉસે એક ઔરત મિલ ગઈ. લૈલા ઉસે જાનતી થી. વહ માલિક બિન નૂવેરહકી ખાસ મુલાઝિમા થી. ઉસ્ને લૈલાકો રોક લિયા.

લૈલા, મુલાઝિમાને ઉસે કહા તૂ ઉસ્સે ઝિયાદા ગુરૂર કર સકતી હે. કબીલે મેં કૌન હે જો તેરે પાંવકે નાખુનોંકો ચુમનેકે લિએ તય્યાર ન હો.

ક્યા તેરે આકાને તુઝે કોઈ શેર યાદ કરાકે નહીં ભેજા ? લૈલાને મુસ્કરા કર કહા. માલિક બિન નૂવેરહ શાઈર હેના! ક્યા મેં જૂટ કહ રહી હૂં કે તુઝે તેરે આકાને મેરે લિએ કોઈ પૈગામ દે કર ભેજા હે ? મેં મર્દોકી આંખોમેં ઉન્કે દિલોંકે પૈગામ પળ લિયા કરતી હૂં.

ખુદાકી કસમ! અધેળ ઉમ્ર મુલાઝિમાને કહા, તુ ઉસી ઉમ્રમેં નાદાનીકી બાતેં કરને લગી હે અગર તુને મેરી આખોંમેં મેરે આકાકા પૈગામ પળ લિયા હે તો તેરા ક્યા જવાબ હોગા? વહ તો તેરે લિએ બેકરાર હે.

ઈસ બસ્તીમેં મુઝે કોઈ એસા આદમી દિખા સકતી હો જો મેરે લિએ બેકરાર નહી ? લૈલાને બા વકાર લહજેમેં કહા.

લેકિન મેરે આકાકી બાત કુછ ઔર હે મુલાઝિમાને કહા.

સિર્ફ ઈત્ની સી બાત ઔર હે કે વહ દૂસરે આદમિયોંકી તરહ મેરી તરફ દેખતા નહીં. લૈલાને કહા ઔર મેં જાનતી હૂં કે વહ મેરી તરફ ક્યૂં નહીં દેખતા, વહ ચાહતા હે કે મેં ઉસ્કી તરફ દેખૂં. વહ સરદાર હેના ! અપને આપકો બહુત ખૂબસૂરત સમઝતા હે. ઉસે કહના [illegible] તુમ્હારી તરફ કભી

નહીં દેખેગી.

ક્યા વહ ઈસ જવાબસે માયૂસ નહીં હોગા ? મુલાઝિમાને કહા ઔર ક્યા તૂ ખૂશ નસીબ નહીં કે માલિક બિન નૂવેરહ જૈસા મર્દ તુઝે ચાહતા હે? વહ તેરે કદમોમેં સોનેકે ટુકળે રખ દેગા.

ઉસે કહો મેરે કદમોમેં સર રખ્ખે લૈલાને કહા, ક્યા તૂ જાન્તી નહીં કે ઉસ્ને ઈત્ની દિલેરીસે મુઝે યહ પૈગામ ક્યૂં ભેજા હે?.. ક્યૂં કે વહ સરદાર હે. મેરા બાપ ઉસ્કે મુકાબલેમેં કુછ ભી નહીં. ઉસ્ને મેરી તોહીન(બે ઈઝ્ઝતી કી) હે.

તો ક્યા તૂ કિસી ઔરકો ચાહતી હે ? મુલાઝિમાને પૂછા.

લૈલાને કહકહા લગાયા ઔર જવાબમેં કુછ ભી ન કહા.

ફિર મેં ઉસે ક્યા કહૂં ? મુલાઝિમાને પૂછા.

મેંને જો કહના થા કહ દિયા હે લૈલાને કહા, ઔર ઉસે કહના કે મેં સિર્ફ એક રાત જલ્નેવાલી શમા નહીં હૂં. મેં ઉસ્કે પાસ જાઉંગી જો મુઝે ઉમ્ર ભરકી રોશ્ની સમઝેગા.

જબ માલિક બિન નૂવેરહકો યહ જવાબ મિલા તો ઉસ્કે તકબ્બુર ઔર ગુરૂરકા બુત ટૂટ ગયા.

આકા ! મુલાઝિમાને કહા, લૈલા ક્યા હે ?..... કબીલેકી એક લળકી હે. શહઝાદી નહીં. ઉસ્કી શાદીકા ફેસ્લા ઉસ્કા બાપ કરેગા. ઉસ્કે બાપ કો કહીં....

મુઝે જિસ્મ નહીં લૈલાકા દિલ ચાહિએ, માલિક બિન નૂવેરહને કહા.

ઔર એક રોઝ માલિક લૈલાસે મુહબ્બતકી ભીક માંગ રહા થા.

મેંને તુમ્હે ધુત્કારા નહીં થા લૈલાને ઉસે કહા, મેંને યહ બતાયા થા કે મેં વહ નહીં હૂં જો તુમ સમઝે થે.

લૈલાને માલિક બિન નૂવેરહકા તકબ્બુર ઔર ગુરૂર અપને પાંવ તલે મસલ ડાલા ઔર ઉસ્કી શાદી હો ગઈ. બનૂ તમીમને લૈલાકો ઉમ્મે તમીમકા ખિતાબ દે દિયા.

★

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે વિસાલકી ખબર મિલતે હી માલિક બિન નૂવેરહને મદીનાવાલોંસે નઝરે ફેર લી ઔર ઝાહિર કર દિયા કે ઉસ્ને ઈસ્લામ કબૂલ કિયા થા ઈમાન નહીં. ઉસ્ને ઝકાત ઔર

મહસૂલાત વસૂલ કરકે અપને ઘરમેં રખ્ખે હૂએ થે. ચંદ દિનોં તક ઉસ્ને યહ માલ મદીનાકો ભેજના થા. ઉસ્ને કબીલેકે લોગોંકો ઈકટ્ઠા કરકે ઉન્હેં ઝકાત ઔર મહસૂલાત વાપસ કર દિએ.

અબ તુમ આઝાદ હો માલિકને કહા, મૈંને મદીનાકી ઝંજીર તોળ ડાલી હે. અબ જો કુછ તુમ કમાઓગે વહ સબ તુમ્હારા હોગા.

લોગોંને દાદ વ તહસીનકે નારે બુલંદ કિએ.

માલિક બહુત ખૂશ થા કે મદીનાસે તઅલ્લુક તોળ કર વહ અપને કબીલેકા ફિર ખૂદ મુખ્તાર સરદાર બન ગયા હે ઉસકી ખૂશી ઝિયાદા દેર તક કાઈમ ન રહ સકી. વહ તીન કબીલોંકે સરકર્દા આદમિયોંને માલિકસે કહા કે ઉસ્ને મદીનાસે તઅલ્લુક તોળ કર અછ્છા નહીં કિયા.

માલિકને ઉન્હેં મદીનાકે ખિલાફ કરનેકી બહુત કોશિશ કી લેકિન ઉસકી ઝુબાનકા જાદૂ ન ચલ સકા.

ઝકાત ઔર મહસૂલાતકી અદાયગીકે મસ્અલે પર બનૂ તમીમ તીન હિસ્સોમેં બટ ગએ. એક વહ થે જો ઝકાત વગૈરહકી અદાયગી કરના ચાહતે થે. દૂસ્રે વહ જો મદીનાવાલોંકે સાથ કોઈ તઅલ્લુક રખના નહીં ચાહતે થે ઔર તીસ્રે વહ થે જિન્કે લિએ ફેસ્લા કરના મુશ્કિલ હો ગયા થા કે ક્યા કરેં.

ઉન સબકે ઈખ્તિલાફાત ઈત્ને બળ્હ ગએ કે કબીલોંકી આપસમેં ખૂન રેઝ લળાઈયાં શુરૂઅ હો ગઈ. ઈત્નેમેં સજ્જાહ અપના લશ્કર લે કર આ ગઈ. સજ્જાહકા ઝિક્ર પેહલે આ ચુકા હે. ઉસ્ને નુબુવ્વતકા દઅવા કિયા થા. અલહારિષકી બેટી સજ્જાહ અપને લશ્કરકે સાથ માલિક બિન નૂવેરહકે કબીલે બનૂ યર્બૂઅકે ઈલાકેમેં જા ખૈમાઝન હૂઈ. ઉસ્ને માલિક બિન નૂવેરહકો બૂલા કર કહા કે વહ મદીના પર હમ્લા કરના ચાહતી હે.

અગર તુમ અપને કબીલેકો મેરે લશ્કરમેં શામિલ કર દો તો હમ મુસલમાનોંકો હમેંશાકે લિએ ખત્મ કર સકતે હે સજ્જાહને કહા, તુમ્હે મા'લૂમ હોગા કે મેં બનૂ યર્બૂઅમેંસે હૂં.

ખુદાકી કસમ ! માલિક બિન નૂવેરહને કહા મૈં તુમ્હારા દસ્તેરાસ્ત (મઝબૂત સાથી) બન જાઉંગા લેકિન એક શર્ત હે. જો દર અસલ હમારી ઝરૂરત હે... તુમ દેખ રહી હો કે બનૂ તમીમકે કબીલોંમેં દુશ્મની પેદા હો ચુકી હે. ઉન સબકો મુસાલહત (સુલહ)કી દઅવત દે કર ઉન્હે મદીના પર હમ્લેકે

લિએ તય્યાર કરેંગે. અગર યહ મુસાલેહત પર આમાદહ ન હુએ તો ઉન્હે હમ તબાહ વ બર્બાદ કર દેંગે. અગર તુમને ઉન્હે ખત્મ ન કિયા તો યહ સબ મિલ કર તુમ્હારે ખિલાફ હો જાએંગે. ઉન્મેં મદીનાકે વફાદાર ભી હે. ઉન્હોંને સચ્ચે દિલસે ઈસ્લામ કબૂલ કર લિયા હ.

માલિક બિન નૂવેરહકી ખ્વાહિશ યહ થી કે સજ્જાહકે લશ્કરકો સાથ મિલા કર બનૂ તમીમકે મુસલમાનોંકો ઔર અપને દીગર મુખાલિફીનકો ખત્મ કિયા જાએ. મુઅર્રિખ લિખતે હેં કે સજ્જાહ માલિક બિન નૂવેરહકે મર્દાના હુસ્ન ઔર જલાલસે મુતઅષ્ષિર હો ગઈ થી. ઉસ્ને માલિકકી બાત ફોરન માન લી. દોનોંને તમામ કબીલોંકે સરદારોંકો મુસાલેહતકે પૈગામ ભેજે. પૈગામમેં યહ ભી શામિલ થા કે મદીના પર હમ્લા કિયા જાએગા.

સિર્ફ એક કબીલેકા સરદાર વકીઅ બિન માલિક થા જિસ્ને ઉન્સે મુસાલેહત કબૂલ કર લી. બાકી તમામ કબીલોંને ઈન્કાર કર દિયા. ઉસ્કે નતીજેમેં સજ્જાહ, માલિક ઔર વકીઅકે મુત્તહિદા લશ્કરને દૂસ્રે કબીલોં પર હમ્લા કર દિયા. બળી ખૂનરેઝ લળાઈયાં લળી જાને લગી. બનૂ તમીમ જો સખાવત, મેંહમાન નવાઝી ઔર ઝુબાનકી ચાશનીકે લિએ મશ્હૂર થે એક દૂસ્રેકે લિએ વહશી ઔર દરિંદે બન ગએ. બસ્તિયાં ઉજળ ગઈ. ખૂન બહ ગયા. લાશેં બિખર ગઈ.

★

લૈલાકો અપને દરવાઝે પર ઔરતોંકી આહ વ બકા સુનાઈ દી. કુછ ઔરતેં બય્ન કર રહી થી.

ક્યા મેં બેવા હો ગઈ હૂં ? લૈલા નંગે પાંવ બાહરકો દોળી. વહ કહ રહી થી, માલિક બિન નૂવેરહકી લાશ લાએ હેં ?

ઉસ્ને દરવાઝા ખોલા તો દરવાઝા પર ઔરતેં ખળી બય્ન કર રહી થી. લૈલાકો દેખ કર ઉન્કી આવાઝેં ઔર ઝિયાદા બુલંદ હો ગઈ. તીન ઔરતોંને અપને બાઝૂંઓં પર નન્હેં નન્હેં બચ્ચોંકી લાશે ઉઠા રખી થી. લાશોં પર જો કપળે થે વહ ખૂનસે લાલ થે.

લૈલા ! ક્યા તૂ ઔરત હે ? એક ઔરત અપને બચ્ચેકી ખૂન આલૂદ લાશ લૈલાકે આગે કરતે હૂએ ચિલ્લાઈ. તૂ ઔરત હોતી તો અપને ખાવિંદકા હાથ રોકતી કે બચ્ચોંકા ખૂન ન કર.

યહ દેખ, એક ઔર ઔરતને અપને બચ્ચેકી લાશ લૈલાકે આગે કરતે હૂએ કહા. યહ ભી દેખ, એક ઔર બચ્ચેકી લાશ લૈલાકે આગે આ ગઈ.

યહ દેખ મેરે બચ્ચે ! એક ઔરતને અપને દો બચ્ચે લૈલાકે સામને ખળે કરકે કહા, યહ યતીમ હો ગએ હૈં.

લૈલાકો ચક્કર આને લગા. ઔરતોંને ઉસે ઘેર લિઆ ઔર ચિખને ચિલ્લાને લગી. તૂ ડાયન હે,

તેરા ખાવિંદ જલ્લાદ હે,

સજ્જાહકો નુબુવ્વત કિસને દી હે ?

સજ્જાહ તેરે ખાવિંદકી દાશિતા હે.

સજ્જાહ તેરી સૌકન હે.

તેરે ઘરમેં હમારે ઘરોંકા લૂટા હુવા માલ આ રહા હે.

માલિક નૂવેરહ તુઝે હમારે બચ્ચોંકા ખૂન પિલા રહા હે.

હમારે તમામ બચ્ચોંકો કાટ કર ફેંક દે, હમ સજ્જાહકી નુબુવ્વત નહીં માનેંગે.

હમારે નબી મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ હે, મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ અલ્લાહકે રસૂલ હૈં.

બસ્તીકે લોગ ઈકટ્ઠે હો ગએ. ઉન્મેં ઔરતેં ઝિયાદા થી. લૈલાને અપના હસીન ચેહરા અપને હાથોંમેં છુપા લિઆ. ઉસ્કા જિસ્મ ડોલને લગા. દો ઔરતોંને ઉસે થામ લિઆ. ઉસ્ને અપને સર કો ઝોર ઝોરસે ઝટકા ઔર વહ સંભલ ગઈ. ઉસ્ને ઔરતોંકી તરફ દેખા.

મેં તુમ્હારે બચ્ચોંકે ખૂનકી કિંમત નહીં દે સકતી. લૈલાને કહા, મેરા બચ્ચા લે જાઓ ઔર ઉસે કાટ કર ટુકળે ટુકળે કર દો.

હમ ચુળેલેં નહીં, એક શોર ઉઠા. હમ ડાયનેં નહીં, લળાઈ બંદ કરાઓ, લૂટમાર ઔર કત્લ વ ગારત બંદ કરાઓ. તુમ્હારા ખાવિંદ વકીઅ બિન માલિક ઔર સજ્જાહકે સાથ મિલ કર લૂટમાર કર રહા હે.

લળાઈ બંદ હો જાએગી લૈલાને કહા, બચ્ચોંકી લાશેં અંદર લે આઓ.

માંએ અપને બચ્ચોંકી લાશેં અંદર લે ગઈ. લૈલાને તીનોં લાશેં ઉસ પલંગ પર રખ દીં જિસ પર વહ ઔર માલિક બિન નૂવેરહ સોયા કરતે થે.

★

માલિક બિન નૂવેરહ લૈલાકા પૂજારી થા. ઉસ પર લૈલાકા હુસ્ન જાદૂકી તરહ સવાર થા. ઉસ ઝમાનેમેં સરદાર લળાઈયોંમેં અપની બીવિયોંકો સાથ રખતે થે લેકિન યહ લળાઈ ઈસ કિસ્મકી થી કે માલિક લૈલાકો અપને સાથ નહીં રખ સકતા થા. લૈલાસે વહ ઝિયાદા દેર તક દૂર ભી નહીં રહ સકતા થા. અગર કહીં કરીબ હોતા તો રાતકો લૈલાકે પાસ આ જાયા કરતા થા. વહ ઉસ રાત આ ગયા. લૈલાકો દેખ કર ઉસ પર બળી તેઝ શરાબ જૈસા નશા સવાર હો ગયા.

ક્યા ઈસ પલંગ પર કોઈ સોયા હુવા હે ? માલિક બિન નૂવેરહને પૂછા.

નહીં, લૈલાને કહા, તુમ્હારે લિએ એક તોહફા ઢાંપ કર રખ્ખા હુવા હે.....

તીન ફૂલ હૈં લેકિન મુર્ઝા ગએ હૈં.

માલિકને લપક કર ચાદર હટાઈ ઔર યૂં પીછે હટ આયા જૈસે પલંગ પર સાંપ કુંડલી મારે બેઠા હો. ઉસ્ને લૈલાકી તરફ દેખા.

ખૂન પીનેવાલે દરિંદેકે લિએ ઉસ્સે અચ્છા તોહફા કોઈ નહીં હો સકતા. લૈલાને કહા ઔર ઉસે સુનાયા કે ઉન્કી માંએં કિસ તરહ આઈ થી ઔર ક્યા કુછ કહ ગઈ હે. ઉસ્ને અપના દૂધ પીતા બચ્ચા માલિકકે આગે કરકે કહા, જા, લેજા ઉસે ઔર ઉસ્કા ભી ખૂન પી લે. લૈલાને કહા, ક્યા તૂ વહ માલિક બિન નૂવેરહ હે જિસે લોગ હંસમુખ કહતે હૈં ? ક્યા યહ હે તેરી સખાવત ઓર શુજાઅતકે તૂ એક ઔરતકે જાલમેં આ કર લૂટમાર કરતા ફિર રહા હે ? અગર તૂ બહાદુર હે તો મદીના પર ચળાઈ કર. યહાં નિહત્તે મુસલમાનોકો કત્લ કરતા ફિર રહા હે.

માલિક બિન નૂવેરહ મઅમૂલી આદમી નહીં થા, ઉસ્કી શખ્સિયતમેં ઈન્ફિરાદિયત થી જો દૂસરોં પર તઅષ્ષુર પેદા કરતી થી. ઉસ્ને તા'ને કભી નહીં સુને થે. ઉસકા સર કભી જુકા નહીં થા.

ક્યા યહ હે તેરા ગુરૂર ? લૈલાને ઉસે ખામોશ દેખ કર કહા, ક્યા તૂ ઈન મઅસૂમ બચ્ચોંકી લાશોં પર તકબ્બુર કરેગા ?...એક ઔરતકી ખાતિર...એક ઔરતને તેરા તકબ્બુર ઔર ગુરૂર તોળ કર તુઝે કાતિલ ઔર ડાકૂ બના દિયા હે. મેં અપને બચ્ચેકો તેરે પાસ છોળ કર જા રહી હૂં. પીછેસે

એક તીર મેરી પીઠમેં ભી ઉતાર દેના.

લૈલા ! માલિક બિન નૂવેરહ ગરજ કર બોલા મગર બુઝ કર રહ ગયા ઓર મુજરિમ સી આવાઝમેં કહને લગા. મેં કિસી ઔરતકે જાલમેં નહીં આયા.

ઝૂટ ન બોલ માલિક ! લૈલાને કહા, મેં જા રહી હૂં, સજ્જાહકો લે આ યહાં...યહ યાદ રખ લે, તેરી સરદારી, તેરી ખૂબ સૂરતી, તેરી શાયરી ઓર તેરી ખૂંખારી તુઝે ઈન મરે હૂએ બચ્ચોંકી માંઓકી આંહોં ઔર ફરિયાદોંસે બચા નહીં સકેગી....યહ તો સિર્ફ તીન લાશેં હેં, બસ્તિયોંકો લૂટતે મા'લૂમ નહીં કિત્ને બચ્ચે તેરે ઘોડોંકે કદમોં તલે કુચલ ગએ હોંગે. તુ સજાસે બચ નહીં સકેગા. તેરા ભી ખૂન બહેગા. ઔર મેં કિસી ઔરકી બીવી હોઉંગી.

માલિક બિન નૂવેરહને યૂં ચોંક કર લૈલાકી તરફ દેખા જૈસે ઉસ્ને ઉસકી પીઠમેં ખંજર ઘોંપ દિયા હો. વહ આહિસ્તા આહિસ્તા ચલતા બાહર નિકલ ગયા.

★

માલિક રાત ભર વાપસ ન આયા. સુબ્હ તુલૂઅ હૂઈ. બત્હા જો બારોનક બસ્તી થી. એક ઐસે મરીઝકી તરહ દિખાઈ દે રહી થી જો કભી ખૂબરૂ જવાન હુવા કરતા થા. અબ ઉસ્કા ચેહરા બે નૂર ઔર આંખોમેં મોતકા ખોફ રચા હુવા થા. બત્હાકી ઓરતોંકે ચહરોં પર મુર્દની છાઈ હૂઈ થી. યહ ઉસ માર ધાળકા નતીજા થા જો બનૂ તમીમમેં હો રહી થી. સૂરજકી પહલી કિરને આઈ તો બત્હાકી ગલિયોંમેં ડરી ડરીસી-દાખિલ હૂઈ.

ઉસ વક્ત સૂરજ કુછ ઓર ઉપર ઉઠ આયા થા જબ બત્હામેં હટર બૂંગ મચ ગઈ. બા'ઝ ઔરતેં બચ્ચોંકો ઉઠા કર ઘરોંકો દોળી ગઈ. ઓર અંદરસે દરવાઝે બંદ કર લિએ. કુછ ઓરતેં અપની જવાન બેટિયોંકો સાથ લિએ બસ્તીસે નિકલ ગઈ. વહ કહીં છુપનેકો જા રહી થી. બૂળે આદમી કમાને ઔર તર્કશ ઉઠાએ છતોં પર ચળ ગએ. બૂળોંકે અલાવહ જો આદમી બસ્તીમેં થે, ઉન્હોંને બર્છિયાં ઔર તલ્વારેં નિકાલ લી. કિસીને બળી બુલંદ આવાઝસે કહ દિયા થા કે દુશ્મનકા લશ્કર આ રહા હે.

દૂર ઝમીનસે જો ગર્દ ઉઠ રહી થી વહ કિસી લશ્કરકી હી હો સકતી થી. બત્હામેં જવાન આદમી કમ હી રહ ગએ થે. સબ માલિક બિન નૂવેરહકે

સાથ દૂસરે કબીલોંસે લળાઈમેં ચલે ગએ થે. બત્હામેં જો રહ ગએ થે, ઉન પર ખોફ વ હિરાસ તારી હો ગયા થા.

લૈલાકે ઘરમેં પલંગ પર તીન બચ્ચોંકી લાશેં પળી થી. ઔર વહ અપને બચ્ચેકો સિનેસે લગાએ અપને કિલ્એ નુમા મકાનકી છત પર ખળી થી. વહ બાર બાર અપને બચ્ચેકો દેખતી ઔર ઉસે ચૂમતી થી. વહ શાયદ સોચ રહી થી કે બચ્ચોંકે ખૂનકા ઈન્તિકામ ઉસ્કે બચ્ચેસે લિયા જાએગા.

ઝમીનસે ઉઠતી હૂઈ ગર્દ બહુત હી કરીબ આ ગઈ થી ઔર ઉસ્મેં ઘોળે ઔર ઊંટ ઝરા ઝરા દિખને લગે થે. હોંશિયાર બનૂ યર્બૂઅ, ખબરદાર ! બત્હામેં કિસીકી આવાઝ સુનાઈ દી. જાનેં લળા દો ડરના નહીં.

લશ્કર ગર્દસે નિકલ આયા ઔર કરીબ આ ગયા. બસ્તીકે કઈ એક આદમી ઘોળોં પર સવાર, હાથોંમેં બર્છિયાં ઔર તલ્વારેં લિએ આગે ચલે ગએ. ઉન્કા અંજામ ઝાહિર થા લેકિન ઉન્હેં અપની તરફ આતે દેખ લશ્કરકી તર્તીબમેં કોઈ ફર્ક ન આયા. આગે જા કર વહ લશ્કરકા હિસ્સા બન ગએ.

અપને હૈં, ઉન્હોંને ના'રે લગાએ, અપને હૈં, માલિક બિન નૂવૈરહ હે,...લળાઈ ખત્મ હો ગઈ હે.

બત્હામેંસે ભી ના'રે ગરજને લગે. લોગોંને આગે બળ કર અપને લશ્કરકા ઈસ્તિકબાલ કિયા. માલિક બિન નૂવૈરહ કહીં ભી ન રૂકા. વહ સીધા અપને ઘરકે દરવાઝે પર આયા ઔર ઘોળેસે કૂદ કર અંદર ચલા ગયા. ઉસે લૈલા સહનમેં ખળી મિલી. ઉસ્કે દિલકશ ચહરે પર ઉદાસી થી. ઔર ઉસ્કી વહ આંખે બુઝી બુઝીસી થી જિન પર કબીલેકે જવાન જાને કુર્બાન કરનેકો તય્યાર રહતે થે.

મૈંને તેરા હુકમ માના હે લૈલા ! માલિકને દોળ કર લૈલાકો અપને બાઝૂઓંમેં સમેટતે હૂએ કહા, લળાઈ ખત્મ કર દી હે હમ એક દૂસરેકે કૈદી વાપસ કર દેં ગે. મૈંને સજ્જાહસે તઅલ્લુક તોળ લિઆ હે. ઈસ ફૂલસે ચેહરેસે ઉદાસી ધો ડાલો.

લૈલાકા જિસ્મ બે જાન સા થા. ઉસ્મેં વહ તપિશ પૈદા ન હૂઈ જો માલિકકો દેખ કર પૈદા હુવા કરતી થી. માલિકને ઉસે બહલાનેકી બહુત કોશિશ કી લેકિન લૈલાકા ચેહરા બુઝા હી રહા.

મેરે દિલ પર એક ખોફ બેઠ ગયા હે લૈલાને કહા.

કૈસા ખોફ, માલિકને પૂછા. કિસ્કા ખોફ.
સઝાકા, લૈલાને કહા, ઈન્તિકામકા.

★

સજ્જાહ અકેલી રહ ગઈ. વકીઅ બિન માલિકને ભી ઉસ્કા સાથ છોળ દિયા. માલિક બિન નૂવેરહને વકીઅસે કહા થા કે વહ એક ઔરતકે ઝાંસેમેં આ કર અપને હી કબીલોં પર ટૂટ પળે થે. સજ્જાહ અપને લશ્કરકો સાથ લિએ નબાઝકી તરફ ચલી ગઈ. પહલે બતાયા જા ચુકા હે કે વહ યમામા પર હમ્લા કરને ગઈ થી લેકિન મુસ્લિમાકે જાલમેં આ ગઈ ઔર મુસય્લમાને ઉસે અપની બીવી બના લિઆ.

માલિક બિન નૂવેરહકે ગુનાહોંકી સઝા શુરૂઅ હો ચુકી થી. વકીઅ બિન માલિક જો ઉસ્કા દસ્તે રાસ્ત થા ઉસ્કા સાથ છોળ ગયા. ઔર મુસલમાનોંસે જા મિલા. માલિક બિન નૂવેરહને ઉસે રોકા થા.

અગર હમ દોનો અલગ હો ગએ તો મુસલમાન હમેં કુચલ કર રખ દેંગે, માલિકને વકીઅસે કહા થા. હમ દોનો મિલ કર ઉન્કા મુકાબલા કર સકતે હેં.

હમેં ઝિંદા રહના હે માલિક ! વકીઅને કહા થા, મદીનાકી ફૌજકા મુકાબલા કિસ્ને કિયા હે ? ગિત્ફાન હાર ગએ, તૈ હાર ગએ, બનૂ સુલૈમ, બનૂ અસદ, હવાઝિન, કોઈ ભી મુસલમાનોકે આગે ઠહર ન સકા. ફિર સબ ઈકટ્ઠે હૂએ. ઔર ઉમ્મેં જમીલ સલ્માકો ભી સાથ મિલા લિયા, ક્યા તુમ નહીં જાન્તે માલિક, અલ્વલીદકે બેટે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉન્હેં કિસ તરહ ભગા દિયા હે. ! સલ્મા કર દી ગઈ હે. મુસલમાન હમેં મુસલમાનકા ખૂન માફ નહીં કરેંગે. તમામ કબીલોંકો શિકસ્ત દે નેવાલા ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ વાપસ મદીના નહીં ચલા ગયા. વહ બઝાખામેં હે. દુસ્રી તરફ મુસલમાનોકા માના હુવા સિપાહ સાલાર ઉસામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ હે. ઉન દોનોમેંસે કોઈ ભી કિસી ભી વક્ત ઈધરકા રૂખ કર સકતા હે. ઉન્સે ખૂન માફ કરાનેકા તરીકા એક હી હે કે ઉન્કી ઈતાઅત કબૂલ કરકે ઉન્હેં અપને કબીલેકી ઝકાત ઔર મહસૂલ અદા કરતા રહૂં.

માલિક બિન નૂવેરહ કોઈ ફેસ્લા ન કર સકા.

ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ તક યહ ઈત્તિલાઅ

પહુંચ ચુકી થી કે માલિક બિન નૂવેરહકો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને અમીર મુકર્રર કિઆ થા મગર ઉસ્ને ઝકાત વગૈરહ વસૂલ કરકે મદીના ન ભેજી ઔર લોગોંકો વાપસ કર દી. જાસૂસોંને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો માલિક બિન નૂવેરહકા એક શેર ભી સુનાયા. ઉસ્મેં ઉસ્ને રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકે વિસાલકે બા'દ અપને કબીલેસે કહા કે અપને માલકો અપને પાસ રખ્ખો ઔર મત ડરો કે ન જાને ક્યા હો જાએ. અગર ઈસ્લામી હુકૂમતકી તરફસે હમ પર કોઈ મુસીબત આએગી તો હમ કહેંગે કે હમ્ને મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકે દીનકો કબૂલ કિયા થા, અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે દીનકો નહીં.

માલિક બિન નૂવેરહને સજ્જાહકે સાથ મિલ કર મુસલમાનોકા જો કત્લે આમ કિયા થા, ઉસ્કી ભી ઈત્તિલાઅ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો મિલ ગઈ થી. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપને દસ્તોંકો બત્હાકી તરફ તેઝ કૂચકા હુકમ દિયા. ઉન્કે દસ્તોંમેં અન્સારે મદીના ભી થે. ઉન્હોંને બત્હાકી તરફ પેશ કદમીકી મુખાલિફત કી.

ખુદાકી કસમ ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, મૈં અપને સિપાહમેં પેહલે આદમી દેખ રહા હૂં જો અપને અમીર ઔર સાલારકી હુકમ ઉદૂલી કર રહે હૈં.

ઉસે હુકમ ઉદૂલી સમઝેં યા જો કુછ ભી સમઝે. અનસારકી નુમાઈંદગી કરનેવાલેને કહા, ખલિફતુલ મુસ્લિમીનકા હુકમ યહ થા કે તલીહાકો મુતીઅ કરકે ઈસ ઈલાકેમેં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકી કાઈમ કી હૂઈ અમલદારીકો બહાલ કરેં ઔર જો જંગ પર ઉતર આએં ઉસ્કે સાથ જંગ કરેં ઔર બઝાખામેં અગલે હુકમકા ઈન્તઝાર કરેં હમ જાન્તે હૈં કે મદીનાસે ઐસા કોઈ હુકમ નહીં આયા કે હમ બત્હા પર હમ્લેકે લિએ જાએં.

ક્યા તુમ્મેં કોઈ હે જિસે યહ મા'લૂમ ન હો કે મૈં તુમ્હારા અમીર ઔર સિપાહ સાલાર હૂં ? ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને પૂછા ઔર સબકી તરફ દેખને લગે. ઉન્હેં કોઈ જવાબ ન મિલા તો ઉન્હોંને કહા, મૈં નહીં જાન્તાકે તુમ ખલીફતુલ્મુસ્લિમીનકે સાથ ક્યા મુઆહદા કરકે

આએ હો. મૈં યહ જાન્તા હૂં કે ખલીફાને મુઝે હુકમ દિયા થા કે જહાં ભી ઈસ્લામસે ઈન્હિરાફકી ખબર મિલે ઔર જહાં ભી મદીનાકે સાથ કિએ હૂએ મુઆહદોંકી ખિલાફ વર્ઝી નઝર આએ , વહાં તક જાઓ ઔર ઈસ્લામકા તહફ્ફુઝ(હિફાઝત) કરો. મૈંસિપાહ સાલાર હૂં. અપની ઝિમ્માદારિયાં પૂરી કરનેકે લિએ અગર મુઝે કોઈ ઐસી કારવાઈ કરની પળેગી જો ખલીફહકે અહકામમેં શામિલ નહીં હોગી તો મૈં વહ કારવાઈ ઝરૂર કરૂંગા... ખિલાફતકે અહકામ મેરે પાસ આતે હૈં તુમ્હારે પાસ નહીં.

હમ્ને કોઈ કાસિદ આતા નહીં દેખા અન્સારીમેંસે કિસીને કહા.

મૈં ઉસ્કા જવાબ દેના ઝરૂરી નહીં સમઝતા ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને જુંજલા કર કહા, ઔર મૈં કિસી ઐસે આદમીકો અપની સિપાહમેં નહીં દેખના ચાહતા જિસ્કે દિલમેં ઝરાસા ભી શક ઔર શુબા હો. મુઝે અલ્લાહકી ખૂશ્નૂદી ચાહિએ. મુઝે અલ્લાહકે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી મુકદસ રૂહકી ખૂશ્નૂદી ચાહિએ. અગર તુમ્હેં અપની ઝાતકી ખૂશ્નૂદી ચાહિએ તો જાઓ. અપને આપકો ખૂશ કરો. મેરે લિએ મુહાજિરીન કાફી હે ઔર મેરે સાથ નવ મુસ્લિમ હે, મૈં ઉન્હેં ભી કાફી સમઝતા હૂં.

મશ્હૂર મુઅર્રિખ તબ્રીને લિખ્ખા હે કે અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપને અહકામમેં શામિલ કિયા થા કે બનૂ અસદકે સરદાર તલીહાકી સરકોબીકે બા'દ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે દસ્તે બત્હા તક જાએંગે જહાંકે અમીર માલિક બિન નૂવેરહને ઝકાત ઔર મહસૂલાતકી અદાઈગી નહીં કી ઔર વહ ઈસ્લામસે મુન્હરિફ હો કર ઈસ્લામકા દુશ્મન બન ગયા હે.

તબ્રી ઔર દીગર મુઅર્રિખોંને ભી લિખ્ખા હે કે અન્સાર બઝાખામેં રહ ગએ ઔર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપને મુજાહિદીનકો ઉન્કે બગૈર બત્હા લે ગએ. જબ યહ લશ્કર બઝાખાસે ચલા તો અન્સારને બાહમ સલાહ મશ્વરહ કિયા. વહ મહસૂસ કરને લગે થે કે ઈત્ની દૂરસે ઈકટ્ઠે આએ થે. ઈકટ્ઠે લળાઈયાં લળી ઔર અબ હમમેં ફૂટ પળ ગઈ હે. હમેં પીછે નહીં રહના ચાહિએ થા.

ઔર ઈસ લિએ ભી હમેં પીછે નહીં રહના ચાહિએ થા અન્સારમેંસે એકને કહા, કે મુહાજિરીન ઔર નવ મુસ્લિમોંને ફત્હ હાસિલ કર લી તો

ઉસ્મેં હમેશા નામ નહીં હોગા. હમેં મદીના જા કર શર્મસારી હોગી.

ઔર ઈસ લિએ ભી એક ઔરને કહા કે ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી કહીં શિકસ્ત હુઈ તો મદીનામેં લોગ હમ પર લઅનત ભેજેંગે કે હમ્ને મદીનાસે ઈત્ની દૂર મુહાઝ પર જા કર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ઔર અપને સાથિયોંકો ધોકા દિયા. હમ મલઉન કહલાએંગે.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે દસ્તે, બઝાખાસે દૂર નીકલ ગએ. એક તેઝ રફ્તાર ઘૂળ સવાર પીછેસે આન મિલા ઔર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે પાસ જા કર ઘીળા રોકા.

ક્યા તુમ અન્સારમેંસે નહીં હો જો પીછે રહ ગએ હો ? ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને પૂછા.

હાં અમીરે લશ્કર! સવારને કહા મેં ઉન્હીં મેંસે હૂં, મુઝે ઉન્હોંને ભેજા હે કે મેં આપસે કહૂં કે ઉન્કા ઈન્તિઝાર કરેં વહ આ રહે હેં.

ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપને દસ્તોંકો રોક લિયા. કુછ દેર બા'દ તમામ અન્સાર આ ગએ ઔર દસ્તે બત્હાકી તરફ રવાના હો ગએ.

★

લૈલા ! બત્હમેં માલિક બિન નૂવેરહ અપની બીવીસે કહ રહા થા, તૂને મુઝે મુહબ્બત દી હે. તેરે હુસ્નને ઔર તેરી નશીલી આંખોને મેરે શઉરોંમેં નઈ રૂહ ડાલી હે. અબ મુઝે હોંસલા દો લૈલા ! મેરે દિલમેં ખોફને આશિયાના બના લિયા હે.

મેંને તુઝે પેહલે દિન કહા થા ગુરૂર ઔર તકબ્બુર છોળ દે માલિક ! લૈલાને કહા, લેકિન તુમ ઈત્ની દૂર નિકલ ગએ કે ઈન્સાનોંકો ચૂંટિયાં સમઝ કર મસલ ડાલા.

મત યાદ દિલા મુઝે મેરે ગુનાહ લૈલા ! માલિક બિન નૂવેરહને કહા, ગુનાહોંને મેરી બહાદુરીકો ડસ લિયા હે.

આજ ક્યા બાત હો ગઈ હે કે તુમ પર ઈત્ના ખોફ તારી હો ગયા હે?

બાત પૂછતી હો લૈલા? માલિક બિન નૂવેરહને કહા, યહ મૌતકી બાત હે. મેરા દિલ ગવાહી દે રહા હે કે મેરા તેરા સાથ ખત્મ હો રહા હે... મેંને

અપને જાસૂસ બળી દૂર દૂર તક ભેજ રખ્ખે હૈં. આજ એક જાસૂસ આંયા હે. ઉસ્ને બતાયા હે કે મુસલમાનોંકા લશ્કર બળી તેઝીસે ઈધર આ રહા હે. અગર લશ્કરકી રફતાર યહી રહી તો પરસોં શામ તક યહાં પહુંચ જાએગા.

ફિર તય્યારી કરો લૈલાને કહા, કબીલોંકો ઈકઠ્ઠા કરો.

કોઈ મેરા સાથ નહીં દેગા, માલિકને ડરે હૂએ લેહજેમેં કહા. મૈંને વકીઅ ઔર સજ્જાહકે સાથ મીલ કર અપને કબીલોંકા જો ખૂન બહાયા હે વહ કોઈ નહીં બખ્શેગા. ઉન્સે મુસાલેહત તો કર લી થી લેકિન દિલ ફટે હૂએ હૈં. મેરે કબીલેકી મદદકો કોઈ નહીં આએગા.

ફિર આગે બળ્હો ઔર મુસલમાનોંકે સિપેહ સાલારસે કહો કે તુમ્ને ઈસ્લામ તર્ક નહીં કિયા, લૈલાને કહા શાયદ વહ તુમ્હેં બખ્શ દેં.

નહીં બખ્શેંગે માલિકને કહા, નહીં બખ્શેંગે ઉન્હોંને કિસીકો નહીં બખ્શા.

માલિક બિન નૂવેરહ પર ખોફ તારી હોતા ચલા ગયા. ઉસે ખબરે મિલ રહી થી કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા લશ્કર કરીબ આ રહા હે. ઉસ્ને અપને કબીલેકો ઈકઠ્ઠા કિયા.

એ બનૂ યર્બૂઅ ! ઉસ્ને કબીલેસે કહા, હમ્સે ગલતી હૂઈ કે હમ્ને મદીનાકી હુકમરાનીકો તસ્લીમ કિયા ઔર ઉન્સે મુન્હરિફ હૂએ. ઉન્હોંને હમેં અપના મઝહબ દિયા જો હમ્ને કબૂલ કિયા ફિર નાફર્માન હો ગએ. વહ આ રહે હૈં. સબ અપને ઘરોં મેં ચલે જાઓ ઔર દરવાઝે બંદ કર લો. યહ નિશાની હે કે તુમ ઉન્કે ખિલાફ હથિયાર નહીં ઉઠાઓગે. ઉન્કે બુલાને પર ઉન્કે સામને નિહત્તે જાઓ. કુછ ફાઈદહ ન હોગા મુકાબલેમેં.... જાઓ, અપને ઘરોંકો ચલે જાઓ.

લોગ સર ઝુકાએ હૂએ અપને ઘરોંકો ચલે ગએ.

★

નવમ્બર ૬૩૨ ઈસ્વી, (શઅબાન ૧૧ હિજરી)કે પેહલે હફતેમેં ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ બત્હા પહુંચ ગએ. ઉન્હોંને અપને લશ્કરકો મુહાસરેકી તર્તીબમેં કિયા, મગર ઐસે લગતા થા જૈસે બત્હા ઉજળ ગયા હો. શહરકા દિફાઅ કરનેવાલે તો નઝર હી નહીં આતે થે,કોઈ દૂસ્રા ભી દિખાઈ ન દિયા. કિસી મકાનકી છત પર એક ભી સર નઝર નહીં આ રહા થા. ક્યા માલિક બિન નૂવેરહ અપને આપકો ઈત્ના ચાલાક સમઝતા હે કે

મુઝે ઘેરેમેં લે લેંગા? ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપને સાલારોંસે કહા, મુહાસરેકી તર્તીબ બદલ દો ઔર અપને અકબકા ખયાલ રખો. મૈં બસ્તીકો આગ લગા દૂંગા. વહ યહાંસે નિકલ ગએ હૈં. અકબસે હમ્લા કરેંગે.

ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઝિંદા દિલ, બે ખોફ ઔર મુહીમ જૂ થે. ઉન્કે અહકામ બળે સખ્ત હુવા કરતે થે ઉન્હોંને અપને દસ્તોંકો ઈસ તર્તીબમેં કર દિયા કે અકબસે હમ્લા હો તો રોક લેં ઔર અગર ઉસ્કે સાથ હી શહરસે ભી હમ્લા હો જાએ તો દોનોં તરફ લળા જાએં. મુસલમાનોંકો ઉસ દૂશ્વારીકા સામના થા કે ઉન્કી નફરી થોળી થી ઔર વહ અપને મુસ્તકર (મદીના) સે બહૂત દૂર થે. ઉન્હોંને જિન કબીલોકો મુતીઅ કિયા થા, ઉન્કી બસ્તિયોંકો અડ્ડે બના લિયા થા લેકિન અભી વહાંકે લોગોં પર પૂરી તરહ ભરોસા નહીં કિયા જા સકતા થા. યહ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી પુર જોશ ઔર માહિરાના કિયાદત થી જો મુજાહિદીનકી કલીલ તઅદાદમેં બિજલિયોં જૈસા કહર પેદા કિએ રખતી થી.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને બસ્તીમેં એક દસ્તા દાખિલ કિયા તો ઉસ પર એક ભી તીર ન આયા. હર મકાનકા દરવાઝા બંદ થા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને યહ ખામોશી દેખી તો વહ ખૂદ બસ્તીમેં દાખિલ હૂએ.

માલિક બિન નૂવેરહ ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કઈ બાર માલિકકો પુકારા ઔર કહા, બાહર આ જાઓ, નહીં આઓગે તો હમ બસ્તીકો આગ લગા દેંગે.

તુજ પર ખુદાકી સલામતી હો. એક છતસે એક આદમીકી આવાઝ આઈ, મત જલા હમારે ઘરોંકો. વહ જિસે તૂ બુલા રહા હે, યહાં નહીં હે, યહાં કોઈ નહીં લળેગા.

અલ્વલીદકે બેટે ! એક ઔર છતસે આવાઝ આઈ, ક્યા તૂ દેખ નહીં રહા કે હમ અપને મકાનોકે બંદ દરવાઝોંકે પીછે બેઠે હૈં ? ક્યા મદીનામેં યહ રિવાજ નહીં કે બંદ દરવાઝા એક ઈશારા હે કે આ જાઓ, હમ તુમ્હારે ખિલાફ હથિયાર નહીં ઉઠાએંગે.

બેશક મૈં યહ ઈશારહ સમઝતા હૂં , ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા. મકાનોકે દરવાઝે ખોલ દો ઔર બાહર આ જાઓ. ઔરતોં

ઔર બચ્ચો પર કોઈ જબર નહીં, ઉન્કી મર્ઝી હે બાહર આએં યા ન આએ.

લોગોંકો રસમ વ રિવાજ મા'લૂમ થા. વહ હથિયારોંકે બગૈર બાહર આ ગએ. ઓરતેં ઔર બચ્ચે ભી નિકલ આએ. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપને દસ્તોંકો હુકમ દિયા કે હર ઘરકે અંદર જા કર દેખેં કોઈ આદમી અંદર ન રહે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ખાસ તોર પર હુકમ દિયા કે કિસી ઘરમેં કિસી ચીઝકો હાથ ન લગાયા જાએ. ન કિસી પર હલ્કા સા ભી તશદ્દુદ કિયા જાએ.

માલિક બિન નૂવેરહકે કિલ્આ નુમા મકાનમેં ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ખૂદ ગએ. વહાં સામાન પળા થા. ઐસે લગતા થા જૈસે યહાંકે રહનેવાલે કુછ હી દેર પેહલે યહાંસે નિકલે હો. બસ્તીસે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ઈત્ના હી પતા ચલા કે માલિક બિન નૂવેરહ અપને કબીલેકો યહ કહ કર કે વહ મુસલમાનોકે ખિલાફ હીથયાર ન ઉઠાએ, લૈલાકો સાથ લે કર બસ્તીસે નિકલ ગયા હે. જિન્હોંને ઉસે જાતે દેખા થા, ઉન્હોંને સિમ્ત બતાઈ જિધર વહ ગયા થા. માલિક ઘોળે પર ઔર લૈલા ઊંટ પર સવાર થી.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઈર્દ ગિર્દકી બસ્તીયોંકો અપને આદમી ભેજ દિએ ઔર કુછ આદમી ઉસ સિમ્ત રવાના કિએ જીધર બતાયા ગયા થા કે માલિક ગયા હે. વહ સહરા થા. ઊંટ ઔર ઘોળેકે કદમોંકે નિશાન બળે સાફ થે. યહ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે આદમિયોંકો એક બસ્તીમેં લે ગએ. યહ બનૂ તમીમકી એક બસ્તી થી.

એ બનૂ તમીમ ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે આદમીયોં મેંસે એક ને બુલંદ આવાઝસે કહા, માલિક બિન નૂવેરહકો ઔર બત્હાકા કોઈ ઔર આદમી જો યહાં છુપા હુવા હો, ઉસે હમારે હવાલે કર દેં. અગર વહ હમારી તલાશી પર મિલે તો ઈસ બસ્તીકો આગ લગા દી જાએગી.

જરા હી દેર બા'દ માલિક બિન નૂવેરહ લૈલાકે સાથ બાહર આયા ઔર અપને આપકો ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે આદમિયોંકે હવાલે કર દિયા. બનૂ યર્બૂઅકે ચંદ સરકર્દા આદમી ભી જો યહાં આ કર છુપ ગએ થે, બાહર આ ગએ. ઈન સબકો માલિક બિન નૂવેરહકે સાથ બત્હા લે આએ. લૈલા ભી સાથ થી.

★

માલિક બિન નૂવેરહ ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને માલિકકો અપને સામને બુલા કર પુછા, ક્યા યહ ગલત હે કે તુમ્ને ઝકાત ઔર મહસૂલ મદીનાકો ભેજનેકે બજાએ લોગોંકો વાપસ કર દિએ થે?

મેં અપને કબીલેકો યહ કહ કર નિકલા થા કે મુસલમાનોંકા મુકાબલા ન કરના, માલિક બિન નૂવેરહને જવાબ દિયા. મેંને ઉન્હેં યહ ભી કહા થા કે મુસલમાન હો જાઓ ઔર ઝકાત અદા કરો.

ઔર તુમ ખૂદ ઈસ લિએ રૂપોશ હો ગએ થે કે તુમ ઈસ્લામસે મુનહરિફ હો ગએ થે, ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા. ઔર તુમ મુનહરિફ હી રહના ચાહતે હો... તુમને અપને શેરોંમેં લોગોં સે કહા થા કે વહ ઝકાત ઔર મહસૂલ અદા ન કરે ઔર તુમ્ને ઉન્હેં કહા થા કે ઈસ્લામી હુકૂમતકે અહકામકી તુમ ખિલાફ વર્ઝી કરોગે જો તુમને કી.

હાં વલીદકે બેટે ! માલિકને કહા, મેંને ખિલાફ વર્ઝી કી લેકિન મેં અપને કબીલે સે કહ રહા હૂં કે અબ વહ ખિલાફ વર્ઝી ન કરેં.

ઔર તુમ્ને સજ્જાહકી ઝૂટી નુબુવ્વતકો તસ્લીમ કિયા ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, ઔર ઉસ્કે સાથ મિલ કર લોગોંકો કત્લ કિયા ઔર ઉન્હેં લૂટા ઔર તુમ્ને ઉન લોગોંકા કત્લેઆમ કિયા જિન્હોંને ઈસ્લામ કબૂલ કર લિયા થા.

માલિકને સર હિલા કર ઈસ જુર્મકા ઈકરાર કિયા.

ક્યા તૂ મુઝે બતા સકતા હે કે મેં તુઝે કત્લ કયૂં ન કરૂં? ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા.

મેં જાન્તા હૂં કે તુમ્હારે ખલીફાને તુમ્હેં મેરે કત્લકા હુકમ નહીં દિયા માલિક બિન નૂવેરહને કહા.

ખુદાકી કસમ ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા મેં તુઝે ઝિંદા રહનેકા હક નહીં દે સકતા ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને વહ ઉજળી હૂઈ બસ્તિયાં દેખી થી જો માલિક બિન નૂવેરહ ઔર સજ્જાહને ઉજાળી થી. ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને માલિક બિન નૂવેરહકી બસ્તી બત્હા પર બિલા વજહ ચળાઈ નહીં કી થી. ઉન્હેં તમામ રિપોર્ટે મિલતી રહી થી કે ઉસ શખ્સને ઈસ ઈલાકેમેં મુસલમાનોંકો કિસ તરહ તબાહ વ બર્બાદ કિયા થા.

લે જાઓ ઉસે ઔર ઉસ્કે સાથિયોંકો જો ઉસ્કે સાથ રૂપોશ થે ઔર ઉન્હેં કત્લ કર દો ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને હુકમ દિયા.

ઉન્હેં જબ લે ગએ તો ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ઈત્તિલાઅ દી ગઈ કે એક બળી હી હસીન ઔરત જિસ્કા નામ લૈલા હે ઔર જો માલિક બિન નૂવેરહકી બીવી હે, અપને ખાવિંદકી ઝિંદગીકી ઈલ્તિજા લેકે આઈ હે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા કે ઉસે આને દો.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ એક સરદારકે ફરઝંદ થે. ઉન્હોંને અમીરાના ઘરાનેમેં પરવરિશ પાઈ થી ઈસ લિએ ઉન્કે દિલ વ દિમાગમેં વુસ્અત થી. વહ ખૂશ ઝોક, ખૂશ તબઅ, ઔર ઝિંદા મીઝાજ થે. લૈલા જબ ઉન્કે સામને આઈ તો ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઉસે કુછ દેર દેખતે હી રહે. વહ અભી જવાન થી.

ક્યા તુ અપને ખાવિંદકો મૌતસે બચાને આઈ હે ? ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને પૂછા.

ઉસ્કે સિવા મેરા ઔર મકસદ હો હી ક્યા સકતા હે? લૈલાને કહા.

અગર તૂ ઉસ વક્ત ઉસે ઉન જરાઈમસે રોક દેતી જબ વહ સમઝતા થા કે હર બસ્તી પર ઉસ્કી હુકમરાની હે તો આજ તૂ બેવહ ન હોતી, ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, ક્યા ઉસ્ને તુઝે બતાયા નહીં થા કે ઉસ્કી તલ્વારને કિત્ની ઔરતોંકો બેવહ કિયા હે? ઉસે મા'લૂમ નહીં થા કે ઉસ્કી ઝિંદગીમેં એક દિન ઈન્સાફકા ભી આએગા.

મેં ઉસ્કા હાથ નહીં રોક સકી લૈલાને કહા.

ઔર તૂ મેરા હાથ ભી નહીં રોક સકતી. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને કહા, યહ મેરા નહીં મેરે અલ્લાહકા હુકમ હે.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને લૈલાકી ઈલ્તિજા કબૂલ ન કી. લૈલા અભી ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે પાસ હી થી કે ઈત્તિલાઅ આઈ કે માલિક બિન નૂવેરહ ઔર ઉસ્કે સાથિયોંકો કત્લ કર દિયા ગયા હે.

★

ફિર એક ઐસા વાકિઆ હો ગયા જિસ્ને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે દસ્તોંમેં ઔર મદીનામેં હલ ચલ મચા દી. હુવા યૂં કે બત્હામેં હી ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને લૈલાકે સાથ શાદી કર લી.

અન્સારે મદીના ઈસ શાદી પર બહુત બરહમ હૂએ. અબૂ કતાદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અન્સારીને કસમ ખાઈ કે વહ આઈંદા ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી કિયાદતમેં કભી કિસી લળાઈમેં શરીક નહીં હોંગે. એ'તરાઝ કરનેવાલે કહતે થે કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને લૈલાકી ખૂબ સૂરતીસે મુતઅષ્ષિર હો કર ઉસ્કે ખાવિંદ માલિક બિન નૂવેરહકો ઈસ લિએ કત્લ કિયાકે લૈલાકે સાથ ખૂદ શાદી કર લેં.

ઈસ સિલ્સીલેમેં જો રિવાયત મશ્હૂર હૂઈ, ઉન્મેં એક યહ ભી હે કે લૈલા અપને ખાવિંદકી જાન બખ્શિકે લિએ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે પાસ આઈ ઔર ઉસ્ને બેઠ કર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે પાંવ પકળ લિએ, લૈલા સરસે બેહિજાબ રહતી ઔર બાલ ખુલે રખતી થી. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે પાંવ પર વહ જૂકી તો ઉસ્કે બાલ ઉસ્કે કંધો પર બિખર ગએ. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો યહ બાલ ઈત્ને અચ્છે લગે કે ઉન્હોંને કહા, અબ તો મેં તેરે ખાવિંદકો ઝરૂર કત્લ કરૂંગા.

યહ કહા જા સકતા હે કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ જો ખૂશ ઝોક ઔર ઝિંદા મિઝાજ થે, લૈલાકે હુસ્નસે મુતઅષ્ષિર હૂએ હોંગે લેકિન ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ વહ શખ્સિયત થી જિસ્ને બિસ્તરે મિગ(મૌત) પર કહા થા કે મેરે જિસ્મ પર કોઈ જગહ ઐસી હે જિસ પર જિહાદકા ઝખ્મ ન આયા હો? ઉન્કા કિર્દાર ઈત્ના કમઝોર નહીં હો સકતા થા કે વહ એક ઔરતકે ખાતિર અપને રૂત્બેકા ના જાઈઝ ફાઈદહ ઉઠાતે.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે હકમેં બાત કરનેવાલોંને કહા હ કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને માલિક બિન નૂવેરહ ઔર ઉસ્કે સાથિયોંકો કૈદમેં ડાલ દિયા થા, ઔર ઉન્હે મદીના ભેજના થા. રાત બહુત સર્દ થી. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ખયાલ આયા કે કૈદી સર્દીસે ઠિઠુર રહે હોંગે. ઉન્હોંને હુકમ દિયા (દાફિઉ અસ્રાકુમ) ઉસ્કા તર્જુમા હે, કૈદિયોંકો ગર્મી પહુંચાઓ. કનાનાકી ઝુબાન મેં મુદાફહકા લફ્ઝ કત્લકે મઅનોંમેં ઈસ્તિઅમાલ હોતા હે. બદકિસ્મતીસે યહ કૈદી જિન આદમિયોંકે પહરેમેં થે વહ કનાનાકે રહનેવાલે થે. ઉન્હેં યહ ભી મા'લૂમ થા કે માલિક બિન નૂવેરહ ઔર ઉસ્કે સાથિયોંકે જરાઈમ કિત્ને સંગીન હેં ચુનાંચે ઉન્હોંને 'ગર્મી પહુંચાઓ'કો કત્લકે મઅનોંમેં લિયા ઔર માલિક ઔર ઉસ્કે

સાથિયોંકો કત્લ કર દિયા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો પતા ચલા તો ઉન્હોંને કહા, અલ્લાહ જો કામ કરના ચાહતા હે વહ હો કે રહતા હે.

ઈન દોકે અલાવા ઔર ભી રિવાયાત મુખ્તલિફ તારીખોંમેં આઈ હે જો એક દૂસરેકી તર્દીદ કરતી હે. ઉન્મેં બા'ઝ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે હકમેં જાતી હે બા'ઝ ખિલાફ. મુખાલિફાના રિવાયતકે મુસન્નિફોકે મઝહબી ફિર્કોંકો દેખો તો સાફ પતા ચલતા હે કે ઉન્કે એક એક લફઝમેં તઅસ્સુબ ભરા હુવા હે ઔર વહ ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો રૂસ્વા કર રહે હૈં.

તારીખમેં મુતઝાદ કહાનિયાં મિલતી હે લેકિન કિસી ભી મુઅર્રિખને યહ નહીં લિખ્ખા કે ઈસ શાદી પર લૈલાકા રદ્દે અમલ ક્યા થા. ક્યા લૈલાને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો મજબૂર હો કર કબૂલ કિયા થા યા વહ ખૂશ થી કે એક અઝીમ સિપાહ સાલારકી બીવી બન ગઈ હે. જિસ્કી ફુતૂહાતકે ચર્ચે સર ઝમીને અરબકે ગોશે ગોશે તક પહુંચ ગએ હે.

ઉસ વક્તકે જંગી રિવાજકે મુતાબિક લૈલા માલે ગનીમત થી. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઉસે લોંડી બના કર ઉસે અપને પાસ રખ સકતે થે. તારીખમેં એક ઈશારા ઐસા મિલતા હે જો ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે હકમેં જાતા હે. વહ યૂં હે કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉસે કિસીકી યા અપની લોંડી બનનેસે બચા લિયા થા. વહ ઈત્ની હસીન થી કે શેહઝાદી લગતી થી. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ જાન્તે થે કે લોંડિયોંકી ઝિંદગી ક્યા હોતી હે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને દેખ લિયા થા કે લૈલા જિત્ની ખૂબ સૂરત હે ઈત્ની હી ઝહીન ઔર દાના હે. ઉન્હોંને ઈસ ઔરતકી સલાહિયતોંકો તબાહીસે બચા લિયા થા.

★

યહ ખબર મદીના ભી પહુંચ ગઈ કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને માલિક બિન નૂવેરહકો કત્લ કરકે ઉસ્કી બીવીસે શાદી કર લી હે. ખબર પહુંચી ભી સીધી ખલીફતુલ મુસ્લિમીન અબૂબક્ર સિદ્દીક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે પાસ ઔર ખબર પહુંચાનેવાલે અબૂ કતાદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અન્સારી થે જો ઈસ શાદી પર નારાઝ હો કર મદીના ચલે ગએ થે. અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઈસ ખબરકો ઝિયાદા

એહમિયત ન દી. ઉન્હોંને કહા કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને સૈફુલ્લાહકા ખિતાબ દિયા થા. ઉન્કે ખિલાફ વહ કોઈ કારવાઈ નહીં કરેંગે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કિસી ઝિંદા આદમીકી બીવીકો વર્ગલા કર અપની બીવી નહીં બનાયા.

અબૂ કતાદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અન્સારી ખલિફા અબૂબક્ર સિદ્દીક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે જવાબસે મુત્મઈન ન હૂએ. વહ ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે પાસ ચલે ગએ ઔર ઉન્હેં ઐસે અંદાઝસે લૈલાકી ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે સાથ શાદીકી ખબર સુનાઈ જૈસે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અય્યાશ ઈન્સાન હોં ઔર ઉન્કી ઐશ પરસ્તી ઉન્કે ફરાઈઝ પર અષર અંદાઝ હો રહી હો. ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ગુસ્સેમેં આ ગએ ઔર અબૂ કતાદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો સાથ લે કર અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે પાસ ગએ.

ખલિફતુલ મુસ્લિમીન ! ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે કહા, ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા જુર્મ મા'મૂલી નહીં. વહ કૈસે ષાબિત કર સકતે હે કે બનૂ યર્બૂઅકે સરદાર માલિક બિન નૂવેરહકા કત્લ જાઈઝ થા.

મગર તુમ ચાહતે ક્યા હો ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ? અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને પૂછા.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી મઅઝૂલી ! ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, સિર્ફ મઅઝૂલી નહીં ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ગિરફ્તાર કરકે યહાં લાયા જાએ ઔર ઉન્હેં સઝા દી જાએ.

ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, મૈં ઈત્ના માન લેતા હૂં કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે ગલતી હૂઈ હે લેકિન યહ ગલતી ઈત્ની સંગીન નહીં કે ઉન્હેં મઅઝૂલ ભી કિયા જાએ ઔર સઝા ભી દી જાએ.

ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે પીછે પળે રહે. દર અસલ ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઈન્તિહા દર્જેકે ઈન્સાફ પસંદ ઔર ડિસિપ્લીનકી પાબંદીમેં બહુત સખ્ત થે. વહ નહીં ચાહતે

થે કે સાલારોંમેં કોઈ ગલત હરકત રિવાજ પા જાએ.

નહીં ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને કહા મૈં ઉસ શમ્શીરકો નિયામમેં નહીં ડાલ સકતા જિસે અલ્લાહને કાફિરોં પર મુસલ્લત કિયા હો.

ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ મુત્મઈન ન હૂએ. અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ભી નારાઝ નહીં કરના ચાહતે થે. ઉન્હોંને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો મદીના બુલવા લિયા.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ બળી મુસાફત તે કરકે બહુત દિનોં બા'દ મદીના પહુંચે ઔર સબસે પેહલે મસ્જિદે નબવીમેં ગએ. ઉન્હોંને અપને અમામેં મેં એક તીર ઉળસ રખા થા. ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ મસ્જિદમેં મૌજૂદ થે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો દેખ કર ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ તૈશમેં આ ગએ. વહ ઉઠે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે અમામેંસે તીર ખીંચ કર નિકાલા ઔર ઉસે તોળ કર ફેંક દિયા.

તુમ્ને એક મુસલમાનકો કત્લ કિયા હે, ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ગુસ્સેસે કહા ઔર ઉસ્કી બેવાકો અપની બીવી બના લિયા હે. તુમ સંગસાર કર દેનેકે કાબિલ હો.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ડિસિપ્લીનકે પાબંદ થે. વહ ચુપ રહે. ઉન્હોંને ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે ગુસ્સેકો કબૂલ કર લિયા વહ ખામોશી સે મસ્જિદસે નિકલ આએ ઔર ખલીફતુલ મુસ્લિમીન અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે હાં ચલે ગએ. ઉન્હેં અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને હી જવાબ તલબીકે લિએ બુલાયા થા. અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે કહને પર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને માલિક બિન નૂવેરહકે તમામ જરાઈમ સુનાએ ઔર ષાબિત કિયા કે વહ મુસલમાન નહીં બલ્કે મુસલમાનોંકા દુશ્મન થા.

અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે બહુત ખફા હૂએ ઔર ઉન્હેં તંબીહ કી કે આઈંદા વહ ઐસી કોઈ હરકત ન કરેં જો દૂસ્રે સાલારોંમેં ગલત રિવાજકા બાઅષ બને. અબૂબક્ર

રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને (તબરી ઔર હૈકલકે મુતાબિક) ફેસ્લા સુનાયા કે મફતૂહા કબીલેકી કિસી ઔરતકે સાથ શાદી કર લેના ઔર ઈદતકા અર્સા પૂરા ન કરના અરબોંકે રિવાજકે ઐન મુતાબિક હે. ઈસ ઔરતકો આખિર લોંડી બનના થા. યહ ઉસ્કે આકાકી મર્ઝી હે કે ઉસે લોંડી બનાએ રખ્ખે યા ઉસે નિકાહમેં લે લે.

અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપને ફેસલેમેં કહા કે ઈસ વક્ત મુસલમાન હર તરફસે ખત્રોંમેં ઘિરે હૂએ હેં. કબીલે બાગી હોતે જા રહે હેં. અપને પાસ નફરી બહુત થોળી હે ઈન હાલાતમેં અગર કોઈ સાલાર દુશ્મનકે કિસી સરદારકો ગલતીસે કત્લ કરા દેતા હે તો યહ સંગીન જુર્મ નહીં.

ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ખલીફતુલ મુસ્લિમીન અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને યહ કહ કર ઠંડા કિયા કે ઈસ્લામકા એક બળા દુશ્મન મુસય્લમા બિન હનીફ જિસ્ને નુબુવ્વતકા દઅવા કર રખા હે, જંગી તાકત બન ગયા હે. ઉસ્કે પાસ કમ વ બેશ ચાલીસ હઝાર નફરીકા લશ્કર હે ઔર ઈકરમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઈબ્ને અબૂ જહલ ઉસ્સે શિકસ્ત ખા ચુકે હે અબ સબકી નઝરેં ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી તરફ ઉઠ રહી હે. અગર મુસ્લિમાકો શિકસ્ત ન દી ગઈ તો ઈસ્લામ મદીનામેં હી રહ જાએગા. ઉસ કામ્યાબીકે લિએ સિર્ફ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ મોઝૂં હેં.

ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ખામોશ રહે. ઉન્હેં ભી ઈન ખત્રોંકા એહસાસ થા. અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો હુકમ દિયા કે ફોરન અબ્તાહ જાએં ઔર વહાંસે યમામા પર ચળાઈ કરકે ઈસ ફિત્નેકો ખત્મ કરેં.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ એક બળી હી ખતરનાક જંગ લળનેકે લિએ રવાના હો ગએ.

******

દિસમ્બર ૬૩૨ ઈસ્વી (શવ્વાલ ૧૧ હિજરી)કે તીસરે હફ્તેમેં ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને તેરહ હઝાર મુજાહિદીનસે મુર્તદીનકે ચાલીસ હઝારસે ઝિયાદા લશ્કરકે ખિલાફ યમામાકે મુકામ પર વહ જંગ લડી જિસે ઈસ્લામકી પહલી ખૂન રેઝ જંગ કહા જાતા હે. ઈસ જંગકી આખરી લડાઈ એક વસીઅ બાગ હદ્દે યકતુર્રહમાનમેં લડા ગયા થા. વહાં દોનોં તરફ ઈસ કદર જાની નુકસાન હુવા થા કે હદ્દે યકતુર્રહમાનકો લોગ હદ્દે યકતુલ મૌત(મૌતકા બાગ) કહને લગે. આજ તક ઉસે હદ્દે યકતુલ મૌત કહા જાતા હે.

ઉસ વક્ત ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ મદીનામેં થે. ઉન્હેં ખલીફતુલ મુસ્લિમીન અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી ઉસ શિકાયત પર જવાબ તલબીકે લિએ મદીના બુલાયા થા કે ઉન્હોંને માલિક બિન નૂવેરહકો કત્લ કરવાકે ઉસકી બીવી લૈલાકે સાથ શાદી કર લી થી. અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉન હાલાતકો દેખતે હૂએ જિન્મેં ઈસ્લામ ઘિર ગયા થા, ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે હકમેં ફેસ્લા દિયા ઔર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો વાપસ બત્હા જાને ઔર યમામાકે મુસય્લમા કઝઝાબકે ફિત્નેકો ખત્મ કરનેકા હુકમ દિયા થા.

મુસય્લમા કઝઝાબકે મુતઅલ્લિક બતાયા જા ચુકા હે કે ઉસ્ને નુબુવ્વતકા દઅવા કર રખા થા. ઉસકે પેરોં કારોકી તઅદાદ ઈત્ની ઝિયાદા હો ગઈ થી કે ઉસકા લશ્કર મુસલમાનોંકે લિએ ખત્રા બન ગયા થા ઉસ વક્ત તક મુસલમાન એક તાકત બન ચુકે થે લેકિન મુસ્લિમાકી તાકત બડતી જા રહી થી. યહ મદીનાકે લિએ ભી ખત્રા થા ઔર ઈસ્લામકે લિએ ભી. મદીના સલ્તનતે ઈસ્લામિયાંકા મર્કઝ થા.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા લશ્કર બત્હામેં થે. વહીં ઉન્હોંને માલિક બિન નૂવેરહકો સઝાએ મોત દી ઔર ઉસકી ઈન્તિહાઈ હસીન બીવી લૈલાકે સાથ શાદી કી થી. લૈલા વહીં થી. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ બત્હાકો રવાના હો ગએ. ઉન્હેં મા'લૂમ થા કે ઉન્કે પુરાને સાથી સાલાર

ઈકરમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઉસી ઈલાકેમેં અપને લશ્કરકે સાથ મૌજૂદ હે ઔર મુસ્લિમાકે ખિલાફ મદદકો પહૂંચેંગે.

ઈકરમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ બિન અબૂ જહલ ઉન ગ્યારહ સાલારોંમેં સે થે જિન્હેં ખલિફતુલ મુસ્લિમીનને મુખ્તલિફ ઈલાકોંમેં મુર્તદ ઔર બાગી કબાઈલકી સરકોબીકે લિએ ભેજા થા. દૂસ્રે કબીલે ઈત્ને તાકતવર નહીં થે જિત્ના મુસ્લિમાકા કબીલા બનૂ હનીફાકા થા, ઈસ લિએ ઈસ ઈલાકેમેં ઈકરમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ભેજા ગયા થા. ઉન્કે પીછે પીછે એક ઔર સાલાર શર્જીલ બિન હસનાકો ભેજ દિયા ગયા. ખલીફા અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને સાલાર શર્જીલકો યહ હુકમ દિયા થા કે વહ ઈકરમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો મદદ દેંગે.

ઈકરમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ યમામાકી તરફ જા રહે થે. યહ દો અઢાઈ મહીને પેહલેકી બાત હે. ઉસ વક્ત ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ તલીહાસે નબ્રો આઝમા થે. ઉન્હોંને તલીહાકો બહુત બૂરી શિકસ્ત દી થી. યહ ખબર ઈકરમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ તક પહુંચી તો વહ જોશમેં આ ગએ. ઉન્હોંને અભી કિસી કબીલેકે ખિલાફ જંગીકારવાઈ નહીંકી થી. કુછ દિનો બા'દ ઈકરમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ખબર મિલીકે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને સલ્માકે તાકતવર લશ્કરકો શિકસ્ત દી હે.

મુઅર્રિખ લિખતે હૈં કે ઈકરમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ પર ઈન્સાની ફિતરતકી એક કમઝોરી ગાલિબ આ ગઈ. ઉન્હોંને અપને સાથી સાલારોંસે કહા કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફત્હ પર ફત્હ હાસિલ કરતે જા રહે હૈં ઔર ઉન્હેં અભી લળનેકા ભી મૌકા નહીં મિલા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઔર ઈકરમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઈસ્લામ કબૂલ કરનેસે પેહલેકે સાથી ઓર એક જૈસે જંગજૂ ઔર મૈદાને જંગકે એક જૈસે કાઈદ થે.

ક્યૂં ન હમ એક ઐસી ફત્હ હાસિલ કરેં જિસ્કે સામને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી તમામ ફુતૂહાતકી એહમિયત ખત્મ હો જાએ, ઈકરમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપને માતેહત સાલારોંસે કહા. મુઝે ઈત્તિલાઅ મિલ ચુકી હે કે શર્જીલ બિન હસના હમારી મદદકો આ રહે હૈં મા'લૂમ નહીં વહ કબ પહુંચે. મેં ઝિયાદા ઈંતિઝાર નહીં કર સકતા. મેં

મુસય્લમા પર હમ્લા કરૂંગા.

મુસય્લમા મઅમૂલી અકલ વ ઝહાનતકા આદમી નહીં થા. ઉસે મા'લૂમ થા કે મુસલમાન ઉસ્કી નુબુવ્વતકો બરદાશ્ત નહીં કર રહે ઓર કિસી ભી રોઝ ઈસ્લામી લશ્કર ઉસ પર હમ્લા કર દેગા. ઉસ્ને અપને ઈલાકેકે દિફાઅકા બંદો બસ્ત કર રખ્ખા થા જિસ્મેં દેખ ભાલ ઔર જાસૂસીકા ઈન્તિઝામ ભી શામિલ થા. ઈકરમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સોચે સમઝે બગૈર બળ્હતે ચલે ગએ. ઓર યમામાકે કરીબ પહુંચ ગએ. વહ ચુંકે જઝબાતસે મગ્લૂબ હો કર જા રહે થે. ઈસ લિએ એહતિયાત ન કર સકે કે દુશ્મન દેખ રહા હોગા. ઉન્હેં દુશ્મનકે જાસૂસોંને દેખ લિઆ ઔર મુસ્લિમાકો ઈત્તિલાઅ દી.

એક ઈલાકેમેં જહાં ઊંચે ટીલે ઔર ટેકરીયાં થીં, ઈકરમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો મુસ્લિમાકે કુછ આદમી દિખાઈ દિયે ઈકરમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉન પર હમ્લા કર દિયા મગર યહ મુસ્લિમાકા બિછાયા હુવા જાલ થા. મુસય્લમાને વહાં ખાસા લશ્કર છુપા રખા થા. જિસ્ને દાએં બાએંસે ઈકરમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે લશ્કર પર હમ્લા કર દિયા. ઈકરમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઈસ ગૈર મુતવક્કઅ સૂરતે હાલમેં સંભલ ન સકે. મુસ્લિમાકે લશ્કરને ઉન્હેં સંભલને દિયા હી નહીં. ઈકરમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે સાથ નામી ગિરામી ઔર તજરૂબાકાર સાલાર ઔર કમાનદાર થે લેકિન મૈદાન દુશ્મનકે હાથ થા. ઉસ્ને મુસલમાનોકી કોઈ ચાલ કામ્યાબ નહીં હોને દી. ઈકરમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો નુકસાન ઉઠા કર પસ્પા હોના પળા.

★

ઈકરમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપની શિકસ્તકો છુપા નહીં સકતે થે. છુપા લેતે તો લશ્કરમેંસે કોઈ મદીના ઈત્તિલાઅ ભેજ દેતા. ચુનાંચે ઈકરમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ખલીફતુલ મુસ્લિમીનકો લિખ ભેજા કે ઉન પર ક્યા ગુઝરી હે. ખલિફા અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો સખ્ત ગુસ્સા આયા. ઉન્હોંને ઈકરમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો વાઝેહ હુકમ દિયા થા કે શર્જીલકા ઈંતઝાર કરેં ઔર અકેલે મુસ્લિમાકે સામને ન જાએં મગર ઈકરમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને જલ્દ બાઝીસે કામ લિયા થા.

અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઈકરમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો જો તહરીરી પૈગામ ભેજા ઉસ્મેં ગુસ્સેકા ઈઝહાર ઈસ તરહ કિયા કે ઈકરમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ઈબ્ને અબૂ જહલ લિખનેકે બજાએ ઈબ્ને ઉમ્મેં ઈકરમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ (ઈકરમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી માંકે બેટે) લિખ્ખા. યહ અરબોમેં રિવાજ થા કે કિસીકી તોહીન મકસૂદ હોતી તો ઉસ્કે બાપકે નામકી બજાએ ઉસે ઉસ્કી માંસે મન્સૂબ કરતે થે. ઈસ્સે યહ ઝાહિર કિયા જાતા થા કે તુમ્હારી વલદિયત મશ્કૂક હે યા યહ કે તુમ અપને બાપકે બેટે નહીં હો. ખલીફતુલ મુસ્લિમીનને લિખ્ખા :

એ ઈબ્ને ઉમ્મેં ઈકરમા ! મેં તુમ્હારી સૂરત દેખના નહીં ચાહતા. મેં યહ ભી નહીં ચાહતા કે મદીના આઓ. તુમ આએ તો યહાંકે લોગોમેં માયૂસી ફેલાઓગે. મદીનાસે દૂર રહો. તુમ અબ યમામાકા ઈલાકા છોળ દો. ઔર હુઝૈફાકે સાથ જા મિલો ઔર અહલે અમ્માનસે લળો. વહાંસે ફારિગ હો કર અર્ફજાકી મદદકે લિએ મહરા ચલે જાના. ઉસ્કે બા'દ યમન જા કર મુહાજિરીને અબી ઉમય્યાસે જા મિલ્ના. જબ તક તુમ સાલારીકે મેંઅયાર પર પૂરે નહીં ઉતરતે મુઝે અપની સૂરત ન દિખાના. મેં તુમ્સે બાત તક નહીં કરૂંગા.

ખલીફતુલ મુસ્લિમીન અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને શર્જીલકો પૈગામ ભેજા કે વહ જહાં હે વહીં રહે ઔર જબ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ આએં તો અપના લશ્કર ઉન્કે સાથ કરકે ખૂદ ઉન્કે માતેહત હો જાએં.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો બતા દિયા ગયા થા કે શર્જીલકા લશ્કર ભી ઉન્હે મિલ રહા હે. વહ ખૂશ હૂએ કે અબ તો મુસ્લિમાકા મુકાબલા બેહતર તરીકેસે કર સકેંગે. ઉન્હેં તવક્કુઅ થી કે શર્જીલકા લશ્કર તાઝહ દમ હોગા મગર યહ લશ્કર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો મિલા તો વહ તાઝહ દમ નહીં થા. ઉસ્મેં કઈ મુજાહિદીન ઝખ્મી થે.

ક્યા હુવા શર્જીલ ? ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને પૂછા.

"નદામતકે સિવા મેરે પાસ કોઈ જવાબ નહીં, શર્જીલને કહા. મેંને ખલીફતુલ મુસ્લિમીનકી હુકમ ઉદૂલી કી હે. મેરે લિએ હુકમ થા કે ઈકરમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો મદદ દૂં મગર મેરે પહુંચનેસે પેહલે ઈકરમા

રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ મુસ્લિમાકે લશ્કરસે ટક્કર લે કર પસ્પા હો ચૂકે થે. ખબ્ત થા જિસ્ને મુજ પર ભી ગલ્બા પા લિયા કે"...

કે એક ફત્હ તુમ્હારે હિસાબમેં લિખી જાએ, બારીક બીન ઔર દૂરંદેશ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને તંઝિયા લેહજેમેં શર્જીલકા જવાબ પૂરા કરતે હૂએ કહા, અકેલે પથ્થરકી કોઈ તાકત નહીં હોતી શર્જીલ ! પથ્થર મિલ કર ચટ્ટાન બના કરતે હે, ફિર ઈસ ચટ્ટાનસે જો ટકરાતા હે વહ દૂસરી બાર ટકરાનેકે લિએ ઝિંદા નહીં રહતા. ખૂદ ગર્ઝી ઔર ઝાતી મફાદકા અંજામ દેખ લિયા તુમ્ને ? ઈકરમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ જૈસા તજુર્બાકાર સાલાર પિટ કર ઝલીલ હો ચુકા હે. મેં તુમ પર કરમ કરતા હૂં કે ખલીફાકો તુમ્હારી હિમાકત(નાદાની)કી ખબર નહીં હોને દૂંગા.

શર્જીલ બિન હસનાને ઈકરમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ જૈસી ગલત હરકતકી થી. ઉસ્ને ભી ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે બાઝી લે જાનેકે લિએ રાસ્તેમેં મુસ્લિમાકે લશ્કરસે ટક્કર લે લી ઔર પસ્પા હોના પળા.

★

મુસય્લમા કઝ્ઝાબ દરબાર લગાએ બેઠા થા. ઠિંગને કદવાલા યહ બદસૂરત ઈન્સાન જૈસે મુકમ્મલ નબી બન ચુકા થા. ઉસ્કા કબીલા બનૂ હનીફા તો ઉસે નબી માન હી ચુકા થા, દૂસ્રે કબીલેકે લોગ જૌક દર જૌક ઉસ્કી બૈઅતકે લિએ આતે ઔર ઉસ્કી એક જલક દેખનેકો બેતાબ રહતે થે. લોગોને ઉસ્કી કુવ્વત ઔર કરામાત દેખ લી થી. ઉસ્કે પેરોકારોને દો મુઅજીઝે ઔર દેખ લીએ થે. ઉન્હોંને મુસલમાનોંકે દો નામ વર સાલારોંકો ઝરા ઝરાસી દેરમેં મૈદાનસે ભગા દિયા થા.

મઝહબી ઔર નઝરિયાતી લિહાઝસે તો મુસલમાન રેશમકી તરહ નરમ થે લેકિન મૈદાને જંગમેં વહ ફૌલાદસે ઝિયાદા સખ્ત ઔર બિજલિયોંકી તરહ કહર બન જાતે થે. જંગી લિહાઝસે મુસલમાન દેહશત બન ગએ થે. ઈકરમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઔર શર્જીલને અપની ગલતી ઔર કજફેહમીસે શિકસ્ત ખાઈ થી લેકિન બનૂ હનીફાને ઉન્હેં અપને કઝ્ઝાબ નબીકે મુઅજીઝોં ઔર કરામાતકે ખાતે મેં લિખ દિયા. વહ કહતે થે કે મુસલમાનોંકો મુસ્લિમાકે સિવા કોન શિકસ્ત દે સકતા હે.

નહારૂર્રિજાલ ! મુસય્લમાને અપને પાસ બેઠે હૂએ અપને દસ્તે રાસ્ત

નહારૂર્રિજાલસે કહા, અબ હમેં મદીનાકી તરફ કૂચકી તય્યારી કરની ચાહિએ. મુસલમાનોંમેં અબ વહ દમ ખમ નહીં રહા.

પેહલે બયાન હો ચુકા હે કે નહારૂર્રિજાલ બિન અન્ફૂ વહ શખ્સ થા જિસ્ને રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે સાએમેં બેઠ કર કુર્આન પઢા ઔર મઝહબ પર ઉબૂર હાસિલ કિયા થા ઔર ઉસે મુબલ્લિગ બના કર મુસ્લિમાકે ઈલાકેમેં ભેજા ગયા થા મગર ઉસ પર મુસ્લિમાકા જાદૂ ચલ ગયા. ઉસ્ને મુસ્લિમાકી નુબુવ્વતકા પરચાર શુરૂઅ કર દિયા. આયાતે કુર્આનીકો મોળ તોળ કર ઉસ્ને ઉન લોગોંકો ભી મુસ્લિમાકા પેરોકાર બના દિયા જો ઈસ્લામ કબૂલ કર ચુકે થે..... મુસય્લમાને ઉસે અપના મુઅતમદે ખાસ બના લિયા થા. યહ શરાબ ઔર નસ્વાની હુસ્નકા જાદૂ થા. ખૂદ મુસય્લમા જિસ્કી શકલ વ સૂરત મકરૂહ સી થી ઔર કદ મુઝહકા ખેઝ હદ તક ઠિંગના થા, ઔરતોં મેં ઝિયાદા મકબૂલ થા. મુઅર્રિખ લિખતે હે કે ઔરતોંકે લિએ ઉસ્મેં એક મખ્સૂસ કશિશ થી. સજ્જાહ જૈસી ઔરત જો કિલઓ પેટ્રહકી તરહ જંગી કુવ્વત લે કર મુસ્લિમાકો તહેતેગ કરને આઈ, સિર્ફ એક મુલાકાતમેં ઉસ્કી બીવી બન ગઈ થી.

યહ મુસ્લિમાકી જિસ્માની તાકત મકનાતીસિયત થી. અબ તો વહ બહુત બળી જંગી તાકત બન ગયા થા. ઈકરમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઔર શર્જીલકો પસ્પા કરકે ઉસ્કે અપને ઔર ઉસ્કે લશ્કરકે હોસલે બળ ગએ થે. વહ અબ મદીના પર ચળાઈકી બાતે કર રહા થા. વહ દરબારમેં બેઠા નહારૂર્રિજાલસે કહ રહા થા કે મદીનાકી તરફ કુચકી તય્યારી કરને ચાહિએ. નહારૂર્રિજાલ કુછ કહને ભી ન પાયા થા કે મુસ્લિમાકો ઈત્તિલાઅ દી ગઈ કે એક જાસૂસ આયા હે. મુસય્લમાને ઉસે ફોરન બૂલા લિયા.

મુસલમાનોંકા લશ્કર આ રહા હે જાસૂસને કહા, તઅદાદ દસ ઔર પંદરહ હઝારકે દરમિયાન હે.

તુમને જબ દેખા યહ લશ્કર કહાં થા ? મુસય્લમાને પૂછા.

વાદીએ હનીફાસે કુછ દૂર થા જાસૂસને જવાબ દિયા, અબ ઔર આગે આ ચુકા હોગા.

ઈન બદબખ્તોંકો મૌત વાદીએ હનીફામેં લે આઈ હે, મુસય્લમાને રઉનતસે કહા. ઉન્હેં મા'લૂમ નહીં કે ઉન્કા દસ પંદરહ હઝારકા લશ્કર મેરે

ચાલીસ હઝાર શેરોંકે હાથોં ચીરા ફાળા જાએગા.

વહ ઉઠ ખળા હુવા. તમામ દરબારી એહતિરામકે લિએ ઉઠે. વહ નહારૂર્રિજાલકો સાથ લે કર દરબારસે નિકલ ગયા. ઉસ્ને અપના ઘોળા તય્યાર કરાયા, નહારૂર્રિજાલકો સાથ લિયા ઔર દોનોંકે ઘોળે ઉન્હેં યમામાસે દૂર લે ગએ. વહ વાદીએ હનીફાકી તરફ જા રહે થે.

ઈસ વાદીસે વહ ઝિંદા નહીં નિકલ સકેંગે. રાસ્તેમેં મુસય્લમાને નહારૂર્રિજાલસે કહા, મેરે ઉસ ફંદેસે વહ વાકિફ નહીં.

નહારૂર્રિજાલને કહકહા લગાયા ઔર બોલા, આજ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા ઈસ્લામ વાદીએ હનીફામેં દફન હો જાએગા.

વહ આધા રાસ્તા તૈ કર ચુકે થે કે આગેસે એક ઘૂળ સવાર ઘોળા સર પટ દોળાતા આ રહા થા. મુસ્લિમાકો દેખ કર વહ રૂક ગયા.

યા નબી ! ઘૂળ સવારને હાંફતી હૂઈ આવાઝમેં કહા, મુજાઆ બિન મુરારહકો મુસલમાનોંને કૈદ કર લિયા હે.

મુજાઆકો ? મુસય્લમાને હૈરતસે કહા.

મુજાઆકો મુસલમાનોંને... નહારૂર્રિજાલને ડરી હૂઈ સી આવાઝમેં કહા.

મુજાઆકી ટક્કરકા કોઈ સાલાર હમારે પાસ ઔર નહીં, મુસય્લમાને કહા, મુજાઆકા કૈદ હો જાના હમારે લિએ કોઈ અછ્છા શુગૂન નહીં.

★

મુજાઆ બિન મુરારહ મુસ્લિમાકા બળા હી કાબિલ ઔર દિલેર સાલાર થા. વહ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે મિલતા જુલ્તા થા. મુઅર્રિખોંને લિખ્ખા હે કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે મુકાબલેમેં લળને ઔર જંગી ચાલે ચલનેકી એહલિયત સિર્ફ મુજાઆમેં થી. મુજાઆ મુસલમાનોંકે હાથ ઈસ તરહ ચળ ગયા થા કે ઉસ્કે કિસી કરીબી રિશ્તેદારકો બની આમિર ઔર બની તમીમકે કુછ લોગોંને કત્લ કર દિયા થા. મુજાઆને મુસય્લમાસે ઈજાઝત લી થી કે વહ લશ્કરકે ચાલીસ સવાર સાથ લે જા કર અપને રિશ્તેદારકે કત્લકા ઈન્તિકામ લે લે. મુસય્લમા અપને ઈત્ને કાબિલ સાલારકો માયૂસ નહીં કર સકતા થા. ઉસ્ને ઉસે ઈજાઝત દે દી.

મુજાઆ અપને દુશ્મનોંકી બસ્તીમેં ગયા ઔર ઈન્તિકામ લે કર વાપસ આ રહા થા. ઉસે મા'લૂમ નહીં થા,કે જિસ ઈલાકેકો વહ મહફૂઝ સમઝતા થા વહ અબ મહફૂઝ નહીં. ઉસ્ને અપને સવારોંકો એક જગહ આરામકે લિએ રોક લિયા. વહ સબ અપના ફર્ઝ કામ્યાબીસે પૂરા કર આએ થે. ઘોળોંકી ઝીનેં ઉતાર કર વહ લેટ ગએ ઔર ગહરી નીંદ સો ગએ.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા લશ્કર ઈસી તરફ આ રહા થા. અલસ્સુબ્હા ઈસ લશ્કરકા હર અવ્વલ દસ્તા વહાં પહુંચા જહાં મુજાઆ અપને ચાલીસ સવારોંકે સાથ ગહરી નીંદ સોયા હુવા થા. ઉન સબકો મુજાહિદીનને જગાયા. ઉન્સે હથિયાર ઔર ઘોળે લે લિએ ઔર ઉન્હેં હિરાસતમેં લે કર પીછે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે પાસ લે ગએ. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો મા'લૂમ નહીં થા કે મુજાઆ મુસ્લિમાકા બળા કિમતી સાલાર હે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઉસે ભી મહઝ સવાર યા સિપાહી સમઝ રહે થે. ઉન્હોંને દર અસલ બળા મોટા શિકાર પકળા થા.

ઉન્હોંને યહ તો બતા દિયા કે વહ મુસ્લિમાકી ફૌજકે આદમી હે લેકિન મુજાઆકા રૂત્બાં ઝાહિર ન હોને દિયા.

ક્યા તુમ હમારે મુકાબલેકે લિએ આએ થે ? ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉન્સે પૂછા.

નહીં એકને જવાબ દિયા, હમેં તો મા'લૂમ હી ન થા કે મુસલમાનોંકા લશ્કર આ રહા હે. હમ બની આમિર ઔર બની તમીમસે અપને એક ખૂનકા બદલા લેને ગએ થે.

મેંને માન લિયા ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, મેં તુમ્હારી જાન બખ્શી કર સકતા હૂં. અબ મેરે ઈસ સવાલકા જવાબ દોકે તુમ કિસે અલ્લાહકા સચ્ચા રસૂલ માનતે હો ઔર કિસ પર ઈમાન રખતે હો ?

બેશક મુસય્લમા અલ્લાહકા સચ્ચા રસૂલ હે, એક સવારને જવાબ દિયા.

ખુદાકી કસમ ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા તુમ મેરી તોહીન કર દેતે તો મેં તુમ્હેં બખ્શ દેતા, અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી તોહીન કરે મેં કિસ તરહ બરદાશ્ત કર સકતા હૂં.

તુમ અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો માનોં, હમ અપને નબીકો માનતે હે, મુજાઆને કહા. અસલ બાત ભી યહી હે કે મુસય્લમા રિસાલતમેં મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા બરાબરકા હિસ્સેદાર હે.

હમ સબકા અકીદહ યહી હે સવારોંને કહા, એક નબી તુમ્મેંસે હે એક હમમેં સે હે.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને તલ્વાર ખીંચી ઔર એક હી વારસે એક સવારકા સર ઉળા દિયા ઔર હુકમ દિયા કે સબકો કત્લ કર ડાલો. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે આદમી આગે બળે ઔર મુજાઆકો પકળ કર ઉસ્કા સર કાટનેકે લિએ જૂકા દિયા. ઉસે કત્લ કરનેવાલેકી તલ્વાર હવામેં બુલંદ હૂઈ.

હાથ રોક લો, કૈદી સવારોંમેંસે એક જિસ્કા નામ સારિયા બિન આમિર થા, ચિલ્લાયા ઈસ આદમીકો ઝિંદા રહને દો યહ તુમ્હારે કામ આ સકતા હે.

તબ ઈન્કિશાફ હુવા કે મુજાઆ બનૂ હનીફાકે સરદારોંમેંસે હે લેકિન યહ ફિર ભી ન બતાયા ગયા કે યહ સાલાર ભી હે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ દુરંદેશ થે. કિસીકો કબીલેકા સરદાર બળા કિમતી યર્ગમાલ હોતા થા. ઉસે કિસી ન કિસી મૌકે પર ઈસ્તિઅમાલ કિયા જા સકતા થા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ મુજાઆકે પાંવમેં બેળિયાં ડલવા કર ઉસે અપને ખૈમેંમેં લે ગએ ઔર અપની બીવી લૈલાકે હવાલે કર દિયા. બાકી સબકો કત્લ કરા દિયા.

★

મુસ્લિમાકે લિએ મુજાઆકી ગિરફતારી મઅમૂલી નુકસાન નહીં થા લેકિન વાદીએ હનીફા વહ ફંદા થા જો ઈસ નુકસાનકો પૂરા કર સકતા થા. ઉસ્કે અલાવહ મુસ્લિમાકે લશ્કરકી તઅદાદ ચાલીસ હઝાર થી ઔર મુસલમાનોંકી તઅદાદ તેરહ હઝાર થી. મુસ્લિમાકે પાસ ઘૂળ સવાર ઔર શુતર સવાર દસ્તે ઝિયાદા થે. બા'ઝ મુઅર્રિખોંને મુસ્લિમાકે લશ્કરકી તઅદાદ સત્તર હઝાર લિખ્ખી હે. બહરહાલ તઅદાદ ચાલીસ હઝારસે ઝિયાદા થી, કમ ન થી. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી એક કમઝોરી તો યહ થી કે લશ્કરકી તઅદાદ ખતરનાક હદ તક કમ થી, દૂસ્રી કમઝોરી યહ કે વહ અપને મુસ્તકરસે બહુત દૂર થે જહાં કુમક ઔર રસદકા પહુંચના

મુમ્કિન નહીં થા. ઉન્હેં સિર્ફ એક સહુલત હાસિલ થી. ઉસ ઈલાકેમેં પાની ઔર જાન્વરોંકે લિએ હરે ચારેકી કમી નહીં થી. વહ ઝરખેઝ ખેતોં ઔર બાગોકા ઈલાકા થા.

મુસ્લિમાકો હરે ભરે ખેતોં ઔર બાગોકા ગ્મ ખા રહા થા. ઉસ્ને નહારૂર્રિજાલસે કહા કે વહ ઐસે અંદાઝસે લળના ચાહતા હૂં કે મદીનાકા લશ્કર બસ્તિયોંકો, ખેતિયોં ઔર બાગોકો ન ઉજાળ સકે. તારીખોંમેં લિખ્ખા હે કે મુસય્લમા કિસી કિસ્મકે તઝબઝબ, ઈઝતરાબ યા પરેશાનીમેં મુબ્તલા ન થા. વહ ઈસ તરહ બાત કરતા થા જૈસે ઉસે અપની ફત્હકા યકીન હો. વહ બળી મોઝૂં બુનિયાદોં પર ખળા બાત કર રહા થા. ઉસ્કા ચાલીસ હઝારકા લશ્કર બર્તર ભી થા ઔર યહ સબ મુસ્લિમાકે નામ પર જાને કુર્બાન કરનેવાલે લોગ થે. મુસ્લિમાકી નુબુવ્વતકા તહફ્ફુઝ ઉન્કે લિએ જુનૂન બન ચુકા થા.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફંદેમેં આનેવાલે સાલાર નહીં થે. મૌતામેં વહ ફંદેમેં આ ચુકે થે. યમામાકે ઈલાકોંસે વહ વાકીફ નહીં થે. ઉન્હોંને દેખ ભાલ ઔર આગેકી ઝમીનકા જાઈઝહ લેનેકે લિએ એક પાર્ટી ભેજ દી થી. રાતકો ઈસ પાર્ટીને જો રિપોર્ટ દી, ઉસ્કે મુતાબિક ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપના રાસ્તા બદલ દિયા તા કે હનીફાકી વાદીકે અંદરસે ન ગુઝરના પળે. વહ ઝરા દૂરકા ચક્કર કાટ કર આગે નિકલ ગએ.

મુસય્લમાને ભી દેખ ભાલકા ઈન્તિઝામ કર રખા થા. ઉસે ઈત્તિલાઅ મિલી કે મદીનાવાલે આગે નિકલ ગએ હૈં તો ઉસ્ને અપના લશ્કર બળી તેઝીસે અકરબાકે મૈદાનમેં મુન્તકિલ કર દિયા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી નઝર ઈસી મૈદાન પર થી. લેકિન દુશ્મન પેહલે પહુંચ ગયા થા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને એક જગહ દેખ લી જો મૈદાનસે બુલંદ થી. ઉન્હોંને વહીં અપના લશ્કર રોક લિયા. વહાંસે વહ મુસય્લમાકે પળાવકો અચ્છી તરહ દેખ સકતે થે.

મુસય્લમાને ઉસી મૈદાનકો બેહતર ઔર મોઝૂં સમઝા થા. એક તો ઉસ્ને અપને લશ્કરકા તમામ તર સાઝ વ સામાન ઔર માલ વ અસ્બાબ અપની ખૈમાગાહકે પીછે રખા થા, દૂસ્રે યહ કૈ ખેતિયાં ઔર બાગાત ભી

લશ્કરકે પીછે થે. ઈન સબકી વહ બળી અછ્છી તરહ હિફાઝત કર સકતા થા. ઉસ્ને યહ ભી દેખ લિયા થા કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ યહાંસે આગે યમામાકો બળે તો વહ ઉન પર અકબસે હમ્લા કર દેગા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ભી ઈસ સૂરતકો ભાંપ ચુકે થે કે વહ યહાંસે આગે બળે તો મારે જાએંગે.

મુસય્લમાને અપને લશ્કરકો તીન હિસ્સોમેં તકસીમ કર દિયા. ઉસ્ને દાંએ હિસ્સેકી કિયાદત નહારૂર્રિજાલકો દી. બાયેં હિસ્સેકા સાલાર મહકમ બિન તુફૈલ થા ઔર દરમિયાનમેં યાની કલ્બમેં ખૂદ રહા. ઉસ્ને અપને બેટેકો જિસ્કા નામ શર્જીલ થા કહા કે વહ લશ્કરસે ખિતાબ કરે. એક શર્જીલ બિન હસના ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે લશ્કરકા સાલાર થા. મુસય્લમાકે બેટેકા નામ ભી શર્જીલ થા. શર્જીલ ઘોળે પર સવાર હુવા ઔર અપને લશ્કરકે તીનોં હિસ્સોકે સામને બારી બારી જા કર કહા :

એ બનૂ હનીફા ! આજ અપની આન ઔર અપની આબરૂ પર મર મિટનેકા વક્ત આ ગયા હે. ખુદાને તુમ્હારે કબીલેકો નુબુવ્વત દી હે. આજ અપની આબરૂ ઔર નુબુવ્વતકે ખાતિર ઈસ તરહ લળો કે મુસલમાનોંકો ફિર કભી તુમ્હારે સામને આનેકી જુર્અત ન હો. અગર તુમ્ને પીઠ દિખાઈ તો દુશ્મન તુમ્હારી બીવિયોં, તુમ્હારી બહનો ઔર તુમ્હારી બેટિયોંકો લોંડિયાં બના લેગા ઔર ઈસ ઝમીન પર હી યહ તુમ્હારી ઝમીન હે, ઉન્કી આબરૂ લુટેગા. ક્યા તુમ યહ મંઝર બરદાશ્ત કર લોગે ?

મુસ્લિમાકો લશ્કરકો જૈસે આગ લગ ગઈ હો. વહ મુસય્લમાકે નામકે નારે લગાને લગે. ઘોળે ખુર માર માર કર હિનહિનાને લગે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઈસ સૂરતે હાલકા મુકાબલા કરનેકે લિએ તય્યાર થે કે મુસય્લમાકા લશ્કર ઉન પર ફોરન હમ્લા કર દેગા. નફરીકી ઈફરાતકે ઝોર પર મુસય્લમાકો હમ્લા કર દેના ચાહિએ થા લેકિન મુઅર્રિખ લિખતે હે કે વહ જંગકે ફનમેં મહારત રખતા થા. ઉસ્ને હમ્લેમેં પહલ ન કી. ઉસ્કા ખયાલ થા કે પેહલે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ હમ્લા કરે ઔર દિફાઅમેં લળ જાએ ઔર જબ મુસલમાન થક જાએ તો દાંએ બાંએસે હમ્લે કરકે ઉન્હેં ખત્મ કર દિયા જાએ.

ઉસ દોરકી તહરીરેં બતાતી હે કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ

મુસય્લમાકી ચાલ ન સમઝ સકે. ઉન્હોંને અપને સાલારોંસે કહા કે મુર્તદીનસે આમને સામનેકી જંગ ઈસ તરહ લળી જાએકે ઉસે અપને દસ્તોંકો ઈધર ઉધર કરનેકી મોહલત ન મિલે ઔર વહ દિફાઈ લળાઈ લળતા રહે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો તવક્કુઅ થી કે તેરહ હઝારસે ચાલીસ હઝારકો શિકસ્ત ઈસી તરીકેસે દી જા સકતી હે કે ઉસે કોઈ ચાલ ચલનેકા મોકા ન દિયા જાએ.

ઉસ વકતકે રિવાઝકે મુતાબિક ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ભી ઝરૂરત મહસૂસ હૂઈ કે અપને લશ્કરકા હોસલા બળ્હાએ. ખલીફતુલ મુસ્લિમીનને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી મદદકે લિએ જો દસ્તે ભેજે થે, ઉન્મેં કુર્આનકે હાફિઝ ઔર ખૂશ ઈલ્હાન કારી ભી ખાસ્સી તઅદાદમેં થે. ઉસ દોરકે હાફિઝે કુર્આન ઔર કારી માહિરે તેગે ઝન ઔર લળનેવાલે ભી હોતે થે. વહ મસ્જીદોમેં બેઠે રહનેવાલે લોગ નહીં થે.

ઉસ્કે અલાવહ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે સાથ વહ લોગ ભી થે જિન્હોંને હર મૈદાનમેં અપનેસે કઈ ગુના તાકતવર દુશ્મનકો શિકસ્તેં દી થી. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે લશ્કરમેં ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કે ભાઈ ઝૈદ બિન ખત્તાબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઔર ઉન્કે બેટે અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ભી થે. ઉસ્કે અલાવહ અબૂ દુજાના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ભી થે જો જંગે ઉહદમેં ઉન તીરોંકે સામને ખળે હો ગએ થે જો રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ પર આ રહે થે. ઉન્હોંને અપને જિસ્મકો આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી ઢાલ બના દિયા થા. ખલીફતુલ મુસ્લિમીનકે બેટે અબ્દુર્રહમાન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ભી થે ઔર એક ખાતૂન ઉમ્મેં અમ્મારહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા અપને બેટેકે સાથ ગઈ થી. ઉમ્મેં અમ્મારહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા જંગે ઉહદમેં બાકાઈદા લળી થી.

ઉન્કે અલાવહ વહશી નામકે હબશી ભી ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે સાથ થે. જિન્કી ફેંકી હૂઈ બર્છી નિશાનેસે બાલ બરાબર ઈધર ઉધર નહીં હોતી થી. કબૂલે ઈસ્લામસે પેહલે જંગે ઉહદમેં ઉન્હીં વહશીને હમ્ઝાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો બર્છી ફેંક કર શહીદ કિયા થા.

મુજાહિદીનકા લશ્કર તઅદાદમેં તો કમ થા લેકિન જોશે જિહાદ ઔર

જઝબેકે લિહાઝસે કમતર ન થા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ખૂદ અપને લશ્કરકા હોસ્લા બળાયા ઔર કુર્આનકે હાફિઝોં ઔર કારિયોંસે કહા કે વહ મુજાહિદીને મદીનાકો આયાતે કુર્આની સુના કર બતાએં કે વહ ઘરોંસે ઈત્ની દૂર કિસ મકસદકે લિએ લળને આએ હૈં.

કારી અપની પુર અષર આવાઝોંમેં વહ આયાત સુનાને લગે જિન્મેં મુસલમાનોકે લિએ જિહાદ ફર્ઝ કરાર દિયા ગયા હે. યહ સિલસિલા રાત ભર ચલતા રહા. અલ્લાહકે સિવા ઔર કૌન થા જો ઈન કલીલ તઅદાદ મુજાહિદીને ઈસ્લામકી મદદ કરતા. મુઅર્રિખીનકે મુતાબિક મુજાહિદીનકે ઈસ લશ્કરને તમામ રાત ઈબાદત ઔર દુઆઓંમેં ગુઝાર દી.

★

દિસમ્બર ૬૩૨ ઈસ્વીકે તીસરે હફતેકી એક સુબ્હ તુલૂઅ હૂઈ તો ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને મુસ્લિમાકે લશ્કર પર હમ્લેકા હુકમ દે દિયા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ભી અપને લશ્કરકો તીન હિસ્સોંમેં તકસીમ કર રખા થા. કલ્બકી કિયાદત ઉન્હોંને અપને પાસ રખ્ખી થી. એક તરફ અબૂ હુઝેફા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઔર એક તરફ ઝૈદ બિન ખત્તાબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ થે. મુસલમાન જિસ કહર ઔર ગઝબસે હમ્લા આવર હૂએ ઔર જિસ બેજીગરીસે લળે વહ દેખ કર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ઉમ્મીદ બંધ ગઈ કે વહ મુર્તદીનકે લશ્કરકો ઉખાળ ફૈંકેંગે. ખૂદ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સિપાયિોંકી તરહ લળ રહે થે લેકિન ખાસા વક્ત ગુઝર જાનેકે બા'દ ભી મુસય્લમાકા લશ્કર જહાં થા વહીં રહા. બહુતસે મુજાહિદીન પેહલે હી હલ્લેમેં શહીદ હો ગએ થે.

દિન ગુઝરતા જા રહા થા. મૈદાને જંગકા કહર બળ્હતા જા રહા થા. એક શોર થા, ચીખ વ પુકાર થી. કર્બનાક આહ વ બકા થી જો ઝમીન આસ્માનકો હિલા રહી થી. મુસય્લમાકા લશ્કર ઘૂમ ફિર કર લળ રહા થા. ઉસ્કી કોશિશ યહ થી કે મુસલમાનોંકો ઘેરેમેં લે લે ઔર મુસલમાનોકા અઝમ યહ થા કે મુર્તદીનકે ઈસ લશ્કરકે કદમ ઉખાળનેમેં ઓર યમામા પર કબ્ઝહ કરના હે. દોનો લશ્કર અપની અપની કોશિશોંમેં નાકામ હો રહે થે. અગર કામ્યાબ થા તો વહ મુસય્લમાકા લશ્કર થા.

મુસય્લમા બહુત ચાલાક ઔર હોંશિયાર જંગી કાઈદ થા. વહ યહ

જાઈઝા લેતા રહા કે મુસલમાન કિસ વક્ત થક કર ચૂર હોતે હૈં. આધા દિન ગુઝર ગયા. ઝમીન ખૂનસે લાલ હોતી જા રહી થી. ઝખ્મી ઈન્સાન ભાગતે દોળતે ઘોળોં તલે કુચલે જા રહે થે. મુસલમાન ઈસ બેજિગરીસે લળનેકી વજહસે કુછ જલ્દી થક ગએ. મુસય્લમાને ભાંપ લિયા. ઉસ્ને અપને લશ્કરકે એક તાઝાદમ હિસ્સેકો મુસલમાનોં પર હમ્લેકા હુકમ દે દિયા. ઉસ્કે લશ્કરકા યહ હિસ્સા તૂફાની મોજકી તરહ અયા. મુસય્લમાને સબકો યકીન દિલા રખ્ખા થા કે જો ઉસ્કી નુબુવ્વતકે ખાતિર લળતા હુવા મરેગા વહ સીધા જન્નતમેં જાએગા.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને થોળી હી દેર બા'દ મહસૂસ કર લિયા કે ઉન્કે લશ્કર પર દબાવ બહુત તેઝ હો ગયા હે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કોઈ ચાલ સોચ હી રહે થે કે મુસલમાનોંને પીછે હટના શુરૂઅ કર દિયા થા. આગેવાલે દસ્તે તેઝીસે પીછે હટે. પીછેવાલે ઉન્સે ઝિયાદા તેઝીસે પસ્પા હૂએ. સાલારોંને બહુત શોર મચાયા. લશ્કરકો પૂકારા ના'રે લગાએ લેકિન મુર્તદીનકા દબાવ ઐસે કહરકી સૂરત ઈખ્તિયાર કર ગયા થા જિસે મુસલમાન બર્દાશ્ત ન કર સકે ઔર ઉન્મેં બદ નઝમી ફેલ ગઈ. દેખા દેખી મુસલમાન ઐસી બૂરી તરહ ભાગે કે અપની ખૈમાગાહ પર ભી ન રૂકે ઔર દૂર પીછે ચલે ગએ.

મુસ્લિમાકે લશ્કરને ઉન્કા તઆકુબ કિયા. ઉહદકે મૈદાનમેં ભી મુસલમાનોંને અપને લિએ ઐસી હી સૂરતે હાલ પેદા કર લી થી ઔર હઝીમત ઉઠાઈ થી. યહ ઉન્કી દૂસ્રી પસ્પાઈ થીં જો ભગદળકી સૂરત ઈખ્તિયાર કર ગઈ થી.

★

મુસય્લમાકા લશ્કર જબ મુસલમાનોંકી ખૈમા ગાહ તક પહુંચા તો ઉસ્ને વહાં લૂટમાર શુરૂઅ કર દી. વહાં ઉન્હેં રોકનેવાલા કોઈ નહીં થા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઔર ઉન્કે તમામ સાલાર દોળ દોળ કર અપને લશ્કરકો રોકનેકે લિએ ચીખ ચિલ્લા રહે થે લેકિન મુસલમાન અપની ખૈમા ગાહસે ખાસ્સી દૂર જા રૂકે. મુસય્લમાકે લશ્કરકે કુછ આદમિયોંકો ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા ખૈમા મિલ ગયા. વહ ઉસ્મેં જા ગુસે. વહાં ઉન્હેં ઝિયાદા માલ વ દોલત મિલનેકી તવક્કુઅ થી લેકિન ઈસ ખૈમેમેં

ઉન્હેં દો ઈત્ને કીમતી ઈન્સાન મિલ ગએ જિન્કી ઉન્હેં તવક્કુઅ નહીં થી. એક તો ઉન્કા અપના સરદાર ઔર સાલાર મુજાઆ થા જો બેળિયોંમેં જકળા હુવા થા ઔર ઉસ્કે સાથ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી નઈ બીવી લૈલા ઉમ્મેં તમીમ થી જિસ્કે હુસ્નકે ચર્ચે ઉન્હોંને સુન રખે થે લેકિન ઉસે દેખા કભી નહીં થા. મુજાઆકો તો ઉન્હોંને પહચાન લિયા થા લૈલાકે મુતઅલ્લિક મુજાઆને બતાયા કે યહ કોન હે બયક વક્ત દો તીન આદમી લૈલાકી તરફ લપકે. વહ ઉસે કત્લ કરના યા અપને સાથ લે જાના ચાહતે થે.

રૂક જાઓ ! ઉન્કે કૈદી સરદાર મુજાઆને હુકમ દિયા. દુશ્મનકે આદમિયોંકે પીછે જાઓ. અભી ઔરતોંકે પીછે પળનેકા વક્ત નહીં હે. મેં અબ ઈસ્કા નહીં બલ્કે યહ મેરી કૈદી હે.

ઈન્કે સરદારકા હુકમ ઈત્ના સખ્ત થા કે વહ બળી તેઝીસે ખૈમેંસે નિકલ ગયા. ઉન્હેં ઈત્ના ભી હોશ ન રહા કે અપને સરદારકી બેળિયાં હી તોળ જાતે.

તુમ્ને મુઝે ઈન આદમિયોંસે કયૂં બચાયા હે ? લૈલાને મુજાઆસે પૂછા, ક્યા તુમ મુઝે અપના માલે ગનીમત સમઝતે હો ? અગર તુમ્હારી નિય્યત યહી હે તો ક્યા તુમ્હેં યહ અહસાસ નહીં કે મેં તુમ્હેં કત્લ કર સકતી હૂં ?

તુમ્ને મેરે સાથ જો અછ્છા સુલૂક કૈદકે દોરાન કિયા હે ઉસ્કે સિલેમેં અપની જાન દે સકતા હૂં મુજાઆને કહા, ખુદાકી કસમ ! મેરી બેળિયાં ટૂટ કર તુમ્હારે પાંવ મેં પળ જાએં તો ભી મેં તુમ્હેં માલે ગનીમત યા અપની લોંડી નહીં સમઝુંગા. તુમ્ને મુઝે કૈદી નહીં મહેમાન બના કર રખ્ખા હે.

મેંનેં તુમ પર કોઈ અહસાન નહીં કિયા લૈલાને કહા, યહ મુસલમાનોંકી રિવાયત હે કે દુશ્મન ઉન્કે ઘર ચલા જાએ તો ઉસે વહ મુઅઝઝજ મહેમાન કહતે હે. અગર તુમ મેરે ઘરમેં હોતે તો મેં તુમ્હેં ઔર ઝિયાદા આરામ પહુંચા સકતી થી.

લૈલા, મુજાઆને કહા, ક્યા તુઝે અભી અહસાસ નહીં હુવા કે તુમ્હારા ખાવિંદ શિકસ્ત ખા કર ભાગ ગયા હે ઔર તુમ મેરે કબીલેકે કબ્ઝેમેં હો !

ફત્હ ઔર શિકસ્તકા ફેસ્લા ખુદા કરેગા લૈલાને જવાબ દિયા, મેરા ખાવિંદ ઉસસે ઝિયાદા સખ્ત ચોટેં બરદાશ્ત કર સકતા હે.

કમ ફહમ ખાતૂન ! મુજાઆને ફાતેહાના મુસ્કુરાહટસે કહા, ક્યા તુઝે અભી તક અહસાસ નહીં હુવા કે ખુદા મુસય્લમાકે સાથ હે જો ઉસ્કા સચ્ચા

નબી હે ! મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી રિસાલત સચ્ચી હોતી..

મુજાઆ! લૈલાને ગરજ કર ઉસ્કી બાત વહીં ખત્મ કર દી ઔર બોલી, અગર તુને મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી રિસાલતકે ખિલાફ કોઈ બાત કી તો મુજ પર તેરા કત્લ ફર્ઝ હો જાએગા. મેં દેખ રહી હૂં કે હમારા લશ્કર મુઝે ઈસ ખૈમાગાહમેં અકેલા છોળ કર ભાગ ગયા હે જહાં મેરે દીનકે દુશ્મન લૂટમાર કર રહે હે લેકિન મેંરે દિલ પર ઝરા સા ભી ખોફ નહીં. ખોફ ઈસ લિએ નહીં કે મુઝે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી રૂહે મુકદસ પર પૂરા ભરોસા હે.

મુજાઆ ખામોશ રહા ઔર કુછ દેર નઝરેં લૈલાકે ચહરે પર ગાળે રહા. બાહર ફાતેહ લશ્કરકા ફાતેહાના ગુલ ગુપાળા થા. વહ મુસલમાનોંકે ખૈમોંકો ફાળ ફાળ કર ઉન્કે ટુકળે બિખેર રહે થે. મુજાઆ ઔર લૈલાકો તવક્કુઅ થી કે અભી મુસય્લમાકે આદમી આએંગે ઔર દોનોંકો સાથ લે જાએંગે લેકિન અચાનક બાહરકા ગુલ ગુપાળા ખત્મ હો ગયા ઔર લૂટમાર કરનેવાલે તમામ લોગ ભાગતે દોળતે ખૈમા ગાહસે નિકલ ગએ. ઉસ્કી વજહ યહ થી કે મુસ્લિમાકી તરફસે હુકમ આયા થા કે ફોરન વાપસ મૈદાને અકરબામેં પહુંચો ક્યૂં કે મુસય્લમાને દેખ લિયા થા કે મુસલમાન બળી તેઝીસે ઈકટ્ઠે હો કર મુનઝઝમ હો રહે થે. મુસય્લમા કોઈ ખત્રા મોલ નહી લેના ચાહતા થા. વહ મુસલમાનોંકી શુજાઅત ઔર ઉન્કે જઝબેસે મઉબ થા.

મુજાઆ ઔર લૈલા ખૈમેંમેં અકેલે રહ ગએ. મુજાઆકે ચહરે પર જો રોનક આઈ થી વહ ફિર બુજ ગઈ.

★

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઈત્ની જલ્દી હાર માનનેવાલે નહીં થે. ઝાએઅ કરનેકે લિએ ઉન્કે પાસ એક લમ્હા ભી નહીં થા. ઉન્હોંને અપને સાલારોં ઔર કમાનદારોકો ઈકટ્ઠા કિયા ઔર ઉન્હેં ઈસ પસ્પાઈ પર શર્મ દિલાઈ, ઈત્નેમેં એક ઘોળા સરપટ દોળતા આયા ઔર સાલારોં વગૈરહકી ઈસ ઈજતમાઅમેં આ રૂકા. વહ ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે ભાઈ ઝૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ બિન ખત્તાબ થે.

ખુદાકી કસમ ઈબ્ને વલીદ ! ઝૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ બિન

ખત્તાબને ઘોળેસે કૂદ કર ઉતરતે હૂએ જોશીલી આવાઝમેં કહા, મેંને મુસય્લમાકા દાયાં હાથ કાટ દિયા હે.... મેંને નહારૂર્રિજાલકો અપને હાથોં કત્લ કિયા હે. યહ અલ્લાહકા ઈશારા હે કે ફત્હ હમારી હોગી.

નહારૂર્રિજાલકા હલાક હો જાના મુસ્લિમાકે લિએ મઅમૂલી નુકસાન નહીં થા. બતાયા જા ચુકા હે કે વહ મુસ્લિમાકા મુઅતમદે ખાસ, વાહિદ મુશીર પર સહી માનોં મેં દસ્તે રાસ્ત થા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઔર ઉન્કે સાલારોંને યહ ખબર સુની તો ઉન્કે ચહરો પર તાઝહ હોસલોંકી સુર્ખી આ ગઈ.

ક્યા તુમ જાન્તે હો હમેં કિસ જુર્મકી સઝા મિલી હે ? ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ગુસેલી આવાઝમેં કહા, મુઝે બતાયા ગયા હે કે હમારે લશ્કરમેં દિલ ફટ ગએ થે. લળાઈસે પેહલે હી હમારે લશ્કરકે મુહાજિર કહને લગે થે કે બહાદુરીમેં અન્સાર ઔર બદ્દૂ ઉન્કા મુકાબલા નહીં કર સકતે. અન્સાર કહતે થે કે મુસલમાનોંમેં ઉન જૈસા બહાદુર કોઈ નહીં. ઔર બદ્દૂઓંને કહા કે મક્કા ઔર મદીનાકે લોગ યહ ભી નહીં જાન્તે કે જંગ હોતી ક્યા હે... તુમ જાન્તે હો હમમેં મક્કાકે મુહાજિર ભી હે, મદીનાકે અન્સાર ભી હે ઔર ઈર્દ ગિર્દકે ઈલાકોંસે આએ હૂએ બદ્દૂ ભી હમારે સાથ હે. ઉન લોગોંને એક દૂસરે પર તાઅના ઝની શુરૂઅ કર દી થી.

ઉસ્કા હમારે પાસ કોઈ ઈલાજ નહીં એક સાલારને કહા.

મેરે પાસ ઉસ્કા ઈલાજ હે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, હમ્ને લશ્કરમેં ઈન સબકે ઈકઠા રખ્ખા હુવા હે. મઝીદ વક્ત ઝાએ કિએ બગૈર તુમ સબ જાઓ ઔર મુહાજિરીનકો અલગ, અન્સારકો અલગ ઔર બદ્દૂઓંકો અલગ કર લો.

થોળેસે વક્તમેં ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે હુકમકી તઅમીલ હો ગઈ. લશ્કર તીન હિસ્સોંમેં તકસીમ હો ચુકા થા. એક હિસ્સા મુહાજિરોંકા દૂસ્રા અન્સારકા ઔર તીસ્રા બદ્દૂઓંકા થા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઘોળે પર સવાર ઉન્કે સામને જા ખળે હૂએ.

અલ્લાહકે સિપાહિયોં ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને બળી બુલંદ આવાઝમેં કહા, હમ્ને મૈદાનમેં પીઠ દિખા કર દુશ્મનકે લિએ હંસી ઔર તા'ના ઝનીકા મોકા પૈદા કર દિયા હે. કોન કહ સકતા હે કે

તુમ્મેંસે કોન બહાદુરીસે લળા ઓર કોન સબસે પેહલે ભાગ ઉઠા.... મુહાજિરીન, અન્સાર યા બદ્દુ, અબ મૈંને તુમ્હેં ઈસ લિએ અલગ અલગ કર દિયા હે કે દુશ્મન પર ફોરન જવાબી હમ્લા કરના હે દેખેંગે કે તુમ્મેંસે કોન કિત્ના બહાદુર હે. બહાદુરી ઔર બુઝદિલીકા ફેસ્લા તા'ના ઝનીસે નહીં કિયા જા સકતા. મૈદાનમેં કુછ કરકે દિખાઓ લેકિન ઈત્તિહાદકો હાથસે ન જાને દેના. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયિહે વ સલ્લમને તુમ્હે જિસ બાહમી પ્યારકા સબક દિયા થા વહ ભૂલ ન જાના. તુમ્મેંસે કોઈ ગિરોહ દુશ્મનકે દબાવકો બર્દાશ્ત ન કરતે હૂએ પીછે હટે તો દૂસ્રા ગિરોહ ઉસકી મદદકો પહુંચે. હમેં દુશ્મન પર ષાબિત કરના હે કે મુસય્લમા ઝૂટા નબી હે. અગર હમ શિકસ્ત ખા ગએ તો યહ ઝૂટી નુબુવ્વત હમ પર મુસલ્લત હો જાએગી ઔર હમ મુસય્લમાકે ગુલામ ઔર હમારી ઔરતેં મુર્તદીનકી લોંડિયાં બન જાએંગી.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે યહ અલ્ફાઝ ઉન તીરોંકી તરહ કારગર ષાબિત હૂએ જો અપને નિશાનેસે ઈધર ઉધર નહીં જાયા કરતે. લશ્કરમેં નયા જોશ ઔર નયા વલવલા પેદા હો ગયા. ઉધર મુર્તદીન મુજાહિદીનકી ખેમાગાહ લૂટ કર ઔર તબાહ કરકે જા ચુકે થે. ઉધરસે મુસલમાન ઈશારા મિલતે હી મુસય્લમાકે લશ્કરકી તરફ ચલ પળે.

★

મુસય્લમાને અપને લશ્કરકો ફિર હમ્લા રોકનેકી તરતીબમેં કર લિયા થા. જબ મુજાહિદીને ઈસ્લામકા લશ્કર મુકાબલેમેં પહુંચા તો અન્સારકે એક સરદાર ષાબિત બિન કૈસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઘોળેકો એળ લગા કર લશ્કરકે સામને આ ગએ.

એ અહલે મદીના! ઉન્હોંને બુલંદ આવાઝસે કહા, તુમ એક શર્મનાક મુઝાહરા કર ચુકે હો. ષાબિત બિન કૈસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને દુશ્મનકી તરફ ઈશારા કરકે કહા, એ મેરે અલ્લાહ! જો બુરી મિષાલ મેરે ઈસ લશ્કરને કાઈમ કી હે મેં ઉસ પર ભી લઅનત ભેજતા હૂં.

ઈત્ના કહ કર ષાબિત બિન કૈસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ નિયામસે તલ્વાર ખીંચ લી ઔર ઘોળેકા રૂખ દુશ્મનકી તરફ કરકે એળ લગાદી. ઉન્કે આખરી અલ્ફાઝ યહ થે, દેખો મેરી તલ્વાર દુશ્મનકો મઝા ચખાયેગી ઔર

તુમ્હે હિમ્મત ઔર ઈસ્તિકલાલકા નમુના દિખાએગી.

ષાબિત બિન કૈસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઘોળેકો એળ લગાઈ ઔર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને હમ્લેકા હુકમ દે દિયા. મુઅર્રિખ લિખતે હે કે ષાબિત બિન કૈસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી તલ્વાર ઐસી શિદ્દત ઔર ઐસી મહારતસે ચલ રહી થી કે જો ઉન્કે સામને આયા વહ ફિર અપને પાંવ પર ખળા નઝર ન આયા ઉન્કે જિસ્મકા શાયદ હી કોઈ હિસ્સા રહ ગયા હોગા જહાં દુશ્મનકી કોઈ તલ્વાર યા બર્છી ન લગી હો. દુશ્મનકી સફોંકે દૂર અંદર જા કર ષાબિત બિન કૈસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ગિરે ઔર શહીદ હો ગએ. અપને લશ્કરકે લિએ વહ વાકઈ હિમ્મત વ ઈસ્તિકલાલકા બે મિષાલ નમૂના પેશ કર ગએ.

મુહમ્મદ હુસૈન હૈકલને બા'ઝ મુઅર્રિખોંકે હવાલે દે કર લિખ્ખા હે કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે લશ્કરને કસમેં ખા લી થી કે અબ ઉન્કી લાશેં હી ઉઠાઈ જાએંગી, વહ ઝિંદા નહીં નિકલેંગે. એક મુઅર્રિખને લિખ્ખા હે કે ઉન્હોંને કસમ ખાઈ કે હાથમેં હથિયાર ન રહા, તર્કશમેં તીર ન રહા તો દાંતોંસે લળેંગે.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને યહ મિષાલ કાઈમ કી કે ચંદ એક જાંબાઝ ચુન કર અપને સાથ ઈસ અઝમસે કર લિયા કે જહાં લળાઈ ઝિયાદા ખતરનાક હોગી વહાં વહ ઈન જાંબાઝોંકે સાથ જા કૂદેંગે. ઉન્હોંને અપને જાંબાઝોંસે કહા તુમ સબ મેરે પીછે રહના, આગે વહ ખૂદ રહના ચાહતે થે.

★

દુબારા લળાઈ શુરૂઅ હૂઈ તો એક નઈ મુસીબત આન પળી. આંધી આ ગઈ જિસ્કા રૂખ મુજાહિદીને ઈસ્લામકી તરફ થા. કુછ મુઅર્રિખ લિખતે હે કે યહ સહરાઈ આંધી નહીં થી બલ્કે તેઝ હવા થી. મૈદાને જંગમેં ઘોળોં ઔર પ્યાદોંકી ઉળાઈ હૂઈ ગર્દ ઝમીનસે ઉઠતે બાદલોંકી માનિંદ થી. તેઝ વ તુંદ હવાકા રૂખ મુજાહિદીનકી તરફ થા ઈસ લિએ મિટ્ટી ઔર રેત મુસલમાનોંકી આંખોમેં પળતી થી. બદ્રમેં કુફ્ફારકે સાથ ઐસે હી હુવા થા. હવા તેઝ હૂઈ જા રહી થી.

કુછ મુજાહિદીનને ઝૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ બિન ખત્તાબસે પૂછા

કે ઐસી આંધીમેં વહ ક્યા કરેં.

ખુદાકી કસમ ! ઝૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ બિન ખત્તાબને ગરજદાર આવાઝમેં કહા, મેં અપને અલ્લાહસે દૂઆ કરતા હૂં કે મુઝે દુશ્મનકો શિકસ્ત દેને તક ઝિંદા રખ્ખે.... એ અહલે મક્કા વ મદીના ! આંધીસે મત ડરો. સરોંકો ઝરા જુકાકે રખ્ખો. ઈસ તરહ રેત ઔર મિટ્ટી તુમ્હારી આંખોમેં નહીં પળેગી. પીછે ન હટ જાના. હિમ્મતસે કામ લો. ઈસ્તિકલાલકો હાથસે ન જાને દો. આંધી ઔર તુફાન તુમ્હારા કુછ નહીં બિગાળ સકતે.

ઝૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ બિન ખત્તાબ સાલાર થે. ઉન્હોંને મુજાહિદીનકે લિએ યહ મિષાલ કાઈમકી કે તલ્વાર લહરાતે હૂએ દુશ્મન પર ટૂટ પળે. ઉન્કે દસ્તે ઉન્કે પીછે ગએ. ઝૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ બિન ખત્તાબ તલ્વાર ચલાતે દૂર તક નિકલ ગએ ઔર શહીદ હો ગએ.

એક ઔર સાલાર અબૂ હુઝૈફા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ભી યહી મિષાલ કાઈમ કી વહ યહ ના'રા લગા કર દુશ્મન પર ટૂટ પળે એ અહલે કુર્આન ! અપને આઅમાલસે કુર્આને હકીમકી નામૂસકો બચાઓ, વહ મુકાબલેમેં આનેવાલે હર મુર્તદકો કાટતે ગએ. ઝખ્મ ખાતે ગએ ઔર શહીદ હો ગએ.

ઈન સાલારોંને જાને દે કર મુજાહિદીનકે અઝમમેં જાન ડાલ દી ઔર વહ આસમાની બિજલિયોંકી તરહ દુશ્મન પર ટૂટ ટૂટ કર પળને લગે. ઈસકે બાવજૂદ મુસય્લમાકા લશ્કર કાઈમ વ દાઈમ થા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને મૈદાને જંગકા જાઈઝા લિયા. યહ ઐસી જંગ થી જિસ્મેં ચાલે ચલનેકી ઝરાસી ભી ગુંજાઈશ નહીં થી. યહ આમને સામનેકી ટક્કર થી. ઉસ્મેં સિર્ફ ઝાતી શુજાઅત હી કામ આ સકતી થી.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને મૈદાને જંગકા જાઈઝા લેતે હૂએ દેખા કે મુસય્લમાકે મુહાફિઝ ઉસકી હિફાઝતકે લિએ જાને કુર્બાન કર રહે હૈં. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ફત્હકા યહી એક તરીકા નઝર આયા કે મુસ્લિમાકો માર દિયા જાએ. યહ કામ ઈત્ના સહલ નહીં થા. જિત્ની આસાનીસે દિમાગમેં આયા થા. લેકિન ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ નામુમ્કિનકો મુમ્કિન કર દિખાનેકે લિએ ઈસ તરહ મુસય્લમાકી તરફ

બળ્હે કે ઉન્કે જાંબાઝોંને ઉન્કે ગિર્દ ઘેરા ડાલ રખ્ખા થા. જબ કરીબ ગએ તો મુસય્લમાકે મુહાફિઝોંને ઉન પર હલ્લા બોલ દિયા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે કરીબ જો આયા વહ ઝિંદા ન રહા મગર મુસય્લમા તક પહુંચના મુમ્કિન નઝર નહીં આતા થા.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે જાંબાઝોંને અપની તર્તીબ બિખરને ન દી. એક મોઝૂં મોકા દેખ કર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપને જાંબાઝોંકો મિલ કર હલ્લા બોલનેકા હુકમ દે દિયા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ખૂદ ભી હલ્લેમેં શરીક હો ગએ. કુછ મુહાફિઝ પેહલે હી મર ચુકે થે યા ઝખ્મિ હોકર ઝમીન પર તળપ રહે થે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે જાંબાઝોંકા હલ્લા ઈત્ના શદીદ થા કે મુસય્લમાકે મુહાફિઝ બોખલા ગએ. મૈદાને જંગકી સૂરતે હાલ યહ હો ગઈ થી કે મુજાહિદીન જો ફત્હ યા મોતકી કસ્મેં ખા ચુકે થે વહ મુર્તદીન પર એક ખોફ બન કર છા રહે થે. મુસય્લમાકો અપની હિફાઝતકે લિએ કોઈ ઔર મુહાફિઝ નહીં મિલ સકતા થા.

મુસલમાનોકે નારોંકે સાથ આંધીકી ચીખેં મૈદાને જંગકી હોલનાકીમેં ઈઝાફા કર રહી થી. મુસય્લમાકે બચે કુચે મુહાફિઝ ગબરાને લગે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે જાંબાઝોંને ઉન્કા હલ્કા તોળ દિયા.

યા નબી ! કિસી મુહાફિઝને કહા, અપના મોઅજિઝા દિખા.

અપના વા'દા પૂરા કર હમારે નબી, એક ઔર મુહાફિઝને કહા. તેરા વા'દ ફત્હકા થા.

મુસય્લમાને મોતકો અપની તરફ તેઝીસે બળ્હતે દેખા તો ઉસ્ને બુલંદ આવાઝસે અપને મુહાફિઝોંસે કહા, અપને હસબ વ નસબ ઔર અપની નામૂસકી ખાતિર લળો. ઔર વહ ભાગ ઉઠા.

★

દુશ્મનકા કલબ ટૂટ ગયા. પર્ચમ ગાઈબ હો ગયા તો મુર્તદીનમેં શોર ઉઠા, નબી મૈદાન છોળ ગયા હે....રસૂલ ભાગ ગયા હે. ઈસ પૂકારને મુર્તદીનકે હોસલે તોળ ડાલે ઔર વહ મૈદાનસે નિકલને લગે.

થોળી સી દેરમેં મુર્તદીન મૈદાન છોળ ગએ, લેકિન મૈદાને જંગકી કૈફિયત યહ થી કે ખૂન નદીકી તરહ એક તરફકો બહને લગા. જહાં યહ માર્કા લળ

ા અલ્ગુ વહ તંગ સી ઘાટી થી. ઉસ્કા કોઈ નામ ન થા. ઈસ માર્કેને ઉસે એક નામ દે દિયા. યહ થા શોઅબુદ્દામ જિસ્કે મઅને હૈં ખૂની ઘાટી. દોનો લશ્કરોંકા જાની નુકસાન ઈત્ના ઝિયાદા હુવા કે મૈદાનમેં લાશોંકે ઉપર લાશેં પળી થી. ઝખ્મી તો હઝારોંકી તઅદાદમેં થે. મુસય્લમાકે લશ્કરકા જાની નુકસાન ઉસ્કી તઅદાદકી ઝિયાદતીકી વજહસે ઝિયાદા થા. મુસલમાનોકા જાની નુકસાન ભી કુછ કમ ન થા. કઈ ઝખ્મી ઘોળે બે લગામ હો કર લાશોં ઔર ઝખ્મિયોંકો રોંદ રહે થે. ઉન્હોંને કઈ અચ્છે ભલે આદમિયોંકો કુચલ ડાલા.

મુસય્લમાકા લશ્કર જબ બદ દિલ હોકર ભાગા તો મુજાહિદીન ઉન્કે તઆકુબમેં ગએ. મુસ્લિમાકા એક સાલાર મુહકમ બિન તુફૈલ અપને લશ્કરકો પુકાર રહા થા, બનૂ હનીફા ! બાગકે અંદર ચલે જાઓ.

ઉન્હેં અબ બાગમેં હી પનાહ મિલ સકતી થી. ઉસ બાગકા નામ હદે યકતુર્રહમાન થા જો વસીઅ વ અરીઝ થા. ઉસ્કે ઈર્દ ગિર્દ દીવાર થી. મુસય્લમા ઈસ બાગમેં ચલા ગયા થા. બાગ મૈદાને જંગકે બિલ્કુલ કરીબ થા. મુસય્લમાકે લશ્કરકે બચે કુચે આદમી ભી બાગમેં દાખિલ હો ગએ. જબ મુજાહિદીન બાગકે કરીબ પહુંચે તો બાગકે દરવાઝે બંદ હો ચુકે થે. મુઅર્રિખીનકે મુતાબિક બાગમેં પનાહ લેનેવાલે મુર્તદીનકી તઅદાદ સાત હઝાર થી.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઘોળા દોળાતે બાગકે ઈર્દ ગિર્દ ઘૂમ ગએ. ઉન્હેં અંદર જાનેકા કોઈ રાસ્તા નઝર ન આયા. અંદર જાના ઝરૂરી થા. મુસય્લમાકો કત્લ કરના થા તા કે યહ ફિત્ના હમેશાકે લિએ ખત્મ હો જાએ.

અલ્લાહકે એક મુજાહિદ બરાઅ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ આગે બળે ઔર બોલે. મુઝે ઉઠા કર દીવારકે અંદર ફૈંક દો. ખુદાકી કસમ, દરવાઝા ખોલ દૂંગા બરાઅ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સહાબએ કિરામમેં ખુસૂસી દર્જા રખતે થે. કિસીને ભી ગવારહ ન કિયા કે ઉન્હેં બાગકે અંદર ફૈંક દિયા જાએ. લેકિન ઉન્હોંને ઈત્ના ઝિયાદા ઈસ્રાર કિયા કે દો તીન મુજાહિદીનને ઉન્હેં અપને કંધોં પર ખળા કર દિયા. ઔર વહ દીવાર પર જા કર બાગમેં કૂદ ગએ. બાગમેં દુશ્મનકે સાત હઝાર આદમી થે. ઔર બરાઅ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અકેલે.

★★★★★★

સાત હઝાર કુફ્ફારમેં એક મુસલમાનકા કૂદ જાના ઐસે હી થા જૈસે કોઈ આતિશ ફશાં પહાળકે દહાનેકે અંદર કૂદ ગયા હો. બરાઅ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સરાપા ઈશ્ક થે જો આતિશે નમરૂદમેં કૂદ ગએ થે. ઉન્હોંને બાગકા દરવાઝા અંદરસે ખોલનેકા બે હદ ખતરનાક કામ કિસીકે હુકમકે બગૈર અપને ઝિમ્મેં લે લિયા થા. ઉન્હોંને દરવાઝેકે કરીબસે દીવાર ફાંદી થી. સાત હઝાર બનૂ હનીફા જો બાગકે અંદર ચલે ગએ ઔર જિન્હોને દરવાઝા બંદ કર લિયા થા. અભી અફરા તફરીકે આલમમેં થે. ઉન્હેં મા'લૂમ થા કે મુસલમાન ઉન્કે તઆકુબમેં આ ગએ હૈં. ઔર ઉન્હોંને બાગકો મુહાસરેમેં લે લિયા હે લેકિન વહ સોચ ભી નહીં સકતે થે કે કોઈ મુસલમાન અકેલા દીવાર ફાંદ કર અંદર આનેકી જુર્અત કર સકતા હે.

વહ કોન હે ? કિસીને બળી બુલંદ આવાઝમેં કહા, વહ દરવાઝા ખોલ રહા હે બરાઅ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો કિસીને દેખ લિયા ઔર એકને પહચાન કર ના'રા લગાયા.

"કાટ દો ઉસે" કોઈ મુર્તદ લલ્કારા.

"ગર્દન માર દો" એક ઔર લલ્કારા.

"પકળ લો.... માર ડાલો" એક શોર ઉઠા.

બે શુમાર મુર્તદ તલ્વારેં ઔર બર્છિયાં તાને બરાઅ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કી તરફ દોળે. બરાઅ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અભી દરવાઝા ખોલ નહીં સકે થે. ઉન્હોંને તલ્વાર નિકાલી ઔર બનૂ હનીફાકા જો આદમી સબસે પેહલે ઉન તક પહુંચા થા, ઉસે બરાઅ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી તલ્વારકે ભરપૂર વારને વહીં રોક દિયા. વહ લળખળાતા હુવા પીછે હટા. બરાઅ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને એક બાર ફિર દરવાઝા ખોલનેકી કોશિશ કી. વહ બર વક્ત પીછેકો ઘૂમેં. બયક વક્ત દો આદમિયોંને ઉન પર બર્છિયોંકે વાર કિએ થે. ઔર બરાઅ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફુર્તીસે એક તરફ હો ગએ. દોનોં બર્છિયોંકી ઉન્નિયાં જો બરાઅ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે જિસ્મમેં ઉતરનેકે લિએ આઈ થી દરવાઝામેં ઉતર ગઈ. બરાઅ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને બળી તેઝીસે તલ્વાર ચલાઈ ઔર ઉન દોનોં

આદમિયોંકો ઉસ વક્ત ઘાયલ કર દિયા જબ વહ દરવાઝેમેંસે બર્છિયાં નિકાલ રહે થે.

કઈ મુર્તદ બરાઅ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ પર મિલ મિલ કર હમ્લા કરતે થે ઔર બરાઅ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ દરવાઝેકે સાથ પીઠ લગાએ બળી તેઝીસે તલ્વાર ચલા રહે થે. ઉન્કી ઝુબાનસે દો હી ના'રે ગરજતે થે, અલ્લાહુ અકબર... મુહમ્મદુર્રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ, વહ વાર રોકતે, વાર કરતે ઔર દરવાઝા ખોલનેકી કોશિશ કરતે થે.

તારીખમેં લિખ્ખા હે કે બરાઅ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે બનૂ હનીફાને બહુતસે આદમિયોંકો હલાક ઔર ઝખ્મી કિયા ઔર દરવાઝા ખોલ દિયા 'મુઅર્રિખોંને યહ ભી લિખ્ખા હે કે બરાઅ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ બિન માલિકકે પીછે ચંદ ઔર મુસલમાન દીવાર ફાંદ કર અંદર ચલે ગએ થે જિન્હોંને તીરોંસે મુર્તદીનકો દૂર રખા ઔર બરાઅ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને દરવાઝા ખોલ દિયા, તમામ મુઅર્રિખ મુત્તફિક હૈં કે સબસે પેહલે બરાઅ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ દીવાર ફાંદ કર અંદર ગએ થે.

દરવાઝા ખુલતે હી મુસલમાન દરવાઝેમેં ઈસ તરહ જાને લગે જૈસે નહરકા કિનારા કહીંસે ટૂટ ગયા હો. બહુતસે મુસલમાન ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે કહને પર દીવાર પર ચળ ગએ. યહ સબ તીરંદાઝ થે. ઉન્હોંને બનૂ હનીફા પર તીરોંકા મેંહ બર્સા દિયા. મુસલમાન જો અંદર ચલે ગએ થે, વહ બનૂ હનીફા પર કહરકી માનિંદ ટૂટે. મુર્તદીનકા કત્લેઆમ હોને લગા. ઉન્કે ભાગ નિકલનેકે રાસ્તે મસ્દૂદ હો ચૂકે થે. વહ ઝિંદા રહનેકે લિએ લળ રહે થે. ઉન્કા નબી, ખ્વાહ ઝૂટા હી થા, ઉન્કે સાથ થા. ઉસ્કી લલકાર સુનાઈ દે રહી થી ઔર વહ બળી બે જીગરીસે લળ રહે થે.

મુર્તદીનકી તઅદાદ બહુત ઝિયાદા થી જો બળી તેઝીસે કમ હોતી જા રહી થી. બાગ ખૂનસે સૈરાબ હો રહા થા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે ઝહનમેં યહી એક ઈરાદા થા કે મુસય્લમાકો કત્લ કિયા જાએ, વર્ના લળાઈ ખત્મ નહીં હોગી લેકિન મુસય્લમા કહી નઝર નહીં આ રહા થા.

મુસય્લમા કઝઝાબ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો તો નઝર નહીં આ રહા થા. એક ઔર ઈન્સાન થા જિસ્કી ઉકાબી નિગાહોંને મુસય્લમાકો દેખ લિયા થા. વહ હબ્શી ગુલામ વહશી રદિયલ્લાહુ તઆલા

અન્હુ બિન હરબ'થે. બર્છી નિશાને પર ફેકનેમેં વહશી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા મુકાબલા કરનેવાલા કોઈ ન થા. ઉન્હોંને એક બાર અપની બર્છીકા કમાલ સબકો દિખાયા થા. એક રક્કાસાકે સર પર એક કળા જો કાચકે ઔસત સાઈઝકા થા, ઉસકે બાલોંકે સાથ ઈસ તરહ બાંધ દિયા ગયા થા કે કળા ઉસકે સર પર ખળા થા. વહ નાચને લગી ઔર વહશી બર્છી લે કર ચંદ કદમ દૂર ખળા હો ગયા.

ઉસ્ને બર્છી હાથ પર ઉઠા કર તોલી. રક્કાસા રકસ કર રહી થી. જોં હીં રક્કાસા મોઝૂં ઝાવિએ પર આઈ, વહશીને તાક કર બર્છી ફેંકી. બર્છી રક્કાસાકે સર પર ખળે કળેમેં સે ગુઝર ગઈ.

જંગે ઉહદમેં વહશી બિન હરબને રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ચચા હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ બિન અબ્દુલ મુત્તલિબકો ઉસી તરહ બર્છી ફેંક કર શહીદ કિયા ઔર અબૂ સુફયાનકી બીવી હિંદાસે ઈનામ વસૂલ કિયા થા. ઉસ વક્ત વહશી મુસલમાન નહીં હુવા થા. ફત્હ મક્કાકે બા'દ ઉન્હોંને ઈસ્લામ કબૂલ કર લિયા થા.

અબ મુસય્લમા કઝઝાબકે ખિલાફ જંગ મેં વહશી મુસલમાનોંકે લશ્કરમેં થા. બાગકે ખૂનરેઝ માર્કે મેં ઉન્હોં ને મુસય્લમાકો દેખ લિયા. ઉસ્ને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી ઝુબાનસે સૂન લિયા થા કે મુસય્લમાકો ખત્મ કિએ બગૈર લળાઈ ખત્મ નહીં હોગી. વહશી મુસય્લમાકી તલાશમેં દુશ્મનકી તલ્વારોં ઔર બર્છિયોં સે ઔર અપને સાથિયોંકે તીરોંસે બચતા લાશોં ઔર તળપતે ઝખ્મિયોંસેં ઠોકરે ખાતા સારે બાગમેં ઘૂમ ગયા ઔર ઉસે મુસય્લમા નઝર આ ગયા. મુસય્લમા અપને મુહાફિઝોંકે નર્ગેમેં થા જો ઈસ કદર જાંબાઝીકા મુઝાહરા કર રહે થે કે કિસી મુસલમાનકો કરીબ નહીં આને દેતે થે.

વહશીકો કરીબ જાનેકી ઝરૂરત નહીં થી, મુસલમાન મુસય્લમાકે મુહાફિઝોંકે સાથ લળ રહે થે ઔર ઉન્કે ઈર્દ ગિર્દ વહશી ઘૂમ રહા થા કે મુસય્લમા પર બર્છી ફેંકનેકા મોઝૂં મૌકા ઔર સહી ઝાવિયા મિલ જાએ. ઉસે એક મૌકા મિલ ગયા લેકિન ઉન્કે રાસ્તેમેં એક ખાતૂન ઉમ્મેં અમ્મારહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા આ ગઈ. વહ ભી મુસય્લમા તક પહુંચનેકી સઈ કર રહી થી. વહ અપને બેટેકે સાથ થી. વહ મુસય્લમાકે મુહાફિઝોંકા

હિસાર તોળનેકે લિએ આગે બળી તો એક મુર્તદકી તલ્વારને ઉન્હેં રોક લિયા. ઉમ્મેં અમ્મારહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હાને અપની તલ્વારસે ઉસે ગિરાનેકી બહુત કોશિશકી લેકિન મુર્તદકે એક વારને ઉમ્મેં અમ્મારહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હાકા હાથ સાફ કાટ દિયા. ઉન્કે બેટેને તલ્વારકે એક હી વાર સે ઉસ મુર્તદકો માર ગિરાયા ઔર યહ મુજાહિદ અપની માંકો સાથ લે ગયા.

વહશી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો મૌકા ઔર ઝાવિયહ મિલ ગયા. ઉન્હોં ને બર્છીકો હાથમેં તોલા ઔર તાક કર પૂરી તાકતસે બર્છી મુસય્લમા પર ફેંકી. બર્છી મુસય્લમાકે પેટમેં ઉતર ગઈ. ઉસકે હાથોંને બર્છીકો પકળ લિયા લેકિન બર્છી અપના કામ કર ચુકી થી. મુસય્લમાકે હાથોંમેં બર્છીકો પેટસે નિકાલનેકી સકત નહીં રહી થી. મુસય્લમા ગિરા. ઉસે મરના હી થા લેકિન અબૂ દુજાના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉસે તળપ તળપ કર મરનેકી અઝિય્યતસે ઈસ તરહ બચા લિયા કે ઉસ્કા સર તલ્વારકે એક ઝોરદાર વારસે ઉસ્કે ધળસે અલગ કર દિયા.

અબૂ દુજાના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ મુસય્લમાકી સર કટી લાશ અભી દેખ હી રહે થે કે મુસય્લમાકે એક મુહાફિઝને પીછેસે ઈત્ના સખ્ત વાર કિયા કે અબૂ દુજાના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ગિરે ફિર ઉઠ ન સકે ઔર શહીદ હો ગએ.

બનૂ હનિફા! એક મુર્તદ ગલા ફાળ કર ચિલ્લાયા, હમારે નબીકો એક સિયાહફામ હબ્શીને માર ડાલા હે.

મશ્હૂર મુઅર્રિખ ઈબ્ને હિશામને લિખ્ખા હે કે બાગકે અંદર માર્કેકી ખૂનરેઝી મેં યહ આવાઝે સૂનાઈ દેને લગી, નબી મારા ગયા.... મુસય્લમા કત્લ હો ગયા હે.

★

મુસય્લમા કઝઝાબકે કત્લકા શહરા બિલા શક વ સુબા વહશી બિન હરબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે સર પર હે. વહશી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી ઝિંદગી અજિબ ગુઝરી. બતાયા જા ચુકા હે કે ઉન્હોંને બિલ્કુલ ઉસી તરહ જિસ તરહ મુસય્લમાકો બર્છી ફેંક કર કત્લ કિયા. હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો જંગે ઉહદમેં શહીદ કિયા થા. જબ મુસલમાનોંને મક્કા

ફત્હ કર લિયા તો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને જંગી મુજરિમ કરાર દિયા થા. ઉન્મેં વહશીકા નામ ભી થા. ઉન્હેં કિસી તરહ પતા ચલ ગયા થા કે ઉન્હેં મુસલમાન ઝિંદા નહીં રહને દેગે. વહ મક્કાસે નિકલ ગએ ઔર તાઈફમેં કબીલા ષકીફકે હાં જા પનાહ લી થી. કબીલા ષકીફકો મુસલમાનોંને જિસ તરહ શિકસ્ત દી થી, વહ બયાન હો ચુકા હે ઈસ કબીલેને ઈસ્લામ કબૂલ કિયા તો વહશીને ભી ઈસ્લામ કબૂલ કર લિયા ઔર બૈતકે લિએ ઔર અપની જાન બખ્શિકે લિએ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી હુઝૂર ગએ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઉન્હેં કઈ બરસ પેહલે દેખા થા. શાયદ હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઉન્હેં અચ્છી તરહ પહચાન ન સકે.

ક્યા તુમ વહ વહશી હો? રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઉસ્સે પૂછા.

વહી વહશી હૂં, વહશીને જવાબ દિયા. ઔર અબ આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો અલ્લાહકા રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ માનતા હૂં.

ઓ વહશી ! હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને પૂછા, બતા તૂને હમ્ઝહ રદિ.કો કિસ તરહ કત્લ કિયા થા?

મુઅર્રિખ લિખતે હૈંકે વહશીને ઐસે લબ વ લહજેમેં સારા વાકિઆ સુનાયા જૈસે વહ સુનનેવાલોં પર અપની બહાદુરી ઔર અસ્કરી મહારતકા રોબ ગાંઠ રહા હો. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઉસ્કી જાન બખ્શી કર દી. લેકિન (ઈબ્ને હિશામકે મુતાબિક) આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઉસે કહા કે વહ આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે સામને ન આયા કરે . હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે સિર્ફ ચચા હી નહીં થે. બલ્કે ઉમ્મતે મુહમ્મદિયા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમમેં ઉન્કા મુકામ બહુત બુલંદ થા ઔર ઉસ વક્તકે ઈસ્લામી મઆશરેમેં ઉન્હેં ખુસૂસી હૈષિયત હાસિલ થી. યહ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી અઝમત થી કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ જૈસી શખ્સિયતકા કત્લ એક સિયાહ ફામ ગુલામકો બખ્શ દિયા થા લેકિન આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે દિલમેં કલક મૌજૂદ રહા.

આં હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને વહશી બિન હર્બકે લિએ જિસ નાપસંદીદગીકા ઈઝહાર ફર્માયા થા વૈસી હી નાપસંદીદગીકા ઈઝહાર ઉન્હોંને હિંદાકે લિએ ભી કિયા થા, જીસ્કે ઈમાઅ(ઈશારે) પર વહશીને હઝરત હમ્ઝાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો શહીદ કિયા થા. ઉસ્કે બા'દ સય્યદુશ્શુહદાકી લાશકી જિસ તરહ બે હુરમતી કી ગઈ ઉસ્કા બયાન પેહલે હો ચુકા હે. આં હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઉન દોનોસે ઈસ લિએ ઈઝહારે નાપસંદીદગી નહીં કિયા કે ઉન્હોંને આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ચચાકો શહીદ કિયા થા બલ્કે ઈસ લિએ કે ઉન્હોંને એક જલીલુલ્કદ્ર મુસલમાનકી લાશકી બેહુરમતીકી થી વર્ના ઝાતી દુશ્મનીકો દિલમેં રખ્ના આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી શાનકે શાયાં નહીં થા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને હિંદા ઔર વહશીસે કહા થા કે જબ તુમ મેરી નઝરોંકે સામને આતે હો તો મુઝે હમ્ઝાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી લાશ યાદ આ જાતી હે. બહરહાલ આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને વહશી ઔર હિંદાકો માફ ફર્મા દિયા થા.

વહશી બિન હરબ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા ગર્વિદહ હો ચુકા થા મગર હુઝૂરે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને ઉસે અછ્છા નહીં સમજા થા જિસ્કા વહશીકો બહુત દુખ થા. વહ મક્કાસે ચલા ગયા ઔર ઉસ્ને દો સાલ તાઈફકે ઈલાકેમેં કભી યહાં કભી વહાં ગુઝારે. ઉસ પર ખામોશી તારી રહતી ઔર વહ સોચોં મેં ગુમ રહતા થા. ઉસ્ને ઈસ્લામકો દિલસે કબૂલ કર લિયા થા. વહ સચ્ચા મુસલમાન રહા.

દો સાલ બા'દ અપને બે ચેન ઝમીરકો મુત્મઈન કરનેકે લિએ વહ ઈસ્લામી લશ્કરમેં શામિલ હો ગયા ઔર ઉસ્ને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે દસ્તોમેં રહના પસંદ કિયા. યમામાકી જંગમેં ઉસે પતા ચલ ગયા થા કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ મુસ્લિમાકો હલાક કરનેકી કોશિશમેં હે. યહ ફર્ઝ ઉસ્ને ઝિમ્મેં લે લિયા ઔર ફર્ઝ પૂરા કર દિયા.

ઉસ્કે બા'દ વહશી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે દસ્તોમેં રહે ઔર કઈ લળાઈયોંમેં ઉન્હોંને બહાદુરીકે જોહર દિખાએ. શામકી ફત્હકે બા'દ વહ ઈસ્લામી લશ્કરસે અલગ હો કર હિમ્સમેં ગોશા નશીન હો ગએ.

ઝિંદગીકે આખરી દિનોંમેં ઉન્હેં ઐસી શોહરત મિલી કે લોગ ઉન્હેં અકીદતસે મિલતે થે મગર વહ હોશમેં કમ હી હોતે થે. જબ કભી હોશમેં હોતે તો લોગોંકો હમ્ઝહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઔર મુસય્લમાકે કત્લકે વાકિઆત સુનાતે થે. લોગ ઉન્સે યહી વાકિઆત સુનનેકે લિએ જાતે થે. ઉન્હોંને કઈ બાર અપની બર્છી હાથ મેં લે કર કહા''મેં જબ મુસલમાન નહીં થા તો ઈસ બર્છીસે મેંને એક બળે હી અછ્છે આદમીકો કત્લ કિયા થા, ઔર મેં મુસલમાન હુવા તો ઈસ બર્છીસે એક બહુત હી બુરે આદમીકો કત્લ કિયા.''

★

ઉમ્મેં અમ્મારહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા એક અઝીમ ખાતૂન થી. જંગે ઉહદમેં વહ ઉન મુસલમાન ઔરતોંકે સાથ થી જો ઝખ્મિયોંકી મર્હમ પટ્ટી ઔર દેખ ભાલકે લિએ અપને લશ્કરકે સાથ ગઈ થી. ઈસ લળાઈમેં ઐસી સૂરત પેદા હો ગઈ કે મૈદાન પર કુરૈશ છા ગએ. ઉન્હોંને રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ પર હલ્લે બોલને શુરૂઅ કર દિએ. સહાબએ કિરામ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ગિર્દ ઘેરા ડાલ રખ્ખા થા મગર દુશ્મનકે હલ્લે ઈત્ને શદીદ થે કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે મુહાફિઝોંકા ઘેરા ટૂટ ગયા. કુરૈશકા એક આદમી ઈબ્ને કુમા રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ તક પહુંચ ગયા.

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે દાએં મુસ્અબ બિન ઉમૈર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ થે ઔર ઉસ વકત ઉમ્મેં અમ્મારહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ભી કરીબ હી થી ઉન્હોંને જબ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો ખત્રેમેં દેખા ઝખ્મિયોંકો પાની પિલાને ઔર ઉન્હેં ઉઠાનેકા કામ છોળ કર રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી તરફ દોળી, ઉન્હોંને એક લાશ યા શદીદ ઝખ્મીકી તલ્વાર લે લી.

ઈબ્ને કુમા હુઝૂરે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ પર હમ્લા કરનેકે બજાએ આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે મુહાફિઝ મુસ્અબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી તરફ ગયા. મુસ્અબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉસકે સાથ મુકાબલા કિયા. ઉમ્મેં અમ્મારહ રદિયલ્લાહુ તઆલા

અન્હાને ઈબ્ને કુમા પર તલ્વારકા વાર કિયા જો ઉસ્કે કંધે પર પળા મગર ઈબ્ને કુમાને ઝિરહ બખ્તર પહન રખ્ખી થી ઈસ લિએ તલ્વાર ઉસ્કા કુછ ન બિગાળ સકી. ઈબ્ને કુમાને ઘૂમ કર ઉમ્મેં અમ્મારહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા પર જવાબી વાર કિયા જો ઉસ ખાતૂનકે કંધે પર પળા ઔર ઈત્ના ગહરા ઝખ્મ આયા કે વહ ગિર પળી. ઈબ્ને કુમાને દૂસ્રા વાર ન કિયા કયૂં કે વહ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ પર હમ્લા કરના ચાહતા થા.

અબ જંગે યમામામેં ઉમ્મેં અમ્મારહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા અપને બેટેકે સાથ આઈ થી. યહાં ઉન્કી દિલેરીકા યહ આલમ થા કે મુસય્લમાકો કત્લ કરનેકા ખત્રા મોલ લે લિયા મગર ઉન્કા એક હાથ કટ ગયા.

★

વહ દિસમ્બર ૬૩૨ ઈસ્વીકે આખરી દિનોંમેં સે એક દિન થા હદેયકતુર્રહમાન સર સબ્ઝ ઔર હરા ભરા બાગ હુઆ કરતા થા જો લોગોંકો ફલ દિયા કરતા થા. વહાં થકે માંદે મુસાફિર આ કર સુસ્તાયા કરતે થે. વહાં ફૂલોંકી મહક થી મગર અબ વહ હુદેકતુલ્મૌત બન ચુકા થા. ઉસ્કા હુસ્ન ખૂન મેં ડૂબ ગયા થા. ઉસ્કી રાઅનાઈયાં (ચાલાકિયાં) લાશોંકે નીચે દબ ગઈ થી. જહાં પરિન્દે ચહચહાતે થે વહાં ઝખ્મિયોંકી ચીખ વ પુકાર થી. ઝખ્મી ઘોળે બેલગામ ભાગ દોળ રહે થે. ઉન્કે ટાપ યૂં સુનાઈ દે રહે થે જૈસે મૌત બે(વકત) હંગમ કહકહે લગા રહી હો.

જબ શોર ઉઠાકે મુસય્લમા મારા ગયા હે તો મુર્તદીન ભાગનેકા રાસ્તા દેખને લગે. વહ તો પેહલે હી ભાગે હૂએ ઈસ બાગમેં આએ થે. ઉન પર પેહલે હી મુસલમાન દેહશત બન કર તારી હો ચુકે થે. બાગમેં વહ હઝારોંકી તઅદાદમેં મારે ગએ થે. વહ ઐસી જંગ લળ રહે થે જો પેહલે હી હાર ચુકે થે. અબ જો ઉન્કે કાનોંમેં યહ સદાએં પળી કે ઉન્કા નબી મારા ગયા હે તો ઉન્કી રહી સહી સકત ભી ખત્મ હો ગઈ. ઉન્મેં જો અભી તક લળ રહે થે, વહ બાગસે નિકલ ભાગનેકી કોશિશ થી. શિકસ્ત ઉન્કે ઝહનોં પર મુસલ્લત હો ચુકી થી.

વહાંસે કુછ દૂર મુસલમાનોંકી લુટી હૂઈ ઔર તબાહ હાલ ખેમાગાહમેં સિર્ફ એક ખેમા સહી સલામત ખળા થા. યહ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા

અન્હુકા ખેમા થા. બનૂ હનીફા બાકી તમામ ખૈમેં ફાળ કર પુર્ઝે પુર્ઝે કર ગએ થે. વહ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે ખેમેંમેં ભી ગએ થે લેકિન વહાં ઉન્કા અપના સરદાર મુજાઆ બિન મુરારહ ઝંજિરોમેં જકળા બેઠા થા. વહ લૈલાકો કત્લ કરના યા અપને સાથ લે જાના ચાહતે થે લેકિન મુજાઆને યહ કહ કર રોક દિયા થા કે મર્દોકી તરફ જાઓ, અભી ઔરતોંકો પકળનેકા વક્ત નહીં. વહ સબ અપને સરદારકે હુકમસે ચલે ગએ થે. ઈસ તરહ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા ખૈમા મહફૂઝ રહા થા.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી બીવી લૈલા ખૈમેંસે બાહર એક ઊંટ પર બેઠી થી. ઉસે કહીં જાના નહીં થા. વહ ઊંચી હો કર મૈદાને જંગકો દેખ રહી થી. મૈદાન ખાલી હો ચુકા થા. ઉસે બાગકી દિવાર ઔર દરખ્તોંકે બાલાઈ(ઉપરકે) હિસ્સે નઝર આ રહે થે લેકિન યહ નઝર નહીં આ રહા થા કે અંદર ક્યા હો રહા હે. વહ ઊંટસે કૂદ આઈ ઔર ખૈમેંમેં ચલી ગઈ.

ઈબ્ને મુરારહ ! લૈલાને મુજાઆસે કહા, તુમ્હારા નબી મૈદાન ખાલી કર ગયા હે ખુદાકી કસમ, બનૂ હનીફા ભાગ ગયા હે.

મૈંને કભી નહીં સુના કે તેરહ હઝારને ચાલીસ હઝારકો શિકસ્ત દી હે, મુજાઆ ને કહા મૈદાન છોળ જાના મુસય્લમાકી ચાલ હો સકતી હે પસ્પાઈ નહીં.

સબ બાગકે અંદર હે લૈલાને કહા.

અગર સબ બાગમેં હે તો વહાંસે ઝિંદા સિર્ફ બનૂ હનીફા નિકલેંગે. મુજાઆ બિન મુરારહને કહા, અગર મુસલમાન બાગમેં મેરે કબીલેકે પીછે ચલે ગએ હે તો સમઝ લો કે ઉન્હેં મૌત બાગમેં લે ગઈ હે, બનૂ હનીફા ના કાબિલે તસ્ખીર હે.

આજ ફૈસલા હો જાએગા લૈલાને કહા, ઠેહરો... મુઝે ઘોળેકે ટાપ સુનાઈ દે રહે હે મેરે ખાવિંદકા કાસીદ હોગા, વહ ખૈમેંસે નિકલ કર ખળી હો ગઈ ઔર બોલી, વહ ફત્હકી ખબર લાયા હોગા... વહ આ રહા હે.

★

ઘોળા જો સરપટ દોળતા આ રહા થા લૈલાકે કરીબ આ રૂકા ઔર સવાર ઘોળેસે કૂદ આયા, વહ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ થે લૈલા ઉન્હેં અકેલા દેખ કર ગબરાઈ. સાલારકે અકેલે આનેકા મતલબ યહી હો

સકતા થા કે ઉસકી સિપાહ તિત્તર બિત્તર હો ગઈ હે.

મૈદાને જંગકી ક્યા ખબર હે ? લૈલાને પુછા, આપ અકેલે કયૂં આએ હેં?

ખુદાકી કસમ મૈંને બનૂ હનીફાકો કાટ દિયા હે, ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને જોશીલી આવાઝમેં કહા. મુસય્લમા કઝઝાબ મારા ગયા હે.... ઔર વહ કૈદી કહાં હે ?

લૈલાને દોનોં હાથ ઉઠા કર આસ્માનકી તરફ દેખા ઔર સુકુનકી આહ ભર કર બોલી, મુજાઆ કેહતા હે કે બનૂ હનીફા ના કાબિલે તસ્ખીર હે.

મૈં પુછતા હૂં વહ કહાં હે ? ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને હાંફતી હૂઈ આવાઝમેં પૂછા, ક્યા વહ ઉસે છુળા કર લે ગએ હેં ?

મૈં યહીં હૂં વલીદકે બેટે ! ખૈમેંકે અંદરસે મુજાઆકી આવાઝ આઈ, મૈં તેરી ઈસ બાતકો કૈસે સચ માનુંગા કે મુસય્લમા મારા ગયા હે.

મેરે સાથ ચલ મુજાઆ ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ખૈમેંકે અંદર જા કર કહા, હો સકતા હે તેરી બાત સચ હો મૈં મુસય્લમાકો નહીં પહચાનતા. તેરા કબીલા યહ શોર મચાતા ભાગ ગયા હે કે મુસય્લમા મારા ગયા હે. મેરે સાથ આ ઔર લાશોંમેં ઉસ્કી લાશ દેખ કર બતા કે યહ હે ઉસ્કી લાશ.

ફિર ક્યા હોગા ? મુજાઆને પૂછા, મુઝે આઝાદ કર દોગે ?

ખુદાકી કસમ ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા મૈં ઈસ કબીલેકે એક સરદારકો આઝાદ નહીં કરૂંગા જો મેરે દીનકા દુશ્મન હે. રિસાલતમેં શિર્કતકા દઅવા કરનેવાલે ઔર દઅવેકો માનનેવાલોંકો મૈં કેસે બખ્શ દૂં ? અલ્લાહકે સિવા તુઝે કોઈ નહીં બખ્શ સકતા.

ઓ વલીદકે બેટે ! મુજાઆને કહા, મૈંને ઉસે કબ નબી માના થા. વહ ચર્બ ઝુબાની શોઅબદા બાઝિયોંસે નબી બન ગયા થા ઔર તુને દેખ લિયા હે કે કિત્ના બળા લશ્કર ઉસ્કા મુરીદ હો ગયા થા. અગર મૈં ઉસે નબી ન માનતા તો વહ મેરે સારે ખાનદાનકો ઝિંદા જલા દેતા, ઔર યહ વજહ ભી થી કે મૈં અપને કબીલેસે અપને આપકો કાટ નહીં સકતા થા અગર તૂ મેરે કત્લકા હુકમ દેગા તો યહ એક બેગુનાહકા કત્લ હોગા.

ઉસ્ને મુઝે અપને ઉન લોગોંસે બચાયા હે જો હમારી ખૈમાગાહ લૂટને ઔર તબાહ વ બર્બાદ કરને આએ થે, લૈલાને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા

અન્હુસે કહા. ઉસ્ને ઉન્હેં કહા થા કે ઔરતોંકે પીછે મત પળો આદમિયોંકે પીછે જાઓ... વહ ચલે ગએ. ઉસ્ને ઉન્હેં યહ ભી ન કહા કે વહ ઉસ્કી બેળિયાં ખોલ દે.

તૂને ઈસ ઔરત પર રહમ કયૂં કિયા હે મુજાઆ? ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને પૂછા.

કયૂં કે ઉસ્ને મુઝે કૈદમેં ભી વહી ઈઝઝત દી હે જો મુઝે અપને કબીલેમેં મિલા કરતી હે, મુજાઆને કહા. મેંને ઉસે ઉસ સુલૂકકા સિલા દિયા હે જો ઉસ્ને મેરે સાથ કિયા.... ક્યા મેં ઐસા નહીં કર સકતા થા કે અપને આદમિયોંસે કેહતા કે મેરી બેળિયાં કાટ દેં. ફિર મેં તેરી ઈત્ની હસીન બીવીકો અપની લોંડી બના લેતા.

બેશક તૂ ઈઝઝતકે લાયક હે મુજાઆ ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, મેં તેરી બેળિયાં અપને હાથોંસે કાટતા હૂં ફિર મેરે સાથ ચલના ઔર બતાના કે મુસ્લિમાકી લાશ કોનસી હે.

★

મુજાઆ બિન મુરારહ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે ખૈમેંસે નિકલા તો પાંવમેં બેળિયાં નહીં થી. બાહર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે દો મુહાફિઝ ખળે થે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અકેલે ઈધર આએ થે. ઉન્કે મુહાફિઝ દસ્તેકો પતા ચલા કે સિપેહ સાલાર કિસી ઔર તરફ નિકલ ગએ હે તો દો મુહાફિઝ ઉન્કી તલાશમેં ઈધર ઉધર ઘૂમ ફિર કર ઉન્કે ખૈમેં તક જા પહુંચે. વહ ઉન્હેં તન્હા નહીં છોળ સકતે થે.

મુજાઆને અપની આંખો મૈદાને જંગકી હાલત દેખી. ઉસે અપને કબીલેકી લાશોંકે સિવા કુછ નઝર નહીં આતા થા.

મુઝે યકીન હી નહીં આ રહા, મુજાઆને કહા. દેખ કર ભી યકીન નહીં આ રહા.... ક્યા ઈત્ને થોળે મુસલમાન ઈત્ને બળે લશ્કરકો શિકસ્ત દે સકતે હે?

યહ ફત્હ ઈન્સાનોંને નહીં પાઈ, ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા. યહ સચ્ચે અકીદે ઔર અલ્લાહકે સચ્ચે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી ફત્હ હે. બનૂ હનીફા બાતિલ અકીદેકે લિએ મૈદાનમેં ઉતરે થે. હમારી તલ્વારોંને ઉસ અકીદેકો કાટ દિયા ઔર ઈત્ના બળા લશ્કર મૈદાન

છોળ કર ભાગ ગયા.

વહ લાશોં ઔર તળપતે ઝખ્મિયોંમેં સે ગુઝરતે બાગ તક ચલે ગએ. અંદર ગએ તો વહાં લાશોં પર લાશે પળી થી. મુસલમાન લાશોંકે હથિયાર ઈકટ્ઠે કર રહે થે. બનૂ હનીફામેં સે જો ઝિંદા થે વહ ઈધર ઉધર ભાગ ગએ થે.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને વહશી બિન હરબકો બુલાયા ઔર ઉસ્સે પૂછા કે ઉસ શખ્સકી લાશ કહાં હે જિસે ઉસ્ને મુસય્લમા સમઝ કર હલાક કિયા હે. વહશી ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો વહાં લે ગયા જહાં મુસય્લમાકી લાશ પળી થી ઉસ્ને લાશકી તરફ ઈશારા કિયા.

નહીં ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા યહ ઠિંગના ઔર બદસૂરત આદમી મુસય્લમા નહીં હો સકતા ઈસ્કે ચહરે પર કરાહિયત હે.

યહી હે મુજાઆને કહા, યહ મુસય્લમાકી લાશ હે.

યહ ઉસ શખ્સકી લાશ હે જિસ્ને હઝારોં લોગોંકો ગુમરાહ કર દિયા થા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા યહ શખ્સ એક ફિત્ના થા.

ઈબ્ને વલીદ ! મુજાઆને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે કહા, ફત્હ પર ખુશ ન હો, તેરે લિએ અસલ મુકાબલા તો અભી બાકી હે.

"કિસ્કે સાથ ?"

બનૂ હનીફાકે સાથ મુજાઆને જવાબ દિયા, યહ તો વહ લશ્કર થા જો મૈદાન મેં આ કર લળા થા યહ તો છોટાસા એક હિસ્સા થા. ઈસ્સે ભી બળા લશ્કર યમામાકે કિલ્એમેં તય્યાર ખળા હે. અપને જાની નુકસાનકો દેખ ઔર સોચ કે તેરી યહ સિપાહ જો બહુત કમ હો ગઈ હે, ઈત્ને બળે તાઝહ દમ લશ્કરકા મુકાબલા કર સકેગી? તેરે સિપાહી થક કર ચુર હો ચુકે હેં.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને લાશોંસે અટે હૂએ બાગમેં નઝર દોળાઈ. ઉન્કા લશ્કર વાકઈ લળનેકે કાબિલ નહીં રહા થા. જાની નુકસાન બર્દાશ્તકે કાબિલ નહીં થા. ઝખ્મિયોંકી તઅદાદ ભી ઝિયાદા થી. બાકી લશ્કરકી જિસ્માની કૈફિયત યહ હો ચુકી થી કે અલ્લાહકે સિપાહી ઈત્ને થક ગએ થે કે જહાં જગહ દેખતે વહાં લેટ જાતે ઔર સો જાતે થે. વહ અપનેસે તીન ગુના ઝિયાદા લશ્કરસે લળે થે. ઉન્હેં આરામકી ઝરૂરત થી.

અગર તૂ મેરી એક તજવીઝ માન લે તો મૈં કિલ્એમેં જા કર સુલહકી બાત કરતા હૂં. મુજાઆને કહા, મેરા કબીલા મેરી બાત માન લેગા.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ બળે કાબીલ સિપેહ સાલાર થે. જંગી કિયાદતમેં અપની મિષાલ આપ થે. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે સચ્ચે આશિક થે લેકિન ખુદ સર થે ઔર ઝિંદા દિલ ભી. વહ દુશ્મનકો સિર્ફ શિકસ્ત દે કર ઉસે ફત્હ નહીં સમઝતે થે બલ્કે અપની ફત્હકો ઉસ વક્ત મુકમ્મિલ સમઝતે થે જબ ભાગતે હૂએ દુશ્મનકા તઆકુબ કરકે ઉસ્કી બસ્તિયોંકો અપને કબ્ઝેમેં લે લેતે થે. ઉન્કા ઉસૂલ થા કે દુશ્મનકો સાંપ સમજો ઔર ઉસ્કા સર કુચલ કર ભી દેખો કે ઉસ્મેં ઝરાસી ભી હરકત બાકી ન રહ જાએ.

ખૂદ સરીકો ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ખૂબી સમઝતે થે. ઉન્મેં ડિસીપ્લીન બળા હી શખ્ત થા. ઉસ્કે બાવજૂદ જહાં સૂરતે હાલ પેચીદા હો જાતી, ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપને નાઈબ સાલારોંસે મશ્વરે ઔર તજાવીઝ લેતે થે. અબ મુજાઆ બિન મુરારહને સુલહકી બાત કી તો ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને યહ જાન્તે હૂએ કે દુશ્મન પસ્પા હો ચુકા હે, ઉસ હકીકતકો ભી સામને રખ્ખાકે મુજાહિદીન લળનેકે કાબિલ નહીં રહે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપને નાઈબ સાલારોંકો બુલાયા ઔર ઉન્હેં બતાયા કે બનૂ હનીફાકા એક સરદાર મુજાઆ બિન મુરારહ સુલહકી પેશકશ કર રહા હે.

અસલ ફિત્ના તો ખત્મ હો ચુકા હે અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, મુસય્લમા કઝઝાબકે મર જાનેસે બનૂ હનીફાકા દમ ટૂટ ચુકા હે. મેં યહ બેહતર સમઝતા હૂં કે યમામાકા મુહાસરા ફૌરન કર લિયા જાએ ઔર દુશ્મનકો સુસ્તાનેકી મોહલત ન દી જાએ.

સિર્ફ યમામા નહીં અબ્દુર્રહમાન બિન અબીબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને કહા, બનૂ હનીફા મૈદાને જંગસે ભાગ કર ઐસી જગહોંમેં છૂપ ગએ હે જો છોટે છોટે કિલ્એ હેં. પેહલે ઉન્હેં પકળના ઝરૂરી હે. ઉસ્કે બા'દ સુલહકી બાત હો સકતી હે.

સુલહકી શરાઈત હમારી હોંગી અબ્દુલ્લા બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા.

ક્યા તુમ્હારી નઝર અપને લશ્કરકી જિસ્માની હાલત પર ભી હે ? ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, અભી શહીદોં ઔર ઝખ્મિયોંકી

ગિનતી હો રહી હે. ખુદાકી કસમ કિસી જંગમેં હમારા ઈત્ના ખૂન નહીં પિયા જિત્ના યહ જંગ પી ગઈ હે ઔર શાયદ હમેં ઔર ભી ખૂન દેના પળેગા... ક્યા તુમ બેહતર સમજોગે કે દુશ્મનકે જો આદમી ઈધર ઉધર છુપ ગએ હેં ઉન્હેં પકળા જાએ તાકે યહ યમામાકે કિલ્એમેં જા કર હમારે મુકાબલેમેં ન આ સકે.

હમ ઉસીકો બેહતર સમઝતે હે અબ્દુર્રહમાન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, અગર હમ ઉન્હેં પકળ લેં તો સુલહકી ક્યા ઝરૂરત રહ જાએગી.

મુજાઆને બતાયા કે ઉન્કે જિસ લશ્કરસે હમ લળ ચુકે હેં ઉન્સે કુછ ઝિયાદા લશ્કર યમામાકે અંદર મૌજૂદ હે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, તુમ મેરી ઈસ રાઈકો માનોગે કે હમારી સિપાહ લળનેકે કાબિલ નહીં રહી. તુમ દેખ રહે હો કે હમારે મુજાહિદીન થકનસે બે હાલ હો કર જહાં બેઠતે હે વહાં સો જાતે હે. હમારે લિએ કુમક ભી નહીં રહી. અગર કુમક મંગવાઈ ભી જાએ તો બહુત દિન લગ જાએંગે. ઈન્ને દિનોંમેં દુશ્મન મુનઝઝમ હો જાએગા ઔર ઉસ પર હમારી જો દેહશત ગાલિબ આઈ હૂઈ હે વહ ઉતર જાએગી.

ઈબ્ને વલીદ ! અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, તુમને ખુદ ભી તો કુછ સોચા હોગા.

હાં ઈબ્ને ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને જવાબ દિયા, મૈંને સોચા હે કે ઈધર ઉધર બિખરે હૂએ દુશ્મનકો પકળા જાએ, ફિર યમામાકા મુહાસરા કર લિયા જાએ ઔર ઈસ દોરાન મુજાઆ યમામામેં જા કર અપને સરદારોંકે સાથ સુલહકી બાત કરે. સુલહકે લિએ હમ યહ શર્ત ઝરૂર રખ્ખેંગે કે બનૂ હનીફા શિકસ્ત તસ્લીમ કરકે હથિયાર ડાલ દેં.

યહી બેહતર હે અબ્દુર્રહમાન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા.

મેં ભી ઈસીકો બેહતર સમઝતા હૂં અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા.

ફિર યહ કામ અભી શુરૂઅ કર દો ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, દસ્તોંકો મુખ્તલીફ સિમ્તોંકો રવાના કર દો ઔર ઉન્હેં કહો કે

બનૂ હનીફાકા કોઈ આદમી, ઔરત યા બચ્ચા કહીં નઝર આ જાએ ઉન્હેં પકળ કર લે આઓ.

*

દસ્તોંકો રવાના કર દિયા ગયા ઔર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને મુજાઆકો અપને પાસ બીઠા લિયા.

ઈબ્ને મુરારહ ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને મુજાઆસે કહા, મુઝે તુજ પર એઅતમાદ હે ઔર મેં તુઝે ઈસ એઅતમાદકે કાબિલ સમઝતા હૂં. જા ઔર અપને સરદારોંસે કહ કે હમ સુલહકે લિએ તય્યાર હે લેકિન શર્ત યહ હોગી કે તુમ્હારે હથિયાર હમારે સામને ઝમીન પર પળે હૂએ હોંગે.

મેં ઉસી શર્ત પર સુલાહ કરાનેકી કોશિશ કરૂંગા મુજાઆને કહા, લેકિન ઈબ્ને વલીદ ! અપની ફૌજકી હાલત દેખ લે.

મેં મઝીદ ખૂન ખરાબેસે હાથ રોકના ચાહતા હૂં ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, ક્યા તૂ નહીં ચાહેગા કે તુમ્હારે ઔર હમારે જો આદમી ઝિંદા હે વહ ઝિંદા હી રહે ? અપને કબીલેમેં જા કર દેખ. આજ કિત્ને હઝાર ઔરતે બેવહ ઔર કિત્ને હઝાર બચ્ચે યતીમ હો ચુકે હે, ઔર યહ ભી સોચ કે બનૂ હનીફાકી કિત્ની હી ઔરતેં હમારી લોંડિયાં બન જાએંગી.

ઉસ વક્તકી તહરીરોં સે પતા ચલતા હે કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી યહ બાત સુન કર મુજાઆકે હોટોં પર ઐસી મુસ્કુરાહટ આ ગઈ જિસ્મેં તમસ્ખુર યા તંઝ઼કી જલક થી. વહ ઉઠ ખળા હુવા.

મેં જાતા હૂં મુજાઆને કહા, ઈબ્ને વલીદ તેરી ખ્વાહીશ પૂરી કરનેકી મેં પુરીકોશિશ કરૂંગા.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપને ખૈમેંકી તરફ ચલ પળે. વહ લાશોં ઔર ઝખ્મિયોંકો દેખતે ચલે જા રહે થે. લૈલાને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો દૂર સે દેખા ઔર દોળી આઈ.

ક્યા તુમને ઉસે છોળ દિયા હે ? લૈલાને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે પૂછા.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉસે બતાયા કે ઉન્હોંને મુજાઆકો કિસ મકસદકે લિએ છોળા હે.

ઈબ્ને વલીદ ! લૈલાને કહા, ઈત્ને ઈન્સાનોંકા ખૂન કિસ્કી ગર્દન પર

હોગા ? મૈંને ઈત્ની ઝિયાદા લાશેં કભી નહીં દેખી થી.

જબ તક ઈન્સાનોંમેં ઈન્સાનોંકો અપની ખ્વાહિંશાતકા ગુલામ બનાનેકી ઝહનિયત મૌજૂદ રહેગી ઈન્સાનોંકા ખૂન બહતા રહેગા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, મૈંને ભી ઈત્ની લાશેં કભી નહીં દેખી થી આનેવાલા ઝમાના ઈસ્સે ઝિયાદા લાશેં દેખેગા. હક ઔર બાતિલ આપસમેં ટકરાતે રહેંગે.... મૈં ઈસી લિએ સુલહકી કોશિશ કર રહા હૂં કે ઔર ખૂન ન બહે.... ઈસ્સે આગે ન જાના. તુમ જો દેખોગી ઈસે તુમ બર્દાશ્ત નહીં કર સકોગી.

આસ્માનસે ગિધ ઉતરને લગે થે ઔર ઉન્હોંને લાશોંકો નોચના શુરૂઅ કર દિયા થા. કુછ મુસસલમાન લાશોંકે દરમિયાન અપને ઝખ્મી સાથિયોંકો તલાશ કરતે ફિર રહે થે. ઉન્હેં ઉઠા ઉઠા કર ખૈમાગાહકી તરફ લા રહે થે બાકી સિપાહ બનૂ હનીફાકે છુપે હૂએ આદમિયોંકો પકળનેકે લિએ ચલી ગઈ થી.

★

રાતકો ખાલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ઈત્તિલાએં મિલને લગી કે બનૂ હનીફાકે આદમિયોંકો લા રહે હે. બા'ઝકે સાથ ઔરતેં ઔર બચ્ચે ભી થે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને હુકમ દિયા કે ઔરતોં ઔર બચ્ચોંકો સર્દી ઔર ભૂક સે બચાયા જાએ લેકિન ખૈમાગાહ લૂટ ચુકી થી. ખૂરાકકી કિલ્લત થી. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા કે ખૂદ ભૂકે રહો, કૈદી ઔરતોંકે ઔર બચ્ચોંકે પેટ ભરો.

ઈસ્કા હલ યહ નિકાલા ગયા કે મુસલમાન મુજાહિદીન લાશોંસે ખજૂરોંકી થેલિયાં ખોલ કર લે આએ. હર સિપાહી અપને સાથ ખાને પીનેકા સામાન રખતા થા યહ ઔરતોં ઔર બચ્ચોંકો દિયા ગયા.

અલસ્સુબ્હા મુજાઆ યમામાસે વાપસ આયા ઔર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે ખૈમેંમેં ગયા.

ક્યા ખબર લાએ હો ઈબ્ને મુરારહ? ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને પૂછા.

ખબર બૂરી નહીં મુજાઆને જવાબ દિયા લેકિન તુમ ઉસે અચ્છા નહીં સમજોગે... બનૂ હનીફા તુમ્હારી શર્ત પર સુલહ કરનેકો તય્યાર નહીં. વહ તુમ્હારી ગુલામી કબૂલ નહીં કરેંગે.

ખુદાકી કસમ મેં ઉન્હેં અપના ગુલામ બનાના નહીં ચાહતા ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, હમ સબ અલ્લાહકે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયિહ વ સલ્લમકે ગુલામ હે. મેં ઉન્હેં ઉસ સચ્ચે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે અકીદેકા ગુલામ બનાઉંગા.

વહ શર્તકો ભી નહીં માનેંગે મુજાઆને કહા, ઔર યહ ભી દેખ કે તેરે પાસ રહ ક્યા ગયા હે ઈબ્ને વલીદ! મેંને યમામાકે અંદર જા કર દેખા હે. એક લશ્કર હે જો ઝિરહ પેહને તેરી છોટીસી ફૌજકો લહૂલુહાન કર દેનેકે લિએ તય્યાર હે. કભી યહ હિમાકત ન કર બેઠના કે યમામાકો આકે મુહાસરેમેં લે લે. તૂ કુચલા જાએગા ઈબ્ને વલીદ ! જોશકો છોળ ઔર હોશકી બાત કર. અપની શર્તકો નરમ કર. મેંને બનૂ હનીફાકો ઠંડા કર લિયા હે. ઉસ લશ્કરકી આંખોમેં ખૂન ઉતરા હુવા હે.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ગહરી સોચમેં ખો ગએ. મુજાઆને ઉન્હેં કોઈ નઈ બાત નહીં બતાઈ થી. યહ તો ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ દેખ હી ચુકે થેકે ઉન્કે પાસ જો સિપાહ રહ ગઈ હે વહ લળનેકે કાબિલ નહીં રહી ઈસ સિપાહકો આરામકી ઝરૂરત થી લેકિન વહ રાત ભર દુશ્મનકે છુપે હૂએ આદમિયોંકો તલાશ ઔર ગિરફતાર કરતી રહી થી. અબ તો ઈન મુજાહિદીનકે સર ડોલ રહે થે.

ઈબ્ને મુરારહ ! ખાલ્દિ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ગહરી સોચસે નિકલ કર કહા, તુઝે શાયદ મા'લૂમ ન હો, અપને ઈન સરદારોંસે પૂછ લેના જો ઈસ જંગમેં શરીક થે હમારે પાસ બનૂ હનીફાકા કિત્ના માલ ઔર સાઝો સામાન હે ઔર કિત્ને બાગ ઔર કિત્ને કૈદી હમારે કબ્ઝેમેં હે. વાપસ જા ઔર અપને સરદારોંસે કહ કે મુસલમાન આધા માલે ગનીમત આધે બાગ ઔર આધે કૈદી વાપસ કર દેંગે. ઉન્હેં સમજા કે યમામા ઔર ઉસકી આબાદીકો તબાહીમેં ન ડાલેં.

ઈબ્ને મુરારહ ચલા ગયા. ઈસ દૌરાન મઝીદ કૈદી લાએ ગએ.

મુજાઆ શામસે પેહલે વાપસ આયા ઔર ઉસ્ને બતાયા કે બનૂ હનીફાકા કોઈ સરદાર ઈસ શર્તકો માનનેકે લિએ તય્યાર નહીં. મુજાઆને યહ ભી કહા કે બનૂ હનીફા અપની શિકસ્ત ઔર અપને હઝારોં મકતૂલીનકે ખૂનકા ઈન્તિકામ લેંગે.

મેરી બાત કાન ખોલ કર સુન, ઈબ્ને મુરારહ ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઝુંજલા કર કહા, અગર બનૂ હનીફા યહ સમઝતે હે કે હમ કલીલ તઅદાદ હોનેકી વજહસે ડર જાએંગે તો ઉન્હેં જાકર કહ દે મુસલમાન કટ મરેંગે તુમ્હેં ઈન્તિકામકી મોહલત નહીં દેંગે.

ગુસ્સેમેં ન આ વલીદકે બેટે ! મુજાઆને મુસ્કુરા કર કહા, હમારા જો માલે ગનીમત, બાગ ઔર કૈદી તુમ્હારે પાસ હે ઉન્કા ચોથાઈ હિસ્સા અપને પાસ રખ લે બાકી હમેં દે દે ઔર આ, સુલાહ કર લે. સુલહનામા તહરીર હોગા.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ એક બાર ફિર સોચમેં ખો ગએ.

મેં તુઝે એક બાર ફિર ખબરદાર કરતા હૂં વલીદકે બેટે ! મુજાઆને કહા, યહ મેરા કમાલ હે કે મેંને બનૂ હનીફાકો સુલહ પર રાઝી કર દિયા હે. મેંને ઉન્કી લઅનત મલામત બર્દાશ્ત કી હે. ઉન્હોંને મુઝે ગદ્દાર ભી કહા હે. વહ કહતે હે કે તુમ મુસલમાનોંસે ઈન્આમ લે કર હમેં ઉન્કા ગુલામ બનાના ચાહતે હો. વહ કહતે હે કે હમારી તઅદાદ કમ ભી હોતી તો ભી હમ સુલાહ ન કરતે. હમારે પાસ ન સાઝો સામાનકી કમી હે ન ખૂરાકકી. ઉન ચીઝોંકી કમી હે તો મુસલમાનોંકો હોગી. વહ કહતે હે કે ઈત્ની શખ્ત સર્દીમેં મુસલમાન કબ તક મુહાસરેમેં બેઠે રહેંગે. રાતોંકી સર્દીકો વહ ખુલે આસ્માન તલે બર્દાશ્ત નહીં કર સકેંગે. વહ યહ ભી જાન્તે હે કે તેરી ઈસ છોટીસી ફૌજકે પાસ ખેમેં ભી નહીં રહે.... સોચ લે ઈબ્ને વલીદ ! અચ્છી તરહ સોચ લે. અગર તુઝે શર્ત મંઝૂર નહીં હે તો ઝરા આગે જા કર યમામાકી દિવારોં પર એક નઝર ડાલ ઔર દેખ કે એક દિવાર તો કિલ્એકી હે ઔર ઉસ્કે ઉપર એક દિવાર ઈન્સાની જિસ્મોકી હે.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ બેશક અપની કમઝોરિયોંસે આગાહ થે લેકિન દુશ્મનકી હર શર્ત માનનેકો તય્યાર નહીં હો સકતે થે. વહ અપને ખેમેંસે બાહર નિકલ ગએ. ઉન્કે નાઈબ સાલાર બાહર ખળે થે. સાલારોંને બેતાબીસે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે પૂછા કે સુલહકી બાત કહાં તક પહૂંચી હે.

મેરે સાથ આઓ, ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉન્સે કહા.

નાઈબ સાલાર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે સાથ ચલ

પળે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઉન્હેં બતાતે ગએ કે મુજાઆ સુલહ નામેંકી ક્યા શર્ત લાયા હે. વહ ચલતે ગએ ઔર ઐસી જગહ જા રૂકે જહાંસે યમામાકે શહરકી દીવાર નઝર આતી થી. ઉન્હોં ને દેખા કે દીવાર પર આદમી હી આદમી થે. મુજાઆ ને ઠીક કહા થા કે શહરકી દીવારકે ઉપર ઈન્સાની જિસ્મોકી દીવાર ખળી હે. ઉસ્સે સાફ ઝાહિર હોતા થા કે શહરમેં બહોત બળા લશ્કર મૌજૂદ હે.

મેરા ખયાલ હે કે હમ્ને મુહાસરા કિયા તો હમ નુકસાન ઉઠાએંગે, ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપને નાઈબ સાલારોંસે કહા, દીવાર પર જો મખ્લૂક ખળી હે ઉસ્કે તીર હમેં દીવારકે કરીબ નહીં જાને દેંગે. હમારે પાસ મરવાનેકે લિએ ઈત્ને ઝિયાદા આદમી નહીં.

મેં તો સુલહકી રાય દૂંગા, એક નાઈબ સાલારને કહા.

જિસ ફિત્નેકો હમ ખત્મ કરના ચાહતે થે વહ ખત્મ હો ચુકા હે, એક ઔર નાઈબ સાલારને કહા. અબ હમ સુલહ કર લેં તો હમ પર કૌન ઉંગલી ઉઠા સકતા હે ?

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ વાપસ અપને ખૈમેમેં આએ ઔર મુજાઆકો બતાયા કે વહ સુલહકે લિએ તય્યાર હે. ઉસી વક્ત સુલહ નામા તહરીર હુવા જિસ પર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ખિલાફતકી તરફસે ઔર મુજાઆ બિન મુરારહને બનૂ હનીફાકી તરફસે દસ્તખત કિએ. ઉસ્મેં એક શર્ત યહ થી કે મુસલમાન યમામાકે કિસી આદમીકો જંગી મુજરીમ કરાર દે કર કત્લ નહીં કરેંગે.

મુજાઆ વાપસ ચલા ગયા. ઉસી રોઝ ઉસ્ને યમામાકે દરવાઝે ખોલ દીએ ઔર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો શહરમેં મદઉ કિયા.

★

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપને સાલારોં ઔર કમાન્ડરોંકે સાથ યમામા શહરકે દરવાઝે તક પહૂંચે. ઉન્હોંને ઉપર દેખા. દીવારોં પર અબ એક ભી આદમી નહીં ખળા થા. બુર્જ ભી ખાલી થે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો તવક્કુઅ થી કે કિલ્એકે અંદર ઉન્હેં બનૂ હનીફાકા વહ લશ્કર નઝર આએગા જિસ્કે મુતઅલ્લિક મુજાઆને ઉન્હેં બતાયા થા કે મુસલમાનોકો કુચલ ડાલેગા મગર વહાં કિસી લશ્કરકા નામો નિશાન ન

થા. વહાં ઔરતેં થી, બચ્ચે ઔર બૂળે થે. જવાન આદમી એક ભી નઝર નહીં આતા થા. ઔરતેં અપને ઘરોંકે સામને ખળી થી. બા'ઝ મુંડેરો પર બેઠી થી. ઉન્મેં ઝિયાદા તર ઔરતેં રો રહી થી. ઉન્કે ખાવિંદ, બાપ, ભાઈ યા બેટે જંગમેં મારે ગએ થે.

ઈબ્ને મુરારહ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને મુજાઆસે પૂછા, વહ લશ્કર કહાં હે ?

દેખ નહીં રહે હો ઈબ્ને વલીદ! મુજાઆને દરવાઝોંકે સામને ખળી ઔર છતોં પર ખળી ઔરતોંકી તરફ ઈશારહ કરકે કહા, યહ હે વહ લશ્કર જો શહરકી દીવાર પર તીર વ કમાન ઔર બર્છિયાં ઉઠાએ ખળા થા.

યહ ઔરતેં? ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને હૈરાન સા હો કે પૂછા.

હાં વલીદકે બેટે ! મુજાઆ ને કહા, શહરમેં કોઈ લશ્કર નહીં. યહાં સિર્ફ બૂળેઆદમી હેં જો લળનેકે કાબિલ નહીં. ઔરતેં હેં ઔર બચ્ચે હેં.

ક્યા યહ હમારે હમલેકો રોક સકતે થે ? ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને પૂછા. ક્યા ઔરતેં મુકાબલેમેં આઈ થીં ?

નહીં ઈબ્ને વલીદ ! મુજાઆને કહા, યહ મેરી એક ચાલ થી, શહરસે તમામ આદમી લળનેકે લિએ ચલે ગએ થે. શહરમેં કોઈ જવાન આદમી નહીં રહા થા. મેં અપને કબીલેકો તબાહીસે બચાના ચાહતા થા. મેંને તમામ ઔરતોં, બૂળો ઔર કમસીન લળકોંકો ઝિરહ ઔર સર પર ખોદેં પહનાઈ ઔર ઉન્કે હાથોંમેં તીર વ કમાન ઔર બર્છિયાં દે કર દીવાર પર ખળા કર દિયા. મેંને ખૂદ બાહર જા કર દેખા . પતા નહીં ચલતા થા કે યહ ઔરતેં, બૂળે આદમી ઔર કમસીન લળકે હેં. મેંને તુઝે મૌકા દિયા કે દીવાર પર એક નઝર ડાલ લે તા કે તૂ ઈસ જાંસેમેં આ જાએ કે યમામામેં બહુત બળા લશ્કર મૌજૂદ હે....ઔર તૂ મેરે જાંસેમેં આ ગયા.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ખુશમગી હૂએ. વહ મુજાઆકો ઈસ ધોકેકી સજા દે સકતે થે. લેકિન ઉસ અહદ નામેંકે ખિલાફ વર્ઝી ઉન્હેં ગવારા નહીં થી જિસ પર વહ દસ્તખત કર ચુકે થે.

ખુદાકી કસમ ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને મુજાઆસે કહા, તૂ ને મુઝે ધોકા દિયા હે.

મેં તુઝે ધોકા દે સકતા હૂં, મુજાઆને કહા. અપને કબીલેકી ઔરતોં

ઔર બચ્ચોંસે ગદારી નહીં કર સકતા. મૈં ઉન્હે તેરી તલ્વારોંસે બચાના ચાહતા થા. મૈંને ઉન્હેં બચા લિયા હે.

તૂ ખૂશ કિસ્મત હે કે મૈં મુસલમાન હૂં, ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા. ઈસ્લામ મુઆહદે તોળનેકી ઈજાઝત નહીં દેતા. મૈં સુલહ નામેં પર દસ્તખત કર ચુકા હૂં. વર્ના મૈં ઈન તમામ ઔરતોંકો લોંડિયાં બના લેતા.

મુઝે મા'લૂમ થા તૂ ઐસે નહીં કરેગા. મુજાઆને કહા.

લેકિન એક બાત સુન લે ઈબ્ને મુરારહ ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને કહા. મૈંને મુઆહદા સિર્ફ યમામા શહરકે લિએ કિયા હે. ઉસ્મેં ઈર્દ ગિર્દકે ઈલાકે શામિલ નહીં. મૈં પાબંદ હૂં કે યમામાકે અંદર કિસી જંગી મુજરિમકો કત્લ ન કરૂં. યમામાકે બાહર મૈં જિસે સમઝૂંગા કે ઉસે કત્લ હોના ચાહિએ, ઉસકે કત્લસે મૈં ગુરેઝ નહીં કરૂંગા.

★

ઈર્તિદાદકા સબસે બળા મર્કઝ યમામા થા. જો ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉખાળ ફેંકા ઔર ઝૂટે નબીકો હલાક કરકે ઉસકી લાશકી નુમાઈશકી ગઈ. ઉસ્કે પેરો કારોંસે કહા ગયા કે મુસ્લિમાકે પાસ મુઅજિઝોંકી તાકત હોતી તો તુમ્હારે ચાલીસ હઝારસે ઝિયાદા લશ્કરકા યહ હશ્ર તેરહ હઝાર આદમિયોંકે હાથોં ન હોતા.

બનૂ હનીફા ! મુસલમાન યમામાકી ગલિયોંમેં એલાન કરતે ફિરતે થે. ઔરતેં મત ડરેં. કિસીકો લોંડી નહીં બનાયા જાએગા. શહરકે અંદર કિસી મર્દ, બચ્ચે યા ઔરત પર હાથ નહીં ઉઠાયા જાએગા. મુસય્લમા ફરેબ કાર થા. ઉસ્ને તુમ સબકો ધોકા દે કર તુમ્હારે ઘર ઉજાળ દીએ હૈં.

યમામા પર ખોફ વ હિરાસ ઔર મૌતકી વિરાની તારી થી. ઔરતેં શહરસે બાહર નિકલનેસે ડરતી થી. ઉન્હેં મુસલમાનોંસે કોઈ ડર ઔર ખદશહ નહીં રહા થા. વહ અપને આદમિયોંકી લાશેં દેખનેસે ડરતી થી. વહ શહરકી દીવાર પર જા કર બાહરકા મંઝર દેખતી થી. ઉન્હેં ગિધ્ધોં, ગિદળોં ઔર ભેળિયોંકી ખોફનાક આવાઝેં સુનાઈ દેતી થી. યહ સબ લાશેં ખા રહે થે.

યમામા ઔર ગર્દ વ નવાહકે લોગોંને ઈત્ની કત્લ વ ગારત કભી દેખી ન સુની થી. યહ તો કહર નાઝિલ હુવા થા. ઘર ઘર માતમ હો રહા થા. ઈસ ભયાનક સૂરતે હાલમેં લોગ ઈસ ગૈબી કુવ્વતકે આગે સજદે કરના ચાહતે થે

જિસ્ને ઉન પર કહર નાઝિલ કિયા થા. મુસલમાનોકી ફૌજમેં કુર્આનકે હાફિઝ ઔર કારી ભી થે. ઉન્હોં ને લોંગોંકો આયાતે કુર્આની સુના કર બતાના શુરૂઅ કર દિયા કે ઉન્હેં તબાહ કરનેવાલી ગૈબી તાકત ક્યા હે.

મુઅર્રિખ લિખતે હે કે બનૂ હનીફાકે જો આદમી ભાગ ગએ થે ઉન્કી તઅદાદ કમો બેશ બીસ હઝાર થી. વહ યૂં લાપતા હૂએ કે વહ ઈધર ઉધર છુપ ગએ થે. મુસલમાન ઉન્હેં ઢૂંઢ ઢૂંઢ કર લા રહે થે. વહ ભી ખોફઝદા થે. વહ નાદિમ ભી થે કે ઉન્હોંને એક ઝૂટે નબીકે હાથ પર બૈઅત કી જિસ્ને ઉન્હેં કહા થા કે ઉસે ખુદાને ઐસી તાકત દી હે કે ફત્હ બનૂ હનીફાકી હી હોગી. ઔર મુસલમાન તબાહ હો જાએંગે. ઉન્હેં તબ્લીગ કી ઔર ઈસ્લામકે તફસીલી તઆરૂફકી ઝરૂરત નહીં થી.ઉન્મેં બેશતરને અઝ ખૂદ ઈસ્લામ કબૂલ કર લિયા.

મુજાઆ બિન મુરારહ બનૂ હનીફાકી સરદારીમેં મુસય્લમા કઝઝાબકા જાનશીન થા. ઉસ્ને દેખા કે ઉસ્કા કબીલા ધળા ધળ ઈસ્લામ કબૂલ કરતા જા રહા હે તો ઉસ્સે ઉસે યહ ઈત્મિનાન હુવાકે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે દિલમેં ઉસ્કે ખિલાફ જો ખફગી થી વહ નિકલ ગઈ થી.

બનૂ હનીફાકે લોગ જોક દર જોક ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે પાસ બૈઅતકે લિએ આ રહે થે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉન્મેંસે ચંદ એક સરકર્દા અફરાદકા એક વફદ તય્યાર કિયા ઔર ઉન્હેં ખલીફતુલ્મુસ્લિમીનકે હાથ પર બૈઅતકે લિએ મદીના ભેજ દિયા.

★

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો યહ જંગ બહુત મહેંગી પળી થી કદીમ તહરીરોં ઔર દીગર ઝરાએસે પતા ચલતા હે કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ઈત્ને બળે લશ્કર પર ફત્હ હાસિલ કરનેકી તવક્કુઅ કમ હી થી. ઉન્હોંને યહ અલ્લાહકે ભરોસે ઔર અપની જંગી કાબીલિયતકે બલબૂતે પર લળી થી. ઉન્કે મુજાહિદીન થક કર ચુર હો ચુકે થે.

ઈસ જંગકી ખૂનરેઝીકા અંદાઝા યહ હે કે બનૂ હનીફાકે ઈક્કીસ હઝાર આદમી મારે ગએ. ઝખ્મિયોંકી તઅદાદ અલગ હે. ઉસ્કે મુકાબલેમેં શહીદ હોનેવાલે મુસલમાનોંકી તઅદાદ એક હઝાર દોસો થી. ઈન્મેં તીનસો શહીદ કુર્આનકે હાફિઝ થે.

યહાં યહ અમ્ર કાબિલે ઝિક્ર હે કે જબ ખલીફા અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ઈત્તિલાઅ મિલી કે શહીદોંમેં તીનસો હાફિઝે કુર્આન થે તો ઉન્હોંને યહ સોચ કર કે જંગોમેં કુર્આનકે તમામ હાફિઝ શહીદ હો સકતે હે, હુકમ દિયા કે કુર્આન એક જગહ તહરીરમેં જમા કર લિયા જાએ. ચુનાંચે પહલી બાર કુર્આનકો ઈસ શકલમેં મુરત્તબ કિયા ગયા જો આજ હમારે સામને હે.

જંગે યમામાકે બા'દ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી કૈફિયત યહ થી કે જિસ્માની ઔર ઝહની લીહાઝસે શલ હો ચુકે થે. લૈલા ઉન્કે થકે માંદે અઅસાબ સહેલાતી થી. મુઅર્રિખોને લિખ્ખા હે કે કિસી ભી જંગમેં મુસલમાનોંકા ઈત્ના જાની નુકસાન નહીં હુવા થા. અબ એક હી બાર એક હઝાર દોસો મુજાહિદીન શહીદ હો ગએ તો બાકી મુજાહિદીન પર જૈસે ગમકે પહાળ આ પળે હો. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ દુખ ઔર ગમકો કબૂલ કરનેવાલે નહીં થે. અગર વહ મરનેવાલોંકા માતમ કરને બેઠ જાતે યા દિલ પર ગમ તારી કર લેતે તો સિપાહ સાલારી ન કર સકતે. ઉન્હેં આગે ચલ કર ઈરાક ઔર શામ ફત્હ કરના થા. ઉન્હેં ઈર્તિદાદકો કુચલ કર ઈસ્લામકો દૂર દૂર તક ફેલાના થા, ઈસ લિએ વહ અપને આપકો રંજ વ અલમસે આઝાદ રખતે થે.

વલીદકે બેટે ! લૈલાને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે કહા, મેં તુમ્હેં ઈસ અઝીમ ફત્હ પર એક તોહફા દેના ચાહતી હૂં.

ક્યા અલ્લાહકી ખૂશનૂદી કાફી નહીં ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા.

વહ તો તુમ્હેં મિલ હી ગઈ હે લૈલાને કહા, તુમ અલ્લાહકી તલ્વાર હો. મેં ઈસ દુન્યાકી બાત કર રહી હૂં. તુમ બહુત થક ગએ હો.

તોહફા ક્યા હે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને પૂછા.

મુજાઆ બિન મુરારહકી બેટી, લૈલાને કહા, તુમને ઉસે નહીં દેખા. મેં ઉસ્કે ઘર ગઈ થી, બહુત ખૂબસૂરત લળકી હે. યમામાકા હીરા હે. વહ તુમ્હેં ચાહતી ભી હે. કહતી હે કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અઝીમ ઈન્સાન હે જિસ્ને હમ પર ફત્હ પા કર ભી ઐલાન કિયા હે કે કિસી ઔરતકો લોંડી નહીં બનાયા જાએગા. હાલાંકે યમામાકી ઔરતોંને ઉન્હેં ધોકા દિયા થા.

ઉસ દૌરમેં અરબોંકે યહાં સોકનકા તસવ્વુર નહીં થા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને મુજાઆ બિન મુરારહસે કહા કે વહ ઉસ્કી બેટીકે સાથ શાદી કરના ચાહતે હૈં. મુઅર્રિખોંને લિખ્ખા હે કે મુજાઆ ઈત્ના હેરાન હુવા જૈસે ઉસ્ને ગલત સુના હો.

ક્યા કહા તૂને વલીદકે બેટે ! મુજાઆને પૂછા.

મૈં તુમ્હારી બેટીકે સાથ શાદી કરના ચાતા હૂં, ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપની બાત દોહરાઈ.

ક્યા ખલીફા અબુબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ હમ દોનોસે ખફા ન હોંગે ? મુજાઆને કહા (મુજાઆકે સહીહ અલ્ફાઝ યહ થે "ક્યા ખલીફા હમ દોનોકી કમર ન તોળ ડાલેંગે"?)

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઉસી પર ઈસ્રાર કરતે રહે કે વહ મુજાઆકી બેટીકે સાથ શાદી કરેંગે. આખિર ઉન્હોંને ઉસ હસીન ઔર જવાન લળકીકો અપને અકદમેં લે લિયા. યહ ખબર મદીના પહૂંચી તો ખલીફતુલ્મુસ્લિમીન અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ખત લિખ્ખા:

ઓ વલીદકે બેટે ! તુમ્હેં ક્યા હો ગયા ? શાદિયાં કરતે ફિરતે હો. તુમ્હારે ખૈમેંકે બાહર બારહ સો મુસલમાનોંકા ખૂન બહ ગયા હે. તુમ્ને શહીદોંકા ખૂન ભી ખુશ્ક નહીં હોને દિયા ?

યહ ઉમર બિન ખત્તાબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી કારસ્તાની હે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ખત પળ કર ઝેરે લબ કહા.

યહ મુઆમ્લા સરઝનિસકે ખત પર હી ખત્મ હો ગયા. ખલીફા અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો યહ પૈગામ ભી ભેજા થા કે વહ યમામાકે ઈલાકેમેં રહે ઔર અગલે હુકમકા ઈન્તિઝાર કરેં. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ મુજાઆકી બેટી ઔર લૈલાકો સાથ લે કર યમામાકે કરીબ વાદિએ વબરમેં જા ખૈમાઝન હૂએ. દો માહ બા'દ ઉન્હેં અગલા હુકમ મિલા.

******

ફરવરી ૬૩૩ ઈસ્વીકે પેહલે હફતે (ઝીકાઅદા ૧૧ હિજરીકે આખરી હફતે)કે એક દિન ખલીફા અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે મિલને એક શખ્સ આયા જિસ્ને અપના નામ મુષન્ના બિન હારિષા શેબાની બતાયા. ખલીફાકે લિએ ઔર અહલે મદીનાકે લિએ વહ એક ગૈર અહમ ઔર ગુમનામ આદમી થા. અગર ઐસા શખ્સ કિસી બાદશાહકે દરબારમેં જાતા તો ઉસે વહાંસે નિકાલ દિયા જાતા લેકિન અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કિસી અકલીમકે બાદશાહ નહીં બલ્કે શહનશાહે દો જહાંકે ખલીફા થે જિન્કે દરવાઝે હર કિસીકે લિએ ખુલે રહતે થે.

યહ શખ્સ જબ ખલીફા અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે પાસ આયા, ઉસ વક્ત ઉસ્કે ચહરે પર થકન ઔર શબ બેદારીકી ગહરી પરછાઈયાં થી. કપળો પર ગર્દ થી ઔર કુદરતી રવાનીસે બોલ ભી નહીં સકતા થા.

ક્યા મુઝેકોઈ બતા સકતા હે કે યહ અજનબી મહેમાન કોન હે? અમીરૂલ્મુઅમિનીન અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને પૂછા.

યહ શખ્સ જિસ્ને અપના નામ મુષન્ના બિન હારિષા બતાયા હે, યહ મા'મૂલી આદમી નહીં. કૈસ બિન આસિમ અલ્મુન્કરીને જવાબ દિયા, અમીરૂલ્મુઅમિનીન! ઈસ્કે યહાં આનેમેં કોઈ ફરેબ નહીં. શોહરત ઔર ઈઝઝત જો ઉસ્ને પાઈ હે વહ અલ્લાહ હર કિસીકો અતા કરે. હર્મુઝ જો ઈરાકમેં ફારસકા સાલાર હે ઔર જિસ્કી ફૌજકી ધાક બેઠી હૂઈ હે, મુષન્ના બિન હારિષાકા નામ સુન કર સોચમેં પળ જાતા હે.

અમીરૂલ્મુઅમિનીન! કિસી ઔરને કહા, આપકા અજનબી મહેમાન બહરેનકે કબીલા બક્ર બિન વાઈલકા મુઅઝ્ઝઝ ફર્દ હે. યહ ઈસ્લામ કબૂલ કરનેવાલે ઉન લોગોમેંસે હે જિન્હોંને કુફ્ર ઔર ઈર્તિદાદકી આંધિયોંમેં ઈસ્લામકી શમા રોશન રખ્ખી હે ઔર ઉસ્ને હમારે સાલાર અલા બિન હઝરમીકે સાથ મિલ કર ઈરાકકી સરહદકે ઈલાકોમેં મુર્તદીનકે ખિલાફ લળાઈયાં લળી હેં.

અમીરૂલ્મુઅમિનીન અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા ચેહરા

ચમક ઉઠા. અબ ઉન્હોંને મુષન્ના બિન હારિષાકો બદલી હૂઈ નિગાહોંસે દેખા. ઉન્કે ઝહનમેં અરબી મુસલમાનોંકે વહ કબાઈલ આ ગએ જો ઈરાનિયોંકે મહકુમ થે. યહ ઈરાકકે ઈલાકેમેં આબાદ થે. યહ થે બનૂ લખ્મ, તગલબ, અય્યાદ, નંબર ઔર બનૂ શેબાન. એક રિવાયતકે મુતાબિક યહ અરબી બાશિંદે થે જિન્હેં પહલી જંગોમેં ઈરાની જંગી કૈદી બના કર લે ગએ ઔર ઉન્હેં દજલા ઔર ફુરાતકે ડેલ્ટાકે દલદલી ઈલાકેમેં આબાદ કર દિયા થા.

ઈન કબાઈલને ઈરાનિયોંકા ગુલામ હોતે હૂએ અપને અકીદોંકો અપને વતનકે સાથ વાબસ્તા રખા. અરબમેં ઈસ્લામકો ફરોગ મિલા તો ઉન્હોંને ભી ઈસ્લામ કબૂલ કર લિયા. ઈરાકસે સજ્જાહ જૈસે ચંદ અફરાદને નુબુવ્વતકે દઅવે કિએ તો ઈન મહકુમ અરબોને ઈસ ઈર્તિદાદકે ખિલાફ મુહાઝ બના લિયા.

ઈધર મુસલમાન એક ઐસી જંગી તાકત બન ચુકે થે કે જિન્કે સામને મુર્તદીન ઔર કુફ્ફારકે મુત્તહિદા લશ્કર ભી ન જમ સકે. મૈદાને જંગસે હટ કર મુસલમાન જો અકીદા પેશ કરતે થે વહ દિલોમેં ઉતર જાતા થા. ઈસ તરહ મુસલમાન અસ્કરી ઔર નઝરિયાતી લીહાઝસે છાતે ચલે જા રહે હે લેકિન અભી વહ આતિશપરસ્ત ઈરાનિયોંકે ખિલાફ ટક્કર લેનેકે કાબિલ નહીં હૂએ થે. ઈરાન ઉસ વક્તકી બળી તાકતવર બાદશાહી થી જિસ્કે તૂલ વ અર્ઝ(વુસ્અત)કા હિસાબ ન થા. ઈસ બાદશાહીકી ફૌજ તઅદાદ ઔર હથિયારોંકે લિહાઝસે બહુત તાકતવર થી. સિર્ફ રૂમી થે જિન્હોંને ઈન્સે જંગેં લળી ઔર ઈન્હેં કુછ કમઝોર કર દિયા થા.

ઉસ્કે બાવજૂદ ખલીફા અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઈરાનકી બાદશાહી મેં રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા પૈગામ પહુંચાનેકા તહિય્યહ કિએ હૂએ થે. ઈરાની ન સિર્ફ યહ કે ઈસ્લામકો કબૂલ કરને પર તય્યાર ન થે બલ્કે વહ ઈસ્લામકા મઝાક ઉળાતે થે. અગર મુસલમાનોંકા કોઈ એલ્ચી ઉન્કે કિસી ઈલાકેકે અસીરકે દરબારમેં ચલા જાતા તો વહ ઉસ્કી બે ઈઝઝતી કરતે. ઔર બાઝકો કૈદમેં ભી ડાલ દિયા કરતે થે.

હુકૂમતો ઔર હુકમરાનોંકે અંદાઝ ઔર ખયાલાત અપને હી હોતે

હેં. ઉન્કે સોચનેકે અંદાઝ ભી મસ્લીહત ઔર ઔર હાલાતકે તાબે હોતે હેં લેકિન અવામકી સોચેં ઉન્કે જઝબોંકે ઝેરે અષર હોતી હે ઔર મુલ્ક વ મિલ્લતકી ખાતિર અવામ આગ ઉગલતે હૂએ પહાળોંકે ખિલાફ ભી સીનાસુપર હો જાતે હેં.

★

ઉસ દોરમેં ઈરાક ઈરાનકી બાદશાહીકા એક સૂબા થા. ઉસ્કા અમીર યા હાકિમ હરમુઝ થા જો ઉસ દોરમેં માના હુવા જંગજૂ ઔર નિડર જંગી કાઈદ થા. ઝાલિમ ઔર બદતીનત ઈત્નાકે ઉસ્કે ઈલાકેકે લોગ કિસીકે ખિલાફ બાત કરતે તો કહતે થે, વહ તો હરમુઝસે બળ કર કમીના ઔર બદફિત્રત હે.

ઉસ્કે ઝુલ્મ વ સિતમ ઝિયાદાતર શિકાર મુસલમાન થે જો દજલા ઔર ફુરાતકે સંગમકે ઈલાકેમેં રહતે થે. ઉન્કે ખિલાફ હરમુઝકો યહી એક દુશ્મની થી કે વહ ઈસ્લામકે પેરોકાર હેં. કિસી ઈરાનીકે હાથો કિસી મુસલમાનકા કત્લ હો જાના ઔર કિસી ઔરતકા અગવા કોઈ જુર્મ નહીં થા. ઈસાઈયોંકી તરહ ઈરાની મુસલમાનોંકો તકલીફ પહુંચા કર કિસી બહાને ઉન્કે ઘરોંકો લૂટ કર ઔર જલા કર ખૂશી મહેસૂસ કરતે થે. મુસલમાન ખોફ વ હિરાસમેં ઝિંદગી ગુઝાર રહે થે.

મુસલમાન જિસ ઈલાકેમેં આબાદ થે, ઉસ્કી ઝમીન સોના ઉગલતી થી. અનાજ ઔર ફલોંકી પેદાવારકે લિએ યહ ઈલાકા બળા હી ઝરખેઝ થા. યહ ઈલાકા જો કમ વ બેશ તીનસો મીલ લંબા થા, ઝર ખેઝી ઔર શાદાબીકે અલાવ કુદરતી મનાઝિરકી વજહસે હસીન ખિત્તા થા. હાકિમ એશ વ ઈશ્રતકે લિએ ઈસી ઈલાકે મેં આતે ઔર કુછ દિન ગુઝાર જાતે થે. ઈસ ઝરખેઝ ઔર શાદાબ ઈલાકેમેં મુસલમાનોંકો આબાદ કરનેકા મકસદ યહ નહીં થા કે વહ ખેતી બાળી કરેં ઔર ખૂશહાલ રહેં, બલ્કે ઉન્હેં યહાં મુઝારિઓ(કિસાન)કી હૈષિયતસે રખ્ખા ગયા થા. વહ ઝમીનકા સીના ચીર કર શબાના રોઝ મહેનત ઔર મુશક્કતસે અનાજ ઔર ફલ ઉગાતે મગર ઉસ્મેંસે ઉન્હેં ઈત્ના હી હિસ્સા મીલતા જો ઉન્હેં ઝિંદા રખનેકે લિએ કાફી હોતા થા.ઝમીનકી ઉગલી હૂઈ તમામ દોલત હાકિમોકે ઘરોમેં ઔર ઈરાની ફૌજકે પાસ ચલી જાતી થી. મુસલમાન મુઝારિઓકે લિએ ગુર્બત ઔર

ઈરાનિયોંકી નફરત રહ જાતી થી.

મુસલમાન અપની જવાન બેટિયોંકો ઘરોંમેં છુપા કર રખતે થેં. કિસી ઈરાની ફૌજીકો કોઈ મુસલમાન લળકી અચ્છી લગતી તો વહ કિસીન કિસી બહાને યા ઉસકે ઘરવાલોં પર કોઈ ઈલ્ઝામ આઈદ કરકે ઉસે અપને સાથ લે જાતા થા. ઈરાની ફૌજી કિસી બહાનેકે બગૈર ભી મુસલમાન લળકિયોંકો અપને સાથ ઝબરદસ્તી લે જા સકતે થે લેકિન ગુલામી ઔર મઝલૂમિયતકે બાવજૂદ મુસલમાનોંમેં ગૈરતકા જઝબા મૌજૂદ થા. પેહલે પહલ ઝબરદસ્તી અગ્વાકી વારદાતેં હૂઈ તો મુસલમાનોંને દો તીન ફૌજિયોંકો કત્લ કર દિયા થા. મુસલમાનોંકો ઉસકી સઝા તો બળી ઝાલિમાના મિલી થી ઔર ઉન્હેં અપની લળકિયોંકો બચાનેકીકીંમત ભી બહુત દેની પળી થી લેકિન ઝબરદસ્તી અગ્વાકા સિલસિલા રૂક ગયા થા.

આતીશ પરસ્તી ઈરાની અપને ફૌજિયોંકો સાંઢોકી તરહ પાલતે થે. હર સિપાહી ઈસ તરહકી ઝિરહ પહેનતા થા કે સર પર આહની જંઝિરેં (લોહે)કી ખોદ ઔર બાઝૂ પર ધાતકે ખોલ ઈસ તરહ ચળે હોતે થે કે બાઝૂઓંકી હરૂકતમેં રૂકાવટ નહીં હોતી થી. ઉન્કી ટાંગોકો ભી બળે સખ્ત ચમળે યા કિસી ધાતસે મહફૂઝ કિયા હોતા થા.

અસ્લિહા ઈત્ના કે હર સિપાહીકે પાસ એક તલ્વાર, એક બર્છી ઔર એક ગુર્ઝ હોતા થા. ગુર્ઝ પર ઈરાની સિપાહી ખાસ તોર પર ફખ્ર કિયા કરતે થે. ઈન હથિયારોંકે અલાવા હર સિપાહીકે પાસ એક કમાન ઔર તર્કશમેં તીસ તીર હોતે થે. ઉન્હેં એશ વ ઈશરત, ખાને પીને ઔર લૂટમારકી ખુલી ઈજાઝત થી. વહ જૂર્અત ઔર અસ્કરી મહારતમેં કાબિલે તારીફ થે. ઉન્કી કમઝોરી સિર્ફ યહ થી કે વહ સિર્ફ આમને સામનેકી લળાઈ લળ સકતે થે ઔર લળતે ભી બે જીગરીસે થે લેકિન ઈત્ના અસ્લિહા ઉઠા કર વહ ફુર્તિસે નકલ વ હરૂકત નહીં કર સકતે થે. કિસી દસ્તે યા જૈશકો ફૌરન એક જગહસે દૂસરી જગહ જાના પળતા તો વહ મત્લૂબા વક્તમેં નહીં પળ સકતે થે. ઈત્ને ઝિયાદા હથિયારોંકા બોઝ ઉન્હેં જલ્દી થકા દેતા થા. અલબત્તા ઉન્કી તઅદાદ ઈત્ની ઝિયાદા થી જો ઉન્કી સુસ્ત રફતારીકી કમઝોરીકો છૂપા લેતી થી.

★

દજલા ઔર ફુરાતકે સંગમકે ઈલાકેકે જુનુબમેં ઉબલા એક મુકામ થા જો ઈરાક ઔર અરબકી સર્હદ પર થા. ઉસ ઝમાનેમેં ઉબલા એક શહર થા. ઉસકે ઈર્દ ગિર્દ ઈલાકા સાદાબ ઔર સરશબ્ઝ થા. વહાં બળે ખૂબસૂરત જંગલ ઔર હરી ભરી પહાળિયાં થી. યહ તારીખી અહમિય્યતકા ઈલાકા થા. આજ ભી વહાં ખંડરાત બિખરે હૂએ હૈં. જો બઝુબાને ખામોશી તારીખી કહાનીયાં સુનાતે હે. હર કહાની ઈબ્રતનાક હે.

ઉસ ખિત્તેમેં ઉન કોમોકી તબાહી ઔર બર્બાદીકે આષાર ભી મૌજૂદ હે જિન્હોંને એશ વ ઈશ્રતકો ઝિંદગીકા મકસદ બના લિયા થા ઔર રિઆયાકો વહ ઈન્સાનિયતકા દર્જા નહીં દેતે થે. ખુદાને ઉન્હેં રાહે મુસ્તકીમ દિખાનેકે લિએ પૈગમ્બર ભેજે તો ઉન લોગોંને ઉન્કા મઝાક ઉળાયા. ઔર કહા કે તુમ તો હમમેં સે હો ઔર દુન્યામેં તુમ્હારી હૈષિયત ઔર રૂત્બા ભી કોઈ નહીં, ફિર તુમ ખુદાકે ભેજે હૂએ પૈગમ્બર કિસ તરહ હો સકતે હો.

આખિર ખુદાને ઉન્હેં ઐસા તબાહ વ બર્બાદ કિયા કે ઉન્કે મહલ્લાત ઔર ઉન્કી બસ્તિયોંકો ખંડર બના દિયા. ખુદાને ઉન્કા તફસીલી ઝિક્ર કુર્આને પાકમેં કિયા ઔર ફર્માયા હે "ક્યા તુમને ઝમીન પર ઘૂમ ફિર કર નહીં દેખા કે જો અપની બાદશાહી પર ઈતરાતે ઔર ખુદાકી સરકશી કરતે થે ઔર જો ઊંચે પહાળોં પર અપની યાદગારેં બનાતે થે કે ઉન્કે નામ હમેશા ઝિંદા રહે, વહ અબ કહાં હે ?" અબ ઝમીનકે નીચેસે ઉન્કે મહલ્લાત ઔર ઉન્કી યાદગારોંકે ખંડરાત નિકલ રહે હૈં.

ઉન્કે બા'દ ભી પૂર શિકવહ-શહનશાહ આએ ઔર એકકે બા'દ એક અપને ખંડરાત છોળતા ગયા. બાબિલકે ખંડરાત ભી આજ તલક મૌજૂદ હે. ઈસ ખિત્તેમેં અશૂરી આએ, સાસાની આએ ઔર અબ જબ મદીનામેં અબૂબક્ર સીદીક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અમીરૂલ્મુઅમિનીન થે, દજલા ઔર ફુરાતકે ઈસ હસીન ઔર ઈબ્રત અંગેઝ ખિત્તેમેં ઈરાનિયોંકા તોતી બોલ(ઝબાને ખલ્ક પર તઝકરા હો) રહા થા. ઔર યહ આતિશ પરસ્તકૌમ પહલીકૌમોકી તરહ યહી સમઝતી રહી કે ઉસે તો ઝવાલ આ હી નહીં સકતા. વહ મહકૂમોકે ખુદા બને હૂએ થે.

★

બિન્તે સઉદ ! એક નવજવાન મુસલમાન લળકી અપની સહેલીસે

પૂછ રહી થી, ખુદ્દામ નહીં આયા ? ઝોહરા બિન્તે સઉદકી આંખોમેં આંસૂ આ ગએ ઔર ઉસ્ને આહ ભર કર મુંહ ફેર લિયા.

તુમ કહતી થી વહ તુમ્હેં ધોકા નહીં દેગા, સહેલીને ઝોહરાસે કહા. ખુદા ન કરે વહ ઉસ બદ બખ્ત ઈરાનીકે હાથ ચળ ગયા હો.

ખુદા ન કરે ઝોરહરા બિન્તે સઉદને કહા, વહ આએગા...ચાર દિન ગુઝર ગએ હૈં...મેં ઉસ ઈરાનીકે સાથ નહીં જાઉંગી. મૌત કબૂલ કર લૂંગી. ઉસે કબૂલ નહીં કરૂંગી. ખુદ્દામ મુઝે ધોકા નહીં દેગા.

ઝોહરા ! સહેલીને ઉસે કહા, ક્યા યહ બેહતર નહીં હોગાકે તુમ ઉસ ઈરાની કમાનદારકો કબૂલ કર લો ! તુમ્હારે ખાનદાનકે લિએ ભી યહી બેહતર હોગા. યહી હૈના કે તુમ્હેં અપના અકીદા બદલના પળેગા. સારી ઉમ્ર ઐશ તો કરોગીના !

મૈંને જિસ ખુદાકો દેખ લિયા હે ઉસીકી ઈબાદત કરૂંગી ઝોહરાને કહા, આગ ખુદાને પેદા કી હે, આગ ખુદા નહીં હો સકતી. મેં ખુદાકી મૌજૂદગીમેં કિસી ઔરકી પરસ્તિશ ક્યૂં કરૂંગી ?

સોચ લો ઝોહરા ! સહેલીને કહા, તુમ ઉસે કબૂલ નહીં કરોગી તો વહ ઝબરદસ્તી તુમ્હેં અપને સાથ લે જા સકતા હે, ઉસે કોન રોક સકતા હે ? વહ શાહી ફૌજકા કમાનદાર હે. વહ તુમ્હારે ઘરકે બચ્ચે બચ્ચેકો કૈદ ખાનેમેં બંદ કરા સકતા હે. તો મેં ભી મુસલમાનકી બેટી હૂં. મેં અલ્લાહકી ઈબાદત કરતી ઔર અલ્લાહ હીકી કસમ ખાતી હૂં. લેકિન અલ્લાહને હમારી ક્યા મદદ કી હે ? ક્યા તુમ્હેં યકીન હે કે અલ્લાહ તુમ્હારી મદદ કરેગા ?

"અગર અલ્લાહને મદદ ન કી તો અપની જાન લે લૂંગી ઝોહરાને કહા"ઔર અલ્લાહસે કહૂંગી કે યહ લે, અગર મેરે વુજૂદમેં જાન તૂને ડાલી થી તો વાપસ લે લે. ઔર ઉસ્કે આંસૂ બહને લગે.

ઝોહરા અપને જૈસે એક ખૂબસૂરત જવાન ખૂદ્દામ બિન અસદકો ચાહતી થી ઔર ખુદ્દામ ઉસ પર જાન નિષાર કરતા થા. ઉન્કી શાદી હો સકતી થી લેકિન શિમર ઈરાની ફૌજકા એક કમાનદાર થા જિસ્કી નઝર ઝોહરા બિન્તે સઉદ પર પળ ગઈ થી. ઉસ્ને ઈસ લળકીકે બાપસે કહા થા કે વહ ઉસ્કી બેટીકો બળી આસાની સે ઘરસે લે જા સકતા હે લેકિન વહ ઐસા નહીં કરેગા.

મૈં તુમ્હારી બેટીકો માલે ગનીમત સમઝ કર નહીં લે જાઉંગા, શિમરને કહા થા. ઉસે દો ઘોળોંવાલી ઉસ બગી પર લે જાઉંગા જિસ પર દૂલ્હે અપની દૂલ્હનોકો લે જાયા કરતે હૈં. તુમ લોગોંકો, ફખ્રસે બતાયા કરોગે કે તુમ્હારી બેટી એક ઈરાની કમાનદારકી બીવી હે.

લેકિન ઈરાની કમાન્ડર! ઝોહરાકે બાપને કહા થા, તુમ્હારા એહતિરામ હમ પર લાઝિમ હે. અગર લળકી તુમ્હારી દૂલ્હન બનના ચાહેગી તો હમ ઉસે નહીં રોકેંગે.

તુમ ગલીઝ અરબી ! ઈરાની કમાનદારને ઉસ નફરતસે જિસ્સે વહ હર મુસલમાનસે બાત કિયા કરતા થા. કહા, તૂમ બેટિયોંકો ઝિંદા દફન કર દેનેવાલી કોમમેંસે હો ઔર કેહતા હે કે અપની શાદીકા ફૈસલા તેરી બેટી ખૂદ કરેગી? ઝરતુશ્તકી કસમ, અગર તેરી બેટીને અપના હાથ મેરે હાથમેં ન દિયા તો તુઝે ઔર તેરી બેટીકો ઉન કોઠરિયોંમેં બંદ કરૂંગા જિન્મેં કોળ્હી બંદ હે... બહુત થોળી મોહલત દૂંગા બૂળે !

ઉસ્કે સાથ ઉસ્કે તીન ઘૂળ સવાર સિપાહી થે. ઉન્હોંને બળી ઝોરસે કહકહા લગાયા થા.

મદીના બહુત દૂર હે બદબખ્ત બૂળે ! એક સિપાહને ઉસે ધક્કા દે કર કહા થા, તેરા અમીરૂલ્મુઅમિનીન તેરી મદદકો નહીં આએગા.

ઝોહરાકે બાપકો ઔર ઉસ્કે ભાઈયોંકો મા'લૂમ થા કે વહ એક ઈરાનકે સિપાહીકી ભી હુકમ ઉદૂલી નહીં કર સકતે. લેકિન ઉસ ખિત્તેકે મુસલમાનોંકે દિલોંમેં આગકે પુજારિયોંકી જો નફરત થી, વહ ઉન્હેં મજબૂર કર રહી થી કે વહ ઉન્કે ગુલામ હોતે હૂએ ભી ઈન્કી ગુલામી કબૂલ ન કરેં ઔર ઉસ્કા અંજામ કિત્ના હી ભયાનક ક્યૂં ન હો, ઉસે બર્દાશ્ત ન કરેં. ઉન્હેં અપને અલ્લાહ પર ભરોસા થા.

★

ઝોહરા ઔર ખુદામકો મિલનેસે કોઈ નહીં રોક સકતા થા. વહ ફલોંકે બાગાત મેં કામ કરતે થે. જિસ રોઝ શિમર ઝોહરાકે ઘર આયા થા ઉસ્કે અગલે રોઝ ઝોહરા ખુદામસે મિલી, ઔર ખોફઝદા લેહજેમેં ઉસ્ને ખુદામકો બતાયા કે ઈરાની કમાનદાર કયા ધમ્કી દે ગયા હે.

હમ યહાંસે ભાગ ન ચલેં ? ઝોહરાને પૂછા.

નહીં ખુદ્દામને જવાબ દિયા, અગર હમ ભાગ ગએ તો યહ બદબખ્ત તુમ્હારે ઔર મેરે ખાનદાનકે બચ્ચે બચ્ચેકો કત્લ કર દેંગે.

ફિર ક્યા હોગા ? ઝોહરાને પૂછા.

જો ખુદાકો મંઝૂર હોગા ખુદ્દામને કહા.

ખુદા ખુદા ખુદા, ઝોહરાને ઝુંજલાએ હૂએ લેહજેમેં કહા, જો ખુદા હમારી મદદ નહીં કર સકતા...

ઝોહરા ! ખુદ્દામને ઉસે ટોકતે હૂએ કહા, ખુદા અપને બંદોકો ઈમ્તિહાનમેં ડાલા કરતા હે. બંદે ખુદાકા ઈમ્તિહાન નહીં લે સકતે, ખુદ્દામ ગહરી સોચમેં ખો ગયા.

યૂં તો હો નહીં સકતા કે તુમ ઈસ આતિશ પરસ્ત શિમરકા મુકાબલા કરોગે ઝોહરાને કહા.

ખુદ્દામ ગહરી સોચમેં ખોયા રહા.

સોચતે ક્યા હો ? ઝોહરાને કહા, તુમ ઉસ શખ્સકો કત્લ તો નહીં કર સકતે હમારે સામને એક હી રાસ્તા હે.

ખુદા નજાતકા રાસ્તા ભી દિખા દેગા ખુદ્દામને કહા.

તુમ્હેં એક ઔર રાસ્તા મેં દિખા સકતી હૂં ઝોહરાને કહા, મુઝે અપની તલ્વાર સે કત્લ કર દો ઔર તુમ ઝિંદા રહો.

થોળી સી કુર્બાની દો ખુદ્દામને કહા, મેં ઉસ નફરતકા અંદાઝા કર સકતા હૂં જો શિમરકે ખિલાફ તુમ્હારે દિલમેં ભરી હૂઈ હે લેકિન ઉસ પર ઝાહિર કરોંકે તુમ ઉસે પસંદ કરતી હો. ઉસે ધોકેમેં રખો. મેં કુછ દિનોંકે લિએ ગાઈબ હો જાઉંગા.

કહાં જાઓગે? ઝોહરાને પૂછા, ક્યા કરને જાઓગે ?

મુજસે હર બાત ન પૂછો ઝોહરા ! ખુદ્દામને કહા, મેં ખુદાઈ મદદ હાસિલ કરને જા રહા હૂં.

ખુદાકી કસમ ખુદ્દામ ! ઝોહરાને ઉસ્કે કંધે પર હાથ રખ કર કહા, અગર તુમ્ને મુઝે ધોકા દિયા તો મેરી બદરૂહ તુમ્હેં ચેનસે જીને નહીં દેગી. મેં એક દિનકે લિએ ભી ઉસ કાફિરકી બીવી બનકે નહીં રહ સકૂંગી. ઉસ્કી બીવી બનનેકા મતલબ યહ હે કે મુજસે તુમ્હી નહીં મેરા મઝહબ ભી છિન જાએગા.

અગર તુમ મઝહબકી ઈત્ની પક્કી હો તો ખુદા હમારી મદદકો આએગા, ખુદામને કહા.

ખુદામ ! ઝોહરાને માયૂસીકે લેહજેમેં કહા, મેં મઝહબકી તો પક્કી હૂં લેકિન ખુદા પર મેરા અકીદા મુતઝલઝલ(કમઝોર) હોતા જા રહા હે.

★

ખુદામ કુછ ઔર કહને હી લગા થા કે બાગમેં કામ કરતે હૂએ લોગોંમેં હળબૂંગ સી મચ ગઈ. તીન ચાર આદમિયોંને ખુદામકો પૂકારા. ઝોહરા ઉઠી ઔર વહીં સે પોદોંમેં ગાઈબ હો ગઈ. ખુદામને ઉઠ કર દેખા. કુછ દૂર પરે ઈરાની કમાનદાર શિમર અપને ઘોળે પર સવાર આ રહા થા. ઉસ્ને દુરસે હી કહા થા કે ખુદામકો ઉસ્કે પાસ ભેજા જાએ. ખુદામ આહિસ્તા આહિસ્તા ચલતા શિમરકી તરફ ગયા.

તેઝ ચલો ! શિમરને ઘોળા રોક કર દૂરસે કહા.

ખુદામને અપની ચાલ ન બદલી. શિમરને એક બાર ફિર ગરજ કર ઉસે તેઝ ચલનેકો કહા. ખુદામ અપની હી રફતાર ચલતા રહા. શિમર ઘોળેસે કૂદ કર ઉતરા કુલ્હોં પર હાથ રખ કર ખળા હો ગયા. બાગમેં કામ કરતે હૂએ મુસલમાન દમ બખૂદ દેખતે રહે. ઉન્હેં મા'લૂમ થા કે શિમર ખુદામકી હડ્ડી પસ્લી એક કર દેગા લેકિન ખુદામ જબ ઉસ્કે સામને જા રૂકા તો શિમરને હાથ ભી ન ઉઠાયા.

દેખ કમીને ઈન્સાન ! શિમરને ખુદામસે હિકારતકે લેહજેમેં કહા, મેં તુમ્હારે બાપ પર ઔર તુમ્હારી જવાની પર રહમ કરતા હૂં. આજકે બા'દ મેં તુમ્હેં ઈસ લળકીકે સાથ ને દેખું.

અગર તુમને મુઝે ઈસ લળકીકે સાથ દેખ લિયા તો ક્યા હોગા ?

ફિર મેં તુમ્હારે મુંહ પર એક દો થપ્પળ નહીં મારૂંગા શિમરને કહા, તુમ્હેં દરખ્તકે સાથ ઉલ્ટા લટકા દૂંગા. જાઓ મેરી નઝરોંસે દૂર હો જાઓ.

શિમર ઘોળે પર સવાર હુવા ઔર ચલા ગયા. ખુદામ વહીં ખળા ઉસે દેખતા રહા.

ખુદામ ! ઉસે કિસીને બુલાયા ઓર કહા, ઈધર આ જાઓ. ફિર ઉસે તીન ચાર આદમિયોંકી આવાઝેં સુનાઈ દી આ જાઓ ખુદામ, આ જાઓ.

વહ પીછે મુળા ઔર લોગોંકે પાસ જા રૂકા. સબ ઉસ્સે પુછને લગે કે

શિમરને ક્યા કહા થા. ખુદામને ઉન્હેં બતાયા. સબ જાન્તે થે કે ખુદામકા જુર્મ ક્યા હે. અગર યહ મુસલમાન આઝાદ હોતે. ઉન્કી અપની હુકુમત હોતી, ઔર યહ મુઆશરા ઉન્કા અપના હોતા તો યહ ખુદામકો બુરા ભલા કહતે કે વહ કિસીકી નૌજવાન બેટીકો અપને પાસ બિઠાએ હૂએ થા લેકિન વહાં સૂરત મુખ્તલિફ થી. ઉન્હેં યહ ભી મા'લૂમ થા કે ખુદામ બૂરે ચાલ ચલનકા નૌજવાન નહીં. ઈસ મઝલૂમિયતમેં ભી મુસલમાન મુત્તહિદ થે, લેકિન બાગમેં કામ કરનેવાલોંમેંસે એકને કહા કે યહ આતિશ પરસ્ત ઈધર ક્યા લેને આયા થા.

ઉસે ઈધર લાયા ગયા થા એકને કહા, ઔર લાનેવાલા કોઈ હમમેંસે હી થા.

મા'લૂમ કરો વહ કોન હો સકતા હે એક બૂળેને કહા, યહાં સવાલ એક લળકી ઔર એક લળકેકા નહીં, યહ ઝાલિમ ઔર મઝલૂમકા મુઆમલા હે. યહ હમારી આઝાદી ઔર ખુદ્દારીકા મુઆમલા હે. આજ અગર ઉસ સખ્શને ઈસ ઝરા સી બાત પર મુખ્બરી કી હે તો કલ વહ બહુત બળી ગદ્દારી કર સકતા હે.

સબ પર ખામોશી તારી હો ગઈ. એક અધેળ ઉમર ઔરતને જો ઈન આદમિયોંકે પીછે ખળી થી બોલ પળી.

મેં બતાતી હૂં વહ કોન હે, ઉસ ઔરતને કહા ઉન આદમિયોંમેં બેઠે હૂએ એક આદમીકી તરફ દેખને લગી. ઔરતને હાથ લંબા કરકે ઉંગલીસે ઉસ્કી તરફ ઈશારા કિયા ઔર પૂછા, અબૂ નસર ! તુમ વહાં ઉસ ટેકરીકે પીછે ખળે ક્યા કર રહે થે ?

અબૂ નસરકે હોંટ હિલે લેકિન વહ કુછ કહ ન સકા. ઉસીસે સબ સમઝ ગએ કે યહ શખ્સ આતિશ પરસ્તોંકા મુખ્બિર હે. ઉસ્ને આખિર ઉસ ઈલ્ઝામકો તસ્લીમ ન કિયા.

મેં તુમ્હેં દેખ રહી થી, ઉસ ઔરતને કહા. તુમ ટેકરીકે પીછે ગાઈબ હો ગએ ઔર વહાંસે શિમર નિકલા.

દેખ અબૂ નસર ! એક બૂળેને કહા, હમેં કોઈ ડર નહીં કે અબ તુમ શિમરકો યહ ભી જા કર બતાઓગે કે હમ્ને તુમ્હેં મુખ્બિર ઔર ગદ્દાર કહા હે. યહ સોચ લોંકે તુમ્હેં આતિશ પરસ્ત ગલે નહીં લગાએંગે. વહ કહતે

હોંગે તુમ ઉન્કે ગુલામ હો ઔર અપની કોમકે ખિલાફ મુખ્બરી ઔર ગદ્દારી તુમ્હારા ફર્ઝ હે.

અબૂ નસરને સર ઝૂકા લિયા. ઉસ પર તાઅનો ઔર ગાલિયોંકે તીર બરસને લગે. જિસ્કે મુંહમેં જો આયા ઉસ્ને કહા. આખિર અબૂ નસરને સર ઉઠાયા. ઉસ્કા ચેહરા આંસૂઓંસે ધુલા હુવા થા ઔર આંસૂ બહે ચલે જા રહે થે. નદામતકે યહ આંસૂ દેખ કર સબ ખામોશ હો ગએ.

તુમ્હેં આખિર કિત્ના ઈન્આમ મિલ્તા હોગા ? ઉન્કે એક બુઝુર્ગને પૂછા.

કુછ ભી નહીં અબૂ નસરને સિસ્કી લેનેકે અંદાઝમેં કહા, મૈંને યહ પહલી મુખ્બરી કી હે. અગર તુમ લોગ મુઝે મૌતકી સઝા દેના ચાહો તો મુઝે કબૂલ હે.

હમ પૂછતે હેં ક્યૂં ? એકને કહા, આખિર તુમ્ને યહ હરકત ક્યૂં કી?

મેરી મજબૂરી અબૂ નસરને જવાબ દિયા, પરસોંકી બાત હે. ઈસ કમાનદારને મુઝે રાસ્તેમેં રોક કર કહા થા કે મેં ઝોહરાકે ઘર પર નઝર રખ્ખૂં. ઉસ્કા મતલબ યહ થા કે મેં દેખતા રહૂં કે ઝોહરા ઘરસે ભાગ ન જાએ ઔર ઉસે કિસી જવાન આદમીકે સાથ અલગ થલગ ખળા દેખૂં તો ઉસે ઈત્તિલાઅ દૂં.... મૈંને ઉસે કહાકે મેં ઈસ લળકી પર નઝર રખ્ખૂંગા, લેકિન મેરી દો બેટિયોં પર કોન નઝર રખ્ખેંગા. મૈંને કહા કે શાહી ફોજકે કમાનદાર ઔર સિપાહી હમારી બેટિયોંકો બૂરી નઝરસે દેખતે રહતે હેં....

શિમર મેરી બાત સમઝ ગયા. ઉસ્ને કહા કે તુમ્હારી બેટિયોંકો કોઈ શાહી ફોજી આંખ ઉઠા કર ભી નહીં દેખેગા. ઉસ્ને મેરે સાથ પક્કા વઅદા કિયા કે વહ મેરી બેટિયોંકી ઈઝઝતકી હિફાઝતકા પક્કા ઈન્તિઝામ કરેગા.... યહ મેરે લિએ બહુત બળા ઈન્આમ થા.

ખુદાકી કસમ ! બૂળેને કહા તુમ ઈસ કાબિલ નહીં હો કે તુમ્હેં મુસલમાન કહા જાએ. તુમ્ને અપની બેટિયોંકી ઈઝઝત બચાનેકે લિએ અપને ભાઈકી બેટીકી ઈઝઝતકા ખયાલ ન કિયા.

તુમ પર ખુદાકી લાઅનત હે અબૂ નસર ! એક ઔર બોલા, તૂ જાન્તા હેં કે ઈન આતીશ પરસ્તોંકે વાદે કિત્ને ઝૂટે હોતે હેં. ઉન્મેં તુમ્હેં એક ભી નહીં મિલેગા જો કિસી મુસલમાનસે વફા કરેગા.

અપની બેટિયોંકી ઈઝઝતકી હિફાઝતકે લિએ હમ ખૂદ મૌજૂદ હેં એક

ઔર ને કહા, તુમ્હારી બેટિયાં હમારી બેટિયાં હે.

મૈં ઉસે મુઆફ કરતા હૂં ઝોહરાકે બાપ સઉદને કહા.

ઔર મૈં ભી ઉસે મુઆફ કરતા હૂં ખુદામ બોલા, ખુદાકી કસમ ! મૈં શિમરસે ઈન્તિકામ લૂંગા.

જોશમેં મત આ લળકે બુઝુર્ગ અરબને કહા, કુછ કરના હે તો કરકે દિખા. ઔર યહ ભી યાદ રખ કે જોશમેં આ કર મત બોલ. દિમાગકો ઠંડા કરકે સોચ.

દૂસ્રી સુબ્હ જબ યહ મુસલમાન ખેતોં ઔર બાગોંમેં કામ કરનેકે લિએ ગએ તો ઉન્મેં ખુદામ નહીં થા. હર કિસીને ખુદામકે બાપસે પૂછા કે વહ કહાં હે. બાપ પરેશાન થા. ઉસે સુબ્હ પતા ચલા થા કે ખુદામ ગાઈબ હૈં.

ઝરતુસ્તકે યહ પુજારી મેરે બેટેકો ખા ગએ હૈં, ખુદામકે બાપને રોતે હૂએ કહા. ઉસે ઉન્હોંને કિસી તરહ ધોકેસે બુલાયા હોગા ઔર કત્લ કરકે લાશ દરિયામેં બહા દી હોગી.

સબકા યહી ખયાલ થા, સિર્ફ ઝોહરા થી જિસે ઉમ્મીદ થી કે ખુદામ ખુદ કહીં ચલા ગયા હોગા. ઉસ્ને ઝોહરાકો બતાયા થા કે વહ કુછ દિનોંકે લિએ ગાઈબ હો જાએગા. ઝોહરાને યહ બાત કિસીકો ન બતાઈ બલ્કે ઉસ્ને ભી યહી કહા કે ખુદામકો ઈરાનિયોંને ગાઈબ કર દિયા હે. ઝોહરાને અપની સહેલિયોંસે કહા કે વહ દો તીન રોઝ હી ખુદામકા ઈન્તિઝાર કરેગી. વહ ન આયા તો વહ દરિયામેં ડૂબ મરેગી.

★

તીન ચાર રોઝ બા'દ શિમર ફોજકી એક ચોકીમેં બેઠા દો નૌઉમર લળકોંકા રકશ દેખ રહા થા. ઈરાનકે શાહી દરબારોંમેં ઐસે લળકોંકા રકશ મકબૂલ થા જિન્કે જિસ્મ લળકિયોંકી તરહ દિલકશ, ગુદાઝ(મુલાયમ) ઔર લચકદાર હોતે થે. ઉન્હેં ઐસા લિબાસ પેહનાયા જાતા થા જિસ્મેં વહ નીમ ઉર્યાં રહતે થે.

શિમર શાહી ખાનદાનકા ફર્દ થા. ઉસ રાત યહ દો લળકે ઉસ્ને અપને સિપાહિયોંકે લિએ બુલવાએ થે. શરાબકા દોર ચલ રહા થા. સિપાહી ચીખ ચીખ કર દાદ દે રહે થે. શરાબમેં બદ મસ્ત હો કર દો તીન સિપાહીયોંને ભી

લળકોંકે સાથ નાચના શુરૂઅ કર દિયા. શિમરકે હુકમ પર ઈન સિપાહીયોંકો દૂસ્રે સિપાહી ઉઠા કર ચોકીસે બાહર ફેંક આએ.

યહ ચોકી છોટાસા એક કિલ્આ થા લેકિન ઉસ્કે દરવાઝે રાતકો ભી ખુલે રહતે થે. ઈરાનિયોંકો કિસી દુશ્મનકે હમ્લેકા ખત્રા નહીં થા. વહ અપને આપકો નાકાબિલે તસ્ખીર સમઝતે થે. રકશ જબ ઉરૂજ(બુલંદી)કો પહૂંચા ઔર શરાબકા નશા શિમર ઔર ઉસ્કે સિપાહીયોંકે દિમાગોંકો માઉફ કરને લગા તો સનસનાતા હુવા એક તીર આયા જો શિમરકી ગર્દનમેં એક તરફસે લગા ઔર ઉસ્કી નોક દૂસ્રી તરફસે બાહર નિકલ ગઈ. શિમર અપને દોનોં હાથ ગર્દન પર રખ કર ઉઠા. સિપાહીયોંમેં હરબૂંગ મચ ગઈ. વહ સબ શિમરકે ઈર્દ ગિર્દ ઈકટ્ઠે હો ગએ. તીન ચાર ઔર તીર આએ. તીન ચાર ચીખેં ઔર સુનાઈ દી. ફિર ઈન ઈરાનિયોં પર જૈસે કયામત ટૂટ પળી. ઉન્હેં સંભલનેકા મોકા હી ન મિલા. ઔર વહ કટને લગે. ઉન્મેંસે જો ભાગ કર દરવાઝેકી તરફ ગએ વહ દરવાઝોં મેં કટ ગએ.

ચોકીવાલોંકો કહીં સે ભી મદદ નહીં મિલ સકતી થી. કિસી ભી દરવાઝેસે કોઈ બાહર નહીં નિકલ સકતા થા. ઉન્હેં હથિયાર ઉઠાનેકી તો મોહલત હી નહીં મિલી થી. ઉસ હમ્લેમેં જો બચ ગએ વહ ઝમીન પર લેટ ગએ.

યહ એક તૂફાન થા યા બગોલા જો ગૈર મુતવક્કઅ તૌર પર આયા ઔર જબ ગુઝર ગયા તો અપને સાથ વહ તમામ માલ ઔર દૌલત જો ઈસ ચોકીમેં થા લે ગયા, પીછે લાશેં રહ ગઈ યા તળપતે હૂએ ઝખ્મી યા વહ અછ્છે ભલે ઈરાની સિપાહી જો જાન બચાનેકે લિએ લાશોં ઔર ઝખ્મિયોંમેં લેટ ગએ થે.

★

સુબ્હ હૂઈ. મુસલમાન ખેતોં ઔર બાગોંમેં કામ કરનેકે લિએ ઘરોંસે નિકલ રહે થે. કે ઘૂળ સવાર ઈરાની ફોજને ઉન્કી બસ્તીકો ઘેરેમેં લે લિયા. દૂસ્રી ચોકીકો ઉસ વકત ઉસ ચોકી પર હમ્લેકી ઈત્તિલાઅ મિલી થી જબ હમ્લાઆવર અપના કામ કરકે બહુત દૂર નિકલ ગએ થે. મુસલમાનોંકો કામ પર જાનેસે રોક લિયા ગયા. ઈરાની ફોજીયોંને મર્દોંકો અલગ ઈકટ્ઠા કરકે ખળા કર દિયા ઔર ઉન્કે ઘરોંસે ઔરતોંકો બાહર નિકાલ કર મર્દોંસે

દૂર ખળા રહનેકા હુકમ દિયા. ફૌજી ઉન્કે ઘરોંમેં ઘુસ ગએ ઔર ઈસ તરહ તલાશી લી જૈસે ઉન્કે મકાનોંકે ફર્શ ભી ખોદ કર દેખેં હોં.

ઉન્હેં કિસી ઘરસે કોઈ ઐસી ચીઝ ન મિલી જો શક પૈદા કરતી. અલબત્તા સિપાહીયોંકો અપને કામકી જો ચીઝેં નઝર આઈ વહ ઉન્હોંનેં ઉઠા લીં. ફિર ઉન્હોં ને ઔરતોં ઔર મર્દોં કો ઈકઠ્ઠા ખળા કરકે ઉન્હેં ધમકિયાં દી. મુસલમાનોંકે લિએ ઉન્કા યહ સુલૂક ઉન્કે લિએ નયા નહીં થા. કિસી ન કિસી બહાને ઉન્કે ઘરોંકી તલાશી હોતી હી રહતી થી. ઉસ્કે બા'દ ઉન્હેં ઈસી તરહ ધમકિયાં મિલ્તી થી લેકિન અબ ઈરાનિયોંકો મઅકૂલ બહાના મિલા થા.

રાત ઉબલાકી એક મુઝાફાતી ફૌજી ચોકી પર બહુતસે આદમિયોંને શબ ખૂન મારા હે. એક ઈરાની કમાનદારને મુસલમાનોંસે કહા, હમારા એક કમાનદાર ઔર સાઠ સિપાહી મારે ગએ ઔર બહુતસે ઝખ્મી હૂએ હેં. અગર તુમમેં કોઈ મર્દ યા ઔરત ઉસ ગિરોહકે કિસી એક આદમીકો ભી પકળવાએગા ઉસે ઈન્આમ મિલેગા. નકદ ઈન્આમકે અલાવા ઉસે ઈસ ફસલકા આધા હિસ્સા મિલેગા. ઉસ્ને સબ પર નિગાહ દોળાઈ ઔર પૂછા, એક દૂસ્રેકો દેખ કર બતાઓ કે તુમમેં કોન ગૈરહાઝિર હે.

ઈરાની ફોજિયોંકે જાનેકે બા'દ જિન્હેં મા'લૂમ થા કે ખુદામ તીન ચાર રોઝ ગાઈબ રહા હે વહ બારી બારી ઉસ્સે પૂછને લગે વહ કહાં ચલા ગયા થા.

મેં શિમરકે ડરસે ભાગ ગયા થા, ખુદામને હર કિસીકો યહી એક જવાબ દિયા.

ઉસ્કે બાપને સબકો બતાયા કે ખુદામ ગુઝિશ્તા રાતકે પિછલે પહર આયા થા.

ઉસ રોઝ બાગમેં કામ કરતે હૂએ ઝોહરા ઔર ખુદામ કામસે ખિસક ગએ ઔર ઉસ જગહ જા બેઠે જહાં ઉન્હેં કોઈ નહીં દેખ સકતા થા. ઝોહરા ખૂશીસે પાગલ હૂઈ જા રહી થી ઔર વહ રો રો કર ખુદામકી બલાએં લેતી થી.

યહ કેસે હુવા ખુદામ ! ઉસ્ને ખૂશીસે લળખળાતી હૂઈ ઝુબાન્સે પૂછા, યહ હુવા કેસે ?

ઉસે અલ્લાહકી મદદ કહતે હૈં ઝોહરા ! ખુદ્દામને કહા, અબ ન કહના કે ખુદા મદદ નહીં કરતા.

ખુદામ ! ઝોહરા સંજીદા હો ગઈ જૈસે ઉસ્કે હોંટોં પર કભી મુસ્કુરાહટ આઈ હી ન હો. ખુદામકે ચહરે પર નઝરેં ગાળ કર કદરે પરેશાનસે લેહજેમેં બોલી, સચ કહો ખુદામ ! શિમરકે કાતિલ તુમ્હી તો નહીં ?... કહતે હૈં રાત સેહરાઈ ડાકૂઓંકે બહુત બળે ગિરોહને શિમરકી ચોકી પર ઉસ વક્ત શબખૂન મારા થા જબ વહ શરાબ ઔર રકશમેં બદમસ્ત થે. ઐસા તો નહીં કે તુમ ઉન ડાકૂઓંસે જા....

ખુદામકે અચાનક કહકહેને બિન્તે સઉદકી બાત પૂરી ન હોને દી. વહ હંસ્તા હી રહા ઔર ઉસ્ને અપના બાઝૂ ઝોહરાકી કમરમેં ડાલ કર ઉસે અપને સાથ લગા લિયા. ઝોહરા પર જઝબાતકા ઐસા આસેબ તારી હુવા કે વહ ભૂલ હી ગઈ કે વહ ખુદામસે ક્યા કહ રહી થી.

★

ખુદામને કહકહેમેં એક રાઝ છુપા લિયા થા. ઔર ઝોહરા પર જઝબાતકા આસેબ તારી કરકે યહ રાઝ ઉસ્કી આખોંકે આગેસે હટા લિયા થા. ઝોહરાકો યહ ખત્રા નઝર આયા કે ખુદામ ગૈર મઅમૂલી તૌર પર દિલેર, ગૈરત મંદ ઔર જિસ્માની લિહાઝસે તાકતવર ઔર ફૂર્તીલા હે, કહીં ઐસા તો નહીં કે વહ શિમરકો કત્લ કરાનેકે લિએ ડાકૂઓંકે ગિરોહસે જા મિલા હો. ઉસ ઝમાનેમેં સહરાઈ ડાકૂઓંકે ગિરોહ ફૌજી દસ્તોંકી તરહ અપની કારવાઈયાં કરતે થે. વહ મુસાફિરોંકે કાફલોંકો લૂટતે ઔર અગર ફૌજકે મુકાબલેમેં આ જાતે તો જંગકા મુકાબલા કરતે ઔર લળતે લળતે યૂં ગાઈબ હો જાતે થે જૈસે ઉન્હેં શહરાકી રેત ઔર રેતીલે ટીલોંને નિગલ લિયા હો.

ઝોહરાને કઈ બાર દેખા થા કે અજનબી મુસાફિરોંકે જાનેકે બા'દ મુસલમાન કબીલોંકે બુઝુર્ગ સર જોળ કર બેઠ જાતે ઔર સરગોશિયોંમેં બાતે કરતે થે. ફિર જબ મુસલમાન ખેતી બાળી, બાગ બાની ઔર દીગર કામોંમેં મસ્રૂફ હોતે તો યહ બુઝુર્ગ ઉન્કે દરમિયાન ઘૂમતે ફિરતે ઔર ઉન્કે સાથ ઐસી બાતેં કરતે થે જૈસે વઅઝ કર રહે હોં.

અપને મઝહબકો ન છોળના, બુઝુર્ગ ઉસ કિસ્મકી બાતેં કરતે થે. જિસ ખુદાકે ભેજે હૂએ રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો માનતે હો ઉસ

ખુદાકી મદદ આ રહી હે... આતિશ પરસ્ત તાકતવર હેં, બહૂત તાકતવર હેં લેકિન વહ અલ્લાહસે ઝિયાદા તાકતવર નહીં.... પાબિત કદમ રહો.... ઝાલિમકા હાથ કટનેવાલા હેં.... અલ્લાહ મઝલૂમીનકે સાથ હે.

કબ ?.... આખિર કબ ? એક રોઝ એક આદમીને જૂજંલા કર ઈન બુઝુર્ગોંસે પૂછા, ખુદાકી કસમ તુમ યહ કહ રહે હો કે હમ ઝુલમ વ સિતમ સેહતે ચલે જાએં ઔર ચૂપ રહેં ઔર તુમ્હારે વઅઝ સુનતે રહેં. અગર આજ હમ કહ દેં કે હમ મુસલમાન નહીં ઈસ્લામકે સાથ હમારા કોઈ તઅલ્લૂક નહીં તો ગુલામીકી ઝંજિરેં ટૂટ જાએં.... ખુદાકી મદદ આ રહી હેં, કબ આ રહી હેં ?

ઉસે બતાઓ, એક બુઝુર્ગને ઉસ આદમીકે સાથ કામ કરનેવાલેં આદમીસે કહા, ઉસે અચ્છી તરહ સમજાઓ.... ઉસે બતાઓ કે ઈસ ઈલાકેમેં યહ સદિયોં પુરાને જો ખંડર ખળે હેં ખુદાકા હાથ ઉન્મેંસે ઉઠેગા ઔર ઝાલિમકા હાથ કટ જાએગા.

★

ઉન બુઝુર્ગોંકે સીનેમેં ભી વહી રાઝ થા જો ખુદામને ઝોહરા બિન્તે સઉદસે છુપા લિયા થા.

ઈરાની કમાનદાર શિમરકી ચોકી પર જો ઈત્ના ઝબરદસ્ત શબખૂન મારા ગયા થા વહ પહલા શબખૂન નહીં થા. ઉબ્લાકે ઈલાકેમેં યહ પહલા થા. યહ ચોકી ચૂંકે આબાદીકે કરીબ થી ઈસ લિએ ઈન મુસલમાનોંકો પતા ચલ ગયા થા. અગર ઈન્કે ઘરોંકી તલાશી ન લેની હોતી તો શાયદ ઉન્હેં ન હી પતા ચલતા. ઈરાકકે સરહદી ઈલાકેમેં દૂસ્રી તીસરી રાત ઈરાનિયોંકી કિસી ન કિસી ચોકી પર ઐસા હી શબખૂન પળતા ઔર શબખૂન મારનેવાલે ચોકીમેં કત્લ વ ગારત કરકે વહાંસે જો માલ ઔર સામાન હાથ લગતા લે કર ગાઈબ હો જાતે.

દો બારા ઈરાની ફૌજને યહ જવાબી કારવાઈ કી કે કપીર તઅદાદ ઘૂળ સવાર દસ્તા શબખૂન મારનેવાલોંકી તલાશમેં ગયા. ઉસ સર સબ્ઝ ઔર સાદાબ ઈલાકે સે નિકલતે હી સહરા શુરૂઅ હો જાતા થા જો હમવાર સહરા નહીં થા. વહાં રેતકી ગોલ ગોલ ઔર ઊંચી ઊંચી ટેકરિયાં થી. આગે વસીઅ નશીબ થે જિન્મેં અજીબ વ ગરીબ શકલોંકે ટીલે ખળે થે.

રેતકી પહાળિયાં થી જિન્સે શોઅલેસે નિકલતે મહસૂસ હોતે થે. ઈસ ખોફનાક ઈલાકેમેં જો મીલ હા મીલ ફેલા હુવા થા, સેહરાકે ભેદી હી જા સકતે થે. કિસી અજનબીકા વહાં જાના હી મુહાલ થા ઔર વહાં જા કર ઝિંદા નિકલ આના તો ના મુમ્કીન થા.

દોનોં બાર ઈરાની ઘૂળ સવાર દસ્તેકા યહ અંજામ હુવા કે ઉસે ઘોળોં ઔર ઈન્સાનોંકે નુકૂશેપા મિલતે રહે જો સાફ બતાતે થે કે યહ ગિરોહ હૈં ઔર શબખૂન મારનેવાલા યહી ગિરોહ હો સકતા હે મગર યહ નુકૂશ ઉન્હેં સીધે મૌતકે મુંહમેં લે ગએ. ઈરાની જોં હી પેહલે નશીબમેં દાખિલ હૂએ ઔર પૂરા દસ્તા નશીબમેં ઉતર ગયા તો ઉન પર તિરોંકી બોછાળેં આને લગી. પહલી બોછાળમેં કઈ સવાર ઔર ઘોળે ઘાયલ હો ગએ. ઝખ્મી ઘોળે બે લગામ હો કર ઈધર ઉધર ભાગે. સારે દસ્તેમેં ભગદળ મચ ગઈ. ઉન પર તીર બરસ્તે રહે મગર બિખર જાનેકી વજહસે તીર ખતા હોને લગે.

ભૂલ ભુલૈયોં જૈસે ઈસ નશીબમેંસે ચંદ એક ઘૂળ સવાર નિકલે. ઉન્કે હાથોંમેં બર્છિયાં થી. ઉન્કે કુરતે બળે લંબે ઔર સરોં પર સિયાહ કપળે ઈસ તરહ લપેટે હૂએ થે કે ઉન્કે ચહરે ઔર ગર્દને ભી ઢકી હૂઈ થી. ઉન્કી સિર્ફ આંખેં નજર આતી થી. ઈન ઘોળોંકે કદમોંમેં ઔર ઈન્કે સવારોંકે બાઝૂઓંમેં ઐસી ફૂર્તિ થી કે ઈરાની સવાર જો પેહલે હી હરાંસા થે, બર્છિયોંસે ઝખ્મી હો કર ગિરને લગે. ઉન્મેંસે કઈ ભાગ નિકલે. વહ ટીલોં ઔર ઘાટિયોંવાલે નશીબસે તો નિકલ ગએ લેકિન રેતકી ગોલ ગોલ ટેકરિયોંમેં દાખિલ હૂએ તો વહ ઘૂમને લગે. ઈન સેકળોં ટેકરિયોંમેં જો એક દૂસ્રીકે સાથ સાથ ખળી તીન ચાર મીલકી વુસ્અતમેં ફેલી હૂઈ થી, યહી ખત્રા હોતા હે કોઈ અજનબી ઈન્કે અંદર ચલા જાએ તો વહ અંદર હી અંદર ચલતા રહતા હૈં. નિકલ નહીં સકતા. આખિર થક કર બેઠ જાતા હૈં. પ્યાસસે હલક મેં કાંટે ચુભને લગતે હૈં ઔર રેગિસ્તાનકે યહ ગોલ ગોલ ભૂત ઉસે બળી અઝિયત નાક મૌત મારતે હૈં.

દૂસ્રી બાર ઈરાનિયોંકે સવાર દસ્તે પર કિસી ઔર જગહ ઐસા હી હમ્લા હુવા થા ઔર સવાર બિખર કર ભાગ રહે થે તો ઉન્હેં એક લલ્લકાર સુનાઈ દેને લગી, જરતુશ્તકે પૂજારિયોં ! મેં મુષન્ના બિન હારિષા હૂં.... જર્તુશ્તકો સાથ લાઓ.... મુષન્ના બિન હારિષા.... હરમુઝકો યહ નામ બતા

દેના.... મુષન્ના બિન હારિષા, ઈસ ઈરાની દસ્તેકે જો સવાર ઝિંદા વાપસ ગએ વહ નીમ મુર્દા થે. ઉન્હોં ને અપને કમાન્ડરોંકો યહ બતાયાકે ઉન્હેં સહરા મેં યહ લલકાર સુનાઈ દી થી.

ઉસ્કે બા'દ ઈરાનિયોંકી સરહદી ચોકિયોં પર છાપે પળતે રહે લેકિન ઉન્હોં ને છાપા મારોંકે તઆકુબકી ઔર ઉન્કો તલાશ કરનેકી જુર્અત નકી. બાઝ છાપોંકે બા'દ ભી યહ લલકાર સુનાઈ દેતી. મુષન્ના બિન હારિષા.... આતિશ પરસ્તોં ! મેં મુષન્ના બિન હારિષા હૂં.

ફિર મુષન્ના બિન હારિષા દેહશતકા, કિસી જિનકા, ભૂતકા, કિસી બદ રૂહકા એક નામ બન ગયા. ઈરાની ફોજી ઈસ નામસે ડરને લગે. ઉન્હોંને મુષન્ના બિન હારિષા યા ઉસ્કે ગિરોહકે કિસી એક આદમીકે પકળનેકે બહુત એહતિમામ કિએ લેકિન જબ કહીં શબખૂન પળતા થા તો ઈરાની ફોજી જિન જિનકી જુર્અત ઔર બેજિગરી મશ્હૂર થી, દેહશતસે દુબક જાતે થે.

★

યહ થે વહ મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ જો ફરવરી ૬૩૩ ઈસ્વીકે એક રોઝ મદીનામેં ખલીફતુલ મુસ્લિમીન અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે સામને એક ગુમનામ અજનબીકી હૈષિયતસે બેઠે થે. વહ જુનૂબી ઈરાકકે રહનેવાલે ઔર અપને કબીલે બનૂબક્રકે સરદાર થે. તારીખમેં ઐસા ઈશારા કહીં ભી નહીં મિલતાકે ઉન્હોંને કબ ઔર કિસ તરહ ઈસ્લામ કબૂલ કિયા થા. ઉન્હીંકી કાવિશકા નતીજા થા કે ન સિર્ફ ઉન્કે અપને કબીલેને બલ્કે ઉન ઈલાકોમેં રહનેવાલેં કઈ ઔર કબીલોંને ઈસ્લામ કબૂલ કર લિયા થા.

જબ જંગે યમામા ખત્મ હૂઈ ઔર ઈર્તિદાદકે ફિત્નેકા સર કુચલ દિયા ગયા તો મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઈરાકકે જુનૂબી ઈલાકેમેં ઈરાનિયોંકે ખિલાફ જિહાદ શુરૂઅ કર દિયા. ઉન્હોંને ઉન મુસલમાનોંમેંસે જો ઈરાની બાદશાહીકે રિઆયા થે. એક ગિરોહ બના લિયા ઔર ઈરાની ફૌજકી સરહદી ચોકિયોં પર શબખૂન મારને શુરૂઅ કર દિએ. ઉન્કે શબખૂન ઈત્ને અચાનક ઔર તેઝ હોતે થે કે ચોકીવાલોંકો સંભલનેકા મૌકા હી નહીં મિલતા થા ઔર મુષન્નાકા ગિરોહ સફાયા કરકે ગાઈબ હો

જાતા થા.

ઉન્હોંને બળી હી દુશ્વાર ગુઝાર સહરામેં અપના અડ્ડા બના લિયા થા જિસે ઉન્હોં ને માલે ગનિમતસે ભર દિયા થા. ફિર ઉન્હોંને ઉન બસ્તિયોં પર ભી શબખૂન મારને શુરૂઅ કર દિએ જહાં સિર્ફ ઈરાની રહતે થે. મુષન્નાને સર્હદ પર ઈરાની ફોજકો બે બસ ઔર મજબૂર કર દિયા. ઈરાની ફૌજકે કઈ સેન્ટર કમાનદાર મુષન્નાકે હાથોં મારે ગએ થે.

મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને દૂસ્રાકામ યહ કિયા કે ઈરાકકે જુનૂબી ઈલાકેમેં જો મુસલમાન ઝૂલ્મ વ સિતમમેં ઝિંદગી ગુઝાર રહે થે ઉન્હેં ઉસ્ને અપને ઝમિન દોઝ અષરમેં લે કર મુત્તહિદ રખા હુવા થા. ઉન્કા એક ગિરોહ તો શબખૂન મારનેકા કામ કરતા થા ઔર એક ગિરોહ બસ્તિયોંમેં રહ કર મુસલમાનોંકો ઈત્તિહાદકી લળીમેં પિરોએ રખતા ઔર ઉન્હેં બતાતા રહતા થા કે બાહર ક્યા હો રહા હૈ. મુસલમાન અપને છાપા મારોંકી કામિયાબિયાં દેખ રહે થે ઔર વહ મુત્મઈન થે. યહ થી વહ ખુદાઈ મદદ જિસ્કે ઈન્તિઝારમેં વહ ઈરાનિયોંકા ઝુલ્મ વ સિતમ સેહ રહે થે ઔર અપના મઝહબ નહીં છોળ રહે થે, વર્ના મઝાલિમસે બચનેકા ઉન્કે સામને બળા સહલ તરીકા થા કે ઈસ્લામસે મુન્હરિફ હો કર આતિશ પરસ્ત હો જાતે.

ખુદામને ઝોહરાસે કહા થા કે વહ તીન ચાર દિનોંકે લિએ ગાઈબ હો જાએગા. વહ ગાઈબ હો કર છાપા મારોંકે અડ્ડે પર ચલા ગયા થા ઔર ઉન્હેં ઈરાની કમાનદાર શિમરકે મુતઅલ્લિક બતાયા થા. ઉસ્કી ચોકી તક છાપા મારોંકી રેહનુમાઈ ઉસીને કી થી. ચોકી પર હમ્લા પૂરી તરહ કામિયાબ રહા. ઉસ્કે ફૌરન બા'દ ખુદામ અપને ઘર આ ગયા થા.

******

મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અમીરૂલ્મુઅમિનીન અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો તફસીલસે બતાયા કે ઉન્હોંને ખલીજેફારસકે સાહિલકે સાથ સાથ ઔર ઈરાકકે જુનૂબી ઈલાકેમેં કિસ તરહ અરબી મુસલમાનોંકે કબીલોંકો અપને અષરમેં લિયા ઔર ઈન્હેં ઈસ્લામ પર કાઈમ રખ કર ઉન્હેં ઝમીન દોઝ મુહાઝ પર જમા કિયા હે.

તુઝ પર અલ્લાહકી રહમત હો ઈબ્ને હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! ખલીફાને કહા, તૂ અગર યહ મશ્વરા દેને આયા હે કે મેં ઈરાનિયોં પર ફૌજ કશી કરૂં તો મુઝે સોચના પળેગા. ક્યા તુને દેખા નહીં કે ઈરાનિયોંકી ફૌજકી તઅદાદ કિત્ની ઝિયાદા હે ઔર ઉન્કે વસાઈલ ઔર ઝરાએઅ વસીઅ ઔર લામહદૂદ હેં. હમ અપને મુસ્તકરસે ઈત્ની દૂર કલીલ તઅદાદ ઔર બગૈર વસાઈલ કસીર તઅદાદ ઔર તાકતવર ફૌજકે મુકાબ્લેકે કાબિલ નહીં હૂએ લેકિન મેંને સલ્તનતે ફારસકો ભી નઝર અંદાઝ ભી નહીં કિયા.

અમીરૂલ્મુઅમીનીન ! મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપને સીને પર હાથ રખ કર કહા. અગર એક આદમી ઈત્ને બળે મુલ્કકી ફૌજકે સાથ ટક્કર લે સકતા હે મુસલમાનોંકે અસ્કરી જઝબેકી ધાક બીઠા સકતા હે તો મેં અપને અલ્લાહકે ભરોસે પર કહતા હૂં કે એક મુનઝઝમ ફૌજ બહુત કુછ કર સકતી હે. મેં ઉસ આતિશ પરસ્ત સલ્તનતકી અંદરૂની કૈફિયત દેખ આયા હૂં. શાહી ખાનદાન તખ્ત વ તાઝકે ખાતિર દસ્ત વ ગિરેબાં હો રહા હે.આપ જાન્તે હેં કે શહનશાહ હિરકલ ફારસિયોંકો નેનવા ઔર દસ્તેજર્દમેં બહુત બુરી શિકસ્ત દે ચુકા હે. ઉસ્કી ફૌજેં આતિશ પરસ્ત ફારસિયોંકે દારૂલ હુકૂમત મદાઈનકે દરવાઝોં તક પહુંચ ગઈ થી. ઉસ્કે બા'દ ફાર્સી (ઈરાની) સંભલ નહીં સકે. અગર ઉન્કી ઐશપરસ્તીકો દેખા જાએ તો વહ સંભલે હૂએ લગતે હેં. લેકિન ઉન્મેં અબ બાદશાહીકે તાજ પર રસ્સાકશી હો રહી હે. યમન ઉન્કે હાથસે નિકલ ગયા હે ઔર વહાંકે હાકિમ બાઝાનને ઈસ્લામ કબૂલ કર લિયા હે. ઉન્કી રિઆયા ઉન્કી ઝંજીરે તોળના ચાહતી હે. ઉન્કી મહકુમીમેં ઉન્કે જુનૂબી ઈલાકોંકે મુસલમાન મેરે ઈશારેકે

ઔર મદીનાકી ફૌજકે મુન્તઝિર હૈં.

તુમ પર રહમત હી રહમત હો મુષન્ના ! અમીરૂલ્મુઅમિનીનને કહા, લા રૈબ(કોઈ શક નહીં) તેરી બાતેં મેરે દિલમેં ઉતર રહી હે. મેરા અગલા કદમ વહીં પળેગા જહાં તૂ કેહતા હે. ક્યા યહ બેહતર નહીં હોગા કે મૈં સાલારોંકી મજલીસસે બાત કર લૂં.

યા અમીરૂલ્મુઅમિનીન ! મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, ફેસ્લા વહી બેહતર હોતા હે જો સલાહ મશ્વરાકે બા'દ કિયા જાતા હે. લેકિન મૈં અમીરૂલ્મુઅમિનીનસે ઈજાઝત ચાહુંગા કે મૈં જો કહના ચાહતા હૂં વહ કહ લૂં ઔર આપ મેરી બાતેં સાલારોંકે સામને ઝરૂર રખ્ખેં.... દજલા ઔર ફુરાત જહાં મિલતે હૈં, વહાંકે બળે વસીઅ ઈલાકેમેં અરબી કબીલેં આબાદ હૈં જો સબકે સબ મુસલમાન હૈં. ચૂંકે વહ મુસલમાન હે ઈસ લિએ વહ આગકે પુજારી બાદશાહોંકે જોરો સિતમકા નિશાના બને હૂએ હૈં. મસ્જીદોં પર ભી ઉન્કા હક તસ્લીમ નહીં કિયા જાતા. ફારસિયોંકે હાથોં ઉન્કી જાન મહફૂઝ નહીં, ઉન્કી ઈઝઝત મહફૂઝ નહીં....

વહ મુસલમાન ફસલ ઉગાતે હૈં જો પક જાતી હે તો આતિશ પરસ્ત ઝમીનદાર ઔર ફૌજી ઉઠા કર લે જાતે હૈં. વહાં મુસલમાન મુઝારિએમેં ઔર ઉન્હેં ધુત્કારી હૂઈ મખ્લૂક સમજા જાતા હૈં. વહ મુસલ્સલ ખૌફ વ હિરાસમેં રહતે હૈં. ઉન્કે ખિલાફ ઈલ્ઝામ સિર્ફ યહ હે કે વહ મુસલમાન હૈં ઔર કુફ્કે તુફાનોંમેં ભી વહ ઈસ્લામકી શમ્અ રોશન રખ્ખે હૂએ હૈં. વહ મદીનાકો રોશનીકા મીનાર સમઝતે હૈં....

અમીરૂલ્મુઅમિનીન ! અગર આપ બેઠે યહ સોચતે રહે કે દુશ્મન બહુત તાકતવર હે તો વહ રોઝ બરોઝ તાકતવર હોતા જાએગા ઔર મુસલમાન માયૂસ હો કર અપની ભલાઈકા કોઈ ઐસા તરીકા સોચ લેંગે જો ઈસ્લામકે મનાફી હોગા. મેરે છાપામારોંને જો કામિયાબિયાં હાસિલ કી હે ઔર આપકી ફૌજકે લિએ જો ઝમીન હમવાર કી હે, વહ દુશ્મનકે હકમેં ચલી જાએગી....કયા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ મઝલૂમ મુસલમાનોંકી મદદકો નહીં પહૂંચા કરતે થે ?

ખુદાકી કસમ મૈં ઉન્કી મદદકો પહુંચૂંગા. ખલીફા અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા ઔર અપને પાસ બેઠે હૂએ એક સાલારસે પુછા,

વલીદકા બેટા ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કહાં હે ?

યમામામેં આપકે અગલે હુકમકા ઈન્તિઝાર કર રહે હેં અમીરૂલ્મુઅમિનીન ! ઉન્હેં જવાબ મિલા.

કોઈ તેઝ રફતાર કાસિદ ભેજો ઔર ઉન્હેં પૈગામ ભેજો કે જલ્દી મદીના પહુંચે. ખલીફા અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, ફારસકી બાદશાહીસે હમ અલ્લાહકી તલ્વારકે બગૈર ટક્કર નહીં લે સકતે. ખલીફા મુષન્નાસેસે મુખાતીબ હૂએ ઔર તુમ મુષન્ના ! વાપસ જાઓ ઔર અરબકે કબીલોંકે જિસ કદર લળનેંવાલે આદમી ઈકટ્ઠે કર સકતે હો કર લો. અબ તુમ્હેં ખુલી જંગ લળની પળેગી જો તુમ શબખૂન ઔર છાપોંકે અંદાઝસે ભી લળ સકતે હો લેકિન અપને ફેસલોંમેં તુમ આઝાદ નહીં હોગે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સાલારે આ'લા હોગે. તુમ ઉન્કે ફેસલોંકે પાબંદ હોગે.

તસ્લીમ અમીરૂલ્મુઅમિનીન ! મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, એક અર્ઝ ઔર હે,.... ઉસ ઈલાકેમેં જો અરબ કબીલે હેં વહ સબકે સબ મુસલમાન નહીં. ઉન્મેં ઈસાઈ ભી હેં ઔર દૂસ્રે અકીદોંકે લોગ ભી. વહ આતિશ પરસ્તોંકે ખિલાફ હે. ફારસકે આતિશ પરસ્ત ઉન્કે સાથ ભી વહી સુલૂક કરતે હેં જો મુસલમાનોંકે સાથ કર રહે હે. અગર અલ્લાહ તઆલાને હમેં ફત્હ અતા ફરમાઈ તો ગૈર મુસ્લિમ અરબોંકે સાથ ઐસા હી સુલૂક હોના ચાહિએ જૈસા વહાંકે અરબ મુસલમાનોંકે સાથ હોગા.

ઐસે હી હોગા, અમીરૂલ્મુઅમિનીનને કહા. જિન્હોંને ઈસ્લામકે ખિલાફ કુછ નહીં કિયા. ઈસ્લામ ઉન્કી પરેશાનીકા બાઈષ નહીં બનેગા... તુમ આજ હી રવાના હો જાઓ.

★

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઉસ વક્ત યમામામેં થે. ઉન્કી દોનોં નઈ બીવિયાં લૈલા ઉમ્મેં તમીમ ઔર બીન્તે મુજાઆ ઉન્કે સાથ થીં. અમીરૂલ્મુઅમિનીનકા પૈગામ મિલ્તે હી ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ યમામાસે રવાના હૂએ ઔર મદીના પહુંચ ગએ.

કયા મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા નામ કભી તુમ્ને સુના હે ? ખલીફા અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ખાલિદ

રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે પૂછા.

સુના હે, ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને જવાબ દિયા, ઔર યહ ભી સુના હે કે ફારસિયોંકે ખિલાફ વાકઈ ઉસ્ને ઝાતી કીસ્મકી જંગ શુરૂઅ કર રખ્ખી હે, લેકિન મુઝે યહ મા'લૂમ નહીં કે ઉસ્કી ઝાતી મફાદકે લિએ હે યા વહ ઈસ્લામકે ખાતિર લળ રહે હે.

વહ યહાં આએ થે અમીરૂલ્મુઅમિનીનને કહા, જિહાદ જો ઉન્હોંને કર રખ્ખા હે ઉસ્મેં ઉન્કા કોઈ ઝાતી મફાદ નહીં મૈંને ઈસ લિએ નહીં બુલાયા હે કે તુમ્સે મશ્વરા કરૂં કે મુષન્ના હમસે જો મદદ માંગતા હે વહ ઉસે દી જાએ યા ઉસ વક્તકા ઈન્તિઝાર કિયા જાએ જબ હમ ફારસિયોંકી ઈત્ની બળી કુવ્વતકે ખિલાફ લળનેકે કાબિલ હો જાએંગે.

વહ કિસ કિસ્મકી જંગ લળ રહે હૈં ? ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને પુછા,

અમીરૂલ્મુઅમિનીન અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો પૂરી તફસીલસે બતાયા કે મુષન્ના શબખૂનકી નોઈય્યતકી જંગ લળ રહેં હે ઔર ઉસ વક્ત તક વહ કિત્ની કામિયાબી હાસિલ કર ચુકે હૈં. ઉન્કી સબસે બળી કામિયાબી તો યહ હે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! ખલીફાને કહા, કે ઉસ્ને જરતુશ્તોંકે મહકુમ મુસલમાનોંકો મુત્તહિદ રખ્ખા હુવા હે ઔર ઉન્મેં ઐસા જઝબા પેદા કિયા હે કે ઉન્હોંને જરતુશ્તોંકે ઝુલ્મ વ સિતમમેં સિનોં મેં ઈસ્લામકો ઝિંદા રખ્ખા હુવા હે. ઉબ્લા ઔર ઈરાકકે દૂસ્રે ઈલાકોમેં જહાં મુસલમાન આબાદ હૈં વહ ફારસિયોંકે ગૈર ઈન્સાની તશદ્દુદકા નિશાના બને હૂએ હે. ઈન હાલાતમેં અપને અકીદોંકો સીનેસે લગાએ રખ્ના બે માઅના સા બન જાતા હે. વહ મુસલમાન સિર્ફ ઈત્ના કહ દેં કે ઈસ્લામ ઔર મદીનાકે સાથ ઉન્કા કોઈ તઅલ્લુક નહીં તો ઉન્કે સારે મસાઈબ ખત્મ હો જાએંગે. યહ મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઔર ઉન્કે ચંદ એક સાથિયોંકા કમાલ હે કે ઉન્હોંને ઈન હાલાતમેં ભી વહાંકે મુસલમાનોંકો ઈસ્લામસે મુનહરિફ નહીં હોને દિયા. ઉસકે અલાવા ઉન્હેં અપને અકીદેકા ઈત્ના પક્કા બના રખ્ખા હે કે વહ જરતુશ્તોંકે ખિલાફ ઝમીન દોઝ કારવાઈયોંમેં મસ્રૂફ રહતે હૈં.

અમીરૂલ્મુઅમિનીન ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા,

મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કુછ કિયા હે યા નહીં કિયા. મુસલમાનકી હૈષિયતસે હમ પર યહ ફર્ઝ આઈદ હોતા હે કે જો મુસલમાન ગૈર મુસ્લિમોંકે જોરો સિતમકા નિશાના બને હૂએ હોં ઉન્કી મદદકો પહુંચે.

ક્યા તુમ યહ મશ્વરા દેતે હો કે હમેં ઈરાનિયોંસે ટક્કર લે લેની ચાહિએ ? ખલીફાને પૂછા.

યા અમીરુલમુઅમિનીન ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, ટક્કર ક્યૂં ન લી જાએ ?... વહાં સૂરતે હાલ કુછ ઔર હે. જૈસા કે આપને બતાયા હે કે મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને વહાં કુછ કામિયાબિયાં હાસિલ કર લી હેં ઔર ઉન્હોં ને હમારે હમ્લેકે લિએ રાહ હમ્વાર કર દી હે. શબખૂન ઔર છાપા મારનેવાલે ઈત્ના હી કર સકેતે હેં જિત્ના મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કિયા હે. વહ કિસી ઈલાકે પર કબ્ઝા નહીં કર સકતે કબ્ઝા કરના મુનઝઝમ લશ્કરકા કામ હે. યહકામ હમેં હર કિમત પર કરના ચાહિએ. અગર હમ્ને મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી કામિયાબિયોંકો આગે ન બઢાયા તો ઉસ્કે દો નુકસાન હોંગે. એક યહ કે કામિયાબિયાં ઝાએઅ હો જાએગી ઔર દૂસરા યહ કે જરતુશ્ત મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઔર તમામ મુસલમાનોંસે બહુત બુરા ઈન્તિકામ લેંગે ઉસ્કે અલાવા ફારસી દિલેર હો જાએંગે...

જૈસા કે મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને આપકો બતાયા હેં કે ઉન્હોંને ઈરાનિયોંકો ઈસ કદર નુકસાન પહુંચાયા હે કે ઉન્કે હોંસલે મજરૂહ(કમઝોર) હો ગએ હે. અગર ઉન્હેં દમ લેનેકા મૌકા દે દિયા વહ અપને મહકુમ મુસલમાનોંકો કત્લ કરેંગે ઔર ઉસ ખત્રેકો ખત્મ કરકે વહ ઈસ સરહદી ઈલાકેકો પેહલેસે ઝિયાદા મઝબૂત કર લેંગે. અપને ઈલાકોકો મહફૂઝ કરનેકે લિએ વહ અપની સર્હદકે બાહરકે ઈલાકોં પર ભી કાબિઝ હો સકતે હેં. ઈસ ખત્રાસે મહફૂઝ રહનેકી યહી એક સૂરત હે કે હમ મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી મદદકો પહુંચે ઔર પેશ્તર ઉસ્કે કે જરતુશ્ત હમારી તરફ બઢે હમ ઉન્હેં ઉન્કે અપને ઈલાકેમેં ભી પીછે હટને પર મજબૂર કર દેં.

ખલીફા અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો યહ હિદાયત દે કર રૂખ્સત કર દિયા કે વહ અપને લશ્કરકો

સાથ લે કર ઈરાકકી તરફ પેશ કદમી કરેં.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! ખલીફા અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, તુમ્હારે લશ્કરમેં ઝિયાદા તઅદાદ ઉન લોગોંકી હે જો બળે લંબે અર્સેસે ઘરોંસે દૂર લળ રહે હે. ઉન્હેં ફારસિયોં જૈસે તાકતવર દુશ્મનકે ખિલાફ લળાના મુઝે અછ્છા નહીં લગતા. ફારસિયોંકે ખિલાફ વહી લોગ જમ કર સકેંગે જિન્હેં અહસાસ હોગા કે વહ અલ્લાહકી રાહમેં લળ રહે હે. મેં કિસીકો મજબૂર નહીં કરૂંગા. બેહતર સૂરત યહ હોગી કે તુમ રઝા કરોંકી એક ફૌજ બનાઓ. ઉન્મેં ઐસે આદમિયોંકો રખ્ખો જો મુર્તદિન(દીનસે ફિરે હૂઓં)કે ખિલાફ લળ ચુકે હેં. તુમ્હારે સાથ કુછ ઐસે આદમી ભી હોંગે જો મુર્તદિનકે સાથ થે. શિકસ્ત ખા કર ઉન્હોંને અપની ખેરિયત ઉસ્મેં સમજી કે વહ ઈસ્લામી લશ્કરમેં શામિલ હો જાએ. ઐસે કિસી આદમીકો અપને લશ્કરમેં ન રખ્ખના. હમ બળે તાકતવર દુશ્મનકો લલકારને જા રહે હેં ઈસ લિએ મેં કોઈ ખત્રા મોલ નહીં લેના ચાહતા.

અમીરૂલ્મુઅમિનીન ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને પૂછા ક્યા આપ મુઝે યહ ઈજાઝત દે રહે હેં કે ઉન લોગોંકો અપને લશ્કરસે નિકાલ દૂં ?

નિકાલ દેના ઔર બાત હે વલીદકે બેટે ! ખલીફા અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા. તુમ અપને લશ્કરસે યહ કહના જો આદમી અપને ઘરકો જાના ચાહતા હે ઉસે જાનેકી ઈજાઝત હે. ફિર દેખના તુમ્હારે સાથ કૌન રહતા હે. અગર તુમ્હારા લશ્કર બહુત કમ રહ ગયા તો ખિલાફત ઈસ કમીકો કિસી ન કિસી તરહ પૂરી કરેગી....જાઓ વલીદકે બેટે, અલ્લાહ તુમ્હારે સાથ હે.

ખલીફા અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અઝમ ઔર ઈમાનકે પક્કે થે. ઉન્હોંને ઈરાક પર હમ્લેકા જો ફેસ્લા કર લિયા થા ઉસ પર વહ હર હાલમેં ઔર હર કિમત પર પૂરા અમલ કરના ચાહતે થે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ તો ચાહતે હી યહી થે કે ઉન્હેં લળનેકા મૌકા મિલતા રહે. ઉન્હોંને ખલીફાકે ઈરાદેકો ઔર ઝિયાદા પુખ્તા કર દિયા.

★

ઈરાકકે ઉસ ઈલાકેમેં જહાં દજલા ઔર ફુરાત મિલતે હેં. મુસલમાનોકી

બસ્તિયાં થીં. યહ મુસલમાન મઝલૂમિયત ઔર મજબૂરીકી ઝિંદગી ગુઝાર રહે થે. અબ વહાંકી સૂરતે હાલ યહ હો ગઈ કે વહ પેહલેકી તરહ મઝલૂમ ઔર મકહૂર રહે જૈસે વહ ચલ્તી ફિરતી લાશેં હો લેકિન ઉન્કે ઘરોંમેં ઐસી સરગર્મી શુરૂઅ હો ગઈ કે વહ છુપ છુપ કર બર્છિયાં ઔર તીર વ કમાન બનાને લગે. ઉન્હેં મુષન્ના બિન હારિષાકી તરફસે જો હુકમ મિલ્તા થા વહ સરગોશિયોંમેં ઘર ઘર પહુંચ જાતા થા. મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે છાપા મારોંને ઈરાકકી સરહદસે દૂર એક દુશ્વાર ગુઝાર ઈલાકેમેં અપના અડ્ડા બના રખા થા. બર્છિયાં ઔર તીર કમાન જો ઘરોંમેં ચોરી છુપે તૈયાર હોતે થે, વહ રાતકી તારીકીમેં ઉસ અડ્ડે તક પહુંચ જાતે થે. બસ્તિયોંસે જવાન આદમી ભી ગાઈબ હોને લગે. ઈરાનિયોંકી સરહદી ચોકિયોં પર ઔર ઉન્કે ફૌજી કાફલોં પર મુસલમાનોંકે શબ ખૂન પેહલેસે ઝિયાદા હો ગએ. યહ મુસલમાન દરે પર્દહ એક ફૌજકી સૂરતમેં મુનઝઝમ હો રહે થે ઔર ઈસ ફૌજકી નફરી બળતી જા રહી થી.

યમામામેં ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી ફૌજમેં સૂરતે હાલ ઉસ્કે ઉલટ હો ગઈ. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને જબ અપની ફૌજમેં જા કર યહ ઐલાન કિયા કે જો કોઈ અપને ઘરકો વાપસ જાના ચાહતા હે વહ જા સકતા હે તો ઉન્કે દસ હઝાર નફરીકે લશ્કરમેં સિર્ફ દો હઝાર આદમી રહ ગએ. આઠ હઝાર આદમી મદીનાકો રવાના હો ગએ. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ખલીફાકે નામ પૈગામ લિખ્ખા જિસમેં ઉન્હોં ને લિખ્ખાકે ઉન્કે પાસ સિર્ફ દો હઝાર નફરી રહ ગઈ હે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઝોર દે કર લિખ્ખા કે ઉન્હેં ફૌરી તૌર પર કુમકકી ઝરૂરત હે.

અમીરૂલ્મુઅમિનીન અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપની મજલીસ મેં બેઠે થે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે કાસિદને ઉન્હેં ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા તહરીરી પૈગામ દિયા. ખલીફાને યહ ખત બુલંદ આવાઝમેં પળ્હના શુરૂઅ કર દિયા. ઉસ્સે ઉન્કા મકસદ યહ થા કે મજલીસમેં ઉન્કે છે મુશિર ઔર દીગર અફરાદ બેઠે હેં વહ સુન લેં તા કે કોઈ મશ્વરા દે સકે.

યા અમીરૂલ્મુઅમિનીન ! એક મુશિરને કહા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ

તઆલા અન્હુકે લિએ કુમક બહુત જલ્દી ચલી જાની ચાહિએ. દો હઝાર નફરીસે ઝરતુશ્તોંકે ખિલાફ લળાઈકી સોચી ભી નહીં જા સકતી.

કઅકાઅ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો બુલાઓ. અમીરૂલ્મુઅમિનીનનેં હુકમ દિયા.

થોળી દેર બાદ ગઠે હૂએ જિસ્મકે એક કદાવર નૌજવાન ખલીફાકે સામને આ ખળે હુએ.

કઅકાઅ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! અમીરૂલ્ મુઅમિનીનનેં ઉસ નૌજવાનસે કહા, ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો કુમકકી ઝરૂરત હે. તૈયારી કરો. ઔર ફૌરન યમામા પહુંચો. ઔર ઉન્હેં કહોકે મેં હૂં તુમ્હારી કુમક.

યા અમીરૂલ્મુઅમિનીન ! એક મુશિરને હેરાન હો કર કહા, ખુદાકી કસમ આપ મઝાક નહીં કર રહે લેકિન ઉસ સાલારકો જિસ્કી આઠ હઝાર ફૌજ ઉસ્કા સાથ છોળ ગઈ હો. સિર્ફ એક આદમીકી કુમક દેના મઝાક લગતા હે.

અમીરૂલ્મુઅમિનીન અબૂબક્ર સિદ્દીક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઝરૂરતસે ઝિયાદા સંજીદા થે. ઉન્હોંને કઅકાઅ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો સર સે પાંવ તક દેખા ઔર સુકુનકી આહ લે કર બોલે, મુજાહિદીનકે જિસ લશ્કરમેં કઅકાઅ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ જૈસા જવાન હોગા વહ લશ્કર શિકસ્ત નહીં ખાએગા.

કઅકાઅ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઉસી વક્ત ઘોળે પર સવાંર હૂએ ઔર મદીનાસે નિકલ ગએ. મશ્હૂર મુઅર્રિખ તબ્રી, ઈબ્ને ઈસ્હાક, વાકદી ઔર સૈફ બિન ઉમરને યહ વાકિઆ બયાન કરતે હૂએ લિખ્ખા હે કે ઉસ્સે પેહલે ભી ઐસા વાકિઆ હો ચુકા થા. એક સાલાર અયાઝ બિન ગનમને મુહાઝસે મદીના મેં કાસિદ ભેજા થા કે કુમકકી ઝરૂરત હે. ખલીફા અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને સિર્ફ એક આદમી અબ્દ બિન ઔફ અલ્હમીરીકો કુમકકે તૌર પર ભેજા થા. ઉસ વક્ત ભી અહલે મજલીસને હૈરતકા ઈઝહાર કિયા ઔર અમીરૂલ્મુઅમિનીનને યહી જવાબ દિયા થા જો કઅકાઅ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે પાસ ભેજને પર દિયા.

હકીકત યહ થી કે ખલીફા અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો માયૂસ નહીં કરના ચાહતે થે લેકિન મદીનામેં કુમક નહીં થી. સિર્ફ યહી એક મુહાઝ નહીં થા, ઉસ વક્ત તમામકે તમામ મશ્હૂર સાલાર મુખ્તલિફ મુહાઝો પર લળ રહે થે ઔર યહ સારી જંગ ઈર્તિદાદકે ખિલાફ લળી જા રહી થી. ઈસ્લામકે દુશ્મન દેખ ચુકે થે કે મુસલમાનોંકો મૈદાને જંગમેં શિકસ્ત દેના બળા મહેંગા સોદા હે ચુનાંચે ઈસ્લામકો કમઝોર કરકે ખત્મ કરનેકા ઉન્હોંને યહ તરીકા ઈખ્તિયાર કિયા કે કઈ અફરાદને નુબુવ્વતકા દઅવા કર દિયા ઔર અપને અપને તરીકોંસે પૈરોકાર બના લિએ. મુતઅદ્દદ ઐસે કબીલે જો ઈસ્લામ કબૂલ કર ચુકે થે, ઈસ્લામસે મુનહરિફ હો ગએ ઔર ઈનહિરાફકા યહ સિલસિલા તેઝ હોતા જા રહા થા. ઈર્તિદાદકે ફિત્નેકે પીછે યહૂદિયોંકા હાથ થા.

ખલીફા અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે ખિલાફત ઉસી ફિત્નેકે ખિલાફ બરસરે પેકાર રહી. ઈસ ફિત્નેકો વઅઝોં ઔર તબ્લીગી લેકચરોંસે નહીં દબાયા જા સકતા થા.ઉસ્કે લિએ મુસલ્લાહ જિહાદકી ઝરૂરત થી. યહ જંગી પૈમાનેકી મુહીમ થી જિસે સર કરનેકે લિએ મદીના ફૌજસે ખાલી હો ગયા થા. કમઝોર મહાઝોંકો કુમક દેનેકે લિએ દૂસ્રે મહાઝોંસે ફૌજ ભેજી જાતી થી.

અમીરૂલ્મુઅમિનીન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો સિર્ફ એક આદમી દેને પર ઈક્તિફા ન કી, ઉન્હોં ને દો તાકતવર કબીલોં મુઝર ઔર રબીઆકે સરદારોંકો પૈગામ ભેજે કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ઝિયાદાસે ઝિયાદા આદમી દેં.

★

સિર્ફ એક આદમી ? કઅકાઅ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ જબ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે પાસ પહુંચે તો ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપને ખૈમેંમેં ટહલતે હૂએ કહા, સિર્ફ એક આદમી ?.... કયા મૈંને અમીરૂલ્મુઅમિનીન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો બતાયા નહીં થા કે મેરે પાસ સિર્ફ દો હઝાર લળનેવાલેં રહ ગએ હેં ! ઔર ખિલાફત મુજસે તવક્કુઅ રખતી હે કે મેં ફારસકી ઉસ ફૌજસે ટક્કર લૂં જો ઝિરહમેં ડૂબી હૂઈ હે.

મેરે સાલાર ! કઅકાઅને કહાં, મેં આઠ હઝારકી કમી પૂરી નહીં કર સકતા. ખુદાકી કસમ કોઈ કમી રહને ભી નહીં દૂંગા વક્ત આને દો, જિસ રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા કલિમા પળતા હૂં, ઉસકી રૂહે મુકદસકે આગે તુમ્હેં શર્મસાર હોને નહીં દૂંગા.

આફરીન અરબકે બેટે ! હસીન વ જમીલ લૈલા ઉમ્મેં તમીમને કઅકઆ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે કંધે પર બળી ઝોરસે થપકી દે કર કહા. જિસ દીનકે તુમ પરસ્તાર હો, ઉસે તુમ જૈસે નૌજવાન કિયામત તક ઝિંદા રખ્ખેંગે.

ખુદાકી કસમ ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી દૂસરી બીવી બિન્તે મુજાઆને પુર જોશ લેહજેમેં કહા, યહ નૌજવાન આઠ હઝારકી કમી પૂરી કર સકતા હે.

મેં યમામામેં બેઠા નહીં રહૂંગા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઐસે કહા જૈસે અપને આપસે બાત કર રહે હો, મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ મેરા ઈન્તિઝાર કર રહે હોંગે. મેં ઉન્હેં અકેલા નહીં છોળુંગા, લેકિન ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ખામોશ હો ગએ. ઉન્હોંને ઉપર દેખા ઔર સરગોશીમેં કહા ખુદાએ ઈઝઝોજલ ! મૈને તેરે નામકી કસમ ખાઈ હે, અપને નામકી ખાતિર મેરી મદદ કર. મુઝે હિંમત ઔર ઈસ્તિકલાલ અતા ફર્મા કે મેં ઈસ આગમેં કુદ કર ઉસે ઠંડા કર દૂં જિસ્કી જરતુશ્ત ઈબાદત કરતે હેં. મેં ગવાહી દેતા હૂં કે તેરે સિવા ઈબાદતકે લાઈક કોઈ નહીં ઔર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ તેરે રસૂલ હેં. ક્યા તૂ હિમ્મત હાર રહા હે વલીદકે બેટે? લૈલાને કહા, ક્યા તુને નહીં કહા થા કે અલ્લાહકી રાહમેં લળનેવાલોંકી મદદ અલ્લાહ કરતા હે.

મેં હિમ્મત નહીં હારુંગા, ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા. લેકિન મેં શિકસ્તકા આદી નહીં... અલ્લાહ મદદ કરેગા. ખુદાકી કસમ મેં જાહો જલાલકા તલબગાર નહીં. મુઝે ફારસકે બાદશાહકા તખ્ત નહીં ચાહિએ. મુઝે વહ ઝમીન ચાહિએ જો અલ્લાહકી હે ઔર ઉસ પર બસનેવાલે અલ્લાહ ઔર ઉસ્કે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે નામ લેવા હોંગે.

★

વહ દો હઝાર મુજાહિદીન જો ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે

સાથ રહ ગએ થે, ધમાધમકે એક મૈદાનમેં ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે સામને ખળથે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઘોળે પર સવાર થે.

મુજાહિદીને ઈસ્લામ ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપને ઈસ કલીલ ફૌજસે બળી બુલંદ આવાઝમેં મુખાતિબ હૂએ, અલ્લાહ તઆલાને હમેં ઈસ્લામકા નામ દૂર દૂર તક પહુંચાનેકે લિએ ચુના હે. વહ જિન્હેં અપને ઘર ઔર અપને માલ વ અયાલ અઝીઝ થે, વહ ચલે ગએ હૈં. હમેં ઉન્સે ગિલા નહીં. ઉન્હોંને ખાક વ ખૂનકે રાસ્તોં પર હમારા સાથ દિયા થા. બળે લંબે અર્સે તક વહ હમારે હમ સફર રહે. અલ્લાહ ઉન્હેં જિહાદકા સિલા અતા ફર્માએ.... તુમ્ને મેરા સાથ નહીં છોળા ઈસ્કા અજર મેં નહીં અલ્લાહ દેગા. હમ બહુત હી તાકતવર દુશ્મન પર હમ્લા કરને જા રહે હૈં. મત દેખો હમારી તઅદાદ કિત્ની હે. બદ્રકે મૈદાનમેં તુમ કિત્ને ઔર કુરૈશ કિત્ને થે ! ઉહદમેં ભી મુસલમાન થોળે થે. મૈં ઉસ વક્ત મુસલમાનોંકે દુશ્મન કબીલેકા ફર્દ થા. તુમમેં ભી ઐસે મૌજુદ હૈં જો કબૂલે ઈસ્લામસે પેહલે બદ્રકે મૈદાનમેં મુસલમાનોંકે ખિલાફ લળે થે. ક્યા હમને કહા નહીં થા કે ઈન થોળ મુસલમાનોંકો હમ ઘોળોં તલે કુચલ ડાલેંગે. ક્યા તુમ્હેં યાદ નહીં કે હમ જો તઅદાદ મેં બહુત ઝિયાદા થે ઉન્કે હાથોં પસ્પા હૂએ થે જો તઅદાદમેં બહુત થોળે થે... ક્યૂં ?.... ઐસા ક્યૂં હુવા થા.... ઈસ લિએ કે મુસલમાન હક પર થે ઔર અલ્લાહ હક પરસ્તોંકે સાથ હોતા હે. આજ તુમ હક પરસ્ત હો.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે હાથમેં એક કાગઝ થા ઉન્હોંને ખોલ કર અપને સામને કિયા.

અમીરૂલ્મુઅમિનીન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને હમારે નામ એક પૈગામ ભેજા હે ઉન્હોંને લિખ્ખા હે. "મૈં ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ફારસિયોંકે ખિલાફ જંગ લળનેકે લિએ ભેજ રહા હૂં. તુમ સબ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી કિયાદતમેં ઉસ વક્ત તક જંગ જારી રખ્ખોગે જબ તક તુમ્હેં ખિલાફતકી તરફસે હુકમ નહીં મિલ્તા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા સાથ ન છોળના ઔર દુશ્મન કિત્ના હી તાકતવર ક્યૂં ન હો, બુઝદિલી ન દિખાના. તુમ ઉન્મેંસે હો જિન્હોંને ઉસ ઈજાઝતકે બાવજૂદ કે જો ઘરોંકો જાના ચાહતે હે જા સકતે હૈં, અલ્લાહકી

તલ્વારકા સાથ નહીં છોળા. તુમ્ને અપને લિએ વહ રાસ્તા મુન્તખબ કિયા હે જો અલ્લાહકી રાહ કહલાતા હે. તસવ્વુરમેં લાઓ ઉસ ષવાબે અઝીમકો જો અલ્લાહકી રાહમેં ચલનેવાલોંકો મિલ્તા હે. અલ્લાહ તુમ્હારા હામી ઔર નાસિર (મદદગાર)હો. તુમ્હારી કમી વહી પૂરી કરેગા. ઉસીકી રઝા ઔર ખૂશ્નૂદીકે તલબગાર રહો."

એક મુઅર્રિખ અઝદીને ઈસ ખતકા પૂરા મતન અપની તારીખમેં દિયા હે. મા'લૂમ નહીં ઈબ્ને ખલ્લદૂન ઔર ઈબ્ને અષિરને જિન્કી તહરીરેં મુસ્તનદ માની જાતી હે, ઈસ ખતકા ઝિક્ર કયૂં નહીં કિયા.

ઈન દો હઝાર મુજાહિદીનકો કિસી વઅઝકી યા ઈશ્તિઆલ અંગેઝીકી ઝરૂરત નહીં થી. યહ તો રઝાકારાના તોર પર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે સાથ રહ ગએ થે. ઉન્મેં બેશતર ઐસે થે જિન્હોંને રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે દસ્તે મુબારક પર બૈઅત કી ઔર ઈસ્લામ કબૂલ કિયા ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી કિયાદતમેં લળાઈયાં લળી થી. હુઝૂરે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે વિસાલકે બા'દ વહ યૂં મહેસૂસ કરતે જૈસે આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી રૂહે મુકદસ ઉન્કી કિયાદત કર રહી હો.

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે ઈન શૈદાઈયોંને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી ઈજાઝતસે એક કામ યહ ભી કિયા કે ઘોળોં પર સવાર હો કર યમામાકે ગર્દ વ નવાહમેં નિકલ ગએ ઔર બસ્તી બસ્તી જા કર લોગોંકો ઘૂળ સવારીકે મુખ્તલિફ કર્તબ દિખાને લગે. મષલન દોળતે ઘોળોંસે ઉતરના ઔર સવાર હોના, સરપટ દોળતે ઘોળોંસે નિશાને પર તીર ચલાના, નેઝાબાઝી ઔર ઘોળોંકો દોળાતે હૂએ તેગઝનીકે કમાલાત, વહ જવાનોંકો ફૌજમેં ભરતી હો જાને પર ઉકસાતે ઔર ઉન્હેં બતાતે થે કે જંગમેં જા કર ઉન્હેં ક્યા ક્યા ફાઈદે હાસિલ હોંગે.

ઉસકે અલાવહ વહ ઈન લોગોંકો યહ ભી બતાતે થે કે વહ ફૌજમેં ભરતી ન હૂએ તો ઈરાની આ કર ઉન્હેં અપના ગુલામ બના લેંગે જો ઉન્સે બેગાર(ઉજરતકે બગૈર કામ લેના) લેંગે. ઉન્હેં દેંગે કુછ ભી નહીં ઔર ઉન્કી જવાન બહેનોં, બીવિયોં ઔર બેટિયોંકો ભી અપને કબ્ઝેમેં લે લિયા કરેંગે. ઈસ ખિત્તેને ઈરાનિયોંકા દોરે હુકૂમત દેખા થા. ફિર ઉન્હોંને જૂટે પૈગમ્બરોંકી

શોઅબદા બાઝિયાં દેખી થી ઔર અબ વહ મુસલમાનોંકી હુકૂમત દેખ રહે થે. મુસલમાનોંને ઉન્હેં ગુલામ બનાનેકી કોશિશ નહીં કી થી. ઉન્કે અંદાઝ તૌર તરીકે ઔર રહન સહન બાદશાહોં જૈસે યા હુકમરાનોં જૈસે નહીં થે. વહ આમ લોગોંકી તરહ રહતે. આમ લોગોંકે સાથ બાતેં કરતે ઔર ઉન્કી સુનતે થે. ઉન્કી ઔરતોંકી ઈઝઝત મહફૂઝ થી.

ઉન લોગોંમેં વહ ભી થે જિન્હોંને ઈસ્લામ કબૂલ કર લિયા થા લેકિન મુસય્લમા જૈસે શોઅબદાબાઝને ઉન્હેં ગુમ્રાહ કિયા ઔર ઈસ્લામકે રાસ્તેસે હટા લિયા થા. ઉન્હોંને મુસય્લમાકી નુબુવ્વતકો મુસલમાનોંકે હાથોં બેનકાબ હોતે દેખા ઔર મુસય્લમાકી જંગી કુવ્વતકો મુસલમાનોંકી કલીલ નફરીકી બે જીગરીકે આગે રેઝા રેઝા હોતે દેખા થા ઔર વહ મહસૂસ કર રહે થે કે સચ્ચા અકીદા ઔર નઝરીયહ ઈસ્લામ હી હે જો ઝૂટકી તાકતોંકો કુચલ દેતા હે ઔર વહ ગૈબી તાકત સચ્ચેકો જૂટે પર, હકકો બાતિલ પર ફત્હ દેખી હે વહ ઈસ્લામમેં મુઝમર(જૂળી હૂઈ) હે. ચુનાંચે યહ લોગ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી ફૌજમેં શામિલ હોને લગે. યહ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે મુજાહિદીનકી કોશિશોંકા હાસિલ થા.

★

યમામામેં શોર ઉઠા. કુછ લોગ દોળતે હૂએ બસ્તીસે બાહર ચલે ગએ. ઔરતેં છતોં પર જા ચળી. ઉફુકસે ગર્દકી ઘટાએં ઉઠ રહી થી ઔર યમામાકી તરફ બળી આ રહી થી.

આંધી આ રહી હે.

લશ્કર હે.... કિસીકા લશ્કર આ રહા હે.

હોશિયાર.... ખબરદાર.... તય્યાર હો જાઓ.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ એક કિલ્એનુમા મકાન પર જા ચળે. યહ આંધી નહીં કિસીકી ફૌજ થી. મુર્તદીનકે સિવા ઔર કિસ્કી ફૌજ હો સકતી થી. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો અફસોસ હોને લગા કે કિસી બૂરે વક્ત ઉન્હોંને અપની ફૌજસે કહા થા કે જો ઘરોંકો જાના ચાહતે હૈં ચલે જાએં. ગર્દકે જો બાદલ ઉઠતે આ રહે થે યહ બહુત બળે લશ્કરકી ગર્દ થી. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે પાસ સિર્ફ દો હઝાર નફરી થી યા વહ નફરી થી જો અભી અભી ફૌજમેં શામિલ હૂઈ થી. ઉસ પર અભી

ભરોસા નહીં કિયા જા સકતા થા લેકિન ઔર હો ભી ક્યા સકતા થા. યમામાકી આબાદી થી. ઉસ્મેં લળનેવાલેં આદમી મૌજૂદ થે લેકિન યહ ખત્રા ભી થા કે વહ લોગ દુશ્મનસે મિલ જાએંગે ઔર યહ ખત્રા ભી કે યહ પીઠ પર વાર કરેંગે.

મુજાહિદીને ઈસ્લામ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કિલ્આનુમા મકાનકી છતસે લલકાર કર કહા, બહુત બળે ઈમ્તિહાનકા વકત આ ગયા હે. અલ્લાહકે સિવા હમારા મદદગાર કોઈ નહીં. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ચુપ હો ગએ કયૂંકે ઉન્હેં દફોં ઔર ઢોલોંકી ધમક સુનાઈ દેને લગી થી.

હમ્લાઆવર દફ બજાતે નહીં આયા કરતે. ધમક બુલંદ હોતી જા રહી થી. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉધર દેખા. ગર્દ બહુત કરીબ આ ગઈ થી ઔર ઉસ્મેં છુપે હૂએ ઊંટ ઔર ઘોળે નઝર આને લગે થે. ગર્દકે દબીઝ(ધૂંધલે) પર્દેમેં આનેવાલા લશ્કર ના'રે લગાને લગા.

ઈસ્લામકે પાસબાનોં ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉપરસે ચિલ્લા કર કહા, અલ્લાહકી મદદ આ રહી હે.... આગે બળ્હો. ઈસ્તક્બાલ કરો. દેખો યહ કોન હૈં.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ દોળતે નીચે ઉતરે. અપને ઘોળે પર કૂદ કર સવાર હૂએ ઔર ઘોળેકો એળ લગા કર બસ્તીસે નિકલ ગએ. આનેવાલા લશ્કર બસ્તીસે કુછ દૂર રૂક ગયા ઔર દો ઘૂળ સવાર આગે બળ્હે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઉન તક પહુંચે ઔર ઘોળેસે ઉતરે. વહ દોનોં સવાર ભી ઉતર આએ. વહ મુઝર ઔર રબિઆ કબીલોંકે સરદાર થે.

મદીનાસે ઈત્તિલાઅ આઈ થી કે તુમ્હેં મદદકી ઝરૂરત હે, એક સરદારને કહા મેં ચાર હઝાર આદમી સાથ લાયા હૂં. ઉસ્મેં શુતર સવાર હૈં, ઘૂળ સવાર ભી હૈં ઔર પ્યાદે ભી.

ઔર ચાર હઝારકી તઅદાદ મેરે કબીલેકી હે દૂસરે સરદારને કહા.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફર્તે મુસર્રતસે(બેહદ ખૂશીસે) દોનોંકો અપને બાઝૂઓંમેં લે લિયા ઔર ખુશીસે કાંપતી હૂઈ આવાઝમેં બોલે, અલ્લાહકી કસમ અલ્લાહને મુઝે કભી માયૂસ નહીં કિયા.

★

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે પાસ અબ દસ હઝાર નફરીકા લશ્કર જમા હો ગયા થા. ઉન્હોંને મુઝર ઔર રબિઆકે સરદારોંકો અચ્છી તરહ સમજા દિયા કે ઉન્હેં કહાં જાના હે ઔર દુશ્મન કિત્ના તાકતવર હે.

હમ તુમ્હારી મદદકો આએં હે વલીદકે બેટે ! એક સરદારને કહા હમારી મંઝિલ વોહી હે જો તુમ્હારી હે.

મદીનાસે હમેં ઈત્તિલાઅ મિલી હે કે અમીરે લશ્કર તુમ હો દૂસ્રે સરદારને કહા. જહાં કહોગે ચલેંગે, દુશ્મન જૈસા ભી હોગા લળેંગે.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઈરાની સલ્તનતકે એક હાકિમ હરમુઝકે નામ પૈગામ લિખવાયા. ઉસ વક્ત ઈરાક ઈરાનકી શહનશાહીકા એક સૂબા થા. ઉસ્કા હાકિમ યા અમીર હરમુઝ થા જિસ્કી હૈષિયત આજ કલકે ગવરનર જૈસી થી. ઉસ્કા ઝિક્ર પીછે આ ચુકા હે. વહ બળા હી બદતીનત(બદમિઝાઝ), ઝૂટા ઔર ફરેબકાર થા. કમીનગીમેં ઉસ્કા નામ ઝર્બુલ્મષલ(ઉસ્કે જૈસા દૂસ્રા કોઈ ન હો)કે તોર પર ઈસ્તિઅમાલ હોતા થા.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉસ્કે નામ ખતમેં લિખવાયા :

"તુમ ઈસ્લામ કબૂલ કર લોગે તો તુમ્હારે લિએ અમન હોગા. અગર નહીં તો અપના ઈલાકા સલ્તનતે ઈસ્લામિયાંમેં શામિલ કર દો. ઉસ્કે હાકિમ તુમ્હીં રહોગે ઔર મદીનાકી ખિલાફતકો જીઝિયા અદા કરતે રહોગે ઉસ્કે અવઝ તુમ્હારી ઔર તુમ્હારે લોગોંકી સલામતી ઔર દિફાઅકે ઝિમ્મેદાર હમ હોંગે. અગર યહ ભી મંઝૂર નહીં તો અપની સલામતીકે ઝિમ્મેદાર તુમ ખુદ હોગે. અલ્લાહી જાન્તા હે કે તુમ્હારા અંજામ ક્યા હોગા. ફત્હ વ શિકસ્ત અલ્લાહકે ઈખ્તિયારમેં હે, લેકિન મેં તુમ્હેં ખબરદાર કરના અપના ફર્ઝ સમઝતા હૂં કે હમ વહ કૌમ હે જો મૌતકે ઈત્ને હી આશિક હે જિત્ની તુમ્હેં ઝિંદગી અઝીઝ હે.... મૈંને અલ્લાહકા પૈગામ તુમ તક પહુંચા દિયા હે."

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને યહ ખત એક એલ્ચીકો દે કર કહા કે વહ દો મુહાફિઝ અપને સાથ લે જાએ ઔર જિસ કદર તેઝ જા સકતા હે, યહ પૈગામ હરમુઝ તક પહુંચાએ ઔર જવાબ લાએ.

તુમ્હારી વાપસી તક મેં યમામામેં નહીં હોઉંગા ખાલિદ રદિયલ્લાહુ

તઆલા અન્હુને એલ્ચીસે કહા, મુઝે ઈરાકકી સરહદ પર કહીં ઢૂંઢ લેના. ઉબ્લાકો યાદ રખ્ના. વહાંસે તુમ્હેં પતા ચલ જાએગા કે મેં કહાં હૂં.

એલ્ચીકી રવાનગીકે ફૌરન બાદ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને દસ હઝારકે લશ્કરકો કુચકા હુકમ દે દિયા.

★

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો મા'લૂમ નહીં થા કે અલ્લાહકી અભી ઔર મદદ ઉન્કી મુન્તઝિર હૈં. અમીરૂલ્મુઅમિનીન અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને શિમાલ મશ્રકી ઈલાકોંમેં આબાદ તીન કબીલોંકે સરદારોં, મઝઉર બિન અદી, હરમલા ઔર શુલ્માકો પૈગામ ભેજે થે કે અપને અપને કબીલેકે ઝિયાદાસે ઝિયાદા ઐસે આદમી મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે પાસ લે જાએં જિન્હેં જંગકા તજરૂબા હો ઔર જો પીઠ દિખાનેવાલે ન હોં. ઉન્હેં યહ ભી લિખ્ખા ગયા થા કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપની ફૌજ લે કર આ રહેં હે ઔર વહ ઉન્કા અપને લશ્કરકા સાલારે આ'લા હોંગે.

ઉબ્લા ઔર દીગર ઐસે ઈલાકોંમેં જહાં અરબી મુસલમાન ઈરાનિયોંકે મહકુમ થે, સૂરતેહાલ કુછ ઔર હી હો ચુકી થી પેહલે મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઈન બસ્તિયોંકે ચંદ એક જોશીલે જવાનોંકો ઈરાનિયોંકી ફૌજી ચોકીયોં ઔર ફૌજી કાફલોં પર શબખૂન મારનેકે લિએ અપને સાથ રખ્ખા હુવા થા, લેકિન અબ ઈસ મહકુમ આબાદીમેંસે એક ફૌજ તય્યાર કરની થી. કુછ ફૌજ તો ઉન્હોંને અપને કબીલે બક્ર બિન વાઈલસે તય્યાર કર લી થી જો મદીનાકે એક સાલાર અલાઅ બિન હઝરમીકે દોશ બદોશ ઈરાકકી સરહદકે ઈલાકોંમેં મુર્તદ્દીનકે ખિલાફ લડી થી. મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઈરાનિયોંકે મહકુમ મુસલમાનોંકો ઈત્તિલાઅ ભેજ દી થી કે જિસ કદર જવાન આદમી વહાંસે નિકલ કર બાહર આ સકેં, આ જાએં.

મુસલમાનોંકા વહાંસે નિકલના ખત્રાસે ખાલી નહીં થા. ક્યૂં કે જરતુશ્તોંકી ફૌજ મુસલમાનોકી બસ્તિયોં પર કડી નઝર રખતી થી. ઉન્હેં મા'લૂમ થા કે ઉન પર શબખૂન મારનેવાલે યહી મુસલમાન હે. અબ ઈરાનકી ફૌજકો નએ અહકામ મિલે થે. અહકામ જારી કરનેવાલા ઈરાકી સૂબેકા

હાકિમ હરમુઝ થા. ચંદ હી દિન પહલેકા વાકિઆ થા કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા એલ્ચી હરમુઝકે દરબારમેં પહુંચા. યહ શહનશાહોંકા દરબાર થા. હરમુઝકો જબ ઈત્તિલાઅ દી ગઈ કે મદીનાકે સાલાર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા એલ્ચી આયા હે તો હરમુઝને ચહરે પર નફરત ઔર રઉનતકે આષાર પૈદા કર લિએ થે.

મૈં કિસી મુસલમાનકી સૂરત દેખના નહીં ચાહતા ઉસ્નેં કહા. લેકિન મૈં દેખના ચાહતા હૂં કે વહ ક્યૂં આયા હે.

ઝરતુશ્તકી કસમ, એક દરબારીને ઉઠ કર હરમુઝસે કહા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા એલ્ચી કોઈ પૈગામ લાયા હોગા જો ઉસ્કી અપની મૌતકા પૈગામ ષાબિત હોગા.

લે આઓ ઉસે અંદર હરમુઝને કહા.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા એલ્ચી દો મુહાફિઝોંકે સાથ બળે તેઝ કદમ ઉઠાતા હરમુઝકે દરબારમેં દાખિલ હુઆ ઔર સીધા હરમુઝકી તરફ ગયા. દો બર્છી બરદારોંને સામને આ કર ઉસે રોકા, લેકિન વહ દોનોંકે દરમિયાનસે ગુઝર કર હરમુઝકે સામને જા ખળા હુવા.

અસ્સલામુ અલયકુમ, એલ્ચીને કહા. હરમુઝ આતિશ પરસ્તકો ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સાલારેં મદીનાકા સલામ પહુંચે જિન્કા એક પૈગામ લાયા હૂં.

હમ ઉસ સાલારકા સલામ કબૂલ નહીં કરેંગે જિસ્કે એલ્ચીમેં ઈત્ની ભી તમીઝ નહીં કે હમારે જાહ વ જલાલકો પહેચાન સકે. હરમુઝને હિકારતસે કહા, ક્યા મદીનામેં જંગલી ઔર ગંવાર આબાદ હે ? ક્યા તુમ્હેં **બતાયા નહીં** ગયા કે તુમ એક શાહી દરબારમેં જા રહે હો ? તુમ્હેં દરબારકે **આદાબ ભી નહીં સિખાએ ગએ.**

મુસલમાન સિર્ફ અલ્લાહકે દરબારકે આદાબસે આગાહ હોતે હે. એલ્ચીને જુર્અતસે સર કુછ ઔર ઊંચા કરકે કહા, ઉસ ઈન્સાનકો ઈસ્લામ કોઈ હૈષિયત નહીં દેતા જો અલ્લાહકે બંદોં પર અપને દરબારકા રોબ ગાંઠતા હે. મૈં તુમ્હારા દરબારી નહીં, ઉસ સાલારકા એલ્ચી હૂં જિસે અલ્લાહકે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ને અલ્લાહકી તલ્વાર કહા હે.

હરમુઝકે સામને વહ તલ્વાર કુંદ(બેધાર) હો જાએગી. હરમુઝને

ફિરઓનોકેસે લેહજેમેં કહા ઔર હાથ બળ્હા કર તહક્કુમાના લેહજેમેં બોલા, લાઓ તુમ્હારે અલ્લાહકી તલ્વારને કયા પૈગામ ભેજા હે.

એલ્ચીને પૈગામ ઉસ્કે હાથમેં દે દિયા જો વહ ઈસ તરહ પળ્હને લગા જૈસે અઝ રાહે મઝાક ઉસ્ને એક કાગઝ હાથમેં લે લિયા હો. પૈગામ પળ્હ કર ઉસ્ને ઉસે મુઠ્ઠીમેં ઈસ તરહ ચુળ મુળ કર દિયા જૈસે યહ એક રદ્દીકા ટુકળા હો જિસે વહ ફેંક દેગા.

કયા કીળે મકોળે યહ ખ્વાબ દેખ રહે હેં કે વહ એક ચટ્ટાનસે ટક્કર લે સકેંગે ? હરમુઝને કહા મદીનાવાલોંકો કિસીને બતાયા નહીં કે હિરકલ ભી ઈસ ચટ્ટાનસે ટકરા કર અપના સર ફોળ ચુકા હે. કયા હમ તુમ્હેં અપની ફૌજકી એક ઝલક દિખાએં તાકે તુમ અપને સાલારકો ઔર અપને બુળે ખલીફાકો બતા સકો કે ઈરાકકી સરહદોંકી તરફ દેખનેકી ભી જુર્અત ન કરેં.

મુઝે સાલારે આલાને સિર્ફ યહ હુકમ દિયા થા કે યહ પૈગામ હરમુઝ તક પહુંચા કર ઉસ્કા જવાબ લાઓ, એલ્ચીને કહા. મેં તુમ્હારી કિસી બાતકા જવાબ નહીં દે સકતા કયૂં કે મુઝે એસા કોઈ હુકમ નહીં મિલા.

તુમ જૈસે એલ્ચીકે સાથ હમ યહ સુલૂક કિયા કરતે હેં કે ઉસે કૈદખાનેમેં ફેંક દેતે હેં. હરમુઝને કહા. અગર હમ રહમ કરેં તો ઉસે કૈદખાનેકી અઝીય્યતસે બચાનેકે લિએ જલ્લાદકે હવાલે કર દેતે હેં.

મેરી જાન મેરે અલ્લાહકે હાથમેં હે, એલ્ચીને પહલેસે ઝિયાદા જુર્અતસે કહા, અગર તુમ મુસલમાન હોતે તો તુમ્હેં ઈલ્મ હોતા કે મહેમાનકે સાથ કયા સુલૂક કિયા જાતા હે, લેકિન અલ્લાહકે મુન્કિર ઔર આગકે પુજારીસે ઈસ્સે બેહતર સુલૂકકી તવક્કુઅ નહીં રખ્ખી જા સકતી. મુઝે જલ્લાદકે હવાલે કર દો લેકિન યહ સોચ લો કે મુસલમાન મેરે ઔર મેરે મુહાફિઝોંકે ખૂનકે એક એક કત્રેકા ઈન્તિકામ લેંગે.

હરમુઝ બિદક કર સીધા હો બેઠા. ગુસ્સેસે ઉસ્કી આંખે લાલ સુર્ખ હો ગઈ. વેસી હી સુર્ખી ઉસ્કે ચેહરે પર આ ગઈ જૈસે વહ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે ઉસ એલ્ચીકો કચ્ચા ચબા જાએગા.

નિકાલ દો ઉસે હમારે દરબારસે હરમુઝને ગરજ કર કહા.

ચાર પાંચ દરબારી જિન્કે હાથોંમેં બર્છિયાં થી, તેઝીસે આગે બળે. એલ્ચીકે દોનોં મુહાફિઝોંને તલ્વારેં નિકાલ લી. પહલે વહ દોનોં એલ્ચીકે

પીછે ખળે થે, અબ વહ એલ્ચીકે પેહલૂઓંમેં ઈસ તરહ ખળે હો ગએ કે ઉન્કી પીઠેં એલ્ચીકી તરફ થી.

હરમુઝ, એલ્ચીને બા રોબ આવાઝમેં કહા, જંગજૂ મૈદાને જંગમેં લળા કરતે હૈં. અપની તાકતકા ઘમંડ અપને દરબારમેં ન દિખા. મુઝે અપને સાલારકે પૈગામકા જવાબ મિલ ગયા હે. તુઝે હમારી કોઈ શર્ત કબૂલ નહીં.... ક્યા યહી હે તેરા જવાબ ?

નિકલ જાઓ ઈસ દરબારસે, હરમુઝને ગુસ્સેસે કાંપતી હૂઈ બુલંદ આવાઝમેં કહા, અપને સાલારસે કહના કે મેરી તાકતકો મૈદાને જંગમેં આઝમા લે.

હરમુઝકે બર્છી બરદાર દરબારી ઉસ્કે ઈશારે પર દૂર ગએ થે. એલ્ચીકે મુહાફિઝોંને તલ્વારેં નિયામોંમેં ડાલ લી. એલ્ચી પીછેકો મુળા ઔર તેઝ કદમ દરબારસે નિકલ ગયા. દોનોં મુહાફિઝ ઉસ્કે પીછે પીછે જા રહે થે.

હરમુઝને મુટ્ઠી ખોલી જિસ્મેં ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા પૈગામ ચુળ મુળ કિયા હુવા થા ચૂં કે યહ પૈગામ બારીક ખાલ પર લિખ્ખા હુવા થા ઈસ લિએ યહ મુટ્ઠી ખોલતે હી સીધા હો ગયા. હરમુઝને યહ પૈગામ ફારસકે શહનશાહ ઉર્દ શહરકી તરફ ઈસ ઈત્તિલાઅકે સાથ ભેજ દિયા કે વહ મુસલમાનોંકે મુકાબ્લેકે લિએ ફૌરી તોર પર સરહદકી તરફ કૂચ કર રહા હે ઔર વહ મુસલમાનોંકો સરહદ સે દૂર હી ખત્મ કર દેગા.

હરમુઝકા ઈકબાલ બુલંદ હો ઉસ્કે એક દરબારીને કહા, જિસ દુશ્મનકો આપ સરહદસે દૂર ખત્મ કરના ચાહતે હે વહ પહલે હી સરહદકે અંદર મૌજૂદ હે.

હરમુઝને સવાલિયાં નિગાહોંસે ઉસ્કી તરફ દેખા.

યહ વહ અરબી મુસલમાન હે ઉસ દરબારીને કહા, જો દજલા ઔર ફુરાતકે ઉસ ઈલાકેમેં આબાદ હે જહાં દોનોં દરિયા મિલ્તે હૈં. યહ ઈલાકા ઉબ્લા તક ચલા જાતા હે. ઉન્હોંને કભીકી સલ્તનતે ઈરાનકે ખિલાફ જંગ શુરૂઅ કર રખ્ખી હે. મદીનાવાલોને હમ પર હમ્લા કિયા તો યહ મુસલમાન ઉન્સે મિલ જાએંગે.

મૈં એક અર્ઝ કરનેકી જુર્અત કરતા હૂં એક ફૌજી મુશીરને કહા, કઈ દિનોંસે ઈત્તિલાએં મિલ રહી હે કે મુસલમાન જો લળનેકે કાબિલ હે યાની

જવાન હે વહ અપની બસ્તિયોંસે ગાઈબ હોતે જા રહે હે. વહ યકીનન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ તક પહુંચ રહે હે. ઉસ્મેં કોઈ શક નહીં કે વહ ફૌજકી સૂરતમેં મુનઝઝમ હો રહે હૈં.

ક્યા તુમ્ને ફરારકા યહ સિલ્સિલા રોકનેકે લિએ કોઈ કારવાઈ કી હે ? હરમુઝને પૂછા.

ફૌજી દસ્તે બાકાઈદહ નિગરાની કર રહે હૈં ફૌજી મુશીરને જવાબ દિયા.

ઉસકે બાવજૂદ મુસલમાન ગાઈબ હો રહે હૈં, હરમુઝને ગુસ્સે ઔર તંઝસે કહા, સરહદી ચોકિયોંકો અભી હુકમ ભેજો કે મુસલમાનોંકી બસ્તિયોં પર છાપે મારતે રહે. હર બસ્તીકી તમામ આબાદીકો બાહર નિકાલ કર દેખેં કે કિત્ને આદમી ગાઈબ હૈં ઔર વહ કબસે ગાઈબ હે. જિસ ઘરકા આદમી ગાઈબ હો ઉસ ઘરકો આગ લગા દો.કોઈ મુસલમાન સહહદકી તરફ જાતા નઝર આએ તો ઉસે પકળ કર કત્લ કર દો યા દૂરસે ઉસ પર તીર ચલા દો.

★

ઉસ ઈલાકેમેં મુસલમાનોંકી એક બસ્તી થી જો સરહદકે બિલ્કુલ કરીબ થી. ઈરાની ફૌજકી થોળીસી નફરીને ઉસ બસ્તીમેં જા કર ઐલાન કિયા કે બચ્ચેસે બૂળે તક બાહર નિકલ આએં. સિપાહિયોંને ઘરોંમેં ઘૂસ ઘૂસ કર લોગોંકો બાહર નિકાલના શુરૂઅ કર દિયા. ઔરતોંકો અલગ ઔર મર્દોંકો અલગ ખળા કર લિયા ગયા. સિપાહિયોંકા અંદાઝ બળા હી ઝાલિમાના થા. વહ ગાલિયોંકી ઝુબાનમેં બાત કરતે ઔર હર કિસીકો ધક્કે દે દે કર ઈધર સે ઉધર કરતે થે. ઉન્હોંને ઐલાન કિયા કે ઉન આદમિયોંકે નામ બતાએ જાએં ઔર ઉન્કે ઘર દિખાએં જાએં જો બસ્તીમેં નહીં હે.

તમામ આબાદી ખામોશ રહી.

જવાબ દો ઈરાની કમાનદારને ગુસ્સેસે ચિલ્લાતે હૂએ કહા.

ઉસે કોઈ જવાબ ન મિલા. કમાનદારને આગે બળ્હ કર એક બૂળ્હે આદમીકો ગિરેબાનસે પકળ કર અપની તરફ ઘસીટા ઔર ઉસ્સે પૂછા કે ઈસ હુજૂમમેં કોનકોન નહીં હે ?

મુઝે મા'લૂમ નહીં બૂળેને જવાબ દિયા.

કમાનદારને નિયામસે તલ્વાર નિકાલ કર બૂળેકે પેટમેં ઘોંપ દી ઔર તલ્વાર ઝોરસે બાહરકો ખીંચી. બૂળા દોનોં હાથ પેટ પર રખ કર ગિર પળા. કમાનદાર એક બાર ફિર લોગોંકી તરફ મુતવજ્જે હુવા. અચાનક એક તરફસે આઠ દસ ઘોળેસરપટ દોળતે આએઁ. ઉન્કે સવારોંકે હાથોંમેં બર્છિયાં થી. ઈરાની ફૌજી દેખને ભી ન પાએ થે કે યહ કોન હે. ઉન્મેંસે કઈ એકકે જિસ્મોંમેં બર્છિયાં ઉતર ચુકી થી ઔર ઘોળે જિસ તરહ આએઁ થે, ઉસી તરહ સરપટ દોળતે બસ્તીસે નિકલ ગએ. ઈરાની ફૌજીયોંકી તઅદાદ ચાલીસ પચાસ થી. ઉન્મેં ભગદળ મચ ગઈ. ઉન્મેંસે આઠ દસ ઝમીન પર પળે તળપ રહે થે.

ઘોળોંકે કદમોંકી ધમક સુનાઈ દે રહી થી. જો દૂર હટતી ગઈ ઔર અબ ફિર કરીબ આને લગી થી. અબ ફૌજીયોંને ભી બર્છિયાં ઔર તલ્વારેં તાન લી ઔર ઉસ તરફ દેખને લગે જીધરસે ઘોળોંકી આવાઝેં આ રહી થી. પીછેસે બસ્તીકી આબાદી ઉન પર ટૂટ પળી. ઉન સિપાહિયોંમેંસે વહી ઝિંદા રહે જો કિસી તરફ ભાગ નિકલે થે. જબ સવાર બસ્તીમેં પહુંચે તો ઉન્હેં ઘોળે રોકને પળે કયૂં કે ઉન્કે રાસ્તેમેં બસ્તીકે લોગ હાઈલ થે. જો ઈરાની ફૌજીયોંકા કુશ્તો ખૂન કર રહે થે.

ઈસસે પહલે મુસલમાનોંને યૂં ખુલે બંદો ઈરાની ફૌજ પર હમ્લે કરનેકી જુર્અત કભી નહીં કી થી. એક ઈરાની સિપાહી પર હાથ ઉઠાનેકી સઝા યહ થી કે હાથ ઉઠાનેવાલેકે પુરે ખાનદાનકો ખત્મ કર દિયા જાતા થા. અબ યહાંકે મુસલમાન ઈસ લિએ દિલેર હો ગએ થે કે ઉન્હેં ઈત્તિલાઅ મિલ ચુકી થી કે મદીનાકી ફૌજ આ ગઈ હે. જિન સવારોંને ઈરાની ફૌજીયોં પર હમ્લા કિયા થા વહ કુછ ઈસ બસ્તીકે રહનેવાલે જવાન થે કુછ દૂસરી બસ્તિયોંકે થે. યહ મહઝ ઈત્તિફાક થા કે વહ મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી તરફ જાતે હૂએ ઈસ બસ્તીકે કરીબસે ગુઝર રહે થે. ઉન્હોંને ઈસ બસ્તીકી આબાદીકો બાહર ખળે દેખા ઔર ઈરાની ફૌજીયોંકો ભી દેખા. વહ છુપ કર આગે નિકલ સકતે થે લેકિન ઈરાની કમાનદારને બૂળેકે પેટમેં તલ્વાર ઘોંપી તો સબને આપસમેં સલાહ મશ્વરે કિએ બગૈર ઘોળોંકે રૂખ ઈસ તરફ કર લિએ. ઈરાની ફૌજીયોંને તો ઉન્હેં જાતે હૂએ દેખા હી નહીં થા. યહ અલ્લાહકી મદદ થી. જો ઈસ મઝલૂમ

બસ્તીકો બર વકત મિલ ગઈ.

યહ બસ્તી તો ખૂશ કિસ્મત થી કે ઉસે મદદ મિલ ગઈ ઔર ઈરાનિયોંકી ભયાનક સઝાસે બચ ગઈ. મુસલોમાનોંકી દૂસ્રી બસ્તિયોં પર તો જૈસે કયામત ટૂટ પળી થી. હર બસ્તીકે હર ઘરકી તલાશી હો રહી થી. યહ દેખા જા રહા થા કે કિત્ને આદમી ગાઈબ હો ચુકે હૈં. હર બસ્તીમેં ઈરાની કઈ આદમિયોંકો કત્લ કર રહે થે. બાઝ મકાનોકો ઉન્હોંને નઝરે આતિશ ભી કર દિયા થા.

★

તીન ચાર રોઝ યહ સિલ્સિલા ચલા. ઉસ્કે બા'દ ઈરાની ફોજકો બસ્તિયોંકી તરફ તવજ્જુહ દેનેકી મોહલત ન મિલી. હરમુઝ અપની ફૌજ લે કર આ ગયા. સરહદી ફૌજકો ભી ઉસ્ને અપને સાથ લે લિયા ઔર સરહદસે નિકલ ગયા. ઉસ્કા ઈરાદા યહ થા કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો વહ સરહદસે દૂર રોક લેગા. હરમુઝકી પેશ કદમી બહુત તેઝ થી.

માર્ચ ૬૩૩ ઈસ્વીકા તીસ્રા હફતા થા. જબ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને યમામા સે દસ હઝાર ફૌજ લે કર કૂચ કિયા થા. યહ મુહર્રમ ૧૨ હિજરીકા મહિના થા. ઉન્કી પેશ કદમી ભી બહુત તેઝ થી.

હરમુઝ અપની ફૌજકે સાથ અપની સરહદસે બહુત દૂર કાઝિમાકે મુકામ પર પહુંચ ગયા ઔર ફૌજકો વહીં ખૈમાઝન કર દિયા. યહ મુકામ યમામા ઔર ઉબ્લાકે રાસ્તેમેં પળતા થા. હરમુઝકો મા'લૂમ નહીં થા કે ઉસ્કી પેશ કદમીકો દેખનેવાલે મૌજૂદ હે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અભી કાઝિમાસે દૂર થે કે ઉન્હેં ઈરાકકી સિમ્તસે આતે હૂએ દો શુતર સવાર મિલે. ઉન્હોંને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો બતાયા કે ઝરતુશ્તોંકી ફૌજ કાઝિમામેં ખૈમાઝન હે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને વહીંસે રાસ્તા બદલ દિયા. યહ શુતર સવાર મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે ભેજે હૂએ થે. ઉન્હોંને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો યહ ભી બતાયા કે વહ હુફેરકે મુકામ તક ઈસ તરહ પહુંચ જાએ કે જરતુશ્તોંકી ફૌજકે સાથ ઉન્કી ટક્કર ન હો. શુતર સવારોંને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો એક ખૂશ ખબ્રી યહ સૂનાઈ કે ઉન્કે લિએ આઠ હઝાર નફરી ફૌજ તય્યાર હે. યહ ફૌજ ઈસ તરહ તય્યાર હૂઈ થી કે મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ

તઆલા અન્હુ, મઝઉર બિન અદી, હરમલા ઔર સુલ્માને દો દો હઝાર લળનેવાલે જવાન ઈકઠે કર લિએ થે. ઈસ તરહ અબ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી ફૌજકી તઅદાદ અઠારહ હઝાર હો ગઈ.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપની પેશ કદમીકા રાસ્તા ઈસ તરહ બદલ દિયા કે કાઝિમાકે દૂરસે ગુઝર કર હુફેર તક પહુંચ સકે, લેકિન હરમુઝકે જાસૂસ ભી સેહરામેં મૌજૂદ થે. ઉન્હોંને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે લશ્કરકો દૂરકે રાસ્તેસે જાતે દેખ લિયા. આગે દો રાસ્તા થા જો હુફેરસે નબ્બાજકી તરફ જાતા થા. હરમુઝને અપની ફૌજકો ખૈમેં ઉખાળને ઔર બહુત થોળે વકતમેં હુફેરકી જાનિબ કુચ કરનેકા હુકમ દિયા. હુફેરકે ઈર્દ ગિર્દ પાનીકે કૂએં મૌજૂદ થે. હરમુઝને વહાં ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે પહલે પહુંચ કર ખૈમેં ગાળ દિએ. ઈસ તરહ પાની ઈરાનિયોંકે કબ્ઝેમેં ચલા ગયા.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અભી હુફેરસે કુછ દૂર થે કે એક બાર ફિર દોનોં શુતર સવાર ઉન્કે રાસ્તેમેં આ ગએ ઔર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ઈત્તિલાઅ દી કે દુશ્મન હુફેરકે મુકામ પર પાનીકે કૂએં પર કાબિઝ હો ચુકા હે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કુછ ઔર આગે જા કર ઐસી જગહ પળાવકા હુકમ દે દિયા જહાં દૂર દૂર તક પાનીકી એક બુંદ નહીં મિલ સકતી થી. ફૌજને વહાં પળાવ તો ડાલ દિયા લેકિન ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો બતાયા ગયા કે ફૌજમેં બે ઈત્મીનાની પાઈ જાતી હે કે પળાવ ઐસી જગહ કિયા ગયા હે જહાં દૂર દૂર તક પાનીકા નામોં નિશાન નહીં.

મેંને કુછ સોચ કર યહાં પળાવ કિયા હે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, તમામ લશ્કરસે કહો કે દુશ્મન અગર પાની પર કાબિઝ હે તો પરેશાન ન હો. હમારી પહલી લળાઈ પાનીકે લિએ હોગી. પાની ઉસીકો મિલેગા જો જાનકી બાઝી લગા કર લળેગા. તુમ્ને દુશ્મનકો પાનીસે મહરૂમ કર દિયા તો સમજો કે તુમ્ને જંગ જીત લી.

સાલારે આ'લાકા યહ પૈગામ સારે લશ્કરકો સુના દિયા ગયા ઔર સબ એક ખૂનરેઝ જંગ લળનેકે લિએ તય્યાર હો ગએ.

અબ લશ્કરકી નફરી અઠારહ હઝાર હો ગઈ થી. મુષન્ના બિન

હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ, મઝઉર બિન અદી, હરમલા ઔર સુલ્મા દો દો હઝાર આદમી સાથ લિએ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે આ મિલે થે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને જો એલ્ચી હરમુઝકે પાસ ભેજા થા, વહ ભી ઈસી પળાવમેં ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે પાસ આયા ઔર બતાયા કે હરમુઝ ને ઉસ્કે સાથ કૈસા તોહીન આમેંઝ સુલૂક કિયા હે.

ઉસ્કે એક લાખ દિરહમકી ટોપીને ઉસ્કા દિમાગ ખરાબ કર રખ્ખા હે. મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને જો પાસ હી બેઠે હૂએ થે કહા, ખુદા યહ નહીં દેખતા કે કિસી ઈન્સાનકે સર પર ક્યા રખ્ખા હે, ખુદા તો યહ દેખતા હે કે ઉસ્કે સરકે અંદર ક્યા હે. ઉસ્કે અઝાઈમ ક્યા ઔર ઉસ્કી નિય્યત ક્યા હે ઔર વહ સોચતા ક્યા હે.

એક લાખ દિરહમકી ટોપી ? ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને હેરાન હો કર પૂછા, ક્યા હરમુઝ ઈત્ની કીમતી ટોપી પહનતા હે ? ફારસકી શહનશાહીકા એક દસ્તૂર હે. મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને જવાબ દિયા. ઉન્કે યહાં હસબ વ નસબ ઔર હૈષિયતકો દેખ કર ઉસ્કે મુતાબિક ટોપી પહેનાઈ જાતી હે જો ઉન્કે શહનશાહકી તરફસે અતા હોતી હે. ઝિયાદા કીમતી ટોપી સિર્ફ વહ અફરાદ પહનતે હૈં જો આ'લા હસબ વ નસબકે હોં. ઔર જિન્હોંને રિઆયામેં ભી ઔર શાહી દરબારમેં ભી તોકીર ઔર વજાહત(ઈઝઝત) હાસિલ કર રખ્ખી હો. ઉસ વક્ત હરમુઝ સબસે ઝિયાદા કીમતી ટોપી પહનતા હે. કોઈ ઔર એક લાખ દિરહમકી ટોપી નહીં પહન સકતા. ઈસ ટોપીમેં બેશકીમત હીરે લગે હૂએ હે. ઔર ઉસ્કી કલ્ગી ભી બહુત કીમતી હે.

ફિરઓનોંને અપને સરોં પર ખુદાઈ ટોપિયાં સજા લી થી. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, કહાં હે વહ ? કહાં હે ઉન્કી ટોપિયાં !.... મુઝે કિસીકી બેશકીમત ટોપી મરઉબ નહીં કર સકતી ન કિસીકી ટોપી તલ્વારકે વારકો રોક સકતી હે. મુઝે તો યહ બતાઓ કે આતિશ પરસ્તોંકી ફૌજ લળનેમેં કૈસી હે ઔર મૈદાને જંગમેં કિત્ની તેઝીસે નકલ વ હરકત કરતી હે.

ફારસકે સિપાહીકી ઝિરહ ઔર હથિયાર દેખ કર ખોફસા આતા હે.

મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો બતાયા, સર પર લોહેકી ઝંજિરોંકી ખોદ, બાઝૂઓં પર કિસી ઔર ધાતકે ખોલ ઔર ટાંગે આગેકી તરફસે મોટે ચમળે યા ધાતસે મહફૂઝકી હૂઈ, હથિયાર ઈન્નેકે હર સિપાહીકે પાસ એક બર્છી, એક તલ્વાર એક વઝની ગુર્ઝ, એક કમાન ઔર એક તર્કશ હોતી હે જિસ્મેં હર સિપાહી તીસ તીર રખતા હે.

ઔર લળનેમેં કૈસે હેં ?

જુર્અત ઔર અકલસે લળતે હેં મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને જવાબ દિયા, ઉન્કી દિલેરી મશ્હૂર હે.

મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા ક્યા તુમ્ને મહસૂસ નહીં કિયા કે આતિશ પરસ્તોંકે સિપાહી કિત્ને કમઝોર હેં ઔર ઉન્કી જુર્અતકી હદ ક્યા હે ?.... ઉન્કી જુર્અતકી હદ આહનીખોદ(લોહેકી ટોપી) ઔર બાઝૂઓં ઔર ટાંગો પર ચળાએ હૂએ ખોલોં તક હે. વહ નહીં જાન્તેકે જઝબા લોહેકો કાટ દેતા હે. લોહેકી તલ્વાર ઔર બર્છીકી ઉન્ની જઝબેકો નહીં કાટ સકતી. ઝિરહ ઔર ધાત યા ચમળેકે ખોલ હિફાઝતકે ઝૂટે ઝરિએ હેં. એક ખોલ કટ ગયા તો સિપાહી અપને આપકો ગૈર મહેફૂઝ સમઝને લગતા હે. ફિર ઉસ્મેં ઈત્નીસી જુર્અત રહ જાતી હે કે વહ અપને આપકો બચાનેકી ઔર ભાગનેકી કોશિશ કરતા હે. અલ્લાહકે સિપાહીકી જિરહ ઉસ્કા અકીદહ ઔર ઈમાન હે.... મેં તુમ્હેં ફારસિયોંકી એક ઔર કમઝોરી દિખાઉંગા ? ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કાસિદસે કહા, સાલારોં ઔર કમાન્ડરોંકો ફૌરન બુલાઓ.

★

ફૌરી તોર પર કાઝિમાકી તરફ કૂચ કરો. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને હુકમ દિયા. ઔર કૂચ બહુત તેઝ હો.

હરમુઝ હુફેરાકે ઈલાકેમેં પળાવ કિએ હૂએ થા. વહ કાઝિમાસે અપની ફૌજકો યહાં લાયા થા. ક્યૂં કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા લશ્કર હુફેરાકી તરફ આ ગયા થા. અબ યહ લશ્કર ફિર કાઝિમાકી તરફ જા રહા થા. દોનો ફૌજોકે ચંદ,એક ઘૂળ સવાર એક દૂસ્રેકી ખૈમા ગાહકો દેખતે રહતે થે. હરમુઝકો ઈત્તિલાઅ મિલી કે મુસલમાનોકા લશ્કર કાઝિમાકી તરફ

કૂચ કર ગયા હૈ તો હરમુઝને અપની ફૌજકો કાઝિમાકી તરફ કૂચકા હુકમ દે દિયા.

હરમુઝકો ઉબ્લાકા બહુત ફિકર થા. યહ ઈરાનિયોંકી બાદશાહીકા બહુત અહમ શહર થા. યહ તિજારતી મર્કઝ થા. હિન્દુસ્તાનકે તાજિરોંકે કાફલે યહીંસે જાયા કરતે થે. ઔર હિન્દુસ્તાન ખુસૂસન સિંધકા માલ ઈસી મુકામ પર આયા કરતા થા. યહ ઈરાનિયોંકા ફૌજી મર્કઝ ભી થા. ઈસ ઈલાકેમેં રહનેવાલે મુસલમાનોકો દબાએ રખનેકે લિએ ઉબ્લામેં ફૌજ રખ્ખી ગઈ થી. હરમુઝકી કોશિશ યહ થી કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા લશ્કર ઉબ્લા તક ન પહુંચ સકે. હરમુઝકો ઉબ્લા પહલેસે ઝિયાદા ખત્રેમેં નઝર આને લગા કયૂં કે મુસલમાન ઉબ્લાકે જુનૂબમેં કાઝિમાકી તરફ જા રહે થે.

મુસલમાનોકે લિએ કૂચ ઈત્ના મુશ્કિલ ન થા જિત્ના ઈરાનિયોંકે લિએ દુશ્વાર થા. મુસલમાનોંકે પાસ ઊંટ ઔર ઘોળે ખાસે ઝિયાદા થે. સિપાહી હલ્કે ફુલ્કે થે. વહ આસાનીસે તેઝ ચલ સકતે થે. ઈન્કે મુકાબલેમેં ઈરાની સિપાહી ઝિરહ ઔર હથિયારોંસે લદે હૂએ થે ઈસ લિએ વહ તેઝ નહીં ચલ સકતે થે. એક દો દિન હી પહલે વહ કાઝિમાસે હુફેરા આએ થે. ઉસ કૂચકી થકન અભી બાકી થી કે ઉન્હેં એક બાર ફિર કૂચ કરના પળા ઔર વહ ભી બહુત તેઝ તાકે મુસલમાનોંસે પહલે કાઝિમાકે ઈલાકેમેં પહુંચ જાએ. ઈસ કૂચને રાસ્તેમેં હી ઉન્હેં થકા દિયા.

હરમુઝકી ફૌજ જબ કાઝિમામેં મુસલમાનોકે બિલ્મુકાબિલ પહુંચી તો નિઢાલ હો ચૂકી થી. મુસલમાન સિપાહી સહરાઈ લળાઈયોં ઔર સહરામેં નકલ વ હરૂકતકે આદી થે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને હરમુઝકો યહ તઅષ્ષુર દેનેકે લિએ કે વહ અપને લશ્કરકો આરામ નહીં કરને દેગા. લશ્કરકો તીન હિસ્સોંમેં તકસીમ કર દિયા. ખૂદ કલ્બમેં રહે દાએં ઔર બાએં પહલૂઓંકી કમાન આસિમ બિન અમ્ર ઔર અદી બિન હાતિમકે પાસ થી. આસિમ બિન અમ્ર, કઅકાઅ બિન અમ્રકે ભાઈ થે ઔર અદી બિન હાતિમ કબીલા તૈકે સરદાર થે. જો દરાઝ(લંબે) કદ, મઝબૂત જિસ્મવાલે બળે બહાદુર જંગજૂ થે.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો અપની ફૌજકો લળાઈકી

તર્‌તીબમેં કરતે દેખ કર હરમુઝને ભી અપની ફૌજકો તીન હિસ્સોંમેં તકસીમ કર દિયા. કલ્બ મેં વહ ખૂદ રહા ઔર દોનોં પેહલૂંઓંકી કમાન શાહી ખાનદાનકે દો અફરાદ કબાઝ ઔર અનુશ્જાનકો દી. હરમુઝ દેખ રહા થા કે ઉસ્કી ફૌજ પસીનેમેં નહા રહી હે ઔર સિપાહીયોંકી સાંસે ફૂલી હૂઈ હે. ઉન્હેં આરામકી ઝરૂરત થી લેકિન મુસલમાન જંગી તર્‌તીબમેં આ ચુકે થે. હરમુઝને અપની ફૌજકી તર્‌તીબ ઐસી રખ્ખી કે કાઝિમા શહર ઉસ્કે લશ્કરકે પીછે આ ગયા. ઉન્કે સામને રેગિસ્તાની મૈદાન થા. ઔર એક તરફ બેઆબો ગયાહ(પાની ઔર ઘાંસ બગૈરકા) ટીલાનુમા પહાળિયોંકા સિલ્સિલા થા.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપની ફૌજકો ઈસ તરહ આગે બળાયાકે યહ પહાળી સિલ્સિલા ઉન્કી પુશ્તકી તરફ હો ગયા.

★

અપ્રેલ ૬૩૩ ઈસ્વીકે પેહલે હફતેકા દિન થા જબ મુસલમાન પેહલી બાર આતિશ પરસ્ત ઈરાનિયોંકે મુકાબલમેં આએ.

અગર ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ મારે જાએ તો યહ માર્કા બગૈર લળે ખત્મ હો સકતા હે. હરમુઝકે એક સાલારને ઉસે કહા, મુસલમાન ઈત્ની દૂરસે આએ હેં, અપને સાલારકી મૌતકે બા'દ હમારે મુકાબલેમેં ઠહર નહીં સકેંગે.

ફૌજસે કહો ઝંજિરે બાંધ લે હરમુઝને સાલારસે કહા, મેં ઉન્કે સાલારકા બંદોબસ્ત કરતા હૂં. સબસે પેહલે વહી મરેગા, ઉસ્ને સાલારકો ભેજ કર અપને મુહાફિઝોંકો બુલાયા ઔર ઉન્હેં કુછ બતાયા.

ઝંજિરે બાંધ લેનેકા મતલબ યહ થા કે ઈરાની ફૌજકે સિપાહી અપને આપકો ઈસ તરહ ઝંજિરોંસે બાંધ લેતે થે કે પાંચસે દસ સિપાહી એક લંબી ઝંજિરમેં બંધ જાતે થે. ઉન્કે દરમિયાન ઈત્ના ફાસલા હોતા થા કે વહ આસાનીસે લળ સકતે થે. ઝંજિરે બાંધ કર લળનેસે એક ફાઈદા યહ હોતા થા કે કોઈ સિપાહી ભાગ નહીં સકતા થા. દૂસ્રા ફાઈદા યહ કે ઉન્કે દુશ્મનકે ઘૂળ સવાર જબ ઉન પર હલ્લા બોલતે થે તો સિપાહી ઝંજિરેં સીધી કર દેતે. ઝંજિરેં ઘોળોંકી ટાંગોંકે આગે જાએં ઔર ઘોળગિર પળતે થે, લેકિન ઝંજિરોંકા બહુત બળા નુકસાન યહ થા કે એક ઝંજિરમેં બંધે હૂએ સિપાહિયોંમેંસે એક

દો ઝખ્મી યા હલાક હો જાતે તો બાકી બે બસ હો જાતે ઔર દુશ્મનકા આસાન શિકાર બનતે થે.

ઈસ જંગકો જો હરમુઝ ઔર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે દરમિયાન લળી ગઈ, જંગે સલાસિલ યાની ઝંજિરોંકી જંગ કહતે હૈ.

મુસલમાનોંને જબ દેખા કે ઈરાની ફૌજી અપને આપકો ઝંજિરોંસે બાંધ રહે હૈ તો વહ હેરાન હોને લગે. કિસીને બુલંદ આવાઝસે કહા, વહ દેખો ફારસી અપને આપકો હમારે લિએ બાંધ રહે હૈં.

ફત્હ હમારી હૈ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને બુલંદ આવાઝસે કહા, અલ્લાહને ઈન્કે દિમાગોં પર મોહર લગા દી હૈ.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને જો કુછ સોચ કર કાઝિમાસે હુફેરા ઔર હુફેરાસે કાઝિમાકો કૂચ કિયા થા, વહ ફાઈદા ઉન્હેં નઝર આ ગયા થા. હરમુઝકી ફૌજ જો ઝિરહ ઔર હથિયારોંસે સજી હૂઈ થી, લળાઈ શુરૂઅ હોનેસે પહલે હી થક ગઈ થી ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઈરાનિયોંકો આરામકી મોહલત નહીં દી થી. અબ ઈરાનિયોંને અપને આપકો ઝંજિરોંમેં બાંધ લિયા થા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને સોચ લિયા કે વહ ક્યા ચાલ ચલેંગે ઔર ઈરાનિયોંકો કિસ તરહ લળાએંગે.

હરમુઝને અપને ઘોળેકો એળ લગાઈ ઔર દોનોં ફૌજોંકે દરમિયાન ઐસી જગહ આ કર રૂક ગયા જહાં ઝમીન કટી ફટી ઔર કહીં કહીં ટીલે થે. ઉસ્કે મુહાફિઝ ઉસ્સે કુછ દૂર આકે રૂક ગએ.

★

કહાં હૈ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ, હરમુઝને લલકાર કહા! આ, પહલે મેરા ઔર તેરા મુકાબલા હો જાએ.

યહ ઉસ ઝમાનેકા દસ્તૂર થા કે જંગ શુરૂઅ કરનેસે પહલે દોનોં ફૌજોંકે સાલાર ઝાતી મુકાબલોંકે લિએ એક દૂસ્રેકો લલકારતે થે. દોનોં ફૌજોંકે આદમી ઈનફિરાદી તોર પર આગે જા કર તલ્વારોંસે ભી લળતે થે ઔર કુશ્તી ભી લળતે થે નતીજા દોનોંમેંસે એકકી મૌતકા હોતા થા. જંગે સલાસિલમેં હરમુઝને ખુદ આગે આ કર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ઈનફિરાદી મુકાબલેકે લિએ લલકારા. હરમુઝ માના હુવા જંગજૂ ઔર બહાદુર આદમી થા. તેગઝનીકી મહારતકે અલાવા ઉસ્કે જિસ્મમેં બહુત તાકત થી.

ખાલિદ રૈદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી ઉમર અળતાલીસ સાલ હો ચુકી થી. વહ જંગી ચાલોંકે માહિર થે. ઉન્કે જિસ્મમેં અછ્છી ખાસ્સી તાકત થી લેકિન હરમુઝ ઝિયાદા તાકતવર થા. ઉસ્કી લલકાર પર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઘોળેકો એળ લગાઈ ઔર હરમુઝકે સામને જા રૂકે. હરમુઝ ઘોળેસે ઉતરા ઔર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ઘોળેસે ઉતરનેકા ઈશારા કિયા. દોનોંને તલ્વારેં નિકાલ લી.

દોનોંને એક દૂસ્રે પર બળ બળ કર વાર કિએ, પેંતરે બદલે, ઘૂમ ઘૂમ કર એક દૂસ્રે પર આએં મગર તલ્વારેં આપસમેં હી ટકરાતી રહી. ફિર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે હાથોં ઔર પેંતરોંમેં ફૂર્તિ આ ગઈ ફિર દોનોં ફૌજેં શોરો ગુલ બપા કર રહી થી. હરમુઝ મહસૂસ કરને લગા કે વહ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી તલ્વારસે બચ નહીં સકેગા. વહ તેઝીસે પીછે હટ ગયા ઔર ઉસ્ને તલ્વાર ફેંક દી.

તલ્વારેં ફૈસલા નહીં કર સકેગી હરમુઝને કહા, આ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ આ, હથિયારકે બગૈર આ ઔર કુશ્તી લળ.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ તલ્વાર ફેંક કર કુશ્તીકે લિએ આગે બળે ઔર દોનોં ગુથ્થમ ગુથ્થા હો ગએ. કુશ્તીમેં હરમુઝકા પલ્લા ભારી નઝર આતા થા મગર મુઅર્રિખ લિખતે હૈં કે હરમુઝકી ચાલ કુછ ઔર થી. ઉસ્ને અપને મુહાફિઝોંકો પહલેસે બતા રખ્ખા થા કે વહ જબ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ઈત્ની મઝબૂતીસે પકળ લેં કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ હિલનેકે કાબિલ ન રહે તો મુહાફિઝ દોનોંકો ઈસ તરહ ઘેરે મેં લે લે કે ઉન્કી નિય્યત ઔર ઈરાદે પર શક ન હો યાની વહ તમાશાઈ બને રહેં ઔર ઉન્મેંસે એક મુહાફિઝ ખંજર નિકાલ કર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા પેટ ચાક કર દે. જંગજૂ ઈસ તરહ ધોકા નહીં દિયા કરતે થે લેકિન હરમુઝ કમીનગીકી વજહસે મશ્હૂર થા.

હરમુઝકે મુહાફિઝ આગે બળ્હ આએ ઔર અપની ફૌજકી તરહ ના'રે લગાતે નરગેકી તર્તીબમેં હોતે ગએ. વહ ઘોળોં પર સવાર નહીં થે. વહ ઘેરા તંગ કરતે ચલે ગએ. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી તવજ્જુહ બટ ગઈ. હરમુઝને ફૂર્તિસે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે દોનોં બાઝૂ ઈસ તરહ જકળ લિએ કે ઉસ્કે બાઝૂ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા

અન્હુકી બગલોંમેં થે. મુહાફિઝ ઔર કરીબ આ ગએ.

હરમુઝને અપની ઝુબાનમેં મુહાફિઝોંસે કુછ કહા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઉસ્કી ઝુબાન તો ન સમઝ સકે, ઈશારા સમઝ ગએ. ઉન્હોંને ખત્રેકો ભાંપ લિયા ઔર જિસ્મકી તમામતર તાકત સર્ફ કરકે ઈત્ની ઝોરસે ઘૂમેં કે હરમુઝકો ભી અપને સાથ ઘૂમા લિયા, ફિર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ એક જગહ ખળે ઘુમતે રહે. હરમુઝકે પાંવ ઝમીનસે ઉઠ ગએ. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ હરમુઝકે બાઝૂ અપની બગલોંમેં જકળ લિએ થે ઔર અપને હાથ હરમુઝકી બગલોંમેં લે જા કર ઉસે ઘૂમાતે રહે. ઈસ તરહ મુહાફિઝોંકા દાયરા ખુલતા ગયા ઔર ઉન્મેંસે કિસીકો આગે બળ કર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ પર વાર કરનેકા મૌકા ન મિલા, લેકિન ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા યહ દાવ ઝિયાદા દેર તક નહીં ચલ સકતા થા. વહ થક ચુકે થે.

અચાનક એક તરફસે એક ઘોળા સરપટ દોળતા આયા જિસે હરમુઝકે મુહાફિઝ ન દેખ સકે. ઘોળા મુહાફિઝોંકે દાયરેકો કાટતા ગૂઝર ગયા ઔર તીન મુહાફિઝ ઝમીન પર તળપને લગે. ઉન્મેંસે એકકો ઘોળેને કુચલ ડાલા થા ઔર દો કો ઘૂળ સવારકી તલ્વારને કાટ દિયા થા. ઘોળા આગે જા કર મૂળા ઔર ફિર હરમૂઝકે મુહાફિઝોંકી તરફ આયા. મુહાફિઝોંને અબ ઉસ્સે બચનેકી કોશિશકી ફિર ભી તીન મુહાફિઝ ગિરે ઔર તળપને લગે. બાકી ભાગ ગએ ઔર સવાર અપની ફોજસે જા મિલા.

યહ સવાર નૌજવાન કઅકાઅ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ થે જિસે ખલીફા અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કુમકકે તોર પર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી તરફ ભેજા ઔર કહા થા, જિસ લશ્કરમેં કઅકાઅ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ જૈસા જવાન હોગા વહ લશ્કર શિકસ્ત નહીં ખાએગા.

ઈસ સવારસે નઝરેં હટા કર સબને હરમુઝ ઔર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો દેખા. હરમુઝ પીઠકે બલ ઝમીન પર પળા થા ઔર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઉસ્કે પેટ પર બેઠે ઉસ્કે સિનેસે અપના ખંજર નિકાલ રહે થે. ખંજરસે હરમુઝકા ખૂન ટપક રહા થા. કઅકાઅ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને હરમુઝકે મુહાફિઝોંકી નિય્યત ભાંપ લી થી ઔર કિસીકે

હુકમકે બગૈર ઘોળેકો એળ લગા કર મુહાફિઝોં પર જા હલ્લા બોલા ઔર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો બચા લિયા.

★

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ હરમુઝકી લાશસે ઉઠે. હરમુઝકી એક લાખ દિરહમકી ટોપી ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે હાથમેં થી. ટોપી ઔર ઉસ્કે ખૂનમેં લિથળા હુવા ખંજર બુલંદ કરકે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપની ફોજકો ખૂલે હમ્લેકા હુકમ દે દિયા. ઉન્કે પેહલેસે દિએ હૂએ અહકામકે મુતાબિક મુસલમાન લશ્કરકે દોનોં પહલૂ ખૂલ ગએ ઔર ઉસ્ને દાએં ઔર બાયેંસે ઈરાનિયોં પર હમ્લા કિયા. ઈરાની અપને હરમુઝ જૈસે સાલારકી મોતસે બદદિલ હો ગએ થે. લેકિન અપની રિવાયતી શુજાઅતસે વહ દશ્તબર્દાર ન હૂએ. ઉન્કી તઅદાદ મુસલમાનોંકી નિસ્બત ખાસ્સી ઝિયાદા થી. હથિયારોં ઔર ઘોળોંકે લિહાઝસે ભી ઉન્હેં બરતરી હાસિલ થી. વહ મુસલમાનોંકે મુકાબલેમેં જમ ગએ. નઝર યહી આ રહા થા કે ઈરાનિયોંકો શિકસ્ત નહીં દી જા સકેગી. યા યહ કે ઉન્હેં શિકસ્ત દેનેકે લિએ બે શુમાર જાને કુરબાન કરની પળેગી.

ઈરાની સિપાહી પાંચ પાંચ, સાત સાત, દસ દસ એક એક ઝંજિરસે બંધે હૂએ થે ઔર હર તરફસે આનેવાલે હમ્લે રોક રહે થે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉન્હેં થકાનેકે લિએ ઘૂળ સવારોંકો ઈસ્તિઅમાલ કિયા. ઘૂળ સવારોંને પ્યાદોં પર ઈસ તરહ હમ્લે શુરૂઅ કર દિએ કે પ્યાદોંકો દાએં બાએં દોળના પળતા. અપને પ્યાદોંકો ભી ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઈસી તરહ ઈસ્તિઅમાલ કિયા. ઈરાની પ્યાદોંકો ભાગના દોળના પળા. ઈન્કે મુકાબલેમેં મુસલમાન તેઝીસે હરકત કર સકતે થે.

આખિર ઈરાનિયોંમેં સુસ્તી ઔર થકનકે આષાર નઝર આને લગે. ઉન્હોંને અપની રિવાયતકે મુતાબિક જો ઝંજિરેં બાંધ રખ્ખી થી. વહ ઉન્કે પાંવકી બેળિયાં બન ગઈ. હથિયારોંકી બરતરી વબાલે જાન બન ગઈ. ઈરાનિયોંકી તંઝીમ ઔર તર્તીબ બિખરને લગી. ઉન્કે કલ્બકી કમાન તો હરમુઝકે મરતે હી ખત્મ હો ગઈ થી. ઈન્કે પહલૂઓંકે સાલારોં, કબાઝ ઔર અનુશજાનને શિકસ્ત યકીની દેખી તો પસ્પાઈકા હુકમ દે દિયા. પસ્પા વહી હો સકે જો ઝંજિરોં મેં બંધે હૂએ નહીં થે. ઉન્મેં ઝિયાદા ઘૂળ સવાર થે.

કબાઝ ઔર અનુશ્જાન પેહલૂઓંસે અપની ફૌજકી બહુતસી નફરી બચા કર લે ગએ લેકિન કલ્બકે હઝારોં સિપાહી મુસલમાનોંકે હાથોં કટ ગએ. યહ તો આતિશ પરસ્તોંકા કત્લે આમ થા જો સૂરજ ગુરૂબ હોનેકે બા'દ તક જારી રહા. શામ તારીક હો ગઈ તો યહ ખૂની સિલ્સિલા રૂકા.

મુસલમાનોંને એક બળી હી તાકતવર દુશ્મનકો બહુત બુરી શિકસ્ત દે કર ષાબિત કર દિયા કે નફરીકી ઈફરાત ઔર હથિયારોંકી બરતરીસે ફત્હ હાસિલ નહીં કી જા સકતી, જઝબા લળા કરતા હે.

અગલે રોઝ માલે ગનીમત ઈકટ્ઠા કિયા ગયા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉસે પાંચ હિસ્સોંમેં તકસીમ કિયા. ચાર હિસ્સે અપને લશ્કરમેં તકસીમ કર દિએ ઔર એક હિસ્સા મદીના ખલીફા અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ભેજ દિયા. હરમુઝકી એક લાખ દિરહમકી ટોપી ભી ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ખલીફાકો ભેજ દી. ખલીફાને યહ ટોપી ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો વાપસ ભેજ દી કયૂં કે ઝાતી મુકાબલોંમેં મારે જાનેવાલેકા માલે ગનીમત પર જીતનેવાલેકા હક હોતા હે. યહ ટોપી ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી મિલ્કિયત થી.

******

યહ દેખો.... બાહર આઓ.... દેખો યહ ક્યા હે !

મદીનાકી ગલિયોંમેં કઈ આવાઝેં બુલંદ હૂઈ. લોગ દોળતે ઘરોંસે બાહર આને લગે.

"જાન્વર હે."

નહીં.... ખુદાકી કસમ હમને ઐસા જાન્વર કભી નહીં દેખા.

યહ જાન્વર નહીં.... ખુદાકી અજીબ મખ્લુક હે ઔરતેં ઔર બચ્ચે ભી બાહર નિકલ આએં. સબકે ચેહરોં પર હેરત થી. બચ્ચે ડર કર પીછે હટ ગએ. જિન્હોંને ખુદાકી ઈસ અજીબ મખ્લૂકકો પકળ રખા થા વહ હંસ રહે થે ઔર વહ આદમી ભી હંસ રહા થા જો ઈસ મખ્લૂકકી ગર્દન પર બેઠા થા.

યહ ક્યા હે ? લોગ પૂછ રહે થે, ઈસે ક્યા કહતે હે.

ઈસે હાથી કહતે હેં, હાથીકે સાથ સાથ ચલનેવાલે એક આદમીને બુલંદ આવાઝસે કહા, યહ જંગી જાન્વર હે. યહ હમને ફારસવાલોંસે છીના હે.

જંગે સલાસિલ મેં જબ ઈરાની ઝરતુશ્ત ભાગે થે તો યહ હાથી મુસલમાનોંકે હાથ આયા થા. તકરીબન્ તમામ મુઅર્રિખીનને યહ વાકિઆ લીખા હે કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને માલેગનીમતકા જો પાંચવાં હિસ્સા ખલીફતુલ મુસ્લિમીન અબૂબક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ભેજા થા. ઉસ્મેં એક હાથી ભી થા. મદીનાવાલોંને હાથી કભી નહીં દેખા થા. ઈસ હાથીકો મદીના શહરમેં ઘુમાયા ફિરાયા ગયા તો લોગ હેરાન હો ગએ ઔર બાઝ ડર ભી ગએ. વહ ઉસે જાન્વર નહીં ખુદાકી અજીબ મખ્લૂક કહતે થે. હાથીકે સાથ ઉસ્કા ઈરાની મહાવત ભી થા.

ઉસ હાથીકો ચંદ દિન મદીનામેં રખ્ખા ગયા. ખાનેકે સિવા ઉસ્કા ઔર કોઈ કામ ન થા. મદીનાવાલેં ઈસ્સે કામ લેના જાન્તે ભી નહીં થે ઈસ્કે આલાવા સિર્ફ એક હાથીસે વહ કરતે ભી ક્યા ! અમીરૂલ્મુઅમિનીન ને ઉસ્કી મહાવતકો હાથી સમેત આઝાદ કર દિયા. કિસી ભી તારીખમેં યહ નહીં લિખ્ખાકે યહ હાથી મદીનાસે કહાં ચલા ગયા થા.

★

દજલા ઔર ફુરાત આજ ભી બહ રહે હે. એક હઝાર તીનસો બાવન સાલ પેહલે ભી યહ બહ રહે થે મગર રવાની મેં ઔર આજકી રવાની મેં બહુત ફર્ક હે. સાળે તેરહ સદિયાં પેહલે દજલા ઔર ફુરાતકી લહેરોંમેં ઈસ્લામકે અવ્વલીન મુજાહિદીનકે જોશીલે ઔર પુરઅઝમ નઅરોંકા વલવલા થા. ઉન દરિયાઓંકે પાનીયોંમેં શહીદોંકા ખૂન શામિલ થા. શમ્એ રિસાલતકે શૈદાઈ ઈસ્લામકો દજલા ઔર ફુરાતકે કિનારે કિનારે દૂર આગે લે જા રહે થે. જરતુશ્તકી આગકે શોઅલે લપક લપક કર મુસલમાનોંકા રાસ્તા રોકતે થે. મુસલમાન બળ્હતે હી ચલે જા રહે થે.

ઉન્કા બળ્હના સહલ નહીં થા. વહ ફારસિયોંકી શહનશાહીમેં દાખિલ હો ચૂકે થે. ઉન્કી નફરી ઔર જિસ્મોંકી તાઝગી કમ હોતી જા રહી થી ઔર દુશ્મનકી જંગી કુવ્વત હૈબતનાક થી. કભી યૂં લગતા થા જૈસે આતિશ પરસ્ત ફારસિયોંકી જંગી તાકત મુસલમાનોંકે કલીલ લશ્કરકો અપને લપેટમેં ખીંચ રહી હો.

અપ્રેલ ૬૩૩ ઈસ્વીકા તીસ્રા ઔર સફર ૧૨ હીજરીકા પહલા હફતા થા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કાઝિમાકે મુકામ પર આતિશ પરસ્ત ઈરાનિયોંકો શિકસ્ત દે કર આગે એક મુકામ પર પહુંચ ગએ થે. ઉન્હોંને દો હી હફતે પેહલે ઈરાનિયોંકો શિકસ્ત દી થી. યહ પહલા મૌકા થા કે મુસલમાનોંને ઈત્ની બળી શહનશાહીસે ટક્કર લી થી જિસ્કી જંગી કુવ્વતસે ઝમીન કાંપતી થી. અમીરૂલ્મુઅમિનીન અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા થા કે અભી હમ ઈત્ની બળી તાકતસે ટક્કર લેનેકે કાબિલ નહીં લેકિન ઉન્હોંને યહ ભી મહસૂસ કર લિયા થા કે ટક્કર લેના નાગુઝીર હો ગયા. વર્ના ઝરતુશ્ત મદીના પર ચળ દોળેંગે. ઉન્કે અઝાઈમ ઐસે હી થે. વહ મુસલમાનોંસે નફરત કરનેવાલેં લોગ થે ઔર અપની બાદશાહીમેં મુસલમાનોં પર બહુત ઝુલ્મ કરતે થે. અમીરૂલ્મુઅમિનીન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો યમામાસે બુલા કર ઝરતુશ્તોંકે ખિલાફ ભેજા થા.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમને સૈફુલ્લાહકા ખિતાબ અતા ફર્માયા થા. અબ ખલિફએ અવ્વલ અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ભી કહા થા, અલ્લાહકી તલ્વારકે

બગૈર હમ ફારસકી બાદશાહીસે ટક્કર નહીં લે સકતે.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને યહ સાબિત કર દિયા થા કે વહ અલ્લાહકી તલ્વાર હૈં.

ફારસકી શહનશાહીકી ગદ્દી મદાઈનમેં થી. ફારસકા શહનશાહ ઉર્દશેર મદાઈનમેં શહનશાહીકે તખ્ત પર બેઠા થા. ઉસ્કી ગર્દન ઉન શહનશાહોંકી તરહ અકડી હૂઈ થી જો અપને આપકો નાકાબિલે તસ્ખીર સમઝતે થે. ઉસ્કે તખ્તકે દાએં બાએં ઈરાનકા હુસ્ન મચલ રહા થા. વહ તખ્તસે ઉઠને હી લગા થા કે ઉસે ઈત્તિલાઅ દી ગઈ કે ઉબ્લાકે મુહાઝસે કાસિદ આયા હે.

ફૌરન બુલાઓ ઉર્દશેરને શાહાના રઉનતસે કહા, ઈસ્કે સિવા વહ ઔર ક્યા ખબર લાયા હોગા કે હરમુઝને મુસલમાનોંકો કુચલ ડાલા હે.... ક્યા હૈષિયત હે અરબકે ઉન બદ્દુઓંકી જિન્હોંને ખજૂર ઔર જંવકે સિવા ખાનેકી કભી કોઈ ચીઝ નહીં દેખી !

કાસિદ દરબાર મેં દાખિલ હુવા તો ઉસ્કા ચેહરા ઔર ઉસ્કી ચાલ બતા રહી થી કે વહ અછ્છી ખબર નહીં લાયા. ઉસ્ને એક બાઝૂ સીધા ઉપર કિયા ઔર ઝુક ગયા.

સીધે હો જાઓ ઉર્દશેરને ફાતેહાના લેહજેમેં કહા, હમ અછ્છી ખબર સુનનેકે લિએ ઈત્ના ઈન્તિઝાર નહીં કર સકતે... ક્યા મુસલમાનોંકી ઔરતોંકો ભી પકડા ગયા હે ?.... બોલો.... તુમ ખામોશ કયૂં હો ?

ઝરતુશ્તકી હઝાર રહમત તખ્તે ફારસ પર કાસિદને દરબારકે આદાબકે ઐન મુતાબિક કહા, શહનશાહ ઉર્દશેરકી શહનશાહી....

ખબર ક્યા લાએ હો ? ઉર્દશેરને ગરજ કર પૂછા.

આલી મુકામ હરમુઝને કુમક માંગી હે કાસિદને કહા.

હરમુઝને ? ઉર્દશેર ચૌંક કર આગેકો ઝુકા ઔર ઉસ્ને હેરાન હો કર પૂછા, કુમક માંગી હે ?.... ક્યા વહ મુસલમાનોંકે ખિલાફ લડ રહા હે ?.... ક્યા વહ પસ્પા હો રહા હે ? હમને સુના થા કે મુસલમાન લુટેરોંકે એક ગિરોહકે માનિંદ હે ક્યા હો ગયા હે હરમુઝકો ? ક્યા ઉસ્ને સિપાહકો ઝંજિરોંસે નહીં બાંધા થા ?.... બોલો !

દરબાર પર સન્નાટા તારી હો ગયા જૈસે વહાં કોઈ ભી ન હો ઔર

દરો દીવાર ચુપચાપ હોં.

શહનશાહે ફારસકી શહનશાહી ઉફુક તક પહુંચે કાસિદને કહા, ઝંજિરે બાંધી થી મગર મુસલમાનોંને એૈસી ચાલેં ચલી કે યહી ઝંજિરે હમારી સિપાહકે પાંવકી બેળિયાં બન ગઈ.

મદીનાવાલોંકી તઅદાદ કિત્ની હે ?

બહુત થોળી શહનશાહે ફારસ કાસિદને જવાબ દિયા, હમારે મુકાબલેમેં ઉન્કી તઅદાદ કુછ ભી નહીં થી લેકિન....

દૂર હો જા હમારી નઝરોંસે, શહનશાહ ઉર્દશેર ગર્જા ઔર જરા સોચ કર બોલા કારિનકો બુલાઓ.

કારિન બિન કરિયાનુસ ઈરાની ફૌજકા બળા હીકાબિલ ઔર દિલેર સિપેહ સાલાર થા. વહ ભી હરમુઝકી તરહ લાખ દિરહમકા આદમી થા ઔર હરમુઝકી ટોપીકી તરહ ટોપી પહનતા થા. ઈત્તિલાઅ મિલ્તે હી દોળા આયા.

કારિન ! ઉર્દશેરને કહા, ક્યા તુમ ઈસ ખબરકો સચ માન સકતે હો કે હરમુઝને મુસલમાનોંકે ખિલાફ લળતે હૂએ કુમક માંગી હે ? ઉર્દશેરને દરબારિયોં પર નિગાહ દોળાઈ કે તમામ દરબારી ઉઠ ખળે હૂએ. સબ તઅઝીમકો ઝુકે ઔર બાહર નિકલ ગએ. ઉર્દશેર કારિનકે સાથ તન્હાઈમેં બાત કરના ચાહતા થા. ક્યા યહ કાસિદ મુસલમાનોંકા આદમી તો નહીં જો હમેં ધોકા દેને આયા હો ?

મુસલમાન ઈત્ની જુર્અત નહીં કર સકતે કારિનેને કહા, મૈદાને જંગમેં ઝરાસી ગલતી પાંસા પલટ દિયા કરતી હે. અગર હરમુઝને કુમક માંગી હે તો ઉસ્કા મતલબ યહ હે કે ઉસે કુમકકી ઝરૂરત હે ઔર ઉસ્સે કોઈ ગલતી સરઝદ હો ગઈ હે.

ક્યા મુસલમાનોંમેં ઈત્ની હિંમત હે કે વહ હમારી ફૌજકો પસ્પા કર સકે ? ઉર્દશેરને પૂછા.

ઈન્મેં હિંમત હી નહીં બે પનાહ જુર્અત ભી હે કારિનને કહા, વહ અપને અકીદેકી જંગ લળતે હે. ઉબ્લાકે ઈલાકેમેં હમને મુસલમાનોંકો ઈસ કદર ઝલીલ કરકે રખ્ખા હુવા હે કે વહ કિળોં મકોળોં જૈસી ઝિંદગી બસર કરતે હૈં લેકિન ઉન્હોંને ઝમીન દોઝ હમ્લે કરકે ઔર શબખૂન માર માર કર

ઉસ ઈલાકેકી કઈ ચોકિયાં સાફ કર દી હે.... આજ તક ઉન્હોંને જિત્ની જંગે લળી હેં ઉન્મેં ઉન્હોંને કિસી એકમેં ભી શિકસ્ત નહીં ખાઈ. હર જંગ મેં ઉન્કી સિપાહકી તઅદાદ ખાસ્સી થોળી રહી હે. ઉન્કે પાસ ઘોળોંકી ભી કમી થી.

વહ લળનેવાલે હી ઐસે થે શહનશાહ ઉર્દશેરને કહા, ઉન્મેં કોઈ ભી હમારી ફૌજકા મુકાબલા નહીં કર સકતા.

લેકિન મુસલમાનોંને મુકાબલા કર લિયા હે કારિનને કહા, ઔર હમારા ઈત્ના ઝબરદસ્ત સાલાર કુમક માંગને પર મજબૂર હો ગયા હે.... શહનશાહે ફારસ ! દુશ્મનકો ઈત્ના હકીર નહીં જાનના ચાહિએ. હમેં અપને ગિરેહબાનમેં દયાનત દારીસે જાંકના હોગા. ફારસકી શહનશાહીકા તૂતી બોલતા થા લેકિન હમેં ઈસ હકીકતકો નઝર અંદાઝ નહીં કરના ચાહિએ કે રૂમી હમ પર ગાલીબ આ ગએ થે ઔર હમેં વહ હકીકત ભી ફરામોશ નહીં કરની ચાહિએ કે હમ રૂમિયોંકા સામના કરનેસે હિચકિચાતે હેં. ઈસ નઈ સૂરતે હાલકા જાઈઝા દયાનતદારીસે લેં શહનશાહે ફારસ ! હરમુઝને અગર કુમક માંગી હે તો ઉસ્કા મતલબ યહ હે કે મુસલમાન ઉસ્કે લશ્કર પર ગાલિબ આ ગએ હે.

મેંને તુમ્હેં ઈસી લિએ બુલાયા હે કે તુમ હી હરમુઝકી મદદકો પહુંચો ઉર્દશેરને કહા, અગર હરમુઝ ગબરા ગયા હે તો ઉસ્કી મદદકે લિએ અગર ઉસ્સે બેહતર સાલાર ન જાએં તો ઉસી જૈસે સાલારકો જાના ચાહિએ. તુમ ઐસા લશ્કર તય્યાર કરો જિસે દેખતે હી મુસલમાન સોચમેં પળ જાએં કે લળેં યા મદીનાકો ભાગ જાએ.... ફૌરન કારિન ! ફૌરન.

કારિનને ઉસે સલામ કિયા ઔર લંબે લંબે ડગ ભરતા ચલ પળા.

★

ઈરાનિયોંકા સાલાર કારિન બિન કરિયાનુસ તાઝાદમ લશ્કર લે કર ઉબ્લાકી તરફ રવાના હો ગયા. વહ પૂરી ઉમ્મીદ લે કર જા રહા થા કે મુસલમાનોં કલ તબાહ વ બર્બાદ કરકે લોટેગા. વહ અપને લશ્કરકો બાએં કિનારેકે સાથ સાથ લે જા રહા થા. ઉસ્કી રફતાર ખાસ્સી તેઝ થી. ઉસ્ને મઝારકે મુકામ પર લશ્કરકો દરિયાએ દજલા પાર કરાયા ઔર જુનૂબમેં દરિયાએ મઅકિલ તક પહુંચ ગયા. જબ વહ દરિયાએ મઅકિલકે પાર

ગયા તો ઉસે હરમુઝકે લશ્કરકી ટોલિયાં આતી દિખાઈ દી. સિપાહી બળી બુરી હાલતમેં થે.

તુમ પર જરતુશ્તકી લઅનત હો. કારિનને પહલી ટોલીકો રોક કર ઔર ઉન્કી હાલત દેખ કર કહા, ક્યા તુમ મુસલમાનોંકે ડરસે ભાગે આ રહે હો ?

સિપેહ સાલાર હરમુઝ મારા ગયા હે ટોલીમેંસે એક સિપાહીને કહા, દોનોં પહલૂઓંકે સાલાર કબાઝ ઔર અનુશજાન ભી ભાગ આએં હેં. વહ શાયદ પીછે આ રહે હોં.

કારિન બિન કરિયાનુસ હરમુઝકી મૌતકી ખબર સુન કર સુન હો કે રહ ગયા. ઉસ્ને યહ પૂછનેકી ભી જુર્અત ન કી કે હરમુઝ કિસ તરહ મારા ગયા હે. કારિનકા સર ઝુક ગયા થા. ઉસ્ને જબ સર ઉઠાયા તો દેખા કે ફારસકે ફૌજિયોંકી કતારેં ચલી આ રહી થી. અપને તાઝા દમ લશ્કરકો દેખ કર ભાગે હૂએ ફૌજી વહીં રૂકને લગે. ઈત્નેમેં હરમુઝકી ફૌજકે દૂસ્રે સાલાર કબાઝ ઔર અનુશજાન ભી આ પહુંચે. ઉન્હેં દૂરસે આતા દેખ કર કારિનને અપને ઘોળેકી લગામકો ઝટકા દિયા. ઘોળા ચલ પળા.કારિનને અપને દોનોં શિકસ્ત ખુર્દા સાલારોંકે સામને જા ઘોળા રોકા.

“મેં સુન ચુકા હૂં હરમુઝ મારા ગયા હે.” કારિનને કહા, લેકિન મુઝે યકીન નહીં આતા કે તુમ દોનોં ભાગ આએં હો. ક્યા તુમ ગંવ્વાર ઔર ઉજળ અરબોંસે શિકસ્ત ખા કર આએં હો ? મેં ઉસકે સિવા કુછ નહીં કહના ચાહતાકે તુમ બુઝદિલ હો ઔર તુમ ઈસ રૂત્બે ઔર ઓહદેકે અહલ નહીં હો.... ક્યા તુમ નહીં ચાહતે કે મુસલમાનોંકો તબાહ વ બર્બાદ કર દિયા જાએં.

ક્યૂં નહીં ચાહતે કબાઝને કહા, હમ કહીં છુપનેકે લિએ પીછે નહીં આએં. હમેં હરમુઝકી શેખિયોંને મરવાયા હે. મેં તસ્લીમ કરતા હૂં કે ઈસ્લામી ફૌજકે પાસ બળે હી કાબિલ ઔર જુર્અતવાલેં સાલાર હેં, લેકિન વહ ઈત્ને કાબિલ ભી નહીં કે હમારી ફૌજકો યૂં ભગા દેતે.

કારિન ! અનુશજાનને કહા, હમારી ફૌજી કિયાદતમેં યહી સબસે બળી ખરાબી હે જિસ્કા મુઝાહરા તુમને ભી કિયા હે. તુમને અરબકે ઈન મુસલમાનોંકો ગંવ્વાર ઔર ઉજળ કહા હે. હરમુઝ ભી ઐસે હી કેહતા થા,

લેકિન હમ્ને મૈદાને જંગમેં ઉસ્કે ઉલટ દેખા હે.'

તુમ્ને ઉન્મેં ક્યા ખૂબી દેખી હે જો હમમેં નહીં ? કારિનને પૂછા.

યહ પૂછો કે હમમેં ક્યા ખામી હે જો ઉન્મેં નહીં અનુશ્જાનને કહા, હમ અપને દસ દસ બારહ બારહ સિપાહિઓંકો એક એક ઝંજિરસે બાંધ દેતે હેં કે વહ જમ કર લળેં ઔર ભાગે નહીં, ઈસી લિએ હમ આમને સામનેકી જંગ લળતે હેં. મુસલમાનોં ને જબ હમારી સિપાહકો પાબંદે સલાસિલ દેખા તો ઉન્હોંને દાએં બાએંકી ચાલેં ચલની શુરૂઅ કર દી. હમારી સિપાહ ઘૂમ ફિર કર લળને સે કાસિર થી. યહ થી વજહ કે હમારા ઈત્ના તાકતવર લશ્કર શિકસ્ત ખા ગયા.

હમારે પાસ બાતોંકા વક્ત નહીં કબાઝને કહા, મુસલમાન હમારે તઆકુબમેં આ રહે હેં.

ઉન્કે તઆકુબમેં મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ દો હઝાર નફરીકી ફૌજકે સાથ આ રહે થે. મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઈસ્લામકે વહ શૈદાઈ થે જિસ્ને ઈરાનિયોંકે ખિલાફ ઝમીનદોઝ જંગી કારવાઈયાં શુરૂઅ કર રખ્ખી થી. ઉન્હીંકી તર્ગીબ પર અમિરૂલ્મુઅમિનીન અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો બુલા કર ઈરાનિયોંકે ખિલાફ ભેજા થા. ઈરાનિયોંકે તઆકુબમેં જાના ગૈર મઅમૂલી તોર પર દિલેરાના ઈકદામ થા. તઆકુબકા મતલબ યહ થા કે મુસલમાન અપને મુસ્તકરસે દૂર હટતે હટતે ઈરાનિયોંકે કલ્બમેં જા રહે થે જહાં ઉન્કા ઘેરેમેં આ જાના યકીની થા, લેકિન યહ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા હુકમ થા કે ઈરાનિયોંકા તઆકુબ કિયા જાએ. ઈસ હુકમકે પીછે ઈરાનિયોંકે ખિલાફ યહ નફરત ભી થી જો મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે દિલમેં ભરી હૂઈ થી.

જંગે સલાસિલ ખત્મ હો ગઈ ઔર ઈરાની ભાગ ઉઠે તો ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને દેખા કે ઉન્કા લશ્કર થક ગયા હે. ઉન્હોંને મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો બુલાયા.

ઈબ્ને હારિષા ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, અગર યહ ભાગતે હૂએ ફારસી ઝિંદા ચલે જાએં તો ક્યા તુમ અપની ફતહકો

મુકમ્મલ સમજોગે ?

ખુદાકી કસમ વલીદકે બેટે ! મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને પૂર જોશ લેહજેમેં કહા, મુઝે સિર્ફ હુકમકી ઝરૂરત હે, યહ મેરા શિકાર હે.

તો જાઓ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, દો હઝાર સવાર અપને સાથ લો ઔર ઝિયાદાસે ઝિયાદા ઈરાનિયોંકો પકળ લાઓ ઔર જો મુકાબલા કરેં ઉસે કત્લ કર દો.... મેં જાન્તા હૂં મેરે જાંબાઝ થક ગએ હેં લેકિન મેં શહનશાહે ફારસકો યકીન દિલાના ચાહતા હૂં કે હમ ઝમીનકે દૂસ્રે સિરે તક ઉન્કા તઆકુબ કરેંગે.

મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને દો હઝાર સવાર લિએ ઔર ભાગતે હૂએ ઈરાનિયોંકે પીછે ચલે ગએ. ઈરાનિયોંને દૂરસે દેખ લિયા કે ઉન્કા તઆકુબ હો રહા હે તો વહ બિખર ગએ. ઉન્હોંને અપના બોજ હલ્કા કરનેકે લિએ ગુર્ઝ ઔર હથિયાર ફેંક દિએ થે. મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે લિએ તઆકુબકા ઔર ઈરાનિયોંકો પકળનેકા કામ દુશ્વાર હો ગયા થા ક્યૂં કે ઈરાની ટોલી ટોલી હો કર બિખરે, ફિર વહ અકેલે અકેલે હો કર ભાગને લગે. ઉન્કે મુતાબિક મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે સવાર ભી બિખર ગએ.

મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો આગે જા કર અપને સવારોંકો ઈકટ્ઠા કરના પળા ક્યૂં કે આગે એક કિલ્આ આ ગયા થા. યહ કિલ્આ હિસ્નુલ્મર્અતકે નામસે મશ્હૂર થા. યહ એક ઔરતકા કિલ્આ થા ઈસી લિએ ઉસ્કા નામ હિસ્નુલ્મર્અત મશ્હૂર હો ગયા થા યાની ઔરતકા કિલ્આ. મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઈસ કિલ્એકા મુહાસરા કર લિયા ક્યૂં કે ખયાલ યહ થા કે ઈરાની ઈસ કિલ્એમેં ચલે ગએ હોંગે. કિલ્એસે મુઝાહમતકે આષાર નઝર આ રહે થે. દો દિન મુહાસરેમેં ગુઝર ગએ તો મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો એહસાસ હુવા કે વહ જિસ કામકે લિએ આએ થે વહ તો રહ ગયા હે મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા એક ભાઈ મુઅન્ના ઉન્કે સાથ થા.

મુઅન્ના ! મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉસે કહા, ક્યા તુમ દેખ નહીં રહે કે મેં ઈરાનિયોંકે તઆકુબમેં આયા થા ઔર

મુઝે ઈસ કિલ્એને રોક લિયા હૈ.

મુષન્ના ભાઈ (રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ)! મુઅન્નાને કહા મેં સબ કુછ દેખ રહા હૂં ઔર મેં યહ ભી દેખ રહા હૂં કે તુમ્હેં મુજ પર ભરોસા નહીં. અગર ઐસા હોતા તો મુઝે કહતે કે ઈસ કિલ્એકો તુમ મુહાસરેમેં રખ્ખો ઔર મેં ઈરાનિયોંકે પીછે જાતા હૂં.

હાં મુઅન્ના ! મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, મુઝે તુમ પર ભરોસા નહીં. યહ કિલ્આ એક જવાન ઔરતકા હે ઔર તુમ જવાન આદમી હો. ખુદાકી કસમ મૈને કિલ્એ સર કરનેવાલોંકો એક ઔરતકી તીખી નઝરોં ઔર અદાઓંસે સર હોતે દેખા હે.

મેરે બાપકે બેટે ! મુઅન્નાને કહા, મુજ પર ભરોસા કર ઔર આગે નિકલ જા. મુઝે થોળે સે સવાર દેજા ફિર દેખ કોન સર હોતા હે.... કિલ્આ યા મેં.... અગર તુ યહીં બંધા રહા તો ભાગતે હૂએ ફારસી બહુત દૂર નિકલ જાએંગે.

અગર મેરા દિમાગ ઠીક કામ કરતા હે તો મેં કુછ ઔર સોચ કર ઈધર આયા હૂં મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, મેં ઉસ અલ્લાહકા શુક્ર અદા કરતા હૂં જિસ્કે સિવા કોઈ મઅબૂદ નહીં ઔર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ જિસ્કે નબી હૈં કે ઉસ્ને હમેં ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ જૈસા સિપેહ સાલાર દિયા હે. મદીનાકી ખિલાફતસે ઉસે જો હુકમ મિલા થા વહ ઉસ્ને પૂરા કર દિયા હે લેકિન વહ ઉસ પર મુત્મઈન નહીં. વહ ફારસકી શહનશાહીકી જળેં ઉખાળ ફેંકને પર તુલા હુવા હે. વહ મદાઈનકી ઈંટસે ઈંટ બજાનેકા અઝમ કિએ હૂએ હેં.

અઝમ ઔર ચીઝ હે મેરે ભાઈ ! મુઅન્નાને કહા, અઝમકો પૂરા કરના બિલ્કુલ મુખ્તલિફ ચીઝ હે. ક્યા તુમ્ને દેખા નહીં કે વલીદકા બેટા તીરકી તેઝીસે આગે બળ રહા હે.... મેરે બાપકે બેટે ! તીર ખતા ભી હો સકતા હે. ઝરાસી રૂકાવટ ઉસે રોક ભી સકતી હે.

ક્યા તુમ યહ કહના ચાહતે હો કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો વહીં રૂક જાના ચાહિએ જહાં ઉન્હોંને ફારસિયોંકો શિકસ્ત દી હે. મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, ખુદાકી કસમ ! તુમ એક બાત ભૂલ રહે હો. શહનશાહે ફારસકો અપની શહનશાહીકા ગમ હે ઔર હમેં અપને

અલ્લાહકી નારાઝગીકા ડર હે. ઉર્દશેર અપને તખ્ત વ તાજકો બચાના ચાહતા હે લેકિન હમ શાહે દો જહાં સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી આનકી ખાતિર લડ રહે હે.... સમઝનેકીકોશિશ કરો મેરે ભાઈ ! યહ બાદશાહોંકી નહીં અકીદોંકી જંગ હે. હમારે લિએ યહ અલ્લાહકા હુકમ હે હમ ઉસકે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા પૈગામ દુન્યાંકે આખરી કોને તક પહુંચાએ. હમારા બીછોના યહ રેત હે ઔર યહ પત્થર હેં. હમ તખ્તકે તલબગાર નહીં.

મેં સમઝ ગયા હૂં મુઅન્નાને કહા.

નહીં, મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ બોલે તુમ અભી પૂરી બાત નહીં સમઝે. તુમ ભૂલ રહે હો કે હમેં ઉન મુસલમાનોંકે ખૂનકે એક એક કત્રેકા ઈન્તિકામ લેના હે જો ફારસિયોંકે ઝેરેનિગે થે ઔર જિન પર ફારસિયોંને ઝુલ્મ વ તશદ્દુદ કિયા થા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફારસિયોંકા યહ ગુનાહ કભી નહીં બખ્શેંગે. વ મઝલૂમ મુસલમાન મદીનાકી તરફ દેખ રહે થે.... મેં તુમ્હેં કહ રહા થા કે મેં ફારસિયોંકે તઆકુબમેં નહીં આયા. મેં ફારસકે ઉસ લશ્કરકી તલાશમેં આયા હૂં જો હરમુઝકી શિકસ્ત ખુર્દા ફૌજકી મદદકે લિએ આ રહા હોગા. મુઝે પૂરી ઉમ્મીદ હે કે ઉન્કી કુમક આ રહી હોગી. મેં ઉસે રાસ્તેમેં રોકૂંગા.

ફિર ઈત્ની બાતેં ન કરો મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! મુઅન્નાને કહા, મુઝે કુછ સવાર દે દો ઔર તુમ આગે નિકલ જાઓ.... યહ ખયાલ રખના કે ફારસી અગર આ ગએ તો ઉન્કી તઅદાદ ઔર તાકત ઝિયાદા હોગી. આમને સામનેકી ટક્કર ન લેના. જા મેરે ભાઈ મેં તુઝે અલ્લાહકે સુપુર્દ કરતા હૂં.

★

કિસી ભી મુઅર્રિખને સવારોંકી સહી તઅદાદ નહીં લિખી જો મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપને ભાઈ મુઅન્નાકો દે કર ચલે ગએ થે. બાઝ મુઅર્રિખોંકી તેહરીરોંસે પતા ચલતા હે કે સવારોંકી તઅદાદ તીનસોસે કમ ઔર ચારસોસે ઝિયાદા નહીં થી. મુઅન્નાને ઈત્નેસે સવારોંસે હી કિલ્એકા મુહાસરા કર દિયા ઔર કિલ્એકે દરવાઝેકે ઈત્ને કરીબ ચલા ગયા જહાં વહ તીરોંકી બળી આસાન ઝિદમેં થા. દરવાઝેકે ઉપર જો બુર્જ થા

ઉસ્મેં એક ખૂબસૂરત ઔરત નમૂદાર હૂઈ.

તુમ કૌન હો ઔર યહાં ક્યા લેને આએ હો ? ઔરતને બુલંદ આવાઝમેં મુઅન્નાસે પૂછા.

હમ મુસલમાન હે, મુઅન્નાને ઉસ્સે ઝિયાદા બુલંદ આવાઝમેં જવાબ દિયા, હમ મૈદાને જંગસે ભાગે હૂએ ફારસિયોંકે તઆકુબમેં આએ હે. અગર તુમને કિલ્એ મેં ઉન્હેં પનાહ દી હે તો ઉન્હેં હમારે હવાલે કર દો હમ ચલે જાએંગે.

યહ મેરા કિલ્આ હે ઔરતને કહા, ભાગે હૂએ ફારસિયોંકી પનાહગાહ નહીં. યહાં કોઈ ફારસી સિપાહી નહીં.

ખાતૂન ! મુઅન્નાને કહા હમ પર તેરા એહતિરામ લાઝિમ હે. હમ મુસલમાન હે. ઔરત પર હાથ ઉઠાના હમ પર હરામ હે ખ્વાહ વહ કિલ્આદાર હી હો. અગર તુમ ફારસકી જંગી તાકતકે ડરસે ઉસકે સિપાહી હમારે હવાલે નહીં કરના ચાહતી તો સોચ લો કે હમ વહ હૈં જિન્હોંને ફારસકી ઈસ હૈબતનાક જંગી તાકતકો શિકસ્ત દી હે. ઐસા ન હો કે તુમ પર હમારે હાથોં ઝિયાદતી હો જાએ. હમ ઈસ્લામકે ઉસ લશ્કરકા હરઅવ્વલ હૈં જો પીછે આ રહા હે.

મેંને મુસલમાનોંકા ક્યા બિગાળા હે ? ઔરતને કહા, મેરા કિલ્આ તુમ્હારે લશ્કરકે રાસ્તેકી રૂકાવટ નહીં બન સકતા.

તુમ્હારા કિલ્આ મહફૂઝ રહેગા મુઅન્નાને કહા, શર્ત યહ હે કે કિલ્એકા દરવાઝા ખોલ દો. હમ અંદર આ કર દેખેંગે. તુમ્હારે કિસી આદમી ઔર કિસી ચીઝકો મેરે સવાર હાથ નહીં લગાએંગે. હમ અપની તસલ્લી કરકે ચલે જાએંગે. અગર યહ શર્ત પૂરી નહીં કરોગી તો તુમ્હારી ઔર તુમ્હારી ફોજકી લાશેં ઈસ કિલ્એકે મલ્બેકે નીચે ગલ સળ જાએંગી.

કિલ્એકા દરવાઝા ખોલ દો, ઔરતકી તેહક્કુમાના આવાઝ સુનાઈ દી.

ઈસ આવાઝકે સાથ હી કિલ્એકા દરવાઝા ખૂલ ગયા. મુઅન્નાને અપને સવારોંકો ઈશારા કિયા તીન ચારસો ઘોળે સરપટ દોળતે આએ. મુઅન્નાને ઉન્હેં સિર્ફ ઈત્ના કહા કે કિલ્એકી સિર્ફ તલાશી હોગી, કિસી ચીઝ ઔર કિસી ઈન્સાનકો હાથ તક નહીં લગાયા જાએગા. મુઅન્નાકા

ઘોળા કિલ્અેમેં દાખિલ હો ગયા. ઉસ્કે તમામ સવાર ઉસ્કે પીછે પીછે કિલ્અેમેં ગએ. મુઅન્નાને એક જગા રૂક કર કિલ્એકી દીવારોં પર નઝર દોળાઈ. હર તરફ તીરંદાઝ ખળે થે. નીચે ઉસે કહીં ભી કોઈ સિપાહી નઝર ન આયા. મુઅન્નાકે સવાર કિલ્અેમેં ફેલ ગએ થે.

તુમ્ને ઠીક કહા થા ઔરતને મુઅન્નાસે કહા. મેં ફારસિયોંસે ડરતી હૂં. ઈસ કિલ્અેમેં કોઈ ભી તાકતવર લશ્કર આએગા તો મેં ઉસ્કે રહમ વ કરમ પર હોઉંગી... મુસલમાનોંકો મેં પહલી બાર દેખ રહી હૂં.

ઔર તુમ ઉન્હેં સારી ઉમ્ર યાદ રખ્ખોગી મુઅન્નાને કહા ખુદાકી કસમ, તુમ બાકી ઉમ્ર ઉન્કે ઈન્તિઝારમેં ગુઝાર દોગી.... મુસલમાનોંકે લિએ હુકમ હે કે કિલ્ઓંકો નહીં દિલોંકો સર કરો લેકિન કિલ્ઓંવાલોંકે દિલ કિલ્ઓંકી દિવારોં જૈસે શખ્ત હો જાએ તો ફિર હમારે લિએ કુછ ઔર હુકમ હે. હમ જબ ઈસ હુકમકી તઅમીલ કરતે હે તો ફારસકી તાકત ભી હમારે આગે નહીં ઠહર સકતી. ક્યા તુમ્ને ઉન્હેં ભાગતે દેખા નહીં ? ક્યા વહ ઈધરસે નહીં ગુઝરે ?

ગુઝરે થે. કિલ્અેદાર ઔરતને જવાબ દિયા, ઝરાસી દેરકે લિએ યહાં રૂકે ભી થે. ઉન્હોંને બતાયા થા કે વહ મુસલમાનોંસે ભાગ કર આ રહે હેં. વહ દસ બારહ આદમી થે. મેં હેરાન થી કે ઈત્ને હટ્ટે કટ્ટે સિપાહી ખોફસે મરે જા રહે હે. મેં ઈસ પર ભી હેરાન થી કે વહ કોન હેં જિન્હોંને ફારસકે લશ્કરકો ઈસ કદર દેહશત ઝદા કરકે ભગા દિયા હે. તુમને જબ કહા કે તુમ હો વહ લોગ જિન્હોંને ફારસિયોંકો શિકસ્ત દી હે તો મેરી હિંમત જવાબ દે ગઈ. મેંને કિલ્અેકા દરવાઝા ખોફકે આલમમેં ખોલા થા. મેં તુમ્સે ઔર તુમ્હારે સવારોંસે અછ્છે સુલૂકકી તવક્કુઅ રખ હી નહીં સકતી થી. મુઝે અભી તક યકીન નહીં આ રહા કે તુમ અપને મુતઅલ્લીક જો કહ રહે હો વહ સચ કહ રહે હો.

યહ ખાતૂન મુઅન્નાકો ઉસ ઈમારતમેં લે ગઈ જહાં વહ રહતી થી. વહ તો શીશ મહલ થા. ઉસ્કે ઈશારે પર દો ગુલામોંને શરાબ ઔર ભુના હુઆ ગોશ્ત મુઅન્નાકે સામને લા રખ્ખા. મુઅન્નાને ઈન ચીઝોંકો પરે કર દિયા.

હમ શરાબ નહીં પીતે મુઅન્નાને કહા ઔર મેં ખાના ઈસ લિએ નહીં

ખાઉંગા કે તુમ્ને મુઝે એક તાકતવર ફૌજકા આદમી સમઝ કર ખોફસે મુઝે ખાના પેશ કિયા હે. મેં ઉસે ભી હરામ સમઝતા હૂં.

ક્યા તુમ મુઝે ભી હરામ સમઝતે હો ? ઉસ ખૂબસૂરત ઔર જવાન ઔરતને ઐસી મુસ્કુરાહટસે કહા જિસ્મેં દઅવતકા તઅષ્ષુર થા.

હાં મુઅન્નાને જવાબ દિયા, મફતુહા ઔરતકો હમ શરાબકી તરહ હરામ સમઝતે હે. વહ ઉસ વક્ત તક હરામ રહતી હે જબ તક કે વહ અપની મર્ઝીસે હમારે અકદ(નિકાહ) મેં ન આ જાએ.

મુઅન્નાકો ઈત્તિલાઅ દી ગઈ કે ઉસ્કે સવાર તલાશી કિલ્એકી લે કર આ ગએ હેં. મુઅન્ના તેઝીસે ઉઠા ઔર ઉસી તેઝીસે બાહર નિકલ ગયા.

★

સવારોંકે કમાન્ડરોંને મુઅન્નાકો તફસીલસે બતાયા કે ઉન્હોંને તલાશી કિસ તરહ લી હે ઔર ક્યા કુછ દેખા હે. કહીં ભી ઉન્હેં કોઈ ઈરાની સિપાહી નઝર નહીં આયા થા. ઉસ ઔરતકા અપના કબીલા થા જિસ્કે આદમી તીરોં, તલ્વારોં ઔર બર્છિયોં વગૈરહસે મુસલ્લહ થે. ઉન્મેં મુઅન્નાકે ખિલાફ લળનેકી હિંમત નહીં થી. કિલ્એકી માલકિનને ઉન્હેં લળનેકી ઈજાઝત ભી નહીં દી થી. ઈસ કિલ્એકો અપની ઈતાઅતમેં લેના ઝરૂરી થા ક્યૂં કે યહ કિસી ભી મૌકે પર ઈરાનિયોંકે કામ આ સકતા થા. મુઅન્નાને ઈધર ઉધર દેખા. વહ ઔરત ઉસે નઝર ન આઈ. મુઅન્ના અંદર ચલા ગયા.

કુછ મિલા મેરે કિલ્એ સે ? ઔરતને પૂછા.

નહીં, મુઅન્નાને જવાબ દિયા. મેરે લિએ શક રફઅ કરના ઝરૂરી થા ઔર અબ યહ પૂછના ઝરૂરી સમઝતા હૂં કે મેરે કિસી સવારને તુમ્હારે કિસી આદમી યા ઔરતકો યા મેંને તુમ્હેં કોઈ તકલીફ તો નહીં દી ?

નહીં, ઔરતને કહા ઔર ઝરા સોચ કર બોલી. લેકિન તુમ ચલે જાઓગે તો મુઝે બહુત તકલીફ હોગી.

ક્યા તુમ ઈરાનિયોંકા ખત્રા મહસૂસ કર રહી હો ? મુઅન્નાને પૂછા યા તુમ્હારે દિલમેં મુસલમાનોંકા ડર હે ?

દોનોંમેંસે કિસીકા ભી નહીં ઔરતને જવાબ દિયા, મુઝે તન્હાઈકા ડર હે. તુમ ચલે જાઓગે તો મુઝે તન્હાઈકા એહસાસ હોગા જો તુમ્હારે આનેસે પેહલે નહીં થા.

મુઅન્નાને ઉસે સવાલિયા નિગાહોંસે દેખા.

તુમ અપને ફર્ઝમેં ઈત્ને ઉલ્જે હૂએ હો કે તુમ્હેં યહ ભી અહેસાસ નહીં રહા કે તુમ એક જવાન આદમી ભી હો, ઔરતને કહા. ફાતેહ સબસે પેહલે મુજ જૈસી ઔરતકો અપના ખિલોના બનાતે હેં. મેંને તુમ જૈસા આદમી કભી નહીં દેખા. અબ દેખા હે તો દિલ ચાહતા હે કે દેખતી હી રહૂં.... ક્યા મેં તુમ્હેં અછ્છી નહીં લગી ?

મુઅન્ના ને ઉસે ગૌર સે દેખા. સરસે પાંવ તક ફિર પાંવસે સર તક દેખા. ઉસે એક આવાઝ સુનાઈ દી. ખુદાકી કસમ, મેંને કિલ્એ સર કરનેવાલોંકો એક ઔરતકી તીખી નઝરોં ઔર અદાઓંસે સર હોતે દેખા હે.

ક્યા તુમ હોંશમેં નહીં હો ? ઔરતને પૂછા.

મેં શાયદ ઝરૂરતસે ઝિયાદા હોંશમેં હૂં મુઅન્નાને કહા, તુમ મુઝે અછ્છી લગતી હો યા હો યા નહીં, યહ બા'દકી બાત હે. ઈસ વક્ત મુઝે તુમ્હારા કિલ્આ અછ્છા લગ રહા હે.

ક્યા મેરા યહ તોહફા કબૂલ કરોગે ? ઔરતને કહા, તાકતસે તોહફા સર કરનેકી બજાએ મુજસે યહ કિલ્આ મુહબ્બતકે તોહફેકે તોર પર લે લો તો ક્યા યહ અછ્છા નહીં રહેગા ?

મુહબ્બત ! મુઅન્નાને ઝેરેલબ કહા ફિર સર ઝટક કર જૈસે બેદાર હો ગયા હો કહને લગા, મુહબ્બતકા વક્ત નહીં. મેં તુમ્હારે સાથ શાદી કર સકતા હૂં. અગર તુમ રઝામંદ હો તો પેહલે અપને સારેકે સારે કબીલે સમેત ઈસ્લામ કબૂલ કરો.

મેંને કબૂલ કિયા ઔરતને કહા, મેં ઉસ મઝહબ પર જાન ભી દે દૂંગી જિસ્કે તુમ પેરોંકાર હો.

દો મુઅર્રિખોં તબ્રી ઔર ઈબ્ને રૂસ્તને ઈસ ખાતૂનકા ઝિક્ર જરા તફસીલસે કિયા હે લેકિન દોનોંકી તહરીરોંમેં ઈસ ખાતૂનકા નામ નહીં મિલ્તા.

★

શહનશાહે ફારસ ઉર્દશેર આગ બગોલા હુઆ જા રહા થા. ઉસે હરમુઝ પર ગુસ્સા આ રહા થા જિસ્ને કુમક માંગી થી. કુમક ભેજનેકે બા'દ ઉસે અભી તક કોઈ ઈત્તિલાઅ નહીં મિલી થી કે મૈદાને જંગકી સૂરતેહાલ ક્યા

હે. વહ દરબારમેં બેઠતા તો મુજસ્સમ ઈતાબ (ગુસ્સેસે ભરા) બના હોતા. મહલમેં વહ કહીં ભી હોતા તો ઈસ કૈફિયતમેં હોતા કે બેઠે બેઠે ઉઠ ખળા હોતા. તેઝ તેઝ ટહલને લગતા ઔર બિલા વજહ કિસીને કિસી પર ગુસ્સા જાળને લગતા. ઉસ રોઝ વહ બાગમેં ટહલ રહા થા જબ ઉસે ઈત્તિલાઅ મિલી કે કારિનકા કાસિદ આયા હે. બજાએ ઉસ્કે કે વહ કાસિદકો બુલાતા, વહ કાસિદકી તરફ બળી તેઝીસે ચલ પળા.

કયા કારિનને ઉન સહરાઈ ગિદળોંકો કુચલ ડાલા હે ? ઉર્દશેરને પૂછા.

શહનશાહે ફારસ ! કાસિદને કહા, જાન બખ્શી હો, શહનશાહકા ગુલામ અછ્છી ખબર નહીં લાયા.

કયા કારિનને ભી કુમક માંગી હે ? ઉર્દશેરને પૂછા.

નહીં, શહનશાહે ફારસ ! કાસિદને કહા, સાલાર હરમુઝ મુસલમાનોંકે હાથોં મારા ગયા હે.

મારા ગયા હે ? ઉર્દશેરને હૈરતસે કહા કે હરમુઝકો ભી મારા જા સકતા હે ! નહીં નહીં, યહ ગલત હે યહ ઝૂટ હે. ઉસ્ને ગરજ કર કાસિદસે પૂછા, તુમ્હેં યહ પૈગામ કિસ્ને દિયા હે ?

સલાર કારિન બિન કરિયાનુસને, કાસિદને કહા. હમારે દો સાલાર કબાઝ ઔર અનુશજાન પસ્પા હો કર આ રહે થે બાકી સિપાહ ભી જો ઝિંદા થે, એક એક દો દો કરકે ઉન્કે પીછે આ રહી થે. દરિયાએ મુઅકિલકે કિનારે વહ હમેં આતે હૂએ મિલે. ઉન્હોંને બતાયા કે સાલાર હરમુઝને મુસલમાનોંકો ઈન્ફિરાદી મુકાબલેકે લિએ લલ્કારા તો ઉન્કા સાલાર ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ હમારે સાલારકે મુકાબલેમેં આયા. સાલાર હરમુઝને અપને મુહાફિઝોંકો એક તરફ છુપા દિયા થા. ઉન્હોંને મુસલમાનોંકે સાલારકો ઘેરેમેં લે કર કત્લ કરના થા. ઉન્હોંને ઉસે ઘેરેમેં લે ભી લિયા થા લેકિન કિસી તરફસે એક મુસલમાન સવાર સરપટ ઘોળા દોળાતા આયા. ઉસ્કે એક હાથમેં બર્છી ઔર દૂસ્રે હાથમેં તલ્વાર થી. દેખતે હી દેખતે ઉસ્ને સાલાર હરમુઝકે છે સાત મુહાફિઝોંકો ખત્મ કર દિયા. ઐન ઉસ વક્ત મુસલમાનોંકે સાલારને સાલાર હરમુઝકો ગિરા લિયા ઔર ખંજરસે ઉસે ખત્મ કર દિયા.

ઉર્દશેરકા સર ઝૂક ગયા ઔર વહ આહિસ્તા આહિસ્તા મહલકી તરફ

ચલ પળા. જબ વહ મહલમેં પહુંચા તો ઉસ્ને યૂં દીવારકા સહારા લે લિયા જૈસે ઉસે ઠોકર લગી હો ઔર ગિરનેસે બચનેકે લિએ ઉસ્ને દીવારકા સહારા લે લિયા હો. વહ અપને કમરે તક દિવારકે સહારે પહુંચા. કુછ દેર બા'દ મહલમેં હળબુંગસી મચ ગઈ. તબીબ દોળે આએ. ઉર્દશેર પર કિસી મર્ઝકા અચાનક હમ્લા હો ગયા થા. યહ સદમેંકા અષર થા. ફારસકી શહનશાહી શિકસ્તસે નાઆશ્ના રહી થી. ઉસે પહલી ઝર્બ રૂમિયોંકે હાથોં પળી થી ઔર ફારસકી શહનશાહી કુછ હિસ્સેસે મહરૂમ હો ગઈ થી. અબ ઈસ શહનશાહીકો ઉસ કૌમકે હાથોં ચોટ પળી થી જિસે ઉર્દશેર કૌમ સમઝતા હી નહીં થા. ઉર્દશેરકે લિએ યહ સદમા મઅમૂલી નહીં થા.

★

કારિન બિન કરિયાનુસ અભી દરિયાએ મુઅકિલકે કિનારે પર ખેમાઝન થા. ઉસ્ને વહાં ઈત્ને દિન ઈસ લિએ કિયામ કિયા થા કે હરમુઝકી ફૌજકે ભાગે હૂએ કમાનદાર ઔર સિપાહી અભી તક ચલે આ રહે થે. કારિન ઉન્હેં અપને લશ્કરમેં શામિલ કરતા જા રહા થા. હરમુઝકે દોનોં સાલાર કબાઝ ઔર અનુશ્જાન ઉસ્કે સાથ હી થે. વહ અપની શિકસ્તકા ઈન્તિકામ લેનેકા અહદ કિએ હૂએ થે. ઉન્કે કહને પર કારિન પેશ કદમીમેં મોહતાત(ઈરાદેમેં પક્કા) હો ગયા થા.

કિયામકે દોરાન ઉસ્કે જાસૂસ ઉસે ઈત્તિલાએં દેતે રહે થે કે મુસલમાનોંકી સરગર્મિયાં ઔર અઝાઈમ ક્યા હૈં. ઈન ઈત્તિલાઓંસે ઉસે યકીન હો ગયા થા કે મુસલમાન વાપસ નહીં જાએંગે બલ્કે આગે આ રહે હૈ.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને જંગે સલાસિલ જિતનેકે બા'દ કાઝિમા, ઉબ્લા ઔર છોટી છોટી આબાદિયોંકે ઈન્તિઝામી ઉમૂર અપને હાથમેં લે લિએ થે. જબ વહ ઈન આબાદિયોંમેં ગએ તો વહાંકે મુસલમાનોંને ચિલ્લા ચિલ્લા કર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઝિંદાબાદ.... ઈસ્લામ ઝિંદાબાદ.... ખિલાફતે મદીના ઝિંદાબાદકે નારે લગાએ. વહ સર સબ્ઝ ઔર શાદાબ ઈલાકા થા. ઔરતોંને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઔર ઉન્કે મુહાફિઝોંકો રાસ્તેમેં ફુલ ફેકેં.

ઈસ ઈલાકોંકે મુસલમાનોંકો બળી લંબી મુદત બા'દ ઈરાની જોરોસિતમસે નજાત મિલી થી....

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કયા તૂ હમારી ઈસ્મતોંકા ઈન્તિકામ લેગા ? ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો કઈ ઔરતોંકી આવાઝેં સુનાઈ દી.

હમારે જવાન બેટોંકે ખૂનકા ઈન્તિકામ.... ઈન્તિકામ..... ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઈન્તિકામ..., યહ એક શોર થા, લલકાર થી ઔર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઈસ શોરસે ગુઝરતે જા રહે થે.

હમ વાપસ જાનેકે લિએ નહીં આએ, ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને વહાંકે મુસલમાનોંસે કહા હમ ઈન્તિકામ લેને આએ હેં.

મુસલમાનોંકે એક વફદને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો બતાયા થા કે ઈસ ઈલાકેકે ગૈર મુસ્લિમોં પર વહ ભરોસા ન કરેં.

યહ સબ ફારસિયોંકે મદદગાર હે, વફદને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો બતાયા. મજૂસિયોંને હમેશા હમારે ખિલાફ મુખ્બિરી કી હે. હમારે બેટે જબ ફારસી ફૌજકી ચોકી પર શબખૂન મારતે થે તો મજૂસી મુખ્બિરી કરકે હમારે બેટોંકો ગિરફતાર કરા દેતે થે.

તમામ ઈસાઈયોં ઔર યહૂદિયોંકો ગિરફતાર કર લો, ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને હુકમ દિયા. ઔર મુસલમાનોંમેંસે જો ઈસ્લામી લશ્કરમેં આના ચાહતે હેં આ જાએં.

વહ પહલે હી મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે સાથ ચલે ગએ હેં. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો જવાબ મિલા.

ફૌરન હી મજૂસિયોં ઔર ગૈર મુસ્લિમોંકી પકળ ધકળ શુરૂઅ હો ગઈ. ઉન્મેં સે સિર્ફ ઉન્હેં જંગી કેદી બનાયા ગયા જિન્કે મુતઅલ્લિક મુસદકા શહાદત મિલ ગઈ કે ઉન્હોંને મુસલમાનોંકે ખિલાફ જંગી કરવાઈયાં કી થી યા મુખ્બિરી કી થી.

નઝમ વ નુસુકકે(ઈન્તિઝામકે) લિએ અપને કુછ આદમી કાઝિમાંમેં છોળ કર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ આગે બળ ગએ. અબ ઉન્કી પેશ કદમીકી રફતાર તેઝ નહીં થી કયૂં કે કિસી ભી મુકામ પર ઈરાનિયોંસે લળાઈકા ઈમ્કાન થા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપને જાસૂસ જો ઉસ ઈલાકેકે મુસલમાન થે, આગે ઔર દાએં બાએં ભેજ દિએ થે.

★

મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ આગે હી આગે બળતે જા રહે થે. વહ દરિયાએ મુઅકિલ ઉબૂર કરના ચાહતે થે. લેકિન દૂરસે ઉન્હેં ઈરાનિયોંકી ખૈમા ગાહ નઝર આઈ. વહ બહુત બળા લશ્કર થા. મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે પાસ ડેળ હઝારસે કુછ ઝિયાદા સવાર થે. ઈત્ની થોળી તઅદાદસે મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઈરાની લશ્કરસે ટક્કર નહીં લે સકતે થે.

હમેં યહીંસે પીછે હટ આના ચાહિએ. મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે એક સાથીને કહા, યહ લશ્કર હમેં ઘેરેમેં લે કર ખત્મ કર સકતા હે.

સમઝનેકી કોશિશ કરો, મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા. અગર હમ પીછે હટે તો ફારસિયોંકે હોસલે બળ જાએંગે. હમારે સિપાહ સાલાર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા થા કે પેશ તર ઉસ્કે કે ફારસિયોંકે દિલસે હમારી દેહશત ખત્મ હો જાએ હમ ઉન પર હમ્લે કરતે રહેંગે. હમેં અપની દેહશત બરકરાર રખની હે. મેં આગકે ઉન પુજારિયોંકી ફૌજકો યહ તઅષ્ષુર દૂંગા કે હમ અપને લશ્કરકા હર અવ્વલ દસ્તા હેં. હમ લળનેકે લિએ ભી તૈયાર રહેંગે. અગર લળના પળા તો હમ ઉન્સે વહી જંગ લળેંગે જો એક મુદ્દતસે લળ રહે હેં....ઝર્બ લગાઓ ઔર ભાગો.....કયા તુમ એસી જંગ નહીં લળ સકતે? મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને એક સવારકો બુલાયા ઔર ઉસે કહા, ઘોળેકો એળ લગાઓ સિપાહ સાલાર ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કાઝિમા યા ઉબ્લામેં હોંગે. ઉન્હેં બતાઓ કે મુઅકિલકે કિનારે ફારસકા એક લશ્કર પળાવ ડાલે હૂએ હેં. ઉન્હેં કહના કે મેં ઈસ લશ્કરકો આગે નહીં બળને દૂંગા ઔર આપકા જલ્દી પહુંચના ઝરૂરી હે.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ પેહલે હી કાઝિમાસે ચલ પળે થે. ઉન્હેં ઘોળોં ઔર બાર બર્દાર(બોઝ ઉઠાનેવાલે) ઊંટોકે લિએ ચારે લશ્કરકે લિએ ખાને પીનેકે સામાનકી કમી નહીં થી. ઉસ ઈલાકેકે મુસલમાનોંને હર ચીઝકા બંદો બસ્ત કર દિયા થા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા રાસ્તા કોઈ ઔર થા. વહ ઉબ્લાસે કુછ દુર ખંડરોંકે કરીબસે ગુઝર રહે થે. સામને એક ઘૂળ સવાર બળી તેઝ રફ્તારસે આ રહા થા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપને દો મુહાફિઝોંસે કહા કે વહ

આગે જા કર દેખે કે યહ કૌન હે ?

મુહાફિઝોંને એળ લગાઈ ઔર આનેવાલે સવારકો રાસ્તેમેં જા લિયા. ઉસ સવારને ઘોળા રોકા નહીં. દોનો મુહાફિઝોંને અપને ઘોળે ઉસ્કે પેહલૂંઓ પર કર લિએ ઔર ઉસ્કે સાથ આએ.

મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા પૈગામ લાયા હે. દૂરસે એક મુહાફિઝને કહા.

ફારસકા એક તાઝા દમ લશ્કર દરિયાએ મુઅકિલકે કિનારે પળાવ કિએ હૂએ હેં. મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે કાસિદને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે કરીબ આ કર રૂકતે હૂએ કહા. તઅદાદકા અંદાઝા નહીં. આપકે ઔર મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે લશ્કરકી તઅદાદસે ઉસ લશ્કરકી તઅદાદ સાત આઠ ગુના હે. ફારસકે ભાગે હૂએ સિપાહી ભી ઉસ લશ્કરમેં શામિલ હો ગએ હેં.

મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કહાં હે ? ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને પૂછા.

ફારસિયોંકે સામને, કાસિદને કહા. મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને હુકમ દિયા હે કે કોઈ અસ્કરી પીછે નહીં હટેગા ઔર હમ ફારસિયોંકો યહ તઅષ્ષુર દેંગે કે હમ અપને લશ્કરકા હરઅવ્વલ હેં... મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને પૈગામ દિયા હે કે જલ્દી પહુંચે.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને અપને લશ્કરકી રફતાર તેઝ કર દી ઔર રૂખ ઉધરકા કર લિયા જીધર મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ થે.

★

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી ફોજ મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે સવારોંસે જા મિલી. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને સબસે પેહલે દુશ્મનકા જાઈઝા લિયા. વહ મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે સાથ એક ઊંચી જગહ ખળે થે. દુશ્મન જંગકી તૈયારી મુકમ્મિલ કર ચુકા થા.

ફારસી હમેં આમને સામનેકી લળાઈ લળાના ચાહતે હેં. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે કહા.

દેખ રહે હો ઈબ્ને હારિષા ?...ઉન્હોંને દરિયાકો અપને પીછે રખ્ખા હે.

યહ ફારસી સિર્ફ આમને સામનેકી લળાઈ લળ સકતે હૈં, મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા. મુઝે ઉન્કે એક કૈદીસે પતા ચલા હે કે ઉન્કે દો સાલાર જીન્કે ખિલાફ હમ લળે હૈં, ઝિંદા પીછે આ ગએ હૈં. એક કા નામ કબાઝ હે ઔર દૂસ્રેકા નામ અનુશ્જાન હે. ઉન્હોંને અપને સિપાહ સાલારકો બતાયા હોગા કે હમારે લળનેકે અંદાઝ કૈસે હૈં. ઈસી લિએ ઉન્હોંને અકબકો હમસે ઉસ તરફ મહફૂઝ કર લિયા હે કે અપને પીછે દરિયાકો રખ્ખા હે.... ઝિયાદા ન સોચ વલીદકે બેટે ! મૈં ઈન્કે ખિલાફ ઝમીનકે નીચેસે લળતા રહા હૂં.

અલ્લાહ તુઝે અપની રહમતમેં રખ્ખે ઈબ્ને હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, અલ્લાહ તુમ્હારે સાથ હે. મૈંને યહ ભી દેખ લિયા હે કે હમ દરિયા પાર નહીં કર સકતે.

અલ્લાહકા નામ લે ઈબ્ને વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, મુઝે ઉમ્મીદ હે હમ ઉન્કી સફેં ઈસ તરહ દરહમ બરહમ કર દેંગે કે હમેં ઉન્કે પેહલૂઓંસે આગે નિકલને ઔર પીછેસે ઈન પર આનેકા મૌકા મિલ જાએગા. મેરે સવાર ટિક કર લળનેવાલે નહીં. ઉન્હેં આગે ધકેલનેકી ઝરૂરત નહીં.

મુશ્કીલ યહ પેશ આએગી કે ઉન્હેં પીછે કિસ તરહ લાયા જાએ. ફારસિયોંકો દેખ કર તો યહ શોલે બન જાતે હૈં. ઉન્હોંને ફારસિયોંકે હાથોં બહુત ઝખ્મ ખાએ હૈં. ઈબ્ને વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! તુમ જાન્તે હો ઉન્હોંને કિસ કિસ્મકી ગુલામી દેખી હે. ફારસકે ઈન આતીશ પરસ્તોંને ઈસ ઈલાકેકે મુસલમાનોકો ઈન્સાનોકી તરહ ઝિંદા રહનેકે હકસે મહરૂમ કર રખ્ખા થા.

હમ ઝરતુશ્તકી ઉસ આગકો સર્દ કર દેંગે ઇબ્ને હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ, જિસ્કી યહ ઈબાદત કરતે હૈં. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા. યહ ખુદ માનેંગે કે ઈબાદતકે લાઈક એક અલ્લાહ હે જિસ્કી રાહમેં હમ અપની જાને કુર્બાન કરને આએ હૈં.... આઓ, મૈં ઝિયાદા ઈન્તિઝાર નહીં કરના ચાહતા. યહ જિસ તરહ રૂકે હૂએ હૈં, ઈસ્સે પતા ચલ્તા હે કે મોહતાત હે ઔર ઈન પર હમારી ધાક બેઠી હૂઈ હે...તુમ અપને

સવારોંકે સાથ કલ્બમેં રહો.

મુઅર્રિખોંને લિખ્ખા હે કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને બહુત સોચા કે કિસી તરહ ઉન્હેં ચાલેં ચલનેકા મૌકા મિલ જાએ. લેકિન ઈરાનિયોંકા સાલાર કારિન બિન કરિયાનુસ દાનિશ મંદ આદમી થા. ઉસે પતા ચલ ગયા થા કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કિસ તરહ લળતે હેં. કારિનને અપને શિકસ્ત ખુર્દા સાલારોં કબાજ ઓર અનુશ્જાનકો પેહલૂઓં પર રખ્ખા ઓર અપને લશ્કરકો આગે લે આયા. ઉસ લશ્કરકી અપની હી શાન થી. પતા ચલ્તા થા કે કિસી શહનશાહકી ફોજ હે. ઉન્કે કદમોંકે નીચે ઝમીન હિલ્તી થી.

ઈધર યષ્રિબકે સરફરોશ થે. ઝાહિરી તૌર પર ઉન્કી કોઈ શાન નહીં થી. ઈરાનિયોંકે મુકાબલેમેં મુસલમાનોકે હથિયાર ભી કમતર લગતે થે. લિબાસ ભી યૂં હીસે થે ઓર ઉન્કી તઅદાદ ઈરાનિયોંકે મુકાબલેમેં બહુત થોળી થી. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપની ફૌજકો આગે બળનેકા હુકમ દિયા તો હઝારોં કદમોંકી ધમક ઓર ઘોળોંકે ટાપોંકે સાથ કલિમએ તય્યબાકા વિર્દ કોઈ ઓર હી તઅષ્ષૂર પૈદા કર રહા થા. યહ ફૌજ થકી હૂઈ થી. ઝરતુશ્ત તાઝા દમ થે.

દોનોં ફૌજોંકે દરમિયાન થોળાસા ફાસલા રહ ગયા તો ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપની ફૌજકો રોક લિયા. મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપને સવાર દસ્તેકે સાથ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે પીછે થે. દાએં ઓર બાએં પેહલૂઓં પર મુકર્રર કિએ હૂએ દો સાલાર આસિમ બિન અમ્ર ઓર અદી બિન હાતિમ થે.

★

ઉસ દૌરકી જંગોકે દસ્તુરકે મુતાબિક ઝરતુશ્તોંકા સાલાર કારિન આગે આયા. ઓર ઉસ્ને મુસલમાનોકો ઈન્ફિરાદી મુકાબલેકે લિએ લલકારા.

મદીનાકા કોઈ શુતર બાન મેરે મુકાબલેમેં આ સકતા હે ? ઉસ્ને દોનોં ફૌજોંકે દરમિયાન આ કર ઓર લલકાર કર કહા, મેરે મુકાબલેમેં આનેવાલા યહ સોચ કર આએ કે મેં શહનશાહે ફારસકા સિપેહ સાલાર હૂં.

„મેં હૂં તેરે મુકાબલેમેં આનેવાલા! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપના ઘોળા આગે બળ્હાયા ઓર લલકારે....કારિન આ ! ઓર અપને

સાલાર હરમુઝકે કત્લકા ઈન્તિકામ લે. મૈં હૂં ઉસ્કા કાતિલ.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અભી કારિનસે કુછ દૂર હી થે કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે અકબસે એક ઘોળા આયા ઔર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે કરીબસે ગુઝર ગયા.

પીછે રહો, ઈબ્ને વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! યહ ઘૂળ સવાર લલ્કારા. આતિશ પરસ્તોંકા યહ સાલાર મેરા શિકાર હૈ.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને દેખા. વહ એક મુસલમાન સવાર મુઅકિલ બિન આ'શી થે. વહ પહલવાની ઔર તેગઝનીમેં મહારત ઔર શોહરત રખતે થે. યહ ડિસીપ્લીનકે ખિલાફ થા કે કોઈ સિપાહી યા સવાર અપને સાલાર પર બરતરી હાસિલ કરનેકી કોશિશ કરતા. લેકિન યહ વક્ત ઐસા થા કે બંદા વ સાહીબ ઔર મોહતાઝ વ ગની એક હો ગએ થે. સિપાહી ઔર સવાર જંગકા મકસદ સમઝતે થે. જો જઝબા સિપાહિયોંમેં થા વહી સાલારોંમેં થા. મુઅકિલ બિન આ'શી યહ બર્દાશ્ત ન કર સકે કે ઉસ્કે સાલાર એક આતિશ પરસ્તકે હાથોં ઘાયલ હો.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપની સિપાહકે જઝબેકો સમઝતે થે. વહ રૂક ગએ. ઉન્હોંને અપને ઈસ સવારકે જઝબેકો મારનેકી કોશિશ ન કી.

મુઅકિલકે ઘોળેકી રફતાર તેઝ થી. ઘોળા ઈરાનિયોંકે સાલાર કારિન બિન કરિયાનુસસે આગે નિકલ ગએ. મુઅકિલને આગે જા કર ઘોળેકો મોળા ઔર કારિનકો લલ્કારા. કારિનને પેહલે હી તલ્વાર અપને હાથમેં લે રખ્ખી થી. ઉસ્કે સર પર ઝંજિરોંવાલા ખોદ થા ઔર ઉસ્કા ઉપરકા ધળ જિરહમેં થા ઉસ્કી ટાંગો પર મોટે ચમળેકે ખોલ ચળે હૂએ થે. ઉસ્કે ચહરે પર ઈન્તિકામકે તઅષ્ષુરાતકે બજાએ તકબ્બુર થા જૈસે લોહે ઔર મોટે ચમળેકા યહ લિબાસ ઉસે મુસલમાનકી તલ્વાર સે બચા લેગા.

કારિનને અપને ઘોળેકી બાગકો ઝટકા દિયા. દોનોંકે ઘોળે એક દૂસ્રેકે ઈર્દ ગિર્દ એક દો ચક્કર લગા કર આમને સામને આ ગએ. એ આગકે પૂજનેવાલે ! મુઅકિલને બળી બુલંદ આવાઝસે કહા, મૈં સિપાહી હૂં સાલાર નહીં હૂં.

કારિન બિન કરિયાનુસકે ચેહરે પર રઉનતકે આષાર ઔર ઝિયાદા

નુમાયા હો ગએ. દોનોં ઘોળે એક દૂસ્રેકી તરફ બળે. ઉન્કે સવારોંકી તલ્વારેં બુલંદ હૂઈ. પહલે વારમેં તલ્વારેં એક દૂસ્રીસે ટકરાઈ ઔર દોનોં સવાર પીછે હટ ગએ.ઘોળે એક બાર ફિર એક દૂસ્રેકી તરફ આએ તલ્વારેં એક બાર ફિર હવામેં ટકરાઈ. ઉસ્કે બા'દ પીછે ઘોળે હટ હટ ઔર ઘૂમ ઘૂમ કર એક દૂસ્રેકી તરફ આએ. દોનોં સવાર એક દૂસ્રે પર વાર કરતે રહે. આખરી બાર કારિનને તલ્વાર બુલંદ કી. મુઅકિલને વાર રોકનેકે બજાએ ઉસ્કી બગલકો નંગા દેખા તો તલ્વાર બર્છીકી તરહ ઉસ્કી બગલમેં ઈત્ની ઝોરસે મારી કે તલ્વાર કારિનકે જિસ્મમેં દૂર તક ઉતર ગઈ. કારિનકે ઉસી હાથમેં તલ્વાર થી જો ઉસ્કે હાથસે છૂટ ગઈ. કારિન ઘોળે પર એક તરફ ઝુકા. મુઅકિલને અબ ઉસ્કી ગર્દન દેખ લી જિસ્સે કારિનકે આહની ખોદકી ઝંજિરેં હટ કર નીચેકો લટક આઈ થી. મુઅકિલને પૂરી તાકતસે ગર્દન પર ઐસા વાર કિયા કે તકબ્બુર ઔર રઉનતસે અકળી હૂઈ ગર્દન સાફ કટ ગઈ. મુસલમાનોંકે લશ્કરસે દાદ વ તહસીન ઔર અલ્લાહુ અકબરકે નારેં રઅદકી તરહ કળકને લગે.

કારિન બિન કરિયાનુસકા સર ઝમીન પર પળા થા. ઉસ્કે ઝંજિરોંવાલેં ખોદકે નીચે ઉસ્કી હેષિયતકે મુતાબિક એક લાખ દિરહમકે હીરોંવાલી ટોપી થી. ઐસી હી ટોપી હરમુઝકે સર પર થી. કારિનકા બાકી ધળ ઘોળેસે લુળક ગયા લેકિન ઉસ્કા એક પાંવ રિકાબમેં ફંસ ગયા. મુઅકિલને કારિનકે ઘોળેકો હુડ મારા. ઘોળા કારિનકે જિસ્મકો ઘસીટતા દોનોં ફોજોકે દરમિયાન બે લગામ દોળને લગા. ઈરાનિયોંકે લશ્કર પર મૌતકા સન્નાટા તારી થા.

★

આતિશ પરસ્તોંકી સફોંસે દો ઘોળે આગે આએ.

કોન હે હમારે મુકાબલેમેં આનેવાલા ! ઉન દોમેંસે એક ઘૂળ સવાર લલકારા, હમ અપને સિપાહ સાલારકે ખૂનકા ઈન્તિકામ લેંગે.

મેં અકેલા દોનોંકે લિએ કાફી હૂં, ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને દુશ્મનકી લલકારકા જવાબ દિયા ઔર એળ લગાઈ.

ઉન્હેં લલકારને વાલેં દોનોં ઈરાની સાલાર કબાઝ ઔર અનુશ્જાન થે.

અચાનક ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે અકબસે દો ઘોળે આએ જો ઉન્કે દાએં બાએંસે આગે નિકલ ગએ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા

અન્હુકી એકકી લલકાર સુનાઈ દી. પીછે રહો વલીદકે બેટે ! ઉન દોનોં સાલારોંને હમારે હાથ દેખે હૂએ હૈં.

અબ હમ ઉન્હેં ભાગ નિકલનેકી મોહલત નહીં દેંગે, ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે લશ્કરકે દૂસ્રે સવારને કહા.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને દેખા. યહ દોનોં સવાર જો ઉન્કે કરીબસે ગુઝર કર દુશ્મનકે મુકાબલેમેં ચલે ગએ થે, ઉસીકે લશ્કરકે દાએં ઔર બાએંકે પહલૂઓંકે સાલાર આસિમ બિન અમ્ર ઔર અદી બિન હાતિમ થે. ઉન દોનોંને ચમળોંકા લિબાસ ઝેબેતન કર રખા થા ઔર વહ જિન્કે મુકાબલેમેં ગએ થે વહ સર સે પાંવ તક લોહેમેં ડૂબે હૂએ થે. મુસલમાન સાલારોંકો અપને અલ્લાહ પર ભરોસા થા ઔર આતિશ પરસ્ત ઉસ ઝિરહ પર યકીન રખતે થે જો ઉન્હોંને પહન રખ્ખી થી. ઉન્હેં મા'લૂમ ન થા કે તલ્વારકે વારકો આહન(લોહા) નહીં, અકીદા રોકા કરતા હૈ.

દોનોં તરફ તજરૂબાકાર સાલાર થે જો તેગઝનીકી મહારત રખતે થે. ઉન્કી તલ્વારેં ટકરાને લગી. મુસલમાનોંકી તલ્વારેં આતીશ પરસ્તોંકી ઝિરહકો કાટનેસે કાસિર થી ઈસ લિએ વહ મોહતાત હો કર વાર કરતે થે તાકે તલ્વારોંકી ધારકો નુકસાન ન પહુંચે. આસિમ ઔર અદી ઈસ તાકમેં થે કે દુશ્મનકા કોઈ નાઝુક ઔર ગૈર મહફૂઝ જિસ્મકા હિસ્સા સામને આએ તો વહ મુઅકિલકી તરહ વાર કરેં. આખિર ઉન દોનોંને બારી બારી મુઅકિલકી હી તરહ અપને અપને દુશ્મનકે કરીબ જા કર ઉન્હેં મૌકા દિયા કે વહ ઉપરસે તલ્વારકા વાર કરેં. આતિશ પરસ્તોંકે દોનોં સાલારોંને વહી ગલતી કી જો કારિનને કી થી. ઉન્હોંને બાઝૂ ઉપર કિએ ઔર તલ્વારેં ઉન્કી બગલોંમેં દાખિલ હો ગઈ ઔર દોનોંકી તલ્વારેં ગિર પળી.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને જબ દેખા કે જરતુશ્તોંકા સિપેહ સાલાર મારા ગયા ઔર ઉસ્કે બા'દ ઉસ્કે દોનોં સાલાર ભી જિન્હેં અપને લશ્કરકો મુનઝ્ઝમ તરીકેસે લળાના થા, મારે ગએ હૈં તો ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપને લશ્કરકો હમ્લેકા હુકમ દે દિયા.

ઈરાનિયોંકે લશ્કરમેં વહ સિપાહી ભી સામિલ થે જો અપને દિલો પર મુસલમાનોંકી દેહશત લિએ હૂએ જંગે સલાસિલસે ભાગે થે. અબ ઉન્હોંને અપને તીન સાલારોંકો મરતે દેખા તો ઉન્કી દેહશતમેં ઈઝાફા હો ગયા.

ઉન્હોંને યહ દહશત અપને સારે લશ્કર પર તારી કર દી. લશ્કરકા હોસલા તો પહલે હી મજરૂહ હો ચુકા થા. યહ લશ્કર મુકાબલેકે લિએ બહરેહાલ તય્યાર હો ગયા. ઈરાનિયોંકો યહ ફાઈદા હાષિલ થા કે ઉન્કે પીછે દરિયા થા જિસ્ને ઉન્કે અકબકો મહફૂઝ રખ્ખા હુવા થા. ઉસ દરિયાકા દૂસ્રા ફાઈદા ઉન્હેં યહ નઝર આ રહા થા કે ઉસ્મેં બળી કશ્તિયાં બંધી હૂઈ થી જો લશ્કરકે સાથ આઈ થી. પસ્પા હોનેકે લિએ ઉન કશ્તિયોંને ઉન્કે કામ આના થા. ઉન્હેં યહ ડર ભી ન થા કે મુસલમાન તઆકુબમેં આ સકેંગે.

★

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે હમ્લેકા અંદાઝ હલ્લા બોલનેવાલા યા અંધાધુંધ ટૂટ પળનેવાલા નહીં થા. ઉન્હોંને એક હી બાર અપને તમામ દસ્તે જંગમેં ન જોંક દિએ. ઉન્હોંને કલ્બકે દસ્તોંકો બારી બારી આગે ભેજા ઔર ઉન્હેં હિદાયત યહ દી કે વહ દુશ્મનકી સફોંકે અંદર ન જાએ બલ્કે દુશ્મનકો અપને સાથ આગે લાનેકીકોશિશ કરેં.

ઉસ્કે સાથ સાથ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ પહલૂઓંકો ઈસ તરહ ફેલાતે ચલે ગએ કે વહ દુશ્મન પર પહલૂઓંસે હમ્લા કર સકે. દુશ્મનકે સિપાહ સાલાર ઔર દો સાલારોંકી લાશેં ઘોળોંકે સુમ્મો(ખુરોં) તલે કુચલી મસલી ગઈ થી. યહ ફારસકી શહનશાહીકા ગુરૂર થા જો મુસલમાનોંકે ઘોળોં તલે કુચલા જા રહા થા. ઈસ સૂરતેહાલમેં આતિશ પરસ્તોંકે હોસલે મર સકતે થે, બેદાર નહીં હો સકતે થે. મુસલમાનોંકે નારે ઔર ઉન્કી લલકાર ઉન્કે પાંવ ઉખાળ રહી થી.

જરતુશ્તકે પૂજારિયોં ! અલ્લાહકો માનો.

હમ હે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે શૈદાઈ.

ઔર અલ્લાહુ અકબરકે નારોંસે ફિઝા કાંપ રહી થી.

જોશ વ ખરોશ તો મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે સવારોંકા થા હી, ઉન્કી લલકાર અલગ થલગ થી.

અપને ગુલામોંકી ઝર્બ દેખો.

આજ ઝાલિમોંસે ખૂનકા હિસાબ લેંગે.

બુલાઓ ઉર્દશેરકો.

"જરતુશ્તકો આવાઝ દો."

ઈરાની સિપાહકે હોસલે જવાબ દેને લગે. ઉન્કી દૂસ્રી કમઝોરીને ઉન્કે જિસ્મ તોળ દિએ. યહ કમઝોરી ઉન્કે હથિયારોંકા ઔર ઝિરહકા બોજ થા વહ થકન મહસૂસ કરને લગે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને જો અપની સિપાહકે સાથ સિપાહિયોંકી તરહ લળ રહે થે, ભાંપ લિયા કે આતિશ પરસ્ત ઢીલે પળતે જા રહે હે. ઉન્હોંને જિસ શિદ્દતસે મુકાબલે ઔર જવાબી હમ્લોંકા આગાઝ કિયા થા, ઉસ શિદ્દતમેં નુમાયા કમી નઝર આને લગી. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપને કાસિદ પહલૂઓંકે સાલારોં, આસિમ ઔર અદીકી તરફ ઈસ હુકમકે સાથ દોળા દિએ કે અપને અપને પહલૂઓંકો ઔર બાહર લે જાકે બયક વક્ત દુશ્મનકે પહલૂઓં પર હમ્લા કરેં.

ઉસ્કે સાથ હી ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કલ્બકે પીછે રખ્ખે હૂએ મહફૂઝાકે દસ્તેકો દુશ્મનકે કલ્બ પર હમ્લેકા હુકમ દે દિયા. ઉન દસ્તોંકો જો પહલે મોજ દર મોજકે અંદાઝસે હમ્લે કર રહે થે, ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને પીછે હટા લિયા તાકે વહ જોશ વ ખરોશમેં ઐસી થકન મેહસૂસ ન કરને લગે જો ઉન્કી બર્દાશ્તસે બાહર હો જાએ.

ઈરાની લશ્કર મુસલમાનોંકે નએ હમ્લોંકી તાબ ન લા સકા. ઉન્કા જાની નુકસાન બહુત હો ચુકા થા. અબ વહ બિખરને લગે. મુસલમાનોંને દેખા કે પીછે દો ઈરાની સિપાહી થે વહ દરિયાકી તરફ ભાગે જા રહે થે. ઉસ વક્ત મુસલમાનોંકો વહ કશ્તિયાં દિખાઈ દી જો સેંકળોંકી તઅદાદમેં દરિયાકે કિનારે બંધી થી.

કશ્તિયાં તોળ દો, એક મુસલમાનકી લલકાર સુનાઈ દી.

જબ યહ લલકાર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ તક પહુંચી તો ઉન્હોંને દાએં બાએં કાસિદ ઈસ હુકમકે સાથ દોળા દિએ કે દુશ્મનકે અકબમેં જાનેકી કોશિશ કરો ઔર ઉસ્કી કશ્તિયાં તોળ દો ! ઉન પર કબ્ઝા કર લો. કબ્ઝા કર લેનેકી સૂરતમેં યહ કશ્તિયાં ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે લશ્કરકે કામ આ સકતી થી. ઉન્હેં ભી દરિયા પાર કરના થા.

જબ યહ હુકમ સાલારોં તક ઔર સાલારોંસે સિપાહિયોં તક પહુંચા તો યહી એક લલકાર બુલંદ હોને લગી, કશ્તિયોં તક પહુંચે.... કશ્તિયાં બેકાર કર દો. કશ્તિયાં પકળ લો.

ઈસ લલકારને આતિશ પરસ્તોંકા રહા સહા દમ ખમ ભી તોળ દિયા. ઝિંદા ભાગ નિકલનેકા ઝરીઆ યહી કશ્તિયાં થી જો મુસલમાનોંને દેખ લી થી. ઈરાનિયોંને લળાઈસે મુંહ મોળ કર કશ્તિયોંકા રૂખ કિયા. વહ એક દૂસ્રેસે પહલે કશ્તિયોંમેં સવાર હોનેકે લિએ ધક્કમ પીલ કરને લગે. ઉન્કી હાલત ડરી હૂઈ ભેળોંકી માનિંદ હો ગઈ જો એક દૂસ્રીકી આળમેં છિપનેકી કોશિશ કિયા કરતી હે. ઈરાની સિપાહિયોંને કશ્તિયોં પર સવાર હોનેકે લિએ ઘોળે છોળ દિએ, હાલાંકે કશ્તિયાં ઈત્ની બળી થી કે ઉન પર ઘોળે ભી લે જાએ જા સકતે થે.

યહ થા વહ મૌકા જબ મુજાહિદીને ઈસ્લામકે હાથોં આતિશ પરસ્તોંકા કત્લે આમ શુરૂઅ હો ગયા. વહ કશ્તિયોંમેં સવાર હોનેકી કોશિશમેં કટ રહે થે. ઉન્મેંસે જો કશ્તિયોંમેં સવાર હો ગએ ઔર રસ્સે ખોલ કર કશ્તિયાં કિનારેસે હટા લે ગએ, ઉન્મેં ઝિયાદાતર મુસલમાનોંકે તીરોંકા નિશાના બન ગએ. ફિર ભી કુછ ખુશનસીબ થે જો બચ કર નિકલ ગએ.

તકરીબન્ તમામ મુઅર્રિખોંને લિખ્ખા હે કે ઈસ માર્કેમેં તીસ હઝાર ઈરાની ફૌજી મારે ગએ. ઝખ્મિયોંકી તઅદાદ કિસીને નહીં લિખ્ખી. તસવ્વૂર કિયા જા સકતા હે કે જહાં ઈત્ની અમ્વાત હૂઈ વહાં ઝખ્મિયોંકી તઅદાદ અમ્વાતકે હી લગભગ હોગી. ઈસ્કા મતલબ યહ થા કે શહનશાહે ફારસકી ઉસ જંગી કુવ્વતકા બૂત ટૂટ ગયા થા જિસે નાકાબિલે તસ્ખીર સમજા જાતા થા.

અલ્લાહકી તલ્વારને કિસ્રાકી તાકત ઔર ગુરૂર પર ઝર્બેકારી લગાઈ થી. જિસ્ને મદાઈનમેં કિસ્રાકે ઈવાનોંકો હિલા ડાલા થા.

દરિયાએ મુઅકિલકે કિનારે ખૂનમેં ડૂબ ગએ થે. મૈદાને જંગકા મંઝર બળા હી ભયાનક થા. દૂર દૂર તક લાશેં ઔર તળપતે ઝખ્મી નઝર આતે થે. ઝખ્મી ઘોળદોળતે ફિરતે ઓર ઝખ્મિયોંકો રોંદતે ફિર રહે થે. મુજાહિદીને ઈસ્લામ અપને ઝખ્મી સાથિયોંકો ઔર શહીદોંકી લાશોંકો ઉઠા રહે થે. મૈદાન ખૂનસે લાલ હો ગયા થા.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ એક બુલંદ જગહ પર ખળે મૈદાને જંગકો દેખ રહે થે. એક તરફસે એક ઘૂળ સવાર ઘોળેકો સરપટ દોળાતા આયા. ઉસ્ને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે કરીબ આ કર ઘોળા

રોકા. વહ મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ થે ઘોળા ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે ઘોળેકે પહલૂકે સાથ કરકે મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઘોળે પર હી ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે બગલ ગીર હો ગએ.

ઈબ્ને વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ! મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને જઝબાતસે લરઝતી હૂઈ આવાઝમેં કહા, મેંને આજ મઝલૂમ મુસલમાનોંકે ખૂનકા ઈન્તિકામ લે લિયા હે.

અભી નહીં ઈબ્ને હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને બળે સંજીદા લેહજેમેં કહા, અભી તો ઈબ્તિદા હે. હમારે લિએ અસલ ખત્રા અબ શુરૂઅ હુવા હે. ક્યા તુમ્ને ઉન કશ્તિયોંકી તઅદાદ નહીં દેખી ? ક્યા તુમ્ને નહીં દેખા કે યહ કશ્તિયાં કિત્ની બળી ઔર કિત્ની મઝબૂત થી ? ઔર તુમ્ને યહ ભી દેખા હોગા કે ફારસિયોંકે પાસ સાઝો સામાન ઈસ કદર ઝિયાદા હે. ઉન્કે વસાઈલ બળે વસીઅ હેં. હમ અપને વતનસે બહુત દૂર આ ગએ હેં. હમેં અબ ઉન્હીસે હથિયાર ઔર રસદ છીન કર અપની ઝરૂરત પૂરી કરની હે. યહ કામ આસાન નહીં ઈબ્ને હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! ઔર મેરે લિએ યહ ભી આસાન નહીં કે મેં ઉન દુશ્વારિયોં ઔર મેહરૂમિયોંસે ગબરા કર યહીંસે વાપસ ચલા જાઉં.

હમ વાપસ નહીં જાએંગે ઈબ્ને વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને પુરઅઝમ લહજેમેં કહા, હમેં કિસ્રાકે ઈવાનોંકી ઈંટસે ઈંટ બજાની હે. હમેં આતિશ પરસ્તોં પર યહ ષાબિત કરના હે કે ઝૂટે ખુદા કિસીકી દસ્તગીરી નહીં કર સકતે.

★

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપને સાલારોંકો બુલાયા. ઈસ્સે પેહલે વહ માલે ગનીમત ઈકટ્ટા કરનેકા હુકમ દે ચુકે થે.

હમારી મુશ્કિલાત અબ શુરૂઅ હૂઈ હે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપને સાલારોંસે કહા, હમ ઈસ વક્ત દુશ્મનકી સરઝમીન પર ખળે હેં. યહાંકે દરખ્ત ઔર યહાંકે પત્થર ઔર ઈસ મિટ્ટીકા ઝર્રહ ઝર્રહ હમારા દુશ્મન હે. યહાંકે લોગ હમારે લિએ અજનબી હે. ઈન લોગોં પર

ફારસકી શહનશાહીકી દહશત તારી હે. યહ લોગ ઉર્દશેરકો ફિરઓન સમઝતે હે. યહ બળી મુશ્કિલસે માનેંગે કે કોઈ ઐસી તાકત ભી હે જિસ્ને ફારસકી શહનશાહીકા બુત તોળ ડાલા હે.

મેરે રફીકોં ! યહાંકે લોગોંકો અપને સાથ મિલાએ બગૈર હમ યહાં એક કદમ ભી નહીં ચલ સકતે. હમ કિસીસે તઆવુનકી ભીખ નહીં માગેંગે. હમ મુહબ્બતસે ઉન્કે દિલ મોહ લેનેકી કોશિશ કરેંગે ઔર જિસ પર હમેં જરાસા ભી શક હોગા કે વહ ઝાહિરી તોર પર યા દરેપર્દા નુકસાન પહુંચાનેકી કોશિશ કર રહા હે ઈસે હમ ઝિંદા રહનેકે હકસે મેહરૂમ કર દેંગે. હમ ઉન લોગોંકો ગુલામ બનાને નહીં આએ. હમ ઉન્હેં ગુલામી સે ઔર બાતિલકે અકીદોં સે નજાત દિલાને આએ હે. જો ઈલાકે હમને લે લિએ હેં ઉન્કે ઈન્તિઝામી ઉમુરકી તરફ ફૌરી તવજ્જુહ દેની હે. યહાં મુસલમાન ભી આબાદ હેં. વહ યકીનન હમારા સાથ દેંગે લેકિન મેરે દોસ્તોં કિસી પર સિર્ફ ઈસ લિએ એતિમાદ ન કર લેના કે વહ મુસલમાન હે. ગુલામી ઈત્ની બુરી ચીઝ હે કે ઈન્સાનોંકી ફિત્રત બદલ ડાલતી હે....

યહાંકે મુસલમાનોંકો એતિમાદમેં લે કર ઉન્સે મા'લૂમ કરના હે કે શહનશાહે ફારસકે હામી કોન કોન હે. ઉન્કી છાન બીન કરકે ઉન્કે દરજે મુકર્રર કરને હે. જિસ પર ઝરાસા ભી શક હો ઉસે ગિરફતાર કર લો ઔર જો ગૈરમુસ્લિમ સચ્ચે દિલસે હમારે સાથ તઅવ્વુન કરના ચાહતા હે ઉસે ઈસ્લામકી દઅવત દો... મેં મુખ્તલિફ શોઅબે કાઈમ કર રહા હૂં.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને મફતુહા ઈલાકોંકે બાશિંદોં પર સબસે ઝિયાદા તવજ્જુહ દી. ઉન્હોંને ઐલાન કિયા કે જો ગૈરમુસ્લિમ બાશિંદે મુસલમાનોંકી ઈતાઅત કબૂલ કર લેંગે ઉન્સે જિઝયહ વસૂલ કિયા જાએગા ઔર મુસલમાન ઉન્હેં અપની પનાહમેં સમઝેંગે. ઉન્કી ઝરૂરિયાત ઔર ઉન્કે જાન વ માલકા તહફ્ફુઝ મુસલમાનોંકી ઝિમ્મેદારી હોગી.

ઈસ ઐલાનકે સાથ હી બેશતર બાશિંદે મુસલમાનોંકી પનાહમેં આ ગએ. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઈસ ઈલાકેસે જિઝયહ ઔર મેહસૂલાત વગૈરહ જમા કરનેકે લિએ એક શોઅબા કાઈમ કર દિયા જિસ્કા નિગરહ સુવેદ બિન મુકરિનકો મુકર્રર કિયા ગયા. દૂસ્રા શોઅબા જિસ્કી સબસે ઝિયાદા ઝરૂરત થી વહ જાસૂસીકા શોઅબા થા. અબ બૌકાઈદા ઔર

માહિરાના જાસૂસીકી ઝરૂરત થી. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉસી વક્ત અપને જાસૂસ જો ઉસી ઈલાકેકે રહનેવાલે મુસલમાન થે, દરિયાએ ફુરાતકે પાર ભેજ દિએ.

જબ માલે ગનીમત જમા હો ગયા તો દેખા કે યહ જંગે સલાસિલકી નિસ્બત ખાસા ઝિયાદા થા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉસકે પાંચ હિસ્સે કિએ. ચાર અપની સિપાહમેં તકસીમ કરકે પાંચવાં હિસ્સા મદીના ભેજ દિયા.

મુઅર્રિખ લિખતે હેં કે ઈસ્સે પેહલે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ઈત્ના સંજીદા ઓર ઈત્ના મુફક્કિર કભી નહીં દેખા ગયા થા જિત્ના વહ અબ થે.

******

મઈ ૬૩૩ ઈસ્વીકે પહલે હફતેમેં જો માહે સફર ૧૨ હિજરીકા તીસ્રા હફતા થા, જરતુશ્તકે પુજારિયોંકે લિએ દરિયાએ ફુરાતકા સર સબ્ઝ વ શાદાબ ખિત્તા જહન્નમ બન ગયા થા.

કિસ કદર નાઝ થા ઉન્હેં અપની જંગી તાકત પર, અપની શાન વ શૌકત પર, અપને ઘોડોં ઔર હાથિયોં પર. વહ તો ફિરઓનોંકે હમ પિલ્લા હોનેકા દઅવા કરને લગે થે ઔર કિસ્રા દહશતકી અલામત બનતા જા રહા થા. દજલા ઔર ફુરાતકે સંગમકે વસીઅ ઈલાકેમેં ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ જિન્હેં રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને અલ્લાહકી તલ્વારકા ખિતાબ દિયા થા. ફારસકે જરતુશ્તોંકો બહુત બુરી શિકસ્તેં દી થી ઔર ઉન્કે હરમુઝ, કારિન બિન કરિયાનુસ, અનુશજાન ઔર કબાઝ જૈસે સાલારોંકો મૌતકે ઘાટ ઉતાર દિયા થા કિસ્રા ઉર્દશેરને અભી શિકસ્ત તસ્લીમ નહીં કી થી. ઉસ્કે પાસ અભી બે પનાહ ફૌજ મૌજૂદ થી ઔર મદીનાકે મુજાહિદીનકો વહ અબ ભી બદ્દૂ ઔર સેહરાઈ લુટેરે કહતા થા.

ઉસ્ને શિકસ્ત તસ્લીમ તો નહીં કી થી લેકિન શિકસ્ત ઔર અપને નામવર સાલારોંકી મુસલમાનોંકે હાથોં મૌતકા જો ઉસે સદમા હુઆ થા, ઉસે વહ છુપા નહીં સકા થા. હરમુઝકી મૌતકી ઈત્તિલાઅ પર વહ અપને દિલ પર હાથ રખ કર દોહરા હો ગયા થા. ઉસ્ને સંભલનેકી બહુત કોશિશ કી થી લેકિન ઉસે મર્ઝકા આગાઝ હો ચુકા થા જિસ્ને ઉસે બિસ્તર પર ગિરા દિયા થા. મુઅર્રિખોંને ઈસ મર્ઝકો સદમેંકા અષર લિખ્ખા હે.

ક્યા મેરે લિએ શિકસ્ત ઔર પસ્પાઈકે સિવા અબ કોઈ ખબર નહીં રહ ગઈ? ઉસ્ને બિસ્તરમેં ઉઠ કર બેઠતે હૂએ ગરજ કર કહા, ક્યા મદીનાકે મુસલમાન જિન્નાત હે ? ક્યા વહ કિસીકો નઝર નહીં આતે ? ઔર વાર કર જાતે હૈં.

તબીબ, ઉર્દશેરકી મંઝૂરે નઝર દો જવાં સાલ બીવિયાં ઔર ઉસ્કા વઝીર હેરાન પરેશાન ખળે ઉસ કાસિદકો ઘૂર રહે થે જો ઈરાનિયોંકી ફૌજકી એક ઔર શિકસ્ત ઔર પસ્પાઈકી ખબર લાયા થા. ઉસ્કે આનેકી જબ

ઈત્તિલાઅ અંદર આઈ તો તબીબને બાહર જા કરકાસિદસે પૂછા થા કે વહ ક્યા ખબર લાયા હે. કાસિદને ખબર સુનાઈ તો તબીબને ઉસે કહા થા વહ કિસ્રાકો અભી ઐસી બુરી ખબર ન સુનાએ ક્યૂં કે ઉસ્કી તબીયત ઉસ્કી મુતહમ્મિલ નહીં હો સકેંગી લેકિન યહ કાસિદ કોઈ મઅમૂલી સિપાહી નહીં થા કે વહ તબીબકા કહા માન જાતા. વહ પુરાના કમાન્ડર થા. ઉસ્કા ઓહદા સાલારી સે દો હી દરજે કમ થા. ઉસે કિસી સાલારને નહીં ભેજા થા. ઉસે ભેજનેકે લિએ કોઈ સાલાર ઝિંદા નહીં રહા થા.

તબીબકે રોકનેસે વહ ન રૂકા. ઉસ્ને કહા કે ઉસે કિસ્રાકી સિહતકા નહીં ફારસકી શહનશાહી ઔર જરતુશ્તકી અઝમતકા ગમ હે. અગર શહનશાહ ઉર્દશેરકો ઉસ્ને દજલા ઔર ફુરાતકી જંગી કૈફિયતકી પૂરી ઈત્તિલાઅ ન દી તો મુસલમાન મદાઈનકે દરવાઝે પર આ ધમકેંગે. ઉસ્ને તબીબકી ઔર કોઈ બાત ન સુની. અંદર ચલા ગયા ઔર ઉર્દશેરકો બતાયાકે મુસલમાનોંને ફારસકી ફૌજકો બહુત બુરી શિકસ્ત દી હે. ઉર્દશેર લેટા હુવા થા ઉઠ બેઠા. ગુસ્સેસે ઉસ્કે હોંટ ઔર હાથ કાંપ રહે થે.

શહનશાહે ફારસ ! કમાનદારને કહા, મદીનાવાલે જિન્નાત નહીં વહ સબકો નઝર આતે હેં લેકિન....

ક્યા કારિન મર ગયા થા ? ઉર્દશેરને ગુસ્સેસે પૂછા.

હાં શહનશાહ ! કમાનદારને જવાબ દિયા, વહ ઝાતી મુકાબલેમેં મારા ગયા થા. ઉસ્ને દોનોં ફૌજોકી લળાઈ તો દેખી હી નહીં.

મુઝે ઈત્તિલાઅ દી ગઈ થી કે કબાઝ ઔર અનુશ્જાન ભી ઉસ્કે સાથ થે.

વહ ભીકારિનકે અંજામકો પહુંચ ગએ થે. કમાનદારને કહા, વહ કારિનકે કત્લકા ઈન્તિકામ લેના ચાહતે થે. દોનોંને ઈકઠ્ઠા આગે બઢ્હ કર મદીનાકે સાલારોંકો લલકારા ઔર દોનોં મારે ગએ..... શહનશાહે ફારસ ! ક્યા ફારસકી ઈસ અઝીમ શહનશાહીકો ઈસ અંજામ તક પહુંચના હે ?..... નહીં.... નહીં.... ગુસ્તાખીકી મુઆફી ચાહતા હૂં. અગર કિસ્રાને સદમેંસે અપને આપકો યૂં રોગ લગા લિયા તો ક્યા હમ જરતુશ્તકી અઝમતકો મદીનાકે બદૂઓંસે બચા સકેંગે ?

તુમ કોન હો ? ઉર્દશેરને પૂછા.

મેં કમાનદાર હૂં, કમાનદારને જવાબ દિયા. મેં કિસીકા ભેજા હુવા કાસિદ નહીં મેં જરતુશ્તકા જાંનિષાર હૂં.

દરબાનકો બુલાઓ ઉર્દશેરને હુકમ દિયા. તુમ્ને મુઝે નયા હોસલા દિયા હે... મુઝે યહ બતાઓ, ક્યા મુસલમાનોંકી નફરી ઝિયાદા હે ? ક્યા ઉન્કે પાસ ઘોળે ઝિયાદા હે ? ક્યા હે ઉન્કે પાસ ?

દરબાન અંદર આયા ઔર હુકમકે ઈન્તિઝારમેં ઝુક કર દોહરા હો ગયા.

સાલાર અંદરઝગરકો ફૌરન બુલાઓ ઉર્દશેરને દરબાનસે કહા, ઔર કમાનદારસે પૂછા, ક્યા હે ઉન્કે પાસ ?.... બેઠ જાઓ ઔર મુઝે બતાઓ.

હમારે મુકાબલેમેં ઉન્કે પાસ કુછ ભી નહીં કમાનદારને જવાબ દિયા, ઉન્મેં લળનેકા જઝબા હે. મેંને ઉન્કે નારે સુને હે. વહ નારોમેં અપને ખુદા ઔર રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો પુકારતે હેં. મેંને ઉન્મેં અપને મઝહબકા જુનૂન દેખા હે. વહ અપને અકીદેકે બહુત પક્કે હેં ઔર યહી ઉન્કી તાકત હે. હર મૈદાન મેં ઉન્કી તઅદાદ થોળી હે.

ઠહર જાઓ ઉર્દશેરને કહા, અંદરઝગર આ રહા હે. મુઝે અપને ઈસ સાલાર પર ભરોસા હે. ઉસે બતાઓ કે હમારી ફૌજમેં ક્યા કમઝોરી હે કે ઈત્ની ઝિયાદા તઅદાદમેં હોતે હૂએ ભાગ આતી હે.

★

અંદરઝગર ! ઉર્દશેર બિસ્તર પર નિમ દરાઝ થા. અપને ઔર એક નામવર સાલારસે કહને લગા, ક્યા તુમ્ને સુના નહીં કે કારિન બિન કરિયાનુસ ભી મારા ગયા હે ? કબાઝ ભી મારા ગયા ઔર અનુશ્જાન ભી મારા ગયા હે.

અંદરઝગરકી આંખે ઠહર ગઈ જૈસે હેરતને ઉસ પર સકતા તારી કર દિયા હો.

ઉસે બતાઓ કમાનદાર ! ઉર્દશેરને કમાનદારસે કહા, ક્યા મેં ઈન હાલાતમેં ઝિંદા રહ સકૂંગા ?

કમાનદારને સાલાર અંદરઝગરકો તફસીલસે બતાયા કે મુસલમાનોંને ઉન્હેં દરિયાએ મુઅકિલકે કિનારે કિસ તરહ શિકસ્ત દી હે ઔર યહ ભી તફસીલસે બતાયા કે મદાઈનકી ફૌજ કિસ તરહ ભાગી હે.

અંદરઝગર ! ઉર્દશેરને કહા, હમ અબ એક ઔર શિકસ્તકા ખત્રા મૌલ નહીં લે સકતે, હમેં મુસલમાનોંસે શિકસ્તકા સિર્ફ ઈન્તિકામ નહીં લેના, ઉન્કી લાશેં ફુરાતમેં બહા દેની હે. યહ ઉસી સૂરતમેં મુમ્કિન હે કે તુમ ઝિયાદાસે ઝિયાદા ફૌજ લે કર જાઓ. તુમ ઉસ ઈલાકેસે વાકિફ હો. તુમ બેહતર સમઝતે હો કે મુસલમાનોં કહાં ઘસીટ કર લળના ચાહિએ.

વહ રેગિસ્તાનકે રહનેવાલે હૈં અંદરઝગરને કહા, ઔર વહ રેગિસ્તાનમેં હી લળ સકતે હે. મેં ઉન્હેં સર સબ્ઝ ઔર દલદલી ઈલાકેમેં આને દૂંગા ઔર ઉન પર હમ્લા કરૂંગા. મેરી નઝરમેં વલ્જા મોઝૂ ઈલાકા હે, ઉસ્ને કમાનદારસે પૂછા ઉન્કે ઘૂળ સવાર કૈસે હે.

ઉન્કે સવાર દસ્તે હી ઉન્કી અસલ તાકત હે કમાનદારને કહા, ઉન્કે સવાર બહુત તેઝ ઔર હોશિયાર હૈં. દોળતે ઘોળોંસે ઉન્કે ચલાએ હૂએ તીર ખતા નહીં જાતે. ઉન્કે સવારોંકા હમ્લા બહુત હી તેઝ હોતા હે. વહ જમ કર નહીં લળતે. વહ એક હલ્લા બોલ કર ઈધર ઉધર હો જાતે હૈં.

યહી વહ રાઝ હે જો હમારે સાલાર નહીં સમઝ સકે. અંદરઝગરને અપની રાન પર હાથ માર કર કહા, મુસલમાન આમને સામનેકી જંગ લળ હી નહીં સકતે. હમ ઉન્સે કઈ ગુના ઝિયાદા ફૌજ લે જાએંગે. મેં ઉન્હેં અપની ફૌજકે નીમ દાયરેમેં લે કર મજબૂર કર દૂંગા કે વહ અપની જાન બચાનેકે લિએ આમને સામનેકી લળાઈ લળેં.

અંદરઝગર ઉર્દશેરને કહા, યહાં બેઠ કર મન્સૂબા બના લેના આસાન હે લેકિન દુશ્મનકે સામને જા કર ઉસકે મુતાબિક અમલ કરના બહુત મુશ્કિલ હો જાતા હે. ઈસ કમાનદારને એક બાત બતાઈ હે. ઈસ પર ગોર કરો. યહ કહતા હે કે મુસલમાન અપને મઝહબ ઔર અપને અકીદેકે વફાદાર હે ઔર વહ અપને ખુદા ઔર અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા નામ લે કર લળતે હૈં. ક્યા હમારી ફૌજમેં અપને મઝહબકી વફાદારી હૈં ?.... ઈત્ની નહીં જિત્ની મુસલમાનોંમેં હે.... ઔર ઉસ પર ભી ગોર કરો અંદરઝગર ! મુસલમાન અપને ઈલાકે સે બહુત દૂર આ ગએ હૈં. યહ ઉન્કી કમઝોરી હે. યહાંકે લોગ ઉન્કે ખિલાફ હોંગે.

નહીં શહનશાહ ! કમાનદારને કહા, ફારસકે જિન ઈલાકો પર મુસલમાનોંને કબ્ઝા કર લિયા હે, વહાંકે લોગ ઉન્કે સાથ હો ગએ હે. ઉન્કા

સુલૂક ઐસા હે કે લોગ ઉન્હેં પસંદ કરને લગતે હેં. વહ કત્લ સિર્ફ ઉન્હેં કરતે હેં જિન પર ઉન્હેં કુછ શક હોતા હે.

યહાંકે વહ અરબી લોગ ઉન્કે સાથ નહીં હો સકતે જો ઈસાઈ હેં અંદરઝગરને કહા. મેરે દિલમેં ઉન લોગોંકી જો મુહબ્બત હે ઉસે વહ અચ્છી તરહ જાન્તે હે. મેં ઉન્હેં અપની ફૌજમેં શામિલ કરુંગા. હમ યહાંકે મુસલમાનોં પર ભરોસા નહીં કરતે. યહ હમેશા બાગી રહે હેં. ઉન પર હમેં કળી નઝર રખની પળેગી. ઉન્કી વફાદારિયાં મદીનાવાલોંકે સાથ હે.

ઉન મુસલમાનોંકે સાથ પહલેસે ઝિયાદા બુરા સુલૂક કરો ઉર્દશેરને કહા, ઉન્હેં ઉઠનેકે કાબિલ ન છોળો.

હમ્ને ઉન્હેં મવેશિયોંકા દર્જા દે રખ્ખા હે અંદરઝગરને કહા, ઉન્હેં ભુકા રખ્ખા હે ઉન્કી ખેતિયોંસે હમ ફસલ ઉઠા કર લે આતે હેં ઔર ઉન્હેં સિર્ફ ઈત્ના દેતે હે જિસ પર વહ સિર્ફ ઝિંદા રહ સકતે હે લેકિન વહ ઈસ્લામકા નામ લેનેસે બાઝ નહીં આતે. ભુકે મર જાના પસંદ કરતે હેં લેકિન અપના મઝહબ નહીં છોળતે.

યહી ઉન્કી કુવ્વત હે કમાનદારને કહા, વર્ના એક આદમી દસકા મુકાબલા નહીં કર સકતા. કપળોંમેં મલ્બૂસ આદમી ઝિરહ પોશકો કત્લ નહીં કર સકતા. મુસલમાનોંને યહ કરકે દિખા દિયા હે.

મેં ઉસ કુવ્વતકો કુચલ ડાલૂંગા ઉર્દશેરને બુલંદ આવાઝસે કહા, અંદરઝગર ! અભી ઉન મુસલમાનોંકો છેળના જો હમારી રિઆયા હે. ઉન્હેં ધોકા દો કે હમ ઉન્હેં ચાહતે હેં. પહલે ઉન્કા સફાયા કરો જિન્હોંને હમારી શહનશાહીમેં કદમ રખનેકી જુર્અતકી હે. ઉસ્કે બા'દ હમ ઉન્કા સફાયા કરેંગે જો હમારે સાએમેં સાપોંકી તરહ પલ રહે હેં.

★

ઉસી રોઝ ઉર્દશેરને અપને વઝીર, અંદરઝગર ઔર ઉસ્કે માતેહાત સાલારોંકો બુલાયા ઔર ઉન્હેં કહા કે હોના યહ ચાહિએ થા કે હમ મદીના પર હમ્લા કરતે હે ઔર ઈસ્લામકા વહીં ખાતિમા કર દેતે લેકિન હમ્લા ઉન્હોંને કર દિયા હે ઔર હમારી ફૌજ ઉન્કે આગે ભાગી ભાગી ફિર રહી હે.

સિર્ફ વહ માર્કોમેં હમારે ચાર સાલાર માર લે ગએ હે ઉર્દશેરને કહા,

ઉન ચારોંકો મેં અપની જંગી તાકતકે સુતૂન સમઝતા થા, લેકિન ઉન્કે મર જાનેસે કિસ્રાકી તાકત નહી મર ગઈ. સબ કાન ખોલ કર સુન લો જો સાલાર યા નાઈબ સાલાર શિકસ્ત ખા કર વાપસ આએગા, ઉસે મેં જલ્લાદકે હવાલે કર દૂંગા. ઉસ્કે લિએ યહી બેહતર હોગા કે વહ અપને આપકો ખૂદ હી ખત્મ કર લે યા કિસી ઔર તરફ નિકલ જાએ, ફારસકી સરહદમેં કદમ ન રખ્ખે....

અંદરઝગર ! તુમ મદાઈન ઔર ઈર્દ ગિર્દસે જિસ કદર ફૌજ સાથ લે જાના ચાહો લે જાઓ. સાલાર બહમનકો મૈંને પૈગામ ભેજ દિયા હે કે વહ અપની તમામતર ફૌજકે સાથ ફુરાતકે કિનારે વલ્જાકે મુકામ પર પહુંચ જાએ. તુમ ઉસ્સે જલ્દી વલ્જા પહુંચ જાઓગે. વહાં ખૈમાઝન હો કર બહમનકા ઈન્તિઝાર કરના. જૂં હી વહ આ જાએ દોનોં મિલ કર મુસલમાનોંકો ઘેરેમેં લેનેકીકોશિશ કરના. ઉન્કા કોઈ આદમી ઔર કોઈ એક જાન્વર ભી ઝિંદા ન રહે. ઉન્કી તઅદાદ તુમ્હારે મુકાબલેમેં કુછ ભી નહીં. મેં કોઈ મુસલમાન કૈદી દેખના નહીં ચાહતા. મેં ઉન્કી લાશેં દેખના ચાહતા હૂં. મેં દેખને આઉંગા કે ઉન્કે ઘોળોં ઔર ઊંટોકે મુરદાર ઉન્કી લાશોંકે દરમિયાન પળે હેં. જરતુશ્તકે નામ પર હલફ ઉઠાના હોગા કે ફત્હ હાષિલ કરોગે યા મૌત....

અંદરઝગર દોનોં ફૌજોંકા સિપાહ સાલાર હોગા.... અંદરઝગર ! તુમ્હારે ઝહનમેં કોઈ શક ઔર વસ્વસા નહીં હોના ચાહિએ. યહ ભી સોચ લો કે મુસલમાન ઔર આગે બળ આએં ઔર હમેં એક ઔર શિકસ્ત હૂઈ તો રૂમી ભી હમ પર ચળદોળેંગે.

શહનશાહે ફારસ અબ શિકસ્તકી આવાઝ નહીં સુનેંગે સાલાર અંદરઝગર ને કહા, મુઝે ઈજાઝત દેં કે મેં ઈસાઈયોંકો અપને સાથ લે લૂં. ઈસ્સે મેરી ફૌજમેં બે શુમાર ઈઝાફા હો સકતા હે.

તુમ જો બેહતર સમઝતે હો કરો. ઉર્દશેર ને કહા. લેકિન મેં વક્ત ઝાએઅ કરનેકી ઈજાઝત નહીં દૂંગા. અગર ઈસાઈ તુમ્હારે સાથ વફા કરતે હેં તો ઉન્હેં સાથ લે લો.

★

યહ ઈરાકકા ઈલાકા થા. જહાં ઈસાઈયોંકા એક બહુત બળા કબીલા બક્ર બિન વાઈલ આબાદ થા. યહ લોગ અરબકે રહનેવાલે થે. ઈસ્લામ

ફૈલતા ચલા ગયા ઔર યહ ઈસાઈ જો ઈસ્લામ કબૂલ કરને પર આમાદા નહીં થે, ઈરાકકે ઈસ ઈલાકેમેં ઈકટ્ઠે હોતે રહે. ઔર યહીં આબાદ હો ગએ થે. ઉન્મેં વહ ભી થે જો કિસી વકત ઈરાનિયોંકે ખિલાફ લળે ઔર જંગી કેદી હો ગએ થે. ઈરાનિયોંને ઉન્હેં ઈસ ઈલાકેમેં આબાદ હોનેકે લિએ આઝાદ કર દિયા થા. ઉન્મેં કુછ ઐસે ભી થે જિન્હોંને ઈસ્લામ કબૂલ કર લિયા થા. ઉન્હેં મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ જૈસા કાઈદ મિલ ગયા થા જિસ્ને ઉન્હેં પક્કા મુસલમાન બના દિયા થા. મુસલમાનોં પર તો ઈરાની બેપનાહ ઝુલ્મ વ તશદ્દુદ કરતે થે લેકિન ઈસાઈયોંકે સાથ ઉન્કા રવૈયા કુછ બેહતર થા. મુઅર્રિખોંને લિખ્ખા હે કે ઝરતુશ્તી સાલાર અંદરઝગર હરમુઝકી તરહ ઝાલિમ નહીં થા. મુસલમાનોં પર અગર વહ ઝુલ્મ નહીં કરતા થા તો ઉન્હેં અછ્છા ભી નહીં સમઝતા થા, ઈસાઈયોંકે સાથ ઉસ્કા સુલૂક બહુત અછ્છા થા. ઉસે અબ ઈસાઈયોંકી મદદકી ઝરૂરત મહસૂસ હૂઈ. ઉસ્ને ઉન્કે કબીલે બક્ર બિન વાઈલકે બળોંકો બુલાયા. વહ ઈત્તિલાઅ મિલ્તે હી દૌળે આએ.

અગર તુમમેંસે કિસીકો મેરે ખિલાફ કોઈ શિકાયત હો તો બતાઓ, અંદરઝગરને કહા. મેં ઈસ્કા ઈઝાલા કરૂંગા.

ક્યા યહ બેહતર નહીં હોગા કે સાલાર હમેં ફૌરન બતા દે કે હમેં ક્યૂં બુલાયા ગયા હે ? એક બૂળેને કહા. હમ આપકી રિઆયા હેં. હમેં શિકાયત હૂઈ ભી તો હમ નહીં કરેંગે.

હમેં કોઈ શિકાયત નહીં, એક ઔરને કહા. આપને જો કહના હે વહ કહે.

મુસલમાન બળે ચલે આ રહે હેં, અંદરઝગરને કહા. શહનશાહે ફારસકી ફૌજ ઉન્હેં ફુરાતમેં ડુબો દેગી લેકિન હમેં તુમ્હારી ઝરૂરત હે. હમેં તુમ્હારે જવાન બેટોંકી ઝરૂરત હે.

અગર શહનશાહે ફારસકી ફૌજ ઈસ્લામી ફૌજકો ફુરાતમેં ડુબો દેગી તો આપકો હમારે બેટોંકી ક્યા ઝરૂરત પેશ આ ગઈ હે ? વફદકે બળોંમેંસે એકને પૂછા. હમ સુન ચુકે હેં કે ફારસકી ફૌજકે ચાર સાલાર મારે ગએ હેં. આપ હમસે પૂછતે ક્યૂં હે ? હમ આપકી રિઆયા હે હમેં હુકમ દેં હમ સરકશીકી જુર્અત નહીં કર કર સકતે.

મેં કિસીકો અપને હુકમકા પાબંદ કરકે મૈદાને જંગમેં નહીં લે જાના ચાહતા, અંદરઝગરને કહા. મેં તુમ્હેં તુમ્હારે મઝહબકે નામ પર ફૌજમેં શામિલ કરના ચાહતા હૂં. હમેં ઝમીનકે કિસી ખિત્તેકે લિએ નહીં અપને મઝહબ ઔર અપને અકીદોંકે તહફફૂઝકે લિએ લળના હે. મુસલમાન ઈસ લિએ ફત્હ પર ફત્હ હાસિલ કરતે ચલે આ રહે હૈં કે વહ અપને મઝહબકી ખાતિર લળ રહે હૈં. વહ જિસ ઈલાકેકો ફત્હ કરતે હૈં વહાંકે લોગોંકો ઈસ્લામ કબૂલ કરનેકો કહતે હૈં. જો લોગ ઈસ્લામ કબૂલ નહીં કરતે, ઉન્સે મુસલમાન જિઝયહ વસૂલ કરતે હૈં....

ક્યા યહ ગલત હે કે તુમમેં વહ ભી હે જો અપને ઘરોંસે ઈસ લિએ ભાગે થે કે વહ ઈસ્લામ કબૂલ કરના નહીં ચાહતે થે ? ક્યા તુમ પસંદ કરોગે કે મુસલમાન આ જાએં ઔર તુમ્હારી ઈબાદતગાહોંકે દરવાઝે બંદ હો જાએ ? ક્યા તુમ બર્દાશ્ત કર લોગેકે મુસલમાન તુમ્હારી બેટિયોંકો લોંડિયાં બના કર અપને સાથ લે જાએં ?.... ઝરા ગૌર કરો તો સમજોગેકે હમેં તુમ્હારી નહીં બલ્કે તુમ્હેં હમારી મદદકી ઝરૂરત હૈં. હમ તુમ્હેં એક ફૌજ દે રહે હૈં. ઉસે ઔર ઝિયાદા તાકતવર બનાઓ ઔર અપને મઝહબકો એક બે બુનિયાદ મઝહબસે બચાઓ.

અંદરઝગરને ઈસાઈયોંકો મુસલમાનોકે ખિલાફ ઐસા મુસ્તઅલ કિયા કે વહ ઉસી વક્ત વાપસ ગએ ઔર (મુઅર્રિખોંકી તેહરીરોંકે મુતાબિક)અપને કબીલેકી હર બસ્તીમેં જા કર ઐલાન કરને લગે કે મુસલમાનોકા બહુત બળા લશ્કર કત્લ વ ગારત ઔર લુટ માર કરતા ચલા આ રહા હે. વહ સિર્ફ ઉસે બખ્શતેં હૈં જો ઉન્કા મઝહબ કબૂલ કર લેતા હે. વહ જવાન ઔર કમસીન લળકિયોંકો અપને સાથ લે જાએંગે.

અપની લળકિયોંકો છૂપા લો.

માલ વ દોલત ઝમીનમેં દબાલો.

ઔરતેં બચ્ચોંકો લે કર જંગલોંમેં ચલી જાએં.

જવાન આદમી હથિયાર, ઘોળે ઔર ઊંટ લે કર હમારે સાથ આ જાએં.

શહનશાહે ફારસકી ફૌજ હમારે સાથ હે.

યસૂઅ મસીહકી કસમ, હમ અપની ઈઝઝત પર કટ મરેંગે.

અપના મઝહબ નહીં છોળેંગે.

એક શોર થા, લલકાર થી જો આંધીકી તરહ દશ્ત વ જબલકો, જિન્ન વ ઈન્સકો લપેટમેં લેતી આ રહી થી.કોઈ ભી કિસીસે નહીં પૂછતા થા કે યહ સબ ક્યા હે ? કિસીને બતાયા હે કે મુસલમાનોંકા લશ્કર આ રહા હે. કિધરસે આ રહા હે ? જોશ વ ખરોશ થા. ઈસાઈ માએં અપને જવાન બેટેકો રૂખ્સત કર રહી થી બીવિયા ખાવિંદોકો, બહને ભાઈયોંકો અલ્વીદા કહ રહી થી. એક ફૌજ તય્યાર હોતી જા રહી થી જિસ્કી નફરી તેઝીસે બળતી જા રહી થી. કિસ્રાકી ફૌજકે કમાનદાર વગૈરહ આ ગએ થે. વહ ઉન લોગોંકો એક જગહ ઈકઠ્ઠા કરતે જા રહે થે જો કિસ્રાકી ફૌજમેં શામિલ હો કર મુસલમાનોંકે ખિલાફ લળનેકે લિએ આ રહે થે.

એક બસ્તીમેં લળનેવાલે ઈસાઈ જમા હો ગએ થે. સૂરજ કભીકા ગુરૂબ હો ચુકા થા. બસ્તીમેં મશાલેં ઘૂમ ફિર રહી થી ઔર શોર થા. બસ્તી દિનકી તરહ બેદાર ઔર સરગરમ થી. દો આદમી જો ઈસ બસ્તીવાલોંકે લિએ અજનબી થે, બસ્તીમેં દાખિલ હૂએ ઔર લોગોંમેં શામિલ હો ગએ.

હમ એક લલકાર સુન કર આએં હેં ઈન્મેંસે એકને કહા, હમ રોઝગારકી તલાશમેં બળી દૂરસે આએં હેં ઔર શાયદ મદાઈન તક ચલે જાએં. યહ ક્યા હો રહા હે ?

તુમ હો કોન ? કિસીને ઉન્સે પૂછા, મઝહબ ક્યા હે તુમ્હારા ?

દોનોં ને અપની અપની શહાદતકી ઉંગલિયાં બારી બારી અપને દોનોં કંધો સે લગાઈ ફિર અપને સીને પર ઉંગલિયાં ઉપર નીચે કરકે સલીબકા નિશાન બનાયા ઔર દોનોંને બયક ઝુબાન કહા કે વહ ઈસાઈ હેં.

ફિર તુમ મદાઈન જા કર ક્યા કરોગે ! ઉન્હેં એક બુળ્હેને કહા, તુમ તનોમંદ હો. તુમ્હારે જિસ્મોંમેં તાકત હે. ક્યા તુમ અપને આપકો કુંવારી મરિયમકી આબરૂ પર કુર્બાન હોનેકે કાબિલ નહીં સમઝતે ? ક્યા તુમ્હારે લિએ તુમ્હારા પેટ મુકદ્દસ હે ?

નહીં ઉન્મેંસે એકને કહા, હમેં કુછ બતાઓ ઔર તુમમેં જો સબસે ઝિયાદા સયાના હે હમેં ઉસ્સે મિલાઓ, હમ કુછ બતાના ચાહતે હેં.

★

વહાં ફારસકી ફૌજકા એક પૂરાના કમાનદાર મૌજૂદ થા. ઉન દોનોંકો ઉસ્કે પાસ લે ગએ.

સુના હે તુમ કુછ બતાના ચાહતે હો, કમાનદારને કહા.

હાં એક ને કહા હમ અપના રાસ્તા છોળ કર ઈધર આએં હેં. સુના થા કે મુસલમાનોંકે ખિલાફ એક ફૌજ તય્યાર હો રહી હે.

હાં હો રહી હે કમાનદારને કહા, ક્યા તુમ ઈસ ફૌજમેં શામિલ હોને આએ હો ?

ઈસાઈ હો કર હમ કૈસે કહ સકતે હે કે હમ ઈસ ફૌજમેં શામિલ નહીં હોંગે ! ઉન્મેંસે એકને કહા, હમ કાઝિમાસે થોળી દૂરકી એક બસ્તીકે રહનેવાલે અરબ હેં. હમ મુસલમાનોંકે ડરસે ભાગ કર ઈધર આએ હેં. અબ આગે નહીં જાએંગે, તુમ્હારે સાથ રહેંગે.... હમ બતાના ચાહતે હેં કે મુસલમાનોંકી તઅદાદ બહુત ઝિયાદા હે લેકિન સામને વહ બહુત થોળી તઅદાદકો લાતેં હે. યહી વજહ હે કે તુમ્હારી ફૌજ ઉન્સે શિકસ્ત ખા જાતી હે.

ઈસે ઝમીન પર લકીરેં ડાલ કર સમજાઓ, ઉસકે દૂસરે સાથીને ઉસે કહા ફિર ઈરાની કમાનદારસે કહા, હમેં મઅમૂલી દિમાગકે આદમી ન સમઝના. હમ તુમ્હેં અચ્છી તરહ સમજા દેંગે કે મુસલમાનોંકે લળનેકા તરીકા ક્યા હે ઔર વહ ઈસ વક્ત કહાં હે ઔર તુમ લોગ ઉન્હેં કહાં લા કર લળાઓ તો ઉન્હેં શિકસ્ત દે સકતે હો. હમ જો કુછ બતાએં વહ અપને સાલારકો બતા દેના.

એક મશાલ લા કર ઉસકા ડંડા ઝમીનમેં ઘાળ દિયા ગયા. યહ દોનોં આદમી ઝમીન પર બેઠ કર ઉંગલિયોંસે લકીરેં ડાલને લગે. ઉન્હોંને જંગી ઈસ્તિલાહોંમેં ઐસા નકશા પેશ કિયા કે કમાનદાર બહુત મુતઅષ્ષિર હુવા.

અગર હમેં પતા ચલ જાએ કે મદાઈનકી ફૌજ કિસ તરહ આ રહી હે તો હમ તુમ્હેં બેહતર મશ્વરા દે સકતે હેં ઉન્મેંસે એકને કહા, ઔર કુછ ખત્રોંસે ભી ખબરદાર કર સકતે હેં.

દો ફૌજેં મુસલમાનોંકો કુચલનેકે લિએ આ રહી હે કમાનદારને કહા, મુસલમાન ઉન્કે આગે નહીં ઠહર સકેંગે.

બશર્તેકે દોનોં ફૌજેં મુખ્તલિફ સિમ્તોંસે આએં, એક અજનબી ઈસાઈને કહા.

વહ મુખ્તલિફ સિમ્તોંસે આ રહી હે કમાનદારને કહા, એક ફૌજ મદાઈનસે હમારે બળે હી દિલેર ઔરકાબિલ સાલાર અંદરઝગરકી

ઝેરેકમાન આ રહી હે, ઔર દૂસ્રી ફૌજ ઐસે હી એક ઔર નામવર સાલાર બહમન જાઝવિયહ લા રહા હે. દોનોં વલ્જાકે મુકામ પર ઈકઠ્ઠી હોંગી. ઉસ્કે સાથ બક્ર બિન વાઈલકા પૂરા કબિલા હોગા. ચંદ છોટે છોટે કબિલોંને ભી અપને આદમી દીએ હૈં.

તો ફિર તુમ્હારે સાલારોંકો જંગી ચાલેં ચલનેકી ઝરૂરત નહીં, દૂસ્રેને કહા. તુમ્હારી ફૌજ તો સેલાબકી માનિંદ હે. મુસલમાન તીન્કોકી તરહ બેહ જાએંગે.... ક્યા તુમ હમ દોનોંકો અપને સાથ રખ સકતે હો ? હમને તુમમેં ખાસ કિસ્મકી ઝહાનત દેખી હે. તુમ સાલાર નહીં તો નાઈબ સાલારીકે ઓહદેકે કાબિલ ઝરૂર હો.

તુમ મેરે સાથ રહ સકતે હો કમાનદારને કહા.

હમ અપને ઘોળેં લે આએં, દોનોંમેંસે એકને કહા, હમ તુમ્હેં સુબ્હ યહીં મિલેંગે.

સુબ્હ કૂચ હો રહા હે કમાનદારને કહા, ઈન તમામ લોગોંકો જો, લળનેકે લિએ જા રહે હે એક જગહ જમા કિયા જા રહા હે. તુમ ઈન્કે સાથ આ જાના, મૈં તુમ્હેં મિલ જાઉંગા.

દોનોં બસ્તીસે નિકલ ગએ. ઉન્હોંને અપને ઘોળે બસ્તીસે કુછ દૂર એક દરખ્તકે સાથ બાંધ દિએ ઔર બસ્તીમેં પૈદલ ગએ થે. બસ્તીસે નિકલતે હી વહ દોળ પળે ઔર અપને ઘોળોં પર જા સવાર હૂએ.

ક્યા હમ સુબ્હ તક પહુંચ સકેંગે ઈબ્ને આસિફ ? એકને દૂસ્રેસે પૂછા.

ખુદાકી કસમ હમેં પહુંચના પળેગા, ખ્વાહ ઉળ કર પહુંચે ઈબ્ને આસિફને કહા, યહ ખબર ઈબ્ને વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ તક બરવક્ત ન પહુંચી તો હમારી શિકસ્ત લાઝમી હે. ઘોળે થકે હૂએ નહીં. અલ્લાહકા નામ લો ઔર એળ લગાઓ.

દોનોંને એળ લગાઈ ઔર ઘોળે દોળ પળે.

અશ્અર ! ઈબ્ને આસિફને બુલંદ આવાઝસે અપને સાથીસે કહા, યહ તૂફાન હે. અબ આતિશ પરસ્તોંકો શિકસ્ત દેના આસાન નહીં હોગા. સિર્ફ બક્ર બિન વાઈલકી તઅદાદ દેખ લો. કિત્ની હઝાર હોગી.

મૈંને અપને સાલાર ઈબ્ને વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો પરેશાનીકી હાલતમેં દેખા થા અશ્અરને કહા.

ક્યા તુમ ઉન્કી પરેશાનીકો નહીં સમઝે અશ્અર ? ઈબ્ને આસિફને કહા, હમ ઈત્ને તાકતવર દુશ્મનકે પેટમેં આ ગએ હેં.

અલ્લાહ હમારે સાથ હે અશ્અરને કહા, આતિશ પરસ્ત ઈસ ઝમીનકે લિએ લળ રહે હેં જો વહ સમઝતે હેં કે ઉન્કી હે ઔર હમ અલ્લાહકી રાહમેં લળ રહે હેં જિસ્કી યહ ઝમીન હે.

યહ દોનોં ઘૂળ સવાર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે ઉસ જાસૂસી નિઝામકે બળે ઝહીન આદમી થે જો ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ફારસકી સરહદકે અંદર આ કર કાઈમ કિયા થા. ઉન્હેં એહસાસ થા કે વહ મદીનાસે બહુત દૂર અજનબી ઝમીન પર આ ગએ હેં જહાં અલ્લાહકે સિવા ઉન્કી મદદ કરનેવાલા કોઈ નહીં. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને દુશ્મનકી નકલ વ હરૂકત પર નઝર રખને લિએ હર તરફ અપને જાસૂસ ભેજ દીએ થે.

★

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફઝરકી નમાઝસે ફારિગ હૂએ હી થે કે ઉન્કે ખૈમેંકી કરીબ દો ઘોળે આ રૂકે. સવાર કૂદ કર ઉતરે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ નમાઝ બાજમાઅત પળ કર આ રહે થે. ઉન સવારોંકો દેખ કર ઉન્કે કરીબ જા રૂકે. ઘોળોંકા પસીના ઈસ તરહ ફૂટ રહા થા જૈસે દરિયામેંસે ગુઝર કર આએં હોં. ઉન્કી સાસેં ધાંકનીકી તરહ ચલ રહી થી. સવારોંકી હાલત ઘોળોંસે ભી બુરી થી.

અશ્અર, ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, ઈબ્ને આસિફ ક્યા ખબર લાએ હોં ?.... અંદર ચલો. ઝરા દમ લે લો.

દમ લેનેકા વક્ત નહીં સાલાર ! ઈબ્ને આસિફને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે પીછે ઉન્કે ખૈમેંમેં દાખિલ હોતે હૂએ કહા, આતિશ પરસ્તોંકા સૈલાબ આ રહા હે. હમને યહ ખબર ઈસાઈયોંકી એક બસ્તીસે લી હે. બક બિન વાઈલકી અલગ ફૌજ તય્યાર હો ગઈ હે. યહ મદાઈનકી ફૌજકે સાથ અંદરઝગર નામકે એક સાલારકી ઝેરે કમાન આ રહી હે. દૂસરી ફૌજ બહમન જાઝવિયાકી ઝેરે કમાન દૂસરી તરફસે આ રહી હે.

ક્યા યહ ફૌજેં હમ પર મુખ્તલિફ સિમ્તોંસે હમ્લા કરેંગી ? ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને પૂછા.

નહીં અશ્અરને જવાબ દિયા, દોનોં ફૌજેં વલ્જામેં ઈકઠી હોંગી.

ઔર તુમ કહતે હો કે સૈલાબકી તરહ આગે બઢેંગી ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા.

કમાનદારને યહી બતાયા હે ઈબ્ને આસિફ બોલા.

ઉન દોનોંકી રિપોર્ટ અભી મુકમ્મિલ હૂઈ હી થી કે એક શુતર સવાર ખૈમેંકે બાહર આ રૂકા ઔર ઊંટસે ઉતર કર બગૈર ઈત્તિલાઅ ખૈમેંમેં આ ગયા. ઉસ્ને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો બતાયાકે ફુલાં સિમ્તસે ઈરાનિયોંકી એક ફૌજ બહમન જાઝવિયાકી કિયાદતમેં આ રહી હે. યહ ભી એક જાસૂસ થા જો કિસી ભેસ મેં ઉસ તરફ નિકલ ગયા થા જિધરસે બહમનકી ફૌજ આ રહી થી.

તારીખ બતાતી હે કે અંદરઝગર ઔર બહમન જાઝવિયાકો ઈસ તરહ કૂચ કરના થા કે દોનોંકી ફૌજેં બયક વક્ત યા થોળેસે વકફેસે વલ્જા પહુંચતી મગર હુવા યૂં કે અંદરઝગર પહલે રવાના હો ગયા. ઉસ્કી વજહ શાયદ યહ થી કે વહ કિસ્રા ઉર્દશેરકે કરીબ થા ઈસ લિએ ઉર્દશેર ઉસ્કે સર પર સવાર થા. બહમન દૂર થા. ઉસે કૂચકા હુકમ કાસિદકી ઝુબાની પહુંચાતા. વહ દો દિન બાદ રવાના હુઆ.

કિસી ભી મુઅર્રિખને ઉસ ફૌજકી તઅદાદ નહીં લિખ્ખી જો અંદરઝગરકે સાથ થી. બહમનકી ફૌજકી તઅદાદ ભી તારીખમેં નહીં મિલ્તી. સિર્ફ યહ એક બળા વાઝેહ ઈશારા મિલ્તા હે કે આતિશ પરસ્તોંકી ફૌજ જો મુસલમાનોંકે ખિલાફ આ રહી થી વહ વાકઈ સૈલાબકી માનિંદ થી. ઉર્દશેરને કહા થા કે વહ શિકસ્તકા ખત્રા મોલ નહીં લેગા ચુનાંચે ઉસ્ને ઈત્ની ઝિયાદા ફૌજ ભેજી થી જિત્ની ઈકઠી હો સકતી થી.

અંદરઝગરકી ફૌજકા તો શુમાર હો ભી નહીં સકતા થા. અપની બાકાઈદા ફૌજકે અલાવા ઉસ્ને બક્ર બિન વાઈલકે મા'લૂમ નહીં કિત્ને હઝાર ઈસાઈ અપની ફૌજમેં શામિલ કર લિએ થે. ઉન્મેં પ્યાદે થે ઔર સવાર ભી. ઉસ ફૌજમેં મઝીદ ઈઝાફા કૂચકે દોરાન ઈસ તરહ હુઆ કે જંગે દરિયામેં આતિશ પરસ્તોંકે જો ફૌજી મુસલમાનોંસે શિકસ્ત ખા કર ભાગે થે, વહ અભી તક કદમ ઘસીટતે મદાઈનકો જા રહે થે. વહ સિર્ફ થકનકે મારે હૂએ નહીં થે, ઉન પર મુસલમાનોંકી દહશત ભી તારી થી. મસ્પાઈકે વક્ત

મુસલમાનોંકે હાથોં ઉન્કી ફૌજકા કત્લએ આમ હુઆ થા. ઉન્હોંને કશ્તિયોંમેં સવાર હો કર ભાગનેકી કોશિશકી થી ઈસ લિએ વહ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે મુજાહિદીનકે લિએ બળા આસાન શિકાર હૂએ થે.

ઈસ ભગદળમેં જો કશ્તિયોંમેં સવાર હો ગએ થે, ઉન પર મુજાહિદીનને તીરોંકા મેંહ બર્સા દિયા. ઉસી કશ્તિયોંમેં જો સિપાહી ઝિંદા રહે થે ઉન્કી ઝહની હાલત બહુત બુરી થી. ઉન્કી કશ્તિયોંમેં ઉન્કે સાથી જિસ્મોંમેં તીર લિએ તળપ તળપ કર મર રહે થે. ઈસ તરહ ઝિંદા સિપાહિયોંને લાશોં ઔર તળપ તળપ કર મરતે સાથિયોંકે સાથ સફર કિયા થા. કશ્તિયાં ખૂનસે ભર ગઈ થી. ઝિંદા સિપાહિયોંકો કશ્તિયાં ખેનેકી ભી હોશ નહીં થી. કશ્તિયાં દરિયાકે બહાવકે સાથ ખૂદ હી બેહતી કહીંસે કહીં જા પહુંચી થી ઔર દૂર દૂર કિનારેસે લગી થી ઔર ઝરતુશ્તકે યહ પુજારી બહુત બુરી જિસ્માની ઔર ઝહની હાલતમેં મદાઈનકી તરફ ચલ પળે થે.

વહ દો દો ચાર ચાર ઔર ઉસ્સે ભી ઝિયાદાકી ટોલિયોંમેં જા રહે થે. પુરાની તેહરીરોંસે પતા ચલતા હે કે ઉન્મેં કઈ એકને જબ અંદરઝગરકી ફૌજકો આતે દેખા તો ભાગ ઉઠે. વહ તેઝ દોળ નહીં સકતે થે. ઉન્હેં પકળ લિયા ગયા ઔર ફૌજમેં શામિલ કર લિયા ગયા. કુછ તઅદાદ ઐસે સિપાહિયોંકી મિલી જો દિમાગી તવાઝુન ખો બેઠે થે. ઉન્મેં કુછ ઐસે થે જો બોલ્તે હી નહીં થે. ઉન્સે બાત કરતે થે તો વહ ખાલી ખાલી નિગાહોં ઔર બે તઅષ્પુર ચેહરોંસે હર કિસીકો દેખતે થે. બાઝ બોલનેકી બજાએ ચીખેં મારતે ઔર દોળ પળતે થે.

પેશ્તર ઉસ્કેકે યહ સારી ફૌજકે લિએ ખોફ વ હિરાસકા સબબ બન જાએ ઉન્હેં ફૌજસે દૂર લે જા કર ખત્મ કર દો, ઉન્કે સાલાર અંદરઝગરને હુકમ દિયા.

ઈસ હુકમકી તઅમીલ કી ગઈ.

મદાઈનકી યહ ફૌજ તાઝા દમ થી. ઉસ્ને અભી મુસલમાનોંકે હાથ નહીં દેખે થે લેકિન દરિયાકે માર્કેસે બચે હૂએ સિપાહી જબ રાસ્તેમેં ઈસ તાઝાદમ ફૌજમેં શામિલ હૂએ તો હલ્કેસે ખોફકી એક લહેર સારી ફૌજમેં ફેલ ગઈ. શિકસ્ત ખૂર્દા સિપાહિયોંને અપને આપકો બે કુસૂર ષાબિત કરને ઔર યહ ઝાહિર કરનેકે લિએ કે વહ બેઝિગરીસે લળે હેં, મુસલમાનોંકે

મુતઅલ્લીક અપની ફોજકો ઐસી બાતેં સુનાઈ જૈસે મુસલમાનોંમેં મા ફવ્કુલ ફિત્ર તાકત હો ઔર વહ જિન ભૂત હોં.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી જંગી કિયાદતકી યહ ખૂબી થી કે વહ દુશ્મનકો જિસ્માની શિકસ્ત ઐસી દેતે થે કે નફસીયાતી અષર ભી પળતા થા જો એક અર્સે તક દુશ્મનકે સિપાહિયોં પર બાકી રહતા ઔર ઉસી દુશ્મનકે સાથ એક ઔર માર્કા લળા જાતા તો યહ નફસીયાતી અષર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો બહુત ફાઈદા દેતા થા. યહ અષર પૈદા કરનેકે લિએ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ દુશ્મનકો પસ્પા કરને પર હી મુત્મઈન નહીં હો જાતે થે બલ્કે દુશ્મનકા તઆકુબ કરતે ઔર ઉસે ઝિયાદાસે ઝિયાદા જાની નુકસાન પહુંચાતે થે.

★

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે જાસૂસોંને યહ ઈત્તિલાઅ ભી ઉન્હેં દી કે પિછલે માર્કેકે ભાગે હૂએ સિપાહી ભી મદાઈનસે આનેવાલી ફોજમેં શામિલ હો રહે હૈં. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપને સાલારોંકો બુલાયા ઔર ઉન્હેં નઈ સૂરતેહાલસે આગાહ કિયા.

મેરે અઝીઝ સાથિયો ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉન્હેં કહા, હમ યહાં સિર્ફ અલ્લાહકે ભરોસે પર લળનેકે લિએ આએ હૈં. જંગી નુકતા નીગાહસે દેખા જાએ તો હમ ફારસકી ફોજસે ટક્કર લેનેકે કાબિલ નહીં. અપને વતનસે હમ બહુત દૂર નિકલ આએ હૈં. હમેં કુમક નહીં મિલ સકતી. હમ વાપસ ભી નહીં જાએંગે. હમ ફારસિયોંકો ઔર કિસ્રાકો નહીં; આગકે ખુદાઓંકો શિકસ્ત દેનેકા અઝમ કિએ હૂએ હૈં.

મૈં તુમ સબકે ચેહરોં પર થકનકે આષાર દેખ રહા હૂં. તુમ્હારી આંખે ભી થકી થકીસી હૈં ઔર તુમ્હારી બાતોંમેં ભી થકન હૈ લેકિન રબ્બેકાઅબાકી કસમ, તુમ્હારી રૂહેં થકી હૂઈ નહીં. હમેં અબ રૂહકી તાકતસે લળના હૈ.

ઐસી બાતેં ઝુબાન પર ન લા ઈબ્ને વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! એક સાલાર આસિમ બિન અમ્રને કહા, હમારે ચેહરોં પર થકનકે આષાર હૈ માયૂસીકે નહીં.

હમારે ઈરાદોંમેં કોઈ થકન નહીં ઈબ્ને વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! દૂસરે સાલાર અદી બિન હાતિમને કહા, હમને આરામ કર લિયા

હે. સિપાહને ભી આરામ કર લિયા હે.

મેં ઈસી લિએ યહાં ખૈમાઝન હો ગયા થા કે અલ્લાહકે સિપાહી આરામ કર લેં, ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા તુમ્હારે ઈરાદે થકે હૂએ નહીં તો મુઝે કુછ કહનેકી ઝરૂરત નહીં. મેં દૂસરી બાતેં કરના ચાહતા હૂં જો ઝિયાદા ઝરૂરી હે.... તુમ્ને દેખા હે કે હમને ફારસિયોંકો પહલે માર્કેમેં શિકસ્ત દી તો વહ ફિર હમારે સામને આ ગએ. ઉન્કે સાથ ઉન્કે વહ સિપાહી ભી આ ગએ જો પેહલે માર્કેસે ભાગે થે. અબ મુઝે ફિર ઈત્તિલાઅ મિલી હે કે દૂસરે માર્કેસે ભાગે હૂએ સિપાહી મદાઈન સે આનેવાલી ફૌજકે સાથ રાસ્તેમેં મિલ્તે આ રહે હેં. અબ તુમ્હેં યહ કોશિશ કરની હે કે અગલે માર્કેમેં આતિશ પરસ્તોંકા કોઈ સિપાહી ઝિંદા ન જા સકે. હલાક કરો યા પકળ લો. મેં કિસ્રાકી ફૌજકા નામ વ નિશાન મિટા દેના ચાહતા હૂં.

હમારા અલ્લાહ યૂં હી કરેગા, તીન ચાર આવાઝેં સુનાઈ દી.

સબ અલ્લાહકે ઈખ્તિયારમેં હે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા. હમ ઉસીકી ખૂશ્નૂદીકે લિએ ઘરોંસે ઈત્ની દૂર આ ગએં હેં..... અબ જો સૂરત હમારે સામને હે, ઉસ પર સંજિદગીસે ગૌર કરો. યહ ફેસલે જઝબાતસે નહીં કિએ જા સકતે હેં. ઈસ હકીકતકો હમ નઝર અંદાઝ નહીં કર સકતે કે ફારસિયોંકી જંગી તાકત ઔર તઅદાદ જો અબ આ રહી હે, હમ ઉસ્કા મુકાબલા કરનેકે કાબિલ નહીં લેકિન પસ્પાઈકો દિલસે નિકાલ દો. તાઝા ઈત્તિલાઓંકે મુતાબિક મદાઈનકી ફૌજ દજલા ઉબૂર કર આઈ હે.. આજ રાત ફુરાતકો ભી ઉબૂર કર લેગી ફિર વહ વલ્જા પહુંચ જાએગી. ઉન્કી દૂસરી ફૌજ ભી આ રહી હે. હમારે જાસૂસ ઉસ્કા કૂચ દેખ રહે હેં ઔર મુઝે ઈત્તિલાએં દે રહે હેં....

ખુદાએ ઝુલ્જલાલ હમારી મદદ કર રહા હેં. યહ ઉસીકી ઝાતેબારીકા કરમ હે કે ફારસકી યહ દૂસરી ફોજ જો એક સાલાર બહમન જાઝવિયાકી ઝેરે કમાન આ રહી હે, ઉસ્કી રફતાર તેઝ નહીં. વહ પળાવ ઝિયાદા કર રહી હેં. હમ અપની કલીલ નફરીસે ઈન દોનોં ફૌજોસે ટક્કર લે સકતે હેં. મેરી અકલ અગર સહી કામ કર રહી હે તો મેં યહી એક તરીકા બેહતર સમઝતા હૂં કે મદાઈનકી ફૌજ જો સાલાર અંદરઝગરકે સાથ આ રહી હે યહ વલ્જા તક જલ્દી પહુંચ જાએગી. પેશતર ઉસ્કે કે બહમનકી ફૌજ ભી

ઉસ્સે આ મિલે, હમ અંદરઝગર પર હમ્લા કર દેંગે. ક્યા મૈંને બેહતર સોચા હૈ ?

ઉસ્સે બેહતર ઔર કોઈ ફેસ્લા નહીં હો સકતા સાલાર આસિમને કહા, મુઝે મદાઈનકી ઈસ ફૌજમેં એક કમઝોરી નઝર આ રહી હે. ઈસ ફૌજમેં ઈસાઈયોંકે કબિલોંકે લોગ ભી હૈં જો લળના તો જાન્તે હોંગે લેકિન ઉન્હેં જંગ ઔર બાકાઈદા માર્કેકા તજુર્બા નહીં. મૈં ઉન્હેં એક મુસલ્લહ હુજૂમ કહુંગા. દુશ્મનકી દૂસ્રી કમઝોરી વહ સિપાહી હૈં જો પિછલે માર્કેસે ભાગે હૂએ મદાઈનકી ફૌજકો રાસ્તેમેં મિલે થે. મુઝે યકીન હે કે વહ ડરે હૂએ હોંગે. ઉન્હોંને અપને હઝારોં સાથિયોંકો તલ્વારોં, તીરોં ઔર બર્છિયોંકા શિકાર હોતે દેખા હે. પસ્પાઈકી સૂરતમેં વહ સબસે પહલે ભાગેંગે.

ખુદાકી કસમ ઈબ્ને અમ્ર ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને પુરજોશ આવાઝમેં કહા, તુજમેં વહ અકલ હૈં જો હર બાત સમઝ લેતી હે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉન સબ પર નિગાહ દોળાઈ જો વહાં મૌજૂદ થે. ઉન્હોંને કહા, તુમ્મેં કોઈ એક ભી ઐસા નહીં જો ઈસ બાતકો ન સમઝ સકા હો, લેકિન દુશ્મનકે ઈસ પહલૂકો ન ભૂલના કે ઉસકે પાસ સાઝ વ સામાન, રસદ ઔર કુમકકી કમી નહીં. સિર્ફ અંદરઝગરકી ફૌજ હમારી તઅદાદસે છે ગુના ઝિયાદા હે. મૈંને જો તરીકા સોચા હે વહ મોઝૂં ઔર મુઅષ્ષર ઝરૂર હોગા લેકિન આસાન નહીં. લળના સિપાહને હે. વહ સમઝતે હૈં કે હમ યહાં કયૂં આએ હૈં, ફિર ભી ઉન્હેં અચ્છી તરહ સમજા દો કે હમ વાપસ જાનેકે લિએ નહીં આએ ઔર હમ મદાઈનમેં હોંગે યા ખુદાએ બુઝુર્ગ વ બરતરકે હુઝૂર પહુંચ જાએંગે.

★

દો મુઅરિખોં તબ્રી ઔર યાકૂતને લિખ્ખા હે કે યહ ફહમ વ ફિરાસતકી જંગ થી. અગર તઅદાદ ઔર સાઝ વ સામાન ઔર દીગર જંગી અહવાલ વ કવાઈફકો દેખા જાતા તો આતિશ પરસ્તોં ઔર મુસલમાનોંકા કોઈ મુકાબલા હી ન થા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા ચેહરા ઉત્રા હુવા થા. ઉન્કી રાતેં ગહરી સોચમેં ગુઝર રહી થી. ખૈમાગાહમેં વહ ચલતે ચલતે રૂક જાતે ઔર ગહરી સોચમેં ખો જાતે. ઉન્હેં ઝમીન પર બેઠ કર ઉંગલીસે મિટ્ટી પર લકીરેં ડાલતે હૂએ ભી દેખા ગયા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ

તઆલા અન્હુકે સામને સબસે બળા મસ્અલા યહ થા કે વહ આતિશ પરસ્તોંસે ફેસ્લાકુન માર્કા લળે બગૈર વાપસ ન આનેકા અહદ કર ચુકે થે.

ઉન્હોંને અપની ફૌજકો હસ્બે મઅમૂલ તીન હિસ્સોંમેં તકસીમ કિયા. પેહલેકી તરહ દાએં ઔર બાએં પેહલૂઓં પર સાલાર આસિમ બિન અમ્ર ઔર સાલાર અદી બિન હાતિમકો રખ્ખા. અપને સાથ ઉન્હોંને સિર્ફ દેળ હઝાર નફરી રખ્ખી જિન્મેં પ્યાદે થે ઔર ઘૂળ સવાર ભી. ઈસ તકસીમકે બા'દ ઉન્હોંને કૂચકા હુકમ દિયા. યહ હુકમ ઉન્હોંને જાસૂસોંકી ઈસ ઈત્તિલાઅકે મુતાબિક દિયા કે અંદરઝગરકી ફૌજ દરિયાએ ફુરાતકો ઉબૂર કર રહી હે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપની રફતાર ઐસી રખ્ખીકે આતિશ પરસ્ત વલ્જામેં જૂં હી પહુંચે, વહ ઉસ્કે સામને હો. યહ જંગી ફહમ વ ફિરાસતકા ગૈરમઅમૂલી મુઝાહરા થા.

ઐસે હી હુવા જૈસે ઉન્હોંને સોચા થા. અંદરઝગરકી ફૌજ વલ્જા પહુંચી તો ઉસે ખૈમા ગાળનેકા હુકમ મિલા કયૂં કે ઉસે બહમનકી ફૌજકા ઈન્તિઝાર કરના થા. ફૌજ ઈત્ને લંબે સફરકી થકી હૂઈ ખૈમેં ગાળને લગી ઔર ઉસ્કે સાથ હી શોર બપા હો ગયા કે બહમન જાઝવિયહકી ફૌજ આ રહી હે. તમામ સિપાહ ઉસ્કે ઈરદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઈસ્તિકબાલમેં ખુશીકા શોર વ ગુલ મચાને લગી લેકિન યહ શોર અચાનક ખામોશ હો ગયા.

યહ મદીનાકી ફૌજ હે કિસીને બુલંદ આવાઝસે કહા, ઔર ઉસ્કે સાથ કઈ આવાઝેં સુનાઈ દી, દુશ્મન આ ગયા હે..... તય્યાર... હોશિયાર.

અંદરઝગર ઘોળે પર સવાર આગે ગયા ઔર અછ્છી તરહ દેખા યહ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી ફૌજ થી ઔર જંગી તર્તીબમેં રહ કર પળાવ ડાલ રહી થી. યહ ફૌજ ખૈમેં નહીં ઘાળ રહી થી જિસ્કા મતલબ યહ થા કે મુસલમાન લળાઈકે લિએ તય્યાર હેં.

સાલારે અઅલા ! અંદરઝગરકો એક સાલારને કહા, હમારી દૂસરી ફૌજ નહીં પહુંચી. મા'લૂમ હુવા હે કે વહ અભી દૂર હે વર્ના હમ ઈન મુસલમાનોંકો અભી કુચલ ડાલતે. યહ તય્યાર હેં ઔર હમારી સિપાહ થકી હૂઈ હે.

કયા તુમ દેખ નહીં રહે કે ઉન્કી તઅદાદ કિત્ની થોળી હે ? અંદરઝગરને કહા, બમુશ્કિલ દસ હઝાર હોંગે. મેં ઉન્હેં ચુટિયોંસે ઝિયાદા કુછ નહીં

સમઝતા.... ઉન્કે ઘૂળ સવાર દસ્તે કહાં હે ?

કહાં હો સકતે હેં ! ઉસ્કે સાલારને કહા, ખુલા મૈદાન હે. જો કુછ હે સાફ નઝર આ રહા હે.

મા'લૂમ હોતા હે હમારે સાલારોં ઔર કમાનદારોંકો એકકે છે છે નઝર આતે રહે હેં, અંદરઝગરને કહા. શિકસ્ત ખા કર ભાગનેવાલોંને મદાઈનમેં બતાયા થા કે મુસલમાનોંકા રિસાલા બળા ઝબરદસ્ત હે ઔર ઉસ્કે સવાર લળનેકે ઈત્ને માહિર હે કે કિસીકે હાથ નહીં આતે.... મુઝે તો ઉન્કા રિસાલા કહીં નઝર નહીં આ રહા.

હમેં ઝૂટી ઈત્તિલાએં દી ગઈ હેં સાલારને કહા, હમ બહમનકા ઈન્તિઝાર નહીં કરેંગે. ઉસ્કે આને તક હમ મુસલમાનોંકો ખત્મ કર ચુકે હોંગે.

★

મુઅર્રિખોંને લિખ્ખા હે કે મુસલમાનોંકે ઘૂળ સવાર વહાં નહીં થે. વહી થોળેસે સવાર થે જો પ્યાદોંકે સાથ થે યા ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે સાથ કુછ ઘૂળ સવાર મુહાફિઝ થે. આતિશ પરસ્તોંકે હોસલેં બળ ગએ. અંદરઝગરકે લિએ યહ ફત્હ બળી આસાન થી. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઈત્ની થોળી નફરીકે સાથ ઈત્ને બળે લશ્કરકે સામને આ કર ગલતી કી થી.

જિસ મૈદાનમેં દોનોં ફૌજેં આમને સામને ખળી થી વહ હમ્વાર મૈદાન થા. ઉસ્કે દાએં ઔર બાએં દો બુલંદ ટેકરિયાં થી. એક ટેકરી આગે જા કર મુળ ગઈ થી. ઉસ્કે પીછે એક ઓર ટેકરી થી. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને અપની ફૌજકો જંગી તર્તીબમેં કર રખ્ખા થા. ઉધર આતિશ પરસ્ત ભી જંગી તર્તીબમેં હો ગએ. ઔર દોનોં ફૌજોકે સાલાર એક દૂસરેકા જાઈઝા લેને લગે.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને દેખા કે આતિશ પરસ્તોંકે પીછે દરિયા થા લેકિન અંદરઝગરને અપની ફૌજકો દરિયાસે તકરીબન્ એક મીલ દૂર રખ્ખા થા. આતિશ પરસ્તોંકે પહલે સાલારોંને અપના અકબ દરિયાકે બહુત કરીબ રખ્ખા થા તાકે અકબ મહફૂઝ રહે લેકિન અંદરઝગરને અપને અકબકી ઈત્ની એહતિયાત ન કી. ઉસે યકીન થા કે યહ મુટ્ઠીભર

મુસલમાન ઉસ્કે અકબમેં આનેકી જુર્અત નહીં કરેંગે.

જરતુશ્તકે પૂજારિયોં ! અંદરઝગરને અપની સિપાહસે ખિતાબ કિયા, યહ હે વહ મુસલમાન જિન્સે હમારે સાથિયોંને શિકસ્ત ખાઈ હે. ઉન્હેં અપની આંખો દેખ લો. ક્યા ઉન્સે શિકસ્ત ખા કર તુમ ડૂબ નહીં મરોગે ? ક્યા તુમ ઉન્હેં ફૌજ કહોગે ? યહ ડાકૂઓં ઔર લૂટેરોંકા ગિરોહ હે. ઉન્મેંસે કોઈ એક ભી ઝિંદા ન જાએ.

વહ દિન યૂં હી ગુઝર ગયા. સાલાર એક દૂસ્રેકી ફૌજકો દેખતે ઔર અપની અપની ફૌજકી તર્તીબ સિધી કરતે રહે. અગલે રોઝ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપની ફૌજકો હમ્લેકા હુકમ દે દિયા. ફારસકી ફૌજ તેહ દર તેહ ખળી થી. મુસલમાનોંકા હમ્લા તેઝ ઔર શદીદ થા લેકિન દુશ્મનકી તઅદાદ ઈત્ની ઝિયાદા થી મુસલમાનોંકો પીછે હટ આના પળા. દુશ્મનને અપની અગલી સફકો પીછે કરકે તાઝાદમ સિપાહિયોંકો આગે કર દિયા.

★

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને એક ઔર હમ્લેકે લિએ અપને ચંદ એક દસ્તોંકો આગે ભેજા. ઘમસાનકા માર્કા હુવા લેકિન મુસલમાનોંકો પીછે હટના પળા. આતિશ પરસ્તોંકી તઅદાદ ભી ઝિયાદા થી ઔર વહ નીમ ઝિરહપોશ ભી થે. મુસલમાનોં કો યૂં મહસૂસ હુવા જૈસે વહ એક દીવારસે ટકરા કર વાપસ આ ગએ હોં.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કુછ દેર ઔર હમ્લે જારી રખ્ખે મગર મુજાહિદીન થકન મહસૂસ કરને લગે. મુતઅદ્દદ મુજાહિદીન ઝખ્મી હો કર બેકાર હો ગએ. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઈસ ખયાલસે કે ઉન્કી ફૌજ હોંસલા ન હાર બેઠે. ખુદ હમ્લેકે લિએ સિપાહિયોંકે સાથ જાને લગે. ઈસ્સે મુસલમાનોંકા જઝબા તો કાઈમ રહા લેકિન ઉન્કે જિસ્મ શલ હો ગએ. આતિશ પરસ્ત ઉન પર કહકહે લગા રહે થે. ઉસ વક્ત તક મુસલમાનોંને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી ઝેરે કમાન જિત્ની લળાઈયાં લળી થી ઉન્મેં યહ પેહલી લળાઈ થી જિસ્મેં મુસલમાનોંને અપને સાલારકે ખિલાફ એહતિજાજ કિયા. એહતિજાજ દબા દબા સા થા લેકિન ફૌજમેં બેઈત્મીનાનીસી સાફ નઝર આને લગી. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા

અન્હુ જૈસે અઝીમ સાલારકે ખિલાફ સિપાહિયોંકી બેઈત્મીનાની અજીબ સી બાત થી. વહ પૂછતે થે કે અપના સવાર દસ્તા કહાં હૈ. વહ મેહસૂસ કર રહે થે કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપને મખ્સૂસ અંદાઝસે નહીં લળ રહે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સિપાહિયોંકી તરહ હર હમ્લેમેં આગે જાતે થે, ફિર ભી ઉન્કે સિપાહિયોંકો કિસી કમીકા એહસાસ હો રહા થા. દુશ્મનકી ઈત્ની ઝિયાદા નફરી દેખ કર ભી મુસલમાનોંકે હોસલેં ટૂટતે જા રહે થે. ઉન્હેં શિકસ્ત નઝર આને લગી થી.

આતિશ પરસ્તોંને અભી એક ભી હલ્લા નહીં બોલા થા. અંદરઝગર મુસલમાનોંકો થકા કર હમ્લા કરના ચાહતા થા. મુસલમાન થક ચુકે થે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપની ફૌજકી યહ કૈફિયત દેખ રહે થે. ઈસી લિએ ઉન્હોંને હમ્લે રોક દિએ થે. વહ સોચ હી રહે થે કે અબ ક્યા ચાલ ચલેં કે આતિશ પરસ્તોંકી તરફસે એક દેવ હૈકલ આદમી આગે આયા ઔર ઉસ્ને મુસલમાનોંકો લલકાર કર કહા કે જિસ્મેં મેરે મુકાબલેકી હિંમત હૈ, આગે આ જાએ.

યહ હઝાર મર્દ પેહલવાન ઔર તેગઝન થા. ફારસમેં હઝાર મર્દકા લકબ ઉસ મર્દકો દિયા જાતા થા જિસે કોઈ શિકસ્ત નહીં દે સકતા થા. હઝાર મર્દકા મતલબ થા કે યહ એક આદમી હઝાર આદમિયોંકે બરાબર હૈ.

અંદરઝગર ઈસ દેવકો આગે કરકે મુસલમાનોંકા તમાશા દીખાના ચાહતા થા. મુસલમાનોં મેં ઉસ્કે મુકાબલેમેં ઉતરનેવાલા કોઈ ન થા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઘોળેસે કૂદ કર ઉતરે, તલ્વાર નિકાલી ઔર હઝાર મર્દકે સામને જા પહુંચે. કુછ દેર દોનોંકી તલ્વારે ટકરાતી રહી ઔર દોનોં પેંતરે બદલતે રહે. આતિશ પરસ્ત પહલવાન મસ્ત ભેંસા લગતા થા. ઉસ્મેં ઈત્ની તાકત થી કે ઉસ્કા એક વાર ઈન્સાનકો દો હિસ્સોંમેં કાટ દેતા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને યહ તરીકા ઈખ્તિયાર કિયા કે વાર કમ કર દીએ ઔર ઉસે વાર કરનેકા મૌકા દેતે રહે કે વહ થક જાએ. ઉસ પર ઉન્હોંને યહ ઝાહિર કિયા જૈસે વહ ખૂદ થક કર ચૂર હો ગએ હોં.

ઈરાની પેહલવાન ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો કમઝોર ઔર થકા હુવા આદમી સમઝ કર ઉન્કે સાથ ખેલને લગા. કભી તલ્વાર ઘુમા

કર, કભી ઉપર સે નીચેકો વાર કરતા ઔર હાથ રોક લેતા. વહ તન્ઝિયા કલામ ભી કર રહા થા. વહ અપની તાકતકે ઘમંડમેં લાપરવાહસા હો ગયા. એક બાર ઉસ્ને તલ્વાર યૂં ઘુમાઈ જૈસે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી ગર્દન કાટ દેગા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ યહ વાર અપની તલ્વાર પર રોકનેકે બજાએ તેઝીસે પીછે હટ ગએ. પહલવાનકા વાર ખાલી ગયા તો વહ ઘુમ ગયા. ઉસ્કા પેહલૂ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે આગે હો ગયા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઉસીકે ઈન્તિઝારમેં થે. ઉન્હોંને નોકકી તરફસે પહલવાનકે પેહલૂમેં તલ્વારકા ઈસ તરહ વાર કિયા કે બર્છીકી તરહ તલ્વાર ઉસ્કે પેહલૂમેં ઉતાર દી વહ ગિરને લગા તોં ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉસ્કે પહલૂસે તલ્વાર ખીંચ કર એસા હી એક ઔર વાર કિયા ઔર તલ્વાર ઉસ્કે પહલૂમેં દૂર અંદર તક લે ગએ.

તબ્રી ઔર અબૂ યૂસુફને લિખ્ખા હે કે પહલવાન ગિરા ઔર મર ગયા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઉસ્કે સીને પર બેઠ ગએ ઔર હુકમ દિયા કે ઉન્હેં ખાના દિયા જાએ. ઉન્હેં ખાના દિયા ગયા જો ઉન્હોંને હઝાર મર્દકી લાશ પર બેઠ કર ખાયા. ઈસ ઈનફિરાદી માર્કેને મુસલમાનોંકે હોસલેમેં જાન ડાલ દી.

★

આતિશ પરસ્ત સાલાર અંદરઝગરને ભાંપ લિયા થા કે મુસલમાન થક ગએ હૈં ચુનાંચે ઉસ્ને હમ્લેકા હુકમ દે દિયા. ઉસે બજા તોર પર અપની ફત્હકી પૂરી ઉમ્મીદ થી. આતિશ પરસ્ત સમંદરકે મોજૂકી તરહ આએ. મુસલમાનોંકો અબ કુચલે જાના થા. ઉન્હોંને અપની જાનેં બચાનેકે લિએ બેજીગરીસે મુકાબલા કિયા. એક એક મુસલમાનકા મુકાબલા દસ દસ બારહ બારહ આતિશ પરસ્તોંસે થા. અબ હર મુસલમાન ઝાતી જંગ લળ રહા થા. ઉસ્કે બાવજૂદ ઉન્હોંને ડિસીપ્લીનકા દામન ન છોળા ઔર ભગદળ ન મચને દી.

ઈસ મૌકે પર ભી સિપાહિયોંકો ખયાલ આયા કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપને પહલૂઓંકો ઈસ્તિઅમાલ નહીં કરતે જો ઉન્કા મખ્સૂસ તરીકા થા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ખૂદ સિપાહિયોંકી તરહ લળ રહે થે ઔર ઉન્કે કપળોં પર ખૂન થા જો ઉન્કે કિસી ઝખ્મસે નિકલ રહા થા.

ર ચૂંકે ઈરાનિયોંકી નફરી ઝિયાદા થી ઈસ લિએ જાની નુકસાન ઉન્હીકા ઝિયાદા હો રહા થા. અંદરઝગરને અપને દસ્તોંકો પીછે હટા લિયા ઔર તાઝાદમ દસ્તોંસે દૂસ્રા હમ્લા કિયા. યહ હમ્લા ઝિયાદા નફરીકા થા. મુસલમાન ઉન્મેં નઝર હી નહીં આતે થે. અંદરઝગરકા યહ અહદ પૂરા હો રહા થા કે એક ભી મુસલમાનકો ઝિંદા નહીં જાને દેંગે. અંદરઝગરને મુસલમાનોંકા કામ જલ્દી તમામ કરનેકે લિએ મઝીદ દસ્તોંકો હલ્લા બોલનેકા હુકમ દે દિયા. અબ તો મુસલમાનોંકે લિએ ભાગ નિકલના ભી મુમ્કિન ન રહા. વહ અબ ઝખ્મી શેરોંકી તરહ લળ રહે થે.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઈસ માર્કેસે નિકલ ગએ થે. ઉન્કા અલમ બરદાર ઉન્કે સાથ થા. ઉન્હોંને અલમ અપને હાથમેં લે કર ઉપર કિયા ઔર એક બાર દાએં ઔર એક બાર બાએં કિયા ફિર અલમ અલમ બરદારકો દે દિયા. યહ એક ઈશારા થા. ઉસ્કે સાથ હી મૈદાને જંગકે પહલૂઓંમેં જો ટેકરિયાં થી ઉન્મેંસે દો હઝાર ઘૂળ સવાર નિકલે. ઉન્કે હાથોંમેં બર્છિયાં થી જો ઉન્હોંને આગે કર લી. ઘોળેસરપટ દોળે આ રહે થે. વહ એક તર્તીબમેં હો કર આતિશ પરસ્તોંકે અકબમેં આ ગએ. જંગકે શોરોગુલમેં આતિશ પરસ્તોંકો ઉસ વક્ત પતા ચલા કે ઉન પર અકબ સે હમ્લા હો ગયા હે જબ મુસલમાનોંકે ઘૂળ સવાર ઉન્કે સર પર આ ગએ થે.

યહ થે મુસલમાનોકે વહ સવાર દસ્તે જિન્હેં અંદરઝગર ઢૂંઢ રહા થા. ખૂદ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી સિપાહ પૂછ રહી થી કે અપને સવાર દસ્તે કહાં હૈં. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપની નફરીકી કમી ઔર દુશ્મનકી નફરીકી ઈફરાતકો દેખ કર યહ તરીકા ઈખ્તિયાર કિયા થા કે રાતકો તમામ ઘૂળ સવારોંકો ટેકરીકે અકબમેં ઈસ હિદાયતકે સાથ ભેજ દિયા થા કે અપની ફૌજકો ભી પતા ન ચલ સકે. ઉન્કે લિએ અલમકે દાએં બાએં હિલનેકા ઈશારા મુકર્રર કિયા થા. ઘોળોંકો એેસી જગહ છુપાયા ગયા થા જો દુશ્મનસે ડેળ મીલકે લગભગ દૂર થી. વહાંસે ઘોળોંકે હિનહિનાનેકી આવાઝ દુશ્મન તક નહીં પહુંચ સકતી થી. એક રિવાયત યહ ભી હે કે રાતકો ઘોળોંકે મુંહ બાંધ દિએ ગએ થે. ઉન દો હઝાર ઘૂળ સવારોંકે કમાનદાર બુસ્ર બિન અબી રહમ ઔર સઈદ બિન મુર્રહ થે. જબ લળાઈ શરૂ હૂઈ થી તો ઈન દોનોં કમાનદારોંને ઘૂળ સવારોંકો પા બરિકાબ

કર દિયા ઔર ખૂદ એક ટેકરી પર ખળે હો કર ઈશારેકા ઈન્તિઝાર કરતે રહે થે.

આતિશ પરસ્તોં પર અકબસે કયામત ટૂટી તો ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અગલી ચાલ ચલી જો પહલેસે તૈ કી હૂઈ થી. પહલૂંઓંકે સાલારોં આસિમ બિન અમ્ર ઔર અદી બિન હાતિમને લળતે હૂએ ભી અપને આપકો બચાકર રખ્ખા હુવા થા. ઉન્હેં મા'લૂમ થા કે કયા કરના હે. જબ ઘુળ સવારોંને અકબસે દુશ્મન પર હલ્લા બોલા તો પેહલૂઓંકે ઈન દોનોં સાલારોંને અપને અપને પહલૂ ફૈલા કર આતિશ પરસ્તોંકો ઘેરેમેં લે લિયા. દુશ્મનકો ધોકા દેનેકે લિએ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપના મહફૂઝ ભી માર્કેમેં પહલે હી જૌંક દિયા થા.

આતિશ પરસ્તોંકે ફત્હકે નારે આહો બુકામેં તબ્દીલ હો ગએ. મુસલમાન ઘૂળ સવારોંકી બર્છિયાં ઉન્હેં કાટતી ઔર ગિરાતી જા રહી થી. દુશ્મનમેં ભગ દળ તો ઉન હઝારોં ઈસાઈયોંને મચાઈ જિન્હેં જંગકા તજરૂબા નહીં થા, ઔર ઉસ ભગ દળમેં ઈઝાફા દુશ્મનકે ઉન સિપાહિયોંને કિયા જો પેહલે માર્કોસે ભાગે હૂએ થે. વહ જાન્તે થે કે મુસલમાન કિસીકો ઝિંદા નહીં છોળેંગે.

અબ મુસલમાનોંકે નારે ગરજ રહે થે. જંગકા પાંસા ઐસા પલ્ટા કે ઝરતુશ્તકી આગ સર્દ હો ગઈ. બાઝ મુઅર્રિખોંને વલ્જાકે માર્કેકો વલ્જાકા જહન્નમ લિખ્ખા હે. આતિશ પરસ્તોંકે લિએ યહ માર્કા જહન્નમસે કમ ન થા. ઈત્ના બળા લશ્કર ડરી હૂઈ ભેળ બકરિયોંકી સૂરત ઈખ્તિયાર કર ગયા. વહ ભાગ રહે થે કટ રહે થે. ઘોળો તલે રોંદે જા રહે થે.

મુઅર્રિખોંને લિખ્ખા હે કે અંદરઝગર ઝિંદા ભાગ ગયા લેકિન મદાઈનકી તરફ જાનેકી બજાએ ઉસ્ને સહરાકા રૂખ કર લિયા. ઉસે મા'લૂમ થા કે વહ વાપસ ગયા તો ઉર્દશેર ઉસે જલ્લાદકે હવાલે કર દેગા. વહ સહરામેં ભટકતા રહા ઔર ભટક ભટક કર મર ગયા.

દૂસરે આતિશ પરસ્ત સાલાર બહમન જાઝવિયાકી ફૌજ અભી તક વલ્જા નહીં પહુંચી થી. મુસલમાનોંકો ઐસા હી એક ઔર માર્કા લળના થા.

★★★★★★

આતિશ પરસ્તોંકે દૂસ્રે સાલાર બહમન જાઝવિયાકો ભી વલ્જા પહુંચના થા ઔર કિસ્રા ઉર્દશેરકે હુકમકે મુતાબિક ઉસ્કે લશ્કરકો અપને સાથી સાલાર અંદરઝગરકે લશ્કરકે સાથ મિલ કર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે લશ્કર પર હમ્લા કરના થા મગર વહ વલ્જાસે કઈ મીલ દૂર થા. ઔર ઉસે યકીન થા કે વહ ઔર અંદરઝગર મુસલમાનોંકો તો કુચલ હી દેંગે. જલ્દી ક્યા હે. ઉસ્કા લશ્કર આખરી પળાવસે ચલને લગા તો ચાર પાંચ સિપાહી પળાવમેં દાખિલ હૂએ. ઉન્મેં દો ઝખ્મી થે ઔર જો ઝખ્મી નહીં થે, ઉન્કી સાંસે ફૂલી હૂઈ થી. થકન ઈત્ની કે વહ કદમ ઘસીટ રહે થે. ચેહરોં પર ખૌફ ઔર શબબેદારીકે તઅષ્ષુરાત થે ઔર ઉન તઅષ્ષુરાત પર ધુલકી તેહ ચળી હૂઈ થી.

કોન હો તુમ ? ઉન્સે પૂછા ગયા, કહાંસે આ રહે હો ?

હમ સાલાર અંદરઝગરકે લશ્કરકે સિપાહી હેં, ઉન્મેંસે એકને થકન ઔર ખૌફસે કાંપતી હૂઈ આવાઝમેં કહા.

સબ મારે ગએ હેં દૂસ્રેને કહા.

વહ ઈન્સાન નહીં હે એક ઔર કરાહતે હૂએ બોલા, તુમ નહીં માનોગે.... તુમ યકીન નહીં કરોગે દોસ્તો !

યહ ઝૂટ બોલતે હેં, જાઝવિયાકે લશ્કરકે એક કમાનદારને કહા, યહ ભગોળેહેં ઔર સબકો ડરા કર બેકુસૂર બન રહે હેં. ઉન્હેં સાલારકે પાસ લે ચલો. હમ ઉન્કે સર કલમ કર દેંગે. યહ બુઝદિલ હેં.

ઉન્હેં સાલાર બહમન જાઝવિયાકે સામને લે ગએ.

તુમ કોનસી લળાઈ લળ કર આ રહે હો ? જાઝવિયાને કહા, લળાઈ તો અભી શુરૂઅ હી નહીં હૂઈ. મેરા લશ્કર તો અભી....

મોહતરમ સાલાર ! એકને કહા, જિસ લળાઈમેં આપને શામિલ હોના થા વહ ખત્મ હો ચુકી હે. સાલાર અંદરઝગર લાપતા હેં. હમારા તેગઝન પહલવાન હઝાર મર્દ મુસલમાનોંકે સાલારકે હાથોં મારા ગયા હે..... હમ જિત રહે થે. મુસલમાનોંકે પાસ ઘૂળ સવાર દસ્તે થે હી નહીં. હમેં હુકમ મિલા કે અરબકે ઈન બદૂઓંકો કાટ દો. ઉન્કી તઅદાદ બહુત થોળી થી.

હમ ઉન્કે જિસ્મોંકી બોટિયાં બીખેરનેકે લિએ નારે લગાતે ઔર ખૂશીકી ચીખેં બુલંદ કરતે આગે બળ્હે. જબ હમ ઉન્સે ઉલજ ગએ તો હમારે પીછેસે ન જાને કિત્ને હઝાર ઘૂળ સવાર હમ પર આ પળે. ફિર હમમેંસે કિસીકો અપની હોશ ન રહી.

સાલારે આલી મુકામ ! ઝખ્મી સિપાહીને હાંપતે હૂએ કહા, સબસે પેહલે હમારા ઝંડા ગિરા. કોઈ હુકમ દેનેવાલા ન રહા, હર તરફ નફસા નફસી ઔર ભગદળ થી. મુઝે અપનોંકી સિર્ફ લાશેં નઝર આતી થી.

મેં કિસ તરહ યકીન કર લૂં કે ઈત્ને બળે લશ્કરકો ઈત્ને છોટે લશ્કરને શિકસ્ત દી હે ? જાઝવિયાને કહા.

ઈત્નેમેં ઉસે ઈત્તિલા દી ગઈ કે ચંદ ઔર સિપાહી આએ હૈં. ઉન્હેં ભી ઉસ્કે સામને ખળા કર દિયા ગયા. યહ તેરહ ચૌદહ સિપાહી થે. ઉન્કી હાલત ઈત્ની બુરી થી કે તીન ચાર ગિર પળનેકે અંદાઝસે બેઠ ગએ.

તુમ મુઝે ઉન્મેં સબસે ઝિયાદા પૂરાને સિપાહી નઝર આતે હો. જાઝવિયાને એક અધેળ ઉમ્ર સિપાહીસે જિસ્કા જિસ્મ તવાના થા, કહા ક્યા તુમ મુઝે બતા સકતે હો કે મેંને જો સુના હે યહ કહાં તક સચ હે ?.... તુમ યહ ભી જાન્તે હોગે કે બુઝદિલીકી, મૈદાને જંગસે ભાગ આનેકી ઔર જૂટ બોલનેકી સઝા ક્યા હે ?

અગર આપને યહ સુના હે કે સાલાર અંદરઝગરકી ફૌજ મદીનાકે ફૌજકે હાથોં કટ ગઈ હે તો ઐસે હી સચ હે જૈસે આપ સાલાર હૈં ઔર મેં સિપાહી હૂં, ઉસ ઈરાની સિપાહીને કહા. ઔર યહ ઐસે હી સચ હે જૈસે વહ આસ્માન પર સૂરજ હે ઔર હમ સબ ઝમીન પર ખળે હૈં.... મેંને મુસલમાનોંકે ખિલાફ યહ તિસ્રી લળાઈ લળી હે. ઉન્કી નફરી તીનો લળ ાઈયોંમેં કમ થી.... બહુત કમ થી.... જરતુશ્તકી કસમ! મેં ઝૂટ બોલૂં તો યહ આગ મુઝે જલા દે જિસ્કી મેં પૂજા કરતા હૂં. ઉન્કે પાસ ઐસી તાકત હે જો નઝર નહીં આતી. ઉન્કી યહ તાકત ઉસ વકત હમ પર હમ્લા કરતી હે જબ ઉન્હેં શિકસ્ત હોને લગતી હે.

મુઝે ઈસ લળાઈકા બતાઓ, સાલાર બહમન જાઝવિયાને કહા. તુમ્હારે લશ્કરકો શિકસ્ત કિસ તરહ હૂઈ ?

ઉસ સિપાહીને પૂરી તફસીલસે સુનાયા કે કિસ તરહ મુસલમાન

અચાનક સામને આ ગએ ઔર ઉન્હોંને હમ્લા કર દિયા ઔર ઉસ્કે બા'દ યહ માર્કા કિસ તરહ લળા ગયા.

ઉન્કી વહ જો તાકત હે જિસ્કા મૈંને ઝિક્ર કિયા હે, સિપાહીને કહા, વહ ઘૂળ સવાર દસ્તેકી સૂરતમેં સામને આઈ. ઉસ દસ્તેમેં હઝારોં ઘોળે થે. ઉન્કે હમ્લેસે પહલે યહ ઘોળે કહીં નઝર નહીં આએ થે. ઈત્ને હઝાર ઘોળોંકો કહીં છુપાયા નહીં જા સકતા. હમારે પીછે દરિયા થા. ઘોળે દરિયાકી તરફસે આએ ઔર હમેં ઉસ વક્ત પતા ચલા જબ મુસલમાન સવારોંને હમેં કાટના ઔર ઘોળોં તલે રોંદના શુરૂઅ કર દિયા.... આલી મુકામ ! યહ હે વહ તાકત જિસ્કી મેં બાત કર રહા હૂં.

તુમ્મેં ઈમાનકી તાકત હે, ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપને લશ્કરસે ખિતાબ કર રહે થે. યહ ખુદાએ વહદહુ લાશરીકકા ફર્માન હે કે તુમ્મેં સિર્ફ બીસ ઈમાનવાલે હૂએ તો વહ દોસો કુફ્ફાર પર ગાલિબ આએંગે.

આતિશ પરસ્તોંકા લશ્કર ઔર ઉન્કે સાથી ઈસાઈ ભાગ કર દૂર નિકલ ગએ થે. મૈદાને જંગમેં લાશેં બિખરી હૂઈ થી ઔર એક તરફ માલેગનીમતકા અંબાર લગા હુવા થા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઈસ અંબારકે કરીબ અપને ઘોળ પર સવાર અપની ફૌજસે ખિતાબ કર રહે થે.

ખુદાકી કસમ ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કહ રહે થે, કુર્આનકા ફર્માન તુમ સબને અમલી સૂરતમેં દેખ લિયા હે. ક્યા તુમ આતિશ પરસ્તોંકે લશ્કરકો દેખ કર ગબરા નહીં ગએ થે ? આનેવાલી નસ્લે કહેંગી કે યહ કમાલ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ બિન વલીદકા થા કે ઉસ્ને અપને સવારોંકો છુપા કર રખ્ખા હુવા થા ઔર ઉન્હેં ઉસ વક્ત ઈસ્તિઅમાલ કિયા જબ દુશ્મન મુસલમાનોંકો કાટને ઔર કુચલનેકે લિએ આગે બળહ આયા થા.... લેકિન મેં કેહતા હૂં કે યહ કરિશ્માં ઈમાનકી કુવ્વતકા થા. ખુદા ઉન્કે સાથ હોતા હે જો ઉન્કે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી ઝાત પર ઈમાન લાતે હેં. મેરે દોસ્તોં ! હમેં ઔર આગે જાના. યહ આતિશ પરસ્તોંકી નહીં, અલ્લાહકી સરઝમીન હે ઔર હમેં ઝમીનકે આખરી સિરે તક અલ્લાહકા પૈગામ પહુંચાના હે.

મૈદાને જંગ ફતહ નુસ્રતકે નારોંસે ગૂંજ રહા થા.

ઉસ્કે સાથ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપની સિપાહમેં

માલેગનીમત તકસીમ કિયા. મા'લૂમ હુવાકે અબ માલેગનીમત પેહલી દોનો જંગોકી નિસ્બત કહીં ઝિયાદા હૈ. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને હસ્બે મઅમૂલ માલેગનીમતકા પાંચવાં હિસ્સા મદીના ભિજવા દિયા.

ઉસ વક્ત તક આતિશ પરસ્તોંકે સાલાર બહમન જાઝવિયાકો પૂરી તરહ યકીન આ ગયા થા કે અંદરઝગરકા લશ્કર મુસલમાનોંકે હાથોં કટ ગયા હે ઔર અંદરઝગર ઐસા ભાગા હે કે લાપતા હો ગયા હે. બહમન જાઝવિયાને અપને એક સાલાર જાબાનકો બુલાયા.

તુમ અંદરઝગરકા અંજામ સુન ચુકે હો જાઝવિયાને કહા, હમારે લિએ કિસ્રાકા હુકમ યહ થા કે હમ વલ્જામેં અંદરઝગરકે લશ્કરસે જા મિલે. અબ વહ સૂરત ખત્મ હો ગઈ હે. ક્યા તુમને સોચા હે કે અબ હમેં ક્યા કરના ચાહિએ ?

હમ ઔર જો કુછ ભી કરેં જાબાનને કહા, હમેં ભાગના નહીં ચાહિએ.

લેકિન જાબાન ! જાઝવિયાને કહા, હમેં અબ કોઈ કારવાઈ અંધાધુંદ ભી નહીં કરની ચાહિએ. મુસલમાન હમેં તીસ્રી બાર શિકસ્ત દે ચુકે હે. ક્યા તુમ્ને મહસૂસ નહીં કિયા કે વહ વક્ત ગુઝર ગયા હે જબ હમ મદીનાકે લશ્કરકો સહરાઈ લુટેરે ઔર બદ્દૂ કહા કરતે થે. અબ હમેં સોચ સમઝ કર આગે બળના ચાહિએ.

હમારી ઈન તીનોં શિકસ્તોંકી વજહ સિર્ફ યહ મા'લૂમ હોતી હે કે હમારા જો ભી સાલાર મદીનાવાલોંસે ટક્કર લેને ગયા.... વહ ઈસ અંદાઝસે ગયા જૈસે વહ ચંદ એક સહરાઈ કઝ્ઝાકોંકી સરકોબીકે લિએ જા રહા હો, જાબાનને કહા. જો ભી ગયા વહ દુશ્મનકો હકીર ઔર કમઝોર જાન કર ગયા. હમારી આંખે પહલી શિકસ્તમેં હી ખુલ જાની ચાહિએ થી લેકિન ઐસા ન હુવા.... આપને ભી તો કુછ સોચા હોગા.

સબસે પેહલી સોચ તો મુઝે યહ પરેશાન કર રહી હે જાઝવિયાને કહા, કે કિસ્રા ઉર્દશેર બીમાર પળા હે, મેં જાન્તા હૂં ઉસે પહલી દો શિકસ્તોંકે સદમેંને બિસ્તર પર ડાલ દિયા હે. એક ઔર શિકસ્ત ઉસે લે ડૂબેગી. યહ ભી હો સકતા હે કે ઉસ શિકસ્તકી ખબર પહુંચાનેવાલેકો વહ કત્લ હી કરા દે.

લેકિન જાઝવિયા ! જાબાનને કહા, હમ કિસ્રાકી ખૂશ્નૂદીકે લિએ નહીં

લળ રહે. હમેં ઝરતુશ્તકી અઝમત ઔર આનકી ખાતિર લળના હે.

મેં તુમ્સે એક મશ્વરા લેના ચાહતા હૂં જાબાન! જાઝવિયાને કહા, તુમ દેખ રહે હો કે કિસ્રાને હમેં જો હુકમ દિયા થા વહ બે મકસદ હો ચુકા હે. મેં મદાઈન ચલા જાતા હૂં. કિસ્રાસે નયા હુકમ લુંગા. મેં ઉસ્કે સાથ કુછ ઔર બાતેં ભી કરના ચાહતા હૂં ઉસે ભી યહ કહનેકી આદત હો ગઈ હે કે જાઓ મુસલમાનોંકો કુચલ ડાલો. ઉસે અભી તક કિસીને બતાયા નહીં કે જંગી તાકત સિર્ફ હમારે પાસ નહીં. મેંને માન લિયા હે કે લળનેકી જિત્ની અહલીયત ઔર જિત્ના જઝબા મુસલમાનોંમેં હે વહ હમારે યહાં નાપૈદ હે..... જાબાન! તાકતકે ઘમંડસે કિસીકો શિકસ્ત નહીં દી જા સકતી.

મેં ભી ઉસીકો બેહતર સમઝૂંગા જાબાનને કહા, આપ કૂચકો રોક દે ઔર મદાઈન ચલે જાએં.

કૂચકો રોક દો, જાઝવિયાને હુકમકે લેહજેમેં કહા, લશ્કરકો યહીં ખેમાઝન કર દો. મેરી વાપસી તક તુમ લશ્કરકે સાલાર હોગે.

અગર આપકી ગૈરહાઝરીમેં મુસલમાન યહાં તક પહુંચ ગએ યા ઉન્સે આમના સામના હો ગયા તો મેરે લિએ આપકા ક્યા હુકમ હે? જાબાનને પૂછા, ક્યા મેં ઉન્સે લળૂં યા આપકે આને તક જંગ શુરૂઅ ન કરૂ ?

તુમ્હારી કોશિશ યહ હોની ચાહિએ કે મેરી વાપસી તક તસાદુમ ન હો જાઝવિયાને કહા.

આતિશ પરસ્તોંકા લશ્કરકા કૂચ રોક કર ઉસે વહીં ખેમાઝન કર દિયા ગયા ઔર બહમન જાઝવિયા અપને મુહાફિઝ દસ્તેકે ચંદ એક ઘૂળ સવારોંકો સાથ લે કર મદાઈનકો રવાના હો ગયા.

★

બક્ર બિન વાઈલકી બસ્તિયોંમેં એક તરફ ગિરીયા વ ઝારી થી ઔર દૂસરી તરફ જોશ વ ખરોશ ઔર જઝબએ ઈન્તિકામકી લલકાર. ઈસ ઈસાઈ કબીલેકે વહ હઝારોં આદમી જો લલકારતે ઔર નારે લગાતે હૂએ આતિશ પરસ્ત લશ્કરકે સાથ મુસલમાનોંકો ફારસકી સરહદસે નિકાલને લગે થે, વહ મૈદાને જંગસે ભાગ કર અપની બસ્તિયોંકો ચલે ગએ થે. યહ વહ થે જો ઝિંદા નિકલ ગએ થે. ઈન્કે કઈ સાથી મારે ગએ થે. ઉન્મેં બાઝ ઝખ્મી થે

જો અપને આપકો ઘસીટતે આ રહે થે મગર રાસ્તેમેં મર ગએ થે.

યહ ઈસાઈ જબ સર ઝુકાએ હૂએ અપની બસ્તિયોંમેં પહુંચને લગે તો ઘર ઘરસે ઔરતેં, બચ્ચે ઔર બૂળ્હે નિકલ આએ. ઉન શિકસ્ત ખૂર્દા ટોલિયોંમેં ઔરતેં અપને બેટોં, ભાઈઓ ઔર ખાવિંદોકો ઢૂંઢને લગી. બચ્ચે અપને બાપકો દેખતે ફિર રહે થે. ઉન્હેં પહલા સદમા તો યહ હુવાકે વહ પિટ કર લોટે થે. ફિર સદમા ઉન્હેં હુઆ જિન્કે અઝીઝ વાપસ નહીં આએ થે. બસ્તિયોંમેં ઔરતોંકી આહ વ ફગાં સુનાઈ દેને લગી. વહ ઊંચી આવાઝમેં રોતી થી.

ફિર તુમ ઝિંદા ક્યૂં આ ગએ હો ? એક ઔરતને શિકસ્ત ખા કર આનેવાલોંસે ચિલ્લા ચિલ્લા કર કહા, તુમ ઉન્કે ખૂનકા બદલા લેનેકે લિએ વહીં ક્યૂં નહીં રહે ?

યહ આવાઝ કઈ ઔરતોંકી આવાઝ બન ગઈ, ફિર ઔરતોંકી યહી લલકાર સુનાઈ દેને લગી, તુમ્ને બક્ર બિન વાઈલકા નામ ડુબો દિયા હે. તુમ્ને ઉન મુસલમાનોં સે શિકસ્ત ખાઈ હે જો ઈસી કબીલેકે હેં..... જાઓ ઔર શિકસ્તકા ઈન્તિકામ લો.... મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા સર કાટ કર લાઓ જિસ્ને એક હી કબીલેકો દો ધળોંમેં કાટ દિયા હે.

મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઈસી કબીલેકે એક સરદાર થે. ઉસ્ને કુછ અર્સા પહલે ઈસ્લામ કબૂલ કર લિયા થા ઔર ઉસ્કે ઝેરે અષર ઈસ કબીલેકે હઝારોં લોગ મુસલમાન હો ગએ થે. ઉન મુસલમાનોંમેંસે કઈ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી ફૌજમેં શામિલ હો ગએ થે. ઈસ તરહ એક હી કબીલેકે લોગ એક દૂસ્રેકે ખિલાફ સફ આરા હો ગએ થે.

તબરી ઔર ઈબ્ને કુતેબાને લિખ્ખા હે શિકસ્ત ખુર્દહ ઈસાઈ અપની ઔરતોંકે તાનોં ઔર ઉન્કી લલકારસે મુતઅષ્ષિર હો કર મુસલમાનોંકે ખિલાફ લળનેકે લિએ તય્યાર હો ગએ. બેશતર મુઅર્રિખીનને લિખ્ખા હે કે ઈસાઈયોંકો ઈસ લિએ ભી તેશ આયા થા કે ઉન્કે અપને કબીલેકે કઈ ઐસે અફરાદને ઈસ્લામ કબૂલ કર લિયા થા જિન્કી કોઈ હૈષિયત હી નહીં થી લેકિન વહી અફરાદ ઈસ્લામી ફૌજમેં જા કર ઐસી તાકત બન ગએ થે કે ફારસ જૈસી તાકતવર શહનશાહીકો ન સિર્ફ લલકાર રહે થે બલ્કે ઉસે તીસ્રી

શિકસ્ત દે ચુકે થે.

અબ ઉન લોગોંકો અપને મઝહબમેં વાપસ લાના બહુત મુશ્કિલ હે, બક્ર બિન વાઈલકે એક સરદાર અબ્દુલ અસ્વદ અજલીને કહા, ઈન્કા એક હી ઈલાજ હે કે ઉન્હેં કત્લ કર દિયા જાએ.

અબ્દુલ અસ્વદ બનૂ અજલાનકા સરદાર થા. યહ ભી બક્ર બિન વાઈલકી શાખ થી ઈસ લિએ વહ અજલી કહલાતા થા. માના હુવા જંગજૂ ઈસાઈ થા.

ક્યા તુમ મુસલમાનોંકે કત્લકો આસાન સમઝતે હો ? એક બૂળ્હે ઈસાઈને કહા, મૈદાને જંગમેં તુમ ઉન્હેં પીઠ દિખા આએ હો.

મેં એક મશવરા દેતા હૂં, ઈસ કબીલેકે એક ઔર બૂળ્હેને કહા. હમારે સાથ જો મુસલમાન રહતે હે ઉન્હેં ખત્મ કર દિયા જાએ. પેહલે ઉન્હેં કહા જાએ કે ઈસાઈય્યત મેં વાપસ આ જાએ. અગર ઈન્કાર કરેં તો ઉન્હેં ખુફિયા તરીકોંસે કત્લ કિયા જાએ.

નહીં અબ્દુલ અસ્વદને કહા, ક્યા તુમ ભૂલ ગએ હો કે હમારે કબીલેકે ઈન મુસલમાનોંને ખુફિયા કારવાઈયોંસે ફારસકી શહનશાહીમેં કૈસી તબાહી મચાઈ થી.ઉન્હોંને કિત્ની દિલેરીસે ફારસકી ફૌજી ચોકિયોં પર હમ્લે કિએ થે. ઉન્હોંને કિસ્રાકી રિઆયા હો કર કિસ્રાકી ફૌજકે કઈ કમાનદારોંકો કત્લ કર દિયા થા. અગર તુમ્ને યહાં કિસી એક મુસલમાનકો ખુફિયા તરીકેસે કત્લ કિયા તો મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા ગિરોહ ખુફિયા તરીકોસે તુમ્હારે બચ્ચે બચ્ચેકો કત્લ કર જાએગા ઔર તુમ્હારે ઘરોંકો આગ લગા દેગા. ઉન્મેંસે કોઈ ભી તુમ્હારે હાથ નહીં આએગા.

ફિર હમ ઈન્તિકામ કિસ તરહ લેંગે ? એકને પૂછા, તુમ્હારે લિએ તો ઈન્તિકામ બહુત હી ઝરૂરી હે ક્યૂં કે તુમ્હારે દો જવાન બેટે વલ્જાકી લળાઈમેં મુસલમાનોંકે હાથોં મારે ગએ હેં.

શહનશાહે ફારસ ઔર મુસલમાનોંકી અપની જંગ હે. અબ્દુલ અસ્વદને કહા, હમ અપની જંગ લળેંગે લેકિન ફારસકી ફૌજકી મદદકે બગૈર શાયદ હમ મુસલમાનોંકો શિકસ્ત નહીં દે સકેંગે. અગર તુમ લોગ મુઝે ઈજાઝત દો તો મેં મદાઈન જા કર શહનશાહે ફારસસે મિલૂંગા. મુઝે પૂરી ઉમ્મીદ હે કે વહ હમેં મદદ દેગા. અગર ઉસ્ને મદદ ન દી તો હમ

અપની ફૌજ બના કર લળેંગે. તુમ ઠીક કહતે હો. મુઝે મુસલમાનોંસે અપને દો બેટોંકે ખૂનકા હિસાબ ચુકાના હે.

ઈસાઈયોંકે સરદારોંને ઉસી વક્ત ફેસ્લા કર લિયા કે જિસ કદર લોગ મુસલમાનોંકે ખિલાફ લળનેકે લિએ તય્યાર હો સકે વહ દરિયાએ ફુરાતકે કિનારે ઉલ્લૈસકે મુકામ પર ઈકટ્ઠે હો જાએં ઔર ઉન્કા સરદારે આ'લા અબ્દુલ અસ્વદ અજલી હોગા. કબીલા બક્ર બિન વાઈલ ઔર ઉસ્કે ઝીલી કબીલોંકે જઝબાત ભળકે હૂએ થે. ઉન્કે ઝખ્મ તાઝા થે. મુસલમાનોંકો હાથોં હલાક હોનેવાલે ઘરોંમેં માતમ હો રહા થા. ઉન હાલાત ઔર ઉસ જઝબાતી કૈફિયતમેં નૌજવાન ભી ઔર બૂળ્હે ભી જો અપને આપકો લળનેકે કાબિલ સમઝતે થે, લળનેકે લિએ નિકલ આએ. યહ લોગ ઈસ કદર ભળકે હૂએ થે કે જવાન લળકિયાં ભી મર્દોંકે દોશ બદોશ લળનેકે લિએ તય્યાર હો ગઈ.

★

ઈરાકી ઈસાઈયોંકે અઝાઈમ જંગી તય્યારિયાં ઔર ઉલ્લૈસકે મુકામ પર ઉન્કા એક ફૌજકી સૂરતમેં ઈજતમા ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે પોશીદા નહીં થા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી ફૌજ વહાંસે દૂર થી. લેકિન ઉન્હેં દુશ્મનકી હર નકલ વ હરૂકતકી ઈત્તિલાઅ મિલ રહી થી. ઉન્કે જાસૂસ હર તરફ ફેલે હૂએ થે. ઈસાઈયોંકે ઈલાકેમેં અરબકે મુસલમાન ભી રહતે થે. ઉન્કી હમદર્દિયાં મદીનાકે મુસલમાનોંકે સાથ થી. મુસલમાનોંકી ફુતૂહાતકો દેખ કર ઉન્હેં આતિશ પરસ્તોંસે આઝાદી ઔર દહશત ગર્દીસે નજાત બળી સાફ નઝર આને લગી થી. વહ દિલ વ જાનસે મુસલમાનોંકે સાથ થે. વહ કિસીકે હુકમકે બગૈર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે લિએ જાસૂસી કર રહે થે.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે લશ્કરકે હોસલે બુલંદ થે. ઈત્ની બળી જંગી તાકત પર મુસલસલ તીન ફુતૂહાતને ઔર બે શુમાર માલે ગનીમતને ઔર ઈસ્લામી જઝબેનેં ઉન્કે હોસલોંકો તરોતાઝા રખ્ખા હુવા થા લેકિન ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ જાન્તે થે કે ઉન્કે મુજાહિદીનકી જિસ્માની હાલત ઠીક નહીં. મુજાહિદીનકે લશ્કરકો આરામ મિલા હી નહીં થા. વહ કૂચ ઔર પેશકદમીકી હાલતમેં રહે યા મૈદાને જંગમેં લળતે રહે થે.

ઉન્હેં મુકમ્મલ આરામ કરને દો, ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ

અપને સાલારોંસે કહ રહે થે. ઈન્કી હડ્ડિયાં ભી દુખ રહી હોગી. જિત્ને ભી દિન મુમ્કિન હો સકા મેં ઉન્હેં આરામકી હાલતમેં રખ્ખૂંગા.... ઔર ઉન દસ્તોંકો ભી યહીં બુલા લો જિન્હેં હમ દજલાકે કિનારે દુશ્મન પર નઝર રખનેકે લિએ છોળ આએ થે.... તુમ્મેં મુઝે મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ નઝર નહીં આ રહે.

વહ ગુઝિશ્તા રાતસે નઝર નહીં આએ, એક સાલારને જવાબ દિયા.

એક ઘોળેકે ટાપ સુનાઈ દિએ જો કરીબ આ રહે થે. ઘોળા ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે ખૈમેંકે કરીબ આ કર રૂકા.

મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ આએ હૈં, કિસીને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો બતાયા.

મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઘોળેસે કૂદ કર ઉતરે ઔર દોળતે હૂએ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે ખૈમેંમેં દાખિલ હૂએ.

તુજ પર અલ્લાહકી રેહમત હો વલીદકે બેટે ! મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને પુરજોશ આવાઝમેં કહા ઔર બેઠનેકે બજાએ ખૈમેંમેં ટહલને લગે.

ખુદાકી કસમ ઈબ્ને હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને મુસ્કુરાતે હૂએ કહા, તેરી ચાલ ઢાલ ઔર તેરા જોશ બતા રહા હૈ કે તુઝે કહીંસે ખઝાના મિલ ગયા હૈ.

ખઝાનેસે ઝિયાદા કિમ્તી ખબર લાયા હૂં ઈબ્ને વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, મેરે કબીલેકે ઈસાઈયોંકા એક લશ્કર તય્યાર હો કર ઉલ્લૈસકે મુકામ પર જમા હોનેકે લિએ ચલા ગયા હૈ. ઉન્કે સરદારોંને દરવાઝે બંદ કરકે હમારે ખિલાફ જો મન્સૂબા બનાયા હૈ વહ મુજ તક પહુંચ ગયા.

ક્યા યહી ખબર લાનેકે લિએ તૂ રાતસે કિસીકો નઝર નહીં આયા ? ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને પૂછા.

હાં મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને જવાબ દિયા, વહ મેરા કબીલા હૈ. મેં જાન્તા થા કે મેરે કબીલેકે લોગ ઈન્તિકામ લિએ બગૈર ચેનસે નહીં બેઠેંગે. મેં અપના હુલિયા બદલ કર ઉન્કે પીછે ચલા ગયા થા. જિસ મકાનમેં બેઠ કર ઉન્હોંને હમારે ખિલાફ લળનેકા મન્સૂબા બનાયા હૈ, મેં ઉસ્કે સાથવાલે

મકાનમેં બેઠા હુવા થા. મેં વહાંસે પૂરી ખબર લે કર નિકલા હૂં.... દૂસરી ઈત્તિલાઅ યહ હે કે ઉન્કે સરદાર ઈસ મકસદકે લિએ મદાઈન ચલે ગએ હેં કે વહ ઉર્દશેરસે ફૌજી મદદ લે કર હમ પર હમ્લા કરેંગે.

તો ઉસ્કા મતલબ યહ હુવા કે મેં અપને લશ્કરકો આરામકી મોહલત નહીં દે સકૂંગા, ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, ક્યા તુમ પસંદ નહીં કરોગે કે જિસ તરહ હમને વલ્જામેં આતિશ પરસ્તોંકો તય્યારીકી મોહલત નહીં દી થી ઉસી તરહ હમ ઈસાઈયોં ઔર આતિશ પરસ્તોંકે ઈજતમાસે પહલે હી ઉન પર હમ્લા કર દેંગે.

ખુદા તેરી ઉંમ્ર દરાઝ કરે ઈબ્ને વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, તરીકા યહી બેહતર હે કે દુશ્મનકા સર ઉઠનેસે પહલે હી કુચલ દિયા જાએ.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપને દૂસ્રે સાલારોંકી તરફ દેખા જૈસે વહ ઉન્સે મશ્વરા માંગ રહે હોં.

હોના તો ઐસા હી ચાહિએ, સાલાર આસિમ બિન અમ્રને કહા. લેકિન લશ્કરકી જિસ્માની હાલત દેખ લે. ક્યા હમારે લિએ યહ ફાઈદા મંદ ન હોગા કે કમ અઝ કમ દો દિન લશ્કરકો આરામ કરને દે ?

હાં, ઈબ્ને વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! દૂસ્રે સાલાર અદી બિન હાતિમને કહા, કહીં ઐસા ન હો કે પેહલી તીન ફુતૂહાતકે નશેમેં હમેં શિકસ્તકા મુંહ દેખના પળે.

ઈબ્ને હાતિમ ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, મેં તેરે ઈત્ને અચ્છે મશ્વરેકી તઅરીફ કરતા હૂં, લેકિન યહ ભી સોચ કે હમને દો દિન ઈસાઈયોંકો દે દિએ તો ક્યા ઐસા નહીં હોગા કે ફારસકા લશ્કર ઉનસે આ મિલે ?

ઐસા હો સકતા હે, અદી બિન હાતિમને કહા. લેકિન યહ બેહતર હોગા કે આતિશ પરસ્તોંકે લશ્કરકો આને દેં. યૂં ભી તો હો સકતા હે કે બક્ર બિન વાઈલકે ઈસાઈયોંસે ઉલ્જે હૂએ હોં ઔર આતિશ પરસ્ત અકબસે હમ પર આ પળેં. જિસ જિસ્કો હમારે ખિલાફ લળના હે ઉસે ઈસ મૈદાનમેં આને દેં જહાં વહ લળના ચાહતે હેં.

ઈબ્ને વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! મુષન્ના બિન હારિષા

રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, ક્યા આપ મુઝે ઈજાઝત નહીં દેંગે કે ઈસાઈયોં પર હમ્લેકી પહલ મેં કરૂં ?

તુને ઐસા કયૂં સોચા હે ? ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને પૂછા.

ઈસ લિએ કે જિત્ના ઉન્હેં મેં જાન્તા હૂં ઔર કોઈ નહીં જાન્તા, મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને જવાબ દિયા ઔર મેં ઈસ લિએ ભી સબસે આગે હો કર હમ્લા કરના ચાહતા હું કે ઉન્કે મન્સૂબેમેં યહ ભી શામિલ હે કે ઉન્કે કબીલેકે જિન લોગોંને ઈસ્લામ કબૂલ કર લિયા હે ઉન્હેં કત્લ કર દિયા જાએ. મેં ઉન્હેં કહૂંગા કે દેખો કૌન કિસે કત્લ કર રહા હે.

ઈસ વક્ત હમારી નફરી કિત્ની હે ? ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને પૂછા.

અઠારહ હઝારસે કુછ ઝિયાદા હી હોગી, એક સાલારને જવાબ દિયા.

જબ હમ ફારસકી સરહદમેં દાખિલ હુએ થે તો હમારી નફરી અઠારહ હઝાર હી થી. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા....ઈસ ઈલાકેકે મુસલમાનોંને મેરી નફરી કમ નહીં હોને દી.

મુઅર્રિખોંને લિખ્ખા હે કે ઈન તીન જંગોમેં બહુતસે મુસલમાન શહીદ ઔર શદીદ ઝખ્મી હૂએ થે. બાઝને લિખ્ખા હે કે નફરી તકરીબન્ આધી રહ ગઈ થી, લેકિન મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે કબીલેને નફરીકી કમી પૂરી કર દી થી.

★

આતિશ પરસ્તોંકા સાલાર બહમન જાઝવિયા ઉર્દશેરસે નયા હુકમ લેનેકે લિએ મદાઈન પહુંચ ચુકા થા. લેકિન શાહી તબીબને ઉસે રોક લિયા.

અગર કોઈ અછ્છી ખબર લાએ હો તો અંદર ચલે જાઓ, તબીબને કહા. અગર ખબર અછ્છી નહીં તો મેં તુમ્હેં અંદર જાનેકી ઈજાઝત નહીં દે સકતા.

ખબર અછ્છી નહીં, જાઝવિયાને કહા. હમારી ફૌજ તીસ્રી બાર શિકસ્ત ખા ચુકી હે. અંદરઝગર ઐસા ભાગા હે કે લાપતા હો ગયા હે.

જાઝવિયા, તબીબને કહા, ઉર્દશેરકે લિએ ઈસ્સે ઝિયાદા બુરી ખબર ઔર કોઈ નહીં હો સકતી. અંદરઝગરકો તો કિસ્રા ઉર્દશેર અપની જંગી તાકતકા સબસે ઝિયાદા મજબૂત સુતૂન સમઝતા થા. જબસે યહ સાલાર

ગયા હે. શહનશાહ દિનમેં કઈ બાર પૂછતા રહા કે અંદરઝગર મુસલમાનોકો ફારસકી સરહદસે બાહર નિકાલ કર વાપસ આયા હે યા નહીં. થોળી દેર પેહલે ભી ઉસ્ને પૂછા થા.

મોહતરમ તબીબ ! જાઝવિયાને કહા, ક્યા હમ એક હકીકતકો છુપા કર ગલતી નહીં કર રહે ? કિસ્સાકો કિસી ન કિસી દિન તો પતા ચલ હી જાએગા.

જાઝવિયા તબીબને કહા, મેં તુમ્હેં ખબરદાર કરતા હૂં કે તુમ્ને યહ ખબર શહનશાહકો સુનાઈ તો ઉસ્કા ખૂન તુમ્હારી ગર્દન પર હોગા.

જાઝવિયા વહીંસે લોટ ગયા, લેકિન અપને લશ્કરકે પાસ જાનેકે બજાએ ઉસ ખયાલસે મદાઈનમેં રૂકા રહા કે ઉર્દશેરકી સિહહત ઝરા બેહતર હોગી તો વહ ઉસે ખૂદ શિકસ્તકી ખબર સુનાએગા. ઔર ઉસ્કે સાથ વા'દા કરેગા કે વહ મુસલમાનોંસે તીનોં શિકસ્તોંકા ઈન્તિકામ લેગા.

ઉસ રોઝ યા એક દો રોઝ બા'દ ઈસાઈયોંકા એક વફદ ઉર્દશેરકે પાસ પહુંચ ગયા. ઉસ્કા તબીબ ઔર શાહી ખાનદાનકા કોઈ ભી ફર્દ કબ્લ અઝ વક્ત ન જાન સકા કે યહ વફદ કિસ મકસદકે લિએ આયા હે. ઉર્દશેરકો ચૂંકે મા'લૂમ થા કે ઈસાઈયોંને ઉસ્કે લશ્કરમેં શામિલ હો કર મુસલમાનોકે ખિલાફ જંગ લળી હે ઈસ લિએ ઉસ્ને બળી ખૂશીસે ઈન ઈસાઈયોંકો મુલાકાતકી ઈજાઝત દે દી. ઈસ વફદને ઉર્દશેરકો પેહલી ખબર યહ સુનાઈ કે સાલાર અંદરઝગર શિકસ્ત ખા ગયા હે.

અંદરઝગર શિકસ્ત નહીં ખા સકતા, ઉર્દશેરને એક ઝટકેસે ઉઠ કર બેઠતે હૂએ કહા, ક્યા તુમ લોગ મુઝે યહ ઝૂટી ખબર સુનાને આએ હો ?.... કહાં હે અંદરઝગર ? અગર ઉસ્કી શિકસ્તકી ખબર સહી હે તો યહ ભી સહી હે કે જિસ રોઝ વહ મદાઈનમેં કદમ રખ્ખેગા, વહ ઉસ્કી ઝિંદગીકા આખરી રોઝ હોગા.

હમ ઝૂટી ખબર સુનાને નહીં આએ, વફદકે સરબરાહને કહા. હમ આપકી ઈસ તીસ્રી શિકસ્તકો ફત્હમેં બદલનેકા અહદ લે કર આએ હેં, લેકિન આપકી મદદકે બગૈર હમ કામિયાબ નહીં હો સકતે.

ઉર્દશેર કુછ દેર ચુપચાપ ખલામેં ઘૂરતા રહા. ઉસ્કી બીમારી બળ્તી જા રહી થી. વહ બહુત કમઝોર હો ચુકા થા. દવાઓંકા ઉસ પર ઉલ્ટા હી

અષર હો રહા થા. અબ તીસ્રી શિકસ્તકી ખબરને રહી સહી કસર ભી પૂરી કર દી. ઉસ્કા તબીબ ઉસ્કે પાસ ખળા થા.

કિસ્રાકો ઈસ વક્ત આરામકી ઝરૂરત હે તબીબને કહા, મુઅઝઝઝ મેહમાન ઈસ વક્ત ચલે જાએં તો કિસ્રાકે લિએ બેહતર હોગા.

ઈસાઈયોંકા વફદ ઉઠ ખળા હુવા.

ઠેહરો, ઉર્દશેરને ઝઈફ આવાઝમેં કહા તુમ લોગોંને શિકસ્તકો ફત્હમેં બદલનેકી બાત કી થી. તુમ ક્યા ચાહતે હો ?

અપને કુછ દસ્તે જિન્મેં સવાર ઝિયાદા હોં, હમેં દે દેં. વફદકે સરદારને કહા, હમારા પૂરા કબીલા ઉલ્લૈસ પહુંચ ગયા હોગા.

જો માંગોગે દૂંગા ઉર્દશેરને કહા, બહમન જાઝવિયહકે પાસ ચલે જાઓ ઔર ઉસ્કા લશ્કર અપને સાથ લે લો. વલ્જાકે કરીબ કહીં હોગા.

બહમન જાઝવિયહ મદાઈનમેં હે કિસીને ઉર્દશેરકો બતાયા, વહ શહનશાહકે પાસ આયા થા લેકિન તબીબને ઉસે આપ તક આને ન દિયા.

ઉસે બુલાઓ ઉર્દશેરને હુકમ દિયા, મુઝસે કુછ ન છુપાઓ.

★

જબ જાઝવિયહ ઉર્દશેરકો બતા રહા થા કે ઉસે મૈદાને જંગ તક પહુચનેકા મૌકા હી નહીં મિલા, ઉસ વક્ત ઉલ્લૈસમેં સૂરતે હાલ કુછ ઔર હો ચુકી થી. જાઝવિયહ અપને દૂસ્રે સાલાર જાબાનકો લશ્કર દે આયા થા ઔર ઉસ્ને જાબાનસે કહા થા કે વહ ઉસ્કી વાપસી તક મુસલમાનોંસે ગુરેઝ કરે.

જાબાન ઉલ્લૈસકે કહીં કરીબ થા. ઉસે એક ઈત્તિલાઅ યહ મીલી કે ઈસાઈયોંકા એક લશ્કર ઉલ્લૈસકે ગર્દ વ નવાહમેં જમા હે ઔર દૂસ્રી ઈત્તિલાઅ મીલી કે મુસલમાનોંકા લશ્કર ઉલ્લૈસકી તરફ બળ્હ રહા હે. જાબાનકે લિએ હુકમ તો કુછ ઔર થા લેકિન ઈસ ઈત્તિલાઅ પર કે મુસલમાન પેશકદમી કર રહે હેં. વહ ખામોશ નહીં બેઠ સકતા થા. ઉસ્ને અપને લશ્કરકો કૂચકા હુકમ દિયા ઔર ઉલ્લૈસકા રૂખ કર લિયા.

અભી જાઝવિયહ વાપસ નહીં આયા થા. જાબાન તક ઉર્દશેરકા ભીકોઈ હુકમ નહીં પહુંચા થા. ચૂંકે વહ વહાં મૌજૂદ થા ઈસ લિએ યહ ઉસ્કી ઝિમ્મેદારી થી કે મુસલમાનોંકો રોકે. તારીખમેં બક બિન વાઈલકે ઉન ઈસાઈયોંકી તઅદાદકા કોઈ ઈશારા નહીં મિલ્તા જો ઉલ્લૈસમેં

લળનેકે લિએ પહુંચે થે. ઉન્કા સરદાર ઔર સાલારે આ'લા અબ્દુલ અસ્વદ અજલી થા. વહ મદાઈનસે અપને વફદકે વાપસીકા ઈન્તિઝાર કર રહે થે.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઈન્તિઝાર કરનેવાલે સાલાર નહીં થે. ઉન્હોંને અપની ફૌજકો થોળાસા આરામ દેના ઝરૂરી સમજા થા. ફિર ઉન્હોંને ઉલ્લૈસકી તરફ પેશકદમીકા હુકમ દિયા. રફતાર મઅમૂલીસે કહીં ઝિયાદા તેઝ રખ્ખી. મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપને જાંબાઝોંકા દસ્તા લિએ બાકી લશ્કરકે સાથ અલગ થલગ જા રહે થે.

અલ્લાહકે સિપાહિયોં! મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને રાસ્તેમેં અપને દસ્તેસે કહા, યહ લળાઈ તુમ ઈસ તરહ લળોગે જિસ તરહ હમ કિસ્રાકી સરહદી ચોકિયાં તબાહ કરનેકે લિએ લળતે રહે હૈં..... છાપા માર લળાઈ..... શબખૂન..... તુમ ઉન લોગોંસે લળને જા રહે હો જો તુમ્હારી તરહ લળના નહીં જાન્તે. ઉન્હેં તુમ જાન્તે હો. વહ તુમ્હારે હી કબીલેકે લોગ હૈં. હમ ઉન્હેં ભગા ભગા કર લળાએંગે. ઈસી લિએ મૈંને તુમ્હેં લશ્કરસે અલગ કર લિયા હૈ લેકિન યહ ખયાલ રખ્ના કે હમ ઉસી લશ્કરકે સાલારકે માતહત હૈ ઔર યહ ભી ખયાલ રખ્નાકે યહ મઝાહિબકી જંગ હૈ. દો બાતિલ અકીદે તુમ્હારે મુકાબલેમેં હૈં. તુમ્હેં ષાબિત કરના હૈ કે ખુદા તુમ્હારે સાથ હૈ.... ખુદાકી કસમ યહી વહ લોગ હૈ જિન્હોંને હમારે ખિલાફ હમેશા મુખ્બિરી કી ઔર આતિશ પરસ્તોંકે હાથોં હમારે ઘરોંકો નઝરે આતિશ કરાયા હૈ.

સવારોંકા યહ દસ્તા પુરજોશ નારે લગાને લગા, લેકિન મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉન્હેં રોક દિયા ઔર કહા કે ખામોશી બરકરાર રખની હૈ, દુશ્મનકો ઉસ વક્ત પતા ચલે કે હમ આ ગએ હૈ જબ હમારી તલ્વારેં ઉન્હેં કાટ રહી હોં.

★

ઈસાઈયોંકા લશ્કર ઉલ્લૈસકે મુકામ પર પળાવ ડાલે હૂએ મદાઈનસે અપને વફદકી વાપસીકા ઈન્તિઝાર કર રહા થા.

હોશિયાર! દુશ્મન આ રહા હૈ, ઈસાઈ લશકરકે સંત્રિયોંને વાવૈલા બપા કર દિયા. ખબરદાર! હોશિયાર! તય્યાર હો જાઓ.

હળબૂંગ મચ ગઈ. ઉન્કે સરદારોંને દરખ્તોં પર ચળ કર દેખા. એક લશ્કર ચલા આ રહા થા. સરદારોંને દરખ્તોંકે ઉપરસે હી હુકમ દિયા કે

તીરંદાઝ અગલી સફમેં આ જાએં. યહ લોગ ચૂં કે બાકાઈદા ફૌજી નહીં થે ઈસ લિએ ઉન્મેં નઝમ વ ઝબ્ત ઔર સબ્ર વ તહમ્મુલકી કમી થી. વહ લોગ હુજૂમકી સૂરતમેં લળના ચાહતે થે, ફિર ભી ઉન્હોંને સફ બંદી કર લી.

આનેવાલા લશ્કર કરીબ આ રહા થા. જબ યહ લશ્કર ઔર કરીબ આયા તો સરદારોંકો કોઈ શક હોને લગા. તબ એક સાલારને કહા કે યહ લશ્કર મુસલમાનોંકા નહીં હો સકતા ક્યૂં કે યહ લશ્કર ઉસ તરફસે આ રહા હે જિધર બહમન જાઝવિયાકા લશ્કર હોના ચાહિએ થા. સાલારને દો ઘૂળ સવારોંકો યહ કહ કર દોળા દિયા કે જા કર દેખો, યહ કિસ્કા લશ્કર હે.

યહ દોસ્ત હે એક સવારને પીછે મુળ કર બુલંદ આવાઝમેં કહા, યહ ફારસકી ફૌજ હે.

યસૂઅ મસીહકે પુજારિયોં, દરખ્તસે સાલારે આ'લાને ચિલ્લા કર કહા, તુમ્હારી મદદકે લિએ મદાઈનસે ફૌજ આ ગઈ હે. ઈસાઈ નારે લગાને લગે થોળી દેર બા'દ જાબાનકા લશ્કર ઈસાઈયોંકે પળાવમેં આ ગયા. જાબાનને ઈસ તમામ લશ્કરકી કમાન લે લી ઔર ઈસાઈ સરદારોસે કહા કે અબ વહ ઉસકે હુકમ ઔર હિદાયતકે પાબંદ હોંગે. જાબાનને ઈસાઈયોંકા હોસલા બળ્હાનેકે લિએ પુરજોશ તકરીરકી જિસ્મેં ઉસ્ને ઉન્હેં બતાયા કે અબ ઉન્હેં પેહલી તીનોં શિકસ્તોંકા ઈન્તિકામ લેના હે.

.....ઔર તુમ અપની જવાન ઔરતોંકો ભી સાથ લાએ હો જાબાનને કહા, અગર તુમ હાર ગએ તો યહ ઔરતેં મુસલમાનોંકા માલે ગનીમત હોંગી. ઉન્હેં વહ લોંડિયા બના કર લે જાએંગે. ઉન્હીંકી ખાતિર અપની જાને લળા દો.

ઈસાઈયોંકી સફોમેં જોશ વ ખરોશ બળતા જા રહા થા. વહ તો પહલે હી ઈન્તિકામકી આગમેં જલ રહે થે. અબ અપને સાથ ફારસકા એક મુનઝઝમ લશ્કર દેખ કર વહ ઔર ઝિયાદા દિલેર હો ગએ.

મદીનાકી ફૌજકી પેશકદમી ખાસ્સી તેઝ થી. મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપને દસ્તેકે સાથ દાઈ તરફ કહીં આગે નિકલ ગએ થે. વહ સરસબ્ઝ ઔર શાદાબ ઈલાકા થા. દરખ્તોંકી બોહતાત થી. હરી જાળિયાં ઔર ઊંચી ઘાંસ ભી થી. થોળી દૂર જા કર આદમી નઝરોંસે ઓજલ હો જાતા થા. યહ વહ ઈલાકા થા જહાં ફારસકે બળે બળે અફસૈર સેર વ

તફરીહ ઔર શિકાર વગૈરહકે લિએ આયા કરતે. ઉલ્લૈસકે આગે હિરહ એક શહર થા જિસ્કી અહમીયત તિજારતી ઔર ફૌજી લિહાઝસે ખાસ્સી ઝિયાદા થી આબાદીકે લિહાઝસે યહ ઈસાઈયોંકા શહર થા જો હર લિહાઝસે ખૂબ સૂરત શહર થા.

ઔર યહ ભી ઝહનમેં રખ્ખો, જાબાન લશ્કરકે સાલારોંસે કહ રહા થા. કે આગે હિરહ હે. તુમ જાન્તે હો કે હિરહ હમારી બાદશાહીકા એક હીરા હે. અગર મુસલમાન ઈસ શહર તક પહુંચ ગએ તો ન સિર્ફ યહ કે કિસ્રાકા દિલ ટૂટ જાએગા બલ્કે ફારસકે પૂરે લશ્કરકે હોસલે ટૂટ જાએંગે. હિરહ મદાઈનસે ઝિયાદા કિમ્તી હે.

★

સબ્ઝાઝારમેં એક ધૂળ સવાર જૈસે તૈરતા ચલા આ રહા હો. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપને લશ્કરકે વસ્તમેં થે. કિસી ઔરકો ઉસ સવારકી તરફ ભેજનેકે બજાએ ઉન્હોંને અપને ઘોળેકો એળ લગાઈ ઔર ઉસ સવારકો રાસ્તેમેં જા લિયા. વહ મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે દસ્તેકા એક સવાર થા.

ઈબ્ને હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા પૈગામ લાયા હૂં સવારને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે કહા, ઉલ્લૈસકે મૈદાન મેં આતિશ પરસ્તોંકી ફૌજ ભી આ ગઈ હે. ઈબ્ને હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા હે કે સંભલ કર આગે આએ.

ફૌરન વાપસ જાઓ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને સવારસે કહા ઔર મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે કહો કે ઉળ કર મુજ તક પહુંચે.

મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા કાસિદ યૂં ગાઈબ હો ગયા જૈસે ઉસે ઝમીનને નિગલ લિયા હો ઉસ્કે ઘોળેકે ટાપ કુછ દેર તક સુનાઈ દેતે રહે જો દરખ્તોમેંસે ગુઝરતી હવાકી શાંય શાંયમેં તેહલીલ હો ગએ. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ વાપસ અપને લશ્કરમેં આએ ઔર અપને સાલારોંકો બુલા કર ઉન્હેં બતાયા કે આગે સિર્ફ બક્ર બિન વાઈલકે લોગ હી નહીં બલ્કે મદાઈનકા લશ્કર ભી ઉન્કે સાથ આ મિલા હે. ઉન્હોંને અપને સાલારોંકો યહ ભી બતાયા કે મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા

અન્હુ આ રહે હે. ઉન્હોંને પહલેકી તરહ સાલાર આસિમ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઔર સાલાર અદી બિન હાતિમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો દાએં ઔર બાએં પહલૂમેં રખ્ખા.

ઝિયાદા દેર નહીં ગુઝરી થી કે મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ યૂં આ પહુંચે જૈસે વહ વાકઈ ઉળ કર આએ હો.

ઈબ્ને હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, ક્યા તુમ્ને અપની આંખોસે ફારસકે લશ્કરકો ઈસાઈયોંકે સાથ દેખા હે ? મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને સિર્ફ દેખા હી નહીં થા બલ્કે ઉન્હોંને જાંબાઝીકા મુઝાહરા કરકે બહુત કુછ મા'લૂમ કર લિયા થા. ઉસ્ને અપને જાસૂસ આગે ભેજ રખ્ખે થે. ઉન્હોંને ઉસે ઈત્તિલાઅ દી થી કે મદાઈનકી ફૌજ ઈસાઈયોંસે આ મિલી હે. મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને પૂરી મા'લૂમાત હાસિલ કરનેકા ઈરાદા કર લિયા. રાતકો ઉન્હોંને અપને સાથ તીન સવાર લિએ ઔર દુશ્મનકે પળાવકે કરીબ જા કર ઘોળોસે ઉતરે ઔર ઉન્હેં એક દરખ્તકે સાથ બાંધ દિયા. વહાંસે વહ છુપ છુપ કર ઔર જહાં ઝરૂરત પળી વહાં પેટકે બલ રેંગ કર પળાવકે કરીબ ચલે ગએ. આતિશ પરસ્તોંકે સંત્રી પળાવકે ઈર્દ ગિર્દ ઘૂમ ફિર રહે થે. યહ સફર ૧૨ હિજરીકે વસ્તકી રાતેં થી. આધે ચાંદકી ચાંદની થી જો ફાઈદા ભી દે સકતી થી, નુકસાન ભી.

દો સંત્રી ઉન્કે સામનેસે ગુઝર ગએ. ઉન્હેં પીછેસે જા કર પકળા જા સકતા થા લેકિન ઉન્કે પીછે પીછે એક ઘૂળ સવાર આ રહા થા. ઉસ્ને અપને સંત્રિયોંકો આવાઝ દે કર રોક લિયા ઔર ઉન્કે પાસ આ કર ઉન્હેં બેદાર ઔર હોશિયાર રહનેકો કહને લગા. વહ કોઈ કમાનદાર મા'લૂમ હોતા થા.

મુસલમાન રાતકો તો હમ્લા નહીં કર સકતે એક સંત્રીને કહા, ફિર ભી હમ બેદાર ઔર હોશિયાર હે.

તુમ સિપાહી હો ઘૂળ સવારને હુકમકે લેહજેમેં કહા, જો હમ કમાનદાર જાન્તે હે વહ તુમ નહીં જાન્તે. મુસલમાનોંકા કુછ પતા નહીં વહ કિસ વક્ત ક્યા કર ગુઝરેં. ઉન્હેં આમ કિસ્મકા દુશ્મન ન સમજો. ક્યા તુમ્ને મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા નામ નહીં સુના ? ક્યા તુમ નહીં જાન્તેકે કિસ્રાને મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે સરકી કિત્ની

કિમત મુકર્રર કર રખ્ખી હે ? તુમ અગર ઉસે ઝિંદા યા મુર્દહ પકળ લાઓ યા ઉસ્કા સિર્ફ સર પેશ કર દો તો તુમ માલા માલ હો જાઓગે લેકિન તુમ ઉસે પકળ નહીં સકોગે. વહ જિન હે, કિસીકો નઝર નહીં આતે..... ચલો આગે ચલો. અપને ઈલાકેકા ગશ્ત કરો.

સંત્રી આગે નિકલ ગએ ઔર ઘૂળ સવાર વહીં ખળા રહા. મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપને તીન જાંબાઝોંકે સાથ ઘની જાળીકે પીછે છુપે હૂએ થે. ઘૂળ સવાર ઉસ તરફ જાનેકે બજાએ જિસ તરફ સંત્રી ચલે ગએ થે દૂસ્રી તરફ ચલા ગયા. ઘોળે પર ઉસે પકળના ખત્રે સે ખાલી નહીં થા. મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપને એક જાંબાઝકે કાનમેં કુછ કહા ઔર ઘૂળ સવાર કમાનદારકો દેખા જો આહિસ્તા આહિસ્તા ચલા જા રહા થા.

મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કરીબી દરખ્ત પર ચળ ગએ. ઉસ્કે જાંબાઝને ઝરા ઊંચી આવાઝમેં કુછ કહા. કમાનદારને ઘોળા રોક લિયા. જાંબાઝને ઉસે વાપસ આનેકો કહા. વહ ઉસ આવાઝ પર વાપસ આ રહા થા. અચાનક દરખ્ત સે મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કૂદે ઔર ઘૂળ સવારકે ઉપર ધિરે ઔર ઉસે ઘોળેસે ગિરા દિયા. મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે એક આદમીને દોળતે આ કર ઘોળેકી લગામ પકળ લી ઔર દો નેં કમાનદારકો દબોચ લિયા ઔર ઉસ્કા મુંહ બાંધ દિયા. ઉસે ઔર ઉસ્કે ઘોળેકો વહાંસે દૂર લે ગએ. ઉન્હોંને અપને ઘોળે ખોલે ઔર વહાંસે ઈત્ને દૂર નિકલ ગએ કે જહાં વહ ચીખતા ચિલ્લાતા તો ભી ઉસ્કી આવાઝ ઉસ્કે પળાવ તક ન પહુંચતી.

ઝિંદા રહના ચાહતે હો તો બતાઓ કે તુમ્હારી ફૌજ કહાંસે આઈ હે. મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને તલ્વારકી નોક ઉસ્કી શહરગ પર રખ કર પૂછા.

વહ બહમન જાઝવિયહકે લશ્કરકા કમાનદાર થા. ઉસ્ને જાન બચાનેકે ખાતિર સબ કુછ બતા દિયા. યહ ભીકે જાઝવિયહ મદાઈન ચલા ગયા હે ઔર ઉસ્કી જગહ જાબાન સાલાર હે ઔર બક્ર બિન વાઈલકા લશ્કર ઉન્હેં ઈત્તિફાકસે મિલ ગયા હે, ઉસ્ને યહ ભી બતાયા કે ઉસ કબીલેકે કુછ સરદાર મદાઈનસે ફૌજ અપને સાથ લાએંગે.

ક્યા તુમ્હેં મા'લૂમ હે કે મદીનાકી ફોજ કહાં હે ? મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉસ્સે પૂછા.

વહ બહુત દૂર હે. કમાનદારને જવાબ દિયા, હમ હમ્લા કરને જા રહે હેં..... શાયદ દો રોઝ બા'દ.

જબ ઉસ્સે હર એક બાત મા'લૂમ હો ગઈ તો ઉસે હલાક કરકે લાશ વહીં દફન કર દી ગઈ.

★

સૂરજ તુલૂઅ હો ચુકા થા જબ મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો વહ રૂઈદાદ (કારગુઝારી) સુના રહે થે.

તઅદાદકા અંદાઝા ક્યા હે ? ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને પૂછા.

સહી અંદાઝા મુશ્કિલ હે ઈબ્ને વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, હમારી ઔર ઉન્કી તઅદાદકા તનાસુબ વહી હે જો પેહલે થા. વહ હમ્સે ચાર ગુના નહીં તો તીન ગુનાસે યકીનન ઝિયાદા હે.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપની ફોજકો રોકા નહીં તાકે વક્ત ઝાએ ન હો ઔર દુશ્મનકો બે ખબરીમેં જા લેં. ઉન્હોંને ચલતે ચલતે અપને સાલારોંસે મશ્વરે લિએ. ખૂદ સોચા ઔર અહકામ દીએ. ઈન અરબોંકે મુતઅલ્લિક આતિશ પરસ્તોંકે સબસે ઝિયાદા જરી ઔર તજુર્બાકાર સાલાર હરમુઝને કહા થા કે યહ લોગ સહરાકે રહનેવાલે હેં ઔર સહરામેં હી લળ સકતે હેં. હરમુઝને યહ ભી કહા થા કે વહ ઉન્હેં દજલા ઔર ફુરાતકે ઈસ ઈલાકેમેં લળાએગા જિસ્મેં દરખ્ત, જાળિયા, ઘાસ ઔર કહીં કહીં દલદલ હે લેકિન હરમુઝકે ખ્વાબ ઉસી સરસબ્ઝ ઈલાકેમેં ટૂટ ટૂટ કર બિખર ગએ થે.

ખુદાકી કસમ, તુમ અબ દરિયાઓં ઔર જંગલોંમેં ભી લળ સકતે હો. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપને સાલારોંસે કહા, ઈસ ઝમીન પર તુમ્ને ઈત્ને તાકતવર દુશ્મનકો તીન શિકસ્તેં દી હેં. તુમ્ને યહ ભી દેખ લિયા હે કે હમારે દુશ્મનકે લળનેકા તોર તરીકા ક્યા હે. મુષન્ના રદિયલ્લાહુ

તઆલા અન્હુ બતાયા હે કે દુશ્મન અગર ઉસી મૈદાનમેં હુઆ જહાં વહ પળાવ કિએ હૂએ હેં તો યહ ઝહનમેં રખ'લો કે યહ મૈદાન દો દરિયાઓં (દરિયાએ ફુરાત ઔર દરિયાએ ખસીફ)કે દરમિયાન હે. મૈદાન હમ્વાર હે લેકિન દરખ્તોં ઔર સબ્ઝેકી બોહતાત હે. દોળતે ઘોળોં પર તુમ્હેં દરખ્તોંકા ઔર ઉન્કે ઝુકે હૂએ ટેહનોંકા ખયાલ રખ્ના પળેગા વર્ના ઈન ટેહનોંસે ટકરા કર મારે જાઓગે.

મૈદાન મહદૂદ ભી હે. હમેં દુશમનકો કિસી કિસ્મકા ધોકા દેનેકા ઔર ચાલે ચલનેકા મૌકા નહીં મિલ સકેગા. હમેં આમને સામનેકા માર્કા લળના પળેગા. ઈબ્ને અમ્ર ઔર ઈબ્ને હાતિમ પહલૂઓંકે સાલાર હોંગે. ઉન્હેં જબ ભી ઔર જૈસા ભી મૌકા મિલા, યહ ઉસ્કે મુતાબિક નકલ વ હરકત કરેંગે. અપને કમાનદારોંકો યહ બતાના ઝરૂરી હે કે આમને સામનેકી લળાઈમેં જઝબેકી શિદત ઔર જિસ્માની ફુર્તિ ઔર મઝબૂત હોસલેકી ઝરૂરત હોતી હે....

ઈબ્ને હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! તુમ હમારે પાબંદ હો કર નહીં લળોગે. તુમ્હારે સાથ પેહલે તે હો ચુકા હે કે તુમ અપને અંદાઝકા માર્કા લળોગે લેકિન તુમ યહ એહતિયાત કરોગે કે તુમ્હારે સિવા હમારે રાસ્તે મેં ન આએ. તુમ્ને અપને સવારોંકો યહી તર્બીયત દે રખ્ખી હે. ઉન્હેં ઈસી તરહ ઈસ્તિઅમાલ કરો લેકિન અંધાધુંધ નહીં. નઝમ વ રબ્ત બહુત ઝરૂરી હે.

ઈબ્ને 'વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, તુજ પર અલ્લાહકી રહમત હો તૂને જૈસા કહા હે તુઝે વૈસા હી નઝર આએગા.... ક્યા તૂ મુઝે ઈજાઝત દેતા હે કે મેં અપને દસ્તેમેં ચલા જાઉં ?

મેં તુઝે અલ્લાહકે સુપુર્દ કરતા હૂં હારિષાકે બેટે ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, જા.... મૈદાને જંગમેં મિલેંગે યા મૈદાને હશ્રમેં.

મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઘોળેકો એળ લગાઈ ઔર પલક ઝપકતે નઝરોંસે ઓજલ હો ગએ. ઉન્કે સાથ યહ આતિશ પરસ્ત કમાનદારકા ઘોળા ભી થા જિસે ઉન્હોંને કત્લ કર દિયા થા. વહ યહ ઘોળા ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે લશ્કરકો દે ગએ થે.

★

ઈન્ની થોળી તઅદાદમેં ઔર ઈન્ને મહદૂદ મસાઈલકે ભરોસે મદીનાકે મુજાહિદીન ઉસ લશ્કર પર હમ્લા કરને જા રહે થે જિસ્કી તઅદાદ ઉન્સે તીન ગુનાસે ભી ઝિયાદા થી ઔર જિસ્કે હથિયાર ભી બેહતર થે ઔર જિન્કે સર લોહેકે ખોદોંસે ઔર ચેહરે લોહેકી ઝંજીરોંસે ઢકે હૂએ થે. ઉન્કી ટાંગો પર જાન્વરોંકી મોટી ઔર ખૂશ્ક ખાલોંકે ખોલ ચળે હૂએ થે.

મુજાહિદીનકે દિલોમેં કોઈ ખૌફ ન થા, ઝહનોંમેં કોઈ વહમ ઔર વસ્વસા ન થા. ઉન્કે સામને એક પાક ઔર અઝીમ મકસદ થા. ઉન્કી નિગાહોમેં અપને અલ્લાહ, રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઔર મહઝબકી અઝમત થી, અપની જાનોંકી કોઈ અહમિયત ન થી સિવાએ ઉસ્કે કે યહ જાન અલ્લાહકી દી હૂઈ હે ઔર ઉસે અલ્લાહકી રાહમેં હી કુર્બાન કરના હે. અપની ઝિંદગી દે કર વહ ઈસ્લામકો ઝિંદા રખનેકા અહદ કિએ હૂએ થે. વહ ઘરોંસે, અપની બીવિયોંસે, અપની માંઓ, બેહનો ઔર બેટિયોંસે દૂર હી દૂર હટતે જા રહે થે. ઉન્કે શબ વ રોઝ ખાક વ ખૂનમેં ગુઝર રહે થે. ઝમીન ઉન્કા બિછૌના થી ઔર ઉપર આસ્માન થા. બાતિલકી ચટ્ટાનોંસે ટકરાના, કુફ્રકે તલાતુમકો ચીરના ઔર દુશ્મનાને દિનકે અઝાઈમકો કુચલના ઉન્કી ઈબાદત થી. ઉન્કી ઝબાનોં પર અલ્લાહકા નામ થા. વહ તલ્વારકા વાર કરતે થે તો અલ્લાહકા નામ લેતે થે ઔર તલ્વારોંસે કટ કર ગિરતે થે તો અલ્લાહકા નામ લેતે થે. ઝખ્મી હોતે તો અલ્લાહકો પુકારતે થે. લારૈબ ઈમાનકી પુખ્તગી ઔર જઝબેકી દીવાનગી ઉન્કે હથિયાર થે ઔર યહી ઉન્કી ઢાલ થી.

★

વહ ઉસ વક્ત દુશ્મનકે સામને પહુંચે જબ દુશ્મનકા દોપહરકા ખાના તય્યાર હો ચુકા થા. ઉન્કે સાલાર જાબાનકે હુકમસે લશ્કરકે લિએ ખાસ ખાના તય્યાર કિયા ગયા થા. મુઅર્રિખ તબ્રી ઔર, ઈબ્ને હિશામ ઔર મુહમ્મદ હુસૈન હૈકલ લિખતે હૈં કે ફારસકી ફૌજકો સાંઢોકી તરહ પાલા જાતા થા. સિપાહિયોંકો મુર્ગન ખાને ખિલાયે જાતે થે. ફારસકે શહનશાહોંકા ઉસૂલ બલ્કે અકીદા થા કે મઝબૂત ઔર મુત્મઈન ફૌજ હી સલ્તનત ઔર તખ્ત વ તાજકી સલામતીકી ઝામિન હોતી હે.

ફારસી સાલાર જાબાનને ઉસ્સે ઝિયાદા મુર્ગન ઔર પુર તકલ્લુફ ખાના તય્યાર કરાયા થા જો ફૌજકો આમ તૌર પર મિલા કરતા થા. ઉસ ખાનેકા ઝિક તારિખોંમેં ભી આયા હે. બેશુમાર જાન્વર ઝબહ કર દીએ ગએ થે. ગોશ્તકે અલાવા કઈ ચીઝેં પકાઈ ગઈ થી. મુઅર્રિખોંને લિખ્ખા હે કે જાબાન અપને લશ્કરકે ખાતિર તવાઝોઅ કર રહા થા કે સિપાહી ખુલૂસે દિલસે લળેંગે ઔર અછૂછેસે અછ્છા ખાના ખાનેકે લિએ ઝિંદા રહેંગે.

ખાના ચૂંકે ખાસ થા. ઈસ લિએ ઉસકી તય્યારીમેં મઅમૂલસે ઝિયાદા વક્ત લગ ગયા. દિનકા પિછલા પહર શુરૂઅ હો ચુકા થા જબ ખાના તય્યાર હુઆ. લશ્કર ભૂકસે બેતાબ હો રહા થા. જબ લશ્કરકો ઈત્તિલાઅ દી ગઈ કે ખાના તય્યાર હો ગયા હે ઔર લશ્કર ખાનેકે લિએ બેઠ જાએ, ઐન ઉસ વક્ત ગશ્તી સંત્રિયોંને ઈત્તિલાઅ દી કે મુસલમાનોકે ફૌજ સર પર આ ગઈ હે.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપને ઈસ મકસદમેં કામિયાબ થે કે દુશ્મનકો ઉન્કી આમદકી ખબર કબ્લ અઝ વક્ત ન હો. ઉન્હોંને દુશ્મનકો બેખબરીમેં જા લિયા થા. આતિશ પરસ્તોં ઔર ઈસાઈયોંમેં હળબૂંગસી બપા હો ગઈ. સાલાર ઔર કમાનદાર ચિલ્લા ચિલ્લ્લા કર દોનો લશ્કરકો જંગકી તય્યારી ઔર સફ બંદીકા હુકમ દે રહે થે. મગર લશ્કરકે સામને જો રંગા રંગ ખાને રખ્ખે જા રહે થે, ઉન્હેં લશ્કર છોળને પર આમાદા ન થા. તબ્રીકી તહરીર શાહિદ હે કે લશ્કરસે બળી બુલંદ આવાજ ઉઠી કે મુસલમાનોકે પહુંચને તક વહ ખાના ખા લેંગે. બેશતર સિપાહી ખાનેમેં મસરૂફ હો ગએ.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી ફૌજ જંગી તર્તીબમેં બિલ્કુલ સામને આ ગઈ. યહ ફૌજ હમ્લેકે લિએ બિલ્કુલ તય્યાર થી. આતિશ પરસ્તોં ઔર ઈસાઈયોંમેં વહ ભી થે જો મુસલમાનોંસે શિકસ્ત ખા ચુકે થે. ઉન્હોંને અપની ફૌજકો મુસલમાનોકી તલ્વારોં ઔર બર્છિયોંસે કટતે દેખા થા. વહ મુસલમાનોકો દેખ કર હી ડર ગએ.

ખાના છોળ દો, ઉન્મેંસે કઈ એકને વાવેલા બપા કર દિયા. ઈન મુસલમાનોકો મૌકા ન દો.... કાટ દેંગે.... માર દેંગે.... તય્યાર હો જાઓ.

વહ ખાના છોળ કર લળનેકી તય્યારી કરને લગે. બાકી લશ્કર અપને સાલારોં ઔર કમાનદારોંકા ભી હુકમ નહીં માન રહા થા. વહ સબ ભૂકસે મરે જા રહે થે. લેકિન જિન્હોંને મુસલમાનોકે હાથ દેખે હુએ થે, ઉન્કી ખૌફ

ઝદહ હંગામ દેખ કર સારા લશ્કર ખાના છોડ, ઉઠ ખળા હુવા.

મદીનાકે મુજાહિદીન ઔર આગે ચલે ગએ. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઉન્હેં અહકામ દે રહે થે.

દુશ્મનને અભી ઘોળોં પર ઝીનેં કસની થી. ઔર સારે લશ્કરને ઝિરહ પહનની થી. જાબાનને મોહલત હાસિલ કરનેકે લિએ યહ તરીકા ઈખ્તિયાર કિયા કે ઉસ દૌરકે રિવાઝકે મુતાબિક ઈસાઈયોંકે સરદાર અબ્દુલ અસ્વદ અજલીકો ઝાતી મુકાબલેકે લિએ આગે કર દિયા.

કિસ્મેં હિમ્મત હે જો મેરે મુકાબલેકે લિએ આએગા ? અબ્દુલ અસ્વદને અપને લશ્કરસે આગે આ કર મુસલમાનોકો લલકારા. જિસે મેરી તલ્વારસે કટ કર મરનેકા શૌક હે વહ આગે આ જાએ.

મેં હૂં વલીદકા બેટા ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને નિયામસે તલ્વાર નિકાલ કર બુલંદકી ઔર ઘોળેકો એળ લગાઈ. મેં હૂં જિસ્કી તલ્વાર તુજ જૈસોંકે ખૂનકી પ્યાસી રહતી હે....ઘોળેકી પીઠ પર રેહ ઔર અપના નામ પુકાર.

મેં હૂં અબ્દુલ અસ્વદ અજલી, ઉસ્ને બુલંદ આવાઝસે કહા, નામ અજલાનકા બુલંદ હોગા.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા ઘોળા ઉસ્કે કરીબસે ગુઝર ગયા, આગે જા કર મુળા ઔર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને તલ્વાર તાન લી. અબ્દુલ અસ્વદને ભી તલ્વાર નિકાલ લી થી. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને દોળતે ઘોળેસે ઉસ પર વાર કિયા, લેકિન યહ વાર ખતા ગયા. અબ્દુલ અસ્વદને ભી ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી તરફ ઘોળા દોળા દિયા ઔર એક બાર ફિર દોનો સવાર આમને સામને આએ. અબકે અબ્દુલ અસ્વદને વાર કિયા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને વાર ઈસ તરહ રોકા કે ઉન્કી તલ્વાર અબ્દુલ અસ્વદકી તલ્વારકે દસ્તે પર લગી.જહાં ઉસ ઈસાઈ સરદારકા હાથ થા. ઉસ્કે ઉસ હાથકી દો ઉંગ્લિયોંકે ઉપરકે હિસ્સે સાફ કટ ગએ. તલ્વાર ઉસ્કે હાથસે ગિર પળી.

અબ્દુલ અસ્વદને ભાગ નિકલનેકે બજાએ બુલંદ આવાઝમેં કહા કે ઉસે બર્છી દી જાએ. ઉસ્કે લશ્કરમેંસે એક આદમી નિકલા જિસ્કે હાથમેં બર્છી થી. વહ દોળતા હુવા અપને સરદારકી તરફ આયા. ખાલિદ

રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉસ્કા રાસ્તા રોકનેકે લિએ ઘોળેકા રૂખ ઉસ્કી તરફ કર દિયા. વહ આદમી પ્યાદા થા. ઉસ્ને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે બચનેકે લિએ બર્છી અપને સરદારકી તરફ ફેંકી. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ પહુંચ ગએ થે ઔર બર્છી આ રહી થી જિસે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે સરકે ઉપરસે ગુઝરના થા. અબ્દુલ અસ્વદને બર્છી પકળનેકે લિએ દોનો હાથ બુલંદ કર રખ્ખે થે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને બર્છીકો તલ્વાર મારી. બર્છી કટ તો ન સકી લેકિન ઉસ્કા મકસદ પૂરા હો ગયા. બર્છી રાસ્તેમેં રૂક ગઈ ઔર ગિર પળી.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઘોળેકા રૂખ અબ્દુલ અસ્વદકી તરફ કર દિયા. અબ યહ શખ્સ વારસે સિર્ફ બચ સકતા થા. વારકો રોકના ઉસ્કે બસકી બાત નહીં થી. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને બગર્ઝે તમાશા ઉસે ઈધર ઉધર ભગાયા.

ઈબ્ને વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે એક સાલારને બુલંદ આવાઝમેં કહા, ઉસે ખત્મ કરો દુશ્મન તય્યાર હો રહા હે.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઘોળેકી રફતાર તેઝ કરકે ઔર અસ્વદકે કરીબસે ગુઝરતે તલ્વાર બર્છીકી તરહ મારી. અબ્દુલ અસ્વદને ઘોળે કે એક પહલૂ પર ઝૂક કર બચનેકી કોશિશ કી, લેકિન ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી તલ્વાર ઉસ્કે દૂસરે પેહલૂમેં ઉતર ગઈ. અબ્દુલ અસ્વદ સંભલ ગયા લેકિન વહ ભાગા નહીં. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અબ પીછેસે આ કર ઉસ પર ઐસા વાર કિયા કે ઉસ્કી ગર્દન ઈસ તરહ કટી કે સર ઢુલક કર એક કંધે પર ચલા ગયા. ગર્દન પૂરી નહીં કટી થી.

★

ઈધર ઈસાઈયોંકા સરદાર અબ્દુલ અસ્વદ ઘોળેસે ગિરા ઉધર દરિયાએ ફુરાતકી તરફસે બેશુમાર ઘોળોંકે દોળનેકા શોર સુનાઈ દિયા. ઘોળે સરપટ દોળતે આ રહે થે. ઉસ પેહલૂ પર ઈસાઈયોંકા લશ્કર થા. ઘૂળ સવારોંકે હાથોંમેં બર્છિયાં થી. ઘોળે ઈસાઈયોંકે લશ્કરમેં જા ઘુસે ઔર સવારોંકી બર્છિયોંને ઉન્હેં છલ્ની કરના શુરૂઅ કર દિયા. ઈસાઈયોંકી તવજ્જુહ સામને મુસલમાનોંકે તરફ થી. વહ મુકાબલેકે લિએ સંભલ ન સકે.

મૈં હૂં હારિષાકા બેટા મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ, ઈસ શોર વ ઘૌઘામેંસે એક આવાજ સુનાઈ દે રહી થી. હમ ભી તુમ્મેંસે હૈં....મૈં હું મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ.

યહ મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા ઘૂળ સવાર દસ્તા થા જૈસે ઉન્હોંને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો બતા કર લશ્કરસે અલગ રખ્ખા થા. વહ છાપા માર જંગ લળનેકે માહિર થે. ઓર ઈસ જંગમેં લળાઈકા યહ તરીકા બેહદ ઝરૂરી થા. વજહ યહ થી કે યહ મૈદાને જંગ બમુશ્કિલ દો મીલ વસીઅ થા. ઉસ્કે દાએં ઔર બાએં દરિયા થા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને પહલે હી કહ દિયા થા ઈસ મૈદાનમેં વહ અપની મખ્સૂસ જંગી ચાલેં નહીં ચલ સકેંગે. અપને સાલારોંસે ઉન્હોંને કહા થા કે આમને સામનેકી લળાઈમેં વહ ઈસ સૂરતમેં કામિયાબ હો સકતે હૈં કે દુશ્મન પર બહુત તેઝ ઔર શદીદ હમ્લા કિયા જાએ બલ્કે હમ્લા મૌજ દર મૌજ હો યઅની એક દસ્તા દુશ્મનસે ટક્કર લે કર પીછે હટે ઔર દૂસ્રા દસ્તા હમ્લા કરે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપની ફૌજકો ઈસી કિસ્મકે હમ્લોંકી તર્બિયત દે રખ્ખી થી ઔર અકસર ઉસ્કી મશ્ક કરાતે રહતે થે.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને હમ્લેકા હુકમ દે દિયા. ઉન્હોંને પહલૂઓંકે દસ્તેકો ભી ઈસ હમ્લેમેં જોંક દિયા. હમ્લેકી પહલી ફૌજકી કિયાદત ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ખૂદ કી. પહલૂઓંકે સાલારોં આસિમ ઔર અદીને ભી અપને અપને દસ્તેકે સાથ ખૂદ જા કર હમ્લા કિયા. આંતિશ પરસ્તોંને જમ કર મુકાબલા કિયા. વહ તાઝહ દમ થે. મુજાહિદીન થકે હૂએ થે, લેકિન મુસલમાનોકો યહ ફાઈદા મિલ ગયા કે આતિશ પરસ્ત અભી પૂરી તરહ લળનેકે લિએ તય્યાર નહીં થે. યૂરપી મુઅર્રિખોંને સાફ લિખ્ખા હૈ કે ફારસકી ફૌજ ઝહની તૌર પર ભી લળનેકે લિએ તય્યાર નહીં થી. યહ ફૌજ ભૂકી થી ઔર ઉસે વહ ખાના છોળના પળા થા જો ઉસ્કે લિએ ખાસ તૌર પર પકવાયા ગયા થા. ઉસ ખાનેકે લિએ તો ઉન્હોંને મુસલમાનોકી ભી પરવાહ નહીં કી થી.

મુસલમાનોકો ઈસ પહલે હમ્લેમેં ખૂનકી ખાસ્સી કુર્બાની દેની પળી. આતિશ પરસ્તોંને તય્યાર ન હોતે હૂએ ભી કઈ મુસલમાનોકો ઘાયલ કર દિયા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ પીછે હટે ઔર દૂસ્રે દસ્તોંકો

આગે બઢ્હાયા. આતિશ પરસ્તોંકો તઅદાદકી ઈફરાતકા ફાઈદા હાસિલ થા. એક એક મુજાહિદકા મુકાબલા ચાર ચાર પાંચ પાંચ આતિશ પરસ્તોં ઔર ઈસાઈયોંસે થા. દુશ્મનકો ઈસ ફાઈદેસે મેહરૂમ કરનેકે લિએ મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા દસ્તા સર ધળકી બાઝી લગાએ હૂએ થા. ઉસ્ને સવારોંકો મુતઅદ્દદ ટોલિયોંમેં તકસીમ કર દિયા થા. યહ ટોલિયાં બારી બારી ઘોળે સરપટ દોળાતી બગોલોંકી તરહ કભી પહલૂસે કભી અકબસે ઔર કુફ્ફારકે કઈ આદમિયોંકો બર્છિયોંસે કાટતી ગુઝર જાતી. ઈસ તરહ દુશ્મનકી તવજ્જુહ અપને અકબ પર ભી ચલી ગઈ, લેકિન મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે સવાર રૂક કર નહીં લળતે થે. ઈન સવારોંને દુશ્મનકી તર્તીબ દરહમ બરહમ કિએ રખ્ખી. મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કી ઈસ કારવાઈસે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને પુરા ફાઈદા ઉઠાયા.

બનૂબક્ર ! મૈદાને જંગમેં એક ઐલાન સુનાઈ દેને લગા ઔર ઝરતુશ્તકે પુજારિયોં ! જમ કર લળો. મદાઈનસે બહમન જાઝવિયહકા લશ્કર આ રહા હે.

યહ ઐલાન બાર બાર સુનાઈ દેતા થા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો યહ ઐલાન કુછ પરેશાન કર રહા થા. ઉન્હોંને પહલૂઓંકે સાલારોંકો યહ પૈગામ ભેજે કે હર તરફ ધ્યાન રખેં. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે મહફુઝાકે દસ્તોંકો ભી ખબરદાર કર દિયા કે અકબસે હમ્લેકા ખત્રા હે.

તકરીબન તમામ મુઅર્રિખોંને લિખ્ખા હે કે બહમન જાઝવિયહ મદાઈનસે કોઈ લશ્કર નહીં લા રહા થા. કિસીને ભી યહ નહીં લિખ્ખા કે વહ જાબાનકી મદદકે લિએ કયૂં નહીં પહુંચ સકા થા. એક મુઅર્રિખ યાકૂતને લિખ્ખા હે કે બહમન જાઝવિયહ અપને લશ્કરમેં શામિલ હોનેકે લિએ વાપસ આ રહા થા. રાસ્તેમેં ઉસે ઈસ લળાઈસે ભાગે હૂએ કુછ સિપાહી મિલ ગએ જિન્હોંને ઉસે ઉલ્લેસકી જંગકા હાલ સુનાયા. જાઝવિયહ આગે આનેકે બજાએ વહીં રૂક ગયા. ઉસ્કા મકસદ યહ થા કે શિકસ્ત ઉસ્કે ખાતેમેં ન લિખ્ખી જાએ. બહરે હાલ ઈસ ઐલાનને કે મદાઈનસે જાઝવિયહ ફોજ લા રહા હે મુસલમાનોંમેં નઈ રૂહ ફૂંક ડાલી. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઐલાન કિયા કે મદાઈનકે લશ્કરકે પહુંચનેસે પેહલે પેહલે ઈસ લશ્કરકા સફાયા કર દો, લેકિન આતિશ પરસ્ત ઔર ઈસાઈ ચટ્ટાનોંકી તરહ ડટે હૂએ થે.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ દુઆ તો કરતે હી થે, લેકિન યહ પહલા મૌકા થા કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઘોળેસે ઉતરે, ઝમીન પર ઘુટને ટેકે ઔર હાથ બુલંદ કરકે દુઆકી " ખુદાએ ઝુલ્જલાલ ! હિમ્મત અતા ફર્મા કે હમ ઈસ લશ્કરકો નીચા દિખા સકેં. મેં અહદ કરતા હૂં કે મેં તેરે દીનકે દુશ્મનોંકે ખૂનકા દરિયા બહા દૂંગા."

અબકે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને નએ જોશ વ ખરોશસે હમ્લે કરવાએ. પહલૂઓંકે દોનોં સાલારોંને દુશ્મનકો નીમ દાયરેમેં લે લિયા. અકબસે મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે સવારોંને અપની છાપામાર કારવાઈયાં જારી રખ્ખી. દો તીન ઘંટે બા'દ સાફ નઝર આને લગા કે દુશ્મનકે કદમ ઉખળ રહે હે. ચૂંકે દુશ્મનકી તઅદાદ ઝિયાદા થી ઈસ લિએ ઉસ્કે મરને ઔર ઝખ્મી હોનેવાલોંકી તઅદાદ ભી ઝિયાદા થી. યહ હાલત દેખ કર આતિશ પરસ્તોં ઔર ઈસાઈયોંકે વહ લોગ જો પહલી તીન જંગોસે ઝિંદા ભાગ નિકલે થે, હોસલા હાર બેઠે ઔર જાને બચાનેકે લિએ મૈદાને જંગસે ખિસકને લગે. ફિર લશ્કરકે દૂસ્રે લોગ ભી પીછે હટને લગે. યહ સૂરત દેખ કર મુસલમાનોંને અપને હમ્લોંમેં મઝીદ શિદ્દત પૈદા કર લી. ફિર અચાનક યૂં હુવા કે કુફ્ફારને ભાગના શુરૂઅ કર દિયા.

★

તઆકુબ કરો, ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપને તમામ લશ્કરમેં કાસિદ ઈસ પૈગામકે સાથ દોળા દીએ ઔર બુલંદ આવાઝમેં ઐલાન ભી કરાયા, ઉન્હેં ભાગને મત દો ઉન્હેં કત્લ ભી ન કરો. ઝિંદા પકળ કર લાઓ.

ઈસ ઐલાનકા કુફ્ફાર પર એક અષર તો યહ હુવાકે ઉન્હોંને ભાગનેકે બજાએ હથિયાર ડાલને શુરૂઅ કર દિએ. બાઝને ખૌફઝદા હો કર ભાગ ઉઠના બેહતર સમજા. મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે સવારોંને ઉન્હેં ઘેર ઘેર કર પીછે લાના શુરૂઅ કર દિયા. જંગ ખત્મ હો ચુકી થી. મૈદાને જંગ લાશોં ઔર તળપતે ઔર બેહોશ ઝખ્મિયોંસે અટા પળા થા. એક તરફ વહ ખાના મહફૂઝ પળા થા જો દુશ્મનકે લશ્કરકે લિએ તય્યાર કિયા ગયા થા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે હુકમસે મુજાહિદીન ખાને પર બેઠ ગએ. જો સવાર ભાગનેવાલોંકો પકળ પકળ કર લા રહે થે વહ ભી બારી

બારી ખાના ખાને લગે.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને મુજાહિદીનસે કહા, અલ્લાહને યહ ખાના તુમ્હારે લિએ તય્યાર કરાયા થા. ઈત્મીનાનસે ખાઓ.

મુસલમાન મુખ્તલિફ ખાને દેખ દેખ કર હૈરાન હો રહે થે. ઉન્હોંને ઐસે ખાને પહલે કભી દેખે હી નહીં થે. વહ જંવકી રોટી, ઊંટનીકા દૂધ ઔર ખુજૂરેં ખાનેવાલે લોગ થે. મુઅર્રિખોંને લિખ્ખા હે કે દુશ્મનકે જિન આદમિયોંકો ઝિંદા પકળ કર લાયા જા રહા થા, ઉન્હેં ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે હુકમસે ખસીફકે કિનારે લે જાતે ઔર ઉન્કે સર ઈસ તરહ કાટ દીએ જાતે થે સર દરિયામેં ગિરતે થે. ઈન્કે ધળ ઈસ તરહ કિનારે પર ફેંકે જાતે કે ઈન્કા ખૂન દરિયામેં જાતા થા. ઈસ તરહ કત્લ હોનેવાલોંકી તઅદાદ હઝારોંકે હિસાબસે થી.

ગૈર મુસ્લિમ મુઅર્રિખોં ઔર મુબસ્સિરોંને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે ઈસ હુકમકો ઝાલિમાના ફેઅલ કહા હે લેકિન ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કહતે થે કે ઉન્હોંને ખુદાસે અહદ કિયા થા વહ કુફ્ફારકે ખૂનકા દરિયા બહા દેંગે. દરિયાકે ઉપર બંદ બંધા હુવા થા જિસ્ને દરિયાકા પાની રોકા હુવા થા ઈસ લિએ ખૂન દરિયામેં જમતા જા રહા થા. કિસીને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો મશ્વરા દિયા કે ખૂનકા દરિયા સિર્ફ ઈસ સૂરતમેં બહેગા કે બંદ ખોલ દિયા જાએ, ચૂંનાંચે બંદ ખોલ દિયા ગયા. જબ ઈત્ના ઝિયાદા ખૂન પાનીમેં મિલા તો પાની સુર્ખ હો ગયા ઔર ખૂનકા દરિયા બેહને લગા. ઈસી લિએ તારીખમેં ઈસ દરિયાકો દરિયાએ ખૂન લિખ્ખા ગયા હે.

બાઝ મુઅર્રિખોંને લિખ્ખા હે કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને બચ નિકલનેવાલોં ઔર હથિયાર ડાલનેવાલોંકા કત્લે આમ ઈસ લિએ કરવાયા થા કે યહ સિપાહી એક જંગસે ભાગ કર અગલી જંગમેં ફિર સામને આ જાતે થે. ઈસ્કા ઈલાજ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને યહ સોચા કે દુશ્મનકે કિસી એક ભી સિપાહીકો ઝિંદા ન રહને દિયા જાએ. કહતે હૈં તીન દિન આતિશ પરસ્તોં ઔર ઈસાઈયોંકો કત્લ કિયા જાતા રહા. ઈસ તરહ કત્લ હોનેવાલોંકી તઅદાદ મિલા કર દરિયાએ ખૂનકી જંગમેં જો આતિશ પરસ્ત ઔર ઈસાઈ મારે ગએ. ઉન્કી તઅદાદ સત્તર હઝાર થી.

******

શહનશાહે ફારસ ઉર્દશેર જો નૌશેરવાને આદિલકા પરપોતા થા, ઐસે મર્ઝમેં મુબ્તલા હો ગયા થા જો શાહી તબીબોંકે કાબૂમેં નહીં આ રહા થા. ઈત્ના તો વહ જાન્તે થે કે યહ પૈ બ પૈ તીન શિકસ્તોંકા સદમા હે લેકિન સદમા આખિર જિસ્માની મર્ઝકી સૂરત ઈખ્તીયાર કર ગયા થા. ઈસ્કા ઈલાજ દવાઈયોંસે હોના ચાહિએ થા લેકિન યૂં મા'લૂમ હોતા થા જૈસે વહ દવાઈયાં નહીં બલ્કે દવાઈયાં ઉસે ખા રહી હોં.

ઉર્દશેર પર ખામોશી તારી હો ગઈ થી. વહ જો અપને વક્તકા ફિરઔન થા, સહર(તુલૂએ સુબ્હ)કે દીએકી તરહ ટિમટિમા રહા થા. તબીબ ઉસ્કી કોશિશમેં લગે રહે થે કે ઉર્દશેર તક જંગકી કોઈ બૂરી ખબર ન પહુંચે લેકિન યહ મુમ્કીન ન થા. વહ જબ બોલતા થા તો યહી કહતા થા કે આગેકી ક્યા ખબર હે ?.

ખબરે અછ્છી આ રહી હેં, તબીબ જો હર વક્ત હાઝિર રહતા થા, ઉસે જવાબ દેતા ઔર ઉસે સદમેંસે બચાનેકે લિએ કભી કહતા, મુસલમાન પછતા રહે હેં કે વહ કિસ દેવકો છેળ બેઠે હે. કભી કહતા ફારસકી શહનશાહી એક ચટ્ટાન હે ઈસ્સે જો ભી ટકરાયા ઉસ્ને અપના સર ફોળ લિયા. ઔર કભી ઉસ્કી ચહેકતી મલિકા યહ કહ કર ઉસ્કા દિલ મઝબૂત કરતી, અરબકે બદૂ કિસ્રાકે જાહ વ જલાલકી તાબ નહીં લા સકતે.

ઈન તસલ્લિયોં ઔર ઈન હોસલા અફઝા અલ્ફાઝકા કિસ્રા ઉર્દશેર પર દવાઈયોંકી તરહ ઉલ્ટા હી અષર હો રહા થા. ઉસ્કી ખામોશી ન ટૂટ સકી ઔર ઉસ્કે ચેહરે પર ઉદાસિયોંકી પરછાઈયાં કમ હોને કે બજાએ ગહરી હોતી ગઈ.

ઉસ્કી મનપસંદ રક્કાસાને ઉસ્કે સામને હસીન નાગિનકી તરહ અપને જિસ્મકો બહુત બલ દીએ. ઉસ્ને અપના જિસ્મ નીમ ઉર્યાં કિયા, ઉર્દશેરકે અલીલ ચેહરે પર અપને ઈત્રબઝીર રેશમ જૈસે મુલાયમ બાલોંકા સાયા કિયા, ફિર ઉર્યાં હો કર રકશકી અદાઓંસે કિસ્રાકે રોગી વુજૂદકો સેહલાનેકે જતન કિએ મગર ઐસે લગાતા થા જૈસે,મોરની જંગલમેં નાચ રહી હો ઔર નાચકા તિલિસ્મ જંગલકી હવાઓંમેં ઉળતા જા રહા હો.

ઉસ્કી પસંદીદહ મુગન્નિયા જો ઉર્દશેરકો મસ્હૂર કર લિયા કરતી થી, ઉસ્કા સહર ભી રાએગા ગયા. યહ રક્કાસા ઔર યહ મુગન્નિયા ફારસકે હુસ્નકે શાહકાર થે. ફારસકા હુસ્ન તો કિસ્રાકે હરમમેં ફૂલોંકી તરહ ખિલા હુવા થા. ઈન ફૂલોંમેં અધખિલી કલિયાં ભી થી. ઉર્દશેર ઉન્કે મખ્મલી જિસ્મોંકી બૂ બાસસે મદહોશ રહા કરતા થા મગર અબ એક એકકો ઉસ્કી તન્હાઈકા સાથી બનાયા ગયા તો ઉર્દશેરને કિસીકો ભી કબૂલ ન કિયા. ઉસ્કે સર્દ જિસ્મમેં નવખેઝ જવાનીકી તપિશ ઝરાસી હરારત ભી પૈદા ન કર સકી.

બેકાર હે, સબ બેકાર હે. મલિક ને બાહર આ કર ઉસ બૂળે શાહી તબીબસે કહા જિસ્કે મુતઅલ્લિક ફારસકે કોને કોને તક મશ્હૂર થા કે ઉસે દેખ કર મૌત મુંહ મોળ જાતી હે. મલિકાને રૂંધી હૂઈ આવાઝમેં ઉસે કહા, ક્યા આપકા ઈલ્મ ઔર તજુર્બા ભી બેકાર હે ? ક્યા યહ મહઝ ઢોંગ હે ? ક્યા આપ કિસ્રાકે હોંટોં પર હલકીસી મુસ્કુરાહટ નહીં લા સકતે ? કોન કેહતા હે આપ મૌતકા મુંહ મોળ દિયા કરતે હેં ?

જરતુશ્તકી રહમતેં હોં તુજ પર મલિકએ ફારસ ! બૂળે તબીબને કહા, ન કિસીકી મૌત મેરે હાથમેં હે ન કિસીકી ઝિંદગી મેરે હાથમેં હે. મેં ઝિંદગી ઔર મૌતકે દરમિયાન કમઝોરસી એક દીવાર હૂં. મૌતકે હાથ ઈત્ને મઝબૂત ઔર તવાના હેં કે ઈસ દીવારકો દરવાઝેકે કિવાળકી તરહ ખોલ લેતે હેં ઔર મરીઝકો ઉઠા લે જાતે હેં ઔર મેરા ઈલ્મ ઔર મેરા તજુર્બા મુંહ દેખતે રહ જાતે હેં.

અલ્ફાઝ, મહઝ અલ્ફાઝ, મલિકાને ફર્શ પર બળી ઝોરસે પાંવ માર કર કહા, ખોખલે અલ્ફાઝ..... ક્યા અલ્ફાઝ કિસી દુખીયારેકા દુખ મિટા સકતે હેં ? કિસી રોગીકો રોગસે નજાત દિલા સકતે હેં ? ક્યા આપકે અલ્ફાઝમેં ઈત્ની તાકત હે કે કિસ્રાકે રોગકો ચૂસ લેં ? નહીં મલિકએ ફારસ ! તબીબને બળે તહમ્મુલસે કહા ઔર કાંપતે હૂએ હાથસે મલિકાકે બાઝૂકો પકળા ઔર ઉસે બિઠા કર કહા, અલ્ફાઝ કિસીકે દુખ ઔર રોગકો મિટા નહીં સકતે, અલબત્તા દુખ ઔર રોગકી અઝિય્યતકો ઝરા કમ કર દિયા કરતે હેં. હકીકતકે સામને અલ્ફાઝ કોઈ મઅના નહીં રખતે ઔર હકીકત અગર તલ્ખ હોતો આલમકે મુંહ સે નિકલતે હૂએ અલ્ફાઝ યૂં લગતે હે જૈસે ખિઝાંમેં શજરકે ઝર્દ (દરખ્તકે

પીલે) પત્તે ગિર રહે હોં. સૂખે હૂએ ઈન પત્તોકો હવા ફિર ઉળાતી ફિરતી હૈં.

હમ કિસ્રાકો હકીકતસે બેખબર રખ રહે હૈં મલિકાને કહા મૈં ઉન્હેં રકશ ઔર નગ્માસે બેહલાનેકી....

કબ તક ? બૂળે તબીબને કહા. મલિકએ કિસ્રા ! તુમ કિસ્રાસે ઈસ હકીકતકો કબ તક છુપાએ રખ્ખોગી ! યહ રકશ ઔર યહ નગ્મેં ઔર યહ મખમલ જૈસે નરમ વ મુલાયમ નવખેઝ જિસ્મ કિસ્રા ઔર ઉર્દશેરકા દિલ નહીં બહલા સકતે. અગર કિસ્રા સિર્ફ શહનશાહ હોતે તો વહ અપને આપકો બળે હસીન ફરેબ દે સકતે થે. ફરારકે બળે દિલકશ રાસ્તે ઈખ્તિયાર કર સકતે થે લેકિન વહ જંગજૂ ભી હૈં. ઉન્કે ઘોળેકે સુમ્મોંને ઝમીનકે તખ્તેકો હિલા ડાલા થા. ફારસકી ઈત્ની વસીઅ શહનશાહી કિસ્રાકે ઝોરેબાઝૂકા હાસિલ હે ઈસ શહનશાહીકો ઉન્હોંને રૂમિયોંકી તાકતવર ફૌજ સે બચાયા હે. કિસ્રાને લળાઈયાં લળી હે. બળે ખૂનરેઝ માર્કે લળે હે. અબ વહ જંગજૂ ઉર્દશેર બેદાર હો ગયા હે અબ રકશ વ નગ્મા ઔર યહ તિલિસ્માતી જવાનિયાં ઉન પર ઉલ્ટા અષર કર રહી હૈં અબ વહ કિસી રક્કાસા ઔર મુગન્નિયાકો નહીં, હરમુઝકો બુલાતે હે. અંદરઝગરકી પુછતે હૈં, બહમન જાઝવિયહ ઔર અનુશ્જાનકો પુકારતે હૈં..... કહાં હે ઉન્કે યહ સાલાર ? તુમ ઉન્હેં કયા ધોકા દોગી ?

કુછ નહીં મલિકાને આહ ભર કર કહા, કુછ ભી નહીં..... આપ ઠીક કેહતે હૈં..... લેકિન કુછ તો બતાએ. મૈં કુછ નહીં સમઝ સકતી. કયા આપ ઈન મુસલમાનોંકો જાન્તે હે ? યહાં ચંદ ઈસાઈ આએ થે. વહ કેહતે હૈં કે મુસલમાનોંમેં કોઈ પુર અસ્રાર તાકત હે જિસ્કા મુકાબલા કોઈ નહીં કર સકતા..... ઔર મૈંને દેખા હે કે દજલા ઔર ફુરાતકે દરમિયાની ઈલાકેમેં હમ્ને જિન મુસલમાનોંકો આબાદ કરકે ઉન્હેં અપના ગુલામ બના રખ્ખા થા ઔર જિન્હેં હમ કીળોં મકોળોંસે બળ કર કુછ નહીં સમઝતે થે, વહી મદીનાવાલોંકા બાઝૂ બન ગએ હૈં ઔર હમારા લશ્કર ઉન્કે આગે ભાગા ભાગા ફિર રહા હે.

યહ અકીદેકી તાકત હે મલીકએ ફારસ! તબીબને કહા.

તો કયા ઉન્કા અકીદા સચ્ચા હે ?

નહીં મલીકએ ફારસ ! બૂળે તબીબને કહા, એક બાત કહૂંગા જો શાયદ

તુમ્હેં અચ્છી ન લગે. મુસલમાનોંકા અકીદા યહ હે કે બાદશાહી સિર્ફ અલ્લાહકી હે ઔર બંદે ઉસ્કે હુકમકે પાબંદ હેં.... ઔર વહ કહતે હેં કે ઉસ અલ્લાહકે સિવા કોઈ મઅબૂદ નહીં..... ક્યા તુમ ઈસ રાઝકો સમજી હો મલીકએ કિસ્રા ?

નહીં બુઝુર્ગ તબીબ! મલીકાને જવાબ દિયા, મેં નહીં સમઝ સકી. બાદશાહી તો એક ખાનદાન ઔર ઉસ્કે એક ફર્દકી હોતી હે.

ઈસ્કા અંજામ તુમ દેખ રહી હો મલીકએ કિસ્રા ! તબીબને કહા આજ વહ એક ઈન્સાન જો અપને આપકો ઈન્સાનોંકા શહનશાહ સમઝતા હે, બેબસ ઔર મજબૂર અંદર પળા હે ઔર અપની બાદશાહીકો બચા નહીં સકતા. ઉસ્કા લશ્કર પસ્પા હોતા ચલા આ રહા હે. ઉન સિપાહિયોંકો ક્યા પળી હે કે વહ એક ખાનદાન ઔર એક ઈન્સાનકી શહનશાહીકે ખાતિર અપની જાનેં દેં ? વહ જો હઝારોંકી તઅદાદમેં મર રહે હેં વહ ભાગતે હૂએ મર રહે હે. વહ જબ દેખતે હેં કે માલેગનીમત તો હે હી નહીં ફિર લળેં ક્યૂં ? વહ તુમ્હારે ખઝાનેસે માહાના વસૂલ કરનેકે લિએ ઝિંદા રેહના ચાહતે હેં.

ઔર મુસલમાન ?

મુસલમાન ! તબીબને કહા, મુસલમાન કિસી એક ઈન્સાનકે આગે જવાબ દે નહીં. વહ અલ્લાહકી ખૂશ્નૂદીકે લિએ લળતે હેં ઔર અપને અમીરકા હુકમ માનતે હેં. યહી વજહ હે કે વહ ઈત્ની કમ તઅદાદમેં ભી તૂફાનકી તરહ બળે આ રહે હેં.... મલીકએ ફારસ! અકીદા અપના અપના ઔર મઝહબ અપના અપના હોતા હે. મેં ઈલ્મ ઔર તજુર્બેકી બાત કરતા હૂં. જબ એક ખાનદાન ઔર એક ઈન્સાન અપને આપકો શહનશાહ બના લેતા ઔર ઈન્સાનોંકો ઈન્સાન સમઝના છોળ દેતા હે તો એક દિન આતા હે કે વહ અપને સાથ અપની ફૌજકો ભી ઔર અપની રિઆયાકો ભી તબાહીકે ગ્રળેમેં ફેંક દેતા હે.

મેં નહીં સમઝ સકતી, મલિકાને કહા મેં સમઝના નહીં ચાહતી. મેં સિર્ફ યહ ચાહતી હૂં કે કિસ્રા સેહતયાબ હો જાએં. કુછ કરો બુઝુર્ગ તબીબ ! કુછ કરો.

કુછ નહીં હો સકતા મલિકએ ફારસ! તબીબને કહા, કુછ નહીં હો સકતા. સિર્ફ યહ ખબર લે આઓ કે મુસલમાનોંકો ફારસકી સર્હદસે નિકાલ

દિયા ગયા હે, યા ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ઝંજીરોંમેં બાંધ કર કિસ્રાકે દરબારમેં લે આઓ તો કિસ્રા ઉઠ ખળે હોંગે.

ઐસી ખબર કહાંસે લાઉં ! મલિકાને રંજિદા ઔર શિકસ્ત ખુર્દહ લેહજેમેં કહા, મદીનાકે ઈસ સાલારકો કૈસે ઝંજીરોંમેં બાંધ કર લે આઉં..... અગર મેરે સાલાર શિકસ્ત ખા કર ઝિંદા આ જાતે તો મેં ઉન્કી ટાંગે ઝમીનમેં ઘાળ કર ઉન પર કુત્તે છોળ દેતી.

વહ સર ઝૂકાએ હૂએ ચલ પળી.

★

એક ઘોળા સરપટ દોળતા આયા ઔર મહલકે બાહર રૂકા. મલિકા દોળતી બાહર ગઈ. બૂળા તબીબ ભી ઉસ્કે પીછે ગયા. વહ એક કમાનદાર થા. ઘોળેસે કૂદ કર વહ મલિકાકે સામને દો ઝાનૂં હો ગયા. ઉસ્કા મુંહ ખુલા હુવા થા. આંખે સુફેદ હો ગઈ થી. ચહરે પર સિર્ફ થકન હી નહીં ગબરાહટ ભી થી.

કોઈ અછ્છી ખબર લાએ હો ? મલિકાને પૂછા ઔર શાહાના જલાલસે બોલી, ઉઠો.ઔર ફૌરન બતાઓ.

કોઈ અછ્છી ખબર નહીં કમાનદારને હાંફતી હૂઈ આવાઝસે કહા, મુસલમાનોંને પૂરા લશ્કર કાટ દિયા હે. ઉન્હોંને હમારે હઝારોં આદમિયોંકો પકળ કર દરિયાએ ખસીફકે કિનારે ઈસ તરહ કત્લ કર દિયા હે કે દરિયામેં ખૂન ચલ પળા. દરિયા ખુશ્ક થા. મુસલમાનોંકે સાલારને ઉપર સે દરિયાકા બંદ ખુલવા દિયા તો બાદકલી ખૂનકા દરિયા બન ગયા.

તુમ કયૂં ઝિંદા વાપસ આ ગએ હો ? મલિકાને ગઝબનાક આવાઝમેં પૂછા, ક્યા તુમ મેરે હાથોં કટનેકે લિએ આએ હોં ?.

મેં અગલી જંગ લળનેકે લિએ ઝિંદા આ ગયા હૂં કમાનદારને જવાબ દિયા, મેં છુપ કર અપને લશ્કરકે કૈદિયોંકે સર જિસ્મોંસે અલગ હોતે દેખતા રહા હૂં.

ખબરદાર ! મલિકાને હુકમ દિયા યહ ખબર યહીંસે વાપસ લે જાઓ. શહનશાહે ફારસકો.... શહનશાહે ફારસ યહી ખબર સુનનેકે લિએ ઝિંદા હે, ઉર્દશેરકી આવાઝ સુનાઈ દી.

મલિકાને ઔર તબીબને દેખા. ઉર્દશેર એક સુતૂનકે સહારે ખળા થા.

દો બળી હસીન ઔર નૌ જવાન લળકિયોંને ઉસ્કે હાથ અપને કંધો પર રખ્ખે હૂએ થે.

યહાં આઓ, ઉસ્ને કમાનદારકો હુકમ દિયા. મૈંને મહસૂસ કર લિયા થા કે કોઈ આયા હે.... કહો, ક્યા ખબર લાએ હો ?

કમાનદારને મલિકા ઔર તબીબકી તરફ દેખા.

ઈધર દેખો ઉર્દશેરને ગરજ કર કહા, બોલો.

કમાનદારને વહી ખબર સુના દી જો મલિકાકો સુના ચુકા થા. કિસ્રા ઉર્દશેર આગેકો ઝૂક ગયા. દોનોં લળકિયોંને ઉસે સહારા દિયા. મલિકાને લપક કર ઉસ્કા સર ઉપર ઉઠાયા. બૂળે તબીબને ઉસ્કી નબ્ઝ પર ઉંગલિયાં રખ્ખી. મલિકાને તબીબકી તરફ દેખા. તબીબને માયૂસીસે સર હિલાયા.

ફારસ કિસ્રા ઉર્દશેરસે મેહરૂમ હો ગયા હે, તબીબને કહા.

મહલમેં હળબૂંગ મચ ગઈ. ઉર્દશેરકી લાશ ઉઠા કર ઉસ્કે ઉસ કમરેમેં લે ગએ જહાં ઉસ્ને કઈ બાર કહા થા કે અરબકે ઈન લુટેરે ઔર બદૂઓંકો ફારસકી સર્હદમેં કદમ રખનેકી જુર્અત કૈસે હૂઈ હે. ઉસ્ને ઉસી કમ્રેમેં વલીદકે બેટે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઔર હારિષાકે બેટે મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ઝિંદા યા મુર્દા લાનેકા હુકમ દિયા થા. અપને હુકમકી તઅમીલસે પહલે હી કમ્રેમેં ઉસ્કી લાશ પળી થી. વહ શિકસ્તોંકે સદમેંસે હી મર ગયા થા.

મલીકાને હુકમ દિયા કે લળનેવાલે લશ્કર તક કિસ્રાકી મૌતકી ખબર ન પહુંચને દી જાએ.

★

મુસલમાનોંકે પળાવમેં એક ઘોળા સરપટ દોળતા દાખિલ હુઆ. ઉસ્કા સવાર ચિલ્લા રહા થા.

કહાં હે વલીદકા બેટા ! ઘૂળ સવાર બાઝૂ બુલંદ કરકે લેહરાતા આ રહા થા. બાહર આ ઈબ્ને વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ બળી તેઝીસે સામને આએ.

ઈબ્ને વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! સવાર કહતા આ રહા થા તુજ પર અલ્લાહકી રહમત હો. તેરી દહશતને ઉર્દશેરકી જાન લે લી હે.

ક્યા તૂ પાગલ હો ગયા હે ઈબ્ને હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ!

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને આગે બઢ્હ કર કહા.

સવાર મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ થે. વહ ઘોળેસે કૂદે ઔર ઈત્ને પુરજોશ તરીકેસે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે બગલગીર હૂએકે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ગિરતે ગિરતે બચે.

મદાઈનકે મહલ રો રહે હૈં. મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ખૂશીસે બેકાબૂ આવાઝમેં કહા, ઉર્દશેરકો મરે આજ ચાર દિન હો ગએ હે. મેરે દો આદમી મદાઈનકે મહલમેં મૌજૂદ થે. વહાં હુકમ દિયા ગયા હે કે ઉર્દશેરકી મૌતકી ખબર ઉસ્કે લશ્કરકો ન દી જાએ.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપને દોનોં હાથ આસ્માનકી તરફ ફૈલાએ.

મેરે અલ્લાહ ! ઉન્હોંને કહા, મૈં શુક્ર કિસ તરહ અદા કરૂ ? મુઝે ફત્હકે તકબ્બુર ઔર ગુરૂરસે બચાના ખુદાએ ઝુલ્જલાલ ! સબ તારીફ તેરે લિએ ઔર સિર્ફ તેરે લિએ હૈં.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હને હાથ નિચે કરકે ઈધર ઉધર દેખા ઔર બુલંદ આવાઝસે કહા, અપને તમામ લશ્કરકો યહ મુઝદા સુના દો કે ફારસકી વસીઅ વ અરીઝ શહનશાહીકા સુતૂન ગિર પળા હે ઔર યહ અલ્લાહકી દૈન હે. સબસે કહ દો કે કિસ્રાકો તુમ્હારી દહશતને મારા હે.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો અપને ખૈમેમેં લે ગએ ઔર ઉન્સે પૂછા કે આગે ક્યા હે.

થોળી હી દૂર ફારસકા એક શહર એમ્નેશિયા હે મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને બતાયા, યહ શહર ઈસ લિએ બળા હે કે વહાં ફારસકી ફૌજ રહતી હે. ઉસે ફૌજકા બહુત બળા અડ્ડા સમઝ લો યહ શહર તિજારતી મર્કઝ હે. ઉસ્કે ઈર્દ ગિર્દ ઝમીન બહુત ઝરખેઝ હે. તીજારત, અનાજ ઔર બાગોંકે ફલોકી વજહસે એમ્નેશિયા અમીરોંકા શહર કહલાતા હે. શહર પનાહ બહુત મઝબૂત હે. શહરકે દરવાઝે મઝબૂત હૈં. કરીબ જાઓગે તો દીવારકે ઉપરસે તીરોંકા મેંહ બરસેગા..... વલીદકે બેટે ! ઉસ શહરકે લિએ જાનોંકી કુર્બાની દેની પળેગી. અગર તુમ્ને યહ શહર લે લિયા તો સમઝ લો કે તુમ્ને દુશ્મનકી એક મોટી રગ અપને હાથમેં લે લી.

ક્યા અબ ભી વહાં ફૌજ હૈં ? ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને

પૂછા, અગર હે તો કિત્ની હોગી ?

ઈત્ની નહીં હોગી જિત્ની પહલે થી મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને જવાબ દિયા, જહાં તક મુઝે બતાયા ગયા હે ઉલ્લૈસકી લળાઈમેં કુછ ફૌજ વહાંસે ભી આઈ થી.

દરિયાએ ફુરાતમેં એક છોટા દરિયા આ કર ગિરતા થા. ઉસે દરિયાએ બાદકલી કહતે થે. જહાં યહ દરિયા મિલ્તે થે. વહાં શહર એમ્નેશિયા આબાદ થા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ બળી શિદ્દત મહસૂસ કર રહે થે કે ઉન્કા હર અગલા કદમ પિછલે કદમસે ઝિયાદા દુશ્વાર હોતા જા રહા હે. તા હમ ઉન્હોંને હુકમ દિયા કે ફૌરન એમ્નેશિયાકી તરફ કૂચ કિયા જાએ. ફૌરન કૂચસે ઉન્કા મકસદ યહ થા કે આતિશ પરસ્તોંકો સંભલનેકા મોકા ન દિયા જાએ.

★

વહ મઈ ૬૩૩ ઈસ્વી (રબીઉલઅવ્વલ ૧૨ હિજરી)કે તીસ્રે હફતેકા એક ઈબ્તિદાઈ દિન થા જબ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉલ્લૈસસે કૂચ કિયા. મદીનાકે મુજાહિદીન ફત્હ વ નુસ્રતસે સરશાર થે. વહ ઈલાકા સરસબ્ઝ ઔર ઝરખેઝ થા. ઘોળોં ઔર ઈન્સાનોંકે લિએ ખૂરાકકી કોઈ કમી નહીં થી લેકિન એમ્નેશિયાકા દિફાઅ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો પરેશાન કર રહા થા.

જબ શહરકી દીવાર ઔર બુર્જ નઝર આને લગે કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપને લશ્કરકો રોક લિયા. મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઉન્સે અલગ હો ગએ થે. વહ છાપામાર જંગ લળનેકે માહિર થે. વહ અપને જાંબાઝ દસ્તેકો સાથ લે ગએ થે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને યહ કામ ઉન્હેં સોંપા થા કે અપને દો ચાર આદમિયોંકો કિસી ભેસમેં એમ્નેશિયા તક ભેજ કર મા'લૂમ કરેં કે વહાં આતિશ પરસ્તોંકા કિત્ના લશ્કર હે ?.

ઝિયાદા દેર નહીં ગુઝરી થી કે મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ આ ગએ.

ઈબ્ને વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ! ઉન્હોંને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે કહા, યહ ધોકા મા'લૂમ હોતા હે. ખુદાકી કસમ, આતિશ

પરસ્ત આમને સામનેકી લળાઈસે મુંહ મોળ ગએ હૈં ઔર અબ વહ ધોકે ઔર ફરેબકી લળાઈ લળના ચાહતે હૈં.

ક્યા તુમ યહ નહીં બતાઓગે કે તુમ્ને ક્યા દેખા હે ? ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને પૂછા, ઔર વહ કૈસા ધોકા હે જો આતિશ પરસ્ત હમેં દે રહે હૈં ?

શહર ખાલી હે, મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, દરવાઝે ખુલે હૂએ હૈં. બુરજોંમેં ઔર ઔર દીવારોં પર કોઈ ભી નઝર નહીં આતા.

ક્યા તુમ્હારે આદમી શહરકે અંદર ગએ થે ?

નહીં ઈબ્ને વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ! મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને જવાબ દિયા, વહ દરવાઝોં તક ગએ થે. વહ તો કબ્રસ્તાન લગતા હે. વહ કહતે હૈં કે દરવાઝોંમેં ઉન્હેં ન કોઈ ઈન્સાન નઝર આયા ન જાન્વર..... ક્યા આપ ઈસે ધોકા યા જાલ નહીં સમઝતે ઈબ્ને વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ?

હાં ઈબ્ને હારિષા ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, મેં તુમ્હારે આદમિયોં પર શક નહીં કરુંગાકે વહ જૂટ બોલ રહે હૈં. અગર ઉન્હોંને ખ્વાબ નહીં દેખા તો હમેં એહતિયાતસે આગે જાના હોગા.

ખુદાકી કસમ વહ ઝૂટ બોલનેવાલોંમેંસે નહીં, મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, ઉન્કા ઈમાન ઈત્ના કમઝોર હોતા તો વહ ફારસિયોંકે જોર વ સિતમસે બચનેકે લિએ કભી કે અપના મઝહબ છોળ ચુકે હોતે.... ઔર સુનો વલીદકે બેટે ! સબસે પેહલે મેરે આદમી શહરમેં દાખિલ હોંગે. અગર યહ ધોકા હે, ફંદા હે, જાલ હે, પહલે ઈસ્મેં મેરે આદમી જાએંગે તાકે તુમ્હારા લશ્કર મહફૂઝ રહે.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપને સાલારોંકો બુલાયા ઔર ઉન્હેં બતાયાકે એમ્નેશિયા ખાલી પળા હે ઔર યહ ધોકા હોગા.

ધોકા યહી હોગા કે હમ અપને લશ્કરકો શહરમેં જાએંગ.., ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા. વહાં કોઈ નહીં હોગા. અચાનક દરવાઝે બંદ હો જાએંગે ઔર હમ મુહાસરેમેં યા ફંદેમેં આ જાએંગે.... હમ ફૌરન શહર પર હલ્લા બોલ રહે હૈં.... ઈબ્ને હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલાં અન્હ

! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે મુખાતિબ હૂએ. તુમ્હારા દસ્તા લશ્કરસે દૂર રહેગા ઔર તુમ્હારી નઝર લશ્કર પર હોગી. અગર દુશ્મન કહીંસે નિકલ આયા તો ઉસ પર તુમ્હારા દસ્તા અપને અંદાઝસે હમ્લા કરેગા ઔર છાપામાર કિસ્મકે હમ્લે કરતા રહેગા. તુમ્હેં ઔર કુછ બતાનેકી ઝરૂરત નહીં.

બાકી ફૌજકો ઉન્હોંને તીન હિસ્સોમેં તકસીમ કિયા. પેહલેકી તરહ દાએં ઔર બાએં સાલાર આસિમ બિન અમ્ર ઔર સાલાર અદી બિન હાતિમકો રખ્ખા લેકિન અબ ઉન્કે કામ મુખ્તલિફ થે. દરવાઝે ખુલે હોનેકી સૂરતમેં ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો શહરકે અંદર જાના થા. આસિમ બિન અમ્રકો ઉન્કે પીછે રહના થા તા કે બવક્તે ઝરૂરત ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી મદદકો પહુંચ સકે. અદી બિન હાતિમકો અપને દસ્તે કિલ્એકે ઈર્દ ગિર્દ ફેલા દેને થે.

તમામ તર હિદાયાત ઔર અહકામ દે કર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને પેશકદમીકા હુકમ દે દિયા.

★

લશ્કરકે તીનોં હિસ્સે શહરકે કરીબ જા કર એક દૂસ્રેસે અલગ હો ગએ. આગે મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે જાંબાઝ સવાર શહરકે બાહરકે ઈલાકેમેં ઘૂમ ફિર રહે થે. કરીબ એક જંગલ થા. કુછ ઈલાકા ચટ્ટાની થા. મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપને છાપામાર દસ્તેકો ટોલિયોંમેં તકસીમ કર દિયા થા. ઉન ટોલિયોંને હર વહ ઈલાકા દેખ લિયા થા જહાં દુશ્મનકે છુપનેકા ઈમ્કાન થા લેકિન દુશ્મનકા કહીં નામ વ નિશાન નહીં મિલા થા. ફિર ટોલિયાં દૂર દૂર તક ગશ્ત કર રહી થી.

લશ્કરકે તીનોં હિસ્સે શહરકી દીવારકે કરીબ પહુંચ ગએ તો સાલાર અદી બિન હાતિમને અપને દસ્તોંકો શહરકે ઈર્દ ગિર્દ ફેલા દિયા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને બળે દરવાઝેમેં જા કર બુલંદ આવાઝસે એલાન કરાએ કે શહરકે લોગ ઘરોંસે બાહર આ જાએં.

અગર લોગ બાહર ન આએ તો શહરકા કોઈ મકાન ખળા નહીં રહને દિયા જાએગા.

આતિશ પરસ્તોં ! ઝિંદા રહના હે તો બાહર આ જાઓ.

અપને સાલારોંસે કહો બુઝદિલ ન બને.

ઈસ તરહકે એલાન હોતે રહે મગર દરવાઝેકે અંદર સુકૂત તારી રહા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને નિયામસે તલ્વાર નિકાલી. બુલંદ આવાઝસે કહા, મેરે પીછે આઓ. ઔર ઉન્હોંને ઘોળેકો એળ લગાદી. ફૌજકે જો દસ્તે ઉન્કે સાથ થે, વહ ઉન્કે પીછે શહરકે દરવાઝેમેં યૂં દાખિલ હૂએ જૈસે કિસી નહર યા દરિયાકા બંદ ટૂટ જાતા હે. સબસે આગે સવાર દસ્તે થે.

અંદર જા કર વહ ફૈલ ગએ. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને હુકમ દિયા કે ઘર ઘરકી તલાશી લી જાએ. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ખૂદ એક ઊંચી જગહ ખળે હો ગએ ઔર અહકામ દેને લગે. ઉન્હોંને કાસિદસે કહા કે સાલાર આસિમ બિન અમ્રકે પાસ જાએ ઔર ઉસે કહે કે અપને દસ્તે અંદર લે આઓ ઔર પ્યાદહ તીરંદાઝોંકો શહર પનાહકી દીવારોં પર ફૈલા દો.

દેખતે હી દેખતે આસિમ બિન અમ્રકે તીરંદાઝ તમામ દીવાર પર ફૈલ ગએ. વહ અંદર ભી દેખ રહે થે બાહર ભી. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ દીવારકે ઉપર ગએ ઔર સારે શહરકે ગિર્દ ઘૂમ આએ. શહરમેં ઉન્હેં અપને દસ્તોંકે સિવા કોઈ ભી નઝર નહીં આ રહા થા. બાહર અદી બિન હાતિમકે દસ્તે થે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી નઝર જહાં તક કામ કરતી થી. ઉન્હેં દુશ્મનકે લશ્કરકા કોઈ ખુરા ખોજ નહીં મિલ રહા થા. ઉન્હેં ઘૂળ સવારોંકી દો તીન ટોલિયાં દિખાઈ દીં. વહ મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે સવાર થે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ નીચે આ ગએ. ઉન્હેં બતાયા ગયા કે એક ઝઈફુલ્ઉમ્ર આદમી એક મકાનમેં ચાર પાઈ પર પળા ઉંઘ રહા હે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઉસ મકાનમેં ગએ. તો એક બૂળા જિસ્કી આંખે અધખુલી થી ઔર મુંહ ભી ખુલા હુવા થા, ચાર પાઈ પર પળા લાશ લગ રહા થા. ઉસ્કી આવાઝ સરગોશીસે બુલંદ નહીં થી. વહ કુછ કહ રહા થા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપને એક મુહાફિઝસે કહા કે વહ ઉસ્કે મુંહકે સાથ કાન લગા કર સુને.

ક્યા તુમ વહી લોગ હો જિન્કે ડરસે શહર ખાલી હો ગયા હે ? બૂળેને પૂછા.

હમ મુસલમાન હૈં મુહાફિઝને કહા.

મદીનાકે મુસલમાન ? બૂળેને પૂછા ઔર જવાબકા ઈન્તિઝાર કિએ બગૈર કહને લગા, મૈં યહાંકા ઈસાઈ હૂં. વહ મુઝે મરનેકે લિએ છોળ ગએ હૈં. સબ ચલે ગએ હૈં.

કહાં ચલે ગએ હે ?

ભાગ ગએ હે બૂળેને કહા, સાલાર ભાગ જાએં, ફૌજ ભાગ જાએ તો લોગ કયૂં નહીં ભાગેંગે ? ક્યા ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ તુમ્હારે સાલાર હે ?.... યહાં સબ ઉસે જિન ઔર દેવ કહતે હૈં.... હાં હાં..... જિસ્ને કિસ્રાકી ઈત્ની તાકતવર ફૌજકો ભગા દિયા હે વહ ઈન્સાન નહીં હોગા.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉસે ન બતાયા કે વહ જિન ઔર દેવ ઉસ્કે સામને ખળા હે. ઉન્હોંને હુકમ દિયા કે બૂળેકે મુંહમેં દૂધ ડાલા જાએ.

ફૌજ ગઈ કહાં હે ? બૂળેસે પૂછા ગયા.

આગે શહર હીરહ હે. બૂળેને જવાબ દિયા, અઝાદબા વહાંકા હાકિમ હે. શાયદ ઉસ્ને હુકમ દિયા થા કે સબ લોગ હીરહ આ જાઓ.... હમારે ઈસ શહરકે જવાન આદમી મદીનાવાલોંકે ખિલાફ લળને ગએ થે. બહુત સારે મારે ગએ હૈં. વહ જો બચ કર આ ગએ થે, વહ હીરહ ચલે ગએ થે. પીછે બૂળે, ઔરતેં ઔર બચ્ચે રહ ગએ થે. યહાંકે સબ લોગ ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુસે ડરતે હૈં. હમારે ભાગ કર આનેવાલેં જવાનોંને લોગોંકો ઔર ઝિયાદા ડરા દિયા. વહ કહતે થે કે મુસલમાન ખૂનકા દરિયા બહા દેતે હૈં. ઔર વહ ઈધર આ રહે હૈં..... સબ ભાગ ગએ હૈં. મૈં નહીં ભાગ સકા. મૈં તો ઉઠ ભી નહીં સકતા. વહ મુઝે મરનેકે લિએ છોળ ગએ હૈં.

ઉસ બૂળેકો ઊંટનીકા દૂધ પિલા કર ઉસ્કે હાલ પર છોળ દિયા ગયા.

તકરીબન્ તમામ મુઅર્રિખોંને લિખ્ખા હે કે એમ્નેશિયા શહર ઈસ હાલતમેં ખાલી થા કે લોગોંકે ઘરોંમેં સામાન ઔર કિમ્તી અશ્યાઅ ઐસે પળી થી જૈસે ઈન મકાનોંકે મકીન અભી અભી કુછ દેરકે લિએ બાહર નિકલ ગએ હોં. લોગ ઈત્ની ઉજલતમેં ભાગે થે કે રકમેં ઔર સોનાં વગૈરહ ભી પીછે છોળ ગએ.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે હુકમસે તમામ ફૌજકો શહરમેં બુલા લિયા ગયા ઔર ઉન્હેં માલે ગનીમત ઈકઠ્ઠા કરનેકી છુટ્ટી દે દી ગઈ. યહ અમીરોંકા શહર થા. ઘરોંમેં કિમ્તી અશ્યાઅ ઔર કપળોંકી ઈફરાત થી. મુસલમાન બાઝ ચીઝોંકો દેખ કર હૈરાન હોતે થે. યહ ચીઝેં વહ અપને સાથ લે જાના ચાહતે થે.

જબ સામાન એક જગહ ઈકઠ્ઠા કિયા ગયા તો ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને દેખા.

આગ લગા દો ઈસ સામાનકો, ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને હુકમ દિયા. યહ ઐશ વ ઈશ્રતકા વહ સામાન હે જિસ્ને ઈસ કૌમકો બુઝદિલ બના દિયા હૈં. ઈન લોગોંકા અંજામ દેખ લો. ઉન્કે મહલ ઔર મકાન દેખ લો. ખુદાકી કસમ, ખુદા જિસે તબાહ કરના ચાહતા હે ઉસે ઐશ વ ઈશ્રતમેં ડાલ દેતા હે..... હમેં આગે જાના હે..... જલા દો ઈસે ઔર સોના, હીરે જવાહિરાત ઔર રકમેં અલગ જમા કર દો.

તબ્રીને ખાસ તૌર પર લિખ્ખા હે કે ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઈસ ખયાલસે કે કિમતી ઝરૂફ(બર્તનો), રેશમી કપળે ઔર અમીર ઘરોંકા સામાન જલા દેનેકા હુંકમ દિયા થા કે મુજાહિદીન જિહાદસે મુંહ મોળ જાએંગે. તબરીકે અલાવા દૂસરે મુઅર્રિખોંને ભી લિખ્ખા હે કે જો માલે ગનીમત ઈસ શહરસે મિલા ઈત્ના કહીંસે ભી નહીં મિલા થા. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને દસ્તુરકે મુતાબિક ઉસ્કે ચાર હિસ્સે ફૌજમેં તકસીમ કર દિએ. ઔર પાંચવાં હિસ્સા મદીનામેં ખલીફતુલ્મુસ્લિમીન અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ભેજ દિયા.

મુહમ્મદ હુસેન હેકલને મુખ્તલિફ મુઅર્રિખોંકે હવાલેસે લિખ્ખા હે કે માલે ગનીમતકા પાંચવાં હિસ્સા જો મદીનાકો ભેજા ગયા ઉસ્કા અમીરે કારવાં બની અજલકા એક શખ્સ જુન્દુલ થા. ફારસિયોંકે ખિલાફ પહલી તીનોં જંગોકે જંગી કેદિયોંકો ઈસી કાફલેકે સાથ મદીનાકો ભેજા ગયા. ખલીફતુલ્મુસ્લિમીન અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઈન કેદિયોંમેંસે એક ખૂબસૂરત લોંડી જુન્દુલકો બતૌર ઈન્આમ દી.

તબ્રને લિખ્ખા હે કે ખલીફતુલ્મુસ્લિમીન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને મદીનાકે મુસલમાનોકો મસ્જીદમેં બુલાયા ઔર ઉન્હેં ખાલિદ રદિયલ્લાહુ

તઆલા અન્હુકી ફુતૂહાતકી તફસીલાત સુનાઈ. ઉન્હોંને કહા, એ કુરૈશ ! તુમ્હારા શેર એક ઔર શેર પર ઝપટ પળા ઔર ઉસે માર ગિરાયા હે. અબ ઔરતેં ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ જૈસા બેટા પૈદા કરનેસે કાસિર હૈં.

★

વલીદકે બેટે ! મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે કહા, આગે ફારસકી શહનશાહીકા એક ઔર બળા શહર હીરહ હે. ઉસે તૂ ફારસકા હીરા સમઝ લેકિન ઉસે લેના આસાન નહીં હોગા.

હાં, હારિષાકે બેટે ! ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા. એમ્નેશિયાકી તમામ ફૌજ ઔર તમામ ઈસાઈ જવાન હીરહ પહુંચ ગએ હૈં. વહ સબ હમારે મુકાબલેમેં આએંગે. ઉન્હેં મુકાબલેમેં આના ચાહિએ....મદાઈનકી ક્યા ખબર હે ?

આજ હી મેરા એક જાસૂસ વાપસ આયા હે. મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, વહ બતાતા હે કે મદાઈનમેં માયૂસી ફૈલી હૂઈ હે. કિસ્રાકે મહલમેં માતમ હો રહા હે....અછ્છી ખબર યહ હે કે વહાંસે અબ ફૌજકા કોઈ દસ્તા નહીં આએગા.

ક્યા યહ લોગ અબભી નહીં સમઝેકે તખ્ત વ તાજ ઔર ખઝાને તાકત નહીં હોતે, કે દુશ્મનસે બચા લે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, ક્યા યહ હમારા ફર્ઝ નહીં કે ઉન લોગોંકો અલ્લાહકે સચ્ચે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા પૈગામ દેં કે તાકત ઔર ષર્વત સિર્ફ અલ્લાહકે હાથમેં હે ઔર અલ્લાહ હી ઈબાદતકે લાઈક હે. જિસ્કા કોઈ શરીક નહીં.

હાં, ઈબ્ને વલીદ ! મુષન્ના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, યહ હમારા ફર્ઝ હે કે ઉન તક અલ્લાહકા પૈગામ પહુંચાએં.

ઉસકે સાથ હી મુઝે હર ઉસ ખત્રેકો કુચલના હે જો ઈસ્લામકો નુકસાન પહુંચા સકતા હે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા. કુફ્રકા સર કુચલના હે.

તારીખે ઈસ્લામકા યહ ઈબ્તિદાઈ દૌર બળા હી નાઝુક થા. ઈસી દૌરમેં ઈસ્લામકી અસ્કરી રિવાયાતકી બુનિયાદ ઈસ ઉસૂલ પર રખની થી. ઉમ્મતે

રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકે લિએ જઝબેકી શિદ્દત ઔર અહમિયતકા તઅય્યુન કરના થા. ઈસ રિવાયતકી બુનિયાદ ઈસ ઉસૂલ પર રખની થી કે નફરી ઔર તાકતકી કમી શિકસ્તકા બાઈષ નહીં બન સકતી. જઝબા ઔર ઈસ્લામકી મુહબ્બત ઈસ કમીકો પૂરા કર દિયા કરતી હે.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો એહસાસ થા કે વહ ઈસ ખયાલસે પીછે હટ આએ કે લશ્કર મુસલ્સલ લળ કર થક ગયા હે ઔર નફરી ભી કમ હોતી જા રહી હે ઔર અપને મુસ્તકર યઅની મદીનાસે ભી દુર હટતે જા રહે હેં તો આનેવાલી નસ્લોંકે લિએ યહી રિવાયત બન જાએગી, જહાં રૂકાવટ યા દુશ્વારી પેશ આ ગઈ, સાલાર અપની ફોજકો વાપસ લે આએંગે. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ એૈસી રિવાયત કાઈમ નહીં કરના ચાહતે થે.

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકો ખલીફતુલ્મુસ્લિમીન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી પુશ્ત પનાહી હાસિલ થી. ઉસ વક્તકી ખિલાફતકી પાલિસીમેં કુફ્ફારકે સાથ દોસ્તી યા મુઝાકરાતકા ઝરા સા ભી દખલ નહીં થા. દુશ્મનકો દુશ્મન હી સમજા જાતા થા. યહ નહીં દેખા જાતા થા કે દુશ્મન કિત્ની દૂર હે ઔર કિત્ના તાકતવર હે. ઉસૂલ યહ થા કે દુશમનકે સર પર સવાર હો ઔર ઉસ્કે લિએ દહશત બન જાઓ.

ફારસકી શહનશાહી કોઈ મઅમૂલી તાકત નહીં થી. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઈત્ની બળી તાકતકે પેટમેં જા કર ભી પીછે હટનેકી ન સોચી. ઉન્હોંને યહ ભી ન સોચા કે લશ્કરકો કુછ આરામ દેતે ઓર ઉસ્કી તન્ઝીમમેં અગર કુછ ખામિયાં રહ ગઈ થી તો વહ દૂર કર લેતે. મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉન્હેં બતાયા કે હીરહમેં મુકાબલા બળા સખ્ત હોગા તો ભી ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપને ફેસ્લે પર નઝરે ષાનીકી ન સોચી. ઉન્હોંને ઉસી વક્ત અપને સાલારોંકો બુલાયા.

ખુદાકી કસમ, ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને સાલારોંસે કહા, મુઝે યકીન હે કે તુમ યહ નહીં સોચ રહે કે હમ જિત્ના આગે બળ્હતે જા રહે હેં હમારે લિએ ખત્રે બળ્હતે જા રહે હેં.

નહીં ઈબ્ને વલીદ ! એક સાલારને કહા, હમ્મેંસે કોઈ ભી ઐસા નહીં સોચ રહા.

ઔર હમ્મેંસે કોઈ ભી ઐસા નહીં સોચેગા. દૂસ્રે સાલારને કહા.

ઓર મુઝે યહ ભી યકીન હે, ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા કે તુમ્મેંસે કોઈ ભી નહીં સોચેગા કે દુશ્મન કિત્ના તાકતવર હે.

નહીં ઈબ્ને વલીદ ! સાલાર આસિમ બિન અમ્રને કહા. હમેં યહ બતાઓ કે તુમ આજ યહ બાત કયૂં પૂછ રહે હો ?

તુમ પર અલ્લાહકી રહમત હો, ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને કહા, હમારી અગલી મંઝિલ બહુત દુશ્વાર હે. અલ્લાહકે સિવા કોઈ નહીં જાન્તાકે હમ્મેંસે કૌન રહતા હે ઓર કૌન દુન્યાસે ઉઠ જાતા હે. અપને દિલોં પર નકશ કર લો કે અપને મુંહ મોળ કર અલ્લાહકે સામને જાઓગે તો તુમ્હારા ઠિકાના બહુત બૂરા હોગા ઔર તુમ જાન્તે હો વહ ઠિકાના કેસા હે. રિવાયત જો આજ તુમ કાઈમ કરોગે વહ એક વિર્ષા હોગા જો તુમ આનેવાલી નસ્લોંકે લિએ છોળ જાઓગે. ઓર યહ રિવાયત ઈસ્લામકી બકાકા યા ફનાકા બાઈપ બનેગી. હમેં ઈસ્લામકી બકા ઔર સરબુલંદીકે લિએ લળના હે. કુર્આનકા હુકમ યાદ કરો કે "લળો ઉસ વકત તક જબ તક કુફ્કા ફિત્ના મોજૂદ હે ઔર દુશ્મનકો માફ ઉસ વકત કરો જબ વહ હથિયાર ડાલ કર તુમ્હારે આગે ઝૂક જાએ," ફિર ઉસ્સે વહ શર્તે મનવાઓકે ઉસ્કા ડંક મારા જાએ ઔર ઉસ્કા દિલ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે શૈદાઈયોંકે ખૌફસે કાંપતા રહે.

અપને સાલારોકે જઝબેમેં નઈ રૂહ ફૂંક કર ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને ઉન્હેં બતાયાકે આગે આતિશ પરસ્તોંકા બળા મજબૂત ફૌજી અડ્ડા હીરહ હે જહા કે હાકિમ અઝાદબાને બહુત બળા લશ્કર જમા કર રખ્ખા હે. આતિશ પરસ્ત પેહલી લળાઈયોંમેં બેશુમાર કશ્તિયાં લાએ થે. વહ અબ મુસલમાનોંકે કબ્ઝેમેં થી. ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુને અપને લશ્કરકો કશ્તિયોંમેં હીરહ તક લે જાનેકા ફેસ્લા કિયા. દરિયાઈ રાસ્તા આસાન થા ઓર છોટા ભી. યહ પહલા મૌકા થા કે રેગઝારોંમેં લળનેવાલે દરિયાઓંકે સિને પર સવાર હૂએ.

કશ્તિયોંમેં સવાર લશ્કરકી હિફાઝતકે લિએ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ

તઆલા અન્હુને યહ ઈન્તિઝામ કિયા કે દરિયાકે દોનોં કિનારોં પર સૌ દેળસોં ઘૂળ સવારોંકો રખ્ખા જિન્હેં કશ્તિયોંકે સાથ સાથ જાના થા. ફત્હ વ નુસ્રતસે સરશાર લશ્કર જઝબે ઔર ઈસ્લામકી મુહબ્બતકે જોશસે દરિયાએ ફુરાતકે સિને પર ચલા જા રહા થા. જંગી તરાનેકી એક ગુંજ થી જો ફુરાતકે પાની પર વજદ તારી કર રહી થી. ફિર યહ જંગી તરાના કલિમએ તય્યબામેં બદલ ગયા. અઠારહ હઝાર મુસલમાનોંકી આવાઝ એક, અઝમ એક, જઝબા એક થા. ઉન્કે દિલોંમેં એક અલ્લાહ ઔર એક રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા ઈશ્ક થા.

★

દુશ્મન સોયા હુવા નહીં થા. હીરહકા હાકિમ અઝાદબા રાતોંકો ભી નહીં સોતા થા. હીરહમેં યહ ખબર નહીં પહુંચને દી ગઈ થી કે શહનશાહે ફારસ ઉર્દશેર મર ચુકા હે. વહ અભી તક હર બાત ઔર હર હુકમમેં ઉર્દશેરકા નામ લેતા થા.

ઉસ રોઝ વહ હીરહકી શહર પનાહકા મુઆઈના કર રહા થા. ઉસ્ને શહરમેં બેપનાહ લશ્કર જમા કર લિયા થા. વહ જિસ દસ્તેકે સામને જાતા વહાં ચિલ્લા ચિલ્લા કર કહતા, જરતુશ્તકી રહમત હો તુમ પર ! વહ બુઝદિલ થે જો કાઝિમા મઝાર ઔર ઉલ્લેસમેં સહરાકે બદૂઓંકે હાથોં પિટ ગએ થે. ઉન્કે મુર્દા જિસ્મોંકો જરતુશ્તકે શોલે ચાટ રહે હેં..... એ યસૂઅ મસીહકે નામ લેવાઓ ! તુમ હમારે સાથ કંધેસે કંધા મિલા કર મુસલમાનોંકે ખિલાફ લળને આએ હો. યાદ કરો અપની ઉન બેટિયોંકો જો લોંડિયા બન કર મદીના પહુંચ ગઈ હે. યાદ કરો ઉન જવાન બેટોંકો જિન્કે મુર્દા જિસ્મોંકા ગોશ્ત ભેળીએ, ગિદળ ઔર ગોશ્ત ખોર પરિંદે ખા ગએ હેં ઔર ઉન્હેં ભી જો કૈદી હો કર મદીનાવાલોંકી ગુલામીમેં જા પળે હે.... મુસલમાન ફત્હકે નશેમેં બેખતર બળે આ રહે હેં. ઉન્કે લિએ ઐસા ખત્રા બન જાઓ કે વહ વાપસ ન જા સકેં. શહનશાહે ફારસ ઉર્દશેર તુમ્હેં ખૂદ મુબારક દેને આએંગે, તુમ્હેં ઈન્આમ વ ઈકરામસે માલા માલ કર દેંગે.

શહર પનાહ ઔર બુર્જોકે મુઆઈનેકે દોરાન ઉસ્ને દેખા, દૂર એક ઘૂળ સવાર ઘોળેકો ઈન્તિહાઈ રફ્તાર પર દોળાતા આ રહા થા.

દરવાઝા ખોલ દો, અઝાદબા ચિલ્લાયા, યહ સવાર એમ્નેશિયાકી

તરફસે આ રહા હે.

કઈ આવાઝેં સુનાઈ દી, દરવાઝા ખોલ દો. સવારકો આને દો.

અઝાદબા બળી તેઝીસે દીવારસે ઉતર ગયા. સવારકે પહુંચને તક દરવાઝા ખોલ દિયા. સવાર રફતાર કમ કિએ બગૈર અંદર આ ગએ. અઝાદબા ઘોળે પર સવાર થા ઉસ્ને ઘોળેકો એળ લગાઈ ઔર આનેવાલે સવારકી તરફ ગયા. દોનોં ઘોળે પેહલૂ બપેહલૂ રૂક ગએ.

કોઈ ખબર, અઝાદબાને પૂછા.

વહ આ રહે હેં, સવારને હાંફતી હૂઈ આવાઝમેં કહા, સારા લશ્કર કશ્તિયોંમેં આ રહા હે.

વહ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકે લશ્કરકી પેશકદમીકી ખબર દે રહા થા.

કશ્તિયોંમેં ? અઝાદબાને પૂછા, બંદસે કિત્ની દૂર હે ?

બહુત દૂર સવારને જવાબ દિયા, અભી બહુત દૂર હેં.

અઝાદબાકા બેટા સાલાર થા. અઝાદબાને અપને બેટેકો બુલાયા (કિસી ભી તારીખ મેં ઉસ્કે બેટેકા નામ નહીં મિલ્તા ઉસે અઝાદબાકા બેટા હી લિખ્ખા ગયા હે.)

આજ તેરી આઝમાઈશકા વક્ત હે મેરે બેટે ! અઝાદબાને કહા, એક સવાર દસ્તા સાથ લે ઔર તૂફાનસે ઝિયાદા તેઝ રફતારસે બંદ તક પહુંચ જાએ ઔર ફૂરાતકા પાની ઈસ તરહ પી લે કે ફુરાત સૂખ જાએ. મુસલમાનોંકા લશ્કર કશ્તિયોંમેં આ રહા હે. દેખ, તૂ પેહલે પહુંચતા હે યા મુસલમાન !

ઉસ્કા બેટા એક સવાર દસ્તા લે કર બહુત તેઝ રફતારસે શહરસે નિકલ ગયા.

*

ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકા લશ્કર બળી અછ્છી રફતાર પર આ રહા થા. ચૂં કે વહ બારિશકા મૌસમ નહીં થા ઈસ લિએ દરિયામેં પાની કમ થા લેકિન કશ્તિયોંકે લિએ કાફી થા. અચાનક પાની કમ હોને લગા, ફિર પાની ખત્મ હો ગયા ઔર તમામ કશ્તિયાં કીચળમેં ફંસકે રહ ગઈ. મદીનાકે મુજાહિદીન પર ખૌફ તારી હો ગયા. દેખતે હી દેખતે દરિયાકા ખુશ્ક હો જાના ખૌફવાલી બાત થી. ખૂદ ખાલિદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ

પરેશાન હો ગએ.

મત ગભરા વલીદકે બેટે ! કિનારેસે મુષન્ના બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુકી લલકાર સુનાઈ દી ઔર મત ડરો અહલે મદીના ! આગે દરિયા પર એક બંદ હે. હમારે દુશ્મનને બંદ પર પાની રોક લિયા હે.

બળી તેઝીસે સવાર અપને ઘોળે કશ્તિયોંસે નિકાલ લાએ ઔર યહ દસ્તા સરપટ દોળતા બંદ તક પહુંચા. અઝાદબાકા બેટા અભી અપને સવારોંકે સાથ વહીં થા. મુસલમાન સવારોંને ઉન પર હલ્લા બોલ દિયા ઔર ઉન્મેંસે કિસી એકકો ભી ઝિંદા ન છોળા. મુસલમાનોંને બંદ ખોલ દિયા, કશ્તિયોં તક પાની પહુંચા તો કશ્તિયાં ઉઠને લગી. મલ્લાહોંને ચપ્પૂ થામ લિએ ઔર કશ્તિયાં તૈરને લગી.

અઝાદબા અચ્છી ખબરકે ઈન્તિઝારમેં દીવાર પર ખળા બેતાબ હો રહા થા. ઉસ્કા એક સાલાર ઉસ્કે પાસ આ ખળા હુવા.

બહુત બૂરી ખબર આઈ હે, સાલારને કહા.

કહાં સે ? અઝાદબાને ગભરા કર પૂછા, ક્યા મેરા બેટા....

મદાઈનસે ! સાલારને કહા, શહનશાહ ઉર્દશેર મર ગએ હૈં લેકિન યહ ખબર ખુફિયા રખની હે.

ઈત્નેમેં એક સવાર ઉન્કે પાસ આયા ઔર ઘોળેસે ઉતર કર આદાબ બજા લાયા.

અગર મેરા ફર્ઝ ન હોતા તો મૈં ઐસી ખબર ઝુબાન પર ન લાતા, સવારને કહા.

મૈં સુન ચુકા હૂં અઝાદબાને કહા, કિસ્રા ઉર્દશેર....

નહીં, સવારને કહા, આપકા બેટા બંદ પર મારા ગયા હે. ઉસ્કે તમામ સવારોંકો મુસલમાનોંને કાટ ડાલા હે.

મેરા બેટા ! અઝાદબાકે મુંહસે નિકલા ઔર ઉસ્કા રંગ લાશકી તરહ સુફેદ હો ગયા.

: તમામ શુદ :